

4° H. lit. P. 205ⁿ

S. trans

7
<36700073900015

<36700073900015

Bayer. Staatsbibliothek

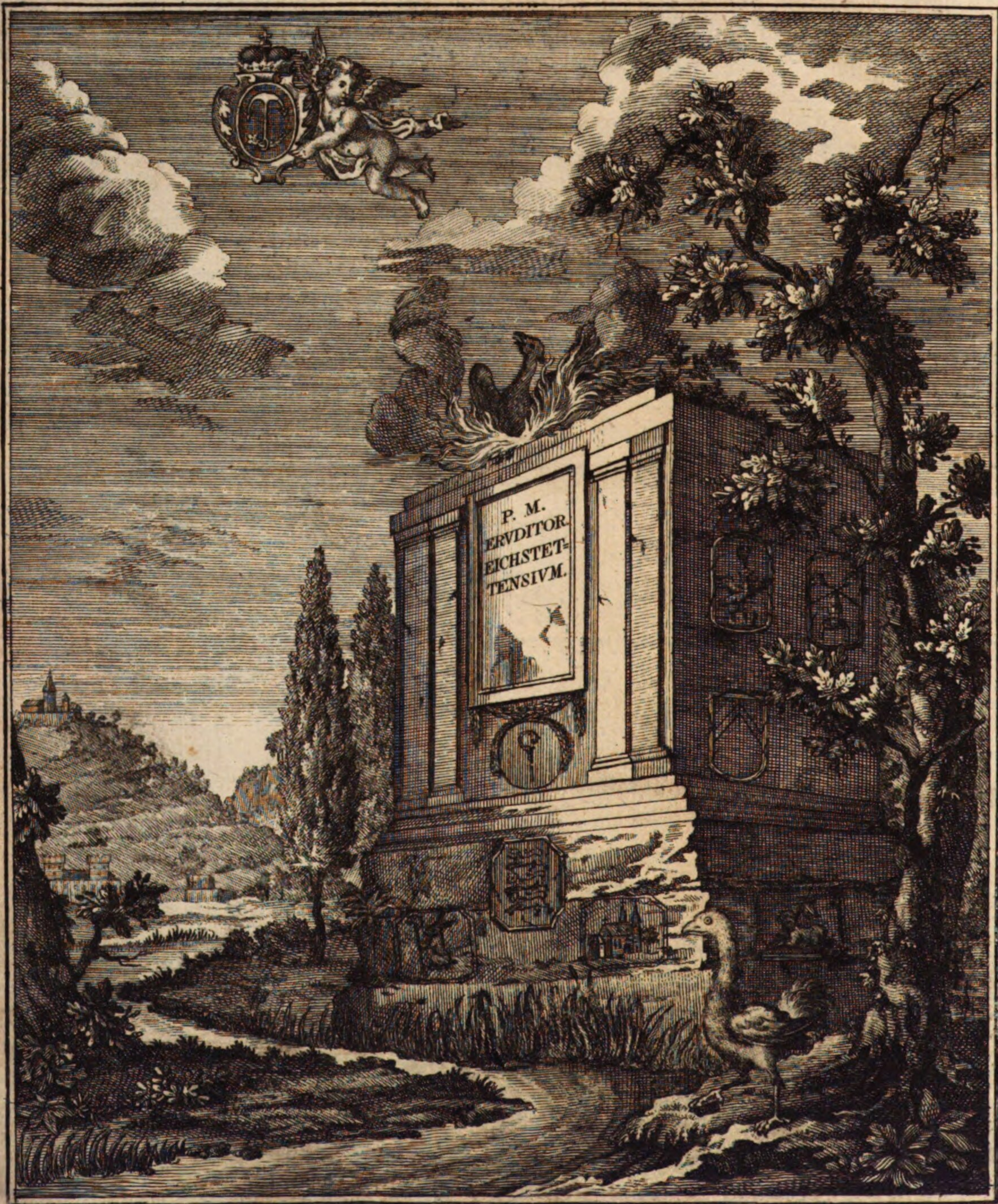
S

75

Hirt lil part germ. 867.
L 2. C. 3.

(And. Straus.)

VIRI
SCRIPTIS, ERVDITIONE
AC

PIETATE INSIGNES,

QVOS

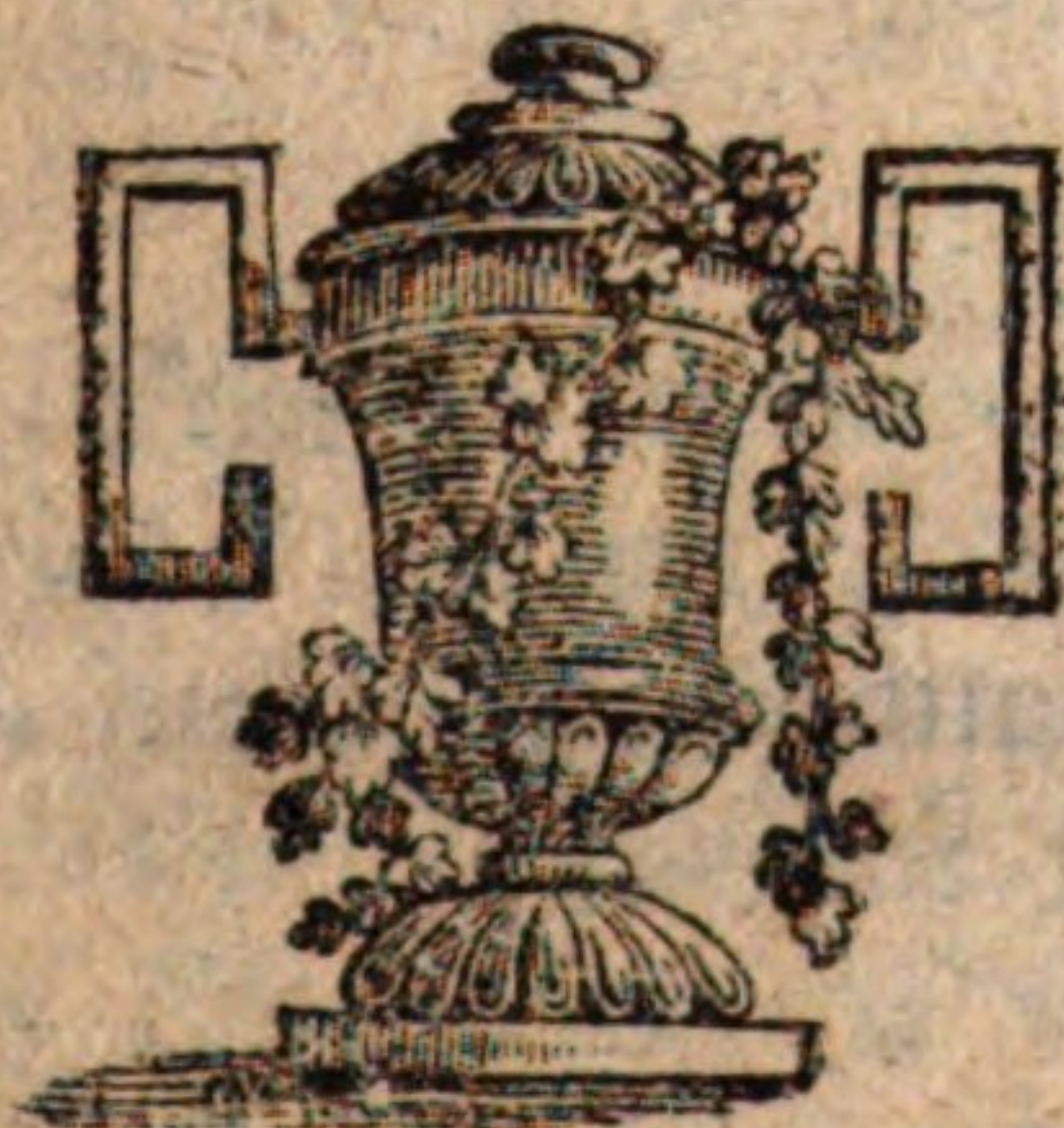
ESSE JAM

VEL

GENUIT,

VEL

ALUIT.

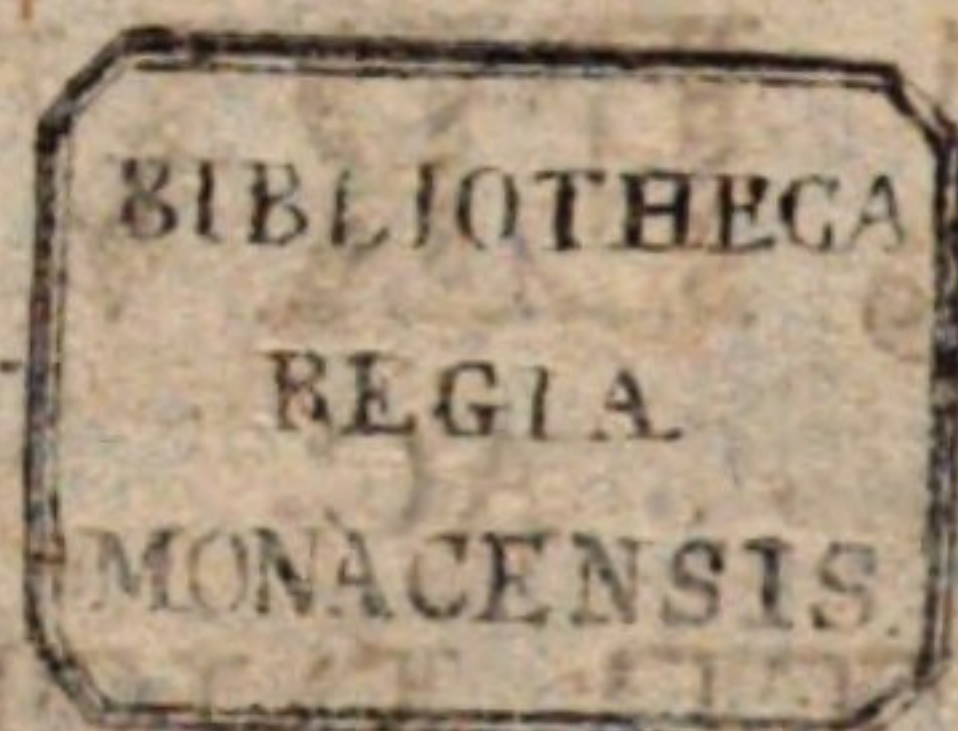

NEC PIVM, NEC TVTVM EST, QVVM IMPIORVM HOMINVM VITA MEMORIAE
PRODATVR, PIETATE PRAESTANTES VIROS SILENTIO PRAETERMITTERE.

S. GREGOR. NAZ. GRAT. IN S. ATHANAS. EPISC.

ELCHSTADII

TYPIS ET SVMTIBVS MATTHIAE CALETANI SCHMID, TYPOGR AVL. ET BIBL.
MDCCIC.

*Carpere imperiti possunt, Doctorum autem est, & qui
laborantium novere sudorem, vel lascis manum
porrigere, vel errantibus iter ostendere.*

S. Hieronymus ad Pamacbium.

AD LECTOREM.

Ea iam pridem homines de Re litteraria bene meritos, hosque praecipue, qui in Patria nostra vitam agunt, cupido honestissima tenere coepit; adcuratori tandem narratione illa rescindi, quae Viros ab origine Episcopatus nostri, & virtute, & eruditione clarissimos, adtinent; & quae illorum Vitam, Scripta inprimis, aliaque vel omnino ignota, vel superficialia haecenus duntaxat notitiae cognita proximius tangunt, ex aliqua Rerum ab iis praeclare gestarum historia comperiendi.

Et vero haud raro iustissima certe indignatio oborta est mihi, quod nemo vnus ex Patriae nostrae incolis, praeter solertissimum Gretserum, qui aliquos, & hos solum nominatenus, attigit, (a) aequissimo huic hominum desiderio velificatus sit, ac Virorum, speciali memoria dignorum, quos EICHSTADIVM vel GENVIT, vel ALVIT, acta, vel in MS.tis adhuc latitantia, vel in libris, licet perparce, sparsa, vel spissa hucusque inuoluta caligine in quodpiam Volumen congesserit; pleniorum illis longiori indagatione lucem adfusus, ut memoria illorum reuiuiscere inciperet, & quae de Doctrina, Promotione, & Scriptis illorum vetustas temporum reliqua voluit, speciali commentatione narrarentur.

(a) De diuis Tutelaribus Eichstett. Comment. L. I. Obseruat. pag. 247.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

Id ego cum ab aliis hucusque praetermissum viderem, animum ad conscribendas doctissimorum aequae, ac pietatissimorum Virorum, qui Patriam nostram suis illustrarunt scientiis ac pietate; quosque densis vocare valui ex tenebris, Biographias adplicare coepi. Cumque iucunda sit maxime praeteritorum cognitio, plurimumque etiam prodesse valeat tam in priuatis, quam publicis; reportat enim gratiam etiam mortuis; ad exemplum bonorum inuitat: prauorum cupiditates mitigat, & veritati non parum adstipulatur; Arripui idcirco libros, quos quidem instituto huic meo inseruire posse sum ratus; vel ab ipsis eruditissimis Authoribus conscriptos; vel eorum dedicationes eiusmodi operibus praemisas. Legi, & relegi adcuratius diuersa Bibliothecae nostrae Manuscripta ad hanc materiam facientia. Peruoluui Necrologia; Collegiorum, & Academiarum Annales; Eruditorum Lexica. Perlustraui Carmina genethliaca, Epithalamia, Epicedia; Litteratorum impressas epistolas. Scripsi ad non hucusque Notos etiam epistolas, quae cum noua mihi amicitia nouas conciliarunt notitias. Emendicaui ab Amicorum Excellentium aliquo, assiduo certe, & diligentissimo antiquitatum Eichstettensium Collectore, Epitaphia, aliaque vetustatis Cimelia &c. Conscripsi ea, quae a proposito meo haud aliena adeo putauit. Redegi in ordinem Praestantissimorum Virorum Nomina; digessi omnia, suisque inserui locis. Atque hoc tandem conatu meo tanta huic Opusculo addidamenta succreuerunt, quanta vix vnquam possibilia fore credidissem.

Inueni profecto Episcopos Principes in omni scientiarum genere versatissimos, quibus adminiculantibus non solum Rempublicam sacram sapientissimis condecorarunt functionibus; sed & ipsos Imperatores in negotiis maxime arduis suis sustentarunt profundissimis consiliis; qui optime norunt, solas scientias virtutum esse nutrices, statusque sacri & profani vnicam felicitatem. Inueni Suffraganeos, aliosque Ecclesiae Praelatos, humili licet loco natos, qui solo iucundissimarum scientiarum studio ad honorum usque culmina, ad Infu-

lac

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

lae dignitatem, sunt eluctati; Canonicos Ecclesiarum Cathedralium haustis scientiis magis gloriosos, quam nobilitate stemmatis superbientes. Inueni Viros alios amplissimos, ac excellentissimos, tum Ecclesiasticos, tum Saeculares, qui solis scientiis mediantibus ad dignitates, aliaque munera honorifica satis sibi aperuere viam, harumque adminiculo longam retro posteritatem reddidere felicem.

Quo autem haec tam gnauiter ego facerem, & libris aliunde etiam conquisitis tam instanter coeptum laborem perpolirem

Non gloria nobis
Causa, sed vtilitas, officiumque fuit. (b)

Stultam scilicet gloriam esse cum Phaedro (c) existimans; nisi, quod facimus, vtile est. At enim in illos, pro quibus maxime haec virtutis, & scientiae exempla scripta sunt, satis utique vtilitatis redundare suspicatus sum; siquidem illi (Studiosos adolescentes intelligo) Patrum nostrorum virtutem & doctrinam non inerti tantum lectione admirari, quam similibus potius factis adsequi contenderint, ut nullus adeo hos inter otiosus Lector, sed factor operis audiat. Adposite certe in hanc rem Cl. mus Lilienthalius scribit: (d) Praecipuam fere historiae litterariae partem celebrium Virorum notitiam constituisse, quae se eximia, quam adfert, vtilitate nimium quantum commendat. Nec vero abludit Morhofius, Vir siquis alius de Republica litteraria optime meritus. Et hic quidem, quid vitarum scriptarum usus in imitatione potissimum excellens conferat, multis commonstrat verbis. Pauca mihi ex illis propinare liceat: *Ex illis* (vitis scilicet) *arcana quaedam, inquit, colligi possunt, quae non scientiam*

(b) Ovidius de Ponto III. Ep. 9.

(c) L. III. Fab. 17.

(d) In Consult. de Hist. litter. certae cuiusd. gentis scribenda. Sect. III. C. II. §. I.

~~CONFIDENTIAL~~

solum, sed & prudentiam hominis litterati augment. Prout enim incidimus in vitam vel Iurisconsulti, vel Medici, vel Politici, ita multa discimus, quae ad scientias illas spectant, e typo illo peristatico singularia, de quibus nunquam cogitarunt, qui praecepta tantum proponunt. &c. (e)

Ante Saeculum XV. Exempli quidem Virorum scientiis excellentium admodum rara occurrunt; licet procul dubio illa iam aetate plures fuerint, quibus salus Principatus nostri innitebatur; horum forte etiam praeclara Nomina, ubiubi demumcunque latitantia, thesaurus, Deus scit, quo in agro absconditus oculis nostris manebunt. Ineunte autem saeculo XVI. iam Plures obueniunt, qui vel ab Ioanne Eichio, Wilhelmo Reichenauio, Gabriele Eybio, Mauritio Huttenio, vel a Martino Schaumbergio, quanta Nomina! Episcopis Eichstettensibus, ipsissimis scientiarum eximiis Cultoribus, ac Viris eruditissimis, tum ex remotis etiam locis Eichstadium inuitati, tum in Patria geniti, ac in Musarum sinu educati, Nomina sua aeternitati tam scriptis, quam factis commendarunt; imo alias quoque prouincias virtutum, ac eruditionis, sine qua solida existere virtus nequit, splendore illustrarunt.

Hos iam ego Viros excellentissimos, litteratorum cupidinem utcunque exsatiaturus, ut e cineribus reuiuiscerent, colligere pro viribus studui, magnam non solum vtilitatem; sed & aliquam quodammodo necessitatem fore, Reipublicae litterariae Virorum Eruditorum Biographiis gratificari, cum Cl. B. G. Struuio (f) existimans. Ut autem, quid in his Cl. morum Virorum vitis potissimum a me praestitum sit, Lectores sciant, aliqua nunc exponenda habeo: Selegi viros praecipue illos, qui vel in ipsa Patria nati, nouercante neuitquam natura, essentialia Eidem praestitere seruitia, ac editis inclaruere-

(e) Polyhistor litterar. T. I. C. XIX. §. I.

(f) Iatrod. in Not. Rei litter. P. II. C. VII. pag. 598. Ed. VI.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

ere scriptis; vel qui ex aliis prouinciis inuitati Episcopatu suam addixerunt operam, Nomenque suum posteritati conseruarunt. In-
quisiui ad Struuii monitum, quantum per obliuiosam licuit vetustatem, in
Illorum Patriam, Parentes, Ingenium, Mores, studiorum Progressus,
Gradus, Dignitates, Mortem; adposui Eorum epitaphia, omnia de-
nique, quae vsum in re litteraria habere videbantur, haud negligen-
da esse censui.

His adnumerare placuit alios in Patria oriundos, & aliquos ex-
teros, nullis quidem editis operibus insignes; virtute tamen & sci-
entia mediantibus vel ad honorum culmina, vel ad publicas Acade-
miarum cathedras eluctatos. Viros Religiosos, non indigenas, cre-
brioribus locorum mutationibus obnoxios, ac vno, alteroue dunta-
xat anno Eichstadii nutritos, suis licet scriptis satis celebres; vel
ideo omittendos autumaui, ne opusculum plusiusto excresceret; ne-
ue horum ordinum Scriptoribus praeiudicare velle viderer.

In adornanda cuiuslibet Biographia ita breuitati studui, vt ad
Cl. Lilienthalii ductum nihil in medium protulerim, quod vtilitate
sua se non quadantenus commendet; nihil omiserim, ex quo Rei
litterariae lux quaedam accedere posset. Fontes, ex quibus vt plu-
rimum hausi, adnotare, ac singulorum fideliter testimonia adducere
necessarium duxi, ingenui animi fore ratus profiteri, per quos pro-
fecerim. Epistolas hinc inde immixtas, & adhucdum anectodas, po-
tissimum ex autographo descripsi.

Erunt certe plures eiusmodi Viri, aeterna memoria digni, cum
vnus dies, si cum sapientissimo Seneca loqui fasest, Hominum eru-
ditorum plus patet, quam imperiti longissima aetas, huic albo adnu-
merandi; at cum in His inuestigandis omnis non raro conatus in
irritum cecidit, spesque omnis plures recuperandi notitias decollata
est,

~~scripsit~~
est, in His acquiescere volui; gratisimus nunquam non, & ad paria
obsequia paratissimus illis amicorum futurus, qui licet modica, quae
sua ex penu depromferunt, mihi communicare non dedignati sunt.
Porro solum

Veniam pro laude peto, laudatus abunde
Non fastiditus si tibi Lector ero. (g)

Iam vero ista nunc omnia sunt, quae praefari volui. Tu ergo
Lector his vtere mecum, faue, ne me vnquam Virorum Patriam no-
stram illustrantium gloriam posthumam dilatasse, ac haec scripsisse
poeniteat, & vale.

Scribebam Rebdorfii VI. Non. Decembr.
MDCCLIC.

Andreas Straus.

CONSPECTVS ERV DITORVM

HOC IN OPVSCVLO OCCVRRENTIVM.

S. WILLIBALDVS I. EICHSTETTENSIVM EPISCOPVS.

A.

B.

	<i>Pag.</i>		<i>Pag.</i>
Adelmann ab Adelmansf. Bern. Can. Eichst.	2.	Baumgartner Can. Eichst.	29.
Adelmann ab Adelm. Casp. C. Eichst.	9.	Benz Suffrag. Eichstett.	33.
Adelmann ab Adelm. Casp. S. I. Prof.	13.	A Berchingen Abb. Windberg.	36.
Adelmann ab Adelm. Ios. S. I. Prof.	13.	A Biberbach Can. E. C. E.	37.
Adelmann ab Adelm. Balth. S. I. P.	14.	Boecler Prof. Acad. Argent.	40.
Agricola Wolfg. Dec. Spalat.	14.	Boehm. Can. Rebd.	43.
Agricola Sixt. Can. Spalat.	19.	Boller Conf. Eichst.	45.
Ammerbach Prof. Eichst.	20.	Branden Can. Eichst.	49.
Appel. Prof. Acad Ingolst.	22.	Burkard feu Spalatin.	51.
Artzat Can. E. C. E.	25.	Burkart Prof. S. I.	58.
Ausfelder Can. Eichst.	28.		

C.

Christophor. Eps Eichst.	59.
Clenk Praef. Coll. Will.	65.
Co-	

	<i>Pag.</i>		<i>Pag.</i>
Cochlaeus Can. Eichst.	70.	Genger Med. Eichst.	144.
Cogelerus Prof. E.	84.	Gerick Vicar. G. Eichst.	145.
Conradus Eps Eichst.	85.	Gulden Can. Eichst.	149.
		Gundekar. II. Eps E.	153.

D.

Dürner Abb. Font. Salut.	90.
--------------------------	-----

E.

Eichstetter Abb. Biburg.	91.	Haller Suffrag. E.	157.
Eiszepp Suffrag. Eichst.	92.	Ab Heltburg Can. E. C. E.	165.
Erchanboldus Eps Eichst.	96.	Henricus Rebdorf.	167.
Ertlin Prof. Eichst.	99.	Herbst Abbas Blankst.	169.
Ab Eyb Can. E. C. Eichst.	103.	Heribertus Eps Eichst.	172.
		Heugl Vicar. G. Eichst.	176.
		Heusler Consil. Eichst.	179.

F.

A Falkenstein Conf. Eichst.	106.	Hiermayr Vic. G. Eichst.	183.
Fleischmann Abb. Blankst.	110.	Hieronym. de Vitis Villa	187.
Franc. Lud. Eps Eichst.	113.	Hochwartus Conc. E. C. E.	189.
Frankmann Vic. G. E.	117.	Hollius Suffrag. E.	194.
Freyhamer Can. E.	120.	Huefnagl Paroch. Gred.	198.
Fridericus II. Eps. E.	122.	Humel Abb. Windb.	201.
Fridericus IV. Eps Eichst.	125.		

G.

Gabriel Eps Eichst.	129.	Iesingen S. I. Mission.	203.
Gebhardus Eps E. & R. P.	137.	Ierg Abbas Prifling.	204.
Gegg Suffrag. Worm.	142.	Ioannes III. Eps Eichst.	206.
		Ioan. Ant. I. Eps E.	212.
		Ioan. Ant. II. E. E.	218.
		Ioan. Ant. III. E. E.	222.

	<i>Pag.</i>		<i>Pag.</i>
Ioan. Martin. E. E.	226.	Mauritius Eps Eichst.	305.
Iobst Fr. Prael. Rebdorf.	231.	Mayr Prael. Rebdorf.	311.
Iobst G. C. E. C. Ratisb. & Pasf.	234.	Mechtl Can. Herried.	314.

K.

Kapfer Med. Eichst.	238.	Mezger Ios. Prof. Salisb.	326.
Khager Can. Spalat.	241.	Mezger Paul. Prof. Salisb.	329.
Knoll Prael. Baumburg.	243.	Millgraben S. I. Prof.	331.
Kraft Abbas Prifling.	247.	Mörilin Poliogr. Greding.	332.
Kratzer Consil.	249.	Morasch Med. Eichst.	333.
Kraus Prael. Rebdorf.	251.	Motzel G. Vicar. G. E.	336.
Kuchner Vicar. G. Eichst.	254.	Motzel Volp. Cancell. E.	339.
		Münch Can. Rebdorf.	340.

L.

Laubscher Can. Rebdorf.	258.		
Leib Prael. Rebdorf.	261.	Neuber Prael. Rebdorf.	343.
Leyx S. I. Profesf.	278.	Nieberlein Suffrag. Eichst.	346.
Lintner Prof. Eichst.	279.		
Luchs Math. Cancell. Eichst.	280.		
Luchs Philipp. Conf. E.	283.		
Lyresius Suffrag. Eichst.	285.		

M.

Marquard. II. Eps Eichst.	286.		
Martinus Eps Bamberg.	292.	Philippus Eps Eichst.	355.
Martinus Eps Eichst.	295.	Pirkheimer Io. Cancell. E.	359.
		Pirk-	

N.

O.

Oethaeus Iac. Med. Eichst.	351.
Oethaeus Iod. Consil. E.	354.

P.

Pirkheimer Will. Sen. Norimb. 361.
Pirkheimer Th. S. Praepos. E. 367.

R.

Raem Prael. Rebdorf 369.
Raym. Anton. Eps Eichst. 371.
Ramelspach Vicar. G. E. 376.
Reeb Gabr. Prael. Rebdorf. 377.
Reeb Euseb. S. I. Mission. 380.
Reginoldus Eps Eichst. 381.
Reismiller Can. Eichst. 384.
Richel Prof. Eichst. 386.
Rudinger Can. E. C. E. 387.

S.

Schopper Abbas Font. Sal. 389.
Schübel S. Praepos. August. 393.
Seld Nicol. Abbas Glunic. 395.
Seld Th. Gub. Acad. Dill. 397.
Spindler Abbas Cremifan. 397.
Staphilus Offic. E. 402.
Starkmann Med. Eichst. 407.
Stein Can. Rebdorf. 411.
Steinhart S. I. Rect. Eichst. C. 418.
Steuartius Praef. Coll. Will. E. 419.
Stuber Prof. Acad. Ing. 422.

Sutor Conf. Eichst.

Pag.
424.

T.

Theobaldus Abbas Camp. 427.
Thiermaier Hildebr. Canc. E. 428.
Thiermaier Thom. Med. Mon. 431.
Treyling Prof. Med. Ing. 432.
Truchsesf Decan. E. C. E. 435.
Turner Praef. Coll. W. E. 437.

V.

Vdalricus Abbas Werdeae 441.

W.

Wagner Abbas Font. Sal. 443.
A Werdenstein C. E. C. E. 445.
Wilhelmus Eps Eichst. 449.
A Wirsberg S. Decan. E. C. E. 454.
Wirsing Abbas Font. Sal. 459.
Wolf Vicar. G. Eichst. 461.
Wolfardus Hasenried. 465.

Z.

Ziegler Decan. Herried. 467.
Zinsmeister Can. Spalat. 471.

S. WIL-

S. WILLIBALDVS
PRIMVS EICHSTETTENSIVM EPISCOPVS.

Dioeceseos nostrae Patronum vere Sanctum, felicissimumque Principatus Nostri Statorem; mirabilis profecto doctrinae, ac spectatae integritatis exemplum, Viros inter virtutum non minus, quam omnigenae eruditionis fama clarissimos, ac speciali memoria dignos principem hoc in opusculo locum commereri nemo plane dubitaverit. Scientia certe sanctissimi, ac sapientissimi Praefulis nostri alienis neutiquam, nouisque non indiget elogiis; siue dein recentiores Critici, ac Scriptores Antistitem perfectissimae virtutis praedicato *sua tempestate Eloquentissimi* (a) siue *Episcopi docti* (b) honorare voluerint; cum monumenta Saeculi VIII, quo vixit, indubitatae prorsus fidei, ILLVM vel a latere modo Regum Francorum, (c) vel sui Archiepiscopi stetisse, illisque sapientissimis adfuisse consiliis; modo prudentissimis ordinationibus, apostolicisque certe laboribus populum infidelem suis a superstitionibus purgasse, ac densissimis ex errorum tenebris ad verae fidei lumen deduxisse cumulate loquantur, ac doctrinae suae euangelicae specimina enarrant luculenta fatis.

A

Mul-

(a) Auentin. Annal. Boior. L. I. pag. m. 57.

(b) Basnage T. III. n. III. Monum. Eccles. & Histor. item Caue Hist. Litter. Script. Eccles. T. I. p. 629.

(c) Harzheim Conc. Germ. T. I. pag. 48.

Multo minus Eivs vitae sanctimoniam quis in dubium vocauerit; cum S. Bonifacius Germanorum Apostolus NEPOTEM suum omnium virtutum genere, quas tum in palatio paterno, tum in monasterio Waltheimensi, tum in Monte casino, vel Romae, vel Hierosolymis implantauerat, ornatum, sibi per aliquot iam annos probatissimum nouo Episcopatu praeficiendum, profecto non carne, non sanguine affectus, iudicauerit. Plura de sanctissimi Protoplastae nostri meritis & virtutibus dicere, & reuerentia, & aliorum scripta vetant.

A.

ADELMANN AB ADELMANSFELDEN Bernardus, Canonicus Ecclesiarum Cathedralium Eichstettensis, & Augustanae.

Adelmansfeldae, pago ad Kocheram fluuium sito, anno 1457. natus est BERNARDVS noster. Nobilissimi Parentes, Georgius Adelman, & Brigida de Leonrod, copiosa sobole foecundi omnem curam, omneque studium contulerunt, ne vlla illarum prauitate aliorum corrupta a virtutis tramite deflecteret, utque singulis pro auitae nobilitatis suae conditione prouideretur. BERNARDVS igitur rudimenta virtutis in domo paterna; litterarum Tubingae, duce celeberrimo Ioanne Reuchlino posuit. (a) Qualis, quantusque autem BERNARDVS e tanti viri disciplina, ac tyrocinio prodierit, quantos in bonis artibus, praecipue in lingua latina progressus habuerit; quantaque cupiditate flagrauerit, humaniores scientiae ut tyronum ingeniis intensissima cura implantentur; vel ex sola ipsius epistola ad Reuchlinum data colligere licet, in qua verbis efficacissimis hisce eundem rogat: *Haec ad te propterea Ioannes amantissime — — ut viris studiosis, liberaliumque artium cupidis subuenires, dignitati, gloriae — Reipublicae consuleres, Principique nostro Eberhardo humanissimo, quem audio viros doctos colere, amareque, summo studio, cura, opera, industria, diligentia denique persuaderes, neminem*

(a) Illustr. viror. Epist. ad Io. Reuchlin. 4. Hagenoae 1519. vbi Ep. II. data Aistadii 1490. prima a Reuchlino elementa hausisse adfirmat.

nem unquam ad veram cognitionem peruenire posse, nisi imprimis hisce rudimentis vacaverit. (b)

Hisce ergo scientiis humanioribus imbutus satis celebriora Europae nostrae Athenaea perlustravit, (c) Romamque petiit (d) operam suam procul dubio in sublimioribus, divinarum etiam rerum studiis collocaturus, Musasque omnes arctissimo sibi familiaritatis vinculo coniuncturus. Hoc amicitiae castissimae foedere inito, eoque continuata industria stabilito clericali militiae nomen suum dedit; cumque auita praeclari stematis dignitas proximam ad honores viam ipsi aperiret, circa annum 1484. Eichstadii, & anno 1498. Augustae vindelicorum (e) Canonicis Cathedralium Ecclesiarum est adscriptus, vtraque Ecclesia festis vocibus eruditissimum virum excipiente. Eichstadii sacratiorem in Senatum adoptatus, tantum abest, vt animum a literarum studiis auocauerit, vt potius ardorem suum duplicauerit, & toto pectore ad illas incubuerit. (f)

Et profecto habitus est etiam admirabili BERNARDI scientiae, singularique eruditioni commeritus honos non solum Augustae Vindeliciae, vbi summus Scolasticus, & Praepositus ad S. Gertrudem creatus, (g) sed & Eichstadii, cum illum Episcopus Princeps Eichstettensis, Wilhelmus a Reichenau, ad Henricum VI. Angliae Regem, historiam & reliquias de SS. Willibaldo, Wunibaldo, & Richardo flagitantem, anno 1492. vigesima augusti cum sacris pignoribus ablegauerit, quae Rex in templo Saluatoris Cantuariæ nono Calendas octobris summa veneratione, ac deuotione suscepit. Remuneratus est Rex delatorem fidelissimum ducentis coronis, per dies quatuor illum vna cum fratre suo Conrado detinuit, ac vltro promisit, se curaturum, vt in futurum quotidie in honorem praedictorum

A 2

San-

(b) Epist. I. de anno 1484. loco citato.

(c) Ibidem, vbi scribit: *Italiae palestras tanquam nutrices — optimarum artium — germanicis anteposuisse.*

(d) Ibi se Nicol. de Valle versionem Homeri Iliadis emisisse testatur, Ep. II. loc. citato.

(e) Corb. Khamm Hierarch. August. P. I. Cathedr. pag. 611.

(f) Epist. II. supr. cit. a Reuchlin. anno 1490. S. Joann. Chrysostom. petit.

(g) Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 86.

Sanctorum missa celebraretur; (h) vti ipfissimus Legatus nobis scriptis consignatum reliquit.

Honorifica certe hac legatione perfunctus societati litterariae, quae Augustae vindelicorum ex eruditissimis viris ad exordium Saeculi XVI. coalescere coepit, nomen suum dedit, vt collatis sumtibus, & studiis praestantiora Doctorum Manuscripta ignotis hucusque in feriniis latitantia adminiculantibus typis exprimenda formis curarentur, & hoc modo orbi litterario innotescerent; praecclaro fane principio suo continuo fidelis: *Parum aut nihil vivere nos iuuare, si studio carendum sit.* (i) Iucundissima haec inter otia, amoenioresque inter Musas Eichstadii Gabrieli de Eyb, Cognato suo ad infulas Eichstettenses plures iam ante annos promotus, circa annum 1515. in Cantoria successit. (k) Opimus nihilominus nec iste perfonatus, nec illi, quos Augustae iamiam tenebat, quique ad ampliorem ipsi gloriam sternere viam potuissent, BERNARDVM retractabant, quo minus inexpectatum prorsus mutandi status & vitae consilium caperet, reliquumque vitae spatium, quod superesset, in Collegiata quadam vel S. Georgii, vel S. Crucis ecclesia Augustae inter Canonicos Regulares transigere, omissa tamen votorum solennitate, meditaretur. Aperuit hac super deliberatione intima cordis sui sensa Amico suo coniunctissimo, Willibaldo Pirkeimero, amica eiusdem consulta exploraturus. Aliqua tantum ex hac religiosissima Viri integerrimi epistola, vt conscientiam eius rectam noscamus propius, depromam: (l)

Functus es nuper officio amici singularis — Vt eodem officio tibi respondeam, quid me sollicitet, quidue aliquando agere cogitem, te pro nostro amore latere, minime volui. Monent me saepius & aetas, & status sacerdotii, in quo sum constitutus, & forsitan bonus custos (vt spero) animae meae, atque in memoriam deducunt, mihi & fortassis breui rationem reddendam eorum esse, quae in vita gessi. Talis instinctus,
mi

(h) Riederers Nachricht. zur Kirchen — Gelehrten — Geschichte Part. II. pag. 56.

(i) Epist. VI. ad Pirkeimerum inter Documenta litterar. Heuman, pag. 153.

(k) Necrolog. & Elench. Canon. Cathedr. Eccles. Eichstett.

(l) Heuman, Docum. litter, Epist. V. pag. 149.

mi Willibalde (ingenue fateor) facit, ut de mutatione vitae meae commouear, atque in animo deliberem, eam denuo vitam agere, quam me aliquando degustasse non fugit. Et ut apertius mentem meam intelligas, est apud nos monasterium Canonorum Regularium satis religiosam vitam agentium; cum illis non ut profectus, sed ut legitimus sacerdos viuam, meus mihi animus suadet. — — Curem saltem undecima hora in vinea Domini laborare, ac pro commissis meis satisfacere. Haec sunt, quae me sollicitant, ac angunt. Sed dices fortassis, quid tibi nunc obstat, quo minus Deo milites? — Tibi dicam: si in ecclesia id facere voluero, ad quod institutus sum, alius me hypocritam vocitabit — — quid de hoc sentias, te ob nostram amicitiam obtestor, ac rogo, libere aperteque rescribas. Augustae 24. Febr. in ipsis Bachanali- bus 1517.

Verum efficacibus Pirkeimeri persuasionibus grauibique adhortationibus motus a sua sententia discescit, & in vocatione, qua vocatus erat, reliquam vitam agere denuo constituit. (m)

Sub idem tempus Martinus Lutherus noua dogmata cum doctrina Catholicorum minime congruentia, Wittenbergae in Saxonia spargere coepit, quae breui temporis interuallo per totam fere germaniam diffundebant sese. His cum BERNARDVS noster prouide minus plus iusto faueret, imo cum ipso Luthero commercium epistolicum haberet, grauisimas sibi molestias conciuit. Ioannem Eckium, Canonicum Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis, Procancellarium, ac Professore Theologiae in Academia anglipolitana, Nuntium denique in Lutheri negotio apostolicum, virum illo praesertim tempore longe celeberrimum, a quo dudum iamiam alieno erat animo, vehementissime laesit, Sycophantam, hominem continuo temulentum, Martini doemonem, Proteum &c. in diuersis ad Pirkeimerum epistolis (n) adpellando, magisque ad iracundiam prouocauit, quod epistolam 7. plagularum in 4. sub titulo: *Canonici indocti Lutherani* seu Responso data Eckio, quod in epistola ad Reuerendum Misnensis eccle-

(m) Heuman. Docum. litter. Epist. VI. & VII. pag. 152. — 54.

(n) Idem loc. cit. Ep. X. XII. XXI. XXII. &c.

siae Antistitem Canonicos indoctos lutheranos, & seminatores errorum Lutheri vocasset, respondent Canonici indocti, quatenus, & qua ratione sint Lutherani, (o) libellum atra bile plenum, compilandam, typisque exprimendam curauerit.

Interiecto haud magno intervallo Eckius Bullam Pontificiam aduersus Martinum Lutherum promulgat, & inter sex aliorum Lutheri Fautorum nomina etiam nomen BERNARDI ADELMANN, ceu Lutheri Asfeclae, publico in loco affigere, hocque modo labem ejus famae vix delebilem inferre non dubitauit. (p) Willibaldus Pirkeimerus, & Lazarus Spenglerus, Nobiles in Republica Norimbergenfi, quorum quoque nomina hac in ferie legebantur, ad Leonem P. M. prouocarunt, maculam hanc exstimationi suae iniustam deleturi. Eandem adpellationis viam cum amicis suis etiam BERNARDVS noster ingredi decrevit; ast vel causae suae diffusus, vel aduersarium tanta potestate praeditum a ceruice sua amoturus, dum interea Christophorus a Stadion, Episcopus Augustanus, excommunicationis sententiam, urgente licet Eckio, exequi differret, & ipsi Boiorum Duces mediatores agerent, fatius esse duxit calculum reducere, & fatagente potissimum Cognato suo, Gabriele de Eyb, Episcopo Principe Eichstettenfi, cum Ecclesia catholica reconciliationis gratiam quaerere. Constituit itaque Sebastianum Illsung, Clericum Augustanum, & Juris Vtriusque Doctorem, qui a Protonotario & Nuntio Apostolico, Ioanne Eckio, *Absolutionis, & Restitutionis beneficium ob illicitam participationem, seu fauoris, auxilii, & consilii praestationem cuidam Fratri, Martino Luther — — forsan praestiti ad cautelam saltem nomine procuratorio peteret, (q) quam etiam anno 1520. 9. Nouembr. impetrauit. (r)*

Hac

(o) De Scripto hoc rarissimo, & viris litteraturae amantibus aestimatissimo, cuius Author probabiliore iudicio videtur esse Conradus Adelman ab Adelmansfelden vid. Riederers Beitrag zu den Reformationen Urkunden Dr. Ecks Handel betreff. (Altdorf 1762. 4.) S. 24.

(p) Heuman. Comment. Isagog. §. XVIII. pag. 93.

(q) Exemplum huius mandati exhibet Riederer in den Nachrichten zur Kirchen — Gelehrte. Geschichte. B. 2. S. 68.

(r) Loc. cit. Copia absolutionis. pag. 70.

Hac tandem semita e praesenti labyrintho, e que tot, tamque validis manibus, ex quibus eluctandum erat, sese BERNARDVS eripuit; hac ratione beneficia sua tum Eichstadii, vbi Bulla etiam iam publicata erat, tum Augustæ retinuit; hoc modo nominis labem, quam passus fuerat, absterfit. Aerumnis istis vere fatalibus superatis a pristina Lutheri consuetudine sese remouit, nec illius amplius vel personam defendisse, vel causam fouisse legimus. (s) Grauia ista, & diuturna incomoda BERNARDO mortem accelerasse creduntur. Antequam autem rebus humanis eriperetur, insigne adhucdum, instigante, vt creditur, Cognato suo Episcopo Principe, & perenne pietatis monumentum erexit, fundando nempe Gerontocomium (Bruderhaus) & liberales satis illi redditus assignando. Sustainantur in illo duodecim viri siue ob prouectam aetatem, siue ob corporis imbecillitatem labori impares; vernacula nostra Brudermänner dicuntur.

Aedificauit illis Sacellum ipseciosum sane, quod S. Sebastiano consecrandum curauit, in cuius medio sua ossa tumulo contegi voluit. Lapis sepulchralis hanc inscriptionem praefert.

Adelman	Anno Dni 1523 am mitwoch nach Lucian	Leonrod
○	starb der Ehrwürdig und Edl Herr	○
Steussling	Bernhard Adelman von Adelmansfelden	Vestenberg
○	Thumherr zu Eystett dieses Gottshaus	○
	und Bruderhaus Stuffer Gott gnad ihn.	

Ad Ecclesiae ingressum aliud conspiciere est monumentum parieti infixum, cuius pars inferior repraesentat effigiem mortis horologium tenentis, cuius index horam primam indicat; forte in signum, quod hac hora obierit; vbi legitur:

Postquam Bernardus ADELMANN de ADELMANSFELDEN
 Canonicus Eistetten. S. Sebastiano aedem, egenis
 hospitium, sibi monumentum, collocauerat, obiit
 Insignia anno graciae, M. D. XXIII. die XVI. mensis Decembris. Gentilitia
 ○ Disce timere Deum, mortem meditare, Nepotum ○
 Spes dubia est, Lector fac bene, dum superes. Ex-

Exstruxit illis latas fatis aedes, in quibus singuli speciale habent cubiculum, super quarum portam cum Adelmanni Insignibus haec legitur inscriptio :

Has. Aedes. BERNHARDVS. ADELMAN. de. ADELMANSFELDEN. Canonicus. Eistettensis. viuis. erexit. ac. piis. vsibus. dicauit.
Exstruxit pone Ecclesiam amplum granarium, vbi legitur :

Bernhart Adelman von Adelmansfelden Thumbherr

Stifter ic. Im iar Vñsers herrñ 1. 5. 2. 1.

Der Kast zu Eren Gottes gepauen ist.

Vnd trost den Armen zu aller frist.

Familiares litterati, quos inter frequentissimum commercium epistolicum intercedebat, Bernardi ADELMANNI, dum inter viuos fuerat, erant.

1. Kilianus Leib, Praepositus Canonorum Regul. in Rebdorf. qui plura de ADELMANNO suo in Annal. Maioribus.
2. Willibaldus Pirkeimer, Senator Norimberg. vti ex epistolis eius inter Documenta litteraria Heumani liquet.
3. Ioan. Oecolompadius, ante reformationis tempora Concionator Basileae, & Augustae Vindeliciae — Ex Epist. XXXII. apud Heuman. pag. 192.
4. Erasmus Roterodamus — Ex Niederers Beiträgen zu den Reformationen Urkunden. S. 24.
5. Michael Humelbergius, Medicinae Doctor, Rauensburgensis, qui BERNARDVM in suis epistolis, Augustae anno 1783. 8. editis, pag. 199. *amicum candidissimum* adpellat.
6. Hermanus Comes de Nuenar, Summus Praepositus Colonienfis, de quo plura Opera Rariora Biblioth. Rebdorf. pag. 323. Cf. eius Epist. apud Heuman. loc. cit.
7. Martinus Luther, de quo supra, & plures alii, inter quos occurrit Ioan. Sturnus, Francus de Smalcaldia, de quo in Opusculo 4. sine 1. & a. edito, 20 fol. Bohuslai de Hassenstein extat ad BERNARDVM Epistola, testimonium amicitiae inter ambos excultae infallibile.

Scri-

Scripta, quibus BERNARDVS ab ADELMANN orbem litterarium illustravit, sunt:

1. Epistolae II. ad Ioann. Reuchlinum; prior ex Stetten, vel Aurelia potius, de anno 1484. posterior de Eichstett anno 1490. datae. Extant in rarissimo opere: *Illustrium virorum Epistolae* — ad Ioan. Reuchlin. 4. Hagenoae 1519. ex Typograph. Thom. Anshelmi.
2. Epistolae XXXIX. ad Willibaldum Pirkeimerum, origine Eichstettensem, inde Senatorem Norimbergensem; inter Documenta litteraria Ioan. Heumanni, Profesor. Altdorf. 8. 1758.
3. Epistolae ad Vitum Bildium, Monachum O. S. B. in monasterio Ss. Vdalrici & Afrae, adhuc ineditae. Cf. Fr. Ant. Veith. Biblioth. August. Alfab. I. pag. 32.
4. Tractatus singularis Marsilii Ficini de Epidemiae morbo, ex idioma- te italico in latinum versus ab Hieronymo Ritio, BERNARDO dedica- tus, eiusque curis editus in officina Sigismundi Grimm, & Marci Wirfung Aug. Vind. anno 1518.

Posthumae etiam BERNARDI ADELMANNI memoriae Epitaphium in- scripsit vir suo tempore nobilissimus & celeberrimus, Willibaldus Pirkei- merus Patricius Noricus. Cftr. Vita Pirkeimeri a Conrado Rittershusio scripta, & nouis curis a Budero cum vitis clarissimorum Historicorum Jenae anno 1740. in 8. edita n. VI. pag. 183. & 84. & pag. 197. Vid. etiam Franc. Ant. Veith Biblioth. August. Alfab. II. pag. 1.

ADELMANN AB ADELMANSFELDEN Conradus, Canonicus Ec- clesiarum Cathedralium Eichstettensis, & Augustanae, ac Collegiatae El- uacensis.

Praecedentis Bernardi Adelmann Germanus Frater natu minor qui- dem; M. Lutheri tamen iudicio, qui Augustae vtrumque de facie non nouit tantum, sed epistolari commercio & CONRADI & Bernardi indolem

perspectam satis habuit, Bernardo valentior, pleniorque doctrina, (a) Saeculo XV. inclinante, mundo genitus est. A teneris annis Musis consecratus, illarumque amore captiuatus stemmatis sui nobilitatem doctrina, atque virtutibus illustriorem in dies reddere adlaborauit. Anno 1483. Profesores celeberrimae Academiae Tubingensis audire, (b) & anno 1486. Doctoribus Vniuersitatis Ingolstadiensis (c) quotidianam dare operam in deliciis habuit.

Praebenda in Collegiata Eluacensi anno 1498. donatus, anno 1492. Bernardum Fratrem ab Episcopo Eichstetteni ad Anglorum Regem cum reliquiis Patronorum huius Dioecesis misum comitatus est cum Sebastiano Preuss, ciue Eichstetteni, quem Princeps ad vtriusque seruitia destinauit. (d) Ex Anglia reuersus, quae non leue eruditioni, haustisque iamiam scientiis incrementum attulit, maiori alacritate, animique constantia ad bonarum artium disciplinas se referebat. Canonicus Ecclesiae cathedralis Augustanae anno 1502. factus (e) breui sese cum Bernardo Fratre Societati illi litterariae Augustae Vindeliciae exorienti adiunxit, Germanique sui vestigia premens viros aetatis suae eruditos ad opera praeclara conscribenda hortari, conscripta praelo subiicere, publicique iuris facere coepit: Hoc labore magnam sibi eruditiores inter nominis famam comparauit; viros doctissimos amicos sibi reddidit, pluresque contenderunt etiam arctiori cum CONRADO necessitudinis vinculo copulari. (f)

Interea Eichstadii Canonicatum in Cathedrali morte Bernardi Artzat vacantem ad praesentationem Ioan. de Seckendorf, anno 1525. nempe 18. Augusti, defuncto iamiam Bernardo fratre impetrauit, (g) cui tamen post trium annorum lapsum iterum renuntiauit. Hoc interim spatio Vir mul-

-
- (a) Barthol. Riederer *Beitrag zu den Reformat. Urkund.* §. 5. C. 24. & M. Lutheri opera.
 (b) Crusius in *Annal. sueuicis Dodecad.* III. pag. 466.
 (c) Mederer. *Ann. Academ. Ingolst.* P. I. pag. 31.
 (d) MStum Anonymi eiusd. temporis.
 (e) Corb. Khamm *Hierarch. August.* P. I. Cathedr. pag. 612.
 (f) Veith. *Biblioth. Aug. alfab.* II. pag. 24. vbi eiusdem Epist. leguntur.
 (g) *Necrolog. Cann. Eichstett.*

multum litteratissimus, Musis, earumque cultoribus & amicus & charus apprime iucundissimam cum Kiliano Leibio nostro societatem iniit. Praeclarissima certe huius beneuolentiae, fauoris, & amicitiae in Kilianum plurima indicia extant. Gratas ille & suauissimas Praefulis sibi litteras fuisse pluries testari voluit, quandoquidem ab amicissimo profectas; (h) quin non dubitauit is idem Vir summe reuerendus Kilianum honorandi Praeceptoris sui nomine salutare; & siquae illi de re ecclesiastica non minus, quam litteraria subreperunt dubia, eadem Antistiti dissoluenda, ac enodanda transmittere; adeo Kilianum CONRADVS amauit, suspexitque.

Non segniori in CONRADVM amoris aestu flagrauit pariter, nec minus suae in eum aestimationis, cultusue testimonia patenter fecit Leibius Praepositus noster. Sciscitatus namque ADELMANNVS datis ex Dillinga litteris, vbi clero vniuerso ex vrbe Augusta anno 1537. Religionis causa pulso, aliquamdiu exulauit, Leibii sententiam de diuersarum translationum Ss. Bibliorum causis, Kilianum adduxit, vt is tractatum *de sacrae Scripturae dissonis translationibus* confecerit, quem CONRADVS anno 1542. praeuia epistola a se ornatum, typis publicandum curauit, (i) vtpote sibi nuncupatum. Habuit praeter Leibium Ioann. Reuchlinum, Ioann. Auentinum, Mathaeum Pappenheimium, Georgium Spalatinum, Paulum de Oberstein, plurimosque alios magni nominis viros sibi deuinctissimos. (k)

Ipfissimum istud cum pluribus nouarum id temporis doctrinarum propugnatoribus commercium epistolicum CONRADVM suspicione asperferat, nouellis illum potius diuersorum opinionibus, quam antiquae Romanae Ecclesiae fidei addictum esse; praecipue dum obstetricantibus aliis tractatum illum *Canonici indocti Lutherani* contra Eckium (l) ediderat, & Augustae Vindel. cum Sigismundo de Hohenlohe maioris Ecclesiae Argentinenfis Decano, (m) Lutheri iamiam doctrinam profitente, ab ingressu ideo

B 2

Ca-

(h) Ex CONRADI Epistolis.

(i) Ipsum Opusculum in 4. anno 1542. impresum, & rarissimum.

(k) Veith. Biblioth. August. Alphab. II. pag. 23.

(l) Rarissimum hoc, paucissimisque visum opusculum in 4. extat in Biblioth. nostra,

(m) V. Monachus S. Vdalrici in Histor. Eccles. Cl. Fleurii T. XXXIII. Praefat. pag. XXX.

Capituli Augustani, atque a conclavi excluso sermones miscuerat; nullo Canonorum alio cum illo loquente. Ast omnem hanc ab eo, quae multorum infedit animis, suspensionem CONRADI certe epistolae ad Kilianum Leibium frequenter adeo datae remouent, ac luculenter admodum declarant, CONRADVM de tabula manum cito retraxisse, cum rem in sinistram inclinari partem, Fratremque Bernardum tot tantisque molestiis innodatum videret. Scribit inter alia ad Kil. Leibium (n)

— — — „ Sperabant enim aduersarii nostri, quod clementia diuina auertat, tanti
 „ nos temporalia haec facturos, ut nos ab unitate Ecclesiae Catholicae, & illius Sa-
 „ cramentis discederemus, extra quam nemo potest saluari. Itaque Rde Pater Prior!
 „ infamiant Schismatici illi, ut libet, nunquam impetrabunt, ut spero per diuinam
 „ gratiam, ut in his ultimis, & malis temporibus ab hac unitate deficiamus. Hoc
 „ fundamento nixi reliqua omnia ad tolerandum admodum facilia erunt. — — Ut
 „ igitur haec aequo animo feras, te plurimum rogo. Postremo Rde Prior! velis
 „ in his malis, & turbulentis temporibus mei in orationibus tuis erga Patrem no-
 „ strum coelestem esse memor, hoc idem tibi quoque polliceor, si hominis peccatoris
 „ vsquam valebit deprecatio &c. &c.“

Vt praeter excellentem doctrinam, & rei litterariae eximium profecto amorem, aliasque insignes plane virtutes misericordiam praecipue erga pauperes demonstraret, Christophoro a Stadion Episcopo Augustano duo hospitalia erigenti ad structuram illius, quod in Zummertshausen pro peregrinis aedificabat, CONRADVS tria Florenorum millia, aliasque adhucdum summas, quae ad 6000. florenos ascenderant, liberalissima manu contulit. (o)

Tandem meritorum & bene Factorum plenus fenex admodum anno 1547. defunctus est, in peristyllo Ecclesiae Cathedralis Augustanae tumulatus, addita sequenti Epigraphe.

Anno Salutis M. D. XLVII. VI. die Februarii

obiit venerabilis ac nobilis CONRADVS ADELMANN

ab

(n) Epistola de anno 1538. 3. Junii ex Dillingen, exilio suo.

(o) Kil. Leib, Annal. minor. ad ann. 1535. vbi haec ex dotatoris ore audisse testatur,

ab Adelmansfelden, Canonicus & Cellarius
Augustensis.

Plura de illo lege sis in Fr. Ant. Veithii Bibliotheca Augustana Alphabeto II. pag. 17. seqq.

Duobus hisce Fratribus eruditissimis adiungendi sunt tres alii Fratres ex eadem illustrissima stirpe in ipsa patria, Eichstadii, progeniti, & ni celebritate, & fama nominis, eruditione certe, ac doctrina prioribus haud impares, vtpote Profesores publici Ordinarii in celeberrima longe Academia Ingolstadiensi, tot seueriorum concordante sententia Criticorum constituti. Sunt autem:

ADELMANN AB ADELMANSFELDEN Caspar, Soc. Jesu Professor Theologiae Vniuersitatis Ingolstadianae.

Hic ex nobilissimo Parente, in Seruitiis Episcopi Principis Eichstetensis occupato, Saeculo XVII. procreatus, nobilitatem generis, animi virtutibus nobiliorem redditurus absoluto studiorum curriculo Societatem Jesu nouiter Eichstadii introductam ingressus est, in qua breui tempore & felicissimi ingenii, & profundae prorsus sapientiae specimina dedit, vt Superiorum iussu anno 1679. Ingolstadii Cathedram academicam Philosophiae conscendere, (a) aliosque amorem sapientiae docere debuerit. Hac appensus in trutina per plures annos, & singulari inuentionis dono praeditus, anno 1691. in eadem uniuersitate ad Cathedram Theologicam promotus est, vt arctas, impeditasque conscientiae rationes explicaret. (b) **CASPARI** vestigia virtutum presso pede prosequutus est.

ADELMANN AB ADELMANSFELDEN Iosephus, Soc. J. Professor S. Linguae, & Matheseos in eadem Academia.

B 3

Qui

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 35.

(b) Idem loc. cit. pag. 72.

Qui vix cunas egressus, abiecta infantiae veste litteratae Palladis toga indui voluit, nil nisi scientias, nil nisi Musarum consortium desiderans. Sua igitur honestissima vt exsaturaret desideria, Sociis Jesu adscribi petiit, eruditiores inter suam transacturus vitam. Votorum suorum compos factus, scientiis potissimum Mathematicis, ac linguae Sacrae suam dicavit operam, tanto quidem cum succesu, vt anno 1685. vtramque hanc disciplinam in Cathedra Academiae Ingolstadiensis publice profiteri iussus (c) easdem discipulis tradiderit. Adnumerandus est his Frater tertius

ADELMANN AB ADELMANSFELDEN Balthasar Soc. J. Professor Ethices in Academia Anglipolitana.

Et hic ad exemplum Germanorum suorum a teneris annis Musas, & Apollinem sequutus arcto adeo cum illis amicitiae vinculo iunctus est, vt de integerrima sua in illas voluntate eis Sacramentum dicere non dubitauerit. In Societatem Jesu cooptatus, traditis Scholis inferioribus, vti Instituti huius mos ferebat, ac Sacerdos ordinatus Professor Ethices anno 1688. in Vniuersitate Ingolstadiensi constitutus est. (d)

Vltiora virorum de republica litteraria meritissimorum fata, honores, locum & annum mortis inuestigare, extincta praesertim societate, minime licuit.

AGRICOLA Wolfgangus Collegiatae Ecclesiae ad S. Nicolaum Spaltae Decanus meritissimus, & insigne decus.

Spaltae non ignobili Principatus Eichstettensis oppido, a praestantia lupulorum notissimo, anno 1536. primam lucem 16. Februarii aspexit. Pater, Hanns Beuerlein, molitor ciuitatis cum uxore sua, Anna, octo
prae-

(c) Mederer loc. cit. pag. 54.

(d) Idem loc. cit. pag. 63.

praeter WOLFGANGVM suum liberos genuit. WOLFGANGVS Noster primo octiduo, quo vitam ingressus est, mundo iterum valedixisset, nisi singularis sui Tutelaris custodia illum conseruasset. Nam dum vigesima quarta eiusdem mensis Neoelectus Episcopus Eichstettensis, Christophorus a Pappenheim, Spaltam, homagium a subditis suis recepturus, numerofo satis atque splendido comitatu stipatus venisset, ac WOLFGANGI Mater, curiosa magis quam prouida, suos etiam per fenestras pascere oculos hoc adparatu volens, filiolum suum puluinari, pannisque inuolutum interea meniâe concredidisset; paruulus periculum nondum formidare edoctus, coarctata refocillaturus membra indulgit infantili genio, & e puluinari in mensam, e mensa in scamnum, e scamno in terram decidit. (a)

Ephebos nondum egressus WOLFGANGVS, quinquennis adhucdum crepundiis dare nuntium, & libris sese delectare ex mandato patris tenebatur. Voluit nempe prouida genitoris cura, vt mature vreret filius, & vrtica maneret, & vt euagationibus aliis honesta minus intercluderetur via. Anno iamiam 1541. duodecima Martii ad paedagogum deductus optimae indolis puer addiscere litteras, & tractare seria tentabat, nil nisi seria tenello pectori suo implantaturus. Tres hoc in stadio emensus est annos, cum inopinata & vrbi & vicinia minitaretur epidemia, quae plures iamiam homines vita priuauerat. (b) Hocce periculo territus sollicitus pater filium suum Weisenburgum, & inde Windspachium (c) litteris informandum ablegauit; sed tum nimia hospitis sui parsimonia, tum summa praeceptoris duritia ad lares patrios remeare breui coactus est. (d)

Auditis, deponderatisque iustissimis sane AGRICOLAE querelis Georgius Zeller, Canonicus & Parochus Spaltensis, suis docile ingenium curis complexus, breui admodum temporis spatio optimum iuuenem ludo litterario idoneum habilemque reddidit. Ad scholam itaque Cathedralis Ec-

(a) Agricola in seiner Spalt. Chronick. S. 41.

(b) Idem loco citato.

(c) Est oppidum in ditione Onoldina haud longe Spalta distans.

(d) Agricola in seiner Spalt. Chron.

Ecclesiae Eichstettensis anno 1549. missus, duram asperamque hoc in loco vitam egisse videtur, cum decantando cum duobus condiscipulis in ecclesia aulica missam diebus festiuis stipendium 16. denariorum, victus, & vestis, per annum conficiendae, meritis sit. (e) Amore nihilominus litterarum, honestissimaeque plura discendi cupidine retentus, tres vix non annos transegit; anno primum 1552. Ambergam profectus est, sublimioribus scientiis operam donaturus suam; vltra annum tamen nec in hac vrbe commoratus, religione catholica iamiam exulante, ministrisque ecclesiae ad communionem sub vtraque ipsum compellere volentibus.

Viennam igitur in Austria petens, animum bonis artibus exculturus magis, post exiguam hac in ciuitate moram a Mathia de Taxis, supremo Regis Ferdinandi postarum Praefecto, AGRICOLA trium filiorum suorum moderator, ac informator postulatus est, assignata quotannis 12. florenorum pensione, ac vestimento. Tres propemodum annos quotidianas intercuras, maximasque molestias, quas filii nulla omnino disciplina exculti creabant, quosque nec corrigere, nec punire licebat, consumsit, donec tandem obstetricante potissimum Vniuersitatis Rectore, aliquot vitae periculis feliciter superatis, grauisimo hoc iugo liberatus est. (f) Ad Vniuersitatem inde Ingolstadianam anno 1556. contendit, vt scientias philosophicas penitus imbiberet. A Paulo Aemilio, nato Iudaeo, (g) celeberrimo linguarum orientalium Professore ibidem in domum receptus, dimidium singulis septimanis florenum pro victu aliisque necessariis persolvere debuit. Ast has expensas, etsi exiguas satis, pater in alterum tantummodo annum, octo aliis grauatus liberis, comparare, folique WOLFGANGO consecrare poterat.

Reuocatus igitur ab Academia Eberhardo ab Hirnheim, Episcopo Principi suo pro annuo stipendio supplices offerre preces statuit, vt sua continuare studia, illaque saluberrimae arti, etsi viennae iamiam quatuor

Mi-

(e) Citat. Chronica pag. 48. b.

(f) Loco citato. pag. 51.

(g) Cf. Mederer. Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 25.

Minoribus initiatus fuisset, dicare posset. (h) Annuisset certe submisfis WOLFGANGI petitis Eberhardus Antistes, nisi summa idoneorum sacerdotum penuria saniora Supplicanti suppeditare consilia, ac aliquod in alterutra Collegiatarum Spaltenfium offerre beneficium postulasset. Acceptavit Principis sui gratiam AGRICOLA, ac sacerdotio initiatus, litata anno 1557. Dominica 2. post Trinitatis in Ecclesia D. Nicolao sacra prima immaculata hostia, Vicarius ac Capellanus ciuitatis constitutus est, maioribus longe honoribus egregii Sacerdotis vestigia sequentibus.

Abdicauit se anno 1560. summa id sane postulante Senecta, curis parochialibus Georgius Zeller, in cuius locum vnanimi Capitularium calculo suffectus est AGRICOLA, vt, cuius antea discipulus, modo eiusdem successor foret. Timuit quidem iuuenilis WOLFGANGI aetas prouinciam hanc non mediocris certe contentionis accipere; Canonicis tamen sua in sententia perseuerantibus obtemperauit, lateque patentem parochiam regendam suscepit. Quo autem hoc in munere studio amplificandae diuinae gloriae, quo feruore animarum saluti procurandae se deuouerit; tot certe solidae pietatis monumenta, quae suis impensis pro vsu Ecclesiae conficienda curauit, & vel vnica dies anni 1562. qua 27. hominibus pestifera lue potissimum ruri decumbentibus sanctissimum viaticum porrexit, firmissima plane testimonia sunt. Quindecim nondum anni, quibus Parochi officio fungebatur, abierant, cum iam vltra triginta infelices, violentae morti adiudicatos, ad fatale pegma deduxerat. (i) Incircumscriptus adeo erat AGRICOLAE in cura animarum zelus; tantus in promouenda Dei gloria feruor.

Non autem in spiritualibus solum, sed & in politicis miram Vir praestantissimus probabat dexteritatem. Hanc sane Martinus a Schaumberg, Episcopus Princeps Eichstettensis exploratam optime habebat, dum AGRICOLAM iterato ad Duces Bauariae negotiorum causa Monachium ablega-

C

ue-

(h) Citata Chronica.

(i) Chron. citata.

uerit, vbi horum Principum gratiam ita demereri nouerat, vt illum faepius ad suam inuitare residentiam, & commercio honorare epistolico, (k) imo cumulare muneribus manu liberalissima non fuerint dedignati. Eandem porro sibi existimationem conciliauit Bambergae, cuius Episcopus Princeps, Ioan. Georg. a Zobel, honorificam simul & grauisimam prouinciam, (l) munus haud dubie Vicarii generalis, repetitis vicibus oblatam ipsi demandare voluit, quam tamen, tanto oneri imparem se iudicans, vt acceptasset, nunquam persuaderi potuit. Ipse Romanorum Imperator Carolus V. diffundente sese nominis fama, clarissimi viri merita praemiaturus AGRICOLAE, eiusque generi motu proprio propria concessit Insignia, quae exhibent in campo rubro trabem transuersam tribus vomeribus ornatam, desuper duas alas extensas, quarum quaelibet tribus itidem insignita est vomeribus. Haec ligno incidi, suisque libris inferenda curauit, hoc addito in margine disticho:

INCLITA*SIGNA*VIDES*CAESAR*QVE*CONTVLIT*OLIM*

AGRICOLIS*SPALTAE*GENS*EA*NOTA*MANET.*

Iustissimi eiusmodi fauores, ac singulares praerogatiuae, quas tamen AGRICOLA nunquam aucupatus est, plurimorum excitarunt inuidiam, omni tempore virtutis comitem. Hanc cum parum, imo minime, curasset Vir incomparabilis, neque illa viam intercludere potuit, quin anno 1573. Parochus Zelosissimus post vltima fata Decani, Iacobi Fæustlingii, ad Decanatum Collegiatae S. Nicolai concordantibus votis promotus fuerit, interpositis humillimis etiam precibus nihil proficientibus, vt curis parochialibus leuaretur. Duplici licet hoc grauatus onere, vtroque molesto fatis, deo dicatis virginibus, Marienburgum inhabitantibus, anno 1588. a sacris confessionibus esse, ab Episcopo suo iussus est.

Quanta hoc in munere sedulitate, quanta charitate Monialibus etiam Norimbergae adhuc degentibus succurrerit, affundendo solatia, administrando

(k) Has Epistolas suppeditat Cl. Mayer Thesaur. I. E. in der Abhandl. von Wolsfg. Agricola. T. V. de Colleg. spaltenf.

(l) Christentliche Predig von dem hl. Ehestant von Wolsf. Agricola 4. 1580 in der Vorrede.

do personato saepius habitu et cum vitae etiam periculo SS. Sacramenta, assistendo agonizantibus, et in auita fide roborando; quanta beneuolentia, quantisque laboribus Canonisfis Marienburgensibus, vt tum fuga sibi consulentes conuocarentur, tum vt conuocatae sustentarentur, ac aedificia repararentur, inuigilauerit, collectis vndique piorum, potentiorumque largitionibus, (m) solum Marienburgense Necrologium testimonium plane infallibile erit, vbi legitur:

welcher der fürnembste Vrsacher dises vnserß widerumb auffgerichteten Closters, auch in die 13 Jar getrewer beichtratter vnd unzalparer grosser Guethäter gewesen ist.

Asfiduis tandem fractus laboribus, ac vigiliis pene confectus Marienburgi aegrotare coepit, ac post trium mensium lapsum innumeros inter dolores patientissime exantlatos, cum Canonisfas bonorum suorum haeredes scripsisset, 66. aetatis suae anno, 5. Martii 1601. animam ibidem exhalavit, communi omnium luctu spaltae in suo collegio sepultus hoc sub Epitaphio;

Anno Domini MD CI. die V. Martii pie in domino obiit Venerabilis in Christo ac perdoctus Dominus Wolfgangus Agricola, qui per XLI annos huic Collegiatae et parochiali Ecclesiis Decanus et Parochus quam vigilanter praefuit, cuius anima Deo vivat. (n)

Monumenta Typis exscripta reliquit nobis.

Ein Christenliche vnd Catholische Predig von diser armseligen zeit. 4. Ingolstatt. 1578.

Ein Christenliche Predig von dem heyligen Ehestande. 4. Ingolstatt. 1580.

AGRICOLA Sixtus SS. Theologiae Magister, Canonicus Noui Collegii ad S. Nicolaum Spaltae, Wolfgangi Agricolae Germanus Frater natu minor.

C 2

Edi-

(m) Cf. Wills Hist. Diplom. Magazin fürs Vaterland B. 2. St. I. S. 36.

(n) Cf. Cl. Mayer Thesaur. I. E. T. V. Abhandl. von den Verdienst. des Wolf. Agricola.

Edidit historiam hoc sub titulo impresam:

Erschröckliche Geschichte, welche sich mit Apolonia, Hannsen Geißlbrechts Burgers zu Spalt inn dem Eystätter Bistumb, Haußfrawen, so den 20 Octobris, Anno 82. von dem bößen Feind gar hart besessen, vnnd doch den 24. gedachts Monats widerumb — entlediget worden. 4. Ingolstatt bey Wolfgang Eder 1584.

Historia est D. Iacobo Kuchner, Vicario in Spiritualibus Generali Eichstettenfi nuncupata, anno 1583.

AMERBACHIVS Vitus Profesor Rhetorices Eichstadii, inde Philosophiae in Vniuersitate Ingolstadiana Celeberrimus.

Wembdingae, Bauariae oppido, vnde etiam Amerbachii nomen habet, in Rhaetia ad exordium Saeculi XVI, anno nempe 1503, natus, absolutis Eichstadii, vti ex ipsius epistolis, (a) etsi obscure satis, coniecturare licet, inferioribus studiis, Vniuersitatem Wittenbergensem, a Lutheri incepto reformationis negotio notissimam, petiit, sublimioribus disciplinis daturus operam. (b) Philosophiae, Iuri vtrique, linguis orientalibus, graecae praesertim, ac Theologiae hoc in Musarum emporio tanta alacritate, ingeniiue intentione, noctem cum die coniungens, insudauit, vt artium Magister creatus iam tum ipsis Profesoribus admirationi esse coeperit.

Ducta hac in Academia vxore, ex qua plures liberos genuit, Lutheri castra est sequutus, (c) eiusque nouitiam doctrinam pro aris & focis defendit. Ast fidem, quam dedit, haud diu admodum, nescio quibus inductus rationibus, praestitit, ad auitam Patrum suorum religionem cum

VXO-

(a) Haec Originalia ad Ioan. Agricolum Profesorem Acad. Ingolst. extant in Biblioth. Collegii ad S. Vitum Herriedae.

(b) Annalen der Baierisch Litteratur B. 2. S. 56.

(c) Mederer annal. academ. Ingolst. P. I. pag. 184.

vxore et liberis reuersus. Solum itaque suis dogmatibus minus fauorabile relinquens, circa annum 1539. cum suis Eichstadium, patriae suae vicinum magis, devenit, vbi a Neoelecto Episcopo Principe, Mauritio Huttenio, et ipso doctissimo, benigne susceptus, Profesfor Rhetorices constitutus est, (d) cuius etiam iussu Epistolas Ioannis ab Eich edidit. (e)

Etsi hac in vrbe familiaritate cum Viris doctissimis, iisdemque celeberrimis, vti Kiliano Leibio, (f) Ioanne Eckio, Ioanne Agricola, aliisque pluribus memorandi nominis iunctus fuerit; vitam tamen haud tranquilam, & a multis molestiis minime liberam traduxisse videtur, cum aere alieno graviter pressus, suorum nomina debitorum appellare non potuisset. (ff) Vrgentibus itaque continuo fortem vfuris, iustisque honoribus, quos bonis artibus deberi iudicauerat, neutiquam praestitis (g) Eichstadio valedicere, aliamque sibi docendi cathedram quaerere statuit. In epistolis certe suis ad Ioannem Agricola, Profesforem ac Camerarium Ingolsta- diensis Academiae datis, haec sua motiua proponens, repetitis ac enixis precibus flagitat, ut interueniente amplissima Ioannis Eckii autoritate cathedra sibi in alma Vniuersitate anglipolitana concrederetur.

Impetravit hanc AMERBACHIVS, et quidem Philosophicam, votique sui compos factus est anno 1543. (h) Profesforibus florentissimae huius Academiae as sociatus, mirum est, quanta tum admirandae eruditionis, tum vitae integritatis specimina dederit. Admirabili plane diligentia conscripsit libros, qui Philosophiam non tantum, ac artem poeticam et oratoriam, sed et historiam, iurisprudentiam, ac universum pene optima- rum artium emporium illustrant. Quatuordecim etsi non integros annos

C 3

ad

(d) Ex Epistolis supra citat. ad Ioan. Agricola.

(e) Praefat. Epist. praemisfa.

(f) In quodam operum Kil. Leibii Catalogo inuenio *Resolutio quaestionis de S. Paulo Ap. an coniugatus fuerit ad Ioan Cochlaeum — deque Arguati Prognostico ad Vi- tum Amerpachium &c.* Cf. Hirsching Versuch ein. Besch. sehensw. Biblioth. Deutschl. B. 3 Abtheil. 2. S. 520.

(ff) Epistol. supra citatae.

(g) Epistolae citatae.

(h) Mederer annal. P. I. pag. 184.

ad auditorum suorum vtilitatem & singularem Vniuersitatis gloriam hac in Academia assiduos inter labores transegit.

Tandem confectus vigiliis ac laboribus anno 1557. 13. Septembris 54. aetatis anno, viuentibus adhuc tribus filiis, & vna filia Moniali, tristissimam optimi Parentis mortem inspectantibus, obiit ad D. Virginem pone portam borealem sepultus, Vir incomparabilis pietate, eruditione, & vitae integritate summus, qui orbem pene terrarum nominis sui gloria impleuit, relictis post se ingenii sui, & admirandae eruditionis pulcerrimis monumentis, de re denique litteraria optime meritus. (i)

Monumenta autem haec sunt sequentia:

De Anima.

De Philosophia naturali.

Antiparadoxa, cum orationibus de laudibus patriae, & ratione studiorum.

Commentarii in Ciceronem de officiis; in eiusdem libros Topicorum.

Paraphrasis in orationem pro L. Archia.

Ennaratio epistolarum Ciceronis Familiarium.

Carmina varia, atque Scholia in Poetas veteres.

Praecipuae Constitutiones Caroli M. de rebus Eccles. & ciuil. ex Coeno-

bio Tegernseensi prolatae, cum praefatione & adnotationibus Amerbachii, typis Ingolst. anno 1545. excusae.

Exhortatio ad Carolum V. Imperatorem.

Epistola de furto per lancem & Licium confecto.

Querela de corrupto statu horum temporum ex corrupto eruditorum dicto: *Vnicuique in sua arte credendum est.*

Epistolae Reuerend.mi Episcopi Eichstett. Ioannis ab Eich. (k)

APPELLES (Appel) Nicolaus Egwilae, Ipago prope Nasenfelsium Principi Eichstettensi subiecto, circa annum forte 1482. genitus. Puer, et-

(i) Rotmar. Annal. Academ. Ingolst. Coetan. pag. 125.

(k) Annal. der Bayerisch. Litterat. B. 2. S. 56. Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 250.

etsi humili loco natus, praeclarissima a communi hominum parente donatus indole, breui futuri iudicii & eruditionis documenta dedit. Vniuersitatem Ingolstadiensem non adeo a patria sua disitam, quae tunc temporis inter alias, utpote paucis abhinc annis erecta, eminebat, petiit, omnem operam suam in artibus liberalibus consumpturus. Stetit & promissis suis adolescens praestantissimus. Nocturnas vigilias ad diurnum litterarum studium adiungens, animum disciplinis omnibus, praesertim philosophicis & theologicis egregie adeo excoluit, ut liberalium artium Magister creatus, paulo post Sextumuir in Academia salutatus fuerit, raro eximii Philosophi & Disputatoris acutissimi praedicato ubique honoratus. (a)

In hisce rerum circumstantiis NICOLAO leui brachio agendum erat, ut anno 1522, 10. Aprilis supremam in Theologia lauream consequeretur, eodemque adhucdum anno celebratissimis, eruditissimisque viris Ioanni Eckio, & Leonardo Marstallero tertius Theologiae Profesor nouo exemplo adiungeretur, cum antea duo tantum Theologiae Profesores hanc facultatem constituisent. Est autem hoc, uti magni nominis Theologus in annalibus Academiae anglipolitanae annotauit, neququam emendicatae alicuius beneuolentiae, sed singulari eruditioni, & praeclarae doctrinae NICOLAI APPELLIS adscribendum, quod post recepta doctoralia insignia mox in facultatem adoptatus, & numero Profesorum adscriptus sit. Summo cum auditorum adplausu, & laetitia perspectam Viri huius doctrinam habentium solenne principium habuit. (b)

Nouerat autem Vir ille praestantissimus, quantopere linguarum scientia ad solidam eruditionem, tum vero perfectam sacrarum litterarum cognitionem, & illarum interpretationem requireretur. Itaque ut honorificam, ad quam vocatus erat, prouinciam maiori perfectione, feliciorique successu administrare posset, ex celeberrimo Ioanne Reuchlino Legum Do-

(a) Sextumuir erat ex illis 6. Profesoribus, quibus pro lectionibus suis ex marsupio vniuersitatis fiebat satis; reliquis Profesoribus auditores satisfacere tenebantur. Cf. Engerd. Annal. Acad. Ingolst. P. VII. p. 103. b.

(b) Engerd. Ann. Acad. loc. cit.

Doctore, triumque linguarum peritissimo, tunc temporis in Academia Ingolstadiana commorante, graecae & hebraicae linguae cognitionem cupidissimus hausit; illustrissimo rarissimoque exemplo, quod Vir perfectae virtutis & scientiae non erubesceret iam prouectioris licet aetatis, & qui doceret alios, se quoque ab aliis doceri, & in iis institui, quae ipsemet sibi ignorare videbatur. (c)

Anno 1523. congregatae Academiae facultates APPELLEM Sceptro Rectoris Magnifici honorarunt, quod magnificum onus anno 1529. secundo suscipere debuit. Quantam vero sacrarum litterarum intelligentiae, & euertendis nouarum opinionum commentis operam locarit, testatur Eckius (d) cum praeter alios Episcopos & Doctores censurae APPELLIS liber ad ineundam Religionis Concordiam ab Imperatore propositus concrederetur, cuius latentes errores non solum acutissime detexit, sed & eruditissimis animaduersionibus illustrauit.

Tandem cum per decem annorum spatium diuinarum rerum scientiam docendo esset profectus, optata ipsi requies est concessa. Opimae satis ac honorificae aliquot pro amplissimis meritis conditiones NICOLAO offerebantur, quas inter pauperiorem, imo minimi momenti, munus nempe concionandi in Mosburg, exiguo ad Isaram infra Monachium oppidulo, selegit; se satis diuitem fore ratus, si ex honestissimo animarum lucro locupletari posset.

Quatuordecim hoc in munere adhucdum annos transegit, fidemque catholicam contra nouas Lutheri doctrinas in sua integritate conseruare studuit; usque dum anno 1545. ipso festo Beatissimae Virginis in caelos assumptae animam Creatori, pro cuius honore impigre semper laborabat, reddiderit. Vt autem nulla vnquam obliuio praeclara APPELLIS erga Academiam merita deleret, sequens ipsi monumentum in schola Theologorum erectum est:

Nr.

(c) Idem l. c.

(d) Apologia pro Reuerendis. & Illustris. Principibus catholicis super actis comitior. Ratisbonae. Authore Eckio, pag. XXXIII.

NICOLAUS APPELLES, Eguelus, Philosophus, & Theologus acutissimus, anno Domini 1521. Theologiae interpretandae in hac Academia cepit nauare Operam, cui instituto, ut nihil decederet, non erubuit a Capnionē hebraicam & graecam linguam haurire. Cumque per decennium profusus esset scripturae sacrae enarrationem, oblatis septem opimis, & splendidis conditionibus, delegit ex his omnium postremam, & tenuissimam. Factus itaque Concionator Mosburgi, cum euangelizantis officio annos quatuordecim functus esset, animam Deo reddidit anno 1545. Festo assumptae in Caelum Mariae Virginis. (e)

ARTZAT Bernardus Legum Doctor, Canonicus Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis, & Scholasticus, Praepositus ad S. Vitum Herriedae, & ad S. Mauritium Augustae Vindeliciae.

Augusta Vindelicorum, celeberrima illa Romani Imperii vrbs, BERNARDO anno 1448. vitam dedit. A prima adolescentia a parentibus, Patritiis Augustanis, musis mansuetioribus mancipatus fidem illis semel nuncupatam usque ad finem vitae suae summa integritate seruauit. Communium litterarum, & politioris doctrinae studiis excultus, eminentique profectu insignis, animum ad sublimiora conuertit, utque propositum sibi finem assequeretur, in Italiam profectus est. Amplissimam non solum Legum ciuiliū & ecclesiasticarum, quibus mire delectabatur, cognitionem, sed & summum in his disciplinis Doctoratus gradum ibidem obtinuit.

Romae aliquot annis commoratus, Romanorum mores induit. In Patriam reuersus, & Canonicatu in Ecclesia Cathedrali Augustana potitus, ingentes cum dicto Capitulo controuersias excitauit. Cum enim Canonici Augustanae Cathedralis iam dudum sibi de apostolico priuilegio prouidissent, ne cuiuspiam augustani Ciuis filius eiusdem Ecclesiae Canonicatum

D

pos-

(e) Cf. Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 114. seqq. & 196. item C. de Leutner Paraenes. Arg. XII. pag. 57.

posidere posset vnquam; huic aduersum BERNARDVS a S. Pontifice consequutus est priuilegium. Res diuturnam & acerrimam in litem & contentionem venit. BERNARDVM Ciues, Canonici se suis opibus iuuabant. Ab utroque parte plus octoginta aureorum millia in eam litem sunt expensa. (a) BERNARDVS quidem victor evasit, & Canonicatum obtinuit; cum vero Canonici decretum esset, extrema quaeque experiri potius, quam illum in possessionem admittere, cesit torrenti, & pluribus annis solo Canonici Augustani praedicato contentus perstitit.

Postquam Canonici Augustanis tanta Jurisprudentiae suae specimina dedisset Vir doctissimus; Eichstadii in Ecclesia Cathedrali, quae pridem sese Decreto, de nullo alio, quam genuino Nobili admittendo, munerat, Canonicatum, fauente sibi Sede apostolica, impetrauit, indultumque Canonici Decretum infregit; vnde nouae exortae sunt controuersiae, sine quibus BERNARDVS vitam sibi amaram putabat. Multo temporis spatio lite hac coram competenti iudice agitata tandem ARTZATVS, iure agendo dexterrimus, triumphum tulit, & vigore quarundam litterarum executorialium ad tradendam possessionem Canonicatus & Praebendae 15. Martii 1479. institutus est, (b) Illustrissimo Capitulo vel vltiores expensas, vel grauiore sequelas reformidante. Ast hoc non vltimum cum Capitulo suo disfidium! haud longo ex intervallo in multo grauius descendit. Excluserant Canonici nobiles, nescio cuius negotii causa, a Conuentu vel Capitulo suo, fors antiqui adhucdum litigii memores, aliquando BERNARDVM; id indigne adeo tulit, vt grauissimis querelis Romam delatis excommunicationis sententiam in integrum Collegium euicerit. Hoc sacrum Ecclesiae fulmen, dum in die Coenae Domini sanctissimam Eucharistiam e manu Antistitis sui iamiam sumturi essent, Confratribus suis insinuari fecit, & ne sacris misteriis participarent, & ecclesia excederent, effectui dedit. Reprehensus inde ab Episcopo, tum primum allatas sibi

(a) Kilian. Leib *in suis Annal. maior.* coetaneus, se hoc a Canonico Augustano auduisse testatur.

(b) *Necrolog. & Elench. Canon. Eccles. Cathedr. Eichst.* ad h. a. Kilian. Leib. *Annal. maior.*

sibi litteras fuisse, nec licuisse, ut illos excommunicatos sacrosanctis communicare fineret, culpam diluit. Succensebant illi grauiter pro huiusmodi ausu Canonorum cognati nobiles, diraque illi, & graua minabantur, nihilominus tamen illaesus euasit.

Quamuis autem ARTZATVS turbulenti ingenii homo, & animi minime otium patientis extiterit, tot tantaeque illi contentiones cum Canonicis suis fuerint; non tamen vnquam de illis male loqui, ut ferme maior pars hominum solet, auditus, sed tacita mente agitabat, gerebatque negotia sua, & vix non omni tempore triumphabat. Ob hoc rarissimum naturae donum eximium gratiae locum apud omnes obtinebat, summusque honor stupendae eiusdem doctrinae deferrebat. Tandem post repetitas aduersitatum pugnas cum fratribus Canonicis in gratiam rediit, quibus ob singularem rerum gerendarum peritiam praecipuo cultu & veneratione dignus videbatur.

Interea Praepositus Collegiatae ad S. Mauritium Augustae Vindelicorum a S. Pontifice creatus, paulo post, anno nimirum 1490. Praeposituram Collegiatae Ecclesiae ad S. Vitum Herriedae obtinuit, (c) qua in dignitate constitutus Episcopo Wilhelmo a Reichenau ob feuda sine illius praescitu aliis concessa nouas & Principatui perniciosas molestias peperit. Redintegrata tamen, & post Wilhelmi mortem firmata antiqua necessitudo, dum anno 1500. ab Episcopo Gabriele ab Eyb Summus Ecclesiae Cathedralis Scholasticus decretus est. (d) Ad ardua omnia ab illo tempore adhibitus negotia, & admirabilis BERNARDI scientia, rerumque cognitio felicem plerumque, qui optabatur, exitum assequuta est.

Vir erat coeterum ab omni cupiditate non solum longe remotus, sed & salubri victu cultuque moderato contentus, & licet aetate iam grauis, viuida tamen mente, & expedito ad omnia animo. Vnde dum anno 1525. 19. Augusti in Cancellaria eichstettenensi cum aliis deamb-

(c) Elench. Praepos. Herried.

(d) Catal. Scholast. Eichstett.

bularret, & sermo de cuiuslibet aetate misceretur; ARTZATVS se septuaginta septem annos numerare fasus est, sibi que ad minus quindecim adhuc dum polliceri. Ast firma spe sua deiectus est. Altera enim die ab aliquo Confratrum suorum ad coenam inuitatus, solidoque laetior factus domum reuersus est; cumque post medium noctis de strato surrexisset, horas canonicas recitaturus, quo in munere plus aequo religiosus erat, apoplexia tactus corruit, & 21. augusti mortem, quam vix post quindecim annos se visurum existimabat, oppetiit, suo exemplo doctus, ante pedes senibus, & ad dorsa iuuenibus mortem consistere. (e) Sepultus est in Ecclesia Cathedrali ante gradum arae omnium Sanctorum. Lapis sepulchralis hac Epigraphe signatus est:

Reuerendus Pater Dominus Bernardus Artzat Legum Doctor,
Beatorum Viti Herried. & Mauritii Augusten. Ecclesiarum
Præpositus Canonicus & Scholasticus Eustetten. Qui, postquam
dies suos multo triuisset labore, obiit anno 1525, 21. mensis
Augusti, cuius anima in felici quiescat pace. Amen.

AVSFELDER Rochus, Ss. Theologiae Cand. Canonicus ad Chorum
S. Willibaldi Eichstadii.

Kaldorfii, pago Episcopo Principi Eichstettenfi subdito, anno 1709.
vitae huius mortalis stadium ingresus, virtutem nutricem, & doctrinam
moralem quasi infusam felici fidere nactus videbatur. Ad haurienda eru-
ditionis rudimenta ad Gymnasium eichstettense misus, nullum in eo pue-
rilis aetatis indicium, nisi de vultu & fronte quis legere potuit, sic mo-
rum grauitas annorum sustinebat leuitatem. Humanioribus Musis dicatus,
iisque non perfunctorie salutatis ad sublimiora Philosophiae arcana animum
in Academia Ingolstadiana aduertit; vbi inuisibilia Dei per ea, quae facta
sunt, intellectu perspiciens, Creatoris sui absorptus est Maiestate, caecu-
tiens

(e) Ex Annal. maior. Kil. Leib.

cutiens nimirum ad tantae claritudinem lucis. Hanc igitur ut profundius perscrutari, ac ingenii acie facilius comprehendere posset, disciplinis theologicis nauare operam statuit. Indefessam plane in eadem Academia huic scientiae consecrabat diligentiam, usque dum post oblatas Deo incruenti sacrificii primitias ad labores in vinea Domini locandos maturesceret.

Hos enimvero non frustra sane impensos loquuntur dioeceseos nostrae parochiae, quibus praeficiebatur, Meilnhofen & Altdorf, in quibus per longam annorum seriem vberimos metebat fructus. Energeticus in Cathedra, Zelosus in tribunali sacro, Sedulus in coeteris functionibus pastoralibus, indefessus in studiis, praesertim, quae quaestiones de christiani hominis officio complectuntur; & ut huius scientiae publica documenta daret, ad vberiore Canditorum informationem, dum parochiam in Meilnhofen regeret, octo Casus solius Ordinarii potestati in Dioecesi nostra referuatos erudite explanauit, & cum Episcopi adprobatione praelo commisit.

Promotus inde ad paroeciam Altdorfensem eadem industria commissas curae suae pavit ouiculas, donec anno 1780. ad Canonicatum in Choro S. Willibaldi, ut laborum suorum praemia ferret, ac optata frui requie posset, Eichstadium translatus fuerit. Hac autem tranquillitate nec per annum uti licuit; ad meliorem vitam eodem anno 13. Nouembr. 71. aetatis suae anno euocatus est.

Opusculi, quod edidit, titulus est:

Expositiones Canonico Theologicae VIII. Casuum in alma
Dioecesi Eichstettensi referuatorum in lucem editae

a Rocho Ausfelder Parocho,

in Meilnhofen &c. 8. 1760. Ingolstadii.

B.

BAVMGARTNER Ioan. Ludouic. Victor, Juris Vtriusque Licent.
Confiliar. Eccles. Eichstett. ad Chorum S. Willibaldi, eiusdemque Senior,
& Custos.

Eichstadii anno 1683. natus ex Familia Baumgartneriana, a trecentis iamiam annis Seruitiis Episcopi Principis Eichstettensis addicta, (a) bien- nis patre, Consiliario aulico Eichstettensi, & Feudorum Principis Praefe- cto, orbatus, (b) curis maternis educatus est. In ipso adolescentiae flo- re Musis amoenioribus dicatus, humaniora in Gymnasio patrio cum emi- nenti progressu absoluit, ab ipso pueritiae tempore cor senile gerens, ac aetatem moribus transiens. Genitricis igitur suae ut votis satisfaceret, Patrisque vestigiis inhaerendo Familiam, ultimus eiusdem furculus, ut pro- pagaret, Jurisprudentiae suam consecrauit operam.

Vix gradum Licentiatus suo sibi labore, ac industria hac a facultate comparauerat, Viennam in Austria contendit in praxi imperiali suum ex- ercitaturus ingenium. At enimvero breue admodum hac in exercitatione transigere tempus BAVMGARTNERO licuit; cum munus Iudicis castrensis, seu Auditoris, uti communiter adpellare solemus, caesareas inter copias ipsi demandatum fuit; hoc cum aliquibus annis gessisset, ob talenta mi- litaria, quibus egregia plane corporis Forma accesserat, militum cohor- tem dirigendam obtinuit.

Centurio iam sub vexillis Imperatoris constitutus post aliquot annos, nescio qua impellente causa, signa Electoris bauarici sequutus est; cohor- tis paulo post peditum Tribunus creatus sponfam & suo charactere, & pa- ternis opibus dignam sibi selegit, ac cum illa in indissolubilem vitae, tho- rique societatem conuenit, exiguo licet tempore iterum dissolutam. Tri- stitia haec dilectae coniugis, sine prole mascula decedentis, fata omnem in BAVMGARTNERI pectore amorem non solum coniugalem, sed & militarem oppresferunt. Abdicauit enim paulo post se officio, etsi honorifico satis; valedixit ciuitati electorali, ac in patriam, Eichstadium, reuerius est, mi- litiae clericali suum daturus nomen.

Nec

(a) Dedicat. libell. *Je länger je lieber.* pag. 12.
 (b) Patris Epitaphium.

Nec a coepto semel proposito defecit amplius, vtramque experturus fortunam. Firmo enim pede nondum constiterat Eichstadii, supplices iam Episcopo Principi suo pro conferendis Ss. ordinibus preces obtulit, ac motiuis ponderosis fatis Antistitem suum adduxit, vt illum intra modicum temporis spatium sacerdotem ordinaret. Praebenda paulopost in Choro S. Willibaldi donatus, tituloque Consiliarii ecclesiastici insignitus, omne tempus conquirendis Episcopatus nostri antiquitatibus impigre consecrauit. Perdidit quidem interea ob mite minus ingenium Praefulis sui gratiam & beneuolentiam, cum moris militaris nondum pene oblitus, clericum in episcopali seminario degentem aspere nimis habuisset; in pristinum tamen fauorem breui iterum receptus, cum omnia, quae reperire potuit, documenta improbo labore prorsus collegisset, ex quibus annum aduentus S. Willibaldi in nostra dioecesi & eruere, & determinare studuit.

Et fane fructus labori correspondit. Inuenta sunt sacra diui Willibaldi lipsana, BAVMGARTNERO plurimum adlaborante, ab aliquot iamiam saeculis ferme incognita; celebratum est anno 1745. magnifica plane pompa, venustissimoque ordine per octiduum Ecclesiae Eichstettensis millenarium, (c) quam ille solennitatem editis variis opusculis illustriorem reddere, excitata populi deuotione, contendit; Chorum S. Willibaldi, Custodis munere fungens, accedente Episcopi Principis liberalitate pretiosissimo ornatu condecorandum curauit, omnia denique per festiuos octo dies acta, litteris consignata, praelo commisit.

Omniū coeterum antiquitatum amantissimus, ac cultor eximius plura monumenta sepulchralia in coemeterio orientali ruinae iamiam proxima vel redintegrari, vel eorum inscriptiones suis renouari sumtibus iussit. Horologiis, quae diuersi generis, & in solo suo, quod inhabitabat, cubiculo vltra triginta tria numerabat, mire delectabatur, huncque amorem ad extremum vsque vitae halitum ex animo non eiiecit.

In

(c) Hr. v. Hollbergs Kirchengesch. Th. 4. S. 204. folg.

In templo PP. Praedicatorum Eichstadii fundavit misam media duodecima celebrandam. Demum obiit anno 1764. 22. Martii, 81. aetatis anno, in coemeterio orientali sub hoc Epitaphio sepultus.

Omni momento mortisque, Deique memento,

Quod si mente geris, pectore purus eris.

Non procul hinc

a dextra patris sui situs est

Et patris, & Familiae furculus vltimus

Qui matrimonii vinculo solutus suavisimo

Jesu Christi jugo sese subiecit

Sacerdos factus

nempe

Plur. Reud. Praenob. ac Excell. Dominus

Ioann. Ludouicus Victor Baumgartner

J. V. Lic. Reudffi & Celf. S. R. I. Principis & Episcopi

Eustettenfis Consiliarius Ecclesiasticus Canonicus

Senior & Custos ad Chorum S. Willibaldi

Eustadii

Liberalissimus omnium bonorum suorum versor ad pias

Causas & SS. Missae hora — medio — duodecimae in templo

PP. Praedicatorum Fundator laudabilissimus

vnde ortus est abiit, dum obiit

Die 22. Mensis Martii 1764. aetatis suae 81.

pie lector

Pectore de toto tua sit nunc clausula voto

annue quaeso meo! dic mihi: viue Deo!

Arbores hae, dum per duo saecula in horto Eustettenfi vt palmae floruerunt, defloruerunt anno 1764.

Opuscula, quae edidit, sunt:

1. Geistlich, Anstättisches Blumen, Büschlein, oder kurze Lebensbeschreibung des H. Willibald 1c. 8. Eichstädt. 1745.

2. *Uchstädtisches Je länger Je lieber* 1c. mit Kupf. 8. Eichstädt. 1745.

Inuehitur in hoc opusculum Falkensteinius (d) ob falso statutam praecipue huius Episcopatus chronotaxin; cum autem author aedificare magis, quam docere intenderit, venenato non nihil calamo hanc recensitionem exarata fuisse, iudicare fas erit.

3. *Die in seinem tausendjährigen Alter fernerlichst erneuerte Herrlichkeit der Eichstädtischen Kirche* 1c. Fol. Ingolstadt 1746.

BENZIVS Guilielmus Ludouicus Ss. Theol.D octor, Episcopus Dardanienfis, & Suffraganeus Eichstettenfis.

In Alfatia (a) primo circiter saeculi XVII. decennio natus a prima adolescentia Musis amoenioribus sese deuouit. Humanioribus studiis absolutis in Italiam profectus, Romae eo fructuum fœnore stadium theologicis disciplinis sacrum est emensus, quod tanti ingenii dotibus aequale fuit, nec impensis ab ipso laboribus impar. Constantiam inde, ad lacum Podamicum digressus, & ibidem aliquo tempore commoratus, Constantiensium etiam, vti & Romanorum, beneuolentiam BENZIVS morum suauitate, eruditione, & functionibus sacerdotalibus ita demereri nouit, vt vi-duata Ingolstadii pastore suo Parochia academica, & suo Professore Cathedra polemica non solum Romani; sed & Constantienses amplissimas commendatitias, quibus eximii Viri virtutem ad Beneficium promouere fatagebant, tum ad Vniuersitatis Rectorem, tum ad facultatem theologicam transmiserint, eandem Parochiam sollicitantes. (b)

Concurrebant quidem vno, eodemque die, 17. Aprilis anno 1636, duo Candidati, nempe Georgius Reismiller Ss. Theol. Doctor, Ecclesiastes aulicus, & Canonicus ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii, & Guilielmus Ludouicus BENZIVS per supplicas. Differendum itaque Rector Ma-

E

gni

(d) In der XI. Nachlese S. 398. folg.

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 277.

(b) Idem loc. citato pag. 278.

gnificus, Anton. Jonas Kilianstein, ratus Reismilleri petitionem ad senatum academicum referre, donec & alter Competitor, BENZIUS, ipse comparet. Aduolauit hic, qua celeritate potuit, philosophicos, theologicosque gradus, quorum nullo adhuc insignitus erat, suscepturus, dum Patres theologicae facultatis fauere sibi intellexisset; ac exantlatis debitis, iisque rigidissimis examinibus intra aliquorum mensium interuallum eodem anno insignia doctoralia consequutus est. (c)

Post quadrimestre, quo Ingolstadii commoratus est, cum Profesforibus commercium, totius Senatus animos ita fascinare didicit, vt communi Vniuersitatis calculo, per litteras Ser.mo Electori commendatus, mense Septembri Parochia Academica, ac fidei controuerfiarum cathedra donaretur. (d) Mensis Nouembris die 4, solenne, vt dicitur, principium habuit, argumentum orationi suae selectissimum plane praefigens: *An plus utilitatis litterarium bellum, discordesque animi, an pax, & quies litteraria Reipublicae christianae parturiat?*

Pastorales eiusmodi, & academicas inter curas, quas tum concreditis sibi ouibus, tum facultati theologicae indefessa prorsus sedulitate sacrauerat, viginti annos transegit, spiritu intelligentiae & sapientiae erudiens suos, raroque illis praelucens exemplo. Octonis interea vicibus Rectoris Magnifici fasces tenuit, (e) ad sui, & Academiae ornamentum, eodemque anno, 1653. nempe, quo praeceptum fuit iusiurandum ab Vniuersitatis Profesforibus praestandum de B. V. M. immaculata conceptione continuo defendenda.

Honorificis hisce muniis dum BENZIUS cum gloria fungitur, nominis eius fama non in litterarum solummodo, sed & in virtutum stadio haud mediocria sumfit incrementa. Ante alios omnes Marquardus Schenkus, Episcopus Princeps Eichstettensis, & Plenipotentarius ad Comitata Ratisbonensia Caesareus, Antistes ipse eruditissimus, Viri excellentis profecto zelum in animarum salute procuranda singularem admiratus, aliisque integer.

(c) Mederer loc. citato.

(d) Idem loc. citato.

(e) Idem l. c. pag. 280. 290. 293. 299. 309. 317. 321. 331.

rimis Pastoris & Doctoris eximii plane facultatibus captus, anno 1656. post mortem Suffraganei sui, Georgii Roeschii, Episcopi Philadelphiensis, praestantissima BENZII merita coronaturus sacris illum condecorare infulis statuit. Obtulit igitur dignitatem Praeful Celsissimus BENZIO, & ille acceptavit, etsi Episcopatum onus angelicis etiam humeris formidandum factis, minime ignorasset. Petit suppliciter Marquardus Episcopatum ab Alexandro VII. Pont. Maximo, (f) impetrat pro Suffraganeo suo neonominato Episcopatum Dardaniensem, (g) ad quem 30. Aprilis 1656. a Suffraganeo Augustano, Casparo Seilero, Episcopo Adramytano ad id officii inuitato, (h) inauguratus est, trecentorum ducatorum annuo stipendio illi assignato. (i) Inuitavit ad solennia consecrationis suae festa aliquos facultatis theologiae Profesores, Collegas sibi dilectissimos, eosque & adeptae dignitatis testes, & mutui gaudii participes esse voluit. (k) Viginti septem annos sacras gestavit infulas, venerandi certe capitis dignas, fulsitque Episcopum Principem suum confirmando paruulos, ordinando Clericos, consecrando Ecclesias. Hos inter, anno 1659, comparuit Ingolstadii in Pontificalibus, & solennitati canonizationis S. Thomae a Villa Nova a Patribus Augustinianis celebratae mense Aprili nomine Episcopi sui interfuit. (l)

Tandem exhaustus viribus, & senio fractus, meritorum plenus anno 1683. in bona pace quieuit Eichstadii, in Ecclesia PP. Praedicatorum in medio choro laicorum sepultus, sub hoc Epitaphio:

Obiit anno MDCLXXXIII. XI. Februarii Reuerendissimus
Pater ac Dominus D. Guilmus Ludouicus Benz,
Episcopus Dardaniensis, Suffraganeus Eichstettensis.

○

Insignia.

E 2

Epi-

-
- (f) Epistola Romanum ad Pontificem directa.
(g) Vrbs Lydiae Archiepiscopalis ad Tmolium montem.
(h) Ex Epistola Caspari Seileri Suffrag. Augustani.
(i) Ex Bulla Alexandri VII. P. M. confirmatoria.
(k) Mederer loc. citato.
(l) Mederer loc. cit. pag. 350.

DE BERCHINGEN Albertus Abbas infulatus in Windberg Ord. Praemonstr. Can. Reg. S. Norberti, Dioecesis Ratisbonensis.

Berchingae Principatus Eichstettenensis oppido haud ignobili, ultimo forte Saeculi XIV. decennio genitus, (a) & suae Familiae, cuius tamen nomen diuinare nolumus, & integrae patriae singulari, subsequenti Saeculo, plane ornamento fuit. Litteris humanioribus excultus, Canoniae Windbergensi consentientibus Capitularium votis adscriptus est.

Exantlato tyrocinii tempore, ac statutis, quae S. Norbertus sub regula S. Augustini suis filiis obseruanda proposuit, bene degustatis, Sacramenti solennis Sponsione sacrae huic Praemonstratensium Familiae se adstrinxit. Sacramento supremo Numini, conceptis ex sacri Sodalitii formula verbis, dicto nouum cum habitu hominem, qui secundum Creatoris sui imaginem foret, induit; calcare mundum coepit, & quidquid porro religiosi status ratio postulabat, id omne magna animi contentione ad amussim feliciterque confecit.

Dum ergo ALBERTO euangelicae perfectionis virtutes exercere familiare, ac quotidianum fuisset; dum concreditas sibi naturae dotes liberali foenore in aliorum emolumenta impenderet, ac cum pietate litterarum cultum coniugasset; dum denique bonorum omnium viuum se exhibisset exemplum, Canonici sui post mortem Ioannis Pechinger, Abbatis vigilantissimi, quam anno 1442. oppetierat, (b) haud multum de digno Successore deliberantes, ALBERTO suo Abbatiae honores detulerunt, (c) ac infula & pedo, quae insignia paulo ante Romae impetrauerant, ab Episcopo Ratisbonensi Pastorem suum decorandum curarunt.

Abbatialibus ornatus infulis, summa prudentia, admirabili prorsus animarum zelo, aequitate, ac fidelitate commissae sibi naus clauum direxit; forma concreditae sibi gregis factus, non potestate dominante, sed charitate seruiente, ad diui legislatoris mentem, felicem se ratus, omnia & singula veri Pastoris munia exactissime adimpleuit.

(a) Michael. Praepos. Wengens. Collect. script. Hist. Monast. Eccles. T. II. pag. 79.

(b) Series Abbat. Windberg. in Monument. Boic. Vol. XIV. pag. 7.

(c) Ibidem. Hund. Metropol. Salisburg. T. III. pag. 493.

Ecclesiam suam firmo ac eleganti fornice, pro illius tamen temporis genio, gothico labore facto, ornari, eiusdemque pavementum polito sterni lapide curavit; templum parochianis proprium, ac diuo Blasio sacrum summo altari venustissimo plane decoravit; Sanctorum reliquias argenteis capsulis affabre elaboratis includi, ac ita exornatas publicae venerationi exponi iussit. (d) Sacellum in honorem Beatissimae Virginis Mariae aedificavit, in quo etiam sepeliri voluit. (e) Bona, quae aut auita Maiorum in domum suam effudit liberalitas, aut Antistitum praedecessorum parsimonia comparata sunt, facta tecta conseruare, & contra iniquos harpagum, quibus omni aetate & ningit, & grandinat, insultus munire, laudabili studio, & modo, quo potuit optimo, contendit.

Hunc in finem priuilegia, libertates, praerogatiuas vel a summis Pontificibus, vel Boariae Ducibus concessas, vel confirmari, vel obstetricante potentiorum beneuolentia, quam sua suauitate aucupari optime nouerat, nouis adaugeri indefesso plane labore studuit; (f) merito inde Instaurator huius Ecclesiae, & Monasterii, (g) vel secundarius Fundator & a coetaneis & a posteris adpellatus. (h)

Tandem quotidianis curis, vigiliis, innumerabilibus laboribus, ac accedente etiam senectute fractus, cum nouendecim annos suis praefuisset, ac continuo profuisset, 15. Maii anno 1461, obdormiuit in Domino; (i) summo honore in capella Beatissimae a se constructa sepultus.

A BIBERBACH Ioannes Henricus, dictus HYBSCHMAN, Summae Cathedralis Ecclesiae Eichstettenensis Canonicus, & Scholasticus.

Ex peruetusta, & illustrissima Liberorum Baronum de Biberbach Familia septimo circiter Saeculi XVI. decennio oriundus, absolutis studiis

E 3

sa-

(d) Zimmermann Rurbaier. geistl. Kalend. Th. 4. S. 329.

(e) Collect. Scriptor. Michael. Praepos. Wengens. T. II. pag. 79.

(f) Monumenta Boica Vol. XIV. pag. 78. seqq.

(g) Collect. Scriptor. Michael. Praepos. Weng. loc. cit.

(h) Hund. Metrop. Salisburg. T. III. pag. 493.

(i) Monum. Boica loc. cit.

facratae militiae nomen dare voluit, Ss. Ordinibus Argentinae initiatus. (a) Multiplici, ac solida doctrina, haud simulata pietate, aliisque eximiis plane animi dotibus ornatum Ioannes Rudolphus a Prasberg anno 1588. ad Canonicatum, & Praebendam per obitum Jacobi de Reitenau vacantes, Ecclesiae Cathedrali Eichstettenfi 3. Junii praesentavit, quae Virum multifaria virtute commendatum 13. Martii anno 1593. Capitularium suorum Collegio asfociare minime dubitavit. (b)

Illustrissimo hoc in gremio sedens Canonicum se, in quo nihil ad summam virtutem, ac prudentiam desiderari poterat, exhibuit, consilio, rebusque gestis spectatissimum. Ioannes certe Conradus a Gemmingen, Episcopus Princeps Eichstettensis, summum illi honorem habuit, suis haud dubie ex meritis ponderato; utque debitum etiam virtuti censum persolveret, anno 1603, ad Custoriam 18. Februarii, quae promotus ad Decanatum Georg. Melchior. ab Ow vacabat, praesentavit. (c) Acceptavit BERBACHIVS hoc beneficium cum debita gratiarum actione, munificentissimique Antistitis sui benevolentiam morum integritate, ac inculpata vitae ratione ultro ita demeritus est, ut elapso biennio, anno nempe 1605, cum Philippus ab Adelzhausen summus a confratribus suis Decanus pronuntiatus fuisset, summum Ecclesiae suae Scholasticum 21. Januarii nominaverit. (d)

Hac nova gratia auctus, si non pares debito, pro suo saltem studio dignas relaturus grates, SUMMVS SCHOLASTICUS diligentia prorsus maxima compilavit Librum

*Officium Hebdomadae sanctae
iuxta ritum, & consuetudinem (e)
Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis*

con-

(a) Necrolog. Cathedr. Eichstett. illum *Clericum Argentinensem* adpellat.

(b) Loco citato.

(c) Elenchus Custodum Eichstettensium.

(d) Elenchus Scholasticorum Eichstett.

(e) Alias inter consuetudines tunc temporis usitatae Dominica Palmarum fiebat Processio solennis ad S. Walburgam cum vexillis, & cruce non velata, (pag. 1.) ubi peracta palmarum benedictione pueris vel cappas, vel ramos iactantibus reuertebantur (pag. 17.) ad stationem crucis, prostratum coram illa celebrantem Diaconus percutiebat &c. (pag. 19.) plura vid. Dom. Resurrectionis pag. 425. reliqq.

continentem, quem characteribus rubronigris nitide imprimendum, ac iconibus tum ligno, tum cupro incisis, adornandum curauit, eumque celsissimo Fautori suo, cum Eiusdem a principio, & suis in fine appositis Insignibus affabre effigiatis, cum praemisfa dedicatione nuncupauit.

In 8. Ingolstadii apud

Andream Angermarium 1611.

Continet idem liber etiam alias orationes tum ex optimis Deuotionalibus collectas, tum ab ipso Authore compositas, solidae certe pietatis, & summae religionis testimonia.

Non segniori plane affectu in BIBERBACHIVM nostrum ferebatur Episcopus Princeps, Ioannes Christophorus a Westerstetten, dum circa annum 1616. aedificando neointroductis Sociis Jesu, ad erudiendam iuventutem aduocatis, Collegio & Ecclesiae intentus, Scholastici sui hortum ad eundem finem exequendum flagitasset, illeque, necquidquam indigne ferentibus Canonicis suis, illum Celsissimo suo concessisset. (f)

Prosequebatur eundem porro affectum Marquardus II. Schenkus, nulla vnquam obliuione Eichstettensibus obliterandus, qui ob minitatas nouas a Suecis irruptiones 29. Ianuarii anno 1641. Ingolstadium fugere coactus, inter alios venerabilem Seniore suum, BIBERBACHIVM, suum anno 1636. ad stallum Decani ductorem, ac ad Decani dignitatem installatorem, comitem habuit. Ast mortem, quam SCHOLASTICVS noster a Suecis sibi forte inferendam fugit, Ingolstadii invenit. Contraxit namque intra hoc exilii tempus Iubilaeus aetate, & repetita temporum miseria ibidem morbum, quo facultate licet saluberrima omnes Galeni artes incassum explorante, 11. Aprilis omnino extinctus est.

Solennibus Ipsi Exequiis in praedicta vrbe parentatum, praesentibus quatuor Facultatum Profesforibus. (g) Corpus exanime Eichstadium translatum, ac in sepultura ordinaria Canonice Cathedralis Ecclesiae ad dexteram Ioannis de Freundsperg tumulatum (h) apposito hocce Epitaphio:

(f) Kropf. histor. prouinc. germ. super. Soc. Jesu P. IV. nro. 158. pag. 57.

(g) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 296.

(h) Necrolog. Cathedr. Ecclesiae.

Biberbach Anno Domini M. DC. XXXXI, die XI. Paffenlapp

○ Aprilis obiit Reuerendus admodum, ac ○
Praenobilis Dominus, D. Ioannes Henricus

Walbach Hübschman a Biberbach huius Cathedralis Landsparg

○ Ecclesiae Eystet. Canonicus, Scholasticus, ○
Senior, & Jubilaeus. Cuius anima
pace fruatur aeterna.

BOECLER Io. Henricus, Caesari, & Electori Moguntino a Consiliis,
Suecorum Reginae Historiographus, ac Profesfor Historiarum in Academia
Argentinenfi P. O.

Cronheimium, pagus Episcopo Principi Eichstettenfi subditus, haud
procul Ornbauio in Satrapia Arbergenfi situs, hunc maximi profecto no-
minis Virum anno 1611. mundo procreauit. (a) Pater, loci Pastor, a te-
neris annis filium suum quinque a benefici Numinis prouidentia talentis
ditatum deprehendens, optimamque eiusdem indolem non semel admiratus,
quidquid ad excolendum bonis artibus felicissimum ingenium sua confer-
re industria poterat, mira prorsus alacritate contulit, florentissimumque
intellectu iuuenem breui tempore non in latinitatis solum elegantia, sed
& in arte poetica, ac potissimum oratoria ita perpoliuit, vt Parens dili-
gentissimus maturos fatis sedulitatis suae fructus ab arbore a se plantata,
atque rigata post exiguum plane interuallum summa cordis laetitia decer-
pere potuerit.

Ad Vniuersitatem igitur ablegandus Io. HENRICVS vt sublimiores
etiam eodem fructu gustaret disciplinas, & tenues admodum pastoralis be-
nefici prouentus ad sustentandum alia in regione filium haud sufficerent;
Argentinae, quae inter alias ipsi praeplacebat academias, aliorum infor-
matione necessaria sibi comparare tenebatur, vitam victu licet & cultu

vi-

(a) Acta Eruditorum, item Buddeus.

viuens asperam, commercio tamen, & Profesforum societate suauissimam. Ast virtus latere sub modio haud diu poterat. Vix enim pueri, quos BOECLERI industria erudierat, in Gymnasio comparuerant, haustaequae a tanto paedagogo doctrinae, ac morum specimina dederant; Profesores florentissimae Academiae, ac Praefides non potuere non Informatoris mirari prudentiam, docendi celebrare methodum, discipulorumque dilaudare industriam.

Et profecto parum morae intercescit, cum IO. HENRICVS superiorum in Gymnasio quatuor Classium circa annum 1632. (b) Profesor elegantioris latinitatis constitutus fuisset. Satisfeit hoc in munere ferrea plane diligentia amicorum, ac promotorum suorum expectationi; in authoribus clasficis, graecis & latinis, perdius ac pernox concreditos curae suae discipulos mira industria, ac singulari patientia docuit; imo vt maiori studio tenellis animis puriorem implantaret styllum, instituit lectiones priuatas in Cornelii Taciti, Vellei Paterculi &c. scripta commentans, eruditissimisque orationibus interpretationes suas illustrauit. (c)

Eximia haec Iuuenis praestantissimi solertia, ac mira dicendi facultas Academiae Praefides suam breui mutare sententiam, BOECLERVM non solum iam venerari Grammaticum & Poetam, sed excellentem, facundissimumque Oratorem, ac, a virili licet aetate adhucdum remotum, Academiae suae Profesorem Eloquentiae Publicum, & Canonicum Thomanum anno 1637. denominare coegit. (d) Senatui iam academico asfociatum nihil a quotidianis laboribus amplius retinere poterat; quin duplicatis viribus conscendere cathedram, regulas rhetoricae artis explanare, auditorum animos ad eruditionem inflamare, Orationes, panegyricas & funebres, copiosas non minus, quam ornatisimas perorare, Disfertationes & artificio, & expolitione distinctas conscribere, Programmata curis & vigiliis elaborata publice praelcgere in deliciis habuit. Ad dignitatem Rectoris

F

Ma-

(b) Boecleri Praefatio suis disfertationibus praemisfa argentorati 1654. 8.

(c) Eiusdem Orat. XIV. & XV. &c. pad. 385. & 400 seqq. de annis 1635 & 36.

(d) Eiusdem Programma Academ. 24. Maii pag. 3. seqq.

Magnifici Vniuersitatis anno 1640. & 48. promotus (e) munia Academi-
ca exacte adeo adimpleuit, vt ipsi Patres Academici, Viri omnibus nu-
meris absolutissimi, haesitare coeperint, vtrum idoneum magis Cathedrae
Eloquentiae Profesorem, vel salubriorem singulis Vniuersitatis facultatibus
Rectorem praefecerint.

Liuido dudum oculo Viri excellentissimi merita, quorum Fama ad
plagas vsque septentrionales sese diffuderat, aspexit Academia Vpsalensis
in Suecia, nec quietum trahere spiritum voluit, donec blandis BOECLERVM
pollicitationibus induxisset, vt Cathedram Eloquentiae sua Regia in Vni-
uersitate conscenderet. Satisfecit tandem Ipsius inuitantis Reginae votis,
(f) die 23. Octobris 1649. solenne docendi principium fecit, (g) eodem-
que adhucdum anno 27. Decembris in praesentia Christinae, Suecorum
Reginae, cum Academiae Vpsalanae auditorium Gustauianum concessisset,
orationem latinam, verborum ac sententiarum floribus conspersam, plane-
que ornatissimam habuit. (h) Primum hoc Facundiae BOECLERIANAE spe-
cimen Reginam eruditissimam ita affecit, vt Oratoris doctissimi eloquen-
tiam audire saepius, ac orationes exquisitas ingenio, elaboratas opere,
adornatas verbis, mirari non fuerit dedignata, suiue Regni Historiogra-
phum denominare EVNDEM non dubitauerit.

Singulares eiusmodi gratiae, ac fauores a Regnatrice Augusta homini
extero exhibiti indigenarum commouerunt inuidiam. Studiosis igitur, vt
saturarent vindictam, hi vtendum rati, & grauem ab illis Vir praestantis-
simus passus contumeliam, dimissionem suam petiit, vltimumque Acade-
miae Patribus, Collegis, anno 1653. vale dixit, Argentoratum reuersus, sua
officia Romano Imperio iterato praestiturus. Summa laetitia, ac inen-
narabili studioforum adplausu a Senatu academico Argentinae receptus,
Profesor Historiarum constitutus est.

Eo-

(e) Eiusdem Programma XXXI. pag. 151. & Oratio XIII. pag. 360.

(f) Patet ex oratione II. in Reginae praesentia dicta pag. 20.

(g) Programma vltim. pag. 181.

(h) Oratio II. loc. cit.

Eodem plane spiritu, eadem praeparatione. ac prouisione animi & ex hac Cathedra publica Auditores suos docuit Vir profundissimus. Non Imperatori solum Ferdinando, & summis S. R. I. Principibus gratum se doctrina, ac industria sua, acceptatissimumque reddidit, sed & ipsum Galliarum Regem, Ludonicum XIV. ita captiuauit, vt annuam ille BOECLERO pensionem suo ex aeratio numerandam imperaret; (i) largiorem longe recepturus vtique, si pacem Ryswicensem annorum suorum serie attigisset. Ast infelix ille annus 1672. Academiam Argentinensem Historico excellentissimo, Rempubicam litterariam Collega venerandissimo, 61. aetatis suae anno, orbauit.

Opera, quae reliquit, sunt:

1. Orationes quaedam. 8. Argentorati 1654. Dedicata Gustavo Adolpho Marchioni Badensi.
2. Programmata Academica. 8. ibidem 1654.
3. Disertationes Academicae. 8. Argentorati 1658. Nuncupata Ioanni Ernesto, Duci Saxoniae.
4. Historia Saeculi IX. & X.
5. Notitia S. R. Imperii.
6. Bibliographia Historica — polit. — philoiogica.
7. Tractatus de Amnestia.
8. Commentarii in Terrent. Plin. &c.

BOEHM Balthasar, Canonicus Regularis S. Augustini Colleg. Eccles. ad S. Ioannem Baptistam Rebdorfii, Congregationis Laterano Windesheimensis.

Franciae Orientalis vico, vulgo Stefft, vel Markstefft, dicto, haud procul Herbipoli sito, exeunte Saeculo XV. genitus, absolutis studiis Collegio Canoniorum regulariter Rebdorfii, prope Eichstadium, sub canone

(i) Gelehrten Lexikon mit Menkens Vorrede.

S. Augustini degentium adnumerari ardentissimis votis petiit, (a) conterranei sui, Kiliani Leibii, certe exemplo ductus. Voti compos factus, ac sacri tyrocinii stadium emensus, religiosas sane virtutes admirabili prorsus nexu cum Musis iungere didicerat, otium, multam scilicet illius malitiae magistram, ita fugitans, ut constantem sub Praefule Kiliano virtutis & studii vicissitudinem quilibet non sine maxima animi voluptate in singulis etiam conspiciere potuerit.

BALTHASAR igitur noster Sacerdotio inauguratus, magisque a praescriptis laboribus liber non potuit non tantis tam eruditi, & occupatissimi Antistitis, Leibii nempe nostri, instigatus stimulis eadem aemulari charismata, fructu certe laudabili, & conatui vbertim respondente. Ob multiplices ingenii sui partus gloriam diligentiae suae posthumam ex aequo meretur BOEHMIVS noster, cuius industriam quinque illi Tomi, iique satis spissi in Folio, quod vocant, merito commendant. *Liber V. Talentorum* Author inscripsit, quae omnia euangelicas veritates, siue sermones de Dominicis & Festis non admodum inelegantes continent, (b) & sub hac quidem inscriptione duo porro volumina formae eiusdem Illius industria manus adiiecit, *Duo Talenta* intitulata, vnum, Commentarium in *Librum Tobiae*, alterum in Sententias S. Nili Episcopi de quindecim gradibus Ascensionis spiritualis, (c) & plura alia insuper minoris momenti, quae hic recensere superfluum foret. (d) Anno 1515. Vir indefessus scribere coepit, & singulis fere annis singulos Tomos absoluit improbo, imo probissimo, labore.

Vitam mortalem BOEHMIVS cum immortali commutavit anno reparate salutis 1530. mense Septembri, (e) ubi a Domino super multa constitutum pie ominamur, qui in talentis suis tam studiose operatus est.

P.

(a) Documenta Domestica.

(b) P. Stengelii Diui Eystettenf. Willibald. &c. Praefat. ad Lector. ad finem.

(c) Idem loc. citato.

(d) P. Ant. Luidl. Soc. Ies. Eichstädt. Heiligthum Th. 1. S. 221 — 22.

(e) Necrolog domesticum.

P. Iacobus Gretserus Societ. Iesu Presbyter sat celebris, qui Bibliothecam nostram saepius vigili oculo lustravit, post lapsum iamiam Saeculum diligentissimi Viri huius memoriam suscitavit. Antequam hic mortem oppetiisset, P. Georgium Stengelium eiusdem societatis Presbyterum, eruditione ac pietate abunde notum, rogavit, vt sermones in hisce V. Talentis *de Diuis Eichstettensibus* contentos typis publicis exscribendos curaret. (f) Amici sui morituriensis extremae voluntati obtemperaturus factitabat hoc Stengelius; Ingolstadii typis Georgii Haenlini in 4. anno 1625. edidit sub hoc titulo:

Diui Eystettenses

Wilibaldus, Wunibaldus. Sola, Walburga,

Sermonibus aliquot e manuscripto veteri Codice (Rebdorfensi) petitis laudati &c.

Et Ioanni Christophoro, a Westerstetten, Episcopo Principi Eichstettensi nuncupavit.

Industria subin non impari BALTHASAR noster operibus suis imiscuit digressiones historicas, sed minori, vel omnino nulla, critica, illo etiam aevo admodum rara, scriptas.

BOLLER Fridericus Wilhelmus, Iur. Vtriusque Lic. Archiepiscopi & Electoris Mogunt. & Episcopi Principis Eichstett. Consiliar. intim. Vtriusque Actualis.

Hildesiae, huius principatus, & Episcopatus metropoli, 3. Februarii anno 1725. primum trahere halitum coepit. (a) Parentes virtutibus, & officio nobiles, nobilem etiam filio educationem dare studuerunt. Expletis puerilibus annis haud vulgaris ingenii adolescens, litterarum studiis consecratus, sanctissimo foedere singularem in Superos pietatem ardenti scientiarum desiderio coniunxit. Humaniores clasces in patria, a puero turpis igno-

(f) Epistola Dedicat. operi praemisfa.

(a) Eius Epitaphium.

ignorantiae tenebras iam perofus, eminenti profectu emensus clericali militiae dare nomen constituit. Moguntiae igitur sacratioribus litteris consueta diligentia vacans diuinarum rerum scientias tam facili, quam felici conatu imbibit, vt Eichstadii adhuc non raro publicis in disputationibus doctrinae theologiae, certe non obiter haustae, propositis eruditissimis argumentis, plurium licet annorum interuallo ab illa remotus, specimina dederit. Laurea theologica iam condecorandus, mutatis subito consiliis, Iurisprudentiae suas dicare vigilias decreuit, Reipublicae politicae sua additurus studia.

Perfecit etiam BOLLERVS, quod intendit animo. Labore prorsus improbo ad legum, canonumque perfectam peritiam sibi comparandam, bonam etiam noctis partem assumsit, fructu plane adeo industriae correspondente, vt post paucorum annorum lapsum Gradu Licentiatus ab eadem Vniuersitate Moguntina fuerit insignitus. Hac corona redimitus Viennam in Austria, inde Wetzlariam properauit, vt seminati iuuenilibus annis fructus ocyus in praxi imperiali ad maturitatem peruenirent. In patriam redux praestantissimo scientiarum thesauro, ac eruditissimorum virorum Familiaritate diues, a Comite de Schönborn, Ecclesiae Cathedralis Bambergensis summo Praeposito delectus est, tum vt iurisdictionis suae supremam curam gereret, tum vt suis praeesset officialibus, ac praefectis.

Anno 1758. praefatus Comes Eichstadium, vbi eadem honoris praerogatiua in ecclesia Cathedrali gaudebat, BOLLERVM secum deduxit, raro admodum ob decrepitam aetatem ecclesiam bambergensem visitaturus, omniaque negotia sua ipsi dirigenda commisit. Non segniori certe cura Eichstadii Domini sui commodis inuigilauit, nec minori industria Studiis, quibus vnice delectabatur, incubuit. Singularis haec, ac eximia prorsus solertissimi Viri diligentia breui Episcopi Principis Eichstettenensis decentissimam excitauit inuidiam, vt illum suis etiam a consiliis aulae & regiminis esse voluerit.

Vix aulicum ingresus excellenti legum peritia, historiae tum ecclesiasticae, tum profanae eximia scientia, & non vulgaribus diplomatices &

genealogiae cognitionibus breui non Praesidentis solum, sed & omnium ascesorum existimationem sibi, & venerationem conciliauit. Demandabantur illi causae intricatissimae, & haud raro vix non desperatae, quas ad Principis sui emolumentum, nominisque sui perennem honorem ordinarie ad exoptatissimum finem perduxit.

Immortale certe profundissimae doctrinae suae monumentum sibi erexit in causa Baronum, nunc Comitum, de Thurn, & Valsassina contra Capitulum Ecclesiae Cathedralis Constantiae, quod genuinam Familiae huius progenitorum nobilitatem impugnare volebat. Vix BOLLERI implorantur consilia, iam in consilio Imperiali aulico triumphauit, ac eruditissimo calamo suo antiquum Familiae Splendorem contra Capitulum Constantiense vindicauit, (b) Allexit insignis plane haec victoria plures Nobiles, etiam externos, qui in eiusmodi fatalibus causis, quidquid est Fidae, in Viro hoc absolutissimo certa cum spe, nec minori fructu, reposerunt.

Nec mirandum sane, si laetos, eosque vberimos BOLLERVS consilii, laboris, ac vigiliarum suarum fructus percepit, cum virtus litterarum studiis fociata non alios gignere soleat. Nullum certe laborem orditus vnquam, quin coniecto in Crucifixi imaginem, quam in pulpito continuo ante oculos habuit, intuitu Sedium diuinarum asistricem sapientiam flagitauerit. In Bibliotheca sua, quam vltra quatuor voluminum millibus instructam habuit, inter quae pretiosissimas, rarissimasque non ad vsum tantum, sed etiam ad splendorem numerare editiones licuit, assiduus, septem filios, quos adhucdum superstites habuit, ita instituit, vt a nullo, etiam minimo, librum petierit, quem ille, ex tanto codicum numero, non protinus Patri porrigere potuerit. Tempus a studiis, consuetisque laboribus residuum vel inter erudita amicorum suorum colloquia, vel in pina-

(b) *Geschicht und Aftenmäßiger Rechtegegründeter Unterricht zur gedrung. Ehrenrettung des uralten Hauses von Thurn und Valsassina contra das Domkapitul zu Constantz.* Fol. 1773.

Item *Allerunterthänigste Replica* iuncto *petito legali &c.* Fol. *Eichstädt.* 1777.

nacotheca sua, quae picturas a celeberrimis pictoribus effigiatas complectebatur, (c) transegit, aestimator bonarum artium profundissimus.

Familiae Erthalianae acceptatissimus, ab Archiepiscopo & Electore Moguntino anno 1790. numero Consiliariorum suorum intimorum, & quidem actualium, honorifico decreto as sociatus est. (d) Excepit hoc electorale Decretum mox aliud Episcopi nempe Principis Eichstettensis, qui eodem honore BOLLERVM suum eodem anno affecit, dum paulo ante causam aliquot centum florenorum millia importantem in consilio imperiali aulico in fauorem ditionis Eichstettensis euicisset. His nihilominus laboribus fatigatus minime Vir indefessus Iurisprudentiae tyronibus institutiones imperiales determinatis per hebdomam horis tradere, & explanare voluit.

Tandem laboribus, & senectuti succumbens vitae suae terminum adpropinquare intrepidus vidit. Contraxit nempe morbum haemorrhoidalem, qui accedente fistula, & gangraena 68. aetatis anno Virum immortalitate dignum tumulo intulit, cum triginta tres integros annos in seruitiis Episcopi Principis Eichstettensis consummasset. Sepultus est in coemeterio orientali, vbi sequens ipsi erectum monumentum, quod sequenti statim hieme, vtpote lapidi insculptum, frigore & glacie interiit:

Friederich Wilhelm Boller, Mannzisch, und Eichstädtisch.
wirklicher geheimer Rath, geboren zu Hildesheim
den 3. Hornung 1725. Gestorben den 16. Brachmonath
1792.

Hier ruhet ein Mann, der nur Tugend, und
Wissenschaft kannte; jene zu seinem, diese zu des
Staats Besten, dem er 33. Jahre mit Eifer diente.
Er ruhe sanft.

BRAN-

(c) Hirschings Nachricht. von sehenswürr. — Gemäldesammlungen 1c. B. 6. S. 74.
(d) Erlanger gelehrte Zeitung. XXXIX. St. 1790.

BRANDEN Georgius J. V. D. Canonicus ad S. Vitum Herriedae, ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii, demum Ecclesiae Cathedralis Augustae Vindeliciae.

Ieiuna admodum de Viro hoc licet praestantissimo mihi notitia. Erat Presbyter Eichstettensis, qualem se in titulo Tractatus nobilissimi plane super Concordatis inter S. Sedem Apostolicam, & inclytam Nationem germanicam anno 1600. Romae a se editi nominat, vel Eichstadii natus, vel illuc ab eximio Eruditorum omnium Fautore, Martino Schaumbergio, inuitatus, ac in numerum Presbyterorum huius Ecclesiae ab eodem Musarum cultore adlectus. Quo in Athenaeo studiis suam nauarit operam, & supremam in vtroque iure lauream consequutus fuerit, diligentissimis etiam disquisitionibus, summoque studio rimari haud potui.

Euoluto integro MSto Volumine, spisiō satis, (a) GEORGIVM Nostrum anno 1579. lego a Martino Schaumbergio Canonicatum & Praebendam in antiquissima Collegiata ad S. Vitum Herriedae ex resignatione Petri Steuartii vacantem impetrasse, & ad illam 19. Septembr. a Iacobo Kuchnero Vicario Generali inuestitum fuisse. Anno 1586. GEORGIVM BRANDEN inuenio *Magistri* honoribus auctum 16. Aprilis ex Gratia Celsissimi Fautoris ad praebendam octauam in Choro S. Willibaldi Eichstadii, ex resignatione Magistri Adami vacantem, promotum; (b) eodemque adhuc dum anno 10. Septembris, dum Canonicatum Herriedensem in manus Episcopi sui resignauerat, *Juris Vtriusque Doctoris* titulo fulgentem. (c)

Summa BRANDENIVM Principis sui gratia floruisse, & ob singularem eruditionem suam Illi acceptatissimum fuisse, ac praecipue dilectum, Roberti Turneri Epistola (d) ad Guilielmum Alanum Archiepiscopum Mechliniensem S. R. E. Cardinalem de morte & laudibus Martini Schaumbergii data, abunde probat; cum illum morti iam vicinus Romam ad Sum-

G

mum

(a) Diarium Bilib. Maull Notar. Eichstettensis.

(b) Ex eodem Fonte.

(c) Ibidem.

(d) Inter impresas Turneri Epistolas XXIX, in collect, opusculis.

mun Pontificem obedientiae suae erga Sedem Apostolicam Testem ac pro confirmatione Suffraganei sui Eiszephii sollicitatorem (e) ablegarit, seque per eundem amicorum Cardinalium precibus commendauerit; quodque ante mortem adhucdum suam auidissime laetum tam a Papa, quam Cardinalibus nuntium referentem expectauerit, ac in aduenientis vix non amplexus corruerit.

Post mortem Martini Schaumbergii, quam anno 1590. oppetiit, Eichstadio valedixisse BRANDENIVS videtur; Gremio Cathedralis Ecclesiae Augustanae Canonorum anno 1591. adscriptus. (f) Plura de praestantissimo hoc Viro narrare non possum, quam quae in eruditissimi Authoris praefatione, seu potius dedicatione Tractatui de Concordatis Germaniae praemisfa, ac S. R. E. Cardinali Cynthio Aldobrandino inscripta reperiuntur: Quod nempe plura cum Viris litteratissimis in Germania degentibus, praecipue vero cum Ioanne Hiltebrando Meckero, Eichstettensis Episcopi ac Principis, Martini Schaumbergii, Cancellario, Rotwillae deinde Syndico, ac demum S. C. Maiestatis Consiliario intimo, (g) colloquia contulerit, qui incorruptum a se concordatorum tenorem expetierint; quorum tamen votis, etsi iustissimis satisfacere non aliter potuerit, quam Exemplar Coloniae Vbiorum editum subministrando, mendis & detorsionibus refertissimum. Quod ab eo tempore saepius mente reuoluerit dicta concordata cum apostolicis constitutionibus, aliisque ad ea pertinentibus correctis magis in lucem proferre, temporum autem iniuria continuo impeditus fuerit, usque dum Romae climatis huius caloribus angusto in cubiculo detentus, opportunum nactus otium, quo Decretum super aliquibus beneficiis vigore concordatorum in curia vacantibus obtinuisset, omnia, quae vel suis in scripturis, vel in Bullario Romae impresso reperisset, congregare, & typis committere potuerit. (h)

Coe-

(e) Mörlins Lebensbeschreib. des hl. Willibald in der Dedication.

(f) Khamm. Hierarch. August. P. I. C. X, pag. 627.

(g) Cf. Litt. M. Mecker.

(h) Editio de anno 1694. 8.

Coeterum hunc ipsum BRANDENIVM maleuolorum hominum, affectata sua stupiditate & ignorantia in dies magis insolescentium, procellis ultra modum, vt ipse scribit, (i) exagitatum fuisse, ipse suis scriptis nobis testatum reliquit.

Editiones Collectaneorum a GEORGIO BRANDEN, Presbytero Eichstetensi, Iuris Vtriusque Doctore, & Canonico Augustano, super concordatis inter Sedem Apostolicam, & inclytam Nationem Germaniae editorum tres noui — nempe.

1. Romae — 8. 1600.

2. Coloniae — 8. 1694.

3. Coloniae — 4. 1716. Editae etiam ab Ipso sunt:

4. Deliciae Urbis Romae diuinae & humanae anno sacro Iubilaei MDC.

Ex Typographeis Iohan Praetorii Augustae Vindelicorum sumptibus Dominici Custodis, Anno a nato Deo Homine CIO DC.

Dedicauit hoc opusculum R. & Nobiliss. D. Anton. Welfero Ss. Th. Doctori, Frisingensi Canonico, Collegiatae D. Nicolai Spaltenf. Ecclesiae Praeposito &c. sub dato Augustae Vindelicorum anno Saeculari sacro ineunte. 1600.

Vbi, quo anno, qua dignitate florens obierit, diuinare nolo.

BVRKARD Georgius proprio, communi nomine, SPALATINVS, Pastor Altenburgicus, eiusdem Ducatus, & Voigtlandiae Superintendens.

Spaltae, vrbe Principatus Eichstettensis ad Regnisium sita, patre, Ciuic & Coriario, matre, foemina honestissima, anno 1482. natus est. (a) Prima litterarum elementa in vrbe patria edoctus; humaniora vicinam Norimbergam in Schola Sebaldina edocendus anno 1497. mittitur. (b) Hac in Musarum palaestra dum non sine gloria dimicasset, suaeque habilitatis,

G 2

do-

(i) Eadem dedicatoria.

(a) Liber Baptism. Parochiae Spalt. & W. Agricola in sein. Predigt vom hl. Ehestand. S. 90.

(b) Heuman. Docum. litterar. Comment. Isagog. pag. 96.

docilisque ingenii luculenta fatis specimina dedisset, annuente patre, comitantibus duobus aliis contrerraneis suis, quos inter Georgius Ferber, Ss. postea Theol. Doctor, Parochus & demum Decanus spaltenfis Collegii erat, Erfordiam perrexit, scientiis sublimioribus daturus operam. (c) Cumque hac in Vniuersitate Academicus eiusdem cum GEORGIO BURKARD nominis & cognominis vacaret studiis, NOSTER ad distinctionem tum a Profesforibus, tum a discipulis SPALATINVS (der Spalter) adpellatus est; quod inde praedicatum ad terminum vsque vitae retinere voluit. (d) Fuit autem nobilissimo hoc in athenaeo vinculo Familiaritatis plane pyladeo cum iuvene monacho augustiniano, Martino Luthero, eodem tempore diuinis scientiis studente, iunctus, (e) cuius & consilium; cum animum disciplinis theologicis excolere cogitaret, de methodo in discendis sacris litteris exquisiuit. (f) Commendauit ille Erasmica imprimis iuxta Hieronimi, Ambrosii, & Augustini scripta, (g) quae tanto cum foenore euoluit, vt anno 1502. in Vniuersitate Wittenbergenfi prima Theologiae laurea, Magisterio nempe, fuerit donatus. (h) Hoc coronatus diademate Erfordiam denuo se contulit, ac vtrique Iurisprudentiae operam dedit, (i) contrerraneis suis interea in patriam reuertentibus.

Emenso etiam hoc non minori certe cum honore, studio Sacerdos ordinatus, (k) anno 1507. parochiam in Hohenkirchen in Thuringia regendam, simulque iuniores monachos in valle Georgiana degentes, proxime adfritos, bonis artibus instruendos suscepit. (l) Hoc ex monasterio ad Bilibaldum Pirkheimerum scribens, anno 1508, ipsius patrocinium, vt Norim

(c) W. Agricola loc. citato; vbi se haec tum ex Spalatini Scriptis depromsisse, tum a Coetaneis audiisse testatur. pag. 101.

(d) W. Agricola l. c. pag. 90.

(e) W. Agricola l. c. pag. 91.

(f) Melch. Adam. Vitae german. Theologorum pag. 99.

(g) Idem loc. citato.

(h) Auszug aus Ludw. v. Seckendorf Histor. Lutheranismi mit Noos Anmerk. B. I. S. 22.

(i) Ibidem.

(k) Luther in Epist. Sacerdotem Christi adpellat, T. I. Epist. Lutheri. Agricola l. cit. pag. 91.

(l) Seckendorffii histor. Lutheran. supr. cit.

rimbergae Profesfor Poeseos crearetur, sollicitat. (m) Ast paucos admodum annos hoc officio functus transegit, ad honorificam multo prouinciam, crescente SPALATINI nominis fama, anno 1509. vocatus. Demandata namque SPALATINO Ser.mi Principis, postea Electoris Saxoniae, Ioannis Friderici, informatione, Aulae Saxonicae as sociatus est. (n) Eandem porro Spartam, multis amicam minus, anno 1512. Wittenbergae in excolendis Principum Lüneburgensium, Ottonis & Ernesti, animis sustinuit, qui eadem in Academia tum florentissima bonis artibus nauarunt operam. (o)

Molestis eiusmodi curis solutum Fridericus Elector, cuius amplissimam gratiam in dies demereri magis nouerat, vt cumulatis BURKARDI meritis memorem se, gratumque probaret, Bibliothecae suae Praefectum, (p) suumque Secretarium, Consiliarium, (q) ac paulo post aulae suae Ecclesiasten esse voluit. (r) Praepositura inde anno 1515. a Ser.mo Fautore suo in celeberrima Collegiata Ecclesia Altenburgensi praemiatus, eximium apud omnes tum ob amplissima sibi collata officia, tum ob arcana suae fidei concredita negotia existimationis locum obtinuit, ita quidem, vt ipse Leo X. P. M. nouam Lutheri doctrinam in ipsis adhucdum cunabulis suffocaturus, SPALATINVM litteris compellarit, de negotio apud Principem Electorem vrgendo, & sua authoritate mature conficiendo. (s) Quinimo Fridericus Elector anno 1518. ad Comitua Augusta conuocata profecturus, viarum dispendia parum curans, cum SPALATINO suo, festo SS. Apostolis Petro & Paulo sacro, Spaltam peruenit, vt domum & locum natiuitatis Secretarii sui videre posset. (t) Rei huius memoriam adhucdum Insignia Saxonica a facie harum aedium firmata conseruant.

Tanto iam erat SPALATINVS negotiorum onere pressus, vt Reuchlino, & ipse linguae graecae cultor egregius, amico antiqua sibi amicitia

(m) SPALATINI Epist. ad Pirkheim. inter Heuman. Docum. litterar. pag. 233.

(n) Seckendorffii Histor. Lutheran. c. 23. Wolf. Agricola loc. cit. p. 91.

(o) Ibidem.

(p) Lutheri Epistolae modo *Librarium*, modo *Bibliothecarium ducalem* adpellant.

(q) Melch. Adam. vit. Germ. Theologor. pag. 99. W. Agricola loc. cit.

(r) Adam vit. Theol. l. c.

(s) T. I. Opp. latin. Lutheri de anno 1519.

(t) W. Agricola loc. cit. pag. 92.

coniunctissimo ad humanissimas etiam litteras post anni primum lapsum respondere potuerit. (v) Haec forte fors Conradum etiam de Adelmann, suos inter fautores certe non vltimum, de Lutheri promissis Legato apostolico Augustae Vindeliciae factis narrantem, (x) pluresque alios Eruditissimos tetigerit. Nunc enim Francofurti ad Moenum cum Principali suo Ser.mo Electioni Caroli V. Imp. interesse, & subsequenti anno Aquisgrani; iam ad Conuentus modo Coloniae Vbiorum, modo Wormatiae Vangionum, modo Norimbergae congregatos comparere, (z) quae de negotio Religionis agitentur, obseruaturus. Illo enim SPALATINVS iam iam tempore inuiolatam Luthero fidem iurauerat, nouas illius opiniones Electori commendando, & qua demum cunque via poterat, propagando. (aa) Id ipsum certe Argula de Grunbach, nata de Stauff, mulier nasutula valde, experta, cum acceptis a SPALATINO Lutheri, & Melanchronis libris, Senatui Academico Vniuersitatis Ingolstadiensis suam erga Arfacium Seehoferum violentiam, Ss. Scripturis plene ebria, exprobrare anno 1523, ac in singulare cum illo certamen descendere velle non dubitauerit. (bb)

Asfiduis hisce laboribus, ac quotidianis vigiliis dum vexaretur BVRKARDVS, fatis fungitur, anno 1525, Fridericus Elector, cuius praeclara liberalitate annuam 160. aureorum pensionem (cc) testamento legatam acceperat. Cupediarum aulae iam, innumeris molestiis conditarum, satur SPALATINVS eidem valedicere statuit, optata dudum tranquillitate fruiturus. Ast feriis Lutheri monitis, ac repetitis epistolis, vt cogitationes fastidii vinceret, aut contemneret, quibus de ministerio verbi deferendo fatigaretur; — — Vt sibi potius, *qui in Domino, & coram Domino, imo Dominus per nos te alloquitur, solatur, & hortatur &c.* — crederet, (dd) obtempe-

(v) Illustr. Viror. Epist. ad Reuchlin. Hagenoe 1519.

(x) Inter opera Luther. German. Wittenberg. T. IX. pag. 60. Item Epist. III. Fr. Ant. Veith Biblioth. August. Alfab. II. pag. 25.

(z) Sleidan. Comment. de Statu Religion. & Reipubl.

(aa) Adami vit. German. Theol. loc. cit.

(bb) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 118.

(cc) Seckendorffii histor. Lutheran. loc. cit.

(dd) T. II. Epistol. Lutheri.

perans, calculum reduxit; oblatam sibi ab Electore Ioanne Friderico dignitatem Altenburgensem, ac simul honorificum Superintendentis per Ducatum & Voigtlandiam munus suscepit; (ee) ac optatam sibi dudum sponsam Catharinam Streubeliam anno 1525. Concanonicis suis necquidquam indignissime ferentibus Primus Canonorum, qui id ipsum tentaret, matrimonio iunxit. (ff)

Interea suos Spaltae adhucdum degentes inuitat, vt diuenditis bonis, ac iure ciuitatis in Saxoniam venirent, nouaque Lutheri dogmata amplecterentur. Hi fratris voluntati obtemperantes vocantem sequuti sunt, sola matre, quae, defuncto marito, Vlrici Zimmer Vicarii Collegatae ad viginti annos oeconomiam administrauerat, in patria remanente. (gg) Cumque Elector Ioannes Fridericus omnem plane fiduciam in SPALATINI sui doctrina, ac singulari dexteritate collocasset, Visitator generalis anno 1528. constitutus, Ecclesias Misniae, ac Voigtlandiae lustrauit, sedulum vbique nouae reformationis propagatorem agens. (hh) Augustam porro Vindelicorum Comes Electoris sui anno 1530. profectus, traditae Confessionis Augustanae, a Melanchtone conscriptae, testis erat. (ii) Anno subsequenti Coloniam Agrippinam primogenitum Domini sui filium deduxit, vt solennitates in electione Romanorum Regis obseruari solitas videret; Swinfurtum exin, Norimbergam, Wittenbergam, aliaque loca, vbi negotia vel religionis, vel politica tractabantur, perrexit, & Formulae Concordiae Lutheranos inter, & Zwinglianos initae subscripsit. Obtinuit Swinfurti interuentu Principis sui a magistratu, quidquid demum clerus ciuitatis contradixerat, licentiam ad populum dicendi, (kk) eumque ex tempore ad petendum calicem commouit. Denique in celeberrimo Conuentu Smal-

(ee) Seckendorf, Histor. Lutheran. loc. cit.

(ff) SPALATINI Epist. ad Pirkheim. inter Heuman. Docum. litter. de anno 1527. IVta & Vta. pag. 36 — 37. & Eiusdem Chronic. apud Menken. Script. Rer. Germ. T. II. pag. 648.

(gg) W. Agricola loc. cit. pag. 94.

(hh) Adam. histor. vit. Georg. SPALATINI.

(ii) Adam. loc. citato.

(kk) Seckendorf, Histor. Lutheran. pag. 794.

caldico praefens, anno 1537. eiusdem articulos, librosque simbolicos subscripto nomine adprobavit. (ll)

Moritur hoc interim spatium pia SPALATINI mater, cuius obitus non solum filium GEORGIVM, sed & reliquos illius liberos ex Saxonia elicuit; Deveniunt simul Spaltam longiori tempore ibidem commorati. Excepit SPALATINVS opiparo conuiuio vtriusque Collegiatae Canonicos, Magistratum, suos Consanguineos, inter quos aliquibus proteruam durante bello rusticano erga Superiores insolentiam duris exprobavit verbis; frequentauit Ecclesias, audiuit Canonorum conciones ad populum. Ipse vicissim a Canonicis inuitatus ingenue amica inter Colloquia fassus est, solam suam, pinguem satis Praeposituram Altenburgensem se ab amplectendis denuo Catholicorum sacris detinere, seque potissimam nouae reformationis causam fuisse; Lutherum sine suo adiutorio, ac protectione tantum progredi nunquam potuisse, ac non raro se tanta in rerum confusione ab Electoribus obiurgatum fuisse. (mm) Hortatus est, imo obsecrauit, & Canonicos & Ciues Spaltam inhabitantes, vt Patrum suorum profiterentur dogmata. Fratres & sorores Spaltae remanere iussit, coemta pro illis domo, aliisque necessariis; Collegiatae Decano, Thomae Ludel, commisit 40. florenos pro anniuersario horum ex censu suorum in solatium celebrando; valedicturus denique promisit Spaltenfibus Mnemosynon, quod sui conseruaret in patria memoriam, ex Saxonia transmittendum. (nn)

Et reuera vix Altenburgi appulit, fidem liberauit suam. Transmisit nempe statuam Beatissimae Mariae Virginis, olim in Ecclesia aulica Wittenbergae publico cultui expositam, Sanctorum reliquiis refertam, quas Scheda membranacea exhibebat, ab Electore suo primis nouae reformationis tumultibus impetratam. (oo) Solum silentium gratisimo hoc super dono, donec fatis functus fuerit, Canonicis imposuit, ne Lutheri opprobri-

(ll) Idem loc. citato.

(mm) Agricola loc. cit. pag. 94 — 96.

(nn) Acta Colleg. Spalt. Agricola loc. cit. pag. 97.

(oo) Acta dicti Collegii, Agricola l. cit.

briis sese exponeret. (pp) Susceperunt Spaltenfes summa cordis laetitia hanc Statuam, ac exultantis inter populi iubila in Ecclesiam parochialem deportarunt, hodiedum adhuc publicae venerationi in ara S. Crucis expositam, plurimisque beneficiis claram. Picta tabula super ingresum Sacristiae conspicua actum Solennitatis refert.

Tot, tantisque iam laboribus fractus SPALATINVS, obrepente etiam Senio fessus, negotiis omnibus aliis nuntium remisit, Altenburgi se continens. Solae interdum Ecclesiarum visitationes occupatum habebant. (qq) Ultimo vitae suae tempore tanta tristitia, ac continuo adeo moerore animi correptus est, quem aliqui dispensationi in re matrimoniali adscribere volunt, (rr) vt ab illo nunquam amplius, nec amicorum solatiis, nec Lutheri epistolis, recreari potuerit. (ss) Hoc tandem moerore tabescens 16. Ianuarii 1545. animam Altenburgi exhalauit 63. aetatis anno. (tt) Floruit SPALATINVS gratia & authoritate tum apud Viros principes, tum apud Doctos eius aetatis. Erasmus Rotterodamus haec de illo scribit: *Se Spalatinum non solum inter praecipuos amicos; verum etiam inter patronos obseruandos scripturum, aut scribere, non perinde in chartis, atque in ipso pectore.* (vv)

Scripta, quae nobis reliquit, sunt vel historica, vel theologica. Verit aliqua Lutheri, Melanchtonis, & Erasmi Scripta vel in idioma germanicum vel latinum.

Erliche Christliche Gebett vnd vnderweissung, die Magister Georgius Spalatinus seim bruder anzeigt vnd vberschickt hat. Ohne Druckort, und Jahr; da aber nebst dem Vater Unser, auch noch das Ave Maria vorkömmt, scheint es, daß solche um das Jahr 1522 — 23. aufgelegt worden seyen. (xx)

H

Coe-

(pp) W. Agricola l. c. pag. 98.

(qq) Seckendorf. histor. Lutheran. pag. 23.

(rr) Lexicon Lipsiense. item Hocker Hailsbronn. Antiquit. Schatz. Bibl. Hailsbr. Sect. I. pag. 202. nro. 190.

(ss) Adam. Vitae Theolog. German.

(tt) Paul. Eberi Calend. histor. in Theoph. Sinceri Biblioth. histor. crit. &c. pag. 399. alii.

(vv) Eras. Rotter. L. V. Epist.

(xx) Niederes Nachrichten zur Kirchen — Gelehrten u. Geschichte B. II. St. 8. S. 424.

Coeterum, cum folius Fidei iustificantis acerrimus defensor fuerit, frequentia sex disticha de illo adhucdum nota sunt:

Sola fides hominem coelesti donat honore,

Sola Deoque potest conciliare *fides*.

Sola fides hominem peccato liberat omni,

Sola fides mortem, diraque fata premit,

Sola fides Christi fratres, sociosque potentes

Efficit, & coelis inserit *una fides*.

Sola fides animos tetrico moerore iacentes

Erigit, & miseris pectora laeta facit.

Sola fides Satanam subigit, stygiasque paludes,

Clauibus his solis sydera celsa patent.

Sola fides viuis, morientibus omnia donat,

Omnia *sola fides* te Duce Christe potest. (zz)

Cerimonien und ungegründete Mißbräuche yn Gottesdienste abzustelen. von M. Georg. Spalatinus. 1525.

Tröstung an Churf. zu Sachsen. (*)

Chronicon, siue Annales Georgii SPALATINI A. M. Augusto Anni M.D.XIII. usque ad finem fere Anni MDXXVI. Apud Menken. Scriptor. Rer. German. T. II. pag. 590. seqq.

S. *Augustini Decachordon*, verteutscht durch Georg Spalatinum 4. 1522. Zapfi Annal. Typogr. August. pag. 85.

BVRKHART Rudolphus Soc. Iesu, Profesor Logices in Academia Ingolstadiana P. O.

Eichstadii Saeculo praeterito, circa annum 1680, ex patre Ioanne Simone Burkhart Episcopo Principi ab Aulae consiliis natum, in Societate Iesu potissimum educatum, ac ad Profesuram academicam idoneum redditum

(zz) Schwindels Analecta litterar. pag. 64.

(*) Hockers Heilsbronn. Biblioth. C. 202. Nr. 190.

tum fuisse; Cathedram denique philosophicam anno 1720. Ingolstadii conscendisse nouimus ex Medereri Annalibus Academ. Ingolst. P. III. pag. 150. Pluries diuersis in locis Collegiorum Rector, & bis Germaniae Superioris Prouincialis fuit.

Plura de Viro eruditissimo scribere, vltiorum notitiarum defectus vetat.

C.

CHRISTOPHORVS A WESTERSTETTEN Episcopus LIX. Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Anno 1563. 6. Ianuar. ex Patre Wolfgango Rudolpho, & Vrfula de Riedheim, antiqua & percelebri Circuli Sueuici gente Westerstettenia (a) ortus est. Cum stematis nobilitate nobilissimo a natura ingenio donatus, lubricam infirmioris aetatis semitam inter bonarum artium studia, in Gymnasio Dillingano (b) ita peregit, vt imbibitis nondum nec philosophicis, nec theologicis disciplinis clericali militiae nomen dederit, anno iam 1575. Canonicis Principalis Ecclesiae Eluacensis adscriptus. Anno 1580. 26. Augusti ad Canonicatum, & Praebendam Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis ex libera resignatione Eustachii de Abenberg vacantes, a Friderico de Etzdorf praesentatus, institutus est. (c)

Praestito Eichstadii iuramento solito, ad celeberrimam Academiam Ingolstadiensem sublimioribus studiis infudaturus se contulit, nomenque matriculae Academicae anno 1581. inferendum curauit. (d) Duacum (Douay) inde, florentissimam aequae ad Artesiae in Flandria fines, Vniuersitatem profectus (e) vt perceptas aliis in Academiis fruges maturiores redderet; post elapsam indultae absentiae spatium suas ad Ecclesias reuersus est.

Eichstadii certe pauci admodum fluxerunt anni, quibus Confratres CHRISTOPHORI sui singularem prorsus prudentiam, aliasque eximias animi

(a) Bucelin. Stematogr.

(b) Staphil. in Dedicat. Opp. Patris sui Praemisfa.

(c) Necrolog. Cathedr. Eccles. Eichstett.

(d) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 68.

(e) Staphilus loc. citato.

dotes admirari, donec illas ad honorum culmina euehere poterant. Non-
dum triginta annos natus, anno nimirum 1592. dignitate iam, & auctori-
tate aetatem praeuenit; facta namque a Godefrido Wirsbergio Decanatus
Eichstettensis resignatione, 4. Februar. CHRISTOPHORVS vnanimi Canoni-
corum Suffragio Summus Decanus renuntiatus est, per Reu.mum Antisti-
tem confirmatus. (f) Cum alia multa hoc in munere praeclare gesfit;
tum vero id, quod summum erat, effecit, vt morum probitatem, quam
de populo multi, nec pauci de Clero quoque pro aevi huius peruersitate
negligebant, multo sanctius omnes, castiusque colere instituerent. (g)

Anno 1600. Ecclesia Cathedralis Augustana sibi gratulata, Decanum
Eichstettensem suo asfociare gremio potuisse; (h) imo etiam Eluacensis
anno 1601. CHRISTOPHORVM 14. Iunii suum Decanum, & paulo post, 12.
April. 1602. Praepositum, ac Principem suum festiua inter iubila procla-
mauit. (i) Luxit Eichstadium tanti nominis Virum; liuido inde non po-
tuit non tantam iacturam aspicere oculo; quin & omnino inuidere Elua-
censibus coepit, vbi tanta virtutum, atque sapientiae specimina in Prin-
cipatus illius per annos decem felicissima administratione viderunt, indi-
gnum rati, Virum, in quo notae ad vnam omnes a Doctore gentium in
Episcopo desideratae reperirentur, Episcopalis non condecorare infulis;
Vnde anno 1612. post Conradi Gemmingii mortem CHRISTOPHORVM Ca-
pitulares septendecim, licet reluctantem, ac cum lacrymis tale onus de-
precantem, concordibus animis 4. decembris ad Cathedram Willibaldinam
eleuarunt, ac solenni ritu insequentis anni, 14. Aprilis, Ioan. Henric. a
Knöringen Episcopus Augustanus Augustae Vindeliciae, (k) Episcopum
illum Eichstettensem consecrauit.

Abdicata igitur Praepositura Eluacensi ad montem D. Willibaldo sa-
crum Eichstadii commigravit, vt ex hoc, tanquam in specula collocatus,
fuis

(f) Necrologium Cathedr. Eichstett.

(g) Kropf Histor. Prouinc. german. Super. Soc. Iesu P. V. Decad. X. pag. 399.

(h) Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 194.

(i) Idem loco citato.

(k) Necrolog. Cathedr. Eccl. Eichstett, & acta Colleg. Herriedens.

fuis praelucere posset. Imposito idcirco sibi oneri facturus fatis, totum sese Episcopatus bonis augendis, & promouendis, inprimis autem animarum saluti se impendit; quam cum a parochorum iusto feruore potissimum dependere nosset, in id maxime incubuit, vt Sacerdotes, optimis imbuti moribus, & litteris, paroeciis praeficerentur. Id vt facilius adsequeretur, Patres Societatis Iesu, quos semper amauit, & fouit, Eichstadium inuitauit; Collegium Willibaldinum pro sede attribuit, superatisque innumeris difficultatibus (l) magnificam illis Ecclesiam, Gymnasium, & Collegium aedificauit, Ipse Consecrator 1620. in praesentia plurium S. R. I. Principum vicinorum existens. (m) Hi aperire scholas, vel veteres potius iam collapsas restaurare, docilem erudire iuuentutem, ad omnem morum honestatem educare, scientias necessarias illi tradere. Vtque fiduciam populi sui cordibus erga nouiter introductos Patres instillaret Celsissimus, non erubuit pientissimus Princeps vni ex his, in Ecclesia Cathedrali pro sacra poenitentium exedra confidenti, omnium Primus supplex ad genu accidere, & confessione sese reum agere, obstupescere, qui frequens adstabat, populo, rediisse antiquatam illam pridem pietatem, qua Principes etiam Viri a se nihil **humani** alienum ducerent, & suum etiam esse, subinde errare, faterentur. (n)

Non absterrebant ingentes isti sumtus, nouo huic Musarum athenaeo facti, munificentissimum Principem, qui omnibus omnia fieri desiderabat, quin & aliis faceret bene. Suscepit PP. Capucinos assignato illis templo & coenobio ad S. Crucem dicto, quod ante Saeculum Monachi Scoti inhabitabant. Constituit pupillis & Orphanis extra portam australem domum propriam, & cura vere paterna illis quotidiana alimenta subministravit. Selegit pastores pascendo gregi dominico aptissimos; dimisit ex aduocata nuper Societate Missionarios Herriedam, Berchingam, Mon-

H 3

he-

(l) Versuch ein. Beschreib. Eichstädt's S. 84. folg.

(m) Kropf Histor. Prouinc. S. Germ. P. IV. pag. 54. item Nieberlein Lobrede auf das Jubeljahr der Jesuiten 4 1716.

(n) Ex MSto P. Chardon Rector. Colleg. Soc. I. Eichstad.

hemium, aliaque dioeceseos loca, vt vel repentines errores auerterent, vel aberrantes ouiculas ad Ecclesiae catholicae pascua reducerent, eo amplissimo fructu; vt, cum Monhemii nonnisi octoginta tres, qui catholicam fidem profiterentur, inuenti, ad finem missionis eorum numerus ad mille & ducentos excreuerit. (o) Superabundauit gaudio CHRISTOPHORVS, dum Monachii Wolfgangi Wilhelmi, Ducis Neoburgici iam ad fidem Patrum suorum reuersi, cum Magdalena, Ducissa Bauariae, in Ecclesia B. V. M. benedicere nuptias, (p) & professionem Fidei catholicae Thomae de Pappenheim suas in manus recipere, ac verum Christi Corpus Eucharisticum ritu orthodoxo illi porrigere poterat. (q) Restitutionem monasterii Pillenreuth suae olim iurisdictioni episcopali subiecti ex Ferdinandi Caesaris mandato anno 1627. summo studio vrgebat, sed irrito conatu. (r)

Interea vero temporis bonorum etiam temporalium intentus, arcis Willibaldinae structuram ab antecessore suo, Conrado Gemmingio, coeptam magno animo, maximisque sumtibus absoluit. Accessere cameralibus bonis arces Eyburg & Cronheim, Bona in Hausen prope Gredingam, diuersa nemora, prata &c. Ferdinando II. Imperatori adeo dilectus erat, vt Praeposituram Weissenburgensem, vulgo die Reichspflege, cum omni iurisdictione, & attinentibus pagis regiis, Wengen, Rhorbach &c. ab eo obtinuerit. (s) Imponitur illi a Caesare, vt vna cum Archiduce Austriae, Leopoldo, partes litigantes, Archiepiscopum Salisburgensem, & Praepositum Berchtesgadensem in puncto salinae componeret. (t) Demandatur CHRISTOPHORO negotium ab Imperatore componendi Rempubicam turbatam Augustae vindelicorum. (v) Non minori Illum beneuolentia, ac fauore pro-

(o) Idem loco cit.

(p) Westenried. Beiträge zur vaterl. Histor. B. 1. S. 176 — 77. v. Senkenberg Forts. der Häberl. Reichsgesch. B. 24. S. 24. P. Schwarz Colleg. Histor. P. V. pag. 426. P. Binner adpar. P. VIII. pag. 65.

(q) Kropf loc. citato.

(r) Card. Caraffa in Comment. de German. sacra restaur. pag. 302. Würfel Gesch. Pillenr. S. 134.

(s) Heisler Templum honor. & virtut. pag. 113.

(t) Kleinschmid Abhandlung von der Staatsverfass. Salzburgs. Abschn. VI. S. 333.

(v) Finsterwald erläutert. German. Princeps Abth. 3. v. D. Baiern S. 2076.

prosequuti sunt Duces Bauari, dum illum ad nuptias Ducis Alberti cum Mechtilde, Leuchtenbergiae Landgrauia, ut solenni eas precatione coniungeret, inuitarunt. (x)

Infauſto illo tempore, quo lues mortifera Eichſtadium depopulabatur, CHRISTOPHORVS, aliorum fuga neutiquam illeſtus, in Collegium Ieſuitarum fecesſit, concredito ſibi gregi inuigilaturus. Peſtem ſuecici belli furor excepit. Debachabantur in totam late Franconiam feroces iamiam hoſtes, cum optimus Princeps fuga ſibi conſuleret, anno 1631. domicilium ſibi in Collegio S. Ignatii Ingolſtadii figens; vbi, decennio iam praeterito Solennitati Canonizationis SS. Ignatii & Xauerii cum quibusdam Eccleſiae ſuae Canonicis praefens, miſſamque ſolennem decantans, commoratus, (aa) ad tertium uſque annum exulare cogeſatur. Altum indoluit clementiſſimus Princeps praefentibus malis, quae nulla vi ſiſtere, nulla ope auertere poterat. Audiuerat urbem ſuam tertium iam expugnatam, ſuccenſa ſuburbia, ſpoliatos ciues, contemerata ſacrilege templa, violata altaria, potiſſimam Principatus ſui partem, florentem praecipue Herriedam, eſſe deuaſtatam; nihilominus tamen, eſſi intime afflictuſ, promotionibus academicis intereſſe; imo etiam Candidatis licentiam, capeſſendi Doctoratus, magnanimus Princeps Ipſus conferre non eſt dedignatus, (bb) ſolis adhucdum Muſis recreatus.

Ex ſuo Exilio domum redux exhaustum aerarium, omnia direpta, deuaſtata, & exuſta inuenit, ſiccisque oculis conſpexit. Attamen his, aliisque mille calamitatibus, conſideratis temporum, & ſubditorum miſeriis, tantisque vulneribus, ut mederetur, impotens; eſſi minime victus, viribus autem & ſenio conſectus, anno 1636. 21. Octobr. Coadiutorem ſibi in temporalibus adſciuit, animae ſuae victurus. Ex arce igitur ſua Eichſtadium migravit, abdicato politico regimine, aedibus canonicalibus, D. de Landenberg nempe, exiguoque Famulitio contentus, (cc) ſolum coelum deſiderans.

(x) Weſtenrieder's Beyträge loc. cit.

(aa) Mederer Annal. Acad. Ingolſt. P. II. pag. 232.

(bb) Idem loc. cit. pag. 259.

(cc) Mſtum P. Chardon.

Haud diu aeternae vitae desideria distulit Deus. Interiectis aliquot mensibus postremo conflictari morbo coepit, & superfusa ingenti humoris copia etiam linguae vsum amisit; vsquedum 29. Iulii 1637. inter horam 7. & 8. matutinam Septuagenario maior viuis excesserit, (dd) sepultus in Ecclesia Cathedrali ad summum Altare ex cornu Euangelii pone sepulchrum Gabrielis ab Eyb, sub lapide hanc inscriptionem praeferente:

Io. Christophorus a Westerstetten

D. G. LIX. Eps Eysett. electus

A. M. DC. XII. obiit XXIX. Iulii

A. M. DC. XXXVII. cuius anima

requiescat in pace.

Illustrius longe Epitaphium ad parietem appensum cernitur.

Cum singularis eruditorum Fautor semper extiterit, varia Ipse opuscula a diuersis authoribus sunt nuncupata; vti

Frider. Staphili Libri in causa religionis compositi, a Frid. Staphilo filio, & Officiali Eichstett. collecti & editi. Fol. Ingolst. 1613.

Helicon christiano iure esse iussus. a P. Stengel. 4. 1613.

Templum honoris. ab Eodem. 4. Ingolst. 1620.

Noua Scripturae Tinea, h. est. Iacob. Reihing araneorum Parens. 4. 1624. (ee)

Diui Eichstettenses. a P. Iac. Gretsero. 4. 1617.

Fons Salutis. a Georg. Hoedelmayer Eccl. Cath. Eichst. Leuita Diacono. 4. Ingolst. 1627.

Rhetorica Coelestis a P. Drexelio. 4. 1630. & plura alia.

Monetam anno 1613. excudendam curauit, quae sua Insignia, & ex reuersa parte arborem frondosam cum 7. sagittis, & 2 curuatis serpentibus praesentat, cum subscriptione: *Germana fides*. (ff) Aliam anno 1621. cum sua effigie, & scuto gentilitio, quod suo symbolo, *Candide & Fortiter* est

(dd) Necrolog. Cathedr. Ecclesiae.

(ee) Cf. Veith. alphab. III. Bibl. August. pag. 193. seqq.

(ff) Köblers Münzbelust. Th. 8. S. 305. St. 39.

est circumdatum; aliam 1626. in Forma Thaleri cum Eius Insignibus & Inscriptione: *Ioannes Christophorus, D. G. Epif. Eystettat.* ex altera parte Insignia Imperatoris cum inscriptione: *Ferdinandus II. Rom. Imp. semp. Aug.* aliam anno 1633. ducatum, ex vna S. Willibaldum cum Capituli Insigniis, ex altera sua & Episcopatus insignia repraesentantem.

CLENCKIUS, seu KLENCKIUS Rudolphus Ss. Theologiae Doctor, & Iuris Vtriusque Licentiatus, Praeses & Profesor Collegii Willibaldini Eichstadii, Concionator Ecclesiae Cathedralis, & Canon. ad Chorum S. Willibaldi.

Natus est CLENCKIUS anno 1528. in Saxonia ex honesta Clenckiorum Familia, & in vrbe quidem Archiepiscopali Brema, iam tum nouis Lutheri opinionibus penitus addicta, vt adeo RVDOLPHO nostro verti vitio minime potuisset; vel nullam omnino Religionis catholicae cognitionem habere; vel cognitam negligere, & a Legislatoris sui latere nunquam discedere; cum illa nobis tenacissime inhaerere soleant, quae teneris annis imbibimus.

A prima adolescentia parentum sollicitudine litteris consecratus, cum sublimioribus disciplinis operam nauare posset, deserta patria Saxoniae Academias perlustrauit, & primo quidem Wittenbergam, a noua Lutheri Doctrina notam fatis, deinde Ienam Misniae, & demum Ducum Megapolitanorum Scholam Rostochii. Circa annum 1550. Sigismundo Augusto Poloniae regnum moderante, Cracouiam studiorum causa venit, vbi Catholicorum Sacris fasciatus horum religionem, veritatis conuictus, profiteri coepit. Sub idem tempus, anno 1551. nempe, CLENCKIUS studio discendi, & aliarum etiam nationum mores indagandi flagrans, Lithuaniae Principem, ad Moscouitas Legatum, Moscouiam comitatus est, neque aspera viarum, neque millena pericula in remotissima, & barbara vix non prouincia expauescens. Calamitates immensas, difficultates innumeras, easque grauissimas hoc in itinere exantlauit. Vix tertio quoque die ad hospitium deuentum; saepissime exiguis inuoluti stragulis, quae secum

ferebant, super terram niue & glacie obfitam decumbendum, & omni cibo & potu orbatis, pluribus diebus sub dio pernoctandum erat. Vidit durante hac periculosisima profectione Liuoniam, Sueciam, Lithuaniam, Daniam, Angliam, & quaecunque tellus ad balthicum iacet pelagus, (a) a CLENCKIO explorata est.

Superato hocce discrimine, desiderioque suo tantisper expleto, ad studia reuersus est RVDOLPHVS, & curam Gebhardi a Waldpurg, postmodum Archiepiscopi Colonienfis, suscepit. Aliorum inde Nobilium moderatorem agere rogatus, florentissimum olim Galliae regnum cum illis perlustrare, ac Parisiis & Tulli in Lotharingia litteris opportune operam dare potuit. Explorato Gallorum Genio in Italiam profectus, Bononiae, Senis, & Romae ad bonarum artium disciplinas se retulit veterum antiquitatum cultor eximius, vt, quae ex multis hausisset magistris, coram intueretur.

Post peragratam itaque maximam Europae partem; post inuestigatam omni cura tam diuersarum, & disfitarum nationum indolem, quarum etiam linguas potissimum didicit; post cognitos tot gentium ferarum & mansuetarum mores in Germaniam redux CLENCKIVS Louanium, celeberrimum illo tempore Musarum Athenaeum, petiit, vbi tantum in Iurisprudencia studium collocavit, vt facultas iuridica illum titulo Licentiatus honorauerit. Primo hoc dignitatis gradu insignitus animum ad diuinarum rerum cognitionem conuertit, Alberti Boiorum Ducis beneuolentia & liberalitate suffultus. Etsi vero Vir praestantissimus variarum linguarum cognitione emereret, vt cuilibet Erudito tum ob diuersitatem, tum ob excellentiam earum merito admirationi esset; nihilominus tamen adhucdum graecae, hebraicae, chaldaicae, & syriacae certas diei horas dicare voluit, vt Theologiam sibi familiarem magis reddere, ac arctiori vinculo iungere posset. Absolutis theologicis studiis, tantarumque scientiarum abundantia munitus, CLENCKIVS Academiae Louaniensi anno 1562. valedixit, & ad Ingolstadiensem se contulit, serenissimi Patroni sui imperia expectaturus.

(a) Engerd. Annal. Acad. Ingolst. pag. 130.

rus. Vix Vniuersitatis Profesforibus sese praesentauit, iussu serenissimi Boiorum Principis in Baccalaureum Biblicum, vt tum vocabant, & sententiarium promotus, sequenti vero anno 1563. Ss. Theologiae Licentiatus, & mense Decembri Doctor renuntiatus est. (b)

Antequam autem Cathedram sibi Ingolstadii destinata[m] conscenderet, ab Episcopo & Principe Eichstettensi, Martino a Schaumberg, qui ad conseruandam ianctae Ecclesiae, & Religionis catholicae incolumitatem Seminarium extruendum curauerat, Eichstadium ad regendum Collegium, & subeundum Profesforis in Theologia officium inuitatus est. Comparuit, annuente Serenissimo suo, anno 1564. Eichstadii, & non solum praesidium Seminarii, & Cathedram Theologiae, sed & munus Ecclesiastes 24. Iulii in summo templo, resignante Iacobo Kuchnero Vicario in Spiritualibus generali, suscepit; propterea Praebenda a suo Antistite in Choro S. Wilibaldi donatus. (c) Dum interea maximo animarum Zelo & studiosorum fructu honorifica munia sua Eichstadii obiret, anno 1568. cum Episcopo Philadelphiensi, & Suffraganeo Eichstettensi, Leonardo Hallero, ab Episcopo suo Ingolstadium missus, vt Caspari Frankii, olim in Comitatu Hagensi Concionatoris Lutherani, inde Theologicae Cathedrae in dicta Academia destinati, sua dogmata solenniter abiurantis, professioni fidei & legatus & testis interesset; CLENCKIUS eodem 25. Ianuarii Professionem solennem, & publicam cum aliis viris praecipuis fidei catholicae denuo emmittere non dubitauit. (d)

Eodem adhucdum anno 23. Martii cum Iacobo Kuchnero Episcopi generali Vicario ad eandem Vniuersitatem ablegatus, vt festiuo negotio, Bullae Pii IV. P. M. de professione fidei in corona omnium Senatorum, & Profesforum promulgandae, nomine Episcopi Principis praesideret. (e)

Post sexennales labores pro amore Religionis catholicae Eichstadii impigre susceptos, seruitiisque Episcopi sui integerrime consecratos anno

(b) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 278.

(c) Ex MSto Leon. Halleri coetanei.

(d) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 313.

(e) Idem loc. cit.

1570. Vir indefessus, Christiano Khripper Rectore Collegii Georgiani ad Suffraganeatum Ratisbonensem promotus, a Serenissimo suo in Reſtoratu huius Collegii ſubrogatus eſt, demandata ſimul docendi Theologiam prouincia, cui annis ſequentibus lectionem dominicalem de caſibus conſcientiae vltro, nullo interueniente emolumento, ipſemet adiunxit, ad Reſtoratus Magnificas faſces anno 1572. iamiam admotus, quas magno cum honore geſſit. (f)

Et quamuis cum terra marique, tum variis iisque plurimis obeundis negotiis immenſos pene labores exhauiſſet, vt nihil iam, quam vitam tranquillam exoptare crederetur, nec ignoraret, quantis ſibi difficultatibus, quantisque incommodis iam ſemel ſuſcepta in Moſcouiam proſectio conſtituiſſet; nihil tamen reformidans, in Eccleſiae Dei & Religionis catholicae augmentum & propagationem, proſectionem alteram, & in Moſcouiam legationem, ordinante ita Cardinale Morono, plenam periculi, & tempore prorſus iniquo, nondum tranſacta hyeme anno 1576. obire ſtatuerat. Ad ineundum iter omnia iam apparauerat, cum, neſcio quo fato vel caſu interueniente, inſtituta legatio eſt intercepta magno cum CLENCKII dolore, felicem rerum omnium ſucceſſum ſibi promittentis. (ff) Haec tamen omnia ſacrum in RVDOLPHO Religionis ardorem alienae ſalutis, quo flagrabat, extinguere non potuere. Anno 1577. ſecunda vice a Duce Brunſuicenſi Catholico (Erico) ad diſſeminandam religionem catholicam, & Eccleſiam Dei reformandam in Saxoniam euocatur; Calenbergam ad Ducem properat, diſuadentibus licet Epifcopo Eichſtettendi, Duce Bauariae, & ſingulis Academiae facultatibus; ſacris concionibus, curis & vigiliis elaboratis, populum exhortatur; religionem catholicam per integrum annum & quatuor meſes in his regionibus propagare omnibus viribus fatagit, ſed irritum conatu, continua Ducis abſentia omnem laborem fruſtrante. Demum, cum in electione archiepifcopi coloniendiſis Ducis ſui legatione functus eſſet, anno 1578. octauo Idus Auguſti Calenbergae in ſede du-

(f) Rotmar. P. II. pag. 159.

(ff) Engerd. Annal. pag. 132. a

ducali animam Deo reddidit, sepultus in Coenobio Virginum apud El-dagnenses. (g)

Delicias suas, Bibliothecam nempe instructissimam, antequam Academiae Ingolstadiensi valedixisset, in pleno Academiae conuentu eidem, fors dictante Numine, ad vsus pios donauit. (h) Hinc Defuncto dignum statutum monumentum.

Episcopus & Princeps Eichstettensis, Eruditorum fautor eximius, de CLENCKII tristissimo fato certior redditus, vt dolorem iustissimum, quem ex illius morte percepit, omnibus testatum faceret, non solum solennibus exequiis, sed & oratione, quam Petrus Steuartius Collegii Willibaldini Profesor dixit, parentari iussit.

Fuit CLENCKIVS Vir laboris immensi, lectionis plurimae, linguarum cognitione excellens, breuissimi somni & multarum vigiliarum; corporis statura non heroica; laborum tamen, aestus & frigoris, famis & sitis patientissimus, & durissimum quemquam, qualis Saxonibus est familiaris, & coctu difficilimum cibum concoquebat; nec facile ab occurrentibus laedebatur; naturam habebat robustam, nunquam aut rarissime cum aduersa conflictabatur valetudine. (i)

Orbi litterario reliquit CLENCKIVS

Kurzer Bericht vom Catholischen vnnnd Christlichen Abschaiden aus diesem zergänglichhen Leben, des Edlen, Erwürdigen vnnnd hochgelehrten D Friderici Staphyli Superintendenten der hohen Schule zu Ingolstat :c. 4. M. D. LXIII. Ingolstat bey Alexander vnd Samuel Weyssenhorn.

Eiusdem Oratio Funebris in Tricesimo Magnifici & Amplissimi Viri D. Friderici Staphyli &c. — amoris & obseruantiae ergo recitata.

Inter 4. Orationes in exequiis Frid. Staphyli Ingolstadii habitas. pag. 22. 4. M. D. LXIII.

(g) Engerd. loc. cit.

(h) Idem loc. cit. pag. 132. b

(i) Rotmar. & Engerd. pag. 159. & 132. Coetanei.

Guilielmus Eysengrein in suo libro, albo coruo rariori, intitulato: *Catalogus Testium veritatis omnium Orthodoxae Matris Ecclesiae Doctorum &c.* pag. 209. CLENCKIVM hos inter veritatis praecones reponere cum speciali elogio non dubitavit.

Fundavit in Collegio Georgiano duo stipendia a 50. fl. ad quae ius praesentandi reliquit Episcopo Eichstett. & Senatui ciuico Ingolstadii per vices. Mederer loc. cit. P. II. pag. 51.

COCHLAEVS Ioannes, proprio Agnomine DOBNECK, Ss. Theologiae Doctor, Canonicus ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii, insignis pro auita religione Pugil.

Wendelstein, Vicus non ignobilis prope Norimbergam situs, anno 1479. Ioannem ex honestis, piisque parentibus genuit. (a) A patria, vti illius aetatis mos tulerat, Harrisius illum WENDELSTEINER, Romacius Poeta autem COCHLAEVM, a Cochlea, compellarunt. Haustis litterarum primis elementis, ac latinitatis, & Musices fundamenta doctus, totum se Norimbergae scientiis Matheseos, aliarumque bonarum artium deuouit. Ingrediente Saeculo XVI, anno nempe 1500. Coloniam Aggrippinam profectus, vt Philosophiam, ac praecipue Mathesin secundis curis perpoliret; disciplinas theologicas maxima cum illis solertia, & fructu confociauit, abiectis neutiquam Musices blandimentis; imo potius ita excultis, vt anno 1507. iam infelicem minime ingenii sui partum, de *Musica actiua*, enixus fuerit.

Artium liberalium, ac Philosophiae Magister celeberrima hac in Academia renuntiatus, (b) anno 1510, pluribus repudiatis, ac necquidquam ringentibus competitoribus, inuitatur Norimbergam, vt Scholam latinam diuo Laurentio facram, paulo ante a D.re Antonio Kressio, eiusdem Ecclesiae Praeposito dignissimo, mira sagacitate, ac prudentia instauratam,

re-

(a) Will's Nürnberg. Gelehrte. Verif. Th. 1. S. 202.

(b) Inscriptio litteris Inuitatoris facta.

regendam fusciperet. Tulit DOBNECKIVS a Senatu Reipublicae epistolam perhumanam, nec omnino blanditiis vacuum circa medium eiusdem anni quadragesimale tempus, cui Anton. Tetzels Senior Consul, oblatam illi Spartam suspectam reddere volens, & Antonius Kresf, qui blandis admodum, ac amplis verbis oblatam hanc conditionem commendavit, (c) litteras adiunxere. (d)

Vicit Praepositi doctissimi votum, mensam & domum nouo Regenti offerentis. (e) Vocantibus Reipublicae Primoribus IOANNES obtemperandum ratus, valedixit Coloniae, ac in patriam reuersus est, scholam Laurentianam recturus. Continua studia hoc in munere cum pietatis ardore coniungens vix integrum elabi annum passus est, cum diuersa iamiam ad vsum & informationem studiosae iuuentutis, & amicorum suorum gloriam opuscula, de Regulis grammaticalibus, aliisque bonis artibus, conscripsit, & edidit, indubitata certe & sedulitatis, & feruoris testimonia. Nuncupauit prima praecipuis fautoribus suis, Antonio Kresfio, & Billibaldo Pirkheimero. (f)

Interea COCHLAEVS vel Pirkheimeri hortatu, vel scholae fastidio fatiatus pristinum, quod Consul Tetzeliuss suggeserat consilium, italiam nempe visitandi, mente sua reuoluebat, tandemque illud amplexus est. Exeunte anno 1515. Bononiam petiit, Iuri vtrique suam daturus operam, ibique simul trium Geuderorum, Bil. Pirkheimeri ex sorore nepotum, quos ille ipse latinis & graecis litteris instituerat, (g) studiorum moderatorem egit. (h) Nunquam celeberrimo hoc in Musarum emporio se a litterarum studio feiunxit; insudauit modo litteraturae graecorum; exercitationes modo in arte oratoria instituit; modo concredit sibi Geuderis Pandectarum tex-

(c) Vtramque Epistolam exhibet Heuman Comment. Isagog. Docum. litter. praemissa pag. 5. seqq.

(d) Loc. citato pag. 4.

(e) Kresfii epist. loc. cit.

(f) Quadriuium Grammatices 1511. & Pompon. Melae Cosmographia Norimb. in 4.

(g) Iac. Burkard. vita Hutteni P. I. pag. 11.

(h) Epist. Cochlaei II. inter Heuman. Docum. litter. pag. 2.

(i) Epist. Cochlaei III. loc. cit. pag. 4.

textum explanauit; (k) modo disciplinis iuridicis ac theologicis, modo lectioni Patrum ac Scripturarum operam donauit. Sub idem tempus, anno 1517. nempe, Ferrariam profectus est, gradus theologicos recepturus, illisque insignitus Bononiam reuersus. (l) De futuro vitae statu sollicitus ambiebat illa aetate Beneficium & Praebendam in collegiata Ecclesia Spaltenfi Dioecesis Eichstettensis; sed oblatum variis inductus rationibus non acceptauit. (m) Perlustratis inde Florentia, Roma, aliisque celebrioribus Italiae ciuitatibus in germaniam reuersus est, Praebendas suas Francofurti ad Moenum in Collegiatis ad sanctum Bartholomaeum, & ad B. Virginem interim impetratas (n) aditurus; sed lue pestifera hac in vrbe grassante deterritus, Norimbergam anno 1518. delatus est. (o)

Summa cordis laetitia a coniunctissimo sibi amico, Billib. Pirkheimero, exceptus manum illico transcribendis ex vetustissimo codice S. Fulgentii operibus, quae Pirkheimerus ob adcurati copiatoris defectum edere posse iamiam desperauerat, admouit, exactaque adeo diligentia perfecit, vt celeberrimus horum operum promotor in dedicatione sibi gratulatus fuerit, quod *forte fortuna Ioannes Cochlaeus suus vir & ingenii vari, eruditionisque summae ex Italia aduenisset.* (p) Finito labore Francofurtum circa annum 1520, quo ad dignitatem Decani in Collegiata B. V. M. iam promotus erat, (q) petiit, nouasque Lutheri opiniones, in dies sese magis magisque diffundentes, crescente continuo eruditissimorum virorum & numero & amicitia, qua demum cunque via poterat, labefactare, atque diluere studuit. Conscripsit tres contra Lutheri captiuitatem Babyloniam libros, illos anno 1521. ad Comitata Wormatiae a Carolo V. Imp. congregata detulit, ibique, etsi non inuitatus, cum Luthero congressus est, studio tuendae auitae Patrum suorum fidei mire incensus. (r)

(k) Epist. II. loc. cit. pag. 3. seqq.

(l) Epist. VI. — VII. loc. cit.

(m) Epist. XII. — XIII. — XV. loc. citato, & comment. Isagog. pag. 29.

(n) Epistola XVI. loc. cit. pag. 41.

(o) Billib. Pirkheimer in dedicat. Operic. B. Fulgentii praemisfa.

(p) Pirkheim. loc. cit.

(q) Billib. Pirkheim. loc. cit.

(r) Raynald, contin. Baron, Annal. Eccles. T. XX. pag. 322. nro. 20, & Epist. XXII. apud Heum.

Quinque annos Francofurti, varias hinc inde Germaniae ciuitates religionis potissimum causa perlustrans, (s) transegit, ac testis transactioni PP. Praedicatores & Reuchlinum inter factae astitit. (t) Edidit ferrea plane diligentia plura opuscula, antiqua Patrum suorum dogmata stabilientia, omnesque vires conseruandae religioni catholicae consecrauit. Ast hoc idem opus, impiger hic plane labor, grauisimum odium, plurimorumque inimicitias tum Francofurti, tum Norimbergae Viro intrepido conciliauit, ita, vt hac in vrbe non amplius comparere ausus, (v) ex illa autem, turbulentis neotericorum factionibus sua dignitate priuatus, omnino eiectus (x) miseram in exilio viuere vitam debuerit, donec Praebenda & Canoniatu in monte S. Victoris prope Moguntiam anno 1526. donatus fuerit. (y)

Fata haec licet tristia, ac funesta fatis COCHLAEVM tamen neutiquam ab incepto semel defendendae Catholicorum doctrinae negotio deterrere potuerunt; imo duplicato feruore & in hac Collegiata plures elaborauit libros Romanae Ecclesiae sacris summe proficuos; refutauit Theologos protestanticos, ipssismoque Luthero formidabilis euasit. Haec inter a Ser.mo Saxoniae Duce, Georgio, anno 1528. Misniam post Emseri mortem, inuitatur, (z) tum vt scriptis suis natiuam in Saxonia Patrum religionem conseruaret: tum vt calumnias, quibus pientissimi Ducis laudes obterere satagebant, remoueret; tum vt nouorum Doctorum conatus compesceret, ac exultanti circa dogmata licentiae frena iniiceret. Anno 1530. Ducem suum ad comitia Augustana comitatus, vnus ex septem arbitris de redintegranda Germaniae Concordia constitutus est, (aa) variaque opuscula hoc negotium concernentia praelo commisit; imo Caroli V. voluntate, & Legati Pontificii instantia cum tribus aliis eiusdem nominis & doctrinae viris edendorum, quae in comitiis stabilita sunt, promotor de-

K

no-

(s) Heuman comment. Isagog. pag. 37. & Cochl. Epist. XX — XXI. loc. cit.

(t) Epist. XIX.

(v) Epist. XXII. pag. 53. loc. cit.

(x) Nicol. Serarius Mogunt. Rer. T. I. pag. 127.

(y) Idem loc. cit. & Epist. Cochlaei XXII.

(z) Epist. Dedicat. Electori Saxon. Ioanni, adscripta in opere *Lutherus septiceps* anno 1529.

(aa) Epist. XXVIII. ap. Heuman. Saligs vssst. Histor. der Augsp. Confess. Th. I. S. 293. 1539.

nominatus. (bb) Disolutis comitiis, rebusque singulis compositis cum Serenissimo Mecoenate suo in Saxoniam reuersus, fidei catholicae, capita quae in controuersiam deducebantur, verbis & calamo defendere nequam destitit, sed conatu plane indefesso vsque ad mortem Ducis sui, anno 1539, impigre protegere adlaborauit.

Defuncto Georgio Duce, e Saxonia, in qua se firmo pede consistere haud amplius posse animaduertit, Vratislauiam ad Ecclesiam maiorem, cui iam adscriptus erat, contendit, consuetis laboribus absque molestia vacaturus. Aliquot autem tantummodo mensium hac in ciuitate COCHLAEI commoratio fuit.

Vix enim summus Praepositus Ecclesiae Herbipolensis, Mauritius ab Hutten, Vir scientiis & virtutibus excellens, cui paulo ante DOBNECKIUS epistolam nuncupauerat, (cc) ad folium Episcopale Eichstettense eleuatus erat; Antistes doctissimus ipse, ac zelosissimus COCHLAEVM Eichstadium inuitat, vt Sacra theologica traderet, (dd) simulque Canonicum ad Chorum S. Willibaldi, demortuo Willib. Schwabens, constituit, vt sapientissimis consiliis episcopale onus subleuaret. (ee) Satisfecit ex asse praeclarissimus Doctor vtrique officio non solum, sed & hac in vrbe strenuum propugnatorem, intrepidumque catholicae religionis pugilem agere minime cesfauit. Conscripsit opuscula contra nouatores praeprimis mirae prorsus sapientiae, & diuinae plane eruditionis sale conditos; egit indefessum Chori Willibaldini procuratorem; (ff) Comitatus est anno 1545. Episcopum suum, Mauritium, ad Colloquium Ratisbonense ad componenda Religionis negotia conuocatum; (gg) Theologos suorum inimicos dogmatum, praecipue Lutherum, Melanchtonem, Bucerum, Osiandrum, Cordatum, Musculum, Cal-

(bb) Epist. XXXI. loc. cit. pag. 86.

(cc) Consideratio articul. Lutheri, quos nomine suo vult concilio proponi. 4. Misniae.

(dd) Kil. Leib in Resolut. quae est. an D. Paulus coniugatus fuerit, COCHLAEVM Theologiae Profesorem in inscriptione adpellat. 4. Ingolst. 1545.

(ee) MStum Leonardi Haller.

(ff) Diarium Christ. Frankmann Notar. Eichstett.

(gg) MS.tum Leonardi Haller.

Caluinum, Zwinglium, aliosque plures tum ponderosissimis verbis, tum solidissimis scriptis impugnare nunquam destitit; (hh) quin & suum oppignorare caput solitus, si contra aduersarios oretenus secum disputantes triumphum non tulisset. (ii) Cum Kiliano Leibio, Viro per orbem literatissimo, continuum, idque vberimum, commercium epistolicum habuit; (kk) imo Scripta, ac vere etiam Cogitata sua cum illo comunicanda censuit, dubiisque in rebus haud raro consuluit, vti ex ipsius ad Kilianum adhucdum residuis epistolis clarius patebit.

Anno 1547. nomen suum matriculae Vniuersitatis Ingolstadiensis, qua in vrbe praeterito anno iam aliquamdiu commoratus est, dedit, inuitatus a Senatu theologico, vel vt supremam cum Oswaldo Fischero lauream Valentino Fabri imponeret, vel vt celeberrimam hanc scholam suo nomine & praesentia condecoraret. (ll) Demum anno 1548. cum licentia Antistitis sui Moguntiam profectus, vt Conradi Bruni (mm) inedita opera praelo committeret. Honestissimo huic negotio dum intentus erat, reuocatur ab Episcopo suo Principe Eichstadium. Ast COCHLAEVS maluit cedere Praebendam, quam inceptum dimittere laborem. (nn) Resignata itaque praebenda Eichstettensi, ac labore Moguntiae ad finem perducto, Vratislauiam in Silesia suum ad Canonicatum reuersus est, vbi paulo post, anno nempe 1552, 10. Ianuarii post improbos labores pro religione catholica susceptos 73. aetatis suae anno supremum exhalauit spiritum, in Ecclesia cathedrali ibidem sepultus. (oo)

Ita obiit Theologus absolutissimus, qui, cum a prima iuuentute studiis theologicis sese impendisset, semper Lutheri aduersabatur, aderatque omnibus, quae in eius causa celebrabantur, comitiis; anno 1521. Worma-

K 2

tien-

(hh) Wills Nürnberg. Gelehrt. Lexikon. Th. 1. S. 203.

(ii) Idem loc. cit. pag. 204.

(kk) Aliquas Cochlaei ad Kilianum epistolas ineditas in fine recensebo.

(ll) Mederer Annal. Academ. Ingolst. P. I. pag. 204.

(mm) Cancellarii meritissimi Episcopi Augustani. Cf. Kham Hier. Aug. P. I. pag. 621.

(nn) Leonard. Halleri MStum citat.

(oo) Corn. Roos Callid. illustr. German. Scriptor. catal.

tionsibus; anno 1526. Ratisbonensibus; anno 1530. Augustanis, & anno 1546. iterum Ratisbonensibus, ubi cum Buzero disputavit. (pp) Vnde iure optimo commerita a maximi nominis viris encomia tulit.

Guil. Eifengrein ita de COCHLAEO scribit: *Vir sapientissimus & eloquentissimus tam saecularibus, quam diuinis scripturis eruditus tanta ingenii ubertate, tanta dicendi copia, tam diuino atque incredibili orationis genere effulsit, ut miraculum sui omnibus praeberet.* (qq) Sf. Pallauicini illum *spectatae pietatis ac doctrinae virum* nominat. (rr) Gretserus, Theologus sui temporis celeberrimus: *Tot libris, totque pugnis contra haereticos cominus & eminus initis tam illustris est, ut etiam obscurissimum quemque locum sua luce collustrare, & depulsis tenebris lucidum efficere possit.* (ss) Alii COCHLAEVM *Flagellum haereticorum* depraedicant. (tt) Omitto Pantaleon. Prosopogr. P. III. pag. 144. aliosque.

Imo ipsissimi Viri litterati a Sacris nostris alieni virtutem in hoste laudare, & debitum COCHLAEO praeconium non denegare solent. Vnde Dr. Willius Vniuersitatis Altorfinae clarissimum Sidus ita de illo: (vv) *Er war in der lateinischen und griechischen Literatur, in der Musik, Historie, Geographie, und Mathematik ein grundgelehrter Mann.*

Si omnia COCHLAEI, quae typis exscripta sunt, opera recensere vellem, lectoris patientia abuti velle videri possem, cum plura huius formae folia illa capere haud sufficerent. Vnde Lectorem curiosum, huiusque Viri meritissimi stupendae prorsus diligentiae cupidum magis vel ad clarissimi Dris Willii Nürnbergisches Gelehrten Lexikon Th. I. § 305. ubi vix non omnia; vel ad Opera Rariora Bibliothecae Rebdorfensis pag. 110. seqq. ubi plurrima Eiusdem Scripta ennumerantur, remittere volo. Horum autem defectum suppleturus, ac Litteratoris desiderio gratioribus forte satisfi-

(pp) Mederer loc. cit. pag. 205.

(qq) In libr. rariss. *Catalogus testium veritatis*, pag. 202.

(rr) Histor. Concil. Trident. L. I. C. XXVII. n. 6.

(ss) Observat. I. I. C. XX. pag. 247.

(tt) Contin. Fleuri T. XXXVI. pag. 46.

(vv) Nürnberg. Gelehrt. Lexikon. Th. I. §. 204.

facturus cupediis quasdam epistolas COCHLAEI, adhucdum ineditas, cum eiusdem sigillo adponam.

Epistolae Ioannis Cochlaei ad Kilianum Leib Praepos. Rebdorf.

I.

Sal. Plur. Rde in Xsto Pater, ac Dne mihi semper obseruande, ac colende.

Mox vt abierat hinc Nuntius ad vos meus, exhibuit mihi Rdus, & inclytus Dns Iulius Pflueg Decanus hic noster Schedam 5tae disputationis Lutheri de lege contra antinomos ipsius, in quam statim scripsi censuram, eamque Illustrisf. Principi, Duci Saxoniae Georgio Dresdam transmissi, tanquam cenfori nostro; atque vt intellexi, eam ab illo probari, mox Lipsiam ad typographum vtramque misi Schedam, adiecta ad Rdam Dntatem tuam Epistola nuncupatoria, quam vt Rda Dtio tua aequi, bonique faciat, etiam atque etiam rogo & obsecro. Eras quidem maiore, ac elimatiore dignus opusculo, at ego in hoc praecipue tuo indigebam iudicio, quod tamen ante euulgationem libelli expectare non potui, vt volui, quia editionem mandauerat Princeps, & Patronus meus. Nunc igitur vel fero tuum expecto iudicium, quod merito sane maxime facio, veluti 40. annorum studio exquisitissimum.

Consilium scribendi fuit, vt Lutherum non catholicis modo, verum etiam haereticis magis exosum redderem, non personae quidem, aut hominis, sed impietatis, & malitiae illius odio. Gaudeo quidem habere me nunc typographum fidelem, & ad manum omni, vt sic dicam, hora paratum. Non leuiter autem contristat ille me vsuris grauisimis, quibus obligauit se Francofurdiae Iudaeis, quibus omne lucrum, ex tot laboribus, & curis quaesitum, atque adhuc quaerendum redire videtur, vtpote qui per annum de centum exigunt viginti in foenus, nequissimi profecto, ac perniciosissimi Reipubl. hostes, ac pauperum deuoratores. Sed ferenda est haec molestia, donec Dei benignitate superetur. Increpatus ille a me duriter, ait: aliter fieri non potuisse propter maximas impensas, quae ad officinam impresforiam, & ad bibliopolium requiruntur. Sed facesfat in

ventum tristis haec narratio, ne contristetur mecum pariter pius, ac fidelis amicus, imo Dns, & Patronus semper venerandus, potiusque aedificandus. Conterraneus vester Dnus Ochsenfort mense Iulio transierat in monasterium minorum Lipsiae, tanquam intra biduum, aut triduum moriturus, sed Dei benignitate, & fratrum cura ita reconualuit, vt post eum mensem iterum redierit in collegium Scholae. Senio tamen praegrauatus utilis esse non potest nunc, vt potuit olim. Bene valeat Rda Dtio tua, Domine amore pariter, & reuerentia semper complectende.

Ex Misna 20 Noubris 1538.

II.

S. P. Patrone plurimum Venerande.

Intendo libellum vestrum (*) communicare Episcopo Spirensi, quod vt vestra cum voluntate fiat, plurimum rogo. Mitto autem alium nunc libellum, in quo vehementer desidero vestra vti censura, maxime propter duo puncta, vnum in hoc vocabulo. — — — (*in apographo non est expressum, forte hebraeum aut chaldaicum fuit, quales litteras descriptor efformare non poterat*) an recte interpretetur Romanarum, aut Romanum: alterum de annis Angelicis, quos fingere mihi videtur Iudaicus iste theologus Osiander. De Romüth habetur C. 1. facie 2. de annis angelicis B. facie. 1. Rogo igitur, Rda Dtio Vra dignetur haec saltem duo loca perlegere, & suam mihi rescribere sententiam. Addo & librum Osiandri, in quo de Romüth habetur D. 1. facie 2. de annis angelicis C. 1. facie 1. & 2. Quod si non valde molestum foret, vellem, vt, Rda Ptas vra daret in Scheda haec duo verba, Malchot Romüth litteris hebraicis scripta. Ego non habeo vsum scribendi hebraice. Bene valeat Rda Dtio vra, cui me plurimum commendo. Expediat R. D. V. id negotii petitionis meae, quam cito fieri potest, quoniam typographo tradere cogito, cui nunc ad huiusmodi opuscula opportunitas est imprimendi.

Ex Eystett. 14. Nouembr. aq. 1545.

III.

(*) Resolutio quaestionis, an S. Paulus Apost. coniugatus fuerit, nec ne.

III.

R. P. Patrone, ac Promotor perpetuo venerande!

Facile coniicio, quam grauitur fuerit mens vestra pro sua in suos pietate aliquamdiu hoc turbulento ac periculis pleno tempore variis curis terroribusque ab hostium propinquitate afflicta, atque concussa non tam pro se Ipsa, quam pro fratribus, & sororibus suis, quos in Dno amat ut filios & filias. Mihi quoque permolestum est audire, quod bona temporalia, quae monasteriorum frugalitate ad futuras necessitates reposita, & gnauiter collecta sunt, fidei & ecclesiae hostibus referuata fuisse in plerisque locis comperimus. Quoniam vero iustiores habemus nos causam, iustius etiam speramus, Deum fore post flagella mitiorem nobis, quam hostibus, quorum rapacitate tanquam irae suae iustissimae flagello aduersum nos utitur. Parcet ergo propediem filiis, & filiabus suis correctis, & virgam, qua nos castigat, in ignem proiciet, utinam non in sempiternum, sed in temporalem potius, ut dati hostes in interitum carnis, spiritu salui fiant, & non pereant duplici contritione, ac interitu, sicut periisse timeo tot milla rusticorum, qui simul furore & impia rebellione ante annos 20, & vnum contra suos superiores insurrexerant.

Congratulor itaque toto corde, & animo Rdae Pti Vrae, sanctisque fratribus, & sororibus, quod Rmi Dni nri Episcopi pia prouidentia a tam graui periculo, praesentissimoque timore potueritis respirare, etiam si non estis plene liberati. Ego misere in dubiis hic vagor, ut de certa sede, aut quiete nihil sperare queam. Alii, qui fugerant pericula, nunc securius domum reuertuntur. Me redire non bene licet, ne forte propter nominis mei odium detur hostibus noua contra clerum grassandi occasio, neque hic, aut alibi certum possum figere pedem, quia suspicor, mihi abeundum esse Tridentum hoc anno; sunt & aliae causae, non tam meae, quam amicorum, quae ad incerta me impellunt, atque ita, siue propter peccata mea, siue propter studia mea, aut potius propter vtraque, cogor esse vagus, & profugus super terram. Iustus est Dns, & omnia iudicia eius

eius aequitas, ideo non minus in aduersis, quam in prosperis ei gratias agere debemus.

Quoniam vero Rda Ptas vra interfuit aliquamdiu Colloquio infelici, quod peractum est nouissime Ratisbonae, mitto Ei duo exemplaria, vnum latine pro fratribus, alterum teutonice pro sororibus, vnde nonnihil consolationis, aut solatii accipiant pii, dum inde cognoscunt, iustiore esse nostram, quam hostium nostrorum causam. Siquid haberem lectu iucundius, libentius impertirer.

Boni igitur consulat Rda Dtio Vra precor, hanc meam importunitatem, qua curis vestris intempestiue, vt vereor, obstrepo, & nomine meo reuerenter salutet venerabilem conuentum Fratrum, ac Reuerendam Matrem cum Filiabus suis in Maria Lapide, atque etiam illam piam Hester cum Sororibus Mariaburgi, quarum precibus fortius expugnabuntur impii, quam militum blasphemantium armis.

Ex Ingolstatt die 8. Augusti ao 1546.

Rdae Paternitatis Vrae

perpetuo addictus, & in prosperis
& in aduersis Ioan. Cochlaeus.

IV.

S. p. R. P. Patrone syncerissime, ac plurimum venerande!

Plurimas ago gratias pro strue lignorum mihi transmissa, pro qua sane multa cum gratiarum actione mitto duos florenos iuxta antiquum pretium, si autem plus dandum sit, ego paratissimus sum dare, quantum a me petatum fuerit; Valde enim opportunae venerunt mihi ea ligna, quia cum essem incertus de profectioe ad concilium, non poteram in tempore prouidere domui meae de necessariis ad hyemem. Duos libros a Rda Pte Vra scriptos, & mihi commodo datos remitto cum multa gratiarum actione. Vnum ex iis, qui est de coelibatu Sacerdotum puer meus transcripsit mihi, alterum hic nemo commode transcribere poterit propter frequentes hebraicae scripturae auctoritates, liber alioqui propter raras,
&

& venerandae antiquitatis historias lectu dignissimus, sed & nostrum de Resolutione vestra exemplar iuxta illud, quod lucupletauit Rda Ptas vra adiunxi, & correxi. Deus O. M. conferuet Rdam Ptem vram cum omnibus filiis, fratribusque, & filiabus suis ab ingruente nobis peste, quae sic ex propinquo grassatur; sed siue viuimus, siue morimur, Dni sumus, ipse sciet, quid nobis fieri velit, cuius voluntas nobis in omnibus sacrosancta esse debet.

Bene valeat R. P. Vra, cui me humillime commendo. De belli rebus non habeo certa noua. Miror, quid effecerit hospes vester Orator Regis Poloniae, quid item Rex noster, qui in Bohemia iam pridem paratum habet exercitum. Legatus Sedis Apostolicae propter aduersam valetudinem fecesit e castris. Moram habuit ad dies aliquot in Aicha; an Monachium peruenerit, nondum scio. Mortuus est ibi 22. Octobris Auditor Rotae, iussu Ducis Wilhelmi honorificentissime Monachii, vbi obiit, sepultus.

Die 30. Octobr. ao 1546.

Deditissimus Ioan. Cochlaeus.

V.

Clarissimo Viro, Magnifico Dno Almae Vniuersitatis Ingolstadt. Rectori dignissimo, N. Dno suo plurimum venerando.

Ingolstadii.

S. P. ac felix noui huius anni auspiciū. Magnifice Dne Rector! Deus nouit, quam inuitus descensurus sim in litem, aut contentionem cum Alexandro Typographo vestro, cuius opera multis annis vsus sum. Quoniam vero tempus me vrget, vt diutius differre ratiocinium non possim, petii ab eo, vt istic rationem, seu computum exhibeat R.do & Mag.co Dno Doctori Oswaldo Arnsbergio, viro integerrimo, tanquam mihimet ipsi. Scripsi & veteri amico, & Famulo meo Ioanni Iacobo Kuchnero, harum litterarum exhibitori, vt ipse quoque nomine meo agat, & D. Oswaldo venerabiliter adsit obsequio ad hanc rem, si opus sit. Et misi vtrique de computo informationem, quam hic per probatum Com-

putistam collegi. Iam enim ultra biennium insto, & expeto computum, & haecenus extorquere non potui, licet ille die 12. Augusti promiserit Mag.co D. Rectori, & duobus Doctoribus, quod intra octo, aut decem dies vellet computum exhibere. Ne vero proluxiori epistola molestus sim Mag. V. id vnice precor, & humiliter peto, vt Mag.a V. dignetur hac de re superscriptum D. Oswaldum, quem puto plenam habere hac in re informationem, cui & omnia ad computum necessaria me puto, misisse; constat sane, quod neque Alexander huc ad me, nec ego istuc ad eum conuenire possum, cum obstat vtrique corporis infirmitas. Ad vitandas igitur expensas rogavi clariss. & integerrimum Virum D. Oswaldum, vt in bonum vtriusque ineat cum eo, nomine meo, rationes de perceptis & redditis.

Et nunc manu hac mea tanquam legitimos procuratores constituo saepe dictum D. Oswaldum, & Ioannem Iacobum Kuchnerum, vt nomine meo computum ab illo recipiant, ineantque cum eo ratiocinium, ex quo intelligi queat, quantum alteri alter debeat. Quare humillime rogo, ac peto, vt Mag.a V. sua auctoritate efficiat, & ex potestate sua iubeat, vt Alexander Typographus absque vltiori dilatione istuc computum exhibeat D. Oswaldo, cui vices meas plenissime concedo, ac delego, cui & Chirographa Alexandri & alia multa, quae ad rem sunt necessaria, transmissi, vnde frustra huc misurus esset Alexander computum, cum ego omnia, quae ad rem attinent, ad D. Oswaldum transmiserim, & adiunxerim ei veterem familiarem meum. Quod si haec propriae manus attestatio non videatur sufficere, curabo, vt publicum instrumentum pro constituendis Procuratoribus mittam.

Bene valeat Mag.a V. Mag.ce Dne Rector! & boni consulat, precor, hanc meam necessitatem, quam temporis breuitas, ad aliud in longinquo negotium mihi praefixi, affert, atque ad festinandum de peragendo computo cum Alexandro compellit. Alioqui offero me ad omnem aequitatem,

&

& obedientiam. Iterum valeat Mag a V. cui me devote commendo. Ex
Eyftett XII. die Ianuarii anno Dni M. D. XLVIII.

Mag. ae V.

Reuerenter addictus
Ioann. Cochlaeus. D.

VI.

Clarissimo Viro, Doctore Ioanni Agricolae, Medico, & almae Vniuersi-
tatis Ingolstadiensis Camerario, Dno suo plurimum Venerando.

S. P. Magnifice Dne Doctor, scripsi & antea ad Magnificentiam tuam,
quae probe scit, quid mihi causae sit contra Alexandrum Weysenhorn
Typographum vestrum, nempe quae interfuit, quando ille coram Mag.co
Dno Rectore D. Oswaldo Theologo, nunc Suffraganeo Frisingensi, &
Chirographis suis, & propria oris confessione testatus est, se a me in mu-
tuum diuersis vicibus recepisse 348. florenos Rhenen. Scit item, quam
benigne petii rationem ab eo, & quam saepissime fefellerit ille promisiã.
Constitui legitimos procuratores ad agendum, & exigendum ab eo debi-
tum, & per eos procuratores iam saepe imploraui iudicium & iustitiam
aduersus illius contumacias, & friuolas exceptiones, superbasque illusiones,
quibus tam proterue obloquitur mihi, & falso iactitat, me potius debere
sibi, quam illum mihi; cumque pecuniis meis, (quibus ego nunc maxime
indigerem ipse) tot iam annis in vtilitatem suam vsus sit, misere tamen
derelinquor in istis meis necessitatibus, vt iustitiae sententiam in tempore,
& sine mora mihi valde nociua apud vos consequi non possim; quam
vtique administrare pro officio publico deberet Rector Magnus cum
ascesforibus suis etiam alienis, & ignotis; Ego autem alienus videri non
debeo, cum sim Vniuersitatis vestrae membrum.

Peto igitur rursus instanter, & instantissime debita cum reuerentia iu-
stitiam, vt sine vltiori procrastinatione ac dilatione decernatur iudicia-
liter sententia super liquido, confessato & debito. Si ille aduersum me ha-
buerit aliquid, poterit per reconuentionem a me postulare; Non enim aequa
est ratio incertae rationis, seu computationis librorum cum mutuo paratae

pecuniae, & confesati & Chirographis conuicti debiti. Non praesumo quidem mihi proprius esse iudex, sed iustitiam peto, & iudicis officium imploro. Quod si diutius mihi differetur in tantis meis necessitatibus, cogor profecto de hoc amplius lamentari, ac conqueri.

Spero autem Mag. tuam pro sua authoritate, & prudentia iudicaturam esse Mag.co Dno Rectori, quid iuris & consuetudinis apud vos sit, & haftenus fuerit circa petitionem debiti certi, quod nullo praetextu negari possit. Nolo tam proteruo debitori quicquam donare, aut remittere, nisi quantum ex iure per sententiam declaratum fuerit; Non enim promerui tales malignitates, quibus utitur aduersum me Typographus vester, cui benignissime semper feruiui, quando pecuniis opus habuit. Bene valeat Mag.a tua, & adiuuet, precor, vnacum Mag.co Dno Doctore Hungero (quem reuerenter saluto) ne cogar amplius conqueri.

Ex Castello S. Victoris prope Moguntiam Quinto Nonas Octobris 1548.

Mag. ae tuae

Sigillum Cochlaei

Haec priuatim cum fiducia scripserim ad Mag.am tuam tanquam ad amicum, rogans, si quae per festinationem incaute scripserim, ne Mag.a tua prodat aliis, sed in secreto retineat.

ad quaeuis obsequia
paratus
Io. Cochlaeus Canon.
Vratislauien.

COGELERVS Bartholomaeus Profesor Poeseos Collegii Willibaldini Eichstadii.

Hunc ortu Saxonem, & Vimariae natum, in artibus liberalibus Magistrum ac Profesorem Poeseos in Collegio Willibaldino fuisse Eichstadii sub regimine Celsissimi Episcopi Principis Ioannis Conradi a Gemmingen testatur opusculum in forma 4. Ingolstadii litteris Andreae Angermair anno 1603. editum, sub hoc titulo:

Li-

*Ligamen Natalitium artificiis poeticis contextum; quo Reuerendisimum
atque Illustrisimum Principem ac Dominum, Dominum Ioannem Conradum
Episcopum Eystettensem, Dominum suum apprime colendum, prosequebatur.*

Profesor hic facultatis artisticae, annuo Salario 40 florenorum (a) in Collegio a Martino Schaumbergio erecto victitans, quantum coniecturare licet, post aduocatos ad docendum Iesuitas vel ad aliud officium applicatus, vel alio in loco, suam artem profesurus, sibi cathedram quaesuit. Plura certe de illo inuestigare non licuit.

CONRADVS A GEMMINGEN LVIII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

In Sueuia (a) anno 1560. ex antiquissima & illustrissima GEMMINGIORVM prosapia natus, Ioannis Ottonis a Gemmingen Canonici Eichstettensis, anno 1590. infulas Eichstettenses recusantis, germanus Frater. (b) Ab ineunte aetate nobilitatem generis sui, animi virtutibus illustriorem reddendam esse edoctus, annos adolescentiae bonis potissimum artibus manipauit; fructu certe conatui vbertim respondente. Peragrata Britannia, vbi Ephebos inter aulicos Elisabetham Reginam salutauit quotidie, Gallia, Italia, (c) Scientiisque theologicis, ac canonicis eruditus, anno 1579, cum iam inter Exspectantes Ecclesiae Cathedralis Constantiensis numeraretur, & praebenda in Collegiata principali Eluacensi donatus esset, Canonatum in Augustana, & 3. Febr. in Cathedrali Eichstettensi, a Fratre suo, Ioan. Ottone de Gemmingen, tunc turnario, ex morte Ludouici Knoebel a Katzenellenbogen vacantem, impetrauit, (d) 11. Iunii 1591. ad Capitulum admisus.

Eodem anno Augustae Vindelicorum, postquam Frater Otto a Gemmingen ad conscendendum thronum Episcopalem huius Ecclesiae vocatus

L 3

fuis-

(a) Rationes reddituum Ecclesiasticorum.

(a) MStum Biblioth. Rebdorf. 8.

(b) Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 193.

(c) Iac. Bittelmayr Wasserzellenensis ad Almon. in dedicat Thesium. 4. Ingolst. anno 1606.

(d) Necrolog. Cathedr. Eichstett.

fuisset, CONRADVS Noster ad dignitatem Decani, vt Germani sui vices suppleret, vnanimi Canonorum calculo promotus fuit. (e) Maximam sibi amplissimo hoc in munere existimationem conciliauit morum ac disciplinae clericalis vigilantissimus custos; auxit praesentias, seu distributiones quotidianas Canonorum in summo Choro, (f) plurimaeque alia, eaque saluberrima ad honorem, & vtilitatem Ecclesiae ordinauit.

Senferat interea Caspar a Seckendorf Episcopus Princeps Eichstetten-
sis humeros suos tanto oneri ferendo impares, petieratque a Capitulo suo
fulcrum, cui inniteretur, vt supremos dies suos optata in tranquillitate
transigere posset. Canonici Capitulares iustissimis Antistitis sui votis sa-
tisfacturi anno 1593. 18. Nouembris IOANNEM CONRADVM Caspari Coad-
iutorem denominant, & subsequenti anno, deponderatis interim qualitati-
bus Episcopo & Principi necessariis, administratorem Principatus, & in
Pontificatu Succesorem communi Suffragio declarant.

Resignato itaque 12. Septembris 1594. Decanatu Augustano, & men-
se Nouembri in manus pontificias Canonicatu Eichstetten-
si, (g) 23. Maii 1595. solenni pompa a summo Decano, Christophoro a Westerstetten, &
tabellione Willibaldo Maull, post meridiem in arcem Willibaldinam in-
troducitur, a Canonicis Cathedralibus ibidem susceptus, ac festo Visitatio-
nis B. V. M. a Laurent. Eiszephio, Episcopo Philadelphien-
si, & Suffraganeo Eichstetten-
si, assistentibus aliis Suffraganeis, & Vniuerso Clero in
Episcopum consecratus. (h)

Narrat MS.tum quoddam Bibliothecae nostrae (i) IOANNEM CONRA-
DVM inter adolescentiae annos Ephebis in aula regia Britannica Reginae
Elisabethae inferuentium as sociatum fuisse; dumque praebenda Eichstetten-
si gauisus, dimissionem suam a celebratissima Regina petiisset, eidemque
vale vltimum dixisset, ad praestandum Eichstadii iuramentum solitum se

VO-

(e) Khamm Hierarch. August. P. I. Cathedr. pag. 552.

(f) Idem Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 193.

(g) Necrolog. Cathedr. Eichst.

(h) MStum Biblioth. Reb-
dorf. in 8.

(i) MStum in 4.

vocatum asseuerans, Elisabetham respondisse: Se omnia fausta optimae spei iuueni precari, sique ad Episcopatum promotus foret, certiolem se redderet, vt aliqua saltem sui in memoriam dona transmittere ipsi posset. Casu hoc facto CONRADVM nuntiasse hanc promotionem suam Reginae, quae illum inaeestimabili thesauro tum pretiosissimarum gemmarum, tum margaritarum honorasset, quae inde Antistes dignissimus regia profecto munera Sponsae suae, Ecclesiae cathedrali, consecrauit.

Ad folium igitur Pontificale euectus a luxu domestico, ac fastu externo quam maxime abhorrens, memorabili probitatis, humilitatisque exemplo coeteris praeluxit. Enituit prudentia, mira in grauioribus politioribusque disciplinis sapientia, & in rebus gerendis dexteritas. Princeps suauissimis moribus, cunctis gratisimus, Oeconomus praestantissimus. Non solum Principatum suum a vicinis bellorum flammis securum reddidit, sed & prouentus episcopales adeo auxit, vt & ponderosum aes alienum superiorum temporum iniuriis contractum diluerit, & magnam argenti vim, infestis nequitiam exactionibus premendo subditum, aerario intulerit. (k)

Amorem erga Sponsam suam, quo ferebatur, purissimum testantur tot aurea & argentea vasa; tot splendidissima vestimenta margaritis pretiosissimis ornata; tot alia utensilia, quibus ecclesiam suam condecorauit. (l) Eminent plane haec inter Hierotheca, seu Monstrantia, omnium certe admiratione dignissima, ex auro purissimo confecta, gemmis inaeestimabilibus, & margaritis, quae vix numerari possunt, decorata; vere tabernaculum Dei, quod hominum manibus elaborari potest, in quo Deus habitat cum hominibus. Ostenforium hoc, vbivbi celeberrimum Augustae Vindeliciae anno 1611. conficiendum curauit. (m)

Arcem in monte S. Willibaldi magnificam pro sua, succesorumque commodiori habitaculo summis impensis, directore Elia Holl, aedili notis-

fi-

(k) Heisler templ. virtut. & honor. pag. 107.

(l) Gretseri obseruat. pag. 549.

(m) Paul von Stetten curiose Kunst- und Werkschule S. 145.

fimo, nato Augustano, a fundamentis extruere coepit; primum ipfus ponens lapidem ad pedem turris hac inscriptione notatum: (n)

Io. Conradus a GEMMINGEN LVIII. Dei gratia Eps^{us} Eystett.
hoc aedificium a fundamentis exstruxit. Eiusq. Primum
lapidem ipsemet posuit XIV. Die May Ao. MDCIX.

Arcis huius radices, montem nempe prius horridum, & sterilem elegantissimis vndeque circumcinxit viridariis, ac ingenio, industriaque sua eo feracitatis prouexit, vt omnis prope generis fructus, flores selectissimos, ac plantas ex cunctis orbis partibus collectas, maxima omnium admiratione protulerit. Testatur hoc liber ille botanicus, qui nobis stirpes peregrinas, & flores a Basilio Beselio, Pharmacopola Norimbergensi, ordinatos, aeri inculptos exhibet, (o) a CONRADO editus, qui modo inter Bibliothecarum cimelia refertur. Nam superueniens ex aquilone, anno 1632, procella, Suecum intelligo, discussit flores, & perturbatis suis cum plantulis thalamos euertit, vt iam quo loco olim venustissimae stirpes adoleuerant; nihil aliud superfit, quam truculenta Bellonae, & squalida terrae facies.

Non minori certe sollicitudine & cura suo ovili inuigilauit. Impetratis a Sede apostolica, finito Saeculo XVI, Iubilaei indulgentiis, iisque sua in Sede promulgatis, anno 1603. pridie Ianuarii cum magno comitatu Ingolstadium deuenit, easdem populo impertiturus. Pro sua dignitate a ciuibus ad solennem pompam armatis, & ab academico senatu exceptus, summum celebrauit officium, populo a vicinis pagis adpropinquante, omni-que ciuitate mire gauisis, & aedificatis, Episcopum suum solennem decantasfe missam, cuius rei nemo a centum etiam annis reminiscebatur. (p)

Quadruplicis generis monetas, quae in manibus meis sunt, CONRADVS excudendas curauit, eiusdem quidem formae, sed diuersis insignibus conspi-

(n) Eiusdem Kunst, Gewerbs, und Handwerks-geschichte S. 98. folg.

(o) Bills Münz. Gelehr. Lexikon. Th. 1. S. 125. item Freytag annal. litter. pag. 469.

(p) Mederer Annal. Academ. Ingolst. P. II. pag. 172.

spicuas; de anno nempe 1596, 1600, 1606 — 1606. (q) Tandem de Episcopatu, & Principatu optime meritus, veritatis, & iustitiae, quae eius Symbolum constituebant, (r) amantissimus, longioris vitae dignissimus; postquam 51. annos vixisset, anno 1612. 8. Nouembr. circa horam 11. nocturnam (s) in aeternam requiem, & sancta Sanctorum introiuit, in Basilica sua ad summum altare ex parte epistolae sepultus. Succesor, Christophorus a Westerstetten, magnificum meritissimo Antecessori, ex aere artificiose fusum, Epitaphium, prone iacentem Episcopum exhibens, cum hac inscriptione, totius vitae synopsin continente, erexit:

IOANNES CONRADVS a GEMMINGEN Episcopus Eystettensis, summae religionis, iustitiae, & prudentiae, gloria, sacro instrumento, in quo hierotheca gemmis insignis eminet, splendide aucto, & exornato grandi aere alieno per superiorum temporum difficultatem contracto dissoluto, ditione prolata, arcis Willibaldi aedificio magna impensa inchoato, auro longa parsimonia collecto in aerar. illato, optime de Ecclesia, & tota Dioecesi meritus vix. ann. LI. fedit XIX. (t) ob. anno Christi M. DCXII. VII. Idus Nouembris. Io. Christoph. a Westerstetten Episcopus Eystett. Decesoris memoriae grato animo monument. P.

Et nunc commendo vos Deo, & verbo gratiae ipsius
veritate, & iustitia.

Opuscula eius nomini dedicata sunt, saltem mihi nota:

Barthol. Cogeleri Profesoris Collegii Willibald. Ligamen Natalitium.

4. Ingolst. 1603.

Theses Miscellae Iacob. Bittelmayer Wasferzellenensis ad Almon. 4.

Ingolst. 1606.

Vitae Ss. Tutelarium a Dauide Mörlin Archigrammat. Gredingan. in idioma germanicum versae. 8. Ingolst. 1609.

M

DUR.

(q) De Conradi Thaleris binis modo raris fatis Cf. Ferd. de Gudenus Vncialaeum select. Wezlar. Borr. §. XII. item C. 20 — 21, nro 96 — 97.

(r) Eius monetae.

(s) Necrolog. Cathedr. Eichstett.

(t) Computando annos Coadiutoriae.

D.

DÜRNER Theophilus Abbas XXXII. Ordinis Cisterciensis in celebri quondam Monasterio Heilsbronnensi, seu Fontis Salutis, Dioecesis Eichstettenfis.

Herriedam, celebre ad limites onoldinos oppidum Principatus Eichstettenfis, patriam habuit. (a) Mundum ingrediente Saeculo XVI. intrauit, piis, honestisque ex parentibus progenitus. Bona indoles, egregiae animi dotes, & dona gratiae, quae paruulum exornabant, mature talentum litterarum capax ad Gymnasium promouebant, vt suam mansuetioribus Musis locare operam posset. Felici aequae, ac facili profectu iis imbibitis, ingenium seuerioribus excoluit, ac saniora machinatus consilia, ad monasterium Fontis Salutis confugit, in S. Bernardi placita iuraturus. Vix optatam votorum suorum metam attigit, ad omnia sese habilem, idoneumque, ne Abbatiae suae vnquam oneri potius, quam emolumento fieri videretur, reddere, summo nisu studuit. Cum autem scientiis praecipue oeconomicis **THEOPHILVS** excelleret, turbulentis illis nouae reformationis temporibus Burfarius, vt rei familiaris curam gereret, & bona monasterii, excidio suo iamiam proximi, administraret, constitutus est.

Interea, dum inueteratas inter calamitates pro conseruandis ecclesiae suae bonis Burfarius summa contentione decertaret, moritur anno 1554. Philippus Heberlingus monasterii Abbas. Monachi suo capite destituti haud diu cunctandum rati, dum in vltima iam electione plures, iique potentiores huius beneficii competitores se insinuassent, Abbatem Eboraensem, Cisterciensis Ordinis Vicarium Generalem, certiore illico de hoc fato reddidere, vt in huius praesentia de alio protinus sibi Pastore prouidere possent. Comparuit is cum Abbate Langheimensi, Assistente suo, & facto Scrutinio **THEOPHILVS** Abbas Heilsbronnensis renuntiatus est, vltimus, in praesentia exempti Ordinis sui Superiorum electus, & ab iis confirmatus.

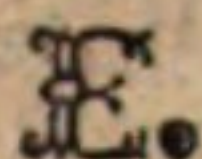
Aft

(a) Hocker Heilsbronn. Antiquität. Schatz Th. I. S. 131.

Ast pedum post breue admodum temporis spatium alteri cedere co-
actus. Continuis enim cum infirmitatibus, innumerisque incommodis
conflictatus, Onoldum deportari petiit; vbi post sex, septemue hebdoma-
rum, quibus Abbatiae praefuit, lapsum e viuis excessit, sub hoc Epita-
phio in sua ecclesia sepultus:

Has aedes rexit, qui sesqui mensibus Abbas
Conscendit superas morte vocante domos.
Et quem constanti fatis est hic mente profesus
Christum iam sanctos inter adorat auos.
Quapropter vestrum graue non sit dicere cuique
Hic pia defuncti molliter ossa cubent. (b)

EICHSTETTER Henricus Abbas XXIII. O. S. B. in Biburg. (a)

Eichstadii, vti ipssimum cognomen, quod medio aeuo a natiuitatis
loco ordinarie vocari solebat, indigitat, ineunte Saeculo XIV. mundo ge-
nitus, imbibitis vix necessariis scientiis, mundo iterum valedicere voluit,
religiosae militiae sacramento se obligaturus, ac Christo duce meriturus
stipendia. Biburgum igitur, nobilem, in honorem B. V. Mariae duo pri-
mum ante saecula extructam, ac fundatam largiter Monachorum sub re-
gula S. Benedicti militantium, Abbatiam contendens, effusis in finem Ab-
batis, ac Conuentualium votis ardentissimis eorum numero est adscriptus.

Vitia humanitatis triumphare doctus, & Professionis virtutes profite-
ri, aliasque quotidianas monachorum operas; membranas radere, libros scri-
bere, corrigere, characteres maiores illuminare, ligare, & superficiem or-
nare, hisque laboribus fortiter insistere, quo minus optimi scriptores ve-

(b) Huffer loc. cit.

(a) Celebris olim Abbatia in Bauaria haud procul Ingolstadio Dioeces. Ratisbon. anno
1590. Collegio Soc. Iesu Ingolstad. concessa, & Residencia paulo post Iesuitarum facta.

teres, & praecipue tot SS. Patrum opera interirent, (b) breui admodum tempore & Superiorum & Confratrum amorem & beneuolentiam sibi HENRICVS conciliauit, tantam quidem, vt defuncto, anno 1352. Abbate Conrado, ad abbatialis dignitatis fastigium fuerit eleuatus. (c)

Otiosam minime laborioso hoc ac honorifico in munere HENRICVM duxisse vitam, vel ex hoc solo autumandum erit, quod anno 1353. iamiam a Ludouico, Marggraui, Brandenburgensi Comite Palatino Rheni, & Duce Bauariae, omnium bonorum suorum confirmationem impetrarit, & anno 1364. (d) a Stephano Bauariae Duce raro priuilegio, quod nullum alium iudicem in saecularibus negotiis quam Ipsum Serenissimum agnoscere debeat, (e) donatus fuerit.

Vt memoriam suorum Praedecessorum conseruaret, & ossibus Abbatum debitum exhiberet honorem; sepulchra eorum extra templum orientem versus grandi lapide tegi iussit. (f) Tandem de Abbazia sua optime meritis post 18. annorum & 2. mensium felix regimen in vigilia S. Matthiae anno 1371. defunctus est. (g)

Reliqua sustulit aetas & obliuio. Haec paucula suffragante calamo posteritati conseruata sunt, quae ex Hundio depromere volui. Idem Hundius pag. 202. alium CONRADVM EYSTETTER Militem, anno 1363. adeoque sub regimine HENRICI, defunctum, & Biburgi inter Nobiles sepultum nominat, de quo autem praeter solum nomen nihil in medium proferre possum.

EISZEPHIVS (Eiszepf) Laurentius Episcopus Philadelphiensis, & Suffraganeus Eichstettensis Concionator Ecclesiae Cathedralis, & Profesor Theologiae ibidem. Fri-

(b) Hontheim Histo. Treuir. Diplom. Prodr. P. pr. pag. 331. Cf. deutsch. Encyclop. Art. Calender B. 4. S. 797.

(c) Hund Metropol. Salisburg. pag. 201. Ed. Monac. M. DCXX.

(d) Diplomatar. Colleg. S. I. Ingolstadt, MS.

(e) Ibidem.

(f) Hund. loc. cit.

(g) Idem l. c. pag. 215.

Frisinga, Vrbs ad Isaram haud procul a Monachio sita, Episcopi & Principis huius nominis sedes, Laurentii EISZEPHII natale solum. Saeculo decimo sexto, anno nempe 1560. in lucem prodiit. Omni industria in gremio parentum suorum educatus, praeceptisque vtilissimis ac saluberri-
mis institutus operam suam humanioribus studiis tradidit. Deliberatione matura, cui se vitae generi aliquando addicturus esset, habita, statum ecclesiasticum civili praetulit. Inter Alumnos igitur ducales Bauaricos receptus in Vniuersitate Anglipolitana disciplinas theologicas diligenter adeo coluit, vt harum scientiarum Baccalaureatu, & ob eximiam morum integritatem sacerdotio insignitus fuerit.

Anno 1579. Serenissimo Bauariae Principi Alberto in Collegio eiusdem nominis oratione funebri, sapientissimis certe sententiis, & grauibus verbis ornata, parentauit. Aliquot annis in cura animarum, in quam enixo studio, summaque sedulitate incubuit, transactis, satisque exercitatus Parochiam EISZEPHIVS academicam ad D. Virginem Ingolstadii anno 1584, Sebastiano Pollingero ad Suffraganeatum Herbipolensem sub titulo Episcopi Salonensis promotus, regendam suscepit. (a) Licentia interea ad docendam publice theologiam obtenta, anno 1587. ad cathedram Roberti Turneri discesu vacantem euectus, vt doctrinam de officio christiani hominis traderet, Profesor Academiae Publicus constitutus est. (b)

Insequenti statim anno magnificas Vniuersitatis fasces a Profesorum collegio obtinuit, (c) quo tempore celeberrimus Iuris cultor, Benedictus Carpzouius, postea Cancellarius Electoris Saxonici nomen suum post per-
lustratas iamiam celebriores Germaniae Academias matriculae Vniuersitatis Anglipolitanae dedit. Exantlato molestae huius dignitatis curriculo, anno 1589. nempe, Theologiae Doctorum insignibus in praesentia trium Bauariae Principum, Maximiliani, Philippi & Ferdinandi; Marchionis Badensis Christophori, aliorumque nobilissimorum Virorum 30. Augusti LAV-
REN-

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 99.

(b) Idem loc. cit. pag. 107.

(c) Mederer loc. cit. pag. 110.

RENTIVS exornatus est, (d) Philippo Menzelio elegantissimo Carmine huic solennitati adplaudente. (e)

Hac ratione fama nominis EISZEPHII creuit, summumque splendorem consequutus est Vir amplissimus; imo omnium studiis celebratum eodem adhucdum anno Episcopus Eichstettensis, Martinus a Schaumberg, Eichstadium auocauit Infulis Episcopalibus post Wolfgangi Hollii mortem condecorandum. Gesit morem venerandae Antistitis sui voluntati Parochus zelosissimus idem, ac eruditissimus, & impetrata Serenissimi Ducis sui, cuius Alumnus erat, facultate Eichstadium secesit Suffraganeatum suscepturus.

In Episcoporum ordinem anno 1590, Dominica Laetare, quae prima Aprilis erat, adlectus, & Philadelphiensium Praeful inauguratus, tantum abest, vt se solis functionibus in Pontificalibus consecraret, vt etiam arduum munus concionandi in Ecclesia Cathedrali, & simul etiam docendi prouinciam in Seminario Willibaldino susciperet, (f) ac pro sua dignitate, & summa Reipublicae vtilitate gereret. Eodem adhucdum anno Celsiss. Principis sui, Martini extremae luctae in arce Willibaldina, vsque dum supremum halitum emitteret, astitit, (g) vt, quem fautorem summum in vita habuit, ille hortatorem in agone haberet, cuius etiam vitam & laudes lugubri sermone enarrauit, inde typis publicis commisso.

Congesit, & accumulauit interea Vir doctissimus Bibliothecam suis muniis dignam, copiosam satis, rarisque profecto operibus splendidam, cuius maiorem partem Capitulo Cathedrali testamento legauit. (h) Consecrauit anno 1595. secunda Iulii, ipso Visitationis B. V. M. festo, Ioann. Conradum a Gemmingen; anno 1593. electum, & post tristia Caspari a Seckendorf fata, quem anno 1592. Festo Epiphaniae Domini sacris infulis

or-

(d) Idem pag. 115.

(e) L. II. Menzel. Carm. pag. 139.

(f) Necrolog. Eccl. Cath. Eichst. & Gretser. L. I. Observat. pag. 248.

(g) Turner. in Epist. ad Guilielm. Alan. Card. de morte Schaumbergii.

(h) Ex Necrolog. CC. Cathedr. Eichstett.

ornauerat, Tiara Eichstettensi, assistentibus sibi aliis Suffraganeis, & vniuerso Clero huius dioeceseos, condecorauit. (i)

Tandem Vir excellenti eruditione, vti Gretserus ipsi coetaneus scribit, & facundia in dicendo ex superiori loco ad populum praeditus, laboribus fractus, longiori certe vita dignissimus 41. aetatis suae anno nondum expleto, supremum vitae spiritum 1601. 17. Martii edidit, in Sacello S. Elisabethae sacro Ecclesiae Cathedralis sepultus sub lapide venerandos cineres tegente, hac epigraphe signato:

Laurentius EYSZEPH Episcopus Philadelphensis,
Suffraganeus Eystett. Obiit anno 1601. 17. Martii.

Epitaphium autem a Testamentariis suis sequens ipsi est erectum:

D. O. M. A.

Laurentio Eyszephio Patria Frisingensi,
Theologo Ingolstadiensi, Episcopo Philadelphensi,
Suffraganeo Eystettensi, quem prae coeteris naturae
Donis mira acris iudicii promptitudine, attica
Disertae linguae Facundia, rara venustae actionis
Dexteritate, tam concionando, & docendo, quam
Conseruando, & consulendo DEus Opt. Max.
Dotauerat, Mors inuida medio vitae cursu eripuit.
Anno Salutis M. DC. I. die XVII. Martii, cum nondum
Aetatis annum 41. attigisset, DD. Testamentarii PP.

Monumenta eruditionis suae, quae nobis reliquit, sunt:

Predig bey dem Leichbesigniß des Hochwürdigem — —

Fürstens Martin von Schaumberg Bischoffen zu Eystett, —

gehalten in der Domkirche von Laurentio Eyszephio &c.

gedruckt zu Ingolstadt 1590. 8.

Vita S. Willibaldi Episcopi Eichstett. &c. (k)

ER.

(i) Ex MSto Biblioth. Rebdorf.

(k) Gretser Obseruat. L. I. pag. 154.

ERCHANBOLDVS VIII. Episcopus Eichstettensis, & probabiliter
Imus S. R. I. Princeps.

Antistitem hunc eruditissimum aequae ac pientissimum, quem recentiores ex Caroli M. Imperatoris prosapia descendisse volunt, (a) anno 884. Ecclesiae Eichstettensi Praefulem donatum fuisse, constans & vnanimis Scriptorum Eichstettensium, & exterorum traditio est. Exauthorato, anno 887. Carolo Crasfo, ac Arnulpho ab Imperii proceribus ad regale folium euecto (b) ERCHANBOLDI virtus & doctrina breui eminere coepit, & tanta quidem vtriusque documenta dedit Praeful sagacissimus, vt primo mox adepti regiminis anno, a Germanorum Rege, cuius iam amplissimam sibi gratiam pepererat, pinquisimam Abbatiam Hasenriedanam, Eluacensi, Fuldensi, & Terefensi iuribus & diuitiis aequalem (c) donatione vere regali obtinuerit. (d) Territorio iam proprio diues, commutatis in Canonicos monachis, plura ditissimae huius Abbatiae bona plures inter Nobiles distribuit, vt hos nexu feudali, ac iuramento vassalitie obligatos territorii sui haberet & custodes, & defensores, (e) bonis ceteris mensae Episcopali incorporatis.

Ad Concilium eodem anno Moguntinum Arnulphum comitatus (f) datis nouis sapientiae suae documentis, quae ad conseruandam disciplinam ecclesiasticam pertinebant, nouam aucupatus est gratiam, Regem suis precibus deuincens, vt ille subsequenti anno locum quemdam, Sezzi nomine in vicinia Weisenburgensi, nostra aetate penitus incognitum, cum districtu aliquo ex sylua de curte Weisenburgensi dono dederit, instrumento donationis desuper Augustae Vindeliciae anno 889. expedito. (g) Ne autem solis duntaxat temporalibus intentus esse videretur, anno 890. Forche-

(a) Brusch. Rader. Heusler, pluraque MSta. Anonym. autem Hasenriedanus in sua relatione historica Episcoporum. Eichstett. de anno 1075. nullam de hac origine mentionem facit.

(b) Cf. Eckart Franc. Orient. T. II. pag. 695.

(c) Anonym. Hasenried. apud Gretser. pag. 423.

(d) Falkenstein Cod. Diplom. pag. 13.

(e) Anonym. Hasenried. ibidem.

(f) Harzheim Concil. Germ. T. II. pag. 369. Schatten Annal. Paderborn.

(g) Falkenstein Cod. Diplom. pag. 14.

chemii Synodo nationali interesse voluit, vbi Episcopi Paderbornensis petita iustissima cum ceteris Patribus confirmavit. (h)

Fluxerunt certe pauci admodum anni, quibus ERCHANBOLDI Nomen vel in conciliis, vel in Regis conuentibus inter antiquitatis monumenta non occurrit. Interfuit anno 895. concilio Tiburiensi (i) in Arnulphi Regis praesentia ad reformandos clericorum & laicorum mores celebrato, cui etiam subscripsit. (k) Eodem anno cum Rege Wormatiae commoratus, vbi ex Eiusdem munificentia Abbatiam Anhausen, hodie Kirchanhausen, ad Almonium impetrauit, bonisque S. Willibaldi incorporauit. (l) Modo Ratisbonae in curia cum Imperatore Arnulpho S. Pontifici, Formoso, Ecclesiam ad S. Emeramum consecranti assistit. Modo Vasfallo suo restitutionem bonorum impetrat. (m) Modo, anno 900, in curte Regia Forchheimiensi a Ludouico Arnulphi filio confirmationem donatae Abbatiae Herriedensis impetrat. (n) Modo cum Episcopis Bauariae, licet ipse Episcopus Franconiae, causam communem facere volens, Ioanni IX. P. M. se opposuit, plures anno 900. Episcopatus in Morauia erigere volenti, ac praeiudicium in alios excrescens Antistites sustulit. (o) Modo, anno 903, Forchhemii denuo praesens cum Adalberone, Episcopo Augustano ac Ludouici Regis Moderatore, suo cum consilio & consensu Tutoni Episcopo Ratisbonensi bona aliqua a Ludouico Rege donata stabiliuit. (p) Eodem anno Ottingae cum aliis Episcopis donationem Monasterio Emeramensi a Ludouico R. factam confirmavit. (q) Modo in curia Ratisbonensi, anno 905, interfuit confirmationi quorundam bonorum, quae monasterio

N

Al-

(h) Leukfeld Annal. Halberstad. Harzheim l. c. pag. 384.

(i) Celebris olim ciuitas haud procul Moguntiaco.

(k) Harzheim l. c. pag. 388. Schatten Annal. Paderborn. T. I. pag. 155.

(l) Hüberlin's Reichsgesch. B. 3. Borr. S. X.

(m) Falkenst. Cod. diplom. pag. 16.

(n) Ex diplom. autographo

(o) Meichelbeck Histor. Frising. T. I. pag. 150.

(p) Liber probat. Monast. ad S. Emeram. Ratisb. pag. 85.

(q) Eckart Franc. Orient. T. II. Append. pag. 897.

Altaich donata sunt. (r) Modo in Holzkirchen, anno 906, a Ludouico R. Ecclesiae Frisingensi liberam Antistitis electionem impetrauit. (s)

Post tot, & tanta, & Ecclesiae & Imperio praestita obsequia anno 908. Francofurti a Ludouico Regalia, & haec inter etiam maiora, rarissime alias alteri, quam R. I. Principi concedenda, obtinuit. (t) Quod autem illa iam aetate plures Germaniae Episcopi, quos inter ERCHANBOLDVM Nostrium referendum esse, speciali suo tempore disertatione demonstrabo, titulo Principis Imperatorum munificentia donati fuerint, diuersi antiquitatum Alemanicarum scriptores solertissimi affirmant.

Sanctos Dioeceseos suae Patronos intimo complectebatur affectu, Sanctam praecipue Walburgam, cuius vitam a Wolfardo, Hasenriedano monacho, concinnandam curauit, quam ille quatuor libris comprehensam Antistiti suo obtulit. Duodecim idem Wolfardus libros diuersorum Sanctorum acta continentes ERCHANBOLDI iussu compilauit. (x) Abbatisae Monhemienfi, Liobae, insignem Reliquiarum D. Walburgis partem, iam tum limpidissimum humorem manantium, variisque languoribus salutiferum, enixis illius precibus deuictus concessit. (y) Magna haec Praeulis pientissimi liberalitas maximam incolas Eichstettenses in moestitiam coniecit, integrum Taumaturgae suae cadauer ablatum autumantes, & perditum certe thesaurum vindicatuos, nisi ossa pectoralia sub summa ara in eorum praesentia tumultata fuissent. (z)

Annus ERCHANBOLDI obitus, Praeulis aeterna certe memoria digni, incertus est, nec illum determinare praesumo.

ERT.

(r) Monumenta boica Vol. XI. pag. 129.

(s) Hansiz. German. sacr. T. II. pag. 143. Meichelbeck Hist. Fris. T. I. q. 152.

(t) Falkenstein Cod. diplom. pag. 17.

(v) Goldast. T. III. Alaman. Rer. pag. 16 — 20 Lehman de inuest. Episc. Theodor. Niem. Unter Ottens Fehlern — daß er den Bischöfen Deutschlands ganze Grafschaften samt den Regalien verliehen, und ihnen den Titel eines Fürsten gab.

(x) Anonym. Hasenriedanus I. c.

(y) Idem.

(z) Raderus in Bauar. sancta P. III. pag. 45.

ERTLINVS Ioannes, Ss. Theol. Licent. Cathedr. Ecclesiae Eichstett. Concionator, Collegii Willibaldini Theologiae Profesor P. O. demum Episcopus Naturnensis, & Suffraganeus Bambergensis.

Sulzdorfium, pagus quidam Dioeceseos eichstettensis, Capitulique ruralis Monheimiensis in Ducatu Neoburgico situs, ignobilis quidem, parentesque de plebe ERTLINO nostro circa annum 1548. vitam donarunt; vtrisque tamen haud multo post eximia plane IOANNIS virtus, & doctrina fat magnam existimationem & splendorem adiecit. Puer egregia indole, raroque ingenio praeditus mira se alacritate & industria primis eruditionis selementis, ac humanioribus litteris consecrauit. Scholas inferiores summo profectu emensus Ingolstadium se contulit, dato, anno 1567. (a) matriculae Vniuersitatis nomine, vt hac in Academia studiis etiam sublimioribus, rerum praecipue diuinarum scientiis, vacare posset.

Quatuor omnino annos hac in Musarum sede, illo vtique tempore longe celeberrima, transegit, quorum curriculo disciplinis illis, quae tum de Deo, diuinisque rebus quaestiones, & arctas impeditasque conscientiae rationes explicant; tum quae fidei & religionis nostrae causas dissoluunt, & auctoritate Patrum, Ss.que Conciliorum controuersias dirimunt, duce Clenkio, aliisque Viris nobilissimis, impigre adeo, eoque cum fructu insudauit, vt illas qualibet in Cathedra publice profitendi licentiam adeptus fuerit.

His, aliisque eruditionis, industriae, morumque integritatis testimoniis, ab integra facultate expeditis, ac excellentium Virorum auctoritate roboratis, Martinus Schaumbergius, Princeps Episcopus Eichstettensis, fascinatus IOANNEM ERTLINVM anno 1571. (b) Eichstadium inuitauit, vt in Collegio suo Willibaldino prouinciam interioris fori causas, quaestionesque explicandi susciperet, & simul populum in Ecclesia sua Cathedrali e suggestu erudiret, (c) Wolfgango Hollio sensim iam senescente.

N 2

Et

(a) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 139.

(b) Ex Dedicat. ERTLINI libello de Ss. Eucharist. Sacram. praemisfa.

(c) Ex titulo eiusd. libelli.

Et profecto partes has vtrunque honorificas satis, & non mediocris contentionis summa omnium voluptate sustinuit. Sermones Eius, quos ad confertissimas Conciones habuit, verborum ac sententiarum lumine distincti mouerunt auditorum animos; singularis eloquentia eosdem allexit; eximia in dicendo suauitas eorum voluntates impulit, quo volebat; (d) ita vt quocunque demum sacras exedras conscenderet inuitatus, vbique cum honore descenderet. In explicandis hominis Christiani officiis discipulorum suorum animos tum verborum & argumentorum pondere, tum singulari ea tradendi methodo ita captiuare didicerat, vt singuli ex docentis ore dependerent, miramque solertissimi Viri eruditionem, indefessamque in peruoluenda Ss. Patrum doctrina, & Scripturarum concordia non possent non admirari.

Sufficientia certe, & luculenta satis eruditionis suae theologiae specimina dedit ERTLINVS noster in libello suo, modo certe rarissimo, perparumque amplius noto, quem intitulauit: *De Sacramento Eucharistiae Disputatio Theologica &c.* Mecoenatique suo Celsissimo, Martino Schaumbergio, inscripsit; hortatu autem fautoris sui eximii, Ioan. Iacobi Kuchneri Vicarii in Spiritualibus Generalis Eichstadii, anno 1575. quarto professionis suae theologiae in Gymnasio quercopolitano, edidit. (e) Hoc solo reuera ex opusculo S. Scripturam, Patrum scripta, Concilia, omnesque purissimos Theologiae fontes exhausisse iudicandus erit. Videtur omnino, vti ex citata saepius dedicatione, Disputationi huic praemisâ, colligere licet, Kuchnerum Collegii Willibaldini supremum Praesidem omnem suam in ERTLINO collocasse fiduciam, & quidquid studiorum profectum promouere solet, Eiusdem curis, ac moderationi commisisse.

Tanta iam, & tam praeclara cum essent THEOLOGI & CONCIONATORIS nostri merita, plures forte Episcopatus vicini opimam hanc agro eichstadiano praedam inuidebant; donec tandem summo Pastori Bambergensi vigilantissimo cesferit. Anno 1579. supremam in Theologia lauream in Vniuer-

(d) *Vir doctus, eloquens, & suavis.* Rotmar. Annal. pag. 139.

(e) Ex dedicatione praef. libelli.

uerſitate Anglipolitana ERTLINVS, iam qua *Eccleſiaſtes Vorchemius*, a Caſpa-ro Franco, Rectore Magnifico, petiit; ad ampliores procul dubio Bam-bergae illo iam tempore honores deſtinatus, quam etiam facultas inclita Collegae ſuo de Republica ſacra optime merito 16. Iunii eiusdem anni feſtiua inter iubila in praefentia Wolfgangi Hollii, Suffraganei Eichſtet-tenſis, ſuique Epifcopi Principis Deputati, impoſuit. (f) Eodem igitur an-no 1579. IOANNES noſter valedixiſſe Eichſtadio, ac Canonicis Forchei-mienſibus adnumeratus fuiſſe videtur.

At enimvero breue admodum tempus in Collegiata & Parochiali Ec-cleſia ad S. Martinum Forchhemii (celebri & firmiſſima vrbe Principatus Bambergeniſis) munere Canonici & Concionatoris fungi potuit. Vix enim Martinus ab Eyb Solium Pontificale Bambergeniſe conſcenderat; eodem adhuc anno 1580. ERTLINVM, quem iam Eichſtadii faciebat maxime, 14. Decembris, ſuum Bambergae Suffraganeum denominauit, (g) anno ſubſe-quenti epifcopalibus condecorandum infulis. (h)

Vltimo igitur vale anno 1581. Dominica 23. poſt Trinitatis ſuis Forchheimienſibus dicto, quo illos ad veram fidem, catholico apoſtolicam, intemerate ſeruandam erudita certe concione animauerat, Collegiatae S. Stephani Bambergae Canonicis adſcriptus, & Epifcopus Naturnenſis, ac Suffraganeus Bambergeniſis ob inſignia prorsus merita Antifſtitis ac Princi-pis ſui gratia conſecratus eſt. Epifcopalibus ornatus infulis veri Praeſulis munia exactiſſime adimpleuit, exemplum ſeſe bonorum operum praebens in doctrina, in integritate, in grauitate; arguebat, obſecrabat, increpabat, quod ſane ſacri Ipius ſermones ad populum habiti manifeſte loquuntur. Obiit demum anno 1607, Bambergae. in Eccleſia S. Martini ad Altare ſummum in Choro ex cornu epistolae ſepultus ſub hoc Epitaphio:

n 3

An-

(f) Rotmar. Annal. Acad. Ingolſt. pag. 161.

(g) Ex Inſcriptione ERTLINI Suffrag. Ectypo in Seminario clericorum Bambergae adpoſita, vbi legitur: — *Aſſumptus anno 1580. die 14. Decembris &c.*

(h) — — Predig von — Catholiſchen Glauben — Anno 1581. — durch Johann Ertlin in. zu Vorchheim &c.

Anno Dñi 1607.

Die mens. April. 26. obiit Reuerendisimus in Xsto pater & DD. Ioannes Ertlin Dei & amplae Sedis Caes. graa Episcopus Natur. Suffraganeus Bamb. Theol. Doctor, F. T. ejusdem Eystadii Professor Ord. Eccleae parochus S. Mart. rector vigil. atque ad S. Stephanum Canonicus, cuius aa Deo vivat amen.

Opera, quae doctrinae & eruditionis suae testimonia posteritati reliquit, & meis in manibus existunt, sunt:

1. De Sacramento Eucharistiae Disputatio theologica &c. Per Joannem Ertlinum Sultzdorffium, Ss. Theologiae Licent. Cathedr. Ecclesiae Eichstettensis Concionatorem, & eiusdem S. Theologiae in Gymnasio Eystettenfi Profesorem ordinarium. 8. Ingolstadii apud Dau. Sartorium 1575.
2. Christliche wohlgegründte Predig von dem rechten, alten, Catholischen Glauben der teutschen Nation 1c. gehalten zu Vorchheim 1581. durch Joh. Ertlin der heil. Schrift Doctorn, damals bemeltes Stiffts *Canonicum* vnd Prediger, jetzundt aber Weyhbischouen zu Bamberg 1c. Ingolst. 1590. 4.
3. Leichpredig: Vom Tod vnd Aufferstehung des Menschen 1c. auf das Begräbniß des Edlen Jünglings *Wilhelmi* von Wisenthaw 1c. gehalten von Johan Ertlin Weybischof zu Bamberg vnd Pfarrherrn bey St. Martin daselbst 1c. 4. Ingolstadt bey Sartorium. 1590.
4. Ein Catholische Predig von der Brodbrechung Christi zu Emaus 1c. durch Joh. Ertlin Bischouen zu Natur, vnd Weybischouen 1c. Ingolst. 1590.
5. Christliche Leichpredig bey der Besignuß des Hochw. Fürsten vnd Hrn Hrn Ernesti Bischoffen zu Bamberg diß Jars 1591. durch Johann Ertlin, Weibbischoffen, vnd Canonicum St. Stephans Stiffts zu Bamberg 1c. Ingolstadt bey Sartorium 1592. In hoc Epicedium eleganti carmine heroico excurret Philippus Menzelius L. IV. Carm. pag. 298.

AB EYB L. B. Albertus, I. V. Doctor, Eichstettensis, Bambergensis-
que Ecclesiarum Cathedralium Canonicus, Wirceburgensis Archidiaconus,
Pii II. Pont. Max. Camerarius. (a)

Si vnquam insigne in antiquissima Eybiana Familia, clarumque sidus
fulsit, id certe ALBERTVS de EYB, aliquot Ecclesiarum Cathedralium Ca-
nonicus & ornamentum praecipuum, erat, qui humanitatis litteras, vt vo-
cant, Germaniae inuexit. (b) Ex Patre Alberto I. V. Doctore, qui Im-
peratori a Secretioribus Consiliis plurimum & apud Caesarem, & totum
Romanum Imperium autoritate valuit; quin imo Christianae Reipublicae
causae longinqua, & periculis plena itinera terra marique confecit, (c) &
ex Matre Margarita de Wolmershausen in Principatu Eichstettensi, Saecu-
lo XV. ineunte, genitus, a prima adolescentia nil magis quam Maiorum
suorum eruditione & egregiis factis clarissimorum imitari exempla, & vir-
tutum vestigia persequi desiderabat. A Matre igitur tanquam magistra op-
tima, prima litterarum elementa edoctus (d) nobiliores doctrinarum sedes
discendi cupidissimus frequentare coepit. Arti potissimum poeticae, &
rhetoricae ita insudauit, vt sibi paulo post Rhetoris & Poetae insignis
eximium praedicatum comparauerit. (e) In Italiam inde profectus, non
vt italorum mores, sed vt eorum doctrinam adsequeretur, supremaque in
vtroque iure laurea coronatus, explorata aliarum quoque nationum indo-
le in patriam reuersus est.

Ecclesiis, quibus adscriptus sua Seruitia addixerat, non solum stema-
tis sui gloria, sed etiam doctrina & laboribus decori esse studuit. Elabo-
rauit plura opuscula suo adhucdum vitae tempore typis publicis commis-
sa, & iuuentuti proficua, & cuilibet hominum statui conuenientia, multis
certe vigiliis & curis composita, & infallibilia plane eruditionis & pro-
fun-

(a) Trithemius de Scriptor. Eccles. pag. 342. Ipse in Praefat. Marg. Poet. praemisit.

(b) Kilian. Leib in Annal. maioribus.

(c) Engerd. Annal. Academ. Ingolst. pag. 91. Wolfgang Agricola Predigt vom hl. Ehestand. Vorred.

(d) In Praefat. Margar. Poet. praemisit.

(e) Trithem. loc. cit.

fundae doctrinae testimonia. Precibus Ioannis, Episcopi Monasteriensis (f) ex Serenissima domo bauarica furculi facturus satis, conscripsit librum circa annum 1460, quem *Margarita Poetica* a suauissimae genitricis suae nomine intitulatum voluit, singulari quodam artificio & expolitione distinctum. Praemisit nempe operi huic regulas pro illius temporis genio certe optimas de stilo; collegit cuiuscunque generis, quas reperire licuit, Formulas conscribendis epistolis accomodandas; excerpfit verborum lumina & sententias ex authoribus classicis; coronidem demum operi imponit collectione orationum a celeberrimis Oratoribus diuerso tempore habitarum, ostenditque sibi non antiquiores solum, sed et authores recentiores fuisse familiarissimos, eosque se penitus nosse simul, & summa attentione legisse. Hoc solum opusculum friuolas quorundam maleuolorum asserptiones refutaret profecto, densis adeo illo aeuo tenebris cathedrales Ecclesias inuolutas fuisse. (g)

Transmisit hunc librum, indefesae industriae suae partum, quem memorato Monasteriensi Episcopo dedicauit, ad diuersos Germaniae Principes ALBERTVS, a singulis maxima beneuolentia & gratia susceptum, eximiaquae sedulitatis suae ac doctrinae praemia hoc solo tulit, quod duodenis intra aliquot decennia certe vicibus recusatus fuerit. (h) Hoc autem solum in limine consistere, & arctis adeo eruditionem suam limitibus circumscriptam minime esse voluit EYBIVS. Sub idem vix non tempus alteri labori, statui coniugali destinato, manus admouit; nimirum, de vitae coniugalis commodis & incommodis, de charitate & castitate in matrimonio conseruanda &c. quem Reipublicae Norimbergensi blandientibus certe verbis inscripsit. Prodiit vtilissimum profecto hoc opusculum, nostroque aeuo adhucdum coniugatis commendandum, anno 1472, dum ars typographica in cunis propemodum vagiebat, lingua vernacula sub hoc titulo impressum.

Ob

(f) In citat. praefat.

(g) Denis Merkwürdigk. der Sarell. Biblioth. S. 162.

(h) Maittaire, Denis, Panzer in annal Typograph. Hic recenset in der aeltest. Buchdruck. Gesch. Nürnbergs S. 7. Editionem de anno 1472.

Ob einem mane sey zu nemē ein eeliche weyb oder nicht. (i)

Norimbergae, & deinde augustae vindeliciae, eodem tamen anno, diuersis sub formis, dum celeberrimus author adhuc inter viuos numeraretur. Prodiere post authoris dignissimi fata plures opusculi editiones (k) eodem saeculo XV. & vltimam forte ALBERTI Pronepos celsissimus, Gabriel ab Eyb Episcopus & Princeps Eichstettenfis, anno 1517. litteris Otomarianis Augustae Vindelicorum imprimendam, (l) & ad instructionem subditorum suorum coniugatorum diuidendam curauit, deponderata certe libelli huius vtilitate. Conscripsit aliud opusculum sub titulo: *Laudatio clarissimarum Foeminarum*. Vnde reuera mirum non est, si doctissimus, & vnde vnde notissimus Abbas Trithemius suo in opere *de Scriptoribus Ecclesiasticis* ALBERTVM nostrum hocce elogio honorauit, monumento vtique nulla vnquam obliuione delendo: (m)

Albertus de Eybe, natione Teutonicus, Bambergensis ecclesiae Canonicus, & Pii secundi pontificis maximi cubicularius, vir in secularibus litteris studiosus, & eruditus, & diuinarum Scripturarum non ignarus, ingenio subtilis, eloquio disertus, Rhetor & Poeta insignis scripsit non spernendae lectionis opuscula &c.

Engerdus Profesor Academiae Ingolstadianae meritisimus suis in annalibus Academiae ingolstadiensis (n) hoc Alberto nostro Epitaphium posuit:

D. Albertus ab Eyb, V. I. Doctor, summi Pontificis Romani Camerarius, Bambergensis, & Eystettenfis Eccles. Canonicus & Archidiaconus Herbipolensis, Vir omni doctrina & virtute ornatisissimus, multisque praeclaris librorum latinorum monumentis a se posteritati consecratis, passim apud doctos celebris; singulare profecto Familiae Eybensis decus & ornamentum Patriae.

Aliud, quod Vir doctissimus in lucem ediderat, opusculum erat: *Tractatus de praeparatione ad mortem*, quem autem nunquam adhuc videre potui: Hunc diligenter & saepius perlegisse ac considerasse creditur Gabriel ab Eyb

O

Epi-

(i) Wolsfg. Panzer Annalen der aeltern Teutsch. Litteratur S. 67.

(k) Seemiller Incunab. Typograph. Fascicul. II. pag. 95.

(l) Panzers Annal. der aelt. teutsch. Litterat. S. 404.

(m) De Scriptor. Eccles. pag. 342.

(n) Pag. 90. b

Episcopus Eichstett. dum adhucdum vita & communi spiritu vteretur. (o) Dicunt, esse librum diu & multis lucubrationibus commentatum, sapientissimis, grauibusque verbis ornatum, faxea etiam corda flectentem.

Tales inter & alias, easque honestissimas occupationes ALBERTVS noster ad terminum dierum suorum peruenit, ad extremam certe luctam praeparatus satis, qui tot alios ad eandem suo libro praeparare nouerat, atque plenus recte factorum gloria 24. Iulii anno 1475. ex vitae huius tenebris ad sempiternam lucem excessit Eichstadii. In sepultura aliorum Canonorum ex hac Familia progenitorum, quae est in Ambitu Ecclesiae Cathedralis ad pedes Beatissimae Virginis, reconditus hoc sub Epitaphio:

Anno Dni M. CCCC. LXXV. in vigilia
S. Iacobi obiit praestantissimus Vtriusque
Iuris Doctor Dnus Albertus de Eyb Bamberg-
ensis, & Eustettenfis Ecclesiarum Canonicus,
Archidiaconus Herbipolens. Cuius anima
Deo viuat.

Io. Eckius in additione ad orationem in laudem eruditae nobilitatis, aliique Viri doctissimi perennia certe meritissimo Viro monumenta alia suis in scriptis erexerunt, quae nulla vnquam aetas, nulla temporum iniuria obliterare poterit.

F.

A FALKENSTEIN Ioann. Henricus Episcopo Principi a Consiliis, & aulae Seruitiis nobilibus Eichstadii.

Anno 1682. 6. Octobris ex Patre Balthasare, sub Daniae Regis vexillis Centurione, (a) & Matre de Griesheim, Silesia, natus, nondum octauum aetatis suae annum egressus est, iam utroque parente orbatus, vitam

or-

(o) Engerd. loc. cit. Agricola in der Vorrede zur Predig vom hl. Ehestande.

(a) M. Münch's Leben u. Schriften H. v. Falkensteins im Journal von u. für Franken B. 1. Hft. 6. S. 641.

orphanis communem, mille difficultatibus ac miseriis obnoxiam, viuere debuit. Ingenio docili, ac foecundissimo a natura donatum informatores domestici ad hauriendas sublimiores scientias, ac studia academica praepararunt. Peragratis inde tum in Hollandia, tum in Germania celebrioribus Vniuersitatibus anno 1714. ad restauratam nouiter Nobilium Academiam, Erlangae florentem, vt Directoris vices ageret, (b) vocatus, explicando iurisprudentiam & artem heraldicam ac Suetonii, & Taciti libros explanando Profesforis simul munus maxima cum laude, ducentis licet tantummodo florenis per anni curriculum recreatus, obiit.

Post duorum annorum lapsum, nescio quibus tractus negotiis, Neoburgum ad danubium profecturus (vbi ad Catholicorum castra transisse, ac professionem fidei emisisse videtur) Eichstadium transiit, & ab amicorum suorum aliquo regnanti Episcopo Principi, Ioanni Antonio a Knoebel, omnium Eruditorum Fautori eximio, praesentatus, non solum summa ab eodem clementia susceptus, sed etiam post aliquot dierum moras, quas iussu Principis trahebat, Decreto, quo ad regiminis consilia, & aulae Eichstett. Seruitia nobilia vocabatur, propria Praefulis manu scripto, donatus est. (c)

Inopinata haec Principis beneuolentia vehementi FALKENSTEINIVM gaudio compleuit; Maturato igitur itinere suo, redactisque in ordinem rebus suis Eichstadium eodem adhucdum anno, 1718. nempe, properauit, Seruitia sua & Celsissimo Principi, & consilio aulico praestiturus. Omnem Ioannes Antonius fiduciam suam in nouo Consiliario locatam habuit. Aperuit illi, historiam de Episcopatu Eichstettensi, eiusque ditione conscribenti, tabularia, & hypomnematisimos ad assequendum finem suum; demandauit illi crebriores commisiones, & ad replendum marsupium, & ad acquirendam Principatus notitiam saluberrimas; imo morbo decumbenti Antistiti sex singulis diebus horas FALKENSTEINIVS praeter prouincias solitas consecrare debuit. (d)

(b) Hirschinos Histor. Litterar. Handbuch B. II. Abth. 1. S. 186.

(c) Einleitung zur Eichstädt. Geschichte.

(d) Dessen vollständ. Geschichte von Baiern Th. III. S. 550.

Septem integros annos Principis sui gratia fultus Eichstadii transegit, donec defuncto, anno 1725. Episcopo Franciscus Ludouicus Schenk a Castell in demortui locum suffectus, mutato Domino immutatum & regimen fuerit. Laborarunt equidem nonnulli FALKENSTEINIVM quorundam, Defuncti Praesulis clementia abutentium, participem criminum, & simul poenarum fieri; sed ab omni eiusmodi culpa longe remotum deprehendentes, consilia mutarunt. (e) Incubuit interea Vir diligentissimus consueta fedulitate susceptis semel laboribus, aduersariis suis necquidquam ringentibus.

Inueterata nihilominus inuidia, quam Principum beneuolentia excitare solet, per continuam illius industriam in dies inflammata magis, optatam tandem viam nocendi inuenit. Fuit per promotionem noui Antistitis praebenda in Cathedrali vacans per prouisionem apostolicam vi concordatorum Aschaffenburgensium (f) comiti Franc. Carolo de Schellard collata. Capitulum Cathedrale Eichstettense, vel numero, vel antiquitate auctorem contentum minus, nouo Candidato aditum intercludere, atque quaesitam possessionem denegare tanta animi firmitate perrexit, ut ille ad supremum Imperii tribunal prouocare sese coactum viderit. Implorauit FALKENSTEINIVM defendendae causae suae Patronum, qui felici adeo calamo clientis sui auitam nobilitatem summis iudicibus demonstrauit, ut causam euicerit, & ad possessionem beneficii viam aperuerit. (g) Non mediocrem per hoc Capituli offensionem in se concitauit, & tantam quidem, ut sensim callidis ac clandestinis aulae consiliis succumbens ad transferendum domicilium suum necessitate se adactum viderit, cum duodecim annos dicasterio aulico, & Principum seruitiis consecrasset. (h)

Valedixit itaque FALKENSTEINIVS accepto dimissionis decreto 4. Iulii 1730. Eichstadio, sedemque Suabacum, Marggrauatus Onoldini ciuitatem, transtulit, nonnunquam a deuoto adhucdum sibi cliente, comite de Schel-

(e) Dessen Einleit. zur Eichstädt. Geschichte Nota. d. item Annal. Thur. Nordg. XI. S. 392.

(f) Concord. German. §. II.

(g) Journ. von u. f. Franken. B. 1. Hft. 6. S. 645.

(h) Einleit. zur Eichstädt. Geschichte.

Schellard, hoc in loco visitatus. Commendatitiis Baronis de Lentersheim, Confiliariis aulicis Onoldinis adscriptus reliquum vitae tempus scribendo libros consumsit. Quae de Principatu Eichstettenſi compilauit, plura ex vindictae magis, quam veritatis amore conſcripta fuiſſe videntur. Contradixit equidem Regimen aulicum Eichſtetteneſe in nouellis publicis Eiusdem ſcriptis, ac hſtoriam de Principatu Eichſtetteneſi proſcriptione publica turbidis ex fontibus hauſtam, documentis originalibus contrariam, absque adprobatione, & debita cenſura editam, praerogatiuis, & iuribus Dioceſeos fundatiſſimis derogantem, mendis denique, ac praeiudiciis refertam declarauit. (i) Contradixerunt commentariis non eruditis minus, quam ponderoſis, Eiusdem ſcriptis Viri doctrina certe, & experientia non impares; (k) ſed author Antiquitatum Nordgauienſium non contemnendis prorſus argumentis ad ſingula reſpondit. (l)

Mutatis interim conſiliis, poſt Franc. Ludouici Schenkii Epſcopi Eichſtetteneſis fata amicorum ſuorum Eichſtadii adhuc ſuperſtitum fauoribus fretus, Neoelecti Antſtitis, Ioannis Antonii II. a Freyberg, gratiam interueniente Ioanne Baptiſta Praepoſito Rebdorfenſi ſibi conciliare quaerebat, Bibliothecam ſuam inſtructam ſatis, omniaque MSta ſua promittens Bibliothecae aulicae inferenda, ſi Satrapiam Abenbergeneſem eſſet obtenturus. Tentauit quidem Abbas omnia, ſed ſurdas continuo aures pulſauit. Poſt aliquot temporis interuallum FALKENSTEINIVS a Barone de Ickſtatt, quocum perenne Commercium epſtolicum habebat, Monachium inuitatus, vt & Archiuarii electoralis, & conſiliarii aulici munere fungeretur: Aſt nec oblata honorifica officia, nec coniugis catholiciſſimae locum proteſtanticum auerſantis enixae preces, ad amplectendam hanc prouinciã illum commouere poterant; Aetas nempe iamiam ingraueſcens, aliaeque,

o 3

qui-

(i) Falkenſt. Annal. Nordgau. Nachleſe XI. ſ. VIII. C. 390.

(k) W. Anton. Luidl. Eichſtadt. Heiligtum 4. München. 1750 Sündermahler Rechtsgegründete Nachricht vom Landgericht Hirschberg Fol. 1755. ſ. VI. ſeqq.

(l) Analect. Nordgau loc. citato.

quibuscum conflictabatur, corporis imbecillitates, dolores praesertim podagrae, & chiragrae, praeponderantes Suabaci ipsum detinebant. (m)

Tandem laboribus, pluribus molestiis Romanae Ecclesiae ergo toleratis, ac Senio debilitatus, Religioni catholicae ad extremum usque habitum fidelissimus 78. aetatis anno e vita migravit. (n) Nobilium more in Sepultura, quam sibi viuis praeparauerat, tumulatus 3. Febr. anno 1760. sequenti Epitaphio, a se ipso confecto, eiusdem memoriam conseruante donatus:

Viator vide ac perspice mundi vanitatem
quam viuens vidit & beata morte superauit
Vir illustris ac generosissimus Dominus Dns
IOAN. HENRICVS DE FALKENSTEIN
Sereniss. Marggrauii Brand. Onoldini Consiliar.
Aul. ac regiae Societatis Scientiarum Berolinae
Sodalis, qui anno MDCLXXXII. d. VI. Octobr.
Mundi lumen aspexit, ac in virtutis tramite in
Omni fortunae alea exercitatus in acquirendis
Sudores & angores in possessis anxietates in plurimis
inanitatem, vanitatem in omnibus expertus beata
morte mundo decessit, ac ad vitam aeternam succedit
Anno MDCCLX. d. III. Februar. Quiescat in pace.

Eius Scripta critice recensent, ac plura de eius vita suppeditant. Maxim. Münch im Journal von und für Franken B. 1. Hft. 68. 640. flgg. item Hirsching Histor. litterar. Handbuch B. 2. Abth. 1. S. 186.

FLEISCHMANN Dominicus Abbas O. S. B. in Blankstetten, Ser.mo
Electori Bauariae a Consiliis intimis.

Ber.

(m) Chronicon Suabacense S. 407.

(n) Cf. litt. L. Laubacher.

Berchinga, non ignobile Episcopi Principis Eichstettensis oppidum, 3. Octobr. 1714. DOMINICVM genuit. Adolescens iam mira iudicii maturitate, ac singulari prorsus ingenii felicitate praeditus, Neoburgi ad danubium humaniorum litterarum palestram ingressus, philosophicam Ingolstadii pari cum laude emensus est. Praecoci inde neutiquam ardore abreptus, sed altiori instinctu prouocatus Asceterium Blankstettense, ciuitati patriae vicinum, virtute & scientia comite, petiit, vt cuculla donatus, & exactam religiosae disciplinae obseruantiam edoctus in S. Benedicti canones iurare posset.

Praestito anno 1737. solenni iuramento tum Rothae in communi congregationis Benedictino Bauaricae studio, tum Ratisbonae in Coenobio Scotico sub celeberrimo Abbate, Bayele, tanto cum foenore disciplinas excoluit theologicas, vt vix candidatus iam publicum haustae scientiae specimen, typis commissum, adplaudente sibi Ser.mo Principe, Fürstenbergio, Caesaris Plenipotentiaro, anno 1740. ediderit. Domum redux, & sacerdotio eodem anno auctus, mox Parochiae Blankstettensis Cooperatorem agere iussus est. Impigro plane labore, ac zelo prorsus integerrimo DOMINICVS tamdiu in vinea Domini sudauit, donec Profesor domesticus Philosophiae, ac Theologiae, simulque Concionator templi ab Abbate suo denominatus fuerit. Vtrique officio ferrea certe, ac tanta diligentia prae-fuit vir solertissimus, ac desidiae hostis infensissimus, vt fracto etiam sinistro brachio a labore neutiquam cessauerit; sed, ne dextrum quiesceret, opusculum, euangelicae veritatis praeconibus perutile, in duos tomos diuisum conscripserit, sub titulo: *Schaubühne der Evangelischen Wahrheit* typis euulgatum, ne dies, qui curationi consecrandi erant, sine linea praeterirent.

Humeros dein Prioris muneri submittens omnium virtutum splendore emicuit; pro regularis disciplinae obseruantia vigilans; in corrigendis fratrum erroribus lenis; in subleuandis eorum necessitatibus officiosus; in illorum vtilitatibus promouendis studiosissimus. His probitatis, & boni-
ta-

tatis radiis cum claresceret DOMINICVS, Confratrum sibi facile amorem, & existimationem conciliauit, in tanto quidem gradu, vt defuncto anno 1757. Abbate, Mauro, 23. Maii in eius locum vnanimi vix non eligentium calculo fuerit subrogatus.

At enimvero firmo nondum pede in Praelatura constiterat electus AB-BAS; sacris nondum condecoratus fuerat infulis; cum iam formidabilem illam Ezechielis sententiam: Vae fore Pastoribus, qui pascunt semetipfos, & greges non pascunt, suis in auribus insonare, sibi que scriptam fuisse existimaret. Vt igitur animi Stimulos mitigaret, ac Suos cura vere paterna pasceret, a decore domus Dei, ad excitandum magis illorum spiritum, orditus, chorum nouis subfeliis instruendum, Sacristiae nitida supellectile sacra prouidendum, altaria pretiosis ornamentis decoranda curauit. Afflictorum, & egenorum fidelissimum sese Patrem, infoecundo praesertim circa annum 1771. triennio, demonstrauit; dum frumentum sua prouidentia conseruatum famelicis vel pretio dimidiato, vel omnino gratis mira liberalitate distribuit, sicque famem, quae integram vix non Germaniam premebat, sua saltem in vicinia depulit.

Ad secretiora consilia a Sermo Electore Bauariae, Maximiliano Iosepho, eleuatus, diuturnam, ac sumtuosam satis litem ad monasterii emolumentum, iustitiae Defensor acerrimus, composuit, ac optatam dudum Ecclesiae suae quietem restituit, nullas vnquam molestias, nullas reformidans calumnias, soli suae confusus conscientiae. Rei oeconomicae peritisimus multa vel extruxit funditus, vel reparauit aedificia, & Familiae domesticae proficua, & honestae filiorum suorum voluptati inferuentia. Bibliothecam copiosis, iisque praestantissimis auxit libris, ipse rarioribus codicibus mire gauisus. Mitra, ac pedo pastoralis iam insignitus conscendere cathedram, & ad congregatum populum non raro dicere nullus dubitauit.

Senior tandem inter suos, ac anno 1787. Professionis Iubilaeus, imo anno 1790. & Sacerdotii, felicior sibi vitam ardentissimis a Creatore tuo precibus efflagitauit; exauditus anno 1792. 27. Ianuarii, hydropisi

pe-

pectoralis suffocatus 78. aetatis anno, sepultus est in sacello in honorem
B. V. Mariae dolorosae a se erecto, (a) sub hoc Epitaphio:

Hoc suo in Sacello quiescit

Reuerendissimus, Excellentissimus, & Amplissimus

DD. DOMINICVS IV.

Monasterii nostri Abbas XLVII.

Serenissimi Electoris Bauar. Consiliar. Intimus &c.

Qui literas D. F. S. Scuto Abbatiali inscriptas

Deo Fideliter Seruiendo,

Fratres Sincere Diligendo

Subditos Donis Fouendo

Non tam pro Lemmate posuit,

Quam ad amussim impleuit;

Demum lenta morte die 27. Ianuar. 1792.

Extinctus, aëo Aetat. 78. Profesf. 55.

Sacerdotii 52. Regiminis Abbatialis 35.

Professione & Sacerdotio Iubilaeus.

R. I. P.

Defuncto oratione funebri parentauit D. Richard Weinkamer Conf. Eccl.
Eichst. Parochus Gredinganus.

Praeter supra memorata eruditionis suae monumenta noui adhuc:

Leichrede auf den Hochw. — — Anselm. — — Abt zu Enseldorf Folio.
Eichstädt. 1761.

Lobrede auf den hl. Franz Xavier. — 1766. Fol.

FRANCISCVS LVDOVICVS L. B. SCHENK A CASTELL LXIV.
Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

P

Cu-

(a) Ex Ipsius Rotula, & Concione funebri.

Cunas Arberga, oppidulum & Satrapia Principatus Eichstettenfis ad confinia Marchionatus Onolzbacensis situm, anno 1671. FRANCISCO LVDOVICO 5. Augusti dedit. (a) Virtutis sinu gestatus, virtutis lacte nutritus, virtutis documentis eruditus in ipso aetatis vere vna vberimum fructibus autumnum exhibuit. Agnatorum suorum Marquardi II. & Ioannis Eucharri Episcoporum Principum Eichstettenfis nulla vnquam oblivione, vel temporum iniuria delendorum, exemplo ac virtute illectus, illorum & sequi vestigia summo nisu contendit, fructu plane conatui correspondente. Anno 1682. iamiam in Academia Ingolstadiensi, vix ephebos egressus, nomen suum matriculae academicae dedit. (b) Alias inde nationes, vt etiam harum mores nosceret, parentum iusu visitare & disciplinis Theologicis & Canonicis Collegio in Germanovngarico Romae operam dare voluit.

Scientiis itaque statui clericali conuenientibus, ac necessariis imbutus, & praebenda in cathedrali Ecclesia augustana anno 1694. donatus; alteram in Eichstettenfi ex obitu Marquardi de Bernhausen vacantem 25. Maii 1696. ex Summi Pontificis, Innocentii XII. liberalitate obtinuit, ad Capitulum anno 1709. 24. 7bris admisus. (c) Nihil plane hoc in statu a dignitate sua alienum cogitans, breui temporis interuallo ad ampliores euectus est. Vacauerat vix anno 1716. Praepositura Ecclesiae Cathedralis Augustanae, iam ad illam FRANCISCVS LVDOVICVS promotus est. Sacerdos anno subsequenti ordinatus, 28. Martii primam immaculatam hostiam Eichstadii in crypta, vbi S. Walburgae Virginis ossa quiescunt, omnipotenti Deo litauit, munificus inde huius monasterii benefactor. (d)

Praeluserat iam dignitati Episcopali Summus Ecclesiae Augustanae Praepositus, ac, quae Principi agenda conueniunt, exhausterat iamiam SCHENKIVS, antequam Princeps eligeretur. Quid status imperii exigeret; quid miles in bello, siue in pace posceret; quae forma regendis ciuibus,

to-

(a) Annal. Collegii Herriedensis.

(b) Mederer Annal. Acad. T. III. pag. 45.

(c) Necrolog. Cathedr. Eccles. Eichstett.

(d) Luidl Eichstädt. Heiligtum Th. 3. §. III. pag. 116.

totique reipublicae conseruandae necessaria esset, intime nouit, ac si his curis innutritus fuisset. (e)

Tertia Iulii anno 1725. Ioanni Antonio Succesor datus, tertius ex hac antiquissima Familia Episcopus, summo populi adplausu Electorum vota impleuit; & cum genii seueri esset, ac ferii, facile subditum in officio continuit. Tertia eiusdem anni Dominica aduentus (16. decembris) ab Adamo Nieberlein, Suffraganeo suo, assistentibus sibi Praelatis Rebdorfiano, ac Blankstettenfi, (f) episcopalibus infulis decoratus praeibat Ipse exemplo, nec quidquam in ara, in templo, in dioecesi omisit, quod munus episcopale exposcit.

Homagium post elapsum biennium suis a Principatus subditis sibi praestandum petiit, ex quo nec Clerus, nec Aulae nec Camerae Consiliarii, Archipraefecti, nec alii variis muneribus admoti Officiales vel in minimo audebant a praescriptis legibus deflectere; sed fas, & aequum omnigena cura attendebant, bene gnari, quam rigida de omnibus & singulis ratio suo Principi reddi deberet; hinc erat communis omnium vox: FRANCISCUS LVDOVICUS ipso opere demonstrat, se Episcopum esse. (g)

Et reuera ad apicem impleuit hic magnus Princeps, & Episcopus, quae Doctor gentium ad Timotheum Episcopum scripsit: Sciuit praeesse domui suae & oeconomiam ita instituit, ut abunde haberet, quae ad tot magnifica aedificia e fundamentis construenda sufficerent. Intra vndecim gloriosi regiminis annos Episcopale Palatium, in quod ex arce Willibaldina sedem episcoporum stabilem transtulit, aulae Magnatum habitacula, consiliariorum tam ecclesiasticorum, quam saecularium aedes, principalis horti deliciofa pomeria, officinam pharmaceuticam, equitandi palaestram, amplissima equorum stabula, molendinum aulicum cum domo braxatoria, & alia id genus vidit vrbs Eichstettensis, & obstupuit ex imo in altum asurgere, ut se ipsam intra

(e) MStum Colleg. Soc. Iesu Eichstadii.

(f) Annal. Colleg. Rebdorf.

(g) Supra citat. MStum.

tra se ipsam quaereret, omnesque fateri cogerentur, FRANCISCVM LVDOVICVM adinstar Augusti Imperatoris, qui Romam ex lutea marmoream fecit, Eichstadium ex vrbe angusta, & humili in magnificam, & augustam conuertisse, quin vllus pecuniarum defectus post tam multas & magnas expensas aduerteretur.

Bis, dum Episcopale Pedum tenuit, Serenissimum Electorem Bauariae Carolum Albertum, Eiusque conjugem ad templum diuae Walburgae sacrum peregrinantes, Illumque semel Peditem iniquissima tempestate, Eichstadii venerari potuit, & Ipsus ab vtrisque pluribus honoribus cumulatus, dum anno 1735. mense Iulio Copiae bauaricae constituta prope Ingolstadtum castra habuissent. Inuitarunt Principem Serenissimi tormentorum inter fragores exceptum, opiparo sub tentoriis honorarunt conuiuio, gladiumque aureum, quem Antistes Maximiliano filio exercitum dirigenti dono dedit, multis beneuolentiae signis acceptare non sunt dedignati. (h)

Adhuc plura praeceperat animo FRANCISCVS LVDOVICVS, nisi maturior mors optima Principis consilia euertisset. Mortis nuntii erant arena praecipue, & calculus, quorum intensissimos dolores vti inuicta patientia pertulit, ita adcuratissimas cum Deo rationes composuit; & tandem Heroum more 17. Septembris anno Christi 1736. aetatis 65. circa horam 2dam pomeridianam (i) hac vita solutus est, longiori dignissimus.

Pauperibus in hospitali Euchariano, seu hospitali diuite magnum thesaurum testamento reliquit, & ad tumbas Antecessorum suorum, Marquardi II. & Ioannis Eucharii, ex eadem Familia progenitorum solenni funebri pompa translatus a tergo summi Altaris ex cornu Euangelii inhumatus est. Monumentum sibi suisque agnatis viuus erexit, infra Marquardi, & pone Ioannis Eucharii:

Ter.

(h) Annales Rebdorf.

(i) Necrolog. Cathedr. Eccles. Eichst.

Tertius ex eadem Familia Epūs Eystett.

FRANCISCVS LVDOVICVS	Schenk
Hoc monumentum posuit	○
M. DCC. XXXI.	Remchingen
Qui postquam regnavit	○
annos — —	Wesenberg
Hic quoque sepultus est	○
Die — — Mense — —	Leonrod
M. DCC.	○

Vestra autem Conuersatio in Coelis.
ad Philipp. III. V. XX.

FRANKMANN Willibaldus I. V. D. Canonicus ad Chorum S. Willibaldi, Vicarius in Spiritualibus Generalis, & Praepositus noui Collegii B. V. M. Eichstadii.

Familiam certe FRANKMANNIANAM Saeculo XV. & XVI. omni virtutum genere, ac singulari plane existimatione Eichstadii floruisse, non solum nomina illorum, quae in Catalogo Canonorum Herriedensium, (a) & in Choro S. Willibaldi agentium; (b) sed etiam, quae a consiliis & in aula Episcopi Principis occupatorum (c) occurrunt, satis superque euincunt profecto.

WILLIBALDVS noster abs vilo dubio hos inter nominatos luculentius certe & dignitate, & eruditione emminuit. Eichstadii exeunte Saeculo XV, anno nimirum 1496, honestissimis parentibus natus, omnique industria

P 3

(a) In hoc lego *Georgium* ad ann. 1537, antea Conjugatum, deinde Canonicum & Parochum ciuitatis Herrieden. qui filium genuit Praefectum in Erlbach; vid. Stieber *Nachr. S.* 120. & *Christophorum* Frankmann ad ann. 1539, WILLIBALDI Nepotem; anno 1555. Collegiatae Officialem, & inde Decanum ao. 1567. mortuum.

(b) Leonardi Halleri MSta.

(c) *Tobias* Frankmann anno 1562. Illmi Capituli Eichst. Syndicus, ao 1566. Consiliarius Princip. Eichst. quo anno ad I. V. Doctoratum promotus est Ingolstadii, & a Menzelio carmine honoratus, L. II. Menzel carminum p. 163.

stria ab illis vtilissimis morum praeceptis imbuus est. Quamprimum per aetatem licuit, vt otio, morumque licentiae omnis praeccluderetur via, Musis sua dicare studia iussus est. Has inter cum adoleuisset, iisque mire recreatus, non in disciplinis solum mansuetioribus, sed in virtutibus etiam maximos progressus habuisset; haud magno ex temporis intervallo ad Academiam Ingolstadianam, sublimioribus scientiis erudiendus, ablegari potuit. Infudauit hoc in eruditorum emporio studiis primum theologicis, inde Canonicis tanto feruore, tantaque morum probitate inter alios enituit, vt Profesforibus suis amoris, condiscipulis autem admirationi esse debuerit; imo circa annum 1521. Moderator Contubernii aquilae constitutus, (d) vel omnino in Profesforum Collegium cooptatus fuerit. (e)

At enimvero sola hac in Musarum palaestra dimicasse non contentus FRANKMANNVS noster, in Italiam profectus est, (f) tum vt Iuris scientias, praesertim Ecclesiastici, regustaret, tum ut solidaret magis. Transactis aliquibus inter Italos annis, exploratoque illorum genio, ac indole in patriam reuersus, Ingolstadii suprema in vtroque Iure laurea insignitus est. (g) Hac corona redimitus ad terram, quae ipsum genuit, & aluit, Eichstadium nempe regreditur, studia sua natalibus sedibus addicturus. Honore debito in ciuitate patria exceptus, datoque non vnico solum & eruditionis & pietatis solidae specimine breui inter Canonicos ad Chorum S. Willibaldi adlectus, anno 1540. Vicarius in Spiritualibus Generalis ab Episcopo & Principe doctissimo nouiter electo, Mauritio Huttenio, constitutus est. (h)

Magnifico, ac amplissimo hoc in munere omne, quodcunque fane honorifici aequae ac molestissimi officii ratio, turbulentis praesertim illorum temporum circumstantiis, postulabat, FRANKMANNVS ad amussim adimpleuit. Anno 1545. Episcopum suum cum Ioanne Cochlaeo, eiusdem iam Cho-

(d) Rotmar. Annal. Academ. Ingolst. pag. 88.

(e) Io. Alex. Brassican. in sua Elegia WILL. FRANKMANN inter Profesfores enumerat.

(f) Rotmar. Annal. loc. cit.

(g) Idem loc. cit.

(h) Ex Epitaph. Eiusdem.

Chori ad S. Willibaldum Canonico, Ratisbonam ad Colloquium religionis causa institutum, comitatus est. (i) Anno 1546. tempore belli Smalcaldici, dum in viciniis nostris omnia hostilibus armis religionis auitae gratia, fus deque verterentur, & plurimi ideo Eichstadio diffugissent, saluti rebusque suis consulturi; WILLIBALDVS noster dioecesin egressus nequitiam, per 13. Septimanas in manso (k) se continuit, vt concredito sibi Clero pastoralis cura inuigilare potuerit.

Ad Praepositi interea dignitatem in nouo Collegio B. V. M. seu in Ecclesia parochiali ab Episcopo suo euectus, mirum est, quanta ad exemplum Antistitis sui vel reparando, vel exornando hanc Ecclesiam, ab omni priuatae utilitatis studio alienissimus, documenta probitatis dederit. (l) Anno 1549. Doctissimum Praefulem suum Mauritium Moguntiam cum aliis Cathedralis Ecclesiae Canonicis ad Synodum Prouincialem, quae fuit vltima in germania ab Archiepiscopo Moguntino conuocata, sequutus est, in qua Cancellariatus Iura Episcopo Eichstettenfi competentia dexterrime defendit. (m) Hac dissoluta Eichstadium reuersus pinguiori illa praebenda, prima nempe, quam Ioan. Cochlaeus resignauerat, FRANKMANNVS ab Antistite suo donatus est, (n) vt quaecunque saltem meritorum, laborumque suorum praeminm ferret.

Praebenda inde adhucdum in Hospitali auctus (o) tristitia Episcopi sui, Mauricii, fata, qui anno 1552. defunctus est, post quatuor annorum lapsum experiri debuit. Anno 1556. nempe 16. decembris apoplexia inopinato ita tactus, vt intra vnius horae spatium mortuus fuerit, (p) in Ecclesia parochiali sepultus; vbi sequens ipsi Epitaphium erectum est:

R:do

(i) Leonard. Haller MSta.

(k) Eiusdem MSta. Videtur FRANKMANNVS, vti successeurs sui, habuisse parochiam per vicarium forte administrandam, in qua hoc tempore commorabatur.

(l) Ex Epitaph. Eiusdem.

(m) P. Harzheim Conc. Germ. T. VI. pag. 563.

(n) Leon. Haller. MSta.

(o) Idem in MStis.

(p) Idem loc. cit.

R:do Pri. Dño Willibaldo FRANKMANN I. V. D. hvi9 aedis PPosito. & singulari Promotori Q Testvdine firmata est. nec non Chori S. Wilibaldi Cano: viro pietate innocentia vitae ac doctrina clariss: qui ob amorē priaē & Reip: potivs Q propriae vtilitatis grā pertvrbatissimo hoc Seculo XVI. annis Vicariatus Offitio hic Eystadii fideliter praefvit. tandemque non tam Senio qm laborib9 fractvs animam Creatori svo. corpvs vero Terrae Parenti reddidit. moesti Fr. & Sr. caeterique haeredes Confan- qvinei Fri & Parenti chariss. & optimo hoc monvmentvm memoriae & gratitvdinis ergo PP. Obiit XVII. Cal. Ianvar: anno nostrae Salvts M. D. LVI. aetatis Svae LX.

Proverbior. XXIII.

in timore Dñi esto tota die, qvia habebis spem in novissimo.

FREYHAMER Franc. Lud. Anton. Ss. Theol. Doctor, ad Chorum S. Willibaldi Canon. Beneficiatus Eybianus, & Bibliothecarius aulicus.

Ratisbonae circa annum 1684. exortus, & a piis honestissimisque Parentibus iuxta animae suae, quam fortitus erat, bonitatem sollicite educatus, in ciuitate patria scientiis humanioribus, Ingolstadii philosophicis & theologicis, velut aquis optimis, rigatus, egregiisque moribus excultus est. Statui clericali, ad quem a puerilibus iamiam annis adspirabat, consecratus, ac Ssmo Sacerdotio initiatus tum integritate ac honestate morum, tum diuino, quod strenuus Cooperator exercebat, ministerio, tum indefessa, qua haustas iam augere satagebat scientias, industria omnium facile animos in se, & amorem conuertit.

Ad Dioecesin Eichstettensem a Ioanne Antonio Knoebelio, Episcopo Principe aureatino, translatus, & ad Parochiam Mörnsheimensem regendam eiusdem Antistitis gratia expositus, gregem dominicum pabulo diuini verbi, ac fedula Sacramentorum administratione reficere, rudes in primis fidei catholicae elementis imbuere, peccatores ad poenitentiam reducere, pro-

probos in virtute solidare, tepidos monitis saluberrimis roborare, Pastor vigilantissimus in deliciis habuit.

Deuinxit breui praeclaris eiusmodi gestis Confratrum suorum corda, adeo quidem, vt FREYHAMERVUM ruralis Capituli sui Camerarium vnanimi suffragio elegerint. Auocarunt haec neutiquam Parochi occupatissimi a litteris animum, nec ipse laborem studiorum, praecipue theologicorum, remittendum esse censuit; quin duplicauit etiam, cum anno 1720. supremam in Theologia lauream ab Academia Ingolstadiensi flagitasset, vt eodem in Musarum emporio, vbi prima sublimiorum disciplinarum fundamenta posuerat, ad summum etiam Doctoratus gradum eleuaretur. Impe- trauit absque vlla difficultate Vir solertissimus eodem anno, gratulante si- bi facultate theologica iuuenilis diligentiae optime adhucdum memore, quod petiit, ac Doctorem Theologiae creauit. (a)

Nouendecim omnino annos Zelotes ardentissimus in administratione huius Parochiae transegit, (b) a concreditis sibi ouiculis amatus, & a vi- cinis maxime factus; cum ob auditus debilitatem, quod malum in dies incrementa sumsit, beneficium a cura animarum liberum petere cogeretur. Benignas breui Episcopus Princeps iustissimis supplicantis precibus aures praebuit, ac Pastorem de grege dominico optime meritum ad bene- ficium Eichstadii in hospitali, ad S. Spiritum dicto, transtulit. Vt au- tem Vir laboribus asfuetus, ac omne otium nesciens, quo se occupare posset, haberet, Praefectus simul Bibliothecae aulicae denominatus est, cui etiam muneri pro viribus satisfecit.

Maiori certe beneuolentia ac gratia complexus est FREYHAMERVUM Ioan. Antonius Freybergius; vix enim hic solium episcopale anno 1736. conscenderat, Beneficiatum Eybianum praebenda simul, ac Canonicatu in Choro S. Willibaldi donauit. (c) Singularem hanc Celsissimi Patroni sui

Q

be-

(a) Mederer Annal. Academ. Ingolstad. P. III. pag. 151.

(b) Epitaphium.

(c) FREYHAMER in Dedicat. Concionum suarum, *Miles Christianus*, intitulatarum.

benignitatem vt semper mente atque animo tueretur Canonicus Fautori suo deuotissimus, conciones dominicales & festiuales, pro illius aetatis genio sat eruditas praelo commisit, ac Episcopo Principi suo, annum iubilaeum Sacerdotii anno 1749. celebranti, cum Antistitis effigie gratisimus nuncupauit. (d)

Conflictabatur coeterum Vir pientissimus continuis corporis infirmitatibus, nullo non morborum genere vexatus, quas summa plane patientia, ac admirabili prorsus constantia tolerauit; donec tandem illarum vi oppressus Septuagenarius die 9. Octobris anno 1757. extinctus fuerit, in peristyllo PP. Praedicatorum sub hoc Epitaphio sepultus:

Hic in fossa jacent ossa

Plur.m Revdi Praenobilis ac Excellen.mi Domini Ludov. Antōij FREYHAMER Ss. Theol. D. orig.e Ratisbon.sis gradu Ingolstadt.is Qvi Parochiae Mörnsheim: 19. annis praefuit quam ob auditus debilitatem deservit, Beneficium hic amplexus Eybianum, ne tamen otiosam haberet manum, Bibliothecae aulicae Praefectus & Canonicus S. Willibaldi adlectus, varijs corporis infirmitatibus afflictus sit Deo propter hoc benedictus, tandem mortis vi prostratus huc quem sibimet elegit Tvmvlo illatus obiit Ao 1757. die 9. mensis Octobris.

Crvx mea vita fuit totum mihi corpus erat crvx.

Crvx ergo mihi honor crvx mea sola salus.

Conciones, quas edidit, hunc praeseferunt Titulum:

Miles Christianus, oder Christlicher Soldat. Das ist, Nützliche Moral-Predigen Auf alle Sonn- und Fejr-Tag des ganzen Jahrs 1c. Augsburg im Verlag Martin Wagner 1c. 1749.

FRIDERICVS II. A PARSBERG XXXII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Ex antiquissima, ac nobilissima PARSBERGIORVM Familia Bauarica, exeunte Saeculo XII. oriundus, subsequenti aetate Ecclesiam Eichstettensem

ex-

excellenti doctrina, ac singulari eruditione illustravit. (a) A Canonicis summae Ecclesiae ob exquisitas iurisprudentiae, cui iuueniles potissimum annos consecrauerat, cognitiones ad Pontificale solium anno 1237. eleuatus, intermisso breui tempore, eiusdem specimina dedit, & Insulae Eichstetten-
sis splendori honorifica, & Principatus augmento satis proficua.

Impugnabant in Concilio prouinciali Moguntiae anno 1243. ab Archiepiscopo, Sigfrido, conuocato Episcopi Hildesien-
sis, Paderbornensis, & Wormatiensis, in Regis Conradi praesentia, ius praecedentiae Episcopo Eichstetten-
si ab ipsa S. Bonifacii aetate iamiam competens; primum nempe post Archiepiscopum Moguntinum locum in Concilio occupandi, in Archiepiscopi absentia, vel sede vacante, omnia dirigendi &c. ac quilibet dictorum Praesulum hanc praerogatiuam, S. Willibaldo iam, eiusque Successoribus concessam, ac per summum Pontificem confirmatam, suae vindicare Ecclesiae conatus est. (b)

Audiuit incredibili lenitate FRIDERICVS, Antistes sapientissimus, singulorum Fundamenta, propositisque admirabili plane mansuetudine, ac peritia etiam suis argumentis ponderosissimis, ad stabiliendam magis eorum confirmationem introduxit duos Praepositos, & Decanum, quemlibet centum iamiam annos numerantem, eorumque testimonium secundum fidem & religionem dicendum; imo etiam iureiurando deuinciendum, de antiquae obseruantiae veritate in confes-
su congregatorum Patrum exquisiuit; cumque venerabiles Viri mira concordia plura in fauorem Episcopi Eichstetten-
sis, quam mitissimus PRAESVL desiderasset, edixissent, ac dicta sua iuramento firmassent, Sententia pronunciata est, subscribentibus illi pluribus Episcopis aliisque magnificis testibus, ac FRIDERICVS anno 1243. causam iustissimam sibi, suisque successoribus non euicit tantum, sed & eodem tempore praerogatiuarum suarum exercitium profecutus est. (c)

(a) Pontificale Eichstettense.

(b) Gudeus Cod. Diplom. T. I. pag. 575. nro. 239.

(c) Schmid Disert. de Conciliis Mogunt. & Gudenus loco cit. pag. 578.

Etsi vero difficilem, admodum criticamque ab exordio statim suscepti regiminis periodum habuerit, quae succedentibus annis in arduam omnino degenerauit; cum subditos suos Eichstadii commorantes per annum iam a fidelium societate remotos non tantum non respicere; sed eo demerentiae, satagentibus ipsis suis Ministerialibus, deuenire aspicere coactus fuerit, ut Seipsum, ac fauentem sibi clerum vrbe expulerint; personas laicas in Sui, Praepositi, ac Decani locum suffecerint; perfractam matricis Ecclesiae Sacristiam spoliauerint, ac decedentes Fautores suos musica inter instrumenta ad sepulturam laetantes deportauerint. (d)

Ast delatis ad Concilium Moguntinum, cui Rex Conradus intererat, anno 1239. iustissimis querelis, minitante solum Friderici II. Imperatoris filio, mollior breui Fauonius rebus suis adspirare coepit. Redactis ad debitam obedientiam, ac religionem subditis controuersias cum Comite Hirschbergensi, Gebhardo, ob iurisdictionem in ciuitate Eichstettenfi, & annua quorundam locorum vectigalia exortas, per delegatos ad causas cognoscendas delectos, sua anno 1245. sagacitate composuit FRIDERICVS, (e) muniticus adeo hac ex compositione factus, ut feudum in villa Laber; ex obitu Leutoldi de Ow apertum, Canoniae Rhorensi eodem anno concesserit. (f)

Multis licet, grauibisque ob Friderici II. Imperatoris exauthorationem molestiis affectus; (g) virili tamen constantia, ac fidelitate Eius filio, Conrado, adhaesit, deuotissimumque se Regi non in Conciliis solum, sed etiam aliis in negotiis publicis nunquamnon exhibuit. (h) Vnde non immerito FRIDERICVM Nostrum Virum eximie doctum, ac sapientissimum Bruschi (i) aliaque monumenta longe antiquiora (k) adpellant.

Plu.

(d) Chron. Erfordienfe in Schannat vindem. litterar. Collect. I. pag. 99.

(e) Heusler templ. virtut. & honor. pag. 52.

(f) Dalhamer Canon. Rhorensis pag. 21.

(g) Oefele Scriptor. Rerum Boicar. T. I. pag. 787. vsque 794.

(h) Mager aduocat. armat. pag. 159.

(i) Magni Oper. Epitom. pag. 188.

(k) Gudenus Cod. diplomat. T. I. pag. 577. & var. MSta Bibl. Nostr.

Plura certe, & memorabiliora de Antistite hoc eruditissimo referri possent; si non infelici adeo saeculo, quo paucissima posterorum memoriae scriptis consignata fuerunt, vixisset. Obiit post 9. annorum regimen anno 1246. mense Iulio, in Sacello S. Ioannis Bapt. sepultus. (1) In Mortuario autem Saeculo XVI. Columna 4ta in Epitaphio Ioannis de PARBERG, eadem ex Familia progeniti, dignissimi Praefulis nostri aliqua mentio facta est.

FRIDERICVS huius nominis IV. Comes ab OETTINGEN XLVII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Ex Patre Ludouico XI. & Matre Comitissa de Schaumburg, ex qua tres filios, & filiam, Landgrauiam postmodum Liechtenburgicam, suscepit, (a) anno 1360. genitus, antiquissimae & iam tum celeberrimae Familiae suae non obuia certe honorum incrementa addidit. A nobilissimis parentibus ob egregiam indolem nobilissime educatus, selectissimisque informatoribus, optimis erudiendus litteris traditus, tantos breui tempore in scientiis progressus fecit, vt ad Academiam Paduanam missus (b) maximam in scientiis praesertim canonicis sibi laudem, per aliquot annos iisdem indefessa industria insudando, comparauerit. (c)

Insigni corporis & animi fortitudine praeditus, militarem Equitum Teutonorum ordinem adhuc adolescens profusus, vbique, in Porusia praesertim, grande virtutis nomen obtinuit, iuuenilibus iamiam annis Ordinis Balliuae Praefectus. (d) Canonicatu interea in Ecclesia Cathedrali Eichstettensi potitus, magnam sibi inter Confratres existimationem, & talem quidem conciliauit, vt defuncto anno 1383. Episcopo Principe, Rabano a Wilburgstetten, necdum aetatis annum 23ium egressus, per Canonorum suffra-

(1) Brusch. loco citato.

(a) Lazius de aliquot gent. migration. L. VII. pag. m. 332. nro. 16.

(b) Maquer Chronol. Einleit. in die Kirchengeschichte Th. 4. S. 44.

(c) Ex Cod. MSto in Conclavi Epi Princip. Eichstett. asseruato.

(d) Pantaleon Prosopograph. Heroum P. II. pag. 352.

fragia ad Thronum Willibaldinum euectus fuerit, (e) primum in Acolythatus ordine existens. (f)

Impleuit Fautorum suorum vota FRIDERICVS, & electionem suo assensu confirmauit. Cum autem Neoelectus ex Iurisprudentiae sacrae fontibus hausisset, requisitos ad suscipiendos Ss. Ordines sibi deficere annos, ac aetatem Episcopo necessariam se non complesse; post electionem illico Oratores, quos inter Rabno Kochner, & Gerungus Swayning Iurisperiti, ac Cathedralis Ecclesiae Eichstettensis Canonici, ad Summum Pontificem, Vrbanum VI. Romam ablegauit, qui & factam electionem, & ELECTI qualitates Summo Pastori insinuarent, & confirmationem simul impetrarent. Non haesit anxius multum Romanus Pontifex iam pridem de doctrina, pietate, aliisque suffragantibus meritis Neoelecti edoctus satis, & circa annorum defectum lubentissimus dispensauit, & praesentatum Antistitem maxima beneuolentia viduatae Ecclesiae confirmauit. (g)

Episcopalibus oneratus infulis bonorum omnium se praebere exemplum voluit, non pientissimi solum Antistitis, sed & iustissimi Principis officium adimplere satagens. Immaculatam quotidie litauit hostiam; in Ordinatione Clericorum, in Consecratione Ecclesiarum, & Altarium, aliarumque functionum episcopalium indefessus, ipsos etiam nonnunquam visitare aegrotos Pastor vere bonus non dubitauit. Disciplinae monasticae rigidissimus Vindex Priorem Abbatiae Wilzburgensis, Abbatem suum Henricum virum pium ac prudentem, proditorie anno 1395. trucidantem, & ideo ab Henrici famulis occisum, exhumari, ac sepulturae asininae tradi iussit. (h) Numinis Eucharistici singularis, perpetuusque Cultor in festo Theophoriae solennem Eichstadii Procesionem Primus instituit, Ipseque per vrbs compita Corpus Dominicum sub speciebus panis latitans in nouo Ostenfario, quindecim argenti marcas habente, suisque sumtibus confecto, ma-

(e) Necrolog. Eccles. Cathedr. Eichstett.

(f) Cod. MS. tus citat.

(g) Ibidem.

(h) v. Schüz Corp. Histor. Brandenburg, diplomat, Th. 1. Abth. 3. S. 261.

maxima reuerentia singulis annis circumgestauit, munificentissimus anno 1402. octauae Praebendae in Choro S. Willibaldi Fundator, & erecti in honorem S. Barbarae Altaris exstructor. (i) Libros chorales & misales non pro sua solum Cathedrali Ecclesia; sed & pro aliis plures summa diligentia conscribendos, pretiososque ornatus; cum decorem Domus Dei valde diligeret, suis conficiendos expensis curauit, Cleri sui Custos vigilantissimus. Magno ferebatur amore in pauperes, decrepitos praecipue vel laboribus, vel corporis defectibus fractos; magnum horum numerum sua in curia singulari plane, & vere paterno affectu nutriebat, singulisque diebus alimenta illis ministrari iusserat.

Antequam a Ruperto, Romanorum Rege, anno 1401. Norimbergae Imperii Feudis inuestitus fuisset, iam bono publico suae dioeceseos intentus, suum ampliare Principatum, coemtisque subditis, & pagis illustriorem continuo reddere omni nisu laborauit. Anno 1398. pagum Fribertshofen a Swigero de Gundolfingen iuniori cum diuersis villis & attinentiis pro 2700. florenis emit, (k) suoque Principatui adiecit, pluribus nobilissimis viris fideiubentibus. Arcem Herriedensem, destructa Reichenauiana, ex imis construxit fundamentis; erexit magnificam domum frumentariam in oppido Spalt; auxit ditiones suas pluribus aliis castris, villis, bonis, ac pagis, quos vel muris circumdedit, vel aliis structuris vtilissimis reformauit, ita, vt ultra viginti millia florenorum Rhenanorum, ingens certe illius aevi pecuniarum summa, ad comparanda bona impenderit, (l) non computatis pluribus florenorum millibus tum in suae residentiae tum castrorum suorum vtensilia expensis; quin moriens aerarium suum vacuum, sed potius magno pecuniae pondere refertum reliquerit.

Liberalis in omnes, Abbati Wilzburgenfi multa indulgit, ac plura confirmauit. (m) Franconiae Nobiles, suam non raro ditionem infestantes,
ac

(i) Acta Chori S. Willibaldi.

(k) Theoph. Sincer. Notit. histor. Crit. libror. Veter. rarior. 4. pag. 287.

(l) Maquer Chronolog. Einleit. in die Kirchengeschichte Th. 4. S. 153.

(m) Jung antiquitat. Monaster. Wilzburg. pag. 86.

ac plurima damna tum incendiis, tum rapinis inferentes, anno 1408. prope Herriedam per Magistrum Curiae suae ad villam Lauterbach imperterritè aggresus profligauit, illorum exercitum, neutiquam contemnendum, magno animo prostrauit, ac viginti tres iniquos eiusmodi inuasores Herriedam magna cum laetitia captiuos cum spoliis deductos ibidem decollari iussit, vnico adolescente ob imbecillem aetatem ad preces Patris enixe rogantis, magno pecuniae pondere redempto, & Familiae aegerrime licet restituto. (n)

Tranquillitate tali modo Principatui suo obtenta, hostibusque hisce triumphatis, alii succeserunt Ecclesiae, subditisque suis aeque, vel omnino nociui magis; Albigenes nempe, seu Waldenses, qui felicitatem suam in spurcitiis carnis potissimum collocantes; sectam suam ferro & igne dignam ferro & igne in Gallia primum plantarunt. Coeperunt maleuoli hi Doctores toxicata peruersissimae doctrinae suae semina in superioribus etiam Dioeceseos huius partibus spargere, nefandaque haereseos nouae principia disseminare. Ast FRIDERICVS vix de nouis Apostolis certior redditus illos summa vndique diligentia perquirere, & vel cruce in fronte signatos ex illa expellere, vel vulcano expiandos tradere; suum Episcopatum breui interuallo, principiis obstans, ab his zizaniis expurgauit. (o)

Demum Vir magnae eloquentiae ac litteraturae, cum anno 1412. Foedus adhucdum cum Ducibus Bauariae ad conseruandam viarum publicarum securitatem iniisset, (p) strenuus, ac multum prudens, & sagacissimus, in Consilio maturus, in conuersatione liberalis, in omnibus prouidus, ac circumspectus, in exsequutione sui pontificalis officii expeditius, & bene deliberatus, aerario repleto, oneratisque granariis cunctis, sustentatis multis continuo sua in Curia, non tam suo, quam ipsorum emolumento, Nobilibus, fundatisque pluribus in remedium animae suae anniuersariis, graui coepit infirmitate detineri, viribus ex ea destitui, & ad extremam luctam devenire. (q)

Qua-

(n) Idem Codex MStus.

(o) Acta Collegii Herried.

(p) Meusels Geschichtsforscher Th. 7. S. 64.

(q) Verba citati Codicis MSti.

Quare mortis vicinae quasi praescius in die Exaltationis S. Crucis, conuocato omni ciuitatis Eichstettensis Clero, Ss.is ad vltimum luctamen Sacramentis praemunitus, iisque maxima deuotione susceptis, anno aetatis suae 55. pientissime in Domino obiit, Antistes nulla vnquam obliuione oblitterandus. In Vigilia S. Mathaei Apostoli corpus exanime in Choro S. Willibaldi terrae mandatum pone Altare D. Barbarae sacrum, ab Ipso erectum, praesentibus, ac dignissimo Principi parentantibus Duce Ba-variae, Ludouico, ac fratribus suis, Ludouico ac Friderico; Ludouico iuniore Patruo suo ex Comitibus de Oettingen, & Friderico Wanone de Heideck, aliisque quam plurimis summae Authoritatis personis.

Langius (r) Collector antiquitatum Oettingensium solertissimus hoc FRIDERICO Elogium, sua forte a Familia erectum, exhibet:

FRIDERICVS IIII. Comes Oettinganus Episcopus Aistettensis Electus legitime A. 1383. aet. suae 23. confirmatus ab Urbano VI. PP. Castrum Danhusense Bruneccense cum adiacente territorio emit. Herriedensem arcem ex imis fundamentis construxit, Lichonoviana arce adiecta. Arbergensis arcis turrim excelsam & aliam Castri S. Wilibaldo dicatam erexit. Domum, quam Praesul habet intra Muros Norimbergenses egregie coronauit. In Oppido Spalt magnificam domum frumentariam construxit. Latrociniorum & seditionum summus hostis fuit. Obiit in Eistettensi Palatio Episcopali 19. Sept. a. 1415. quo die coepit Concilium Constantiense, sepultus in S. Wilibaldi Choro ante Aram S. Barbarae a se fundatam.

G.

GABRIEL ex celeberrima Familia Equitum auratorum de EYB, Iuris Pontificii Doctor, LII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

R

Ar-

(r) Materialien zur Oettingisch. Geschichte. B. 4. S. 224.

Arbergae, Oppidulo Territorii Eichstettensis in partibus huius Principatus superioribus haud procul Herrieda sito, ex Patre Ludouico de Eyb in Summersdorf, summo huius Satrapiae Praefecto, Matre vero Magdalena de Adelman ab Adelmansfelden anno 1455. die 29. 7bris S. Michaeli Archangelo sacra natus est GABRIEL noster. (a) Eluxit iamiam in pueri vultu indoles, in sermone ingenium. Vnde primis ibidem litterarum rudimentis diligenter perceptis Erfordiam a Parentibus ablegatus, eruditionem, ac laudem adeptus est non vulgarem. Laurea artium liberalium hoc in Thuringiae studio, illo utique aevo celeberrimo, donatus, anno 1475. ad Academiam Ingolstadiensem se contulit, dato matriculae Vniuersitatis nomine 24. Aprilis, (b) Iuris ciuilibus scientias gustaturus.

Inflammabat profecto GABRIELIS in studiis ardorem Albertus de Eyb, Patruelis, Legum Doctor, qui humaniores litteras Germaniae inuexit, ut liber ab eo editus, Margarita Poetica dictus, abunde testatur. Praebendis interea in Ecclesiis Cathedralibus Eichstadii, cui quidem iam anno 1460. adscriptus fuit, (c) Herbipoli, & Bambergae potitus, animum minime a delectantibus Musis auocauit; imo vero, cum tantum profecisset, ut Papinianistarum honore dignus haberetur, ad Ticinense Athenaeum, summae tunc Authoritatis & Famae in Italia, migravit, quod sub inclyto Mediolanensium Duce Francesco Sfortia, & Galeatio filio clarissimis sane utriusque Iuris Professoribus prae coeteris Academiis floreret, ut iuridicis studia sua disciplinis iterato traderet. (d) Continuo septennio in vno, eodemque domicilio, ut animi constantiam facile agnosceres, Iuri praesertim Pontificio ita insudauit, ut Doctoratus insignia consequutus fuerit. (e) Hacce praerogatiua, quam laboribus utique & vigiliis partam, nobilem
ae-

(a) Ex relatione Leon. Angermayr^a Confessionibus, & Capell. aul. Seruitiis huius Episcopi. Item Gretser. in Catal. Episcoporum.

(b) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 49.

(c) Ex Kilian. Leib Annal. maior. MStis GABRIELIS Coetanei & intimi.

(d) Ex iisdem.

(e) Ex citat. relat. Leon. Angermayr.

aeque, vel omnino nobiliorem longe illa sui stematis esse iudicauit, ornatus in Germaniam reuersus est.

Sacerdotio, quamprimum per aetatem licuit, iam initiatus, Ecclesias, quarum Seruitiis sese mancipauerat, summa solertia visitauit; breui Bambergensis Ecclesiae Cantor (f) quem personatum anno 1495. etiam Eichstadii impetrauerat, (g) constitutus est. Obseruantiarum quolibet in loco introductarum rigidissimus Custos cum aliquando cum Cognato suo Bernardo de Adelmann horas canonicas recitaret, & hic, vocante interea temporis ad Capitulum campana, Primas absolueret vellet, GABRIEL in haec verba erupit: Nunc eundum est, quo vocamur, & praeponenda res publica priuato negotio; hoc, ad quod vocamur, expedito orationes nostras expedire poterimus. (h) Virorum de scientiis bene meritorum Cultor eximius, Kilianum Leib Praepositum Rebdorfensem impense adeo coluit, vt illum non solum saepius mensae suae, sed & intimorum suorum ordinarie participem esse voluerit, dicere solitus: Neminem sibi consulere, & solidam doctrinam assequi posse sine Familiaritate doctorum hominum. (i)

Optimis sane eiusmodi principiis innutritus, aliisque rarissimis naturae dotibus ornatus, post mortem Wilhelmi a Reichenau anno 1496. ad solium Episcopale Eichstettense euectus est GABRIEL noster. Effusa igitur totius ciuitatis inter iubila Princeps & Episcopus proclamatus, & a Ruperto Episcopo Ratisbonensi, Comite Palatino Rheni, assistentibus vtriusque Ecclesiae Suffraganeis, aliisque Dioeceseos Abbatibus & Praelatis consecratus est. (k) Vix Pedum & Sceptra tenuit summis Pontificibus, & Caesari gratus, Episcopatui ornamento, subditis omnibus charus esse coepit; etenim pietate & religione Clerum in officio, Ecclesias in dignitate pristina, quantum per temporum malignitatem fieri potuit, suos ab emer-

(f) Ex Annal. Kil. Leib.

(g) Ex iisdem, & Necrolog. Cathedr. Eccl. Eichstett.

(h) Ex Annal. Kil. Leib.

(i) Ex eiusdem Diario.

(k) Ex relat. Leon. Angermayr.

gentibus hinc inde nouis circa auitam religionem erroribus immunes retinere sedulo studuit. Iustitiae defensor, aequitatis summus Custos, subditorum suorum Pater magis, quam Dominus.

In rebus agendis circumspectus, & cautus omnes negotii causas, circumstantias, & exitus adcurate expendens, praecipue, si vicinorum Principum oratores rem nouam sollicitarent: Experientia doctus etiam suspicionibus nonnunquam locum dabat, ne finis, quo tenderent, in detrimentum Ecclesiae vergeret. Forti praeterea, & infracto animo, adeo, vt nullis Principum etiam potentiorum minis terreretur; & vbi de iuribus & libertate Ecclesiae agebatur, nulli vnquam hosti cesit licet minacissimo, & Principum aliorum innixo auxiliis. (l) Eundem profecto in minoribus quoque negotiis ostendebat; vnde si se causam arbitrabatur habere iustam, haud facile persuaderi poterat, vt vel concordaret, vel causae cederet; hinc continuas vix non lites vel in Rota Romana, vel in iudicio Camerae imperialis coram Officiali suo pendentes habuit. (m)

In functionibus Episcopalibus impigrum sese & indefesum praebuit; non contentus plures Ecclesias, & duos Suffraganeos, Casparum nempe Tobrisch, & Fabianum Schlosfer, suae Dioeceseos consecrasse; sed & Episcopum Bambergensem, Vitum Truchses de Pomersfelden, & Augustanos, Henricum a Liechtenau, & Christophorum de Stadion, sacris condecorare infulis; imo Ipse Abbatisae ad S. Walburgam Eichstadii, Walburgae de Absperg, solenni ritu initiatae benedicere voluit. (n) Solenitati, qua Albertus Brandenburgicus, Archiepiscopus Moguntinus, ad dignitatem Cardinalitiam euectus fuerat, inter alios Imperii Principes Augustae Vindelicorum interfuit. (o)

De pluribus Dioeceseos suae hostibus vel singulari sua prudentia, vel etiam vi adhibita, vel mira vigilantia GABRIEL ordinarie triumphauit.

Cer-

(l) Kil. Leib. Annal. maior.

(m) Idem loc. cit.

(n) Ex cit. relat. L. Angerm.

(o) Manlius apud Freher. Scriptor. Rer. German. T. II. pag. 711.

Certe cum bellum bauaricum Albertum inter Boiariae Ducem, & Rupertum Comitem Palatinum Rheni ob Ludouici diuitis inofficiosum testamentum ortum esset, iamque ditionibus suis vtrunque ita immineret, vt hae relictum Bauaris spoliū crederentur, non solum his belli incendiis saluos, & incolumes eripuit subditos; sed litigantes omnino Duces cum aliis Imperii Principibus feliciter composuit. (p) Sectam Rebaptizantium in Dioecesi superiori sese diffundentium ferro & armis breui compefcuit. (q) Nouas Lutheri opiniones, 95. positionibus comprehensas, Doctori Eckio, quem singulari semper fauore prosequabatur, discutiendas, & si quas contra Patrum suorum fidem inuenisset, animaduersionibus illustrandas, ac sibi transmittendas mandauit, (r) vt nouellae huic doctrinae, quantum necessitas postulabat, obuiare posset. Bernardum ab Adelman, cognatum suum, ad saniora Consilia reduxit, imo liberalissimae eiusdem Foundationis author fuit. (s) Rusticorum tumultuantium, aliorumque perditorum hominum pacem publicam impune interturbantium, quo tempore, sueuica Confoederatione nondum inita, incendio & rapinis passim suis etiam in ditionibus infesti grassabantur, proteruiam coercendo subditos suos in securitatem asseruit. (t)

Expensas facere coactus plurimas tum in conuentibus Imperii sequendis, & cohibendis turcarum excursionibus, bellisque italicis & germanicis; tum quoque in emendis, exstruendis & reparandis hinc inde aedibus, comparandisque Nobilium bonis; nec tamen nisi tribus duntaxat vicibus toto Principatus sui tempore exactiones suis subditis imperauit, & solus ferme Principum germanicorum in seditione illa rusticorum a contributionibus abstinuit; quin & magnam & pecuniarum & frumenti copiam post mortem reliquit, (v) Maluit nempe Princeps optimus parsimonia potius, quam censu subdi-

(p) Adlzreitter in Annal. boicae gentis P. II. L. IX. pag. 223.

(q) Kil. Leib. in Annal.

(r) Parnasus boicus II. Unterredung.

(s) Annal. minor. Kil. Leib.

(t) Idem loc. cit.

(v) Ex relat. Leon. Angermayr.

tis exitiali necesarias Summas congerere; merito inde a Carolo V. Imperatore suos inter consiliarios adscitus, (w) & Pater Patriae dictus.

Sanctimoniales plurimas suis ex virtutum palaestris, tutissimisque in integritate perseuerandi asyulis tempore ita dictae reformationis eiectas recepit, suisque impensis sustentauit. (x) Religiosos, laicosque innumeros hac aetate ad se confugientes, auitaeque religioni fideles, suis sub alis paterne fouit, iisque de pane quotidiano prouidit. (y) Hernia demum, erysipelade, aliisque languoribus, pluribus annis dire vexatus senescere coepit ANTISTES noster sapientissimus; miseras suas, senectutis comites, variis epistolis tum a summis Pontificibus, tum a Caesare ad ipsum datis hinc inde refocillantibus. Vnicam Clementis VII. P. M. anectotam adhuc, hoc loco adponere iuuat ex Kiliani Leibii annalibus maioribus. (z)

Venerabilis Frater Salutem, & apostolicam Benedictionem. Semper libenti animo audiuius Fraternitatis tuae virtutem, & prudentiam in illa inclyta germanica natione claram esse, & egregiam tuamque erga christianam religionem pietatem vigere imprimis. Sed hoc nouo accessit laudis, quam tibi eximiam comparasti, aduersus impios, & haereticos lutheranos tumultuantes, in propugnatione verae fidei, ita laetati sumus, ut tuam laudem nobiscum pene communem aestimemus, quamquam nobis dolori est, fuisse opus armis. Sed si arma necessaria sunt pro christianae iurisdictionis conseruatione, non modo repudianda non sunt, sed etiam forti animo sumenda. In quo sane illud nos delectauit in tantis motibus & perturbationibus status ecclesiastici tuam maxime enituisse virtutem. Est itaque, in quo tibi pro paterna nostra in te charitate plurimum iure optimo gratulemur, & nobis gaudeamus. Te vero hortari in Domino, & monere, ut quo coepisti animo Christi causam, & ecclesiasticae dignitatis pergas defendere, non tam necessarium ducimus, quam officiosum, ut quod sua sponte factura est Fraternitas tua, nostri etiam causa faciat. Datum Romae apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris Die XXIII. Augusti M. D. XXV. Pontificatus nostri anno secundo.

(w) Kil. Leib. Annal. maior.

(x) Idem loc. citat.

(y) Idem loco cit,

(z) Loc. cit. pag. 117. a. b.

Eodem, seu potius vltimo aetatis suae tempore & Caesar & Rom. Rex Ferdinandus GABRIELEM sollicitarunt, vt Coadiutorem aliquem admitteret; ipse autem, quod apud Gretserum legitur, nec precibus, nec minis eo impelli potuit, iuramenti fidem, & episcopatus exilitatem causatus. Fuit vero inter Competitores Electoris Palatini frater, qui sibi adeo Paulum III. R. P. adeundum censuit pro obtinendo, adiutoris nomine, episcopatu nostro. At repulsam & Romae passus est, qua quidem grauitur se offensum putauit Princeps Elector, alienior propterea in Pontificem factus; tametsi Paulus repulsam causis tam aequis dedisset, vt Ferdinandus eam ceu sanctam commendauerit. (aa)

Post tot labores, sollicitudines, & vigilias tantae adhuc erat viuacitatis in aetate iamiam decrepita, vt litteras cuiuslibet sine specularibus, siue oculariis legeret. Testis oculatus Caspar Ostermaier Canonicus Rebdorfii de GABRIELE memorat; Proximo Maio Breue apostolicum, cuius tamen character ei erat insuetus, praesente Nuntio apostolico, Petro Paulo Vergerio, Viro Eminentissimo, ac sollicitatore Concilii Oecumenici fidelissimo, cum omnium praesentium admiratione sine speculatorii adminiculo expedite legit. (bb) Postquam foederi caesareano nouenali adhucdum nomen suum dedisset, (cc) & magnificam ante Chorum S. Willibaldi Dioeceseos Fundatori & Patrono glorioso ex marmore statuum suis insignibus ornatam erexisset, sibi que sepulchrum post summum Ecclesiae Cathedralis Altare praeparasset, mortem sibi vicinam esse sensit.

Triduo itaque, antequam viuis excederet, conuocatis ad se in arcem S. Willibaldi Canonicis, Ioanne a Wirsberg Ecclesiae Decano, Casparo de Hirnheim, & Mauritio ab Hutten a Capitulo deputatis administrationis suae rationem reddidit, eosque ad concordem Successoris electionem cohortatus est. Rogauit praeterea adstantes, vt, si quem offendisset, ei condonaret propter Deum; nam & ipse omnibus eum offendentibus di-

(aa) C. Sfort. Pallauicin. Histor. Conc. Trident. L. IV. C. 8. n. 5. pag. mihi 145.

(bb) Ex Eiusdem MSto in 8.

(cc) Spies Geschichte des kaiserl. 9. jährigen Bundes S. 12 — 98.

dimitteret. Hoc omnino voluit in omnibus Ecclesiis huius ciuitatis e Suggestu proclamari, & publicari, velut supremum suum Eulogium, & vltimum voluntatis suae monumentum. Demum inter manus Kiliani Leib, & Leonardi Angermayr, quos ad extremum vsque vitae Spiritum secum habere voluit, plenus dierum ex hac vita mortali migravit ad Dominum ipsa nocte S. Andreae Apostoli 80. aetatis expleto anno 1535. Elatus luctu publico, in Sepulchro sibi iamiam inter Sacrarium & Altare summum praeparato conditus est. (dd)

Praefuit 39. annos, & attigit; imo superauit annos S. Willibaldi; (ee) aetate singulos Germaniae Principes superauit; prudentia non cesit vlli, ac septuaginta tres aetatis annos habens visu, auditu, omnique sensu valens semel duntaxat e vena misit sanguinem nullo vnquam balneo vsus. (ff)

Epitaphium ad Sinistram Solii Episcopalis muro infixum sequens exhibet encomium:

O Insignia Gentilitia.

Reueren- mus in Christo Pr. & Dnus D. GABRIEL
ab EyB, Eystetten. LII. Epus (quem hoc monumentum
refert, quod ipse viuis sibi posuit) cum Ecclesiae suae
vltra fatale omnium Praedecessorum suorum
tempus annis XXXVIII. minus diebus V. feliciter
praefuisset, vita functus est anno a Christo nato
M. D. XXXV. Cal. Decemb. vixit annis LXXX.

Mensibus II. Die I. Huic de republica optime merito,
si gratus es, requiem, precaberis, Lector.

Deut. XXXII.

Vtinam saperent, & intelligerent,
ac nouissima considerent.

Mors omnibus communis.

Ioan.

(dd) Ex Annal. Kil. Leib, & relat. Leon. Angermayr.

(ee) Eckius in Oratione Funebri.

(ff) Kil. Leib loc. citato.

Ioan. Eckius in additamentis ad orationem in laudem eruditae Nobilitatis sequentia de illo posteritati reliquit:

GABRIEL de EYB V. I. insignia in studio Papiensi adeptus, omnino in hoc albo connumerandus. (gg)

Ioan. Auentinus, cui plura suo ex Archiuio documenta legenda tradere dignatus est, GABRIELEM, Episcoporum Germaniae *doctissimum* adpellare non dubitauit. (hh) Quae porro I. W. de Lith in der *Erläuterung der Reformations Historie* — aus dem hochfürstl. Brandenburg, Onolzbach. Archive (Schwobach 1733. 8.) de GABRIELE nostro scribit, quod nempe Bischof Gabriel zu Eychstädt — vielleicht eine Überzeugung von der Evangelischen Lehre gehabt, — — — und daß der Ausgang gewesen habe, daß er in dem hiesigen Fürstenthum, davon ein grosser Theil zu seiner bischöflichen Absicht gehörte, der Ausbreitung des Evangelii keinen heftigen Abbruch gethan — B. I. S. LXIV. S. 100. refutatione non indigent. Bulla certe Clementis VII. P. M. Gretserus in Catal. pag. 524. aliaque plurima, quae D. de Lith ignorasse videtur, GABRIELIS zelum pro religione catholica testificantia, abunde ista refutant.

GEBHARDVS Comes a CALW, XVII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps; inde Summus Pontifex, VICTOR II. adpellatus.

In antiquissima Sueuorum ad Nagoltum Fluuium sita, modo Ducibus Wirtenbergenfibus subdita, ciuitate Calw, quod illi nomen illustrissimi Progenitores, Saeculo V. iamiam sago clarissimi (a) indiderunt, Saeculo XI. genitus est. Pater Hartwicus, Mater Biliza regalem, vti ipfus Imperator fateri non erubuit, suo sanguine profapiam contingentes, a prima aetate GEBHARDI sui animum bonis artibus exornari curarunt. (b) Matu-
S
ri-

(gg) Cf. hic liber rarissimus in 4. ex Officina excusoria Millerana.

(hh) Annal. Boior. L. I. pag. 4. Edit. Basil.

(a) Lucas uiralter Grafen Saal S. 883 — 85.

(b) Relatio histor. de Episcop. Eichstett. Anonymi Hasenried, it. Pantal. Profopogr. illustr. viror. Germ. P. II. pag. 129.

ritate morum, ac iudicii, aliisque eximiis virtutibus annos praeuenientibus iuuenis admodum Canonici Ecclesiae Cathedralis Eichstettenensis adscriptus est. Paucos tantummodo annos stillum inter Canonicos, in communitate adhucdum viuentes, tenuit; cum defuncto, anno 1042. post breuissimum duorum mensium regimen Gottsmanno, Comite de Rottenburg, alius Eichstettenfi Cathedrae praeficiendus esset Antistes.

Infinuarunt Canonici, vti illius temporis mos ante initum pactum Calixtinum ferebat, (c) Imperatori Henrico III. uiduam esse Ecclesiam suam, rogaruntque, vt de alio idoneo ad id officii ipsis Pastore provide-re dignaretur. Exquisiuit Imperator diuerforum Episcoporum Principum hoc super negotio sententias, repudiatisque aliquibus commendatitiis, S. Bardonis Archiepiscopi Moguntini Oraculo, quo dignitatem Episcopalem Eichstadii GEBHARDO conferendam suaserat, & cui maiorem longe post aliquot annorum interuallum collaturus esset, praedixerat, adqueiuit. Aetas equidem, viso Iuene Canonico, quae oneri tam augusto necdum videbatur matura fatis, Caesaris suspenderat calculum; sed praeponderante tanti Viri testimonio annulum, & baculum sine vlla mentis solitudine GEBHARDO solenniter commisit. Innotuit inopinata haec Filii promotio Hartwico Patri, iustissimoque perfusus gaudio, quisnam Dioeceseos huius Fundator, & Patronus esset? sciscitatus, sanctumque Willibaldum esse audiens, somnium suum se fefellisse reposuit, quod ipsi filium suum S. Petri aliquando succesorem fore praesagiebat; sed nondum forsan venisse horam hanc se autumare debere. (d)

Vix igitur sacris condecoratum infulis non solum a secretioribus sibi consiliis GEBHARDVM esse, sed & administrationem Imperii, publicique regiminis paucis interpositis annis tanquam secundo a Rege, soloque folio minori Imperator concedere voluit, (e) reuera deprehendens, non in solis tan-

(c) Riegger Corp. Iur. publ. Academ. pag. 4.

(d) Anonym. Hasenried, item Sterzingers Chronol. Einleit. in die Kirchengesch. Th. 2. S. 381.

(e) Anon. Hasenried.

tantum semper Senibus consilium, & rationem esse, vti sapientissimus Cicero affirmare solebat. Doctrina itaque, Sapientia, ac morum grauitate prudentissimis etiam Senibus aequiparatus inuidiam, quod rarissimum est, virtute superauit, & concreditae sibi Dioecesi, & Imperatori, & vicinis Principibus pari prudentia, ac animi robore sua seruitia praestitit. A Conrado Boiorum Principe in vngariam profecturo Ducatus gubernationem suscepit; (f) felici adeo successu, vt ipsi etiam Pueritia Henrici VIII. regenda demandata fuerit. (g) Interfuit cum Caesare anno 1052. Comitibus Norimbergensibus, in quibus de expeditione contra vngaros deliberatum, & Ratisbonensibus, vbi praesente, ac praesidente Leone IX. P. M. de exuuiis S. Dionysii Areopagitae disceptatum fuit. (h)

Tot licet, tantisque curis occupatus, incredibili nihilominus ardore concreditae sibi Dioecesi inuigilauit populi Pastor zelosissimus, Clerique Custos acerrimus; quaecunque ad vitam, & morum honestatem illorum pertinebant, vigili oculo obseruare, castiganda castigare, & pro bonis Magnorum etiam gratiam flagitare solitus. (i) Fundamenta ad binas Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis turres posuit. Fundauit anno 1053. monasterium sub S. Benedicti regula Albae Augiae Narischorum (Weisfenau) in Palatinatu superiori haud procul Norimberga situm; etsi hoc vnicus tantummodo Author, & hic sublesta non raro fidei, adfirmet. (k)

Tredecim vix non interea fluxere anni, donec S. Bardonis vaticinio, Patrisque somnio fides constiterit. Anno 1055. primum, Leone IX. Comite de Dagsburg, anno praeterito e viuis sublato, GEBHARDVS ad maiorem dignitatem eleuari, sanctique Petri Successor ordinari potuit. Mittunt Clerus, Populusque Romanus post S. Pontificis fata Hildebrandum, S. R. E. Oeconomum, & Subdiaconum, qui horum nomine nouum ab

S 2

Im-

(f) Idem. Cf. Aemil. Hemmauer Histor. Entw. Oberaltaichs S. 72.

(g) Parnass. boic. Bericht. 22. S. 200. item Adlzreitter Annal. boic. gentis P. I. L. XVII. pag. 432.

(h) Auentin. L. V. Annal. Boior. pag. m. 330. seqq.

(i) Monumenta boica Vol. III. pag. 103.

(k) Bruch. Monasteriol. pag. 13. edit. Sulzbac.

Imperatore Sedi Apostolicae Pontificem peteret. (l) Henricus Romanorum votis satisfactorius, ac Ecclesiae de centro unitatis prouisorius, mox coacto Moguntiae Episcoporum Conuentu Suffragantibus, ac simul adplaudentibus Romano Legato, ac praesentibus Episcopis, GEBHARDVM Eichstettensem Episcopum Romanae Ecclesiae Pontificem denominat. (m) Ast humilissimus Praesul nil magis, quam excelsa adeo honorum, laborumque culmina fugitans, antequam Romae promulgaretur, fideles sibi aliquos ad eandem urbem miserat, qui tum clero, tum populo, GEBHARDVM suspectum redderent; imo etiam, Sanctorum more, optimam Ipsius Famam denigrarent; vel enormia omnino, si opus esset, crimina, licet falsissima, Ipsi imputarent. (n) Sed & has artes elusit Prouidentia diuina. Quanto pluris Antistes Eichstettensis oblatam sibi dignitatem recusauit, tanto magis Romanorum desiderium ad obtinendum Eum prouocauit. (o) Ratisbonae igitur conuocatis denuo Regni Primatibus Henricus ad acceptandum summi Pastoris officium GEBHARDVM, aegerrime licet suo a latere auellendum, cogit. Promittit Hic se obtemperaturum, si ea Romanae Sedi autoritate imperatoria restituerentur, quae iniquorum machinationibus eidem subtrahita fuissent. (p) Romam, consensu praestito, deductus, ac iubilante Clero, & populo exceptus in die Coenae Domini, anno 1055, 18. Aprilis (q) coronatus est, nomenque VICTORIS II. adoptauit. Primae Sponsae suae, Eichstettensi Ecclesiae fidelissimus nunquam illam dimisit. Eodem adhucdum anno vestigia sanctissimi Praedecessoris sui sequuturus, praesentem Ecclesiae statum, ne iterum vacillaret, firmare perrexit, ac propterea Concilium florentiae, iuuitato ad id etiam Caesare, Festo Pentecostes

(l) Lambertus Schaffnaburg. apud Pistor. script. Rer. German. T. I. pag. m. 320. Cf. Meichlbeck. Histor. Frising. T. I. pag. 250. it. Schmidt Gesch. der Deutsch. Th. 2. S. 237. v. Außg.

(m) Anonym. Hasenriedan. it. Hartzheim Concil. Germ. T. III. Serie Chronol. Reg. Germ. pag. XXXI. & 124.

(n) Idem.

(o) Idem loc. cit.

(p) Idem coetaneus. Cf. Raderi Bauaria sancta T. II. pag. 205. seq.

(q) Moneta, quae in manibus Scriptoris est, Eiusdem honoribus excusa, etsi non coetanea, Leo Ostiens. Chron. Casfinense.

stes indixit. (r) Damnavit in hoc plures Episcopos simoniaca labe infectos; in Concubinato deprehensos, vel convictos sedibus suis amovit; leges saluberrimas aduersus Simoniacos, & fornicarios condidit. (s) Restituendis Ecclesiae bonis totus incubuit; ad corrigendos prauos vsus gallicanae Ecclesiae, causasque quorundam Episcoporum cognoscendas, & diiudicandas Legatum a latere, Hildebrandum, misit. (t)

Vehementi eiusmodi censura, ac reformatione morum odium luridorum incurrit, ita quidem, vt ipse Subdiaconus suus sanctum Virum veneno e medio tollere attentauerit. Miscuit toxicum vino in Iesu Christi sanguinem transubstantiando. Ast mors ipsa exhorruit immane facinus; cum enim VICTOR calicem e sublimi, populo adorandum exhibiturus leuare non posset, causam rei insolitae, in genua prouolutus, a Deo percipere voluit. Mox toxicator improbus a daemone corripitur, quoque authore id ausus fuisset, argumento nimis luculento manifestum facit. Vicit tamen in bono malum VICTOR, ac iteratis precibus a Corpore simul, & Corde, Facti pessimi poenitente, inquilinum stygium exegit. (v)

Anno 1056. denuo in Germaniam venit, inuitatus nempe ab Henrico Imperatore, quem Primates Imperii aliquo iam tempore alieno, infestoque intuebantur animo, (x) Goslariam, magnificoque exceptus adparatu festum Natiuitatis Beatissimae ibidem celebrauit. Aliquot diebus Pontificis sapientissimis vsus Consiliis Caesar aegrotare coepit, ac paulo post Botfeldae in Saxonia in VICTORIS praesentia diem extremum clausit, dignus fane, Eo praesente, mori, a cuius Spiritu viuis pependerit. (z) Romam inde Summus PONTIFEX reuersus, plurimis prudentissime dispositis Florentiam iterum proficiscitur, Romam non amplius visurus; morbo

s 3

nam-

(r) Mansi Concilia T. XIX. pag. 834.

(s) Eggs Pontificium doctum pag. 323.

(t) Baron. Annal. Ecclesiast. ad hunc annum.

(v) Continuat. Herman. Contract. apud Vrftif. Script. Rer. Germ. T. I. pag. 341. it. Lambert. Schaffnab. apud Pistor. Script. R. G. T. I. l. c. Baron. Annal. ad h. a.

(x) Hermann. Contract. ad hunc ann.

(z) Lambertus Schaffnaburg. loc. cit.

namque ibidem correptus 28. Iulii 1057. animam Creatori reddidit, eadem in ciuitate in Cathedrali S. Reparatae Ecclesia sepultus. (aa)

Edidit varia Decreta, Statuta, Diplomata, quorum meminit Baronius T. XI. Annal. Ecclesiast.

Scripsit varias litteras apostolico Feruore plenas. (bb)

Inter MM. SS. Bibliothecae Vaticanae extat Eius oratio habita in Concilio Florentino aduersus Simoniacos & Concubenarios. (cc)

GEGG Ioannes Bapt. Ss. Theolog. Doctor, Canon. antiquisf. Colleg. Herried. Episcopus Trapezuntinus, & Suffragan. Wormatiensis.

Eichstadium, prima S. Willibaldi Sedes Episcopalis, IOANNEM nostrum anno 1664. 28. Maii mundo genuit. (a) Parentes pientissimi, & ex mercatura opulenti satis, quidquid ad honestissimam Filii sui educationem conferre poterant, contulere. Ab ineunte aetate amoenioribus Musis consecratus, insigni plane cum profectu in Gymnasio Eichstettenfi inferiorum stadium est emensus. Ad Academiam inde dillinganam profectus, & numero Alumnorum Pontificiorum adscriptus, facta de statu feligendo matura deliberatione, disciplinis theologicis, & Canonicis operam dedit, fructu sane labori impigro ita respondente, vt post lapsum trium annorum, quos hoc in Musarum emporio exantlauit, & Theologiae, & Ss. Canonum Licenciatus proclamatus fuerit. (b)

Sacerdos inauguratus mox Cooperatorem Monhemii, oppidulo Ducatus Neoburgici, agere iussum mira alacritate, singularique Zelo interdium noctuque animarum saluti per duorum annorum spatium inuigilauit. Vt
igi-

(aa) Leo Ostiens. Baron. Annal. Eccl. ad h. a. nro. 9. Eggs Pontific. doctum pag. 324.

(bb) Vghellius Ital. Sacra.

(cc) Eggs Pontif. doctum pag. 324. Cf. Olear. T. II. Bibl. Script. Eccles. pag. 223.
Item Caue Histor. litter. S. E. Vol. II. pag. 140.

(a) Annal. Colleg. Herried.

(b) Ibidem.

igitur debitum laborum suorum praemium ferret, anno 1690. resignante Stephano Hell Canonico Herriedensi, Parochiam Egweil Canoniciatui praeferente, huius praebenda ab Episcopo Principe Ioanne Eucharzio donatus est. Ingenium, quod a natura acceperat, ad omnes res appositum & accomodatum, aliaeque singulares prorsus animi dotes breui admodum temporis interuallo GEGGIVM toti Capitulo acceptatissimum reddiderunt. Praestito 23. Septembris eiusdem anni iuramento solito paulopost nouum Canonicum piscinarum, & inde sylvarum Capitularium Praefectum constituerunt. (c) Praefectura sequenti anno, 1691, Capituli grauatus, mirum est, quanta facilitate, quantoque vigore animi haec munia, etsi quodlibet curam & diligentiam non mediocrem postulabat, obierit. Ad annum vsque 1694. tum ad Capituli, tum subditorum emolumentum haec officia sustinuit, donec nimirum 10. Nouembris eiusdem anni ad solam animarum curam vocatus amplissimam paroeciam Herriedensem regendam suscipere debuerit. Multa hoc in munere ordinauit concreditis sibi ouibus valde proficua; plura ad decorem domus Dei conficienda curauit; plurima, eaque saluberri- ma ad Collegiatae honorem, & sanctae Religionis emolumentum constituit.

Tot, tantasque excellentissimi Viri qualitates, & insignia merita Ipsus Episcopus Princeps Eichstettensis, Ioannes Martinus, non potuit non admirari, & vt debitis virtutem afficeret praemiis, GEGGIVM anno 1700. post innumera Ecclesiae suae praestita obsequia Herrieda auocatum Collegio Consiliariorum suorum, qui ecclesiastica tractare solent negotia, Eichstadii asfociauit, ac Praebenda in Choro D. Willibaldo sacro donauit, ad ampliores paulo post honores promouendum. Paruit quidem Vir omni laude insignis vocanti Antistiti suo; renunciauit Canoniciatui, vt autem & titulo honorifico Canonici Herriedensis renuntiaret, persuaderi nunquam potuit.

Eodem feruore, eximioque zelo, quo Herriedae sua munia obibat, etiam Eichstadii Dicasterio Ecclesiastico intererat; nullo vnquam labore,
nul-

(c) Annal. Colleg. Herried.

nullis vigiliis fatigandus. Ad dignitatem Officialatus anno 1701. 20. Martii promotus iurisdictionem contentiosam singulari dexteritate, nec minori acribia exercuit, ita quidem, vt ob crebriorem Vicarii generalis, ac Suffraganei, Adami Nieberlein, absentiam Officialis generalis a Celsissimo anno 1711. denominatus fuerit, (d) vt simul sua in iurisdictione voluntaria dare specimina posset.

Dedit & haec, & tanto quidem cum foenore, vt diuulgata GEGGIANI nominis fama, ac ad oras vsque rhenanas emanante ab Episcopo Wormatiensi, Francisco Ludouico Comite Palatino Rheni ex Domo Neoburgica, Suffraganeus Wormatiensis nominatus, (e) obtento a sede apostolica anno 1715. Episcopatu Trapezuntino, sacris infulis condecoratus fuerit. Ornauit mense Maio eiusdem anni nominatum iam Episcopum Academia Dillingana Doctoratu in Theologia, & vtroque iure; auxit dignitatem Pontificalem serenissimus Patronus Praepositura in Collegiata Ecclesia D. Paulo sacra Wormatiae; contulit eidem Decanatum in monasterio Eyffliae, (f) nihilominus tamen primitiuae sponsae suae, Ecclesiae Herriedensi, tanta fidelitate adhaesit, vt huius nunquam immemor Canonici titulum ad vltimum vsque vitae tempus non dimiserit. Quin, vt arctiori amoris vinculo eidem iunctus esset, supplicauit summo Pontifici, interuenientibus etiam Serenissimi sui commendatitiis, vt per Bullam apostolicam fructuum Herriedensium capax redderetur. Impetrauit quidem hanc anno 1717, prout flagitauerat; sed facta ab Episcopo Eichstettensi, & Capitulo Herriedano contradictione manum de tabula remouit. Tandem meritorum & dierum plenus 66. aetatis suae anno e viuis excessit anno 1730. Wormatiae sepultus.

GENGERVS Iacobus Medicinae Doctor, ac Physicus Eichstadii.

Nec

(d) Annal. Herried.

(e) Schannat Histor. Episcop. Wormat. T. I. pag. 99.

(f) Schannat loco citato.

Nec locum originis, nec annum natiuitatis Clarissimi huius Viri, qui Saeculo XVI. Eichstadii floruerat, adhibita etiam omni diligentia elucubrari licuit. Vnde solum P. Gretserum sequi coactus, (a) qui suis in observationibus GENGERVUM Medicinae Doctorem, ac Physicum Eichstettensem Viris doctis, qui Eichstadii claruerunt, adnumerat, ac eruditum Comentarium de Pestilentia edidisse memorat, quem Episcopo Principi litteratissimo, eximioque Litteratorum Fautori, Mauritio Huttenio, anno 1547. nuncupauit. Ipsum GENGERI Tractatum rarissimum esse, vel inde coniecturare licebit, eoquod in instructissimis etiam Bibliothecis illum explorare haud valuerim.

GERIKIVS Adamus Ss. Theologiae Doctor, Canonicus ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii, & S. Vitum Herriedæ, Vicarius in Spiritualibus Generalis.

In Porussia, exeunte iamiam Saeculo XVI. natus a prima pueritia litterarum studiis mancipatus est. Cum excellens a natura ingenium accepisset, breui supra aetatem proficiens, ludi scholastici socios longo post se intervallo reliquit. Scientiis inde philosophicis & theologicis indulgens, earum adminiculo ad tantam sacrarum scripturarum intelligentiam peruenit, vt suprema Doctoratus laurea coronatus, Canonicis Collegiatae Ecclesiae ad B. V. M. Ratisboncae (Ratibor) in Silesia adscriptus, breui elapso tempore, incliti Collegii Decanus eligeretur.

Amplissima hac dignitate ornatus, sacrarum litterarum studium, ad quas totum se contulit, neutiquam neglexit; sed incitatus magis maiores in dies in virtute & doctrina progressus fecit. Creuit nominis eius fama, ad oram vsque bauaricam sese diffundens. Vnde serenissimus Bauariae Dux, Maximilianus, de optimorum Professorum Academiae suae anglipolitanae praeficiendorum selectu nunquamnon anxius, GERIKIVM ad initium Saeculi XVII. Ingolstadium iniquis minime sub conditionibus euocauit, & anno

T

1605.

(a) Obseruat, L. I. pag. 247.

1605. Profesorem Facultatis theologiae, controuersiarum nempe fidei, denominauit. (a) Conscendit mira alacritate Vir excellentissimus Cathedram suam, & quaestiones fidei, quae ab errorum magistris in dubium reuocari solent, explanare coepit. Subsequenti mox anno 1606. demandatas sibi a Profesorum Collegio Vniuersitatis fasces suscepit.

Vix biennium fluxit, secunda, & eodem anno 1608. tertia vice perhonorificum aequae ac permolestum Rectoris Magnifici officium sustinere debuit. (b) Obtemperauit Vir omni virtutum genere ornatisimus Senatus academici decretis, & nihil non tum pro emolumento Vniuersitatis, tum Academicorum suorum felicitate egit. Mirifica haec GERIKII vigilantia, eximiaque hoc in munere solertia Collegarum suorum animos ita incendit, ut anno 1610. huic officio iterum praefectum esse voluerint; (c) etsi annum hocce spatium non Rectorem solum; sed & singulas Academiae facultates nil nisi maxima tristitia afficere debuerit; cum Henricus Canisius, Iuris Ecclesiastici Profesor, Vir & Virtute & doctrina excellens, mortem oppetierit; historiae medii aevi amantibus verum thesaurum, sex nempe tomos antiquarum lectionum, totidem eruditionis suae testimonia, relinquens. (d)

Cum itaque Academia intra exiguum temporis interuallum fasces suas repetitis vicibus GERIKIO concredidisset; non minorem fiduciam in Viri huius sedulitate & eruditione collocauit Princeps Episcopus Eichstettensis, & illum anno 1612. Mense Martio ad suscipiendam Vicariatus dignitatem Eichstadium inuitauit, ut vniuersum Dioeceseos suae clerum curis suis complecteretur. (e) Obsequutus est venerandae Praefulis sui voluntati Vir optimus, & onus hoc grauisimum sane, cum integrum septennium Cathedrae controuersiarum fidei consecrasset, in se recepit.

Quan-

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 204.

(b) Mederer loc. cit. pag. 190.

(c) Idem loc. cit. pag. 196.

(d) Eruditiss. Basnage cum suis adnotationibus in Hollandia recudendos curauit.

(e) Mederer loc. cit. pag. 204.

Quanto zelo reformandis Clericorum suorum moribus; quanto ardore diuino cultui per dioecesin propagando Vir eximius institerit; quanta diligentia ipse praelucere studuerit, ut ad sui exemplum status clericalis se componeret, P. Gretserus ADAMO nostro coetaneus in suis obseruationibus testatur. (f) Iurium Episcopaliū etsi tenacissimus; aliorum tamen priuilegia non tantum non laesit, sed nequidem imminuere cogitauit. Visitationibus, & electionibus in Collegio exempto Rebdorfeni cum Officiali Zum - Acker praesens, tantum abest, ut illius libertatibus, & exemptionibus derogare, ut etiam illas, quantum potuit, augere voluerit. (g) Imo ad electionem Decani ab eadem Collegiata anno 1618. contra morem inuitatus, se iis, quae suarum non essent partium, praeiudicare nolle reposuit; cum egregiam priuilegia diminuendi opportunitatem nactus fuisset. Eandem in istud Collegium beneuolentiam tum potissimum ostendit propensissimam, cum anno 1625. abdicato Vicarii generalis molesto munere, quod per tredecim annorum spatium grauit, sancteque gesserat, Praebendarium ad Canonias Regulares in Marienstein ageret; non erubuit Vir, qui nunquam otiosum spiritum ducere voluit, Rebdorfio vicinus satis, Professoris officio fungi, & iunioribus Collegii Canonici casus conscientiae explicare. (h)

Inde Ingolstadtium reuersus totum sese pietatis officiis dedit, quin doctiores lucubrationes intermiserit. Aedes ad Parochiam S. Spiritus, siue hospitale pertinentes magnis sumptibus restaurauit, & perenne sibi virtutis monumentum marmori incisum peperit, quod hanc inscriptionem refert:

Adamus GERIK Philosophiae & Ss. Theologiae Doctor,
Reuerendissimi ac illustrissimi Principis Ioan. Christophori
Episcopi Eystett. Consil. Decanus Ratisbor. &c. in Restauratio-
nem harum aedium ultra 700. fl. bonae monetae exposuit.

t 2

Suc-

(f) Obseruat. L. I. pag. 250.

(g) Ex Act. Domest. MS. Cod. in 4. ad ann. 1617.

(h) Ex eodem Codice pag. 46.

Successor ora pro eo, & habitatione recte vtere. Die 23. Aprilis
anno 1626.

Episcopus Eichstettensis, Christophorus a Westerstetten, GERIKII sui etiam absentis rationem habuit, & anno 1629. beneficiorum Dioecesi suae praestitorum haud immemor, illum Canonicatu & praebenda in antiquissima Collegiata ad S. Vitum Herriedae donauit. (i) Tribus autem tantummodo annis hoc beneficio frui poterat. Anno 1632, postquam quatuor missas angariales fundauerat, & nullum neque amoris neque pietatis officium praetermiserat, Ingolstadtum fugit, antequam Sueci Herriedam obsidere coeperant, legatis adhucdum ad aedificationem templi S. Walburgis Eichstadii 50. florenis. (k) Illa in ciuitate, vbi primum controuerfiarum fidei profesorem egerat, haud diu post, 7. nempe Iulii, pientissime obiit, anniuersario fundato, sui memoriam conseruante.

Academia, vt meritas tanto viro gratias memori mente persolueret, hoc ipsi in Schola theologica monumentum erexit.

Adamus GERIKIUS ex Prussia oriundus, Ss. Theologiae Doctor, & Collegiatae Ecclesiae Ratiboriensis in Silesia Decanus. Ob celebrem doctrinae & virtutis opinionem a Serenisf. Bauariae Duce euocatus, Cathedram Controuerfiarum septennio tenuit, iudicio & consilio magnus, iustus, pius. Vicarius postea Eichstettensis annis tredecim fuit; quod munus cum grauius, sancteque gessisset, rediens Ingolstadtum velut emeritus, nunquam tamen otiosus, sed doctis lucubrationibus, & pietati deditus. Denique in pias causas partitus bona, fundata etiam in Patres academicos suo anniuersario praesentes liberali distributione, vitam finiit 7. Iulii, anno 1632. (l)

Praeter mille florenos Collegiatae Rebdorfensi testamento legatos adhucdum 250. fl. pro perpetuo anniuersario hac in ecclesia celebrando assignauit. (m)

GVL-

(i) Ex actis Collegii ad hunc annum.

(k) Ex actis Herriedensibus.

(l) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 263.

(m) Necrol. Rebdorfense antiquiss. Membran.

GVLDEN Henricus Ss. Theologiae Examinatus, & Adprobatus, Confil. Ecclesiasticus Eichstettensis, ac Canonicus noui Collegii B. V. M. Eichstadii.

Spaltae, non ignobili Episcopi Principis Eichstettensis oppido haud procul Norimberga sito, anno 1729. ex vtero materno progressus est. Parentes nobiles, ac pientissimi puerum pro ingenii indole, ac morum maturitate ad omnem pietatis, ac virtutum aliarum normam efformaturi; quamprimum per aetatem licuit, Musis consecrarunt, ipso HENRICO gigantis instar iuueniles adeo gresus accelerante, vt Patre Eichstadium ad officia granarii aulici translato, ac Camerae Principis Consiliariis asfociato, inter optimos non solum in huiate gymnasio sibi locum semper vindica-uerit, sed & inter suae aetatis musicos iam tum eminere coeperit. (a)

Singulari sua suauitate, mira ingenii perspicacitate, ac generoso prorsus animo, nulla a Ducibus austriacis imperia venerari volente, adolescens quindecim annos nondum emensus, Principem Piccolomini austriacas hac in vicinia copias dirigentem, in pago Landershofen, vbi in villa Patris sui stationem primariam anno 1743. habebat, ita deuicit, vt supremus belli Imperator ingenuo ac supra aetatem maturo adolescenti militare vexillum inter Reginae Hungariae exercitus, in Parentis sui praesentia acceptandum obtulerit. (b) At enimvero illustrem plane hancce gratiam blandienti modestia declinauit Iuuenis discendi & sciendi auidissimus, nil aliud, quam animum optimis excolere artibus, scientiisque addere scientias desiderans.

Vt autem ipsius Pindi cacumina scandere absque labendi periculo posset, declinandis casibus primam impendit operam, ac de virtute in virtutem non ambulando, sed currendo proficisci contendit. Finem hunc minori cura assequuturus. altiori edoctus lumine, Societatem Iesu ingredi-

t 3

(a) Catalogi studioforum decennii IV. huius Saeculi, & Dramata in aula Gymnasii hoc aeuo exhibita, vbi inter personas musicas adparet.

(b) Ipsius Viri Clar.mi dicta.

di proponit. Vix dum adolescens optimus vota sua exposuit, Sociorum albo iam adscriptus erat. Exaeto sacro Landsbergae tyrocinio ad Academiam Ingolstadiensem studiis philosophicis erudiendus mittitur, hisque absolutis iuuenis, seniles iamiam mores praeseferens, pueros inter collocatus, vt eos principiis grammaticalibus imbueret. Satisfecit hac in semita Superiorum suorum votis exacte adeo, vt palaestram theologicam insigni prorsus cum profectu egressus, ac sacerdos ordinatus ad tradendas scientias sublimiores fuerit promotus. (c)

Excelluit autem Vir praestantissimus in disciplinis potissimum philosophicis & mathematicis, licet in theologicis etiam vix vlli secundus, illarumque in Vniuersitate Caesarea Friburgensi eximia plane specimina dedit Profesor Publicus Ordinarius. Non discipuli solum, sed & Nobiles Heluetiae, vbi per plures annos diuersis in Collegiis commoratus, cuiuslibet & ornamentum, & insigne decus, summo amore GVLDENIVM, & beneuolentia complexi sunt, ingens vbique post discesum sui relinquens desiderium.

Extincta anno 1773. Iesu Societate in Collegio Rottwilano Consultoris, Praesidis Conferentiarum, ac Profesoris Casuum munere fungebatur, dum Clementis XIV. Bulla promulgata fuit. Omni cunctatione abiecta GVLDENIVS libellum supplicem, in quo receptionem in patria sua flagitauerat, ad Episcopum Principem Eichstettensem misit. Summa clementia ab Antistite suo exceptus, Profesor Theologiae moralis in academico lyceo constitutus est, obque eximiam doctrinam, ac singularem prorsus eruditionem longiori tempore ab Eodem magni habitus; donec maleuolorum linguis petitus, amisit hac gratia, splendescere primum aliena inuidia coeperit.

Saxonia certe Viri clarissimi eruditionem publice primum venerari coepit. Praeposuit nempe Societas eruditorum Iablonica, (d) quaestionem
me-

(c) Cfnt. Catalogi Personar. Prouinc. German. super. Soc. Iesu.

(d) Hirschings Histor. litterar. Handbuch B. 3. Abth. 2.

mechanicam de conficiendis clavis cochleatim striatis, numumque aureum, quadraginta ducatos praetio adaequantem, clarissime dilucidanti spopondit. GVLDENIVS manum labori admouet, pro sua perspicacia dilucidat, non omni contentioe tantum, sed & dimicatione elaboratam Societati transmittit, monetamque auream, illustrissimi Fundatoris effigie insignem, a confesfu eruditorum sibi adiudicatam tot inter doctissimos competitorum cum adplausu solus euicit. Nobilissima plane haec victoria per nouellas publicas in germania nostra sparsa, non vulgarem meritisimo Viri Doctorum existimationem conciliauit.

Promisit interea Summus Ecclesiae Cathedralis Eichstettenensis Praepositus, ac Suffraganeus, L. B. a Kagenneck, GVLDENIO parochiam vel suis dignitatibus, vel sibi qua turnario obuientem; cumque eiusmodi beneficium in ditionibus potissimum bauaricis, considerata parochorum aetate, vacare posse Vir sagacissimus aduerteret, ius indigenatus, sine quo extero homini his in regionibus accessus minime patebat, ingenio duce ac concomitante industria acquisiturus, propositam ab Academia Scientiarum Monacensi, de virtutibus argenti viui, quaestionem philosophicam summa cura, ac vigiliis elaborauit, ad Academiae Secretarium direxit, & non solum numum argenteum, Ser.mi Electoris imagine conspicuum, bene merentibus destinatum; sed & diploma, quod Candidatum membrorum Academiae numero as sociatum indigenatu donauit, promeritus est. Et profecto quasi diuina quadam praesagitione praesenserat id Vir suorum etiam aduersariorum iudicio doctissimus. Moritur enim paulopost parochus in Moening, veteris palatinatus pago; praesentatur a Suffraganeo Eichstetensi Profesfor omni virtute & eruditione ornatisimus, & Lyceo ac Eichstadio valedixit.

Moeningae breui admodum temporis interuallo non parochianorum suorum tantum amorem ac fiduciam, sed & vicinorum, Nobilium praesertim, aestimationem miro animarum zelo, eximia plane morum grauitate, ac sua doctrina sibi peperit, singulari comitate cuiuscunque deuinciens ani-

animum. Post aliquot annorum lapsum obtenta Patronorum licentia anno 1783. suam cum parochia in Seligenporten, eodem in rurali neoforensi Capitulo sita, commutavit. Etsi vero & hi parochiani filiali plane affectu pastorem suum prosequuti fuerint; vitae tamen ruralis pertaesus, variis praesertim infirmitatibus, ingruentis aetatis pedissequis vexatus, tranquillam magis sibi stationem quaerere voluit, in qua reliquos vitae suae dies optata in pace transigere posset.

Supplicavit igitur Capitulo Cathedrali Eichstettensi, nec verbis & scriptis illud orare destitit, donec praebendam, & Canonicatum anno 1785. in Ecclesia Collegiata B. V. M. & parochiali Eichstadii impetrauerit. Vix installatus erat Vir ad labores natus, sua seruitia choro Ecclesiae suae praestare non contentus, Professoris etiam Theologiae in principali Lyceo vices, optante id Episcopo Principe, ad tempus supplere voluit. Consiliarius Ecclesiasticus inde ab Antistite suo creatus, conatus suos Principatui Eichstettensi dicavit.

Conscripsit, & edidit *Memorabilia Naturae* Principatus Eichstettensis, & partis hodiernae Nordgauiae. (e) *Descriptionem Almonii* fluminis cum suis observationibus. (f) Eiusdem fluminis *Pisces* iuxta Sistema Blochii, & Linnée, (g) pluraque alia, quae suo insignire nomine noluit. Patriam certe suam pluribus aliis, iisque vtilissimis scriptis illustrasset, nisi inflammatione viscerum, sibi ipsi Medicus, correptus morti, quam intrepidus expectabat, succumbere 27. Iulii anno aetatis suae 64. coactus fuisset. Sepultus est in coemeterio orientali sub hoc Epitaphio.

Vir Clarissimus Plvr. Rev. Praenob. D. Henricus
GULDEN Cons. Eccl. Eistett. & novi Collegii ad D. Virg.
Can. Cap. litteratissimarum Societatum & Membrum
& Decus.

Obiit

(e) In Hirschings allgemein. Archive für Volk. u. Länder Kunde. B. 1. S. 255. fgg.

(f) Ebendas. B. II. S. 57.

(g) Ebend. B. II. S. 68.

Obiit. VI. Cal. Avg. M D CC X C III.

Vitae inter doctos labores consumtae LXIV.

Frater Moeft. Pos.

GVNDEKARVS huius nominis II. XVIII. Episcopus Eichstettensis,
S. R. I. Princeps.

Anno 1019. festo, diuo Laurentio sacro, (a) genitus ex celeberrima Nasfauiorum gente, vt aliqui volunt (b) tum ex concordante Chronologiae calculo, tum ex aliis non plane contemnendis coniecturis. Sororem habuit Tutam, seu Vtam, Ottonis I. Comitis Schirensis vxorem, & Wittelspachiorum Parentem foecundissimam. (c) A Rechingero Patre ab infantia timere Deum, & facere bonum doctus, haec saluberrima principia GVNDEKARVS profunde adeo tenello pectori implantauit, vt, supremo Numine incrementum dante, illa nonnisi cum vltimo vitae spiritu ex eo dimiserit.

Cum igitur inter litterarum studia, & vitae integritatem adoleuisset, timore Domini, initio sapientiae, ductus magnum & scientiarum, & pietatis gradum assequutus est. Canonicis Cathedralis Ecclesiae Eichstettensis asfociatus exiguo admodum tempore hoc in Collegio delituit; vocatus enim ad secretiora Henrici IV. Consilia, (d) a Victore II. P. M. certe commendatus, & vt Sacellanum pientissimae Imperatoris Matris, Agnetis, ageret, Caesaris Aulam sequi coactus est. (e) Tantum autem abest, vt lubrico hoc in munere deliciis aulae, & voluptatum lenociniis se tradiderit, vt etiam quomodocunque illas fugitans, innocentiae & virtutis exempla, ac antiquae pietatis documenta aliis reliquerit.

V

Haec

(a) Ipse GVNDEKAR. in MSto apud Gretser. Catal. Episc. Eichst. pag. 455.

(b) Rader. Bauar. sancta T. II. pag. 215. item Aemil. Hemmauer Historisch. Entwurf des Klosters Oberaltaich S. 73.

(c) Auentin. Annal. Schirens. pag. m. 206. item Necrolog. ad d. 21. Nouembr. Tutam Soror Episcopi GVNDEKARI obiit apud Gretser loc. cit. pag. 460.

(d) MStum german. Capituli Eichstett. item Bruschi. Epit. Episc. Eichstett. pag. 185.

(e) Ipse GVNDEKAR in Pontif. suo apud Gretser. loc. cit.

Haec profecto, aliaque singularia prorsus animi ornamenta GVNDEKARO viam ad dignitatem Episcopalem Eichstadii aperuerunt. Vix enim Gebhardus, seu potius Victor. II. Romanus Pontifex, oculos anno 1057. mundo clauferat, sponsamque suam, Eichstettensem Ecclesiam, viduatam reliquerat; iam Electorum Suffragia, & ciuis Eichstettensis vota vnanimia in solum GVNDEKARVM inclinabant. Commorabatur Henricus Imperator cum augustissima Genitrice sua Spirae, cum tristis nuncius aduenerat mortem Victoris delaturus. Non deliberauerat sane multum Imperator, Concordantibus praesertim Capitularium, & incolarum vrbis Eichstettensis votis, cuinam Episcopales honores decreturus esset, & GVNDEKARVM sibi in Consiliis, ac Matri in sacris fidelissimum 20. Augusti eiusdem anni Tiburiae, celeberrima olim Moguntiam inter & Oppenheimium ciuitate, in praesentia Archiep. Moguntini, & Epp. Bambergensis, & Lucensis annulo inuestiuit. Spirae inde 13. Octobris praesentibus quatuordecim Archi- & Episcopis, multis Abbatibus, pluribusque ab Ecclesia sua Deputatis, tum Canonicis, tum Vassallis Nobilibus, tum sua etiam ex illustrissima Familia oriundis, festiua inter iubila, virga pastorali donatus, 17. huius mensis in sedem Episcopalem inthronizatus est. Consecrationem Eius, quae eodem anno (f) in festo S. Ioannis Euangelistae celebrata, sua condecorarunt praesentia Imperator, Henricus IV. cum Agnete Matre, omnia ad ordinationem necessaria tanquam pro filio disponente, Cardinalis Hildebrandus, postea Gregorius VII. P. M. apostolicae Sedis tunc temporis ad aulam caesaream Legatus, & plures Archi- & Episcopi suum in ordinando auxilium praebentes. (g)

Sacris infulis, anno aetatis suae 38, decoratus humilitati, quam semper coluerat, impensius incubuit. Amplificandae supremi Numinis gloriae in-

(f) In Pontificali GVNDEKARI in margine notatum legitur: *Anno MLVIII Episcopus ordinatus est.* Notandum, quod annus Incarnationis a festo Natiuitatis D. N. I. C. initium duxerit; secundum normam Iuliani, quod anno 1528. adhucdum viguit. Cf. Riederers Nachricht. B. III. Et. 12. C. 445. Hergotts Pinacotheca Princ. Austr. P. II. nro. XVIII. pag. 28. Edit. 2dae.

(g) Pontif. GVNDEKARI. Lambert. Schafnaburg, apud Pistor. Script. R. Germ. T. I. pag. 320.

intentissimus, solus, quod vix non omnem fidem superat, Praefulatus sui tempore diuersis in locis 126. Ecclesias, & sacella, non computatis Altaribus, dedicauit, zelo prorsus admirabili, ac plane indefesso. Haec inter erant Sacellum diuae Aureliae, quod ad preces Eberhardi Abbatis ad S. Emeramum Ratisbonae anno 1064. in honorem S. Andreae consecrauit; (h) Templum augustanum anno 1065, (i) & anno 1071. Ecclesia S. Afrae, & S. Vdalrici assistendo eiusdem Sedis Episcopo, Embriconi; ab hac ciuitate cum eodem Episcopo Herriedam profectus, Canonorum Ecclesiam eodem anno 1ma Octobris, & summum Altare vterque dedicarunt. (k) Interfuit eodem anno 71. Concilio Moguntino ab Archiepiscopo, Sigefrido, contra Carolum, Constantiensem Episcopum, Simoniae accusatum, & conuictum conuocato, (l) & anno 1060. Consecrationi cum pluribus aliis Episcopis Archiepiscopi Salisburgensis, Gebhardi. (m)

Praebendae in Cathedrali Eichstettensi, quam *circumeuntem* vocant, anno 1060. fundator munificus (n) turres suae Ecclesiae ab Antecessore inchoatas absoluit, & Almonii ripas firmissimo ponte saxeo coniunxit. (o) Memoriam mortis nunquam ex animo dimisit; vnde nomina Pontificum, & Episcoporum, quotquot tempore Episcopatus sui in Imperio supremum diem clauferant, annotauit, quibus & defunctorum Confratrum, Eichstettensi Ecclesiae inseruientium, nomina, & ad infulas aliis in Dioecesibus suo ex gremio promotorum adiecit. Praeteritorum inuestigator solertissimus omnia, quae ad praecedentium sibi Antistitum notitiam pertinent, maxima diligentia conquisiuit, & in vnum, pro aetatis illius modulo, volumen redegit, quod hodieum sub praedicato, *Pontificale Eichstettense*, continuatur, & plusquam paterna cura adseruatur. Nomen suae Familiae sub-

(h) Ratisbona monast. P. I. C. 39. pag. 260.

(i) Chron. August. apud Freher. Scriptor. Germ. T. I. pag. 499.

(k) Pontificale Eichstettense.

(l) Harzheim Concil. German. T. III. pag. 154.

(m) Hansiz German. sacr. T. II. pag. 174.

(n) Bolland. Acta SS. T. I. August. pag. 175. seqq.

(o) Brusch, Epit. Episcop. Eichst. pag. 185.

ticuit, sed ex innata certe humilitate scripsit tantum: GVNDEKAR *Peccator*, quem se iugiter adpellare, solebat, *sanctae aurentensis Ecclesiae non suis meritis, sed diuina ordinante clementia octauus decimus Episcopus* &c. (p) Consecrauit post haec suam Cathedralem, nouiter reparatam, & Sacellum S. Ioannis Euangelistae, in quo sepeliri voluit, cooperante sibi Heliseo, Episcopo Mantuano, (q) vbi crucem e collo gestatam sub altare deposuit.

Cum itaque Praeful noster singulari sedulitate in episcopali munere, eximia pietate erga Antecessores, ardenti crucis amore, & cultu, profusa liberalitate ad quaeuis pia, dilectione sollicita decoris in domo Domini, studio religionis indefesso se Deo acceptum & hominibus commendatum reddidisset, ad perennem felicitatem; etsi non longa annorum serie pressus, translatus est, secunda Augusti anno 1075. aetatis anno 56. regiminis 18. in Sacello S. Ioannis a se constructo sepultus.

Post mortem, Serui sui vitae sanctimoniam comprobaturus, sepulchrum illius Deus pluribus beneficiis illustrauit, praecipue anno 1309, cum Philippus a Rathsamhausen, Episcopus Eichstettensis, venerabiles exuias mense Septembri exhumasset, & in Sepulchrum marmoreum, eleuatum, in Ecclesiam Cathedralem, modo in Sacristia inferiori, transtulisset. (r) In Tumbae margine legitur:

Hic iacet Gundecarus II. Episcopus Eystettensis. Mortuus MLXXV.
miraculis clarus.

P. Franc. Steinhart Rector Collegii S. I. Eichstadii circa annum 1731. documentis necessariis tum ex Archiuio Episcopali, tum Capitulari suffultus, multa de GVNDEKARI meritis, ad Bollandistas transmissa, impigro plane labore conscripsit.

HAL.

(p) Gretserus Catal. Episc. Eichst. 454. seqq.

(q) Pontificale Eichstettense.

(r) Plura supped. Gretser. Cat. Episc. Eichst. pag. 457. Raderus Bauar. sancta T. II. pag. 215. Acta SS. ad diem 1. Augusti.

H.

HALLER Leonardus, Ss. Theologiae Doctor, Episcopus Philadelphien-
sis, Suffraganeus Eichstettenensis, & ad Chorum S. Willibaldi Canonicus.

Ineunte Saeculo XVI. Norimbergae, vt aliqui suspicantur, vitam in-
gressus est LEONARDVS Noster. Politioribus litteris ad humanitatem infor-
matus, mox etiam grauioribus disciplinis excultus supremam in Theolo-
gia lauream emeruit. Sacerdotio initiatus, atque a scientia Sanctorum ad
lucra animarum bene comparatus, totum se ministerio verbi Dei addixit,
Monachii anno 1533. sub directione D. Antonii de Aerling in Parochia
S. Petri sedulum cooperatorem agendo. (a) Subsequenti anno Augustam
Vindelicorum a Ioanne Koenlin Abbate ad S. Vdalricum inuitatus, tum
vt verbum Dei populo annuntiaret, tum vt eandem parochiam regendam
fisciperet; (b) vtrumque officium admirabili plane spiritus feruore, & ani-
marum foenore obibat, primum sermonem hoc in Templo anno 1534. Do-
minica Sexagesima ad populum dicens. Ast breui admodum tempore
ea, qua optabat, tranquillitate hocce munere fungi potuit; exortis namque
diuersis Augustae Vindeliciae circa Religionem disfidis, Magistratus huius
loci misis ad memoratum Abbatem deputatis 23. Iulii eiusdem anni in-
ter alia postulauit, vt HALLERVS Cathedra prohiberetur. (c) Moras nihil-
ominus trahentem, pristinaque animi constantia fidem catholicam repetitis
concionibus roborantem Augusta omnino expulerunt. (d)

Excusso pedum puluere Leonardus HALLERVS Monachium denuo petiit,
vbi captata pridem Christophori a Schwarzenberg, & Leonardi ab Eck
beneuolentia, qui obstetricante mutuo consilio Virum pientissimum Ba-
variae Ducis Sacellatum aulicum creare optabant, prospectum sibi fore spe-
rabat. Verum negotio hoc ad vota neutiquam succedente, post decem
die-

v 3

(a) Ipse HALLER in Dedicat. Concionibus Stanisl. Hofii Card. a se versis praemisfa. 4.

(b) HALLER loc. citato.

(c) Ex Eiusdem meritis Viri scriptis.

(d) Ex iisdem fontibus Cf. Fr. Ant. Veith, Biblioth. August. Alphas. I. pag. 80.

dierum lapsum (e) Boiariae metropoli valedicens, Eichstadium profectus est, hac in ciuitate suam exploraturus fortunam. Receptus hac in vrbe ea, quam dudum commeritus erat, existimatione breui temporis interuallo ad officia, imo ad dignitates promotus est. Canonicus ad Chorum S. Willibaldi primum, & paulo post in profecto S. Bartholomaei anno 1540. ab Episcopo Principe, Mauritio ab Hutten, Viro omni scientiarum genere ornatisimo (f) Suffraganeus Eichstettensis denominatus 5. Decembris in Episcopum Philadelphiensem consecratur.

Episcopalibus decoratus Infulis LEONARDVS Noster a caepto semel tramite minime recesit, sed pastoralibus muniis exactissime adimplendis totum se deuouit, viuum se bonorum omnium praebendo exemplum; tum Ipfus facris exhortando sermonibus populum; (g) tum celeberrimorum tunc temporis verbi diuini praeconum opera vel in idioma vernaculum transferendo, vel eadem perficiendo, vel augendo, omnemque horam a functionibus pontificalibus sibi residuam salutis animarum consecrando. Primo certe iamiam dignitatis huius decennio vertendis in linguam nostram germanicam nobilissimi Oratoris Sacri Ioannis Hofmeisteri, Monachi Augustiniani, sermonibus, conscribendaequae ipsius Biographiae, & suasionibus dignissimi Confratris sui & Concanonici ad Chorum S. Willibaldi, Ioannis Cochlaei, excitatus, & precibus Typographi Ingolstadiensis, Alexandri Weissenhornii, deuictus manum admouit, (h) quorum primam partem anno 1548. ad finem perduxit. Alteram operis partem, Festiuale nempe, & concionibus de Sanctis, & de Indulgentiis, & de Iubilaeo auxit. (i) Nuncupauit illam Ottoni Truchsesio Episcopo Augustano, & S. R. E. Cardinali, dum anno 1550. supremam illi manum imposuerat. Interea, anno nimirum 1548, rursus ab Abbate S. Vlrignano, Iacobo, enixis, ac repetitis

(e) HALLER in cit. supr. Dedicazione.

(f) Ex HALLERI MSto inter Monumenta Chori ad S. Willibald.

(g) Eiusdem Conciones ad populum habitae in fine recensentur.

(h) Eiusdem Praefat. & Biograph. Hofmeisteri Sermonibus a se versis praemisfa T. I. Ingolstadt. apud Weissenhorn. 1575. Fol.

(i) Titulus T. II. apud Alexand. Weissenhorn. 1575.

tis precibus HALLERVS Noster ab Episcopo Mauritio exoratus, vt in Ecclesia S. Vdalrico sacra Zwinglii errores, cuius assecclae sese in hac vrbe multiplicauerant, refutaret; aegre admodum ab Episcopo suo quidem dimissus, per vndecim tamen septimanas in dicto templo populum adhortatus est; (k) fure hoc tempore praesentias Chori Willibaldini in domo sua Eichstadii depositas expilante. (l) Eichstadium reuocatus mox animum ad visitanda loca sacra conuertit. Adpropinquabat nempe annus Saeculi XVI. quinquagesimus, quo Romae praecipue solennia Iubilaei festa celebrari solent; ad hanc ipsam urbem LEONARDVS pietati suae facturus satis pedes, 3. Martii peregrinatus est, ad Suffraganeatum suum 13. Maii reuersus; visitatis in itinere Domo lauretanea, & Venetiis. (m)

Voti religione liberatus conciones septem de transubstantiatione, & reali Iesu Christi in Eucharistia praesentia edidit, quas neoelecto Episcopo ac Principi suo, Eberhardo ab Hirnheim, anno 1553. dedicauit, eodemque anno praelo commisit. (n) Operam inde suam, monitis Ottonis Truchsesii Episcopi Augustani &c. & Martini Schaumbergii Canonici Eichstettensis & Augustanae Ecclesiarum stimulatus, (o) vertendis in idioma vernaculum Stanislai Hosii Cardinalis, de claro verbo Dei, concionibus donauit, (p) quas Ser.mo Bauariae Duci, Alberto, inscripsit.

Defuncto paulo post Episcopo Eichstettensi, Eberhardo, Martinus Schaumbergius ad folium episcopale euehitur, qui dudum HALLERI doctrinam aequali pietate iunctam non solum perspectam exploratamque habuit, sed & suspexit etiam. Hic repetitis & summi Pontificis, & Imperatoris petitionibus tandem obtemperaturus, legatum ad Concilium oecumenicum Tri-

(k) Praefat. & Dedicat T. II. Hofmeisteri Sermonibus praefixa. item HALLERI MS.ta vbi:
— Weil ich zu Augspurg bey St. Ulrich von Lichtmess bis zur Martermochen predigett auß
Abgang arbeitsamer Priester, vund Gegenwartigkeit Zwinglischer Ketzer.

(l) HALLER cit. MStis.

(m) Idem loco citato.

(n) Vid. infra HALLERI Opera.

(o) HALLER in Dedicat. huic operi praemisfa, ad Albert. Bauariae Ducem directa.

(p) Prodiere Ingolstadii in 4. 1559.

Tridenti congregatum ablegare statuit. Exquisitis igitur eruditissimorum virorum, quorum certe plures suis in consistoriis aiebat, sententiis, quemnam ad id profecto graue negotii onus dignum, idoneumque iudicarent, vnanimi voto HALLERVS expetitus est. (q) Protestationibus omnibus, quae Virum vera humilitate praeditum, & ab omni vanae gloriae studio alienum decent, nihil proficientibus LEONARDVS iter Tridentum 22. Iunii 1562. aggressus est, Wolfgango Hollio ex Vniuersitate louanienfi reuocato, Bartholomaeo Thiermaier, Schermfeldensi, ab Academia Ingolstadiensi accito, Ioanne Huysen, suo Sacellano, & tibicine aulico, Oenipontano, eum comitantibus 2. Iulii Tridenti appulit. (r) Grauisfimi sane negotii huius faciem, rerumque tractandarum modum HALLERVS in epistola ad amicum suum Antonium Neuber Praepositum Rebdorfensem 1. Augusti 1562. Tridenti data ita depingit:

Salutem, & diuinam Benedictionem! Wie ich vnd meine Gesehrten hierher kommen seynd, wird Euer Würden nun mals auß landtmärigen reden vernomen haben, dan Gott sey Lob vnd Dancß, glücklich vnd wol stehets noch vmb vnß alle, Gott woll bey euch auch! Es hat mit dem Concilio eine solche weiß, wan eine materia wird erstlich proponirt, als yzo ist de Sacrificio Missae, davon 13 Articuli seind fürgeben, welche ich hab zugesandt meinem Genädigen Herrn, So werden Congregationes erstlich omnium tam Episcoporum, quam etiam Doctorum in Theologia, vnd es stehet auf einer nach dem andern auß den Theologis, explicirt mentem, & dicit sententiam super articulos propositos, welches bedarff vil tag, dan etwan einer ohnaufgehet, vnd ein einziger stehet in Cathedra differirt 3wo stund, weniger oder länger, das etwan nur ein einiger wird gehert, etwan 3wen nur einmal ist die red noch an den dritten geraicht,, wan nun die Theologi alle werden gehert seyn, als dan erst Patres Concilii separatim congregationes halten, vnd auch differiren super articulis propositis, & primum per Theologos discussis,
vno

(q) HALLER, in MStis suis ad Chor. S. Willib. depositis.

(r) HALLER, loco citato.

und concludiren in sessione publica, werden alsdan proclamirt Decreta. die nechste sessio soll gehalten werden proxima ab Octaua Natiuitatis Mariae, doch haben Reuerendissimi Cardinales legati ihnen vorbehalten, auctoritatem terminum vel augendi, seu protrahendi, seu diminuendi. In vnserer *Auſſhaltung*. — — Haec de Concilio HALLERVS.

Qua autem Conscientia Schelhornius (s) ex turbido certe fonte hauriens, scribere potuerit, HALLERVUM, dum proposuit grauamina Episcopi Aistettensis, Domini sui, ad risum prouocasſe Patres, non video. Ad Cachinnos hosce HALLERI ignorantiam praesentes neutiquam comouisse, neque Illum ridicula proposuisse, vel ponderosa proponere ignorasſe, haec pauca solum sanae mentis arbitrum mouere debebunt. Erat nempe LEONARDVS Noster vnanimi doctissimorum virorum, quos inter ipse profecto Martinus Episcopus Princeps emicuerat, quosque ex remotis etiam prouinciis inuitauerat, calculo ad hanc legationem destinatus. (t) Erat Theologiae Doctor, & Scriptor non ignobilis, in cuius tum probitatem tum doctrinam Antistes Noster eruditissimus omnem fiduciam collocauit. Erat trium iamiam Episcoporum Suffraganeus; Vir ingenui, intrepidique animi, qui Suffragium super decretis in Conuentu Patrum pronunciaturus, oratione praemeditata digressus, legatos & Synodum rogauit, vt Praesules Germaniae expectare vel-
lent, & negotium non praecipitarent; variis ad eam rem allatis rationibus, e quibus tres ab eo coetu parum gratis auribus acceptae. (v) Disferebat virili plane constantia de electione Cardinalium, & pluralitate beneficiorum, (x) incredibilique animi robore conquerebatur, Episcopis titularibus illam, quae illis deberetur, reuerentiam denegatam fuisse. (y) Per solam conniuentiam LEONARDVM Nostrum suis subtraxisſe laudibus existimant, quod vsum calicis in Germanorum fauorem concedendum ad captandam tum Impe-

X

ra-

(s) In Amoenitatibus Histor. Eccles. & litterar. T. I. pag. 374.

(t) Weil aller Stim auf mich lendet, hatt ich zu mehrmalen um Gottes willen solchen Ausſag von mir zu wenden. HALLER in MStis citat.

(v) Paolo Sarpi Histor. Conc. Trident. L. VI. pag. m. 918.

(x) Håberlin Neueste Teutsche Reichsgeschichte B. V. S. 228.

(y) Idem loco citato S. 373.

ratoris, tum Bauarorum Ducis gratiam flagitare intermiserit. (z) Haec iam Scriptores tum catholici, tam a sacris nostris alieni; nullo certe Suffraganei nostri studio infecti. Quis ex his HALLERVM Patres in synodo congregatos ad risum prouocasfe crediderit? Credat Iudaeus Apella, non ego.

Negotio igitur sibi demandato optime functus, anno 1563. mense Octobri ad suos reuerti statuit. Valedicens itaque Cardinali Ioanni Morono, supremo Apostolico Legato, lauto, opiparoque ab Eodem conuiuio exceptus est, quo honore illum etiam Cardinales Stanislaus Hosius Warmienfis, & Ludouicus Simonetta dignati sunt, & 9. Octobris cum suis coemtis sibi equos conscendens, 18. eiusdem mensis Eichstadium feliciter peruenit. (aa)

Ad functiones inde pontificales reuersus, anno 1564. Dominica vltima post Pentecosten, Ecclesiam D. Willibaldo sacram, quam Schaumbergius iuxta neoerectum Seminarium exstruendam curauit, in praesentia Episcopi sui dedicauit, qui peracta consecratione Missam solennem de dedicatione decantauit. (bb) Anno 1567. nomine Episcopi Principis sui Herbipolin misus, vt Primitiis Godefridi de Wirsberg, qui Wirceburgensis & nostrae Cathedralis Ecclesiae Canonicus erat, & in hac, anno praeterito, ad dignitatem Decanatus promouebatur, in festo S. Ioannis Baptistae celebratis interesset. (cc) Subsequenti anno, 1568, 25. Ianuarii Professionem fidei Caspari Frankii, olim Concionatoris lutherani in Hagenfi Comitatu, inde Ss. Theologiae Doctoris, Profesforis academici, ac Parochi ad S. Mauritium Ingolstadii in praesentia Legati Boici, plurimorumque Virorum excellentissimorum in Pontificalibus sedens suscepit, eidem Sacramentum Confirmationis contulit, ipsumque sub Misfa pontificali SS. Iesu Christi corpore recreauit; Iacobo Kuchnero, Vicario generali, finito actu doctissime ad Concionem perorante. (dd) Haec

(z) Idem loc. cit. §. 222.

(aa) HALLER in MStis citatis.

(bb) HALLER in MStis suis.

(cc) Idem loc. citato.

(dd) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 86. seqq. Engerd. pag. 144. seqq.

Haec forte vltima excellentissimi Viri peregrinatio fuit, Annis fractus & viribus exhaustus ad metam vitae pervenit LEONARDVS Noster; postquam trium Episcoporum Eichstettensium, Mauriti nempe ab Hutten, Eberhardi ab Hirnheim, & Martini a Schaumberg Vicarius in Pontificalibus extitisset, miraue in pauperes per dies vitae misericordia flagrasset, animarum praecipue purgatorii poenas sustinentium nunquam immemor. Harum in solatium tum in sacello coemeterii orientalis, iuxta quod etiam vespilloni aedem aedificari suis sumtibus cum hac inscriptione iussit;

Año Domi 1557. kaufet und bauet Ienhart Haller weichbischof dieses Hausß vnd Garten zusamen. für ainen Totten Graber dorin sy Alle Zeidt zu bleiben haben.

Misam singulis septimanis die mercurii celebrandam, & tria sacra singulis quatuor anni temporibus litanda fundauit, totidemque eodem tempore in Sacello S. Michaeli sacro coemeterii occidentalis. Tandem meritorum plenus 25. Martii 1570. migravit ad Dominum, in coemeterio orientali sub hoc Epitaphio sepultus:

Ienhart Haller welcher Weichbischoff alhie gewest stifter der wochlichen Mitwoch Mess sambt vler quottember Begenefß ihu diser, Vnd auch S. Michaels Capellen zu enffern westen Starb als man selbe nach Christi Geburt 1570 Jar den 23 March an dem heiligen Oster abendt hie begraben. bittet Gott für sein vnd aller Christglaubigen seelen.

Aliud Eiusdem Memoriae Martinus Episcopus Eichstettensis posuit monumentum in eodem Sacello parieti affixum, huius tenoris:

D. O. M.

Rvdo in Christo patri, & eximiae pietatis viro LEONARDO HALLER Episcopo philadelphiae Mauriti, Eberhardi, tum Martini Episcoporum aistadianorum in Pontificalibus Vicario, qui zelo catholicae religionis flagrans, ardens deuotione misericordiae christianae, atque pietatis operibus exer-

cendis indefesso studio incumbens plenus dierum 25 Martii ao 1570 in Domino obdormiuit. Reuerendissimus, & Illustrissimus Princeps Martinus Eps aistadianus hoc monumentum poni curauit illius animae visitantes facellum bene precentur.

Monumenta, quae sibi HALLERVS viuis posuit, sunt.

1. Postilla Euangelica: das ist, eine schöne herrliche wolgegründte Auflegung aller Sontäglichen Evangelien — — von Herrn Johann Hofmaister ic. Ingolstatt durch Alexander Weissenhorn, den Jungen 1575. I. Th. Predig von den lieben Heiligen Gottes — von Joh. Hofmaister — was von dem selbigen vnderlassen — treulich erstattet durch Leonhart Haller, Bischoff zu Philadelphia, vnd Weichbischoff zu Eystett ic. ic. Ebendaselbst. 1575. II. Th.

Videtur haec esse editio secunda, cum HALLERVS Versionem suam cum Hofmaisteri Biographia anno 1548. precibus Weissenhornii deuictus, vti in praefatione fatetur, iam absoluerit. Hoc opus Eruditiss. Franc. Ant. Veith ignorauit omnino.

2. Grundt — vnd Kundtschaft aus Göttlicher Geschrift, vnd den heiligen Vätern, das Fleisch und Blut Ihesu Christi im Amte der heiligen Mess durch geweyhte Priester wahrhaftiglich geopfert werd — — in VII Predigen klärlich angezeigt. 4. 1553. Mit der Zuschrift an Eberhard von Hirnheim Bbischof zu Eichstädt.
3. Von dem hellen, diser Zeit, von vilen hochberühmbten, klaren und offenbaren ein Erlauterung — vnd Warnungsschrift — — Stanislai Hosii Cardinalis, verteutscht. 4. Ingolstatt. 1559.
4. Plura sui temporis Collectanea ad Historiam Eichstettensem facientia. MS.ta.

Plures Versiones atque Conciones, adhucdum MStas extantes, recenset cum HALLERI Insignibus Franc. Ant. Veith Bibliop. Augustan. Alphabetho 1. Biblioth. August. pag. 83.

AB HELTBVRG Ioannes I. V. Licentiatus, Episcopi Principis Eichstettensis Vicarius in Spiritualibus Generalis, & Officialis, summae Cathedralis Ecclesiae Decanus, & Canon. Ratisbonensis &c.

Ex illustri, & celeberrima olim HELTBVRGIORVM gente in Franconia (a) ineunte Saeculo XV. ortus, ac naturam nouercam minime expertus, a prima pueritia agnatorum suorum- qui omnes gradibus academicis insigniti fuerant, (b) inhaerere vestigiis, eaque preso pede sequi firmissime constituit, propositum integerrima fide seruans. Vixdum enim infantiae vestem exuit, litteratae Palladis togam induit. Addiscendis litterarum rudimentis admotus, his, & humanioribus eam nauauit operam, vt ad studia sublimiora idoneum, aptumque se excellenti prorsus progressu comprobavit. Ad Academias igitur, in Italia potissimum florentes, ablegatus, adeo cum foenore illas perlustrauit, vt concurrente exquisitissimorum Magistrorum eruditione, suaque eximia plane industria Licentiatus in Vtroque Iure renuntiatus fuerit, (c) honore vtique pro illius aetatis genio Nobilibus etiam summe aestimato.

In Germaniam reuersus in Ecclesia Cathedrali Eichstadii Canonicatu, & praebenda, ac paulopost in Cathedrali etiam Ratisbonensi, (d) donatus est. Clericali itaque militiae adscriptus, neutiquam in solo Sanctuarii limine consistere posse contentus; sed ipsa sancta Sanctorum ingredi, ac sanctissimo Sacerdotio inaugurari voluit; statum, quem selegit, perfecte profecturus; vltimus licet illustrissimae Familiae suae furculus. (e) Sacerdos ordinatus, veri etiam Sacerdotis munia adcurate adimpleuit, praeter functiones canonicas raro aliis exercitationibus, quam studiis, vacans.

Suspexit breui Episcopus Princeps Eichstettensis, Ioannes ab Eich, rigidissimus Cleri sui & Censor, & Custos, miras Canonici sui, HELTBVR-

-
- (a) Eckius in Orat. in laud. eruditae Nobilitatis.
(b) Vti Petrus, & Herman. ab HELTBVRG Canonici Eichstett.
(c) Epitaphium illius, & Eckius loc. citato.
(d) Necrolog. Cathedr. Eccles. Eichstett.
(e) Epitaphium Illius.

gii, virtutes; & non potuit non singularem Eiusdem prudentiam, integerri-
mos mores, sumam suauitatem, eximium religionis feruorem, praeclarumque
in promouendis bonarum artium studiis animum admirari. Ad harum id-
circo exercitium continuandum, vt inflammaretur magis, vtque eo firmitus
hac in semita perseueraret, iurisdictionem illi episcopalem contentiosam,
& voluntariam, Nomine suo administrandam, commisit, suumque Consisto-
rii Officiale, & Vicarium in Spiritualibus generalem Dioeceseos suae
constituit. (f)

Vtrumque honorificum simul, ac laboriosissimum munus gerendum
acceptauit HELTBVRGIVS, Episcopi sui fiducia erectus, vt labores, quos
in adolescentia coeperat, & in aetate virili continuarat, etiam in senio
non dimmitteret, sibi que ipsi ex ignauia molestiae foret. Peregit exacte
omnia, quae vtriusque muneris erant. Diremit germana acqutate exor-
tas, foro que suo competentes discordias; inuigilauit cura plusquam pa-
terna clero per dioecesin disperfo; imo multiplicauit curas suas, dum an-
no 1451. (g) ad summi Decanatus dignitatem suis a Confratribus eleua-
tus, illas etiam ad Clerum intra ciuitatis moenia existentem potestate Ar-
chidiaconali extendere debuit. Renuntiauit neutiquam Vir solertissimus,
talibus negotiis iamiam familiaris, prioribus dignitatibus; quin potius,
dum adhuc anno 1467. Ecclesiae suae praebendam Profesori Theologiae
Academiae Ingolstadiensis neoerectae cum Capitulo suo solenni diplomate
confirmasset, (h) anno 1471. Decanatum dimisit, (i) vt intensiori sollici-
tudine neoelecti Antistitis sui, Wilhelmi a Reichenau, voluntatibus obse-
qui posset.

Tulit etiam commerita eximii plane zeli sui a Praesule suo praemia.
Vix enim dignitatem Decanalem in manus Capituli resignauerat, ab Epi-
sco-

(f) Necrolog. Eccles. Cathedr. huiatis.

(g) Series Decanorum Eichstett. licet Necrolog. HELTBURGIVM anno 1466. primum ad
Decanatum promotum fuisse dicat.

(h) Mederer Codex diplomat. ad Annal. Academ. Ingolst. P. IV. pag. 28.

(i) Necrolog. & Series Decanorum.

scopo Principe suo summus Cathedralis Ecclesiae Scholasticus renuntiatus est, (k) quem personatum, nunquam interruptas suas inter vigilias, per decem annorum spatium tenuit. Anno namque 1481. ab Episcopo suo negotiorum causa Romam misus, ibidem 20. Septembris vitam laboribus transactam labores inter posuit, vt a laboribus requiescere posset.

Monumentum Vir excellentissimus, quem Eckius sequenti Saeculo eruditissimis illius aetatis Viris adnumerare non dubitauit, (l) in Mortuario Eichstettenfi ad dextram Altaris omnium Sanctorum parieti incisum infra Sepulchrales inscriptiones agnatorum suorum hoc habet:

Venerabilis Pater, ac egregius Vtriusque Iuris
licentiatus Dominus Ioannes de HELTPVRG pro
tempore Decanus, ac tandem summus Scholasticus,
& Canonicus huius Ecclesiae, Presbyter, obiit
Anno dni M. CCCC. LXXXI. in vigilia S. Mathaei
Apostoli, & Euangelist. Vltimus de eadem Familia,
cuius anima requiescat in pace. Amen.

HENRICVS REBDORFENSIS Ecclesiae Collegiatae ad S. Ioannem Baptist. in Rebdorf Canonicus, Scriptor historicus medii Aevi diligentissimus.

Virum hunc sane solertissimum, ac ineunte Saeculo XIV. nobili stemmate genitum fuisse, & ex ipsius in hoc Collegio professione, in quo illa aetate nulli, nisi Nobili, aditus patebat; & ex historia sui temporis diligentissime conscripta, suoque Necrologio manu propria exarato satis elucet: Ipsius autem Originem, patriam, Familiam inuestigando frustra operam infumsi.

A primo instituti nostri tyrocinio HENRICVM Musis sese consecrasse, vel ex hoc sufficienter adparet, quod scripta sua historica ab anno 1295.

ex.

(k) Necrologium, & Series Scholasticorum.

(l) In Orat. in laudes eruditae Nobilitatis. 4 Aug. Vindel. 1515.

exorsus, quae in quibusdam scriptis authenticis vel legit, vel a personis fide dignis audiuit; vti Ipsus in exordio annalium suorum scribit, contexere voluerit, (a) & illos vsque ad annum 1362. continuarit. (b)

Complectitur in hoc opere, cuius Originale in nostra Bibliotheca in 4. pergameno inscriptum, extat, (c) ex quo etiam Gewoldus anno 1618. suam horum annalium editionem adornabat, (d) res gestas Imperatorum, Adolphi Nasouii, Alberti Austriaci, Henrici VII, Friderici Austriaci, Ludouici Bauari, in cuius gesta potissimum se diffundit, & Caroli IV, ac plura de Episcopis, & Principibus Eichstettensibus, sua aetate viuentibus. (e)

Continuasfe videtur diligentissimus Scriptor noster Chronicon, seu *Flores temporum*, qui quemdam Minoritam, Martinum nomine, authorem habent, vnde etiam incipit suos annales, huic Martini chronico membranae etiam nitide inscripto, adligatos: *Post praemissa igitur cupiens duo aera minuta mittere in Gazophilacium gesta superscriptae materiae continuando &c.* Compilauit Martinus iste sua ex Orosio, Isidoro, & Martino Polono. Idem opus dein Hermannus quidam Ianuensis ad annum vsque 1345. continuando deduxit, qua continuatione codex noster, qui se ad annum 1288. duntaxat extendit, caret. Cl. Io. Georg. Eccardus idemmet decennale Chronistae opus (tot enim annos in eo conficiendo impendit) praeter alia corpori suo historico medii aevi inseruit; (f) quamquam & ille MSto vsus fuerit, quod biennio nostrum excedit, ad annum vtpote 1290. vsque continuatum.

At enimvero HENRICVS huic continuando Chronico adplicasse manus contentus minime, alium prater hunc laborem, authore suo vtique dignissimum, suscepit, historiae proficuum aequae, ac Reipublicae litterariae accep-

(a) Marquard. Freheri Scriptor. Rer. German. T. I. pag. 599. curante Struuiio.

(b) Vosii de Historicis latin. P. altera pag. 530.

(c) Hirschings Bers. ein. Beschreib. sehensw. Bibliothek. B. 3. Abth. 2. S. 498.

(d) Ipse Gewold. in tit. Operis — Ingolstadt. 4. Typis Greg. Haenlin.

(e) Gotthelf. Struue Praefat. in Annal. T. I. Script. Freheri pag. 598.

(f) Tomo I. Nro XXII. pag. 1551.

ceptatissimum, Conscripsit nempe Necrologium, in quo defunctorum Ecclesiae suae Praepositorum, Decanorum, Confratrum, Familiarum, Dotatorum, aliorumque Benefactorum nomina in nitida membrana, posterorum gratisimae memoriae relinquens, summa industria adnotauit. Primus, & antiquissimus, quem huic mortilogio inseruit, est Gebhardus vltimus Comes ab Hirschberg, insignis plane Ecclesiae nostrae Dotator, anno 1305. defunctus, & in medio templo nostro sepultus. In calce huius Necrologii minio adscripta haec verba leguntur: *Explicit per manus Henrici anno 1391. die lunae ante Corporis Christi.* (g)

Dudum certe hoc sanctae antiquitatis, ac medii aevi illustre monumentum, vt typis publicis exscriberetur, dignum fuisset; ni alia continuo & patriae nostrae, & exteris exoptatissimo huius profecto labori, obicem posuissent.

Quo porro anno; quo mense; quo die HENRICVS noster Saeculo valedixerit; quo in angulo sepultus lateat, diuinare nolo.

De diuersis annalium suorum editionibus consulatur Cl.mi Meuselii Bibliotheca historica Vol. I. P. I. pag. 89.

HERBST Maurus Abbas O. S. B. in Blankstetten, Episcopo Principi Eichstetteni a Consiliis intimis.

Pleinfeldae, vico Principatus Eichstettensis, anno 1701. 14. Septembr. natus; sed honestis, pientissimisque parentibus, a quibus pietatem, ac morum honestatem cum lacte imbiberat filius, domicilium suum paulopost Berchingam, eiusdem Principatus oppidum, transferentibus; ibidem potissimum educatus, timorem Domini, & horrorem peccati accrescentibus annis penitus tenello pectori implantauit. Ephebos vix egressus, Musarum domicilium, Seminarium nempe S. Crucis, Neoburgi ad Danubium ingressus est, viam viri in adolescentia iamiam ambulans, vt singulis an-

Y

nis

(g) Hirschings Versuch einer Beschreib. sehenswürr. Bibliotheken B. 3. Abtheil. 2. S. 501.

nis domum reuersurus, rarissimum certe testimonium, *Vir in adolescentia,* suis a magistris tulerit. (a)

Decimum octauum aetatis annum agens post absoluta studia Blankstadii, asceterio Berchingae vicino, in haereditate Domini Benedicta requiem quaesuit, totum sese Deo Creatori suo consecraturus. Votorum competentem factum, in ipso tyrocinio monastico Nouitium tyrocinii iam directorio satis aptum, idoneumque fore, & vix anno 1720. Profesum, summum perfectionis apicem attigisse, nemonon iudicauit. Philosophiae, ac Theologiae cursum felici aequae ingenio, quam maturo iudicio emensus anno 1726. 23. Aprilis primo incruentam litauit hostiam. Ad curam animarum impigre exercendam mox adplicitus, & Cooperatorem amplae satis Blankstadiensis parochiae agere iussus, informare paruulos, prima sanctae religionis nostrae principia teneris illorum instillare pectoribus, ad virtutis amorem, & vitiorum odium hortari in deliciis habuit; visitare pupillos, consolari viduas, morituriis SS. administrare Sacramenta, ad luctamen vltimum praeparare, ac salutaribus roborare monitis, iucundissima MAVRO prouincia extitit; sacris concionibus tum in sua, tum in aliis Ecclesiis exhortari populum, lapsos ab errorum tenebris ad viam reducere veritatis, ac illorum excipere confessiones, cunctis animi exhilarationibus, & honestissimae etiam voluptati praetulit, quin tamen ideo vitam contemplatiuam neglexerit.

Talis iam tantusque cum MAVRVS in procuranda proximorum salute suos inter refulgeret, mirum vtique non est, quod Confratres propriae salutis cupidi suum sibi anno 1742. Pastorem elegerint. Deprecatus est equidem Vir humillimus Abbatialem dignitatem flexis etiam genibus, humeros suos tanto oneri ferendo impares praetendens, nec vnquam acceptasset; nisi Commissariorum Episcopaliū auctoritate, per debitam Ordinario suo obedientiam Ipsum compellentium, ad acceptandum honorificum istud onus coactus fuisset. Abbatialibus igitur ornatus infulis honores

mu-

(a) Eiusdem Concio funebris.

mutare mores neutiquam, raro exemplo, docuit, quod eiusmodi dignitates qua demum cunque via aucupantium nunquamnon proprium esse solet.

Solida certe, ac eximia prorsus MAVRI virtus nec blandientibus adulatorum verbis, nec atris stygiae cohortis minis, nec aerumnis vel molestiis quotidie occurrentibus sua sede turbari, vel deformari potuit. Grauisimis licet distentus negotiis, muneri Praefulatus communibus; curas tamen pro salute proximi nunquam deposuit. Confitentibus, iisque innumeris, totius anteaetae vitae noxas pro sacro tribunali tam in ecclesia, quam in Abbazia aures dare; concionibus tepidos populi animos inflammare; miserorum casus subire; egentium tuguria frequentare; aegrorum in stabulis etiam latitantium infirmitates fouere, iisque solatia affundere Praelatus zelosissimus non abhorruit; imo magis quam opipara affectauit conuiuia.

Suis succurrisse subditis, vel vicinis non contentus; etsi iam dignitate Consiliarii intimi ab Episcopo Principe suo auctus fuerit, Marienburgum usque, Canonisfarum sub regula S. Augustini degentium asceterium, excurrit, virginibus Deo sacratis, nescio quo calamitatum genere infestatis, medicamen allaturus. Hac in Virginum congregatione aegrotare coepit MAVRVS Noster, Abbatiam suam non visurus amplius; transactis namque innumeros inter dolores summa patientia toleratos, aliquot diebus animam suam placidisime exhaluit anno aetatis suae 56. Regiminis 15. 4. Aprilis in hebdoma sancta 1757. Corpus exanime Blankstadium deportatum in Ecclesia sepultum est; Martino Zinsmeister Ss. Th. D. Consil. Eccles. Eichstetteni, ac Parocho ciuitatis Berchingae concionem funebrem dicente. Post Eius mortem Eius effigies a Klaubero nitide cupro insculpta apparuit, cum sua viuendi ratione praedicatum *Venerabilis* vbique sibi compararit. Eius Epitaphium sic sonat:

Hic iacet

Qui stetit, cum vixit,

Cum dolorosa Crucifixi Amoris sui Matre

sub Cruce
 Crucis ipse filius, & Amoris,
 MAVRVS
 Pater & Abbas noster XLVI.
 Qui mundo crucifixus & Carni
 Alio vix genere mortis
 Quam Charitate viuifica
 DEI & PROXIMI
 Absorptus
 Legem impleuit Numinis,
 Naturae soluit
 IV. April. MDCCLVII.
 Aetat. 56. Regim. 15.
 R. I. P.

Monumenta pietatis, & eruditionis MAVRIANAE sunt aliquae conciones
 typis exscriptae;

1. Des schlaffenden Caroli Alberti allerdurchleuchtigsten Kaiserliches wachendes
 Herz die Schmerzhafte Mutter Maria — — bey den Franziskanern zu
 Dietfurt. Fol. 1751. Regensburg.
2. Der Ablass Portiuncula — — Ebendaselbst 1752. Fol. Regensburg.
3. Des schlaffenden großen Caroli Alberti — — wachendes Herz bey den
 Franziskanern zu Dietfurt. 1752. Fol. München.
4. Rede auf die Sekundiz des Abbtis zu Enseldorf Anselm — — Fol. 1752.
 Sulzbach.

HERIBERTVS Comes a ROTENBURG XV. Episcopus Eichstetten-
 sis, S. R. I. Princeps.

Ex nobilissima HERIBERTVM stirpe Comitum a ROTENBURG ad Tu-
 beram in Franconia, inclinante Saeculo X. procreatum, ac S. Heriberti,
 Co-

Coloniensis Archiepiscopi, consanguineum fuisse, quidquid demum Hagio-
graphi Antuerpienses (a) antiquorum magis ad hanc rem testimoniorum
exoptauerint; & constans Scriptorum Eichstettensium traditio est, & Ipsus
Anonymus Hasenriedanus in sua ad Canonicum Wirzeburgensem de Epi-
scopis Eichstettensibus relatione de anno 1075. indigitare videtur.

Herbipoli, iam tum amoenissima Musarum sede, quidquid talentorum
Supremi Numinis munificentia impetrauerat, bonis artibus, dum in hac
vrbe educabatur, consecrauit, pingui adeo cum fœnore, vt, tam egregiam
dictandi dulcedinem edoctus, nulli tunc temporis hac in arte secundus
fuerit. (b) Excellenti igitur fulgens eruditione, omnique virtutum gene-
re ornatus, (c) Canonicis Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis adscribitur,
ac paulo post, vti probabilius videtur anno 1021. (d) infulis episcopali-
bus coronatur.

Vix solium HERIBERTVS Pontificale conscenderat, Canonicorum suo-
rum numerum, qui septuaginta erant, ad quinquaginta reduxit, viginti re-
liquis ad parochias expositis, vt animarum curam exercerent. (e) Aedifi-
cavit in Sanctorum honorem Sacella, ac diuersa alia erexit aedificia, vt &
quoddam subditorum genus haberet; vnde panem sibi quotidianum compara-
ret. Ecclesiam suam Cathedralem augustiorem longe ac ampliorem ex imis
construxit fundamentis. (f) In monte, qui a S. Willibaldo nomen habet,
nouum extruxit monasterium, vitam communem ad canonicas reuocatu-
rus regulas, duasque adiecit capellas, quarum vnâ S. Petro, alteram S.
Bartholomaeo sacratam voluit, eoquod hoc ipso die, diuo Apostolo sacro
Brachium S. Walburgae cum calice aureo furto ablatum, & in concauo
lapide absconditum mirabili prorsus diuinæ Nemesis dispositione repertum
fuerit. Sacellum non procul ab Almonio B.mae Virgini sacrum, tribui

-
- (a) T. II. Mart. pag. 468. in not. litt. a.
(b) Verba Anonymi Hasenried. apud Gretser. pag. 436.
(c) Pantaleon Prosopograph. Viror. illustr. German. P. II. pag. 111.
(d) Luidl. Eichstädt. Heiligth. Th. 3. S. 17. folg.
(e) Anonym. Hasenried.
(f) Brück. magni Oper. Epit. pag. 184.

modo pistorum in Ecclesia parochiali proprium, vbi S. Bonifacius S. Wilibaldum Sacerdotem ordinauerat, & ab hoc actu, & suis ab angustiis venerabile magis, quam ex structura magnificum, in ampliorem formam redegit. (g) Monasterium ad S. modo Walburgam dictum, antea Canonis in habitatum, instaurauit, assignato loco stabili sacris Thaumaturgae suae reliquiis, ac Moniales sub S. Benedicti regula militantes introduxit, ad quarum congruam sustentationem Leodegarius Comes de Lechsgmünd & Graisbach, Canonicus postea Ecclesiae Cathedr. Eichstett. pientissimus, & sanctitatis fama celebris, insignem bonorum suorum partem dono dedit, ipso Antistite munificam plane donationem non confirmante solum, sed & de suis liberali prorsus manu adiiciente. (h)

Disciplinae clericalis Cultor sanctissimus, & adcurati in choro concentus Promotor studiosissimus pulcerrimos, a suscepti statim Praefulatus exordio, hymnos (i) inter diuinas laudes decantandos, longa annorum serie in Ecclesia vsitatos, diuersaque alia ad excitandam deuotionem valde proficua, in calce referenda, adornauit Antistes doctissimus. (k) In erudienda iuuentute attentissimus Scholae suae Magistrum, Gunderamum nomine, quem dudum vel sufficientis scientiae, vel debitae industriae nomine suspectum habebat, suo certe ab officio remouisset; nisi ille aduentante quondam celebri scholarum Wirzeburgensium Magistro, Pernolfo, & ad scholam a Praefule deducto luculenta doctrinae suae specimina dedisset, tanta quidem, vt Pernulfus Reuerendissimo Fautori suo dicere non haesitauerit: Se quotidie, si Eichstadii esset, huius Magistri lectionem auditurum; quod inde testimonium Gunderamo Episcopi sui gratiam ac beneuolentiam conciliauit. (l)

In functionibus episcopalibus indefessus modo, anno 1037. Episcopo Patauensi in consecratione Ecclesiae abbatialis Altachae inferioris, (m) modo,

(g) Anonym. Hasenriedan.

(h) Idem — Luidl. loc. cit. S. 9.

(i) Sterzing. Chronolog. Einleit. in die Kirch. Gesch. Th. 2. S. 381.

(k) Anonym. Hasenried.

(l) Idem — a Gretsero omis.

(m) Lackner Memor. Altach, infer. pag. 20.

do, anno 1042, Episcopo Wirzepurgensi in consecratione Ecclesiae ad S. Burchardum (n) asistit. Imperatoribus Conrado, & Henrico ob singularem prudentiam, & mirificam plane eruditionem acceptissimus saepius in Regis curia comparuit, praefensque anno 1040. Augustae Vindeliciae fuit, dum Henricus regiae munificentiae suae documenta Abbatiae inferioris Altachae dedit. (o)

Eundem porro Regem, cum Conradum suis flectere precibus nesciret, tandem & verborum pondere & suauitate HERIBERTVS deuicit adeo, vt ille detrimentum ab erectione noui Episcopatus Bambergensis S. Willibaldo, & suae dioecesi illatum reparare cogitarit; imo partem Episcopatus Neoburgensis (p) Eichstetteni vniendam iamiam promiserit, si HERIBERTVS Sedem suam cum S. Willibaldi corpore Neoburgum transtulerit, assignata illi Monialium ibidem degentium pro loco Residentiae Abbatia. (q) Ast mutatis subito consiliis Henricus a facto proposito discescit, ac diutinam Praefulis expectationem fefellit. Tulit id HERIBERTVS aegre adeo, vt profusas inter lacrymas palam S. Willibaldum rogarit, ne a curia Regis viuis Eichstadium veniret. Exaudita est etiam Antistitis tristissimi deprecatio; coepit aegrotare, & vix Frisingam peruenit, viuis excessit. (r) Corpus exanime Eichstadium delatum in sua Cathedrali tumultatum est. HERIBERTI Consanguineus, Willeramus Abbas, hanc Defuncto inscriptionem adornauit:

Ecce Dei seruus Praeful iaceo hic Heribertus &c.

Canonici Eichstettenses ad trigesimum vsque diem per vices ad Eius sepulchrum pernoctantes vigilias agebant, quasi Sanctum eum venerantes. (s)

De

(n) Ludwig Scriptor. Rer. Bamberg. T. I. pag. 67.

(o) Monumenta Boica Vol. XI. pag. 147.

(p) Steins Abhandl. vom Bisthum Neuburg unter den Neu. Abhandl. der Kurb. Altdem. S. 383.

(q) Anonym. Hasenried. Falkenst. Analys. certa — Eiusd. Diacris. Ioan. ab Indag. vom Ursprung der Stadt Nürnberg S. 123. folg.

(r) Meichelbeck Histor. Frising. T. I. pag. 259.

(s) Anonym. Hasenriedan.

De HERIBERTI doctrina, non antiquiores solum, sed & recentiores scriptores (t) testantur. Scripta autem, quae posteris reliquit, sunt:

Sex Hymni: 1. De S. Cruce, *Salve Crux sancta* &c.

2. De S. Willibaldo, *Mare, Fons, Ostium* &c.

3. De S. Walburga, *Ave Flos Virginum* &c.

4. De S. Stephani inuentione, *Deus Deorum Domine* &c.

5. De S. Laurentio, *Conscendat usque Sidera* &c.

6. De OO. Sanctis, *Omnes superni Ordines* &c.

Quinque Orationes de B.V.Maria, quorum initium: *Ave Maria gratia plena* &c.

Duae Modulationes, *Aduertite omnes populi* &c. & *Peccatores, Peccatrices quondam* &c.

DE HEVGEL Raphael, Ss. Theologiae Doctor, Decanus antiquiss. & insignis Collegiatae Herriedensis, ad Chorum S. Willibaldi Canon. & Vicarius in Spiritualibus Generalis Eichstadii.

Mörnshemii, Oppidulo ad Almonium Eichstadio haud procul situato, primam vitae huius mortalis auroram anno 1634. aspexit. (a) Pater, Episcopi Principis Eichstettenensis hoc in loco Granarius, quidquid ad optimam sobolis institutionem salutare, ac opportunum fore existimabat, cura plusquam paterna contulit, prouentu certe vberissimo, ita, vt RAPHAEL deposita nondum praetexta viam viri iamiam ingresus, degustatis Musarum laticiniis ad solidiora fercula, ad seueriores disciplinas, mox anhelaret, adolescens sciendi nunquamnon cupidissimus.

Vt igitur Parens optimae spei iuuenis inexhaustam, honestissimamque scientiarum cupiditatem exfaturaret, Romam illum mittere decreuit, vt praeter cognitiones Theologicas, & Canonicas aliarum quoque bonarum artium in nobilissima hac omnium Musarum sede notitias vel haustas iamiam, vel hauriendas adhuc perpoliret magis, ac vltimam illis manum ad-

ii-

(t) Annal. der Bayer Litterat. B. 2. S. 10. Sterzing. Chron. Einl. in die R. Besch. Th. 2. S. 381.

(a) Acta Scholasticae Herriedensis.

iiceret. Amicorum potentiorum consilio, ac commendatitiis breui hoc pater euicit, vt filius alumni Collegii germano - vngarici asfociatus, clericali militiae, ad quam adspirabat, adscribi potuerit.

Perlustratis itaque illustrioribus Italiae ciuitatibus RAPHAEL Romam profectus est, sublimioribus scientiis excolendus. Tantos intra aliquot annorum interuallum tum in disciplinis Canonicis, tum Theologicis progressus fecit, vt, christianae virtutis nunquam immemor, supremam in Theologia lauream commeritus, (b) singulari hoc ornamento insignitus in Germaniam reuersus fuerit, testimoniis virtutis, ac eruditionis onustus.

Ad animarum inde curam praefice exercendam aliquo tempore admotus, paulopost Eichstadii ad Consilium ecclesiasticum, cum sufficientia doctrinae, ac animarum Zeli, morituriis consilio, ac solatio adfistendi, specimina dedisset, a Marquardo II. Episcopo Principe vocatus est, praebenda in Choro S. Willibaldi posthac donatus. (c) Multi crebrique labores, quos a consiliis Episcopi impigre suscepit, atque ad optatum finem perduxerat; tot certe indubia plane indefesae industriae, ac mirae in rebus agendis dexteritatis testimonia, sagacissimo Antistiti incitamento erant, vt HEVGELIVM, licet primum annos viriles attigisset, anno 1665. in insigni prorsus, ac antiquissimo Collegio Herriedensi ad dignitatem Decani, quae ab anno 1632. ob suecorum, has potissimum vicinias, infestantium depopulationes a Capituli Seniore administrabatur, suis ad Collegium commendatitiis promouerit. (d)

Die igitur 24. Septembr. in peremptorio D. Ruperto sacro installatus, praestito consueto iuramento, concreditam sibi a Capitulo magnificam potestatem suscepit. Sustinuit ad omnium voluptatem per 10. annorum spatium honorificum hocce munus, omnia sua facta ad dignitatem referens; conciliauit sua sibi authoritate, ac eximia peritia Concanonicorum existi-

Z

ma-

(b) Catalogus Canon. Herriedensium.

(c) Elenchus Canon. S. Willibaldi.

(d) Acta Herriedensia.

mationem, ac honorem; deuicit sua mansuetudine, ac prudentia subditorum animos; consequutus est cunctorum ciuium sua affabilitate, ac lenitate venerationem; imo totius vicinia captauit singulari comitate sua beneuolentiam.

Anno 1675. ob insignia prorsus merita ab Episcopo Principe Marquardo Schenkio ad suscipiendam ampliorem adhuc dignitatem, graue nempe onus Vicarii in Spiritualibus Generalis, inuitatus, Celsissimi Moeccenatis sui voluntati satisfecit, reseruato sibi tamen vsque ad annum 1678. Decanatus Herriedensis munere, quod eodem anno, turbidis bellorum temporibus localem Decani praesentiam in Collegiata exigentibus, in manus Confratrum resignauit. (e)

Clauum Dioeceseos, quem ob crebriorem doctissimi Praefulis, Ratisbonae in Comitibus Imperialibus Augustissimi Caesaris locum tenentis, absentiam plenior longe difficultatis, arduique magis negotii esse vidit, & expertus est, vix apprehendit Eichstadii; non Reipublicae sacrae solum, sed & profanae proficuum sese, atque vtilem fore studuit. Morum Clerici censor rigidissimus ab omni eos arcere licentia, & quidquid vitae honestati, huiusque status dignitati contrarium esse deprehendit, summo studio corrigere conatus est; (f) optime gnarus, delicta Clericorum duplicem laicis praebere offensionem. Cumque nulla aetas criminum expers, & semper malos bonis permixtos tulit, feretque Ecclesia; tales saltem a cura animarum remouere, ne aetati maxime lubricae, atque incertae exempla nequitiae darent, summopere contendit.

Honorem supremi Numinis, Sanctorumque cultum in locis suae iurisdictioni subiectis in deliciis habuit. S. Walburgae Cultor eximius multa, eaque praeclara eidem monasterio contulit beneficia. Tradidit munifica plane HEVGELII manus iisdem monialibus hortum amplum satis, ac peruenustum, in cuius possessione hodie sunt, adiuncto tamen hoc
one-

(e) Ex iisdem fontibus.

(f) Eiusdem Encomium. im Eichstädt. Heiligth. Th. 3. S. 100.

onere, vt singulis annis recurrente ipfius in choro S. Willibaldi anniuersario 7. flor. cum 30. cruc. cuilibet huius chori Canonico perfoluant. Subminiftrauit illis omnes expenfas ad habitaculum Confefarii, aliaque exftruenda aedificia necesfarias; allexit fuo exemplo fororem, vt idem monafterium plurium bonorum fuorum haeredem fcripferit, ac cum fratre eadem in Ecclefia fepulturam elegerit. (g)

Tribus Epifcopis Principibus, Marquardo Schenkio, Ioanni Euchar. Schenkio, & Martino Eybio, Seruitia certe vtiliffima praeflitit; donec tandem fractus viribus, & multiplici labore per 24. annos laboriofo hoc in munere exhaustus anno 1699. dimiffionem fuam ab hoc officio impetrauerit. Demum cum vltra 38. annos Diocefi Eichflettenfi fumma cum laude, & Reipublicae facrae emolumento confecrafet, anno aetatis 66. anno 1700. 17. Maii in Domino obdormiuit, legatis 500. florenis cum onere anniuersarii custodiae Herriedenfi (h) in Ecclefia D. Walburgae facra tumulatus pone exuias Georgii Motzel.

HEVSLER Ioann. Sebastianus Confiliarius intimus Epifc. Principis, & Archiuarius Eichftadii.

Eichftadium, non ignobilis circuli franconici vrbs, prifcis Aureatum dicta, modo Principum & Epifcoporum huius nominis Sedes, anno 1690. IOANNEM SEBASTIANVM procreauit. Parentes ciuilis quidem conditionis, fed optimae famae, nec disparis fortunae, nihil non intentatum reliquerunt, vt filium, quem natura, vt videbatur, fuis abunde donis cumulaauerat, & optimis morum praeceptis, & puriffimis auitae religionis principiis instituerent. Cum itaque a teneris vnguiculis Puer egregiae indolis timere Deum, & honorare parentes didiciffet; imo ab vberibus matris fuxiffet; tantae non amplius difficultatis erat, timorem Dei, qui eft initium Sapientiae, & reuerentiam Superioribus debitam, in qua innititur morum

(g) Luidl Eichftädt. Heiligth. B. 3. S. 100.

(h) Acta Herriedenfia.

honestas, docili eius animo penitus implantare, donec altissimas radices in eo fixissent.

Praestantibus hisce donis ornatus IOANNES SEBASTIANVS ad Gymnasium Eichstettense mittitur ornamentum eiusdem futurus, vt nobile ingenium suum non minus utili scientia quam solida virtute aleret. Satisfecit ex asse adolescens optimus, & iustissima parentum vota non impleuit tantum, sed omnino superauit. Litterarum causa saepius etiam noctem peruigilem agens non in ingenuis solum artibus, sed in virtutibus etiam tantos progressus fecit, vt suos inter clarius eminuerit, quam condiscipuli ferre aequo animo potuerint.

Scholastica hac in palaestra virtutum, ac inferiorum scientiarum exercitatus HEVSLERVS Academiam Wirzburgensem petere iubetur, vt & superiorum, philosophicarum nempe & Legum Ciuiliū, sibi notitiam adquireret. Redimitus ibidem tempora laurea philosophica dies noctesque studio iuris romani, ac omnium bonarum artium faecundissimae parenti, monumentis nimirum rerum gestarum, vetustatisque exemplis, praesertim historiae Patriae, consecrauit, vt aliquando fedes natales non nudis solum legibus, contra maleuolorum insultus impios, sed & venerandae antiquitatis memoria defendere posset. Nec labores inanes suscepit. Ipsissima facultas iuridica egregii Iuuenis excellentem industriam obstupuit, & admirata est; indefessam igitur auditoris sui operam, quotidianasque vigilias remuneratura SEBASTIANVM in ordinem Iuris Vtriusque Licentiatorum anno 1716. cooptauit. Vt autem praestantissimus Iuuenis haustae per annos in Academia transactos doctrinae specimina Patriae simul ac Principi suo daret, *Templum virtutis & honoris sacro & immortali Dni Willibaldi splendore illustratum & Praesulum Eichstettensium statuis omnino LXIII exornatum &c.* (a) conscripsit, in quo vitas Episcoporum, memorabiliora illorum facta,

(a) Bibliotheca Hist. Hamburg. cent. 8. art. 59. pag. 209. de hoc libello dicit: *Templum virtutis &c.* Das ist eine Disputation, die Ioan. Sebast. HEVSLER gebürtig von Eichstädt zu Würzburg unter dem Praesidio Hrn. Ioan. Conrad. Langii PP. bey

cta, ac Bona vel titulo emtionis, vel donationis, vel permutationis Principatui ab illis adquisita congescit, totidemque theses tum ex iure publico, tum ciuili, tum ecclesiastico publicae disputationi exponendas adiunxit, quem libellum Celsissimo Episcopo, Principi suo, dedicauit.

Eichstadium reuersus doctrinae laurea coronatus interiecto haud magno temporis spatio vberrimos diligentiae suae fructus collegit. Anno 1719. iamiam ad Consilium aulicum admisus, dum adhucdum Viennae in Austria praxi imperiali studeret. Redux fidelitatis iuramentum praestitit, eodemque decennio, anno 1727. nimirum, Princeps de scientia illius diplomatica instructus satis, Pretiosissima sua, Tabularium nempe, ipsius fidei concredidit, & Archiuarium suum constituit. (b) Elapso Biennio administratio supremae Satrapiae Hirspergensis ipsi demandata est, & anno 1733. ad expedienda negotia in comitiis circuli franconici Norimbergae congregatis obuenientia Legatus misus, Episcopi sui voluntati vbique exactissime satisfecit.

Cum tanta ac singularia prorsus de patria extarent HEVSLERI merita, Ioannes Antonius a Freyberg Episcopus Eichstettensis, vt debita laborum suorum praemia ferret, anno 1738. ad sanctiores deliberationes suas illum adhibuit, amplissimoque desuper decreto de 5. Augusti eiusdem anni honorauit. Magnifico hocce munere nobilitatus tantum abest, vt labores suos intermiserit, vt potius quotidiana opera sese pene confecerit. Vix arduum erat negotium, cui Consiliarius sagacissimus non adiungebatur; vix vlla a vicinis Principibus excitata lis, quam non solertissimus

Z 3

Ar-

ben seiner Promotion in Doctorem Iuris gehalten hat. Es ist in diesem Schediasmate von 9. Bogen die ganze Historie des Hochstifts Eichstätt, dessen Patron der heil. Willibald ist, nach der Ordnung der Bischöfe bis auf jetzige Zeit überaus wohl ausgeführt mit vielen besondern Umständen, absonderlich was jegliche Bischöfe zum Stifte acquirirt haben, welches man sonst nirgends so beisammen findet. Es wird sich verhoffentlich der Mühe verlohnen, daß wir den Liebhabern der Bischöfl. historien im Röm. Reich zugefallen den Catalogum der Bischöfe aus dieser Disputation excerpiren &c.

Ipse Falkensteinius Genti HEVSLERIANAE non amicus admodum in Analect. Nordgau. huic libello debitam laudem tribuit Nachlese V. s. VII. pag. 401.

(b) Vi Decreti dd. 7. Februar. 1727.

Archiuarius ore vel scriptis componere iubebatur; vix alia exorta controuersia, quae ab hoc viuo Patriae protocollo non fuerat sedata.

Tandem Vir consultissimus laboribus continuis debilitatus, aetate ingrauescente confectus, cum tribus Principibus Episcopis, nempe Ioanni Antonio a Knoebel, Francisco Ludouico Schenk de Castell, & Ioanni Antonio a Freyberg annos suos fide certe constantissima & sanctissima pro amore patriae sacrificasset, dierum & meritorum plenus anno 1757. octaua Decembris, 67. aetatis suae anno, in Domino obdormiuit; dignus profecto, quem neoelectus Episcopus Eichstettensis Raymundus Antonius ex Comitibus de Straßfoldo deploraret, eoquod in ingresso regiminis sui non amplius sapientissimis Eius consiliis vti posset.

In Coemeterio orientali sepultus. Hoc Epitaphium eius memoriam conseruat.

Hic Iacet

Praenobilis & Excellentissimus Dominus

Ioan Sebast. HEVSLER

Qui per 38. An. quatuor S. R. I. Principibus Eistettibus

Stetit a Consiliis

19 ab Aulicis

19 ab Intimis

30 Archiuarius

Assidua Principum Patriae & Proximi cura sollicitatus

Sui nulla nisi cura aeternae Salutis,

Hinc gaudia curis interposita ipsi erant haud alia

nisi studia Pietatis

Tandem die 8ua Decemb. 1757. aetatisque anno 67.

emenso desit ab onere, & quietem, quam in

Mundo non inuenit, eam in Coelo quaesivit

Quam

Tu Ei Sempiternam precare Viator.

HIE.

HIEMAYR Ioannes Ss. Theologiae Doctor, insignis & antiquissimae Collegiatae Ecclesiae Herriedensis Decanus, dein Vicarius in Spiritualibus Generalis Eichstadii.

Moernshemium, oppidulum territorio Eichstettensi non procul ab ipsa vrbe ad almonium situm, IOANNI nostro, anno 1646. vitam dedit. Omnibus naturae dotibus vberime instructus egregiae indolis adolescens Musis consecratur. Gustata illarum suauissima Familiaritate arctiori sese cum illis vinculo coniungere satagens Dillingam petiit, vbi nocturnas vigilias ad diurnum doctrinarum studium adiunxit, vt extrema primis responderent. Et profecto vberes laboris & vigiliarum suarum fructus percepit; transacto nam hac in Academia, in qua alumnum pontificium egit, septennio summos in Theologia honores est consequutus. Amplissimis his honoribus cumulatam Marquardus II. Episcopus Eichstett. apud quem iam dudum principem gratiae locum tenebat, HIEMAYERVM Collegiatae Herriedensi anno 1671. futurum Canonicum praesentat, simulque speciali decreto dispensatorio post aliquod tempus ad Capitulum recipiendum esse mandat, quin tamen ante vnus anni lapsum ad frugiferam peruenerit. Capituli gremio as sociatus, Parochus ciuitatis eligitur, quod munus summa cum laude, maximoque cum fructu vltra duos annos sustinuit; hac interea maxime cura ac sollicitudine occupatus, vt plenam sibi de totius Collegiatae statu, quae suae iamiam ruinae esse proxima videbatur, notitiam acquireret. Et reuera omnia ex animi sententia succedere. Vix Ecclesiae Decanus, Raphael de Heugel, Eichstadium ad Episcopi seruitia, vt generalem Cleri curam susciperet, auocatus erat, ad ardua omnia negotia HIEMAYERVS adhibitus; & cum turbulenta belli tempora localem Decani praesentiam exigent, ob insignia prorsus merita, doctrinam excellentem, vitam integerrimam, solertiam omnino singularem, & summam in rebus omnibus peritiam & dexteritatem omnium votis licet vltimus in Capitulo 17. Augusti anno 1678. in Decanum electus, & 25. Augusti Eichstadii confirmatus est.

Amplissimo hoc in dignitatis gradu collocatus omne studium suum in condendis nouis statutis, & mutanda rei oeconomicae administratione posuit; quod & facile Episcopi & Principis sui suffultus gratia impetrauerat. Facta igitur Officialis permutatione multiplicabantur redditus; multiplicabatur Canonorum numerus; multiplicabantur Ecclesiae Ministri. Condidit noua statuta, quae Episcopus confirmauit; Chorum & Officium diuinum ad normam in Ecclesia cathedrali Eichstettensi vsitatam reformauit, & plura alia tam Cultui diuino promouendo, quam oeconomiae summo opere proficua sapientissime decreuit. Affectabant denuo Collegiatam, primam Ecclesiae Cathedralis filiam, & aetate paucis tantummodo annis illi secundam, Viri praestantes, docti, tanta Matre digni, gradibus vel in Theologia, vel in Iure insigniti, ita, vt anno 1690. duos Doctores Theologiae, tres eiusdem Licentiatos, & duos Iuris Vtriusque Licentiatos numeraret, quales ab octingentis retro annis vna simul in illa non extiterant.

Rebus maxime necessariis in ordinem redactis, animum ad reparationem templi & aedificiorum Vir indefessus conuertit, a domo Dei initium ducens. Suecorum furore aedificia vel absumta, vel ruinae data. Templum erat squalidum, & expoliato simillimum, naus Ecclesiae, & illius tectum ruinam minitabantur; Altaria suis ornamentis orbata, Sedilia piorum deuotioni consecrata, confracta; Sepulchrum S. Deochari omni decore spoliatum. Tristissimam hanc desolationem, quam HIEMAYERVS fictis nunquam intueri oculis poterat, nobilissimus illius zelus breui temporis interuallo redintegrait, propria manu operi admota. Refecto Ecclesiae tecto nouum chori tabulatum Ipfus pictura exornauit; dealbatis templi parietibus altaria Ipfus vel auro & argento, vel diuersis coloribus obduxit, aut per pictores obducenda curauit; Sepulchrum S. Deochari, quem intimo affectu venerabatur, exornauit, nouisque ornamentis condecorauit; chorum nouis cratibus clausit, innumeraque alia suis potissimum sumptibus instaurauit, vt anno 1683. nec obulum suis in facultatibus extitisse Ipfus scripserit.

Inde ad temporalia digressus aedificia ad Capitulum spectantia vel reparavit, vel ex fundamentis exstruxit, aedesque proprias pro Canonicis coemit. Lites circa decimas composuit; stagna collegiatae ex longo tempore collapsa ingentibus sumtibus refecit, & plura bona immobilia Ecclesiae suae comparavit. Manum conficiendo nouo vrbario adiecit, cui addidit librum feudorum, siluarum, lacuum, vinearum &c. Librum oblagiorum, decimarum, annuorum censuum, & rationes singulorum officiorum in meliorem formam redegit. Documenta in Archiuio Collegiatae recondita, aliasque scripturas in compendium & ordinem alphabeti collegit, ac plures controuersias sedauit. Expulsionem Iudaeorum, ciues & subditos perdentium, qui ultra centum annos Herriedam incoluerant, anno 1681. impetrauit, in cuius beneficii gratiarum actionem procesionem in festo B. V. M. annuntiatae, quo tempore eiekti sunt, instituit, quae hodie adhuc viget.

Haec, atque alia incredibilia intra 21. annorum spatium, quo Decanus erat, pro bono Collegiatae ad immortalem sui nominis gloriam fecit, scripsit, egit DECANVS iste numeris omnibus absolutissimus; vnde meritorum eius fama longe lateque ita peruulgata, vt anno 1691. ad Vicariatum augustanum inuitatus fuerit, quod tamen honorificum officium non acceptauit. Ast dignitates, quas ipse fugitabat, & alii aucupari solent, HIEMAYERI vestigia persequi videbantur. Cum enim Raphael de Heugel fractis, & ex multiplici labore per 24. annos, quibus Vicarii Generalis munus Eichstadii sustinuit, exhaustis viribus, dimissionem suam ab Episcopo anno 1699. peteret, vt, quod reliquum vitae spatium restaret, optata in quiete transigere posset; Episcopus iustissimae postulationi annuens HIEMAYERVM repetitis vicibus ad id onus amplissimi officii inuitauit. Renuit non vna vice meritissimus DECANVS oblatos honores, confectam pariter senio & laboribus aetatem praetendens; repetitae nihilominus optimi Principis sui petitioni adiecta conditione tandem annuit, si Praebenda Herriedensis, resignato Decanatu, sibi relinqueretur; quod ocius etiam obtinuit.

Proficiscitur itaque Eichstadium HIEMAYERVS 20. Maii eiusdem anni inter tonitrua sclopetorum ciuis Herriedensis vniuersi, eidem arma exhibentis, nec non valedictionem Magistratus in paliis comparentis, comitantibus Canonicis, & Officialibus Oberbachium vsque, singulis eiusdem dignitati adplaudentibus, sed & amisum Patrem etiam atque etiam lugentibus. Collegiata eidem Eichstadium in grati animi testimonium pro singularibus plurimisque beneficiis Ecclesiae exhibitis argenteum inauratum craterem permagnum, in quo ex vna parte effigies S. Viti, Ecclesiae Patroni; ex altera nomina Canonorum tunc residentium insculpta erant, transmisit. Aegre quidem hoc donum, erat enim osor munerum, grato tamen animo accepit; sed post mortem suam ad locum, vnde venerat, hoc poculum ad perpetuam sui memoriam remitti voluit, & ordinauit. Donauit pariter Collegiatae calicem argenteum inauratum, argenteumque vasculum aquae benedictae cum aspergillo; donauit iustae magnitudinis statuum B. V. M. ex argento affabre elaboratam; fundauit pro se, & suis consanguineis anniuersarium in Collegiata celebrandum; donauit, & in reparationem Ecclesiae plura millia florenorum impendit. Eadem munificentia Vir praestantissimus aliis indigentibus Ecclesiis succurrebat, indignissimum reputans, domum Dei vili nonnunquam tugurio aequiparari posse. Tandem Vir ingenio & virtute excellens, continuis laboribus debilitatus, terrena despiciens & ad coelestia aspirans, SS. morituriensium Sacramentis ad extremam luctam munitus, Sexagenarius 22. Februarii obdormiuit in Domino anno 1706. Eichstadii in Ecclesia parochiali B. V. M. sepultus. (a)

Scripta illius, quae posteritati gratisimae reliquit, sunt:

De Miraculis S. Deochari.

De Translatione SS. Reliquiarum eiusdem.

De celebrando Millenario huius Collegiatae.

De

(a) Ex Annal. Scholastriae Cf. Hirschings Litter. Handbuch B. 3. Abth. 1. S. 351. folg.

De Ortu & interitu Monasterii Haferensis.

De Origine Ciuitatis & Collegiatae &c. (b)

HIERONIMVS DE VITIS VILLA Canonicus Regularis Collegiatae Ecclesiae ad S. Ioannem Baptistam in Rebdorf, Congregationis Laterano-Windesheimensis.

Nec Locum originis, nec tempus natiuitatis, quin nec ipsum Cognomen, etsi aliena manus in Necrologii margine BICKENHAVSER illum adpellet, vel emisae Professionis annum communicare historiae patriae amantibus edocti, ab incolatus sui loco de VITIS VILLA (Rebdorf) cum Iacobo Gretfero (a) adpellare, vti se ipsum suis in opusculis nominare voluit, debemus HIERONIMVM nostrum.

Optimo fane mihi iure locum inter viros a me hucusque descriptos commereri videtur; etsi nullos vel exquisitae eruditionis, vel subtilioris ingenii partus ediderit; sed illius aetatis genio adcomodatos, qui virum doctrinae iuxta, ac virtutis amantissimum certe produnt. Praestitit fane, quod ab homine religioso vel ipsa aequitas; quod utilitas, & quod ipsa etiam sanctionum nostrarum placita merito exigunt. Proinde certe, & sapienter sub ipsa iam instituti nostri auspicia Patres nostri exposcebant," vt operibus nobis iniunctis, & praecipue scribendis libris insistamus, coeteris temporibus, orationibus & meditationibus sanctis operam dantes. (b)

Hanc ergo Superiorum voluntatem gnauiter, accurateque fecit HIERONIMVS noster. Inclinate Saeculo XV. fors ante Kiliani Leibii tempora, iam Collegio nostro adscriptus, solidis studiis, verique nominis scientiis suum imbuere animum, idoneumque sese, quoad fieri poterat, reddere satagebat, vt Vir euaderet sibi, Ecclesiae, ac reipublicae utilis. (c)

A a 2

Ex-

(b) Ex Document. Collegii.

(a) Obseruation. Libr. II. Cap. vlt. pag. 384.

(b) Constit. Capit. Windesh. P. III. C. 7. Cf. Gerbert. Iter aleman. pag. m. 62.

(c) Th. Lechleitner, Inst. Theol. M. §. CLXXIII. pag. 213.

Exemplo dignissimi Antistitis sui, Kiliani, tractus, cum nil maiori subditis incitamento esse possit, atque adeo etiam soleat, quam si ipsi Abbates studia litterarum, bonasque artes, & disciplinas in complexu, oculis, & auribus habeant, eruditionis studiosos, litterisque deditos foueant — — — languent etenim, pergit Pezsius, absque his subsidiis, quidquid cetera verbis, crebrisque hortationibus incitentur. (d)

Probatis itaque hisce stimulis, iam tum a veris Praefulis adplicari solitis, excitatus HIERONIMVS noster; imo ipse se vivere non credens, si vtilitatem viuientium non procuraret, (e) edidit salutem animae sitientibus meditationes in singulos dies distributas pius Asceta sub titulo:

Panis quotidianus.

qui idem liber postmodum, anno videlicet 1509. *expensis* — *Archibibliopoe lae Ioannis Rynman de Oringau per* — — *Henricum Gran in impiali ciuitate Hagenaw, accuratissime impressus est.* 4.

Opus porro earundem manuum sunt:

1. *Dieta honeste vite*, seu, quomodo homo christianus pie, & vtiliter a mane vsque ad Vesperam diem deducat.
2. *Comentum super septem psalmos penitenciales.*
3. *Super letaniam* (maiores)
4. *Colloquium cum Deo & sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis &c.*

Quae omnia simul cum orationali, siue *Pane animae quotidiano* typis hagenauensibus eodem anno & forma exscripta sunt.

Tandem etiam vitam Agnetis Eislingerin, piae ex Sueuia Virginis, in scripta misit, & anno 1522. in 12. publici iuris fieri curauit, eodem, quo reliquos ingenii sui foetus, loco. Osa virginis istius, quam Biographus noster opinione sanctitatis mortuam, & crebris extasibus celebrem narrat, in Ecclesia nostra sub ambone quiescunt. (f)

Eun.

(d) Hieron. Pezii Dedicat. Tomo III. Scriptor. Rer. Austriac. praemisfa.

(e) Author in prologo suo operi praemisfo.

(f) P. Gretseri Obseruat. L. II. c. ult. pag. 384.

Eundem, de quo mox dicere coepi, quotidianum animae panem latini sermonis rudibus multa dein sedulitate fregit FLORIANVS LANG, & ipse quondam sub Kiliani imperio Ecclesiae nostrae Canonicus, & Scriptor non indiligens. Cum enim adeo se piorum auiditati HIERONIMI liber comendaret, vt diu, multumque pulsaretur, quo in vernaculam opus suum verteret; (g) ille contra praeter aetatem annis iam praegrauem, multa porro alia causfaretur; FLORIANVM tandem nostrum permouit, vt ille piorum desiderium germani libri versione exsatiaturus, hunc in se laborem fusciperet, quod multo posthac studio, ac cura praestitit; opere dein isthoc e prelo iterum hagenauienti anno 1522. in Folio prodeunte, sub titulo :

Das teglich brot 1c.

Industria subin non impari, vtinam vero maiori critica, e latio in vernaculum idioma hic ipse LANGIVS traduxit vitam, quam supra nominaui, Agnetis Eislingerin, HIERONIMO vitisvillano primogenio authore, quae tum Hagenouae anno 1522. & Ingolstadii litteris Georg. Haenlin anno 1651. prodiit, in 12.

HIERONIMVS, industrius hic Magister spiritus, meritorum & dierum plenus, fatis concessit anno 1539. (h) 6. Martii Iubilaeus.

HOCHWARTVS Laurentius Ss. Theol. & I. V. Doctor, Concionator Ecclesiae Cathedralis Eichstettenensis; dein Canonicus Cathedr. Ecclesiarum Ratisbonensis, & Pasfauiensis.

Türsenreuth, oppidum non ignobile monasterio Waldfassen subiectum, circa annum 1493, vti celeberrimus Oefelius opinatur, LAVRENTIO vitam dedit. Parentes honestissimi Nicolaus HOCHWART, vir Senatorii ordinis, & Walburga, legitima coniux, filium hunc ex tredecim liberis vni-

A a 3

cum

(g) Ain vorred Floriani vber das teglich brot Hieronymi.
(h) Necrolog. Domesticum.

cum a Deo impetrarunt, (a) ad decorem status clericalis educandum. Post mortem parentum, quorum vtrumque nondum Sexennis amiserat; optimae tamen ipforum indolis & verae virtutis haeres, Lipsiam, ingeniosa paupertate manum praebente, se contulit, vbi per septem annos bonarum artium, & linguarum non mediocri cognitione impigro labore hausta Magister artium creatus est. Ex Gymnasio lipsiensi discedens, Frisingam deuenit, ibique in schola Cathedralis Ecclesiae ludum vltra triennium summo conatu, nec impari fructu, aperuit, ad Suffraganei infulas promouendus, si longiori tempore sua huic Episcopo studia consecrasset.

Ast honestissima cupido continuo in studiis proficiendi LAVRENTIVM Ingolstadium deduxit, qua in Academia, dato anno 1526. 27. Nouembris nomine vniuersitatis matriculae, Theologiae ac Iurisprudentiae nauauit operam; mense Maio sequentis anni facultati artisticae adscriptus, & Primus, qui ex Lectione paedagogica stipendium 8. aureorum, seu 24. florenorum percepit; (b) Leonardi Eckii, supremi Bauariae Cancellarii beneuolentiam & gratiam sua industria & virtute ita captiuare noscens, vt ille anno 1527, Zacharia Pierero lectione paedagogica destituto, HOCHWARTVM eidem praeficiendum iusserit, intentata etiam repugnantibus priuatione consueti Salarium.

Ab Abbate inde suo, Valentino, eodem anno inuitatus, vt parochiam in natali solo regendam susciperet, paruit, & conterraneos suos eruditae concionibus suis mire gauisos coelestis vitae pabulo saginavit. Huic cum per triennium praefuisset, ab Episcopo Ratisbonensi Ratisbonam vocatus cooperatorem sacrorum in parochiali Ecclesia S. Vdalrici agens, summa Euangelium suis in orationibus diligentia de verbo ad verbum exposuit, & tantam sibi laudem & aestimationem comparauit, vt Ambrosius, Abbas Emeramenfis, HOCHWARTVM post quatuor menses Prouisorem parochiae suae

(a) Ex ipsius Laur. HOCHWARTI Epistol. ad I. Halenbergium amicum suum. Apud Oefele Scriptor. Rer. boic. T. I. 149. seqq.

(b) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag 133.

suae S. Ruperto sacrae adsciuerit. Et in hac Ecclesia eadem methodo explanandi Euangelium vsus summam sibi conciliauit gloriam, facundia sua tantam populi frequentiam alliciens, vt aedes sacrae, licet amplae satis, illum capere non posset, reliquis Concionatoribus hunc hominum Concursum sui in contemptum interpretantibus. (c)

Comparuere crebrius inter populi multitudinem Mathaeus Luchsus, Cancellarius Eichstettensis, & Ioannes Cochlaeus a seruitiis Georgii, Ducis Saxoniae, Comitibus Ratisbonensibus anno 1531. praesentes. Vterque HOCHWARTI sacram eloquentiam, nescio, an coelestis gratiae rorem magis admiratus, hic Principi suo Georgio, ille Antistiti suo Gabrieli disertissimum oratorem vindicare studuit. Collatis igitur inter se sermonibus, ac habita cum amicis suis deliberatione HOCHWARTVS Mathaeo Luchsio obtemperandum ratus, Eichstadium concessit, a Cardinale Laurentio Campegio, Romani Pontificis Legato, antea titulo Theologiae Magistri condecoratus.

Ab Episcopo Principe Eichstettensi, Gabriele ab Eyb, summa humanitate exceptus, quin illum audiisset, summae Ecclesiae suae Ecclesiasten constituit, solis commendatitiis sui Cancellarii, ac fama publica contentus. Ast nondum biennium fluxerat integrum, quo HOCHWARTVS Eichstettensium corda in Ecclesia Cathedrali suis concionibus inflammaret, ac sibi haud mediocrem honorem, & cuius demum cunque status beneuolentiam pareret; cum ingens sui desiderium Ratisbonenses coepisset, Oratorem suum Eichstadio reclamantes; ipso etiam Cathedrali Capitulo illum inuitante, & suggestum suae Ecclesiae, cum spe adipiscendi quondam in Cathedrali Canonicatus, offerente. Anceps aliquo tempore haesit Orator noster, cui parti sua studia deuoueret; cum autem omnem spem consequendi Canonicatus in Cathedrali Eichstettensi sibi praecisam esse intellexerat, ac solis Nobilibus in hac Ecclesia viam esse apertam viderat, nulumque Concionatori senescenti ad requiem post laborem fore receptaculum;

(c) Eadem citata Epist. apud Oeselum pag. 150.

lum; Conditionem, pinquiorem licet, dimisit, commeatuque petito, sed aegre obtento, Ratisbonam rediit, ac Ingolstadium transiens Lauream Doctoratus iam olim meritam, sibi que repositam in iure Canonico recepit, vt ad Canonicatum Ratisbonensem aditus pateret securior. (d)

Conscendens itaque Ratisbonae Cathedram Episcopalem controuersa fidei capita saepius dedita opera discussit, ac Ratisbonenses iamiam ad defectum a catholica religione procliues, quamdiu ipse de rebus diuinis verba faceret, in officio continuit, paulopost ideo Praebenda in Cathedrali donatus. Anabaptistarum errores hac in vrbe serpentes saepius debellauit, semperque eximio prorsus cum honore, & fructu non impari verbi diuini sementem sparfit. Iusu Capituli, cum in coena Domini pedes lauantur, orationem quondam latinam habuit, & illud Petri: *Non solum pedes, sed & manus & caput &c.* ad Ecclesiae corpus mysticum accomodans, *Caput*, id est, Papam, *Manus*, id est, Cardinales, *Pedus*, id est, Episcopos, *Pedes*, id est, Sacerdotes in Euangelium pacis currentes lauit, lauandas nempe abusuum sordes indicauit, qua oratione confratrum suorum offensam incurrit, breui tamen reconciliatus.

Annum 1547, quo Saxonia cum Smalkaldensibus coniuratis a Carolo Caesare depugnabatur, in legationibus obeundis HOCHVVARTVS consumpsit; semel Frisingam ad conuentum Episcoporum comprouincialium de Concilio Tridentino, deinde Monachium ad Ducem Bauariae, Wilhelmum, missus est, de decimatione clero contra immunitatem indicta. Anno 1548. defuncto Pancratio Episcopo coactae synodi, nomine electi, sed nondum confirmati Episcopi Georgii, Praeses & Praesidens fuit, ac omnia, quae a synodo tractari debebant, eo disponente ad finem perducta sunt. Anno 1549. Episcopus Pasfauiensis, Wolfgangus, Comes a Salm, eum litteris sollicitauit, vt Concionatoris officium ad triennium reciperet. Condixit ad annum, eoque tempore non solum mensae Episcopalis particeps; sed vltra liberale honorarium cum Canonicatu in Ecclesia cathedrali tulit; Ora-
tor

(d) Mederer loc. citato, ac citat. Epist. apud Oesellum pag. 151.

tor anno 1551. ad Concilium Tridentinum ab Episcopo suo Georgio misus, & anno 1564. Cathedralis Ratisbonensis Scholasticus. (e)

Historiam suam, seu Catalogum Episcoporum Ratisbonensium usque ad annum 1569, vitam autem ad annum usque 1570. annis & laboribus fessam, perduxisse scribit Eruditissimus ac diligentissimus Consil. Eccles. Dr. Mayer, in cuius disertatione historica, de Reu. mis Canonicis Ecclesiae Cathedralis Ratisbonensis plura reperire licet pag. 48. de Viro hominissimmo, Ratisbonae sepulto.

Ego vnicam addam Epistolam a Laurentio HOCHVVARTO ad Kilian. Leibium nostrum data, ex qua satis elucet, quantam operam solis linguis orientalibus consecrauerit.

Sal. plur.

Quod mei memor fuerit R. Ptas tua, Virorum optime! magnas habeo gratias, atque ut in posterum perstet, plurimum oro. Libros aliquot hebraeos nactus sum, sed quid contineant, nondum per opportunitatem peruidere licuit vehementer occupato &c. Sed intelligere cupio, quid sentiat Paternitas tua Reuerenda de litteris Chaldaeis, quas Agrippa Cornelius in fine libri primi posuit? nec enim respondent iis, quas alii formant. Venit ad manus meas sextuplex Alphabetum: hebraeum, graecum, syrum, saracenum, chaldaeum, aegyptium in uno folio simul scriptum. illud, quia ductus litterarum similes ducere nequeo, non potui tibi communicare, videbis autem aliquando. Nil noui nobiscum est, Auentinus fato functus est. Consules illius Libros acceperunt: ad quem vero peruenient, incertus sum. Valeat Rda Paternitas tua, meque sibi commendatum habeat.

raptim ex Ratispona ipsa die cinerum &c. 1534.

Hochbartus.

Cf, de HOCHVVARTO Oefelius, Hundius, Bruschius, Mayer, aliique.

Catalogum Operum HOCHVVARTI recensent Oefele, & Mederer locis citatis.

B b

HOL.

(e) Doctiss. Andr. Mayer Thesaur. nou. Iur. Eccles. T. III. pag. 124.

HOLLIVS Wolfgangus I. V. Licent. Ss. Theologiae Doctor, Collegii Willibaldini Profesor, Concionator Ecclesiae Cathedralis, Canonicus ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii; Episcopus Philadelphiae, ac Suffraganeus Eichstettenensis.

Hallae Sueuorum, libera R. Imperii ciuitate ad limites Franconiae sita, secundo forte Saeculi XVI. decennio oriundus, iam a prima aetate futurae dignitatis, ac eruditionis haud obscura indicia dedit; nulla quippe alia re, quam studiis gauisus. Operam igitur suam, dum aetas licentiam dedit, mansuetioribus Musis consecrauit. Dum autem interea nouae Lutheri opiniones in dies sese magis magisque diffundere, & in solo patrio; imo in ipsis conciuum suorum cordibus, altiores continuo radices agere coepissent; WOLFGANGVS coelum hoc, sub quo natus, & educatus est, reliquit, Eichstadiumque ad amicos & notos suos se contulit, vt Creatori suo supremum cultum, & honorem, quem ab vberibus genitricis suae hauserat, exhibere posset.

Scholas humaniores ibidem emensus ad Academiam Anglipolitanam ab Episcopo Eichstettenensi, Eberhardo ab Hirnheim, qui maturis adolescentis moribus mire delectabatur, philosophicis disciplinis erudiendus misus est, vbi anno 1555. nomen suum matriculae academicae dedit. (a) Cursu philosophico Ingolstadii absoluto liberalium Artium Magister creatus, Louanium beneficio & liberalitate Celsissimi sui profectus est, vt in celeberrima hac sublimiorum Musarum sede animum ad Iuris, & Theologiae studia applicaret. (b) Nec Episcopum Principem suum de se concepta spe deiecit HOLLIVS. Ipsa facultas iuridica Louaniensis eximii iuuenis singularem industriam, indefessosque labores admirata, Iuris Vtriusque Licentiatum renuntiavit. Scientias inde rerum diuinarum consequi meditabatur Homo litterarum omnium auidissimus, magnosque iam in harum cognitione progressus fecerat, cum subito ab Vniuersitate hac ab Episcopo Eichstettenensi,

Mar.

(a) Rotmar. Annal. Academ. pag. 122.
 (b) Ex MSto Leonardi Haller coetanei.

Martino Schaumbergio, auocatur, vt Suffraganeum Eichstettensem, Leonardum Haller, Tridentum ad oecumenicum Concilium anno 1562. comitaretur. (c)

Valedicens itaque Profesforibus Louaniensibus ad clementissimos Antistitis sui nutus praefinito tempore Eichstadii comparuit, atque 22. Iunii eiusdem anni iter Tridentum cum Legato Eichstettensi ingressus est WOLFGANGVS noster. At vero Conuentus Patrum in Concilio congregatorum nondum disolutus erat; cum HOLLIVS Romam petere, ibique sua studia theologica continuare iubetur. Hanc sibi iam opportunam plane occasionem gratulatus, vt virorum doctrina excellentium alloquio vti, ac priscorum Romanorum monumenta videre, & admirari posset, omnes horas disciplinis theologicis, bonisque artibus consecrauit, fructu reuera suae operae correspondente, cum vix transacto artium omnium hoc in emporio biennio suprema Theologiae laurea decoratus est.

His ergo insignibus exornatus Eichstadium reuertitur HOLLIVS, quae nam sibi prouincia demandaretur, expectaturus. Vix Eichstadium, Moeccenatemque suum Celsissimum viderat; mox Concionator Ecclesiae Cathedralis, cum Rudolphus Clenkus ad id officii minime natus videbatur, (d) constituitur, vt talentum a Deo sibi traditum in animarum salutem & profectum impenderet, hocque cum munere vna Canonicus anno 1566. 9. Augusti ad Chorum S. Willibaldi, & Parochus Hospitalis creatur. (e) Ast non in hac solum prouincia licet ardua, quae hominem occuparet satis, WOLFGANGI diligentia constitit, aut tam arctis suam limitibus industriam circumscribi passus est, vt non etiam ad exemplum praedecessorum suorum studiosam iuventutem scientiis theologicis in Collegio Willibaldino informaret, sicque populum officia pietatis; iuuenes autem rerum diuinarum scientiam doceret simul. (f) Duplicem hunc laborem duplici beneficio

B b 2

cio

(c) Ex MSto Leonard. Haller.

(d) Ex eodem Fonte.

(e) Ex Diario Willibaldi Maull Notar. Eichstett.

(f) Engerd, Annal, Academ. Ingolst, pag. 33. b,

cio praemiaturus Episcopus HOLLIVM impigre laborantem praebenda in Collegiata Herriedensi eodem anno donavit. (g)

Non solis autem optimarum artium studiis, ac peritia theologica erat excultus HOLLIVS, sed & oeconomica. Sufficientia certe & huius scientiae specimina anno 1567. Confratribus suis dedit, dum strenuum adeo Chori Willibaldini Procuratorem egit, ut nullus profecto illorum iustas desuper querimonias mouere potuerit. (h) Ut igitur Episcopus vigilantissimus, M. a Schaumberg, zelosi adeo Sacerdotis sui eximiis meritis, quae tum feruore suo in sacris concionibus, tum sua diligentia in explanandis fidei dogmatibus, tum solertia in curandis chori negotiis cumulauerat, faceret satis, debitaque laborum suorum praemia tribueret, ad amplissimos Sacerdotii honores WOLFGANGVM suum promouere, episcopalibusque omnino infulis decorare constituit. Defuncto namque anno 1570. Episcopo Philadelphiensi, & Suffraganeo Eichstetteni Leonardo Hallero, M. a Schaumberg HOLLIVM suum in Pontificalibus Vicarium denominavit, obtentoque a Sede Apostolica eodem Episcopatu Philadelphiensium Praesulem consecrauit.

Nouis iam his honoribus auctus NOSTER virtutes a Doctore gentium Episcopo praescriptas ut adsequeretur, & vitam ad omnem illarum legem glorioso in hoc stadio exigeret, omni cura, omni studio laboravit. Munus docendi Theologiam, sacris licet infulis exornatus, non dimisit, (i) sed duplicatis potius viribus auditoribus suis, tanto Paedagogo superbientibus, fidei dogmata explicavit. Contra nouam Lutheri doctrinam in Dioecesi etiam Eichstetteni sese dilatantem duas anno 1575, de Indulgentiis nempe, & Iubiaeo; subsequenti autem anno quinque de SS. Eucharistia conciones, solidissima certe & eloquentiae, & eruditionis monumenta, Ingolstadii imprimendas, & in vulgus, ad firmandos fluctuantium iub-

di-

(g) Ex Diario supra citato. Hanc autem praebendam post annum HOLLIVS denuo in manus Praesulis sui resignavit,

(h) Ex MSto Leonardi Haller.

(i) Engerd, Ann. Acad. Ingolst. pag. 33. b.

ditorum animos, diuidendas curauit. (k) Eodem anno 1576. Ingolstadii aediculam Iesuitis, ibidem nouiter introductis, ad celebranda Sacra erectam sub patrocinio S. Hieronimi solenniter in festo S. Bartholomaei dedicauit. (l).

Ne autem vnquam sublimi hoc in munere otiosus consistere, aut aliquas sibi ferias indulgere videretur, praeter labores quotidianos anno 1578. aliud opusculum de Meditatione passionis Dominicae, ab alio quidem compositum, sed suis animaduersionibus illustratum, typo commisit, vt populum non verbo solum & exemplo, sed pia etiam lectione, & quodcumque modo saginare posset. Has inter continuas tum Episcopales, tum scholasticas curas, quas tamen nonnunquam in Vniuersitate Anglipolitana vel suo, vel Principis sui nomine, solennitatibus promotionum praesens, relaxare solebat, (m) aetate progressus est HOLLIVS, viribusque destitui coepit. Nihil tamen, nec aetas ingrauescens, litterarum ardorem, quarum studio mire flagrabat, vnquam restinguere potuit; vnde assiduus laboribus, ac vigiliis confectus supremum vitae diem egit 4. Septembris 1589, in coemeterio orientali Eichstadii sepultus.

Monumentum, quod Ipsi Princeps Episcopus in pariete Ecclesiae erigendum curauit, est:

R:do in Christo Patri D. Wolfgango HOLLIO S. Theologiae Doctori, ac I. V. Licentiato, Epo Philadelphiae, & Suffraganeo Eistetensi, qui die IV. Sept. anno Dni MDLXXXIX. pie defunctus est. Reuerendissimus ac Illustrissimus Princeps, ac DD. Martinus Eps Eystetensis hoc monumentum fieri curauit. Illius anima coelestibus perfruatur gaudiis in aeuum. amen.

Idem & lingua vernacula in eodem facello legere licet.

Monumenta, quae sibi HOLLIVS viuis erexit, sunt.

1. Acht Predigen von Jubiläum und Ablass. 4. Ingolstadt 1576. bey David Sartorio.

B b 3

2.

(k) Gretser Obseruat. L. I. pag. 250.

(l) Histor. Prouin. German. Super. T. I. Dec. IV. nro 194. pag. 167.

(m) Rotmar, Annal. Acad. Ingolst. pag. 161.

2. Fünf Predigen von dem hl. Abendmal. Ingolstadt. 4. 1576. bey David Sartorio.
3. Gründlicher vnd notwendiger bericht von dem Nutz der verdiensten des bitteren leydens vnnnd sterbens Christi ic. 4. Ingolstadt. bey David Sartorio. 1578.

HVEFNAGL Ioannes Iacobus Ss. Theologiae Licentiatus, Confiliar. Ecclesiast. Eichstadii, & Parochus Gredinganus.

Beilngriesae, oppido ad pedem montis Hirschberg in Principatu Eichstettensi sito, anno 1706. vitam; virtutis ac litterarum principia tum Eichstadii; tum Ratisbonae hausit. Scholis ex humanioribus, adolescens indolem sine dolo nactus, magna cum laude dimissus, ac Aristotelis disciplinae traditus tanto proficiebat profectu, vt absolutis, & resolutis Philosophiae difficultatibus dignus censeretur, qui Magisterii laurea condecoraretur. Palaestram inde theologicam ingresus, vt Sacerdos Altissimi ordinari posset, in via virtutis & sapientiae tantum procescit, vt elapso quadriennio cum sacris ordinibus gradum simul Licentiatus in Theologia adeptus fuerit.

Ad labores mox in vinea Domini exantlandos accinctus anno 1738. in ipsa vrbe patria Beneficiatum, & Parochi Cooperatorem strenuum prorsus, nullis vigiliis fatigandum, egit. Contigit eodem tempore, vt, cum Reu. mus Episcopus Princeps, Ioannes Antonius Freybergius, fidelitatis iuramentum Beilngriesae suis a subditis in festo S. Antonii, die suo onomastico, recepturus, HVEFNAGLIVS in Ecclesia PP. Franciscanorum in praefati S. Antonii honorem panegyrim ad populum diceret; primum hunc sedulitatis ac eruditionis suae partum typis vulgandum Antistitis sui Nomini nuncupandi licentiam obtinuerit. (a) Alterum eloquentiae ac doctrinae suae specimen Ratisbonae dedit, dum anno 1739. in triduana solennita-

(a) Fol. 1738. Regensburg sub titulo: BonVs MILES Christi IesV, VigLLans fVIs AntonIVs a PaDVa.

tate Beatificationis Andreae Caccioli orationem, pro illius aetatis genio elegantem fatis, de serui Dei meritis & virtutibus habuit, quam postea impresam Celsissimo Praesuli suo denuo adscripsit. (b)

Parochiae exin Bergensi ad S. Crucem prope Neoburgum praefectus, commissum sibi gregem non minus prudentia, quam feruore paut, nouumque zelo suo pastoralis monumentum erexit in indulgentiis de Portiuncula anno 1741. Ratisbonae concionem perorando, inde typis publicis exscriptam. (c) Aliquos in Palatinatu transegit annos Parochus vigilantissimus, donec ab Antistite suo Gredingam, Principatus Eichstettenensis ciuitatem municipalem, ad idem onus officii translatus fuerit. Quidquid hoc in munere horarum a curis pastoralibus Viro diligentissimo residuum fuerat, hoc conscribendo opello, *Vade mecum Rituale*, intitulato, parochis & capellanis valde accomodo consecrauit; illud in duos tomulos diuisum mappa geographica totius Dioeceseos Eichstettenensis generali, cupro insculpta, cum serie chronologica LXV. Episcoporum Eichstettenensium, illustrauit; Tomum I. anno 1749. Reu. mo Episcopo suo, secunditias suas solenniter celebranti; alterum de singulis Dioeceseos capitulis ruralibus, specialibus decoratum mappis, Vicario in spiritualibus Generali, Dri Wolffio, anno 1750. dedicauit. (d)

Industria hac singulari plane viam sibi ad pinquius longe beneficium, parochiam nimirum ciuitatis patriae, aperuit HVEFNAGLIVS solertissimus; quod Decretum breui aliud honorificum magis, Consiliarii nempe Ecclesiastici Eichstettenensis, excepit; cum non solum Sacellum Beatisimae Virgini anno 1753. exstruendum curasset, sed & illam vniuersalem bonorum suorum haeredem eadem in aedacula scripsisset, fundando Beneficium insigne prorsus. Ratisbonam denuo anno 1758. inuitatus, vt ad primitias Sebastiani Ruesch, Benedictini Emeramensis, eadem in Ecclesia orationem haberet, eodem honore de Suggestu descendit, quo labore ascendit. (e)

Rai-

(b) Fol. 1739. Regensburg bey Joh. Bapt. Lang.

(c) 1742. Regensburg. Fol.

(d) In 8. Eichstadii 1741 & 50.

(e) Concio typis expressa subtitulo: Ehren Cron des Königl. Priesterthums etc. Fol. 1758.

Raimundo Antonio ex Comitibus de Strasoldo ad Solium Episcopale Eichstettense anno 1757. eleuato, HVEFNAGLIVS anno 1759. Eichstadium vocatus, Canonicus ad Chorum S. Willibaldi inuestitur, simulque cura ac directorium Episcopalis Seminarii ipsi demandatur, vt iuniores Clericos ad pastorales labores exacte & impigre exercendos praepararet. Praefuit honorifico aequae, ac molestissimo huic muneri magna certe prudentia, nec minori acribia Vir indefessus per aliquot annos, quos inter etiam *Calendarium Willibaldino Ecclesiasticum*, seu Schematismum totius Cleri, & singularum Parochiarum in Dioecesi Eichstettenensi existentium, opus hucusque Eichstadii nunquam visum, anno 1765. typis demandatum Primus edidit, (f) quod singulis adhucdum annis mutatis mutandis sumtibus Cancellariae Ecclesiasticae ad anni exordium in lucem prodit; cum vitae aulicae per-taesus ruralem delicatae praeferens, post repetitas supplicas, & septem annorum lapsum Gredingam denuo anno 1766. transplantatus est, vt ciuitatis Parochum ageret.

Ast per exiguum admodum annorum interuallum commissum sibi pacere gregem potuit, inopinata morte praeuentus, quam anno 1770. 2da Septembris oppetiit. Corpus exanime Beilngriesam deportatum in Sacello a se Beatissimae extructo tumulatum est, sub hoc Epitaphio:

Zelus domus tuae comedit me. Psalm. LXVIII.

Vixit LXIV. annos.

P. R. Praen. ac Excell. D. Ioan. Iacob. Huefnagl Ss. Theol.

Lic. Parochus vigilantissimus Beilengriesensis ciuitatis

Postea Eichstadii Consil. act. ad Chorum S.

Willibaldi Can. & Episc. Sem. Cler. Regens.

Obiit

M. D. C. C. LXX. die II. Sept. Greding. Ciuit. Parochus,
in vinea Domini indefesse semper laborans.

Sepulturam petiit

Bei-

(f) Eichstadii in 4. 1765.

Beilengriesii ad B. V. Mariam, cuius sacras Aedes
 M. D. CCLIII. funditus exstruendas curauit,
 Illamque vniuersalem bonorum suorum haeredem
 instituit, insignis huius Beneficii
 Fundator.

Dic Praeteriens: Requiescat in Pace.

HVMEL Vdalricus Abbas Infulatus Canoniae Windbergenfis Ordinis Praemonstratensis, in inferiori Bauaria, Dioecesis Ratisbonensis haud procul Straubinga sitae.

Berchinga, oppidum Episcopo Principi Eichstettensi subditum, ineunte Saeculo XV. VDALRICO nostro cunas dedit. (a) Bonis artibus a puero consecratus, iisque cum foenore eruditus, animum ad sublimiores etiam serio adplicare voluit. Viennam igitur in austria profectus, studiis philosophicis felici adeo cum successu se deuouit, vt artium liberalium & Philosophiae Magister creatus fuerit. (b) Hac Lauro redimitus Windbergam Contrerranei sui, Alberti, certe nominis fama commotus deuenit, vbi & loci amoenitate, & sancta Canoniorum Conuersatione captus, sacrationa haecce sequi castra, nomenque suum exercitatae huic dare militiae constituit.

A suscepto itaque semel consilio non discedens amplius huic Canoniorum Collegio adscriptus est. Sacri tyrocinii cursu perfecto, libero solennique voto in SS. Norberti, & Augustini Canones iurauit; hocce iam, breui licet temporis spatio, comprobans, quale, quantumque ordinis sui decus aliquando sit futurus. Nuncupatis hoc modo religiosorum more votis solennibus VDALRICVS iam Noster magna animi alacritate omnibus muniis a iunioribus adimplendis se accinxit. Insudauit studiis theologicis non solum, sed & omnibus aliis ad procurandam animarum salutem

C c

(a) Collect. Scriptor. Histor. Monast. Ecclesiast. Michael. Prael. Wengens. T. II. pag. 80.
 (b) Ibidem.

tem necessariis, fructu ita labori respondente, vt Sacerdotio dignus iudicatus eodem initiatus fuerit. Demortuo, anno 1468. Iacobo Poyfello, Abbate vigilantissimo, vnanimi Conuentualium suorum suffragio in Defuncti locum suffectus fuit. (c)

Vix infula, pedoque decoratus erat, iam omnibus omnia esse coepit. Fuit hoc in honoris fastigio quasi lucerna ardens; praeluxit filiis virtute, subditis exemplo, praefuitque Abbatae summa fidelitate, ac laude eximia. (d) Construxit de nouo, & eleganti ac firmissima testudine concameravit dormitorium; aedificauit grande, solidumque horreum in Sasum. (e) Aediculam diuo Martyri Engelmario sacram nouo exornauit Altari. (f) Sacristiam Sepulcro S. Sauini Epi & Martyris decorauit. Ecclesiam parochialem S. Blasio dedicatam ex imis fundamentis exstruxit. (g) Nouam aedificandam curauit Bibliothecam, qua non intuentium pascere oculos, sed vere eruditorum animos satagebat, comparando nempe libros & vtilis, & cuiuslibet genio proficuos, quam etiam post sua fata instructissimam suis reliquit Concanonicis. (h) Ecclesia parochialis in Albrechtsried suae Abbatae incorporata, ac inter limites regni Bohemiae sita, anno 1479. ab Vladislao Rege cum omnibus bonis, ac vtilitatibus ob singularia Expositi merita in specialem protectionem recepta. (i)

Haec inter, crescente VDALRICI nominis fama, omnium eiusdem ordinis Canoniarum Visitator generalis constitutus est. Peragruit itaque vi concreditae sibi nouae dignitatis, felicem se charitate feruiente, iuxta S. Legislatoris sui mentem, neutiquam autem potestate dominante existimans, Bauariam, Austriam, Bohemiam, Morauiam, (k) ac pro solita pietate os suum in oratione aperiens commoda atque vtilitates commissi

fi-

(c) Monumenta Boica Vol. XIV. Series Abbat. Windberg.

(d) Hund. Metrop. Salisburg. T. III. pag. 493.

(e) Collect. Scriptor. Praepos. Wengens. T. II. pag. 80.

(f) Zimmermann Kurbair. geistl. Kalender Th. IV. S. 330.

(g) Collectio Scriptor. supr. citata.

(h) Hund. Metrop. loc. cit.

(i) Monum. Boica Vol. XIV. pag. 88.

(k) Collect. Scriptor. citat.

sibi populi curauit; infirma confirmauit, disrupta consolidauit, deprauata conuertit, viuum bonorum omnium se praebens exemplum, nullaue sibi, sed soli suo ordini, ac Rom. Ecclesiae quaerens commoda, ac emolumenta.

Plures molestissimo hoc in munere mirifica plane vigilantia transegit annos; donec nempe corpus senio, laboribus, & crebrioribus infirmitatibus pene confectum VDALRICVM & hac, & abbatiali dignitate se abdicare iusserit. Resignauit itaque anno 1496. curas pastorales in manus Concanonicorum suorum; (l) reliquos, qui superessent, dies in optatissima pace acturus; cum viginti nouem vix non annos ad suorum, & totius ordinis decorem praefuisset. Obiit denique plenus dierum & meritorum II. Non. Iunii 1498. (m) ante aram S. Crucis in medio Ecclesiae prope fundatores sepultus. (n)

I.

IENNINGEN Philippus Soc. Iesu Presbyter, per Rhoetiam Missionarius.

Eichstadii anno 1642. vitam ingressus ab honestissimo parente, honore consulatus conspicuo, cum tribus sororibus, & altero fratre ad omnem honestatem morum a tenera pueritia informatus est. Adultior amoeniores litteras in patria didicit; inde Ingolstadium ad Academiam translatus per triennium philosophicis, & per annum theologicis disciplinis duce Petro Braiero sese dicauit, plurimumque profecit. In numerum Sociorum Iesu, superatis parentum, ab hoc proposito filium absterrere volentium, minis, atque precibus, anno 1663. adscitus, emenso feliciter religiosi tyrocinii stadio ad iuuentutis curam, & in humanioribus litteris institutionem admotus est.

Sacerdos finitis sacrae scientiae studiis ordinatus, per plures annos continua a Superioribus prece contendit, vt ad vastissimas Indiae regio-

(l) Hund. Metrop. Salisb. loc. cit.

(m) Necrolog. Windberg. inter Monum. Boica loc. cit. pag. 99.

(n) Collect. Scriptor. loc. cit.

tem necessariis, fructu ita labori respondente, vt Sacerdotio dignus iudicatus eodem initiatus fuerit. Demortuo, anno 1468. Iacobo Poyfello, Abbate vigilantissimo, vnanimi Conuentualium suorum suffragio in Defuncti locum suffectus fuit. (c)

Vix infula, pedoque decoratus erat, iam omnibus omnia esse coepit. Fuit hoc in honoris fastigio quasi lucerna ardens; praeluxit filiis virtute, subditis exemplo, praefuitque Abbatiae summa fidelitate, ac laude eximia. (d) Construxit de nouo, & eleganti ac firmissima testudine concameravit dormitorium; aedificauit grande, solidumque horreum in Sasfum. (e) Aediculam diuo Martyri Engelmaro sacram nouo exornauit Altari. (f) Sacristiam Sepulcro S. Sauini Epi & Martyris decorauit. Ecclesiam parochialem S. Blasio dedicatam ex imis fundamentis extruxit. (g) Nouam aedificandam curauit Bibliothecam, qua non intuentium pascere oculos, sed vere eruditorum animos satagebat, comparando nempe libros & vtilis, & cuiuslibet genio proficuos, quam etiam post sua fata instructissimam suis reliquit Concanonicis. (h) Ecclesia parochialis in Albrechtsried suae Abbatiae incorporata, ac inter limites regni Bohemiae sita, anno 1479. ab Vladislao Rege cum omnibus bonis, ac vtilitatibus ob singularia Expositi merita in specialem protectionem recepta. (i)

Haec inter, crescente VDALRICI nominis fama, omnium eiusdem ordinis Canoniarum Visitator generalis constitutus est. Peragrauit itaque vi concreditae sibi nouae dignitatis, felicem se charitate seruiente, iuxta S. Legislatoris sui mentem, neutiquam autem potestate dominante existimans, Bauariam, Austriam, Bohemiam, Morauiam, (k) ac pro solita pietate os suum in oratione aperiens commoda atque vtilitates commissi

(c) Monumenta Boica Vol. XIV. Series Abbat. Windberg.

(d) Hund. Metrop. Salisburg. T. III. pag. 493.

(e) Collect. Scriptor. Praepos. Wengens. T. II. pag. 80.

(f) Zimmermann Kurbai. geistl. Kalender Th. IV. S. 330.

(g) Collectio Scriptor. supr. citata.

(h) Hund. Metrop. loc. cit.

(i) Monum. Boica Vol. XIV. pag. 88.

(k) Collect. Scriptor. citat.

sibi populi curauit; infirma confirmauit, disrupta consolidauit, deprauata conuertit, viuum bonorum omnium se praebens exemplum, nullaue sibi, sed soli suo ordini, ac Rom. Ecclesiae quaerens commoda, ac emolumenta.

Plures molestissimo hoc in munere mirifica plane vigilantia transegit annos; donec nempe corpus senio, laboribus, & crebrioribus infirmitatibus pene confectum VDALRICVM & hac, & abbatiali dignitate se abdicare iusserit. Resignauit itaque anno 1496. curas pastorales in manus Concanonicorum suorum; (l) reliquos, qui superessent, dies in optatissima pace acturus; cum viginti nouem vix non annos ad suorum, & totius ordinis decorem praefuisset. Obiit denique plenus dierum & meritorum II. Non. Iunii 1498. (m) ante aram S. Crucis in medio Ecclesiae prope fundatores sepultus. (n)

I.

IENNINGEN Philippus Soc. Iesu Presbyter, per Rhoetiam Missionarius.

Eichstadii anno 1642. vitam ingressus ab honestissimo parente, honore consulatus conspicuo, cum tribus sororibus, & altero fratre ad omnem honestatem morum a tenera pueritia informatus est. Aduletior amoeniores litteras in patria didicit; inde Ingolstadtum ad Academiam translatus per triennium philosophicis, & per annum theologicis disciplinis duce Petro Braiero sese dicauit, plurimumque profecit. In numerum Sociorum Iesu, superatis parentum, ab hoc proposito filium abstertere volentium, minis, atque precibus, anno 1663. adscitus, emenso feliciter religiosi tyrocinii stadio ad iuuentutis curam, & in humanioribus litteris institutionem admotus est.

Sacerdos finitis sacrae scientiae studiis ordinatus, per plures annos continua a Superioribus prece contendit, vt ad vastissimas Indiae regio-

C c 2

nes

(l) Hund. Metrop. Salisb. loc. cit.

(m) Necrolog. Windberg. inter Monum. Boica loc. cit. pag. 99.

(n) Collect. Scriptor. loc. cit.

nes ad infidelium conuersionem mitteretur; vel vitam & sanguinem pro Deo daturus; vel inexplebilem animi sui sitim laborum, aerumnarumque inundatione exsatiaturus. Ast semper repulsam passus, donec anno 1681. dum Dillingae Grammaticam docuisset, Eluacum migrare, ac montis venusti curam suscipere iussus fuisset. Mira animi alacritate, quod tandem parem votis suis palaestram inuenisset, hoc munus subiit PHILIPPVS, amplissimam sibi animarum messem non in regione Eluacensi tantum, sed & in vicinia pollicitus. Innumeros certe peccatores conuertit, plurimos ad verae fidei lumen reduxit, illisque verae virtutis viam monstrauit. Virtutibus denique, meritisque cumulatus 8. Februarii 1704, anno aetatis 62. Eluaci ad coelestem patriam translatus est. (a) Honorificum Epitaphium tumulo eius addiderunt Eluacenses.

IERG Dionysius Abbas monasterii Priflingensis O. S. B. prope Ratisbonam.

Eichstadii ineunte Saeculo XVII. in lucem editus, (a) ac omni industria in optimorum parentum sinu educatus; maturior factus gratisimis imbutus moribus ex illorum disciplina prodiit. Ingenuis excultus artibus litterisque humanioribus politus sacra profanis praetulit; vitam a saeculi tumultu remotam viuere, diesque suos sacra in solitudine transigere desiderabat, animo nihil praeterea quam coelum spectante.

Vt igitur iustissima expleret desideria, Priflingam, celebre prope Ratisbonam asceterium diuo Benedicto sacrum, contendit, religiofoque sodalitia adnumerari humillime flagitauit. Haud multum deliberabat Abbas cum Capitulo suo adolescentem, quem simplicitas, lenitas, ac singularis modestia commendabant, suo aggregare coenobio, indutumque monachali habitu in suam cooptare Familiam. Praestito religiosae militiae sacra-

(a) Prolixam venerab. Viri Biographiam P. Ios. Pergmayr S. I. adornauit. 4. 1763. Monach. & Ingolst. Eiusdem Effigies cupro incisa Augustae Vind. prodiit.

(a) Zimmermann Rurbaier. geistl. Kalend. Th. 4. S. 110.

cramento, ac sacerdos inauguratus, non solum habitum facere monachum docuit. Disciplinae monasticae acerrimus custos vitae huius blandimenta, ac voluptates reipsa abiecit, atque despexit; animum in sola rerum coelestium contemplatione defixum habens, ac omnia studia sua in vno Deo figens.

Conciliauit sibi hac continua viuendi ratione omnium voluntates; adhibuerunt confratres illi omnem reuerentiam, ac singulorum animos ita sibi deuinxit, vt fati concedente, anno 1677. Abbate, Romano Schneid, DIONYSIVM dignitate abbatiali dignum, idoneumque iudicantes, sacris illum infulis decorare non dubitauerint. (b) Ad Monasterii sui gubernacula Vir prudentissimus vix federe coepit, nouam iam Bibliothecam exstruendam, (c) eamque selectis libris instruendam curauit, cum magni nominis Viro, Mabillonio optime sentiens: nullam religiosam communitatem florere posse, nisi in qua bonarum artium cultura vigeret; primigenium illum religionis feruorem tepescere debere, nisi litterarum studiis, ac piis aliis exercitationibus foueretur; sensim illum degenerare in supinam, crassamque socordiam, qua victus marcescit, hebetatur animorum vigor, mores etiam inaduertentibus nobis defluunt, disciplina laxatur, Religio corruit, inualefcunt euagationes, & omnis inde malorum lerna profluit. (d)

Huic malo vt mederetur DIONYSIVS, & vt primis ea, qua par erat, prouidentia obstaret principiis, quemlibet suorum pro diuersitate ingenii continuo occupatum esse voluit; Ipse praelucens exemplo, nec vlli vnquam necessaria ad laborem denegans subsidia. Erexit plura aedificia monasterio suo & necessaria, & proficua. (e) Erexisset certe plura, nisi morte praeoccupatus fuisset; Sexto enim regiminis sui anno a praedio suo, Buch, domum reuersus in rheda sua, qua vehebatur, frigore enectus obiit anno 1683. (f)

C c 3

IO.

(b) Monumenta Boica Vol. XIII. pag. X.

(c) Zimmerman loco citato.

(d) P. Zieglbauer ex Mabillon. histor. litter. O. S. B. P. I. C. I. pag. 145.

(e) Zimmerman loc. citato.

(f) Monumenta Boica l. c.

IOANNES, huius nominis III. ab EICH, I. V. Doctor, L. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Ex perantiqua, & celebri franconica EICHIORVM gente, Patre Carolo, Viro toga, sagoque clarissimo & ob singularem prudentiam, ac facundiam toti Franconiae notissimo, atque inprimis aestimato, & Margaretha de Heltburg, Faemina dignitatis & virtutis plena, anno 1404. ortum traxit IOANNES noster. (a) Pueriles annos in sinu Alberti de Rechberg, Canonici, & postea Episcopi Eichstettensis, ac in Episcopatu Praedecessoris sui transegit. (b) Paternae virtutis haeres dignissimus ab ineunte adolescentia Musarum familiaritate usus, nobilitatem generis sui ex amico illarum consortio breui tempore illustriorem longe reddidit. Academias, quo celebriorum Professorum fama discendi cupidissimum Iuvenem trahebat, sequutus; tam in disciplinis theologicis, quam iuridicis, quas tamen maiori prosequeretur affectu, tantos progressus fecit, ut quam plurimos sua aetate superans doctorali in utroque iure laurea fuerit redimitus, Canonicisque Cathedralis Ecclesiae Eichstett. adscriptus.

Vix hac corona insignitus erat, ad publice profitendas hasce scientias Viennam in Austria inuitatus Iuris Pontificii in eadem Academia Professor Publicus Ordinarius constitutus est. Per plures annos, quos ad immortalem nominis sui gloriam, & auditorum suorum fructum huic cathedrae insidendo transegerat, tum indefessa industria, tum ex doctissimorum Virorum commercio non mediocrem sibi iurium sublimiorum experientiam; consuetudinum, quae in ditionibus austriacis vigent, notitiam, & praerogatiuarum, quae Sermae domui competunt, scientiam adquisiuit; tantam quidem, ut Albertus, Austriae Dux, ad quem Romanum postea delatum est Imperium, IOANNEM Cancellarium suum denominare minime dubitauerit, hocque demortuo Succesor Albertus VI. Friderici, Caesaris Augusti Frater, eodem in honorifico, ac delicato munere Virum exploratae

(a) Ex Pontificali Eichst. apud Gretser. Catal. Episcop. Eichst. pag. 505.

(b) MStum Bibl. Rebdorf. item Brusch. Epit. Episcop. pag. 194.

tae virtutis ac prudentiae confirmare, ac suis praeficere curiis voluerit, cum magnificum paulo ante ac facundissimum in Concilio Basileensi ad congregatos Patres Oratorem nomine regio egisset. (c)

Praepositus interea Wetzlariensis creatus, anno 1445. post mortem Alberti de Rechberg a Canonicis Eichstettensibus, quibus ad Rempubli- cam gubernandam ob amplissimam rerum humanarum experientiam, illo vtique tempore maxime necesariam, aliasque excellentes animi dotes me- rito idoneus videbatur, ad Insulas Episcopales 1ma Octobris concordibus Suffragiis est eleuatus. (d) Adplaudenti, & nil magis quam hanc promo- tionem exoptanti populo promulgatus, post aliquot temporis spatium Io- ANNES a Theodorico, Archiepiscopo Moguntino, contendentibus ea aeta- te de Romano Pontificatu Eugenio & Felice, confirmatus, mense Decem- bri Diaconus, in Quadragesima subsequens anni Presbyter, & Episcopus ordinatus est. (e)

Eloquentiae igitur, ac doctrinae suae specimina daturus, ac exemplo boni Pastoris concredito sibi gregi profuturus, Ipsemet plerumque ad po- pulum sermonem habebat; Ipsemet Clericos, vestes, & vasa sacra conse- crabat; Ipsemet paenitentium confessiones anno iubilaeo audire non de- dignabatur. Primas in dioeceseos suae clero curas ponens, anno 1447. iamiam & diuini & humani Iurisperitorum consilio, ac septingentorum Presbyterorum, & Clericorum in consensu 11. Octobris Statuta synodalia condidit, quae adclamatione cleri probata, ac vulgatissima reddita sunt. (f) Prouincialia, & Praedecessorum suorum Statuta, quae per Dioecesin ferme consuetudine oblitterata fuerant, in lucem reduxit. Multa insuper alia, quo imperitos, & rudes in regenda animarum cura adiuuaret, edi- dit. Synodum singulis bienniis, nisi communi patriae periculo praepedi- tus, ad concilii generalis Basileensis dispositionem nouissimam celebrauit, (g) cui

(c) Pontificale citatum.

(d) Necrolog. Cathedr. Eccl. Eichst.

(e) Pontific. citat.

(f) Sterzinger Chronolog. Einleit. in die Kirchengeschichte Th. 4. S. 246. — 260. — 279.

(g) Statuta Synod. litter. Reiser. circa annum 1484. impressa Fol.

cui Ipse praesidens autoritate sua plurimum profecit, se quoque fraternae correctioni cleri sui subiicere non dedignatus. (h) Husfitas, seu potius discalceatos pauperes, eorumque errores ex Bohemia in ditiones suas irrepentes, ibique latitantes per Petrum Wegelium Theologiae Magistrum, Abbatem Hailbronensem suo pedo subiectum, aliosque Doctores examinari, ac aliquos hanc doctrinam dissemnantes comburi iussit. (i)

Disciplinae monasticae rigidissimus custos vbicunque illam in aliqua Dioeceseos suae communitate vel fluctuare, vel omnino exulare comperebat, eandem protinus restituere, aut nouam per reformationem introducere studuit. Monasteria Monialium sub vexillo S. Benedicti militantium ad diuam Walburgam Eichstadii, & ad S. Crucem Bergae in Palatinatu neoburgensi & nouis aedificiis, & nouo spiritu instruxit; aduocatis ad illud quatuor monialibus ex asceterio Marienburgensi non procul Boppardo fito; necquidquam obsistentibus, ac aduersantibus pluribus Nobilibus. (k) Collegium Rebdorfense expulsis, qui obtemperare nolebant, Nobilibus, accitis ex Canonica Kirsgartenensi reformatioribus, quorum viuendi norma in nuperis comitiis Wormatiensibus illic diuertendo mire delectabatur, capitulo Windefemensis subdidit, ac Canonicos a sua potestate, mutuo consensu exemptos, quoad potestatem iurisdictionis illius Sanctionibus subiecit. (l) Fratres Praedicatores Eichstadii a recta semita patrum suorum deflectentes ad sanctiorem constitutionum suarum obseruationem compulit. (m) Leonardum Abbatem Castellensem anno 1459. confirmauit, ac saluberrimis praeceptis imbuit. (n) Clericorum suorum, praecipue curatorum, singulorum nomina, mores, & personas probe cognouit, illisque tanto zelo inuigilauit, vt inter Antistitem, & Cathedralis Ecclesiae Decanum exorta sint

Dis-

(h) Pontif. citat.

(i) Hockers Hailbronn Antiquit. Schatz S. 219. & eiusd. Biblioth. pag. 162.

(k) Brusch, Monasteriol. pag. 509. edit. in 4. item Luidl Eichstädt. Heiligthum Th. 3. S. 36. folg.

(l) Acta Reformat. Rebdorf. item Michael Wengens. Coll. Script. Rer. T. V. pag. 16. seqq.

(m) Pontific. citat.

(n) Calendar. Eccles. Bauar. P. V. pag. 126.

Disfidia, per Nicolaum ad vincula S. Petri Cardinalem ex mandato Pontificis Nicolai V. anno 1451. fopienda. (o)

Non minorem certe IOANNES feruorem, ac folertiam in temporalibus comprobauit. Ecclesiae suae bona, ac census a praedecessoribus suis quae-
fitos, non modo conseruatos, sed auctos etiam succesforibus reddidit; tot
licet incommodis, & aduersitatibus presus. Duo quippe, & graua bella,
etsi pacis amantissimus erat, sua tempestate emerferunt; primum inter Al-
bertum Achillem, Marchionem Brandenburgensem, cui confoederatus erat,
& Norimbergenses anno 1449, (p) quo durante Ecclesia Eichstettensis ra-
pinas, incendia, agrorum depopulationes, aliaque innumera sustinere ma-
la; imo & grauissimum aes alienum contrahere cogeatur. Nondum ci-
catrrix obducta erat vulneri, cum alterum exortum esset bellum Ludoui-
cum inter Boiariae Ducem, Henrici Filium, & praedictum Albertum Achil-
lem, (q) qui iussu Caesaris, Friderici III, Exequutor faciendae a Ludo-
uico restitutionis Werdae ad danubium constitutus, (r) Ducem cum foe-
deratis aggressus est. Inita est quidem concordia, sed diuturna minus. (s)
Nondum enim biennium fluxerat, cum anno 1460. Ludouicus Mar-
chionem debellaturus incensis suburbiis Eichstadium obsedit, (t) Episco-
pumque coegit, vt Alberti Marchionis partes defereret. (v) Quanta eius-
modi exercitus detrimenta agro Eichstettensi intulerint, suo facile iudicio
quilibet adsequi poterit.

Amicitiam cum Aenea Syluio Piccolomini, dum adhuc a Secretis
Friderici III. Imperatoris erat, initam sanctissime coluit; insinuauit illi
suam ad infulas Eichstettenses promotionem, tulitque a Secretario regio
epi-

D d

(o) Statuta Synod. Eichst. Fol. pag. XVII.

(p) Fuggers Ehrenspieg. des Haus. Oestreich C. VI S. 568.

(q) Trithem. Chron. Sponheim. ad ann. 1458. Finsterwald S. 1460. ausführlich.

(r) Parnass. Boic. Unterred. 9. Ber. 66. S. 237.

(s) Hartm. Schedel. Chron. apud. Oeffel. Script. Rer. boicar. T. I. pag. 396. b.

(t) Schmidt Geschicht. der deutsch. origin. Ausgabe Th. 4. S. 243. 260. Chron. Au-
gust. ad ann. 1460.

(v) Westenrieders Beiträge B. 1. S. 147.

epistolam & mutui plenam amoris, & luculentis doctrinae notis insignem; (x) cum paulo ante ab eodem doctissimo Viro libello, de miseriis Curialium intitulato, honoratus fuisset. Et reuera hanc pietatem, ac singulare profecto studium, quo Aeneas IOANNEM suum semel complexus est, nec summa in Hierarchia Ecclesiastica dignitas, ad quam anno 1458. sub nomine Pii II. eleuatus est, extinguere potuit. Anno 1461. iamiam Romanus Pontifex eruditioni, ac virtuti amici sui confusus negotium illi, obseruantias O. S. B. Bursfeldensem, Mellicensem, & Castellensem in Alemanica natione nouiter instauratas, auctoritate apostolica in vnum reducendi demandauit. (y) Altero statim anno, 1462. nempe, 31. Maii ob singularem prudentiam, eminentem doctrinam, aliasque virtutes, ac eximia merita S. R. E. Cardinalem Presbyterum creauit, ac romana purpura, commérito tantae virtutis praemio, insigniuit. (z)

Inter multiplices autem naturae, & animi dotes excelebat in IOANNE singularis humanitas, qua suorum querimoniis quotidie aures perbenignas praebere, & eorum simplicitatem summa patientia ferre solebat. Eximia clementia, qua nemini vnquam misero, aut abiecto aures negabat; imo ad se tendentes, incesu segnes, inter pluuias etiam, & ventos operiebatur; praeterire neminem solitus, cui petenti eleemosynam non daret; opes Ecclesiae idcirco tantummodo gratas sibi esse asseuerans, quod pauperum necessitatibus ex his succurrere posset, munificus hospitalis ad S. Spiritum restaurator. Praecipua prorsus Sobrietas, ac temperantia, cum per hebdomam bis, in aduentu vero quotidianum ieiunium obseruabat; voluptati deditos, ac temulentos honestissimo odio execrans. (aa) Antistes ceterum excelsi animi, mirae fortitudinis, ac virtutis, aliorum Episcoporum, ac imperii Principum, vti illius aetatis mos ferebat, aemulus, (bb) nullis facile subditorum minis deterrendus, de quo Scriptor non in-

ce-

(x) Gretser Catal. Episcop. Eichst. pag. 511.

(y) Trithem. Chron. Sponheim. ad ann. 1461.

(z) Eggs Purpura docta. l. 3. pag. 180.

(aa) Pontific. Eichst. loc. cit.

(bb) Schmidt Geschichte der Deutschen Th. 4. S. 557. D. II.

celebris sequentia adnotavit: (cc) Dieser Prälat war ein überlanger freudiger Mann, trug unter seinem Rock, wenn er auf das Rathhaus zu dem Rechten gieng, ein ganzes Panzerhemd, und ein Balerisches langes Rappier mit einem langen Hest von Hirnschalen gemacht, und ließ sich oft vernehmen: Er hätte Muths genug mit fünf Bayern sich herum zu hauen, wenn sie ihn redlich angriffen. 1c.

Post plures tandem tum Romano Pontifici, tum Romanorum Imperatori praestitas operas; post innumeros sudores concreditae sibi Dioecesi impigre consecratos; cum iudaeos suis ex ditionibus expulisset, iustitiam reformasset, plurimaque saluberrime sanxisset; Wilhelmum de Reichenau curiae, & lateri suo adsciuisset, (dd) plura opuscula ad cleri, & populi sui aedificationem conscripsisset, ac multa bona ditionibus suis adiecisset, aegrotare coepit PRAESVL noster, nullo vnquam aevo obliterandus, convocatisque Ioanne de Heltburg Decano, Ioanne de Leonrod, aliisque Ecclesiae suae Canonicis mortem suam adpropinquare sibi, illis nuntiauit. Vnde SS. Sacramentis munitus, denominata sepultura, aliisque dispositionibus sapientissime factis continuo orans expiravit 1. Ianuarii anno 1464. sexagesimo aetatis suae anno hora 4ta matutina. (ee) Defuncti corpus ad S. Walburgam in Sacello S. Agnetis, modo S. Alexii, sub marmore rubro eius effigiem referente conditum est, cum hac Epigraphe in margine:

Anno Dni M. CCCC. Sexagesimo quarto
prima die Ianuarii obiit Reuerendus in Christo
Pater Dnus Ioannes de Eych cognominatus
Eps Eystetten. Pontificatus sui anno XIX.
Cuius animae Deus requiem largiatur. †
Reformator ibidem.

Pius II. Pont. Max. audita morte IOANNIS dixisse fertur in Coetu Cardinalium; Ecclesiam merito lugere debere, quandoquidem Columnam auream,

D d 2

am,

(cc) Müller Reichstags Theatr. Frider. V. P. III. Vorstell. 6. S. 160.
(dd) Codex MStus Fol.
(ee) Plura refert Gretserus loc. citato.

am, & Ecclesiae praecipuam, & Alamannia notabilem Praelatum perdidisset. (ff)

Opera, quae gratisimae posteritati reliquit, tum edita, tum inedita sunt:

Libellus de Constantia, seu historia reformationis monasterii S. Walburgis.

Reformatio Statutorum ac Iudicii Eichstettenensis. (gg)

Comparatio vitae actiuae, & contemplatiuae.

Statuta Synodalia Eichstettensia.

Diuersae Epistolae cum Praefatione Viti Amerbachii Aug. Vind. curante Mauriti. Huttenio editae. (hh)

IOANNES ANTONIVS A KNOEBEL LXIII. Episcopus Eichstettensis S. R. I. Princeps.

Moguntiae ex auita, & illustrissima Familia Rhenana KNOEBEL a KAZENELLENBOGEN (a quingentis & amplius annis Moguntinae, Herbipolensis, Eichstettensis, Spirensis, & Augustanae Ecclesiarum Praelatis, atque Canonicis, nec non ludis equestribus praeclarae virtutis Viris nobilissimis conspicua) anno 1646. 19. Octobris genitus nobilitatem a parentibus hereditatam animi virtutibus in dies illustriorem reddere ita studuit, usque dum Ipsus Maiorum suorum gloria & gentis KNOEBELIANAE immortale decus euaserit. Ab ineunte adolescentia Musas honorare doctus, crescente aetate creuit & sapientia. Absolutis studiis mansuetioribus, & philosophicis in patria, Romae in Collegio germanico sublimioribus scientiis tanto cum foenore vacauit, ut anno 1666. in praesentia Alexandri VII. P. M. ac plurimum Purpuratorum, amplissimorumque Praefulum corona in Festo omnium

(ff) Brusch. Epitom. Episcop. German. pag. 194.

(gg) Annal. der Baiersch. Litterat. B. 2. S. 37.

(hh) Gesfner Biblioth. Scriptor. & Simler in Epitom. huius Biblioth. Litt. I. Falkenstein Cod. diplom. Nro 331 — 32 — 33.

um Sanctorum Oratoris sacri munere functus documenta dederit, qua fuerit origine natus. (a)

Roma digressus terra marique extera regna, prouincias, & aulas peragrauit inibi Regum, summorumque Principum gratia, fauoribus, & amoribus cumulatus, vbique iis moribus & virtutibus, quas genuina nobilitas desiderat, atque fama commendat, suam indolem capacissimam imbuuit. Praebenda interea, anno 1667. in Ecclesia Cathedrali Eichstettenfi per obitum Christoph. de Berndorf vacante, a Franc. Schenk a Castell, tunc temporis Turnario, donatus est. (b) Post varia itinera in germaniam rediit, plurium linguarum absoluta peritia, ac rerum pretiosarum exacta cognitione simul, ac collectione diues Eichstadium deuenit.

Integra certe ciuitas gratulata sibi tantum in gremio suo fouere Virum posse, potissimum vero perspicacissimus Episcopus Princeps Marquardus Schenkus, qui paulopost cognitis KNOEBELII virtutibus, ingenti praecipue scientiarum ac sacrarum litterarum studio, assidua praestantissimorum librorum lectione, ac summa in gerendis arduis negotiis experientia, Eum a secretioribus suis conciliis esse voluit; vix aliquid maioris momenti statuere solitus, nisi prius eiusdem sententiam audiisset; (c) imo ad augustissimum Imperatorem Leopoldum Viennam, aliosque Imperii Electores, ac Principes ob negotia politico - militaria ablegatus spem de se conceptam in cunctis legationibus abunde impleuit.

IOANNIS ANTONII virtutem bene meritam, & praeclarissima gesta non Eichstadium solum, sed & Augusta Vindelicia venerata, quae Illum anno 1682. 30. Septembris Canonicis cathedralis Ecclesiae suae adscripsit, Serenissimo Episcopo Principe, Comite Palatino Rheni, paulopost ad sanctiora Aulae suae Consilia Eundem adhibente. Canonici Eichstettenses tot pietatis, reconditae eruditionis, & sapientiae argumentis permoti Eum

D d 3

an-

(a) Orationem exhibet Falkenstein in Antiquit. Nordgau. P. I. pag. 237.

(b) Necrolog. Eccles. Cathed. Eichstett.

(c) Khamm Hierarch. August. P. II. Coll. pag. 217.

anno 1688. 27. Iulii concordibus Suffragiis summum Capituli Decanum crearunt; (d) quam tamen dignitatem anno 1690. iterum aequis ex causis liberrime resignans; ne sine omni dignitate esset, a Ioanne Martino tunc Episcopo anno 1699. 4. Februarii summi Cantoris officio decoratus est. Non autem per hoc, quod se Decanatu abdicauerit, imminutae sunt Illius grauissimae pro bono publico curae. Nam post breue tempus belli hispanici calamitates, quibus Augusta (e) cum Eichstadio inuoluta gemit, IOANNES ANTONIVS suo potissimum consilio, indefessa industria, praesenti auxilio, & etiam ab hostibus laudata prudentia ita mitigavit, ut de vtraque Dioecesi sit optime meritus, vtriusque saluti prodigo impendio salutem oppignorans propriam.

Post tot fidelitatis in Ecclesiam, atque singularis plane Sapientiae specimina ciuitas Eichstettensis 9. Febr. anno 1705. Insulam Episcopalem KNOEBELIO obtulit, eumque thronum Willibaldinum ascendere iussit, insignia prorsus merita tanti Viri coronatura. (f) Vix 23. Maii 1706, ipso Pentecostes festo, pontificalibus ornamentis decoratus erat, primas curas reformando clero dedit. Cum enim inter arma silerent leges, etiam Ecclesiasticae; inualuere paulatim mores liberiores, quam Clerum decerent. Huic ut mederetur malo, doctissimum simul, ac vigilantissimum constituit Vicarium in Spiritualibus generalem, Adamum Nieberlein, (g) cuius sollicitudine breui aliam Dioecesis induit faciem. Et ut reformationis forma integra, & firma consisteret, sagacissimus Princeps senioribus Clericis domum infirmorum erexit cura vere pastoralis, ut quiescerent a laboribus suis; iunioribus autem, & erudiendae ac educandae iuuentuti spectabile coemit aedificium, quod Seminarium adpellari voluit. (h)

Id

(d) Necrolog. Eichstettense.

(e) Haec 16. Decembr. 1703. expugnata, & usque ad 7. August. 1704. occupata. De fati Eichst. vid. Faber's Staatsanhl. Th. 8. S. 387.

(f) Vid. Gemma Noua Episc. Mitrae Eccl. Eichst. inserta a Colleg. Soc. Iesu.

(g) Cf. littera N.

(h) MStum Colleg. Soc. Iesu. Heusler in Templ. Virt. & Hon. p. 134.

Id etiam aduertit Celsissimus Princeps, Eichstadii magno numero puellas adlescere, quibus melior educatio, & scholae deessent in omnem aetatem proficuae. Vt huic morbo medicinam pararet, Moguntiae Moniales euocauit a Nostra Domina dictas, quae B. Petrum Forerium sacri sui Instituti Authorem venerantur. Has igitur Eichstadium introduxit ducente illas ex Fratre Nepte, Faemina sapientissima ac pientissima, (i) amplam ipsis sedem adtribuit, templum, monasterium, & scholas e fundamentis erexit, magnisque beneficiis dotauit. Illae vicissim insigni cum patientia puellas erudiunt, artem legendi, scribendi, perite acum ducendi, & alia huic sexui peridonea edocent, simulque cum misteriiis fidei tenerrimam pietatem instillant; emolumento in seram Eichstettensium posteritatem transituro.

PP. Franciscanis prope Spaltam Residentiam, quae modo in monasterium excreuit, ad S. Cruorem dictam, concessit. Ad introitum Chori Willibaldini magnificum Propylaeum, statuis Patronorum Dioeceseos nostrae ex lapide formatis insigne, exstruxit. Pauperes paterne fouit, illorumque inopiam, quo demum cunque modo poterat, subleuare studuit; imo illos bonorum suorum ex asse haeredes scripsit. Facta aliquot millium florenorum fundatione Rosarium quotidianum in Ecclesia parochiali recitandum, Ipse saepissime praesens, cum distributione crebriori in centum & ultra pauperes ordinauit. Innumerabilia pene sunt, quae zelosissimus Praeful pro honore Dei, & subditorum suorum salute egit.

Quas curas administrationi politicae impenderit, dixisse sufficiat, IOANNEM ANTONIVM praeter immodicos belli decennalis sumtus contracta prioribus annis ingentia debita redemisse; Dominium Flügelbergense magna pecuniae summa Camerae adiecisse; feuda Episcopalia adcurato subiecisse examini, & innouata non sine magno Dioeceseos commodo confirmasse; Consilium camerale & aulicum eum redegissee in ordinem, vt diuisi per Dioecesin Praefecti, eorumque subordinati officiales ab iisdem depen-

(i) Falkenstein. Antiquit. Nordgau. P. I. pag. 241.

penderent, & siqui in rebus administrandis irrepsissent errores, facile emendarentur. Ipse quoque arcem Pfinzensem ampliore in formam extruxit; instruxit copiosius; adiacentem hortum vsque ad delicias excoluit; in exteros etiam munificus, cum honorabilem pecuniae summam Academiae Ingolstadiensi, hortum botanicum instructurae, ad eundem finem donarit. (k)

Praeter soluta plusquam centum quinquaginta millia florenorum debita inaeestimabilem thesaurum pretiosissimorum lapidum, Margaritarum selectissimarum, conchilium, statuarum artificiosissimis manibus elaboratarum, picturarum a celeberrimis Europae pictoribus effigiatarum, aliarumpue rerum, pretii vix aestimabilis (l) collegit, ipse talium antiquitatum peritia excellens, & aestimator incomparabilis.

Post tot, tantosque labores non solum ad concreditae Ecclesiae utilitatem, sed etiam eiusdem honorem susceptos, post collecta innumera merita Princeps expertae prudentiae ac dexteritatis, vsu rerum ciuiliū apprime valens; solers ingenio, grauis animo, promptus alloquio, cunctorum hominum ordini patens; adulatorum osor, veritatis amator & propugnator; litterarum & litteratorum cultor; iustitiae & pietatis vindex; Episcopus temperantissimus, coelo maturus anno aetatis 79, regiminis 20, Christi nati 1725, 27. Aprilis (m) in arce Willibaldina inter horam 2. & 3. pomeridianam decessit absque dubio in aeterna tabernacula receptus.

Sepulturam sibi viuens in Sacello S. Ioanni Nepomuceno sacro, a se constructo delegit in Ecclesia Cathedrali sub choro D. Willibaldo erecto, vt sub pedibus Beatissimae in dicto choro in Columna stantis requiescere posset. Ante Cryptam in praedicto sacello extat lapis sepulchralis muro inclusus cum hac inscriptione:

IOANNES ANTONIVS

S. R. I. Princeps, & Epus Eystettensis, ex ant. ma

&

(k) Parnasf. boicus Unterred. 9. C. 249.

(l) Cf. Eichstädt. Lotterie d. d. 4. Ianuar. anno 1734. in 4. von J. B. Knoebels Verlags-
senschaft.

(m) Necrol. Eccles. Cath. Eichst.

& Illust.ma Rhenana Familia KNEBEL a Catzenellenbogen
Pie obiit M DCC. XXV. die XXVII. Aprilis.

Haec requies mea, hic habitabo,
quoniam elegi eam. Pf. 131.

In choro autem S. Willibaldi iuxta praedictam Statuam B. V. hoc Epitaphium legitur:

Spes in Deo

In memoria aeterna erit iustus. Pf. III.

IOANNES ANTONIVS KNEBEL a Catzenellenbogen. natus
1646. electus Princeps, & Episcopus Eichstettenfis
anno 1705. Princeps scientiarum & Philosophiae,
praefertim christianae, ac vitae moralis,
apprime Practicus cognitionis mundi,
& vtriusque Fortuna admodum expertus,

In acquirendis sudores, in possessis anxietates,
In pluribus inanitatem, vanitatem in omnibus.

Pie obiit ao 1725. die 27 Aprilis

Cuius anima Deo aeternum viuat.

Et tu amice lector eidem bene precare, & sequere.

In Sepultura ordinaria DD. Canonorum sub effigie Redemptoris nostri
Cor Eius thecae argenteae inclusum, conditum fuit cum hac Epigraphe.

Ah, non quaere meum cor, sub cruce cor requiescat

Nam thesaurus vbi est, cor simul esse petit. &c.

In IOANNIS ANTONII Laudes praecipue excurrunt, adhucdum viuentis.

Henricus a Falkenstein in antiquit. Nordgau.

Ioan. Sebast. Heusler in Templo virtutis & Honor. 8.

P. Corbinian Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 241.

Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 171.

Adam. Nieberlein Suffrag. Eichst. in paneg. Iesuit. Iubilaeum celebrant. 4. 1716.

Georg. Franciscus Iordan, Westphalus, poetischer Triumphwagen 1c. 4.
Eichst. 1717.

E e

Hiro

Hirsching Histor. litterar. Handbuch B. 3. Abth. 2. S. 74.

Eiusdem Statuta dioecesana exhibet H. a Falkenstein Cod. diplom.
Sect. 13. pag. 121.

Monetas nullas excudendas curauit.

IOANNES ANTONIVS, huius nominis II. L. B. de FREYBERG,
LXV. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Ex antiquissima & celeberrima Familia Baronum de FREYBERG & EISSENBERG in HOPFERAV anno 1674. 16. Iulii in Sueuia genitus, ac virtutis lacte nutritus a prima iamiam aetate manifesta satis futurae probitatis, ac integritatis indicia praebuit. (a) Mansuetioribus imbutus scientiis Romam anno 1695. perrexit, vt in Collegio Germano - vngarico sublimioribus etiam, theologicis nempe & Canonicis, imbueretur. Quinque annorum spatio insigni prorsus cum laude hac in Musarum palaestra transacto Sacerdos initiatus anno 1700. in Germaniam reuersus est, Raspaci in Ba-uaria, haud procul Brunouio praeoecia donatus, & hac resignata, Matsies-sam prope Mindelhemium ad idem officii genus translatus est, quod magno zelo, & insigni animarum fructu constanter exercuit, semper antiquis, candidisque moribus, & mundi huius sapientiam exosus. (b)

Praebenda & Canonicatu in Ecclesia Cathedrali Eichstettensi anno 1711. 6. Februarii per obitum Alberti Antonii de Hallweil vacante in praemium functionum parochialium a Sede apostolica remuneratus, anno 1722. 18. Augusti ad Capitulum admisus est, (c) eodem decennio post mortem Payerspergii Baciliferatu, anno 1727, ab Episcopo, Francisco Ludouico, praemiatus. Vnico contentus famulo, publicos conuentus, ne vnquam aliquem hominum offenderet, deuotans, vitam sacrae solitudini mandauit; extra Ecclesias, tutissima conseruandae virtutis asyla, rarissime visus. Tri-bus

(a) P. Ad. Thurner in seiner Leichenrede S. 6. ex testim. Condiscipuli I. ANTONII.

(b) MStum Colleg. Soc. Iesu. Eichst. P. Chardon.

(c) Necrolog. Eccles. Cathedr. Eichst.

bus omnino lustris admirabilis IOANNIS ANTONII virtus parietum custodiis tecta latuit, donec, latebris amplius occultari nescia, coronata, & super candelabrum, vt omnibus & singulis luceret, collocata fuerit.

Annus agebatur 1736, cum 4. Decembris summae cathedralis Ecclesiae Eichstettensis Capitulares de nouo sibi deligendo Episcopo deliberare coepissent. Electio diu tenuit, & tandem in alteram diem prorogata est, qua ostendit Dominus, quem elegerit Sacerdotem sibi, nempe IOANNEM ANTONIVM a FREYBERG. Hic initio secum iocari arbitratus, non nisi inuitus, & cum lacrymis Willibaldinam Cathedram ascendit. Episcopalibus ornamentis anno 1737. 8. Sept. ipso natiuitatis festo B. Mariae Virg. decoratus (d) primum regiminis, & aeternum clementiae suae monumentum in templo Soc. Iesu Princeps munificentissimus posuit; dum Angelis tutela-ribus magnificam, & nonnisi Principe dignam aram extruxit, cui facile decem florenorum millia impendisse dicitur; opus ab arte, & materia visendum; praegrandis praecipue tabula, S. Michaelis Archang. Luciferum debellantem praesentans, artificiosa celeberrimi Pictoris Holzeri (e) manu elaborata; opus etiam externorum, quotquot Eichstadium transeunt, multis encomiis celebre. (f)

Rependisse videntur SS. Angeli impensum sibi honorem; cum enim pientissimus Praeful pro Millenario, seu decimo Saeculo, quo S. Willibaldus Eichstettensem Episcopatum exorsus est, augustius celebrando marmoream aram in choro ad S. Willibaldum dicto, Eiusdem Archipatroni honoribus erigendam meditaretur; ingenti accendebatur desiderio sacra D. Willibaldi ossa quadringentis amplius annis occultata, & incognita reperiundi, cultuque debito prosequendi, crebris propterea ad Deum fuis precibus. Non distulit tam incensa desideria Deus, cuius superna illustratione dignatus Princeps, SS. Angelis ducibus anno 1744, 28. April. eadem in praedicto choro retro altare maius sub referata lapidea vrna vnacum adiacen-

(d) Cf. *Pastorum gloria Daphnis* Drama Musicum 4. Eichst. 1737.

(e) Hirschings Nachricht. von seh. würd. Gem. Samml. B. 6. S. 63.

(f) Idem B. 3. S. 5.

tibus duabus authenticis litteris prorsus intemerata, inexplicabili mentis suae solatio, ac omnium circumstantium, qui complures omnes fide digni, & etiam dignitate conspicui cum apostolico Notario aderant, superabundanti gaudio feliciter inuenit. (g)

Sanctissimus Pontifex Benedictus XIV. postquam miram hanc inuentionem, & futuram anno ab erectione Eichstettensis millesimo sollemnissimam SS. reliquiarum translationem intellexisset, motu proprio, & ex matura deliberatione Episcopo IOANNI ANTONIO, Eiusque Succesoribus, Ecclesiae Eichstettensis Praefulibus, anno 1745. licentiam praeferendae Crucis Archiepiscopalis in ciuitate, & Dioecesi autoritate apostolica indulsit. (h)

Quantis laetitiis ob insolitum hunc, & inexpectatum fauorem exultauerit optimus Princeps; quanta sollicitudine marmoream ex montibus Füessensibus S. Willibaldi aram auro, argentoque fulgentem exornauerit; qua pompa & maiestate, quam magnificis religionibus (i) hunc annum millesimum per octo omnino dies celebrauerit; (k) quam pretiosae arculae ex argento, crystallo, & cupro deaurato affabre elaboratae pleraque S. Willibaldi ipsa imponeret, & 12. Sept. finita sollemnitate coram innumera hominum multitudine recondiderit, facilius cogitando adsequi licet, quam scribendo exprimere. Nullis certe pepercit sumtibus religiosissimus Princeps in Communi hoc Dioecesis, imo totius Germaniae iubilo, & adplausu, egitque omnia, vt hoc praecipue tempore primum Cathedralis Ecclesiae Eichstettensis Parentem, & Antistitem ob recens inuentas thaururgas Eiusdem reliquias in sua vota flecterent, sibi, subditis suis, & toti Dioecesi arctissime deuinciret.

Ma.

(g) Hr. v. Hollberg's Kirchengesch. Forts. Th. IV. S. 305. vbi oculatum se testem fuisse affirmat.

(h) Bullar. magnum T. XVI. pag. 304.

(i) Cf. Die in seinem 1000 jähr. Alter erneuert. Herrlich. der Eichstädt. Kirche &c. Fol. Jngolst. 1746.

(k) Das glorreiche Eichstädt, und dessen Stifter, ein Singspiel. 4. Eichst. 1745. item Drama: *Mirus ridentis fortunae vultus* &c. 4. Eichst. 1745. Baumgartner Eichstädt. je länger, je lieber. 8. 1745.

Maius alterum beneficium fuit rarum, & prorsus insolitum, atque haud dubia S. Willibaldi ope a supremo Numine impetratum. Quae enim nulli haecenus Episcoporum Eichstettensium gratia obtigit, haec IOANNI ANTONIO obuenit, vt elapso post celebritatem anni Millesimi, maximi sane Iubilaei, quadriennio, etiam secunda quinquaginta annorum Sacerdotalium iubilaea festiuitas recurreret. Declinasset equidem omnem pompam, & magnificentiam Antistes modestissimus, nisi suorum denique precibus victus solenne triduum ad celebrandas Domini ferias condixisset. Prolixius hac de solennitate monumenta librorum, (1) & acta publica (m) loquuntur, quae hominum multitudo ad hoc nunquam visum spectaculum confluxerit; quam splendidus in Ecclesia Cathedrali fuerit adparatus, in summo praesertim altari ex venustissimo marmore, cum Dioeceseos Patronis ex Alabastro purissimo elegantissime effigiatis, ad hanc festiuitatem erecto; quantus extiterit in tota vrbe, & Dioecesi populi iubilus, & mixta cum lacrymis exultatio; cum octaua Septembr. anno 1749. Celsissimus Praesul firmis adhuc, & vegetis viribus in magnificentissima ara ad instar Simeonis *Iubilaus Sacerdos* comparuisset.

Temperauit nihilominus haec solatia Deus, & IOANNEM ANTONIVM rebus aduersis, velut aurum in igne probe exercuit. Cum post mortem Caroli VI. Imp. anno 1740. atrox bellum omnem late Germaniam concuteret; cum diuersae militum copiae iam hae, iam illae ditionem Eichstettensem transirent, & annonam exposcerent; cum magnorum Principum oratores apud IOANNEM ANTONIVM nunc minis, nunc precibus nescio ad quae extorquenda instarent; frequenter in eo sita erat tota Dioecesis, vt, siue annueret, siue abnueret Princeps, tota belli flama etiam Ipsum, Eiusque subditos inuolueret; Sapienter tamen, & fortiter ita omnia disposuit, vt Eichstadium Eo semper praesente, ac protegente Ciuitas refugii permanferit, certa rerum omnium, quae copiose illata sunt, & quorumcunque bonorum securitate praestita.

E e 3

Con-

(1) Cf. Jos. Ad. Schütz von Pfeilstadt dritte Cron der Ehren der Eichstadt. Kirche. 4. 1749.
 (m) *Simeon Iustus Ebraeorum Princeps* Colleg. Soc. Iesu Ludus Musicus. 4. 1749. Deichel Nuova operetta. 4. 1749.

Controuersis, etsi illarum osor perpetuus, a vicinis Principibus implicitus, stetit erectus, & quas in Deo spes firmissimas collocauerat, se illis haud destitutum iri confidit. Afflictus incendiis, iisque acerrimis, nihil turbatus est infausto nuntio Princeps; sed negotiis suis pacatissimo animo indulgit. Appetitus variis maleuolorum dictariis, necquidquam illa moratus est, sed totus a paterna Supremi Numinis, etiam plectentis, manu dependit.

Vti omnes, qui Eius alloquium petiere, facile admisit, ita benignissime audiit; ita Clementissimum se exhibuit erga summos, & infimos suis seruitiis destinatos, sique dicere fas est, prope nimium se dimisit; dnegans non raro sibi necessaria, ne famulum a somno excitare deberet. Amator pauperum eximius viginti, & vltra florenorum millia singulis annis illis, quibus curta Suppellex, stipendio precario dissoluenda curauit; imo hoc non contentus, quadraginta florenorum millia ad extruendum Orphanotrophium testamento reliquit, nil magis exoptans, quam cuilibet benefacere posse. Monetas aureas diuersi generis, & argenteas a thalero ad crucigerum vsque excudit.

Meritorum tandem, & dierum plenus, coeloque vere maturus marasmo senili confectus 83. aetatis, 57. Sacerdotii, 21. regiminis anno obdormiuit in Domino 20. Aprilis anno 1757. in choro S. Willibaldi, pone Wilhelmum a Reichenau Ep. Eichstettensem, ad pedes S. Willibaldi vti viuus postulabat, sepultus. (n) Epitaphium infra Episcopi Principis oratorium ab omnibus blanditiis alienum, a Martino Lehenbauer, tunc Sacellano aulico, & Canonico Herriedensi compositum, cum Episcopi dignissimi Imagine supra existenti cuilibet in nominato choro conspicuum est. Concionem 5. Maii FREYBERGIO funebrem dixit Adamus Thurner Soc. I, vt ille, qui tot panegyres Celsissimo dixit, etiam epicedium diceret.

IOANNES ANTONIVS, huius nominis III. L. B. a ZEHMEN, LXVII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

(n) Cf. Leichenbegegniß Johann Antons von Freyberg 2c. Fol. Eichstädt. 1757.

Warbergae, Satrapia Territorii Eichstettensis ad limites onoldinos prope Herriedam urbem, anno 1715. 25. Nouembris cunas, fasciasque induit. Pater, supremus huius loci Praefectus, Mater Baronissa de Knoebel, multiplici etsi prole foecundi, claram tamem cuilibet ad omnem virtutem lampadem accendentes, IOANNEM ANTONIVM nostrum, postquam primas educantium curas euaserat, primisque litterarum rudimentis idoneum sese reddiderat, Eichstadium ad frequentandum Gymnasium Academicum ablegarunt. Vix amoeniores inter Musas, bonarumque artium ideas maturefcere coepit, ephebis aulicis serenissimi Ducis, ac Electoris Bauarici asfociatus studia sua Monachii profequi perrexit. Ad Regiam inde Augustissimi Imperatoris Caroli VI. Viennae ad eadem seruitia translatus, omnibusque exercitiis nobili iuueni conuenientibus instructus; mores semper integros, omnisque criminis expertes conseruauit, blandis neutiquam aulae lenociniis deprauatus. (a)

Dum interea in ciuitate imperatoria inter ephebos aliquibus annis ageret, anno 1737. ad Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Eichstettensi, ex promotione Ioannis Antonii Freybergii ad infulas episcopales vacantem, ac ex prouisione apostolica obtentum 6. Augusti institutus est. (b) Clericali igitur militiae, quam dudum iam ardentissimis votis expetierat, ut se aptum, accomodatumque redderet, Romam profectus est, in Collegio Germano - vngarico scientias theologicas, & canonicas imbibiturus. Et hausit profecto largiter, impigroque labore. Nam vix SS.mo Sacerdotio in eadem vrbe initiatus in patriam reuersus est, & ad Capitulum admisus, ob singularem morum probitatem, continuatumque litterarum amorem Episcopus Princeps Freybergius IOANNEM ANTONIVM Praesidentem Concilii sui aulici, licet vltimum in Capitulo, constituere non dubitauit.

Nec hic honorum, quos Vir integerrimus, scelerisques purus promeruerat, finis erat. Eximia namque lenitas, quam in hac amplitudine inter

(a) Testimonia coetaneorum.

(b) Necrologium Cathedr. Eccles. Eichstettensis.

ter se contendentibus exhibere solebat, ac singularis promouendae iustitiae amor illum ad altiores breui honorum gradus eleuarunt. Defuncto etenim anno 1757. Freybergio Episcopo, ac Raymundo Antonio ex Comitibus de Strafoldo, Cathedralis Ecclesiae Decano, ad solium pontificale euecto, vnanimi Capitularium calculo ad summi Cathedralis Ecclesiae Decani dignitatem electus est. (b)

Hoc iam in honoris fastigio collocatus vtramque aulam, vbi iuueniles annos nobiles inter adolescentes transegerat, Electoralem nempe, & Caesaream, legatione Principis sui functurus, reuifere denuo tenebatur. Monachii certe, quo ad sopiendam Electorem inter, & Principem Eichstettensem exorta diuersa dissidia, aliaque componenda negotia ablegatus erat, mira plane suae in rebus agendis dexteritatis, ac solidae prorsus prudentiae specimina dedit, vt non Serenissimi solum, sed & Celsissimi Principis postulationibus abunde satisfecerit.

Viennae in Austria binis omnino vicibus, nomine Episcopi Principis sui feuda Eichstettensia redempturus, ante augustissimum Francisci I. & Iosephi II. Romanorum Imperatorum thronum perorauit, tanta quidem Illius iamiam voluptate, vt Decanum Eichstettensem non feudis solum Imperialibus, sed & ad Familiae suae gloriam Comitis titulo inuestisset; nisi Legatus sapientissimus, actis pro amplissimo honore humillimis gratiis, magis se antiquos Barones, quam creatos nouiter Comites, aestimare, reposuisset.

Dum interea summi Decani honorificum munus per 24. propemodum annos integre gessisset, nisi nonnunquam summa eius bonitas in conniuentiam degenerasset, fatis anno 1781. sublati Raymundo Antonio Antistite IOANNES ANTONIVS ad Episcopales infulae Eichstettensis honores 27. Martii sublimatus est, dierumque successu a Papa, & Caesare confirmatus. (e)

Ad-

(b) Elenchus Decanorum Eichstett

(c) Series Episcoporum Eichstettensium,

Admirabili plane feruore Principatus sui regimen, licet breue admodum capessuit, nec minori prudentia gubernauit. Vix enim IOANNES ANTONIVS homagium a suis subditis praestandum receperat, ad emendandum Reipublicae statum conuersus, ergastulum, vt omnis disciplinae expertes inclusi occuparentur, erigendum curauit. Antiquum Clericorum seminarium extra vrbem, translato iuniori clero in Collegium Willibaldinum, commutauit in Fabricam, ex qua vel desidibus, otioque marcescentibus labor ad comparandum panem quotidianum suppeditaretur; vel senio, aliisue humanis miseriis ad laborandum ineptis sustentatio necessaria subministraretur; omne mendicabulum iners eliminare cupiens. Aperuit ludos publicos ad erudiendam, pro norma ab Abbate Felbiger inuenta, iuuentutem, Ipse bene merentibus donare praemia non dedignatus. Ad perenne certe subditorum suorum emolumentum, ad ineundam illos societatem conuocauit, vt damnificatis sine culpa tristi incendio pro sua quisque facultate succurreret. Aerario vix non exhausto, qua demum cunque via poterat, prodesse voluit, multa extinguens debita. Bibliothecam episcopalem, ex arce Willibaldina in Collegium eiusdem nominis transuectam, cum illa Iesuitarum vniuit, plurimaeque alia ad bonarum artium, & subditorum insignie commodum effecit, quae IOANNIS ANTONII praeclarum Nomen omni certe posteritati commendabunt. Thalers solum & florenos sua effigie, & insignibus ornatos ad conuentionis normam Monachii excudi iussit.

A Pio VI. P. M. Augustae Vindelicorum commorante, quem ob defectum virium per legatum veneratus est, hanc tulit epistolam:

Pius VI. Pontifex Maximus

„ *Venerabilis Frater Salutem & Apostolicam Benedictionem.*

„ *Si pro aetate, & valetudine tua, quam florentem, validamque esse vellemus,*
 „ *datum Nobis fuisset, te amantissimos inter amplexus nostros excipere, nimium quan-*
 „ *tum laetitia excepssemus. Nam te plurimi facimus, & singulari beneuolentia di-*
 „ *ligimus: Attamen aduentus dilecti filii Baronis de Riedheim Canonici Eustadiensis,*
 „ *quem officii causa, vt litteras tuas redderet, tuasque etiam vices ageret, ad Nos*

„ ablegasti, non mediocre animo nostro solatium attulit. Grati huic sumus officio,
 „ cuius nunquam erimus immemores. Causam vero Religionis, & Ecclesiae, quam te
 „ unice in votis habere cognouimus, etiam atque etiam commendamus: Oportet in ad-
 „ uersis obdurare, ac simul diligenter cauere, ne iura Sanctuarii aliquid detrimenti
 „ capiant; id procul dubio a virtute, ac constantia tua expectamus, atque ut ma-
 „ gis magisque exciteris, apostolicam Benedictionem tibi venerabilis Frater, ac ouibus
 „ fidei tuae creditis peramanter impertimur. Datum ab Augusta Vindelicorum Pon-
 „ tificatus nostri anno VIII. V. Nonas Maias 1782.

Dominicus Nardinius
 a latinis epistolis
 SS.mi Papae.

Viuus suum sibi aperiri sepulchrum in Choro D. Willibaldo sacro, monumentumque, affabre certe elaboratum, erigi iussit, inscriptione sepulchrali interea linteo cera oblito testata, suoque annulo signata; donec tandem, humoribus apoplecticis aliquoties appetitus, anno 1790. 23. Iunii, hora 11. nocturna 75. aetatis, & 10. regiminis anno, animam creatori suo reddiderit. Corpus exanime in Choro S. Willibaldi expositum trigesima eiusdem mensis consuetas inter ceremonias, ac adparatus funebres terrae mandatum est. Adamus Kern Consil. Eccles. ac Canon. Chori S. Willibaldi, nec non Orator Ecclesiae Cathedr. Ordinarius concione funebri Illi parentauit. (a)

IOANNES MARTINVS AB EYB, LXII. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Mörnshemium, plurium, eorumque praestantissimorum Virorum fertilissima tellus, 30. Augusti anno 1630. IOANNI MARTINO nostro primum concessit halitum, Ioanne Sutor, loci parochus, & Leonardo Panger Episcopi Principis Eichstettensis hoc in oppidulo Granario, Supremo Numini,
 No-

Nobilissimisque parentibus, Henrico Conrado, supremo huius Dynastiae Praefecto, ac Margarethae ab Eyb de Thyrsheim, pro optimae spei paruulo in sacro Baptismate fideiubentibus. (a) A prima pueritia, sapiens in bono, & simplex in malo, addiscendis primis litterarum elementis imbuendus traditur. Adultior factus, ingenii lumine se magis explicante, ad Gymnasium Eichstettense humanioribus scientiis excolendus mittitur. Inferioribus Musis felici Minerua absolutis ad Vniuersitatem Dillinganam profectus est, vbi, cursu Aristotelico pingui cum foenore exacto, sacratiora Themidos adyta ita penetrauit, vt in eadem Academia impresas ex jure Ecclesiastico theses summo cum adplausu, & certo dignitatum ecclesiasticarum praefagio defenderit.

Ad praebendam interea, & canonicatum per obitum Eberhardi de Venningen vacantem ab Adamo de Truchses tunc Turnario Ecclesiae Cathedrali Eichstettenfi praesentatus, anno 1646. 25. Maii solenne in Capitulo homagium praestitit. (b) Exantlato consueto residentiae anno, ac perlustratis celebrioribus Germaniae ac Italiae ciuitatibus noua in Cathedrali Augustana anno 1649. 7. Maii praebenda est auctus. (c) Gemino hoc beneficio diues IOANNES MARTINVS cupiditati suae, qua subleuandi continuo pauperes flagrabat, quo demum cunque modo satisfacere studuit. Ad Capitulum Ecclesiae Eichstettensis anno 1655. 19 Martii admissus, (d) & ad Scholafteriam anno 1658. per promotionem Ioan. Eucharii Schenkii ad Praeposituram vacantem, a Celsissimo suo denominatus (e) propensum erga inopes animum in dies magis magisque demonstrabat.

Religiosa haec ac mirifica prorsus erga Pauperes charitas, aliaeque singulares plane virtutes IOANNI MARTINO breui viam ad dignitates ecclesiasticas aperuerunt. Vix enim Christophorus ab Heidenheim summus

F f 2

Ec-

(a) Ex testimonio Baptismali.

(b) Necrol. Eccles. Cathedr. Eichstett.

(c) Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 215.

(d) Necrolog. Eichstett.

(e) Elench. Scholast. Eichstett.

Ecclesiae Cathedralis Eichstett. Decanus anno 1677. viuis excesserat, 9. Februarii subsequenti anni MARTINVS concordantibus Canonorum suffragiis ad Decanatus dignitatem est eleuatus. (f) Liuido hanc promotionem aspexit oculo Ecclesia Augustana suum sibi perpetuo EYBIVM praereptum putans, nihilque non intentatum reliquit, quo tandem suum sibi denuo vindicare MARTINVM posset. Contigit id anno 1685. cum Ioannes Eucharis Schenk a Castell, Praepositus Augustanus ad Solium Willibaldinum Eichstadii eueheretur; mox enim Capitulum Augustanum MARTINO EYBIO in Ecclesia sua Cathedrali Summi Praepositi dignitatem contulit. (g) Et reuera munificum breui Ecclesiae suae Benefactorem, cum in Sacello SS. Vitalis & Martini splendidam erigi aram curauit, (h) ac strenuum Statutorum Capitularium defensorem profiteri debuit, dum iustissimas ad thronum vsque Imperatoris Leopoldi querelas detulit ob Baronem de Berleps, apostolice prouisum, corpore deformem ac vitiatum Ecclesiae Constantiensi praesentatum. (i) Hac conspicuum Dignitate, resignato Eichstettenensi Decanatu, anno 1689. post L. B. Haslangii fata Ioannes Eucharis Antistes Eichstettensis Scholasteria Cathedrali denuo inuestiuit, (k) vt Senior & Scholasticus MARTINVS se liberalem aequae pauperibus Patrem, quam Decanus, exhibere posset.

Exhibuit etiam sese vere talem; tum potissimum, cum anno 1697. 16. Aprilis Episcopus Princeps Eichstettensis proclamaretur, nec canis, nec senio, nec lacrymis Electorum vota ac desideria infirmantibus. Vix communi omnium iubilo arae impositus (l) praecipue pauperum adplausu, quorum iam dudum Pater audiebat, primas in id regiminis sui curas intendebat, vt grauissimas eorum necessitates ex diuturno gallico bello exortas, omni, quo poterat modo, subleuaret. Hospitale S. Spiritus cum Ecclesia sua, olim

(f) Elench. Decanor. Eichstett.

(g) Khamm Hierarch. August. P. I. Cathedr. pag. 538.

(h) Idem l. c. P. II. Colleg. pag. 215.

(i) Fabers Europ. Staats Consil. Th. 2. S. 49.

(k) Necrol. Eichstett. Cathedr. Eccles.

(l) Margaritae Sponsalitiae, seu Hymeneus iacer a Colleg. Soc. Iesu Eichst. oblat. Fol. 1698.

olim a Suecis dirutum, vacuum erat, sine incola bustum; nesciebat tarda molimina IOANNES MARTINVS, &, vt haberent, vbi commode pauperes tum Deo, tum sibi viuerent, sine mora spectabile aedificium vna cum templo restaurari praecepit; quin adeo adamauit hospitalem hanc pauperum domum, vt sexaginta duorum florenorum millium haeredem supremis tabulis scripserit, redditus vltra sexaginta pauperum, Parochi, & duorum Beneficiatorum sustentationi sufficientes; hodiedum Hospitale EYBIANVM dictum. (m)

Idem munificentiae studium Ecclesiae suae Cathedrali, vbi Sacellum in honorem SS. Trinitatis extruxit, & religiosis familiis impendit, quibus domi curta supellex supererat, deuorante omnia bello hispanico, quae post pacem Ryswicensem intacta remanserant. Vix enim Carolus II. Hispaniarum Rex sine regni haerede filio e vita migrauerat, continuo de valore & executione relictus ab eo testamenti calamo & gladio litigatum fuit. Et quidem Mars Bauarus nemine suspicante Ulmam & Neoburgum occupauit, ac ipsum etiam Eichstadium Gallis coniunctas densissimae nebulae beneficio inuasit. Consuluit sibi equidem opportuno adhucdum tempore fuga Princeps prouidentissimus, cum Directorum Circuli Franconici opem repetitis scriptis implorasset, (n) ac Herriedam concessit; sed paulopost suum relinquere territorium, Forchemiumque se conferre coactus est, commissa Dioeceseos suae cura Ludouico Schliderer de Lachen, Ecclesiae suae Canonico Capitulari.

Nec omisit his turbulentis temporibus academici Gymnasii, ac Cleri sui bono consulere; huic quidem, cum Puncta Synodalia & Principia practica pro Pastoribus animarum (o) sapientissime condita publice luci commisit. (p) Gymnasium autem, cum Decretum Forchemii, quae tum ciuitas perfugii erat, grauisimis verbis conscriptum pro studiosa iuuentute Eich-

F f 3

sta-

(m) Inscriptio supra portam ingressus Eccles.

(n) Fabers Europ. Staats Canzl. Th. 8. S. 384. folgg.

(o) Chronolog. Einleit. in die Kirchengesch. Th. 5. S. 406.

(p) Eichstadii in 4. 1701. Exhibet illa etiam Falkenstein in Cod. Diplom. Sect. XII. pag. 114.

stadium transmisit. Inter alia hoc punctum certe saluberrimum legitur; *Vt in mansuetioribus scholis nullus, siue diues ille sit, siue pauper ex indulgentia ad altiorem classem admittatur, si minus profecit, & ascensum non est meritus. Si quis altero iam anno eandem classem labore frustraneo triuerit, e Gymnasio amandetur &c.* (q) Nouerat enim perbene optimus Princeps, quae ad formandos bonos clericos, & conseruandam in suo flore disciplinam scholasticam conducerent.

Forchemio Herriedam 30. Septembris redux, suam inde ad Residentiam reuersurus, longiori tempore in curia Decanali commoratus est, frequentius officio diuino Canonorum, quorum cantu, & ordine exactissime nunquam non obseruato, mire iam saepius delectabatur, processionibus etiam mensuris praesens; cum ingrediente mense Decembri ingrauescente septuaginta quatuor annorum senio, & exantlatis innumeris calamitatibus coepit se solito peius habere MARTINVS, & pleuritide vexari. Tandem accedente catharo suffocatiuo in praesentia Summi Praepositi Cathedralis Ecclesiae, & Decani, totiusque Capituli Herriedensis, quibus singulis porrecta manu suauissime valedixit, octauo Regiminis anno 6ta Decembris placidissime expirauit. (r) Corpus exanime ad suam Cathedralem translatum in Sacello SS. Trinitatis a se constructo, Cor in Hospitali S. Spiritus, Intestina Herriedae ante aram S. Deochari tumultata sunt.

Eichstadii hoc habet Epitaphium:

Eyb IOANNES MARTINVS de EYB Episcopus Thierheim

○ Eystettenfis 16. Aprilis anno 1697. electus ○

Thanfaufen Obiit Herriedae 6. Decemb. 1704. aetatis 74. Seckendorf

○ Aug. Regiminis 7. mo. Cuius anima ○
DEo viuat. amen.

Lapis venerandos cineres tegens hanc Inscriptionem exhibet;

I. Insignia Gentil. M.

○

E.

1704.

E.

In

(q) Acta Colleg. Soe. Iesu Eichst.

(r) Acta Colleg. Herriedensis.

In Martini Laudes, cum Elogium funebre sibi fieri prohibuisset, excurit P. Corbinian. Khamm Monachus San - Vlilianus, (s)

MARTINI Scripta edita sunt:

Theses Dillingae ex Iure Canonico propugnatae.

Tag und Handlungs Ordnung 4. Eichstadt 1698.

Explicatio Bertholdianae Constitut. quoad Testamenta Clericorum &c. in Falkensteinii Cod. Diplom. 1700.

Statuta synodalia, & Principia practica &c. 4. Eichstad. 1701.

Ioannes Anton. Volnhals, Herriedensis patria, anno 1697. Neo electo Episcopo Principi Theses ex vniuersa Philosophia Salisburgi propugnatas dedicauit, sub titulo: *Nauigatio Philosophica*. Fol.

IOBST Franciscus Praepositus Infulatus Collegii ad S. Ioannem Bapt. Canonorum Regularium in Rebdorf.

Eichstadium anno 1636. primum illi halitum, cunas, fasciasque donauit. A parentibus nullo quidem auitae nobilitatis, opulentissimae tamen virtutis splendore insignibus, in omnibus & pietatis, & Dei timoris principiis abunde institutus Puer iam puero se ostendit maiorem. Crescente aetate crescebat simul gratia & sapientia. Humanioribus imbuendus litteris Gymnasio Eichstetteni traditus ita studuit, vt neque industria, neque ingenium in solertissimo adolescente desiderarentur. Ad scientias igitur sublimiores, Philosophicas nimirum, adplicitus tantum in eis profecit, vt post emensum Metaphisices curriculum supplex in Rebdorfense Collegium veniens facilem inuenerit aditum.

Transacto summa animi constantia, parique feruore sacro Tyrocinii anno, per solennem trium votorum Religiosorum emissionem Deo suo anno 1653. perpetuo sese mancipauit. Ad rimanda Philosophiae arcana, haurie dasque Rerum diuinarum, quantum imbecille hominis ingenium

il-

illas capere sufficit, cognitiones ad Academiam Ingolstadianam misit, optimisque Professorum suorum testimoniis instructus, ad Ecclesiam suam reuersus anno 1661. primam Deo ad Aras litauit hostiam. Etsi autem FRANCISCVS nihil magis, quam Patriae suae antiquitates colligere, & turpissimis obliuionis tenebris, ne vetustate eorum memoria abiret, eripere suis in deliciis haberet; maxima tamen, qua poterat, contentione ad id adlaborauit, vt Deo gratum, & Proximo proficuum semper exhiberet seruitium, hacque ratione vnum faceret, & alterum non omitteret.

Nondum integro quadrienio talibus continuo occupatum admirata est Ecclesia Rebdorfensis IOBSTIVM suum; cum iamiam luxuriantis otii osorem iustissimum ad Decani, vel vti illa aetate adpellare malebant, anno 1665. Subprioris munus eligeret sanior Pars, ne plures otio senescerent, vel ignauia languerent, aut omnino ad nefanda dilaberentur flagitia, indiuiduas detestandae desidiae pedisequas. IOBSTIVS igitur non infrequentibus eiusmodi in communitate pestilentiis hoc in munere paraturus medicinam suis nunquam non praeluxit exemplo; quod si hoc modicum, aut omnino nullum animis ardorem iniicere animaduerneret, monitis ac praeceptis excitare socordiam solebat. FRANCISCVS certe nullum sine noua linea diem praeterlabi passus, Gynaecium sacrum conscripsit, in quo, ad normam opusculi ab Alberto Eybio compilati, virtutes honestissimarum foeminarum extollere, ac in earum laudes sese effundere contendit. Depraedicauit in hoc potissimum opusculo miram plane constantiam, excellentesque virtutes Euphemiae Pirkheimerin, Abbatisae XXIII. O. S. B. in monasterio Bergensi, aliarumque viginti quinque subditarum Monialium, quae anno 1544. Ottone Henrico, Comite Palatino Rheni, ac Duce Neuburgico, suam reformationem incipiente, cum exauthorata Abbatisa ad Canonissas in Marienstein diuertentes, per integrum vix non annum a Mauritio Huttenio, Episcopo Principe Eichstettensi, sustentatae sunt, donec in aliis sui instituti monasteriis collocari potuerint. Fusiori calamo aerumnas, milleque calamitates, quas hae Deo dicatae virgines admirabili plane patientia, & inuicto prorsus animi robore exantlarunt, depinxit,

ac

ulteriora monasterii Bergensis fata ex reliquiis Kiliani Leibii, eodem tempore Rebdorfium gubernantis, conscripsit. Opusculum hoc anno 1673. impresum, Priorisfae in Marienstein, Agneti Sartorin, vt tam fortia virtutum exempla suis imitanda proponeret, nuncupauit.

Historiae Patriae suae, eiusdemque antiquitatum, Rebdorfensium praecipue, Scrutator solertissimus, Collectanea historica, quae in integrum iustae magnitudinis Tomum in 4. redegit, tum ex Kiliani Leibii, tum aliorum Scriptis, adnotatis, & hinc inde dispersis litteris, documentis &c. compilauit; illa praecipue, quae sub auspicato regimine Gabrielis Eybii, Episcopi Principis Eichstettensis contingere, quibus epistolas a diuersis eruditissimis viris ad Kilianum datas, forte aliquando iniuria temporis perituras, adnectere voluit, suisque posteris conseruauit, augendo illa, sui temporis historia.

Viginti quinque cum omnino annos in Decanatus munere iucundissima haec inter otia transegisset FRANCISCVS, moritur anno 1690. Anianus Beck, Praepositus Rebdorfensis, in cuius locum ac dignitatem a Confratribus haud multum deliberantibus vnanimi prope eligentium calculo fuit suffectus. Vix sacris decoratus infulis, pedomque inuestitus erat Praeful desideratissimus, velut sol virtutum radios in omnes diffundere, illuminare scientia, & amore suos & externos fouere coepit. Prima ipsi cura fuit, vt vsum Pontificalium sibi, suisque Succesoribus firmaret, ac sine Benedictione magis Romae solidaret, & hoc speciali priuilegio plures molestias exemto Collegio suo quo demum cunque tempore creandas euitaret. Impetravit Antistes sagacissimus abs multa difficultate hanc praerogatiuam, quin ideo gratiae Celsissimi Ordinarii sui, quoad potestatem Ordinis, indignum se reddiderit.

Nobilium gaudium & subditorum IOBSTIVS; illis a comi conuersatione, his a singulari prorsus suauitate plurimum aestimatus, eruditorum simul beneuolentiam, quam Decanus sua iam sibi industria, ac indefesso labore conciliauerat, in hac dignitate conseruare studuit. Horum amico

confortio nimium quantum delectatus raro admodum alios suae adhibere mensae hospites consuevit, quam quorum erudito colloquio suis, suorumque cognitionibus accedere incrementa nouerat; exquisitissima, ac sapida maxime epularum condimenta Litteratorum dialogos reputans.

Vt suos continuo vel ad iucundissimum studiorum amorem magis inflammaret, vel honestissimam hanc cupidinem conseruaret, ex Canonica Triefensteinensi Professore Theologiae, liberali plane honorario remunerandum, inuitauit. (a) Cum Augustino Michel, celeberrimo ac doctissimo Canonico Regulari, Vndersdorfensi, ac Raphaele Heugel, suo Consanguineo, tunc Romae agente, postea Vicario Generali Eichstadii, continuum fuit commercium epistolicum; (b) donec tandem non quidem annis, sed viribus labore fractis anno 1701. aetatis 65. regiminis 11. diem supremum clausit, ad Altare S. Augustini in Ecclesia sub epitaphio eius effigiem repraesentante sepultus, quod hanc inscriptionem refert:

Anno Dni 1701. 25. Augusti obiit Rdsms ac Ampliss9 D.D.

Franciscus Iobst 12. Prior 5tus Infultus. Aetatis 65. Profesf. 48.

Sacerd. 40, Praesul 11. Cuius Anima Deo viuat.

Ioannes Schunk, Praepositus Eberhardoclusanus, Commissarius Generalis, & Augustinus Schöpfer, Praepositus Aquisgranensis, Visitatores eodem tempore praesentes, Defuncto iusta funebria persoluerunt. (c)

Reipublicae litterariae reliquit:

Gynaecium sacrum, oder Geistliches Frauenzimmer, so sich durch ihre Tugend berühmt gemacht. 4. 1673.

Collectanea Historica, seu Annales minores MS. 4 quos anno 1697. absoluit; Monumentum longae retro posteritati gratisimum.

IOBSTIVS Georgius Iuris Vtriusque Doctor, Ecclesiarum Cathedralium Ratisbonensis, & Pasfauiensis Canonicus Capitularis. Gre-

(a) Ex Epist. Praepos. Valentini ad petram stillantem de anno 1696.

(b) Eorum Epistolae.

(c) Docum. Domest. Michael. Prael. Wengens. Collect. Script. T. V. pag. 27. Hirsch. Denkwürdig. Th. 1. S. 304.

Gredingae, Principatus Eichstettenſis Oppido, anno 1552. exortum eſt Sidus hoc, ac ſingulare prorſus patriae noſtrae ornamentum. A parentibus mediocriſ quidem fortunae, ſed virtute & integritate locupletisſimis ad omnem morum honeſtatem educatus, iamiam puer praecipuo quodam naturae munere ad ſumma quaeque natus videbatur. Eichſtadium, vt operam ſuam ad bonarum artium ſtudia conferret, miſſus, tanta diligentia, & ingenii maturitate iis addiſcendis incubuit, vt non ſolum ſuos inter eminuerit; ſed & idoneus repertus fuerit, anno 1570. Feſto Diuae Catharinae ſacro in praefentia Epifcopi Principis ſui, Martini Schaumbergii, in laudes praediſtae Virginis Martyris orationem, litteratae Senectutis plenam, habere, eodemque anno ſcholaflico poſitiones ex Metaphyſica ſumma cum laude propugnare.

Ex Gymnaſio patrio, testimoniis doctrinae & virtutis cumulatus, anno 1571. dimiſſus, Vniuerſitatem Anglipolitanam petiit GEORGIVS nouam ibi gloriam aucupaturus. Multiplicauit & illam, dum propugnatis publice ex vniuerſa Philoſophia theſibus inſigni prorſus cum adplauſu a Martino Eiſengreinio ad Magiſterium philoſophicum promotus fuit. Studium exinde ſuum, Moderator interea L. B. de Pappenheim conſtitutus, in iure ciuili, Duce Ioanne Oſſanaeo, poſuit; opportunam ſimul naſtus occaſionem, vt anno 1575. cum concredito ſibi nobiliſſimo pignore Ratisbonae feſtiuos adparatus in coronatione Rudolphi Imperatoris adhibitos aſpicere, & altero mox anno comitiis eadem in ciuitate celebratis intereſſe potuerit.

Agebatur annus 1580, quo Baronem de Pappenheim ad Academiam Dolanam, & inde Veſcentium ingenuis artibus imbuendum deduxit; cum eadem in ciuitate mors improba optimae ſpei iuuenem ſuis e manibus eriperet, IOBSTIVMQUE in Germaniam reuerti cogeret. Aſt vix patriae ſuae limina ſalutauit; iam alii nobiliſſimi Iuuenes, Ferdinandus de Rechberg, Henricus de Haſſlang, & Adamus de Nothafft, a parentibus de GEORGII fide & prudentia conuiſtis, Eius ſollicitudini demandantur. Ape-

ruit haec Nobilium fiducia nouum, eumque amplissimum IOBSTIO campum, honestissimam sciendi cupidinem saturandi. Suscepit igitur hasce, licet difficiles, curas, & cum discipulis Lutetiam Parisiorum, aliasque florentissimas diuersarum nationum academias perlustrauit. Bituricis longiori tempore cum suis commoratus, anno 1585. solus palmam retulit; cum amplissimos hac in Academia honores consequutus a celeberrimo Legum Antistite, Cuiacio, Vtriusque Iuris Doctor, proclamatus est. Extat adhucdum Ratisbonae insigne prorsus IOBSTII diploma, infallibile certe Doctrinae Eiusdem, & virtutis monumentum, ex quo pauca solummodo verba exscribenda censeo: *Doctrinae eius respondebant mores, & elucebant in eo candidissimi, piissimi, castigatissimi.* (a)

Tanto iam eruditionis & virtutis testimonio nobilitatus in Italiam cum Baronibus de Nothafft, & Haslang profectus est, vt huius nationis indolem, ac celebriores Vniuersitates perlustrare posset. Vidit anno 1589. Florentiae nuptiales pompas magnae Hetruriae Ducis, & obstupuit; eodemque adhucdum anno IOBSTIVS & Haslangius cum duobus aliis germanis ad eundem Ducem Senis a natione germanica Florentiam ablegati sunt pro nobili Germano, de Romberg, qui Italum trucidasse dicebatur, gratiam efflagitaturi, simulque confirmationem priuilegiorum genti germanicae concesforum sollicitaturi. Inde Romam petiit, longiores augustissima hac in ciuitate moras tracturus. Ast vix memorabiliora huius vrbis obstupescere potuit, a Wilhelmo, Bauariae Duce, qui IOBSTIVM filio suo Alberto Magistrum destinauerat, in Germaniam reuocatur.

Acceptauit IOBSTIVS illustrem hanc, delicatamque prouinciam, & Albertum, amplissimi Ducatus futurum Ducem vtilissimis praeceptis, prout norma a Ser.mo Parente praescripta postulabat, (b) anno 1591. Monachii instituendum suscepit. Introducitur anno insequenti in concilium Monacense aulicum cum suo cliente Nothafftio GEORGIVS, praestitoque fidelita-

(a) Cl.mi Mayer Thesaur. nouus Iur. Eccles. T. III. pag. 195. vbi integrum Diploma legi potest.

(b) Hanc instructionem lectu dignissimam suppeditat Cl. Mayer loc. cit. pag. 196.

tatis iuramento catena aurea a Wilhelmo condecoratur. Nouis iam honoribus auctus anno 1593. Principem suum ad Vniuersitatem anglipolitana, vt publice Grammaticam frequentaret, (c) 11. Octobr. deducit, ad honorum culmina hoc in studio euehendus; vbi eodem anno Canonicatu in Ecclesia Cathedrali Ratisbonensi donatus, 22. Decembris installatus est; altero in Pasfauienfi anno 1598. condecoratus.

Per decem annos IOBSTIVS munus Moderatoris Ducis Alberti summa Ser.morum Parentum voluptate obiit. Eluxit in eo admirabilis rerum cognitio in negotiis saecularibus; eximia eruditio in sacris; mira facundia in dicendo; singularis facultas in latino fermone; insignis pietas in vita, & conuersatione; perfecta dignitas statui ecclesiastico conformis. Nec aula, nec exterae regiones Ipsius mores corrumpere poterant; nulli bi licentiae campum, sed prudentiae magisterium quaesivit.

Haec, & alia Principum beneuolentiam mirum in modum IOBSTIO conciliarunt. Anno 1601. Ratisbonam peruenit, & facta residentia consue- ta, capitulari gremio as sociatus est. Pasfauii anno 1603. Capitulo adscrip- tus, Visitator Cleri ab Episcopo Principe denominatus est. Mediocris Consanguineorum suorum fortunae nunquam immemor Summam 1250. florenorum Capituli Ratisbonensis fidei commisit, vt ex annuis eorum vfuris stipendium 50. florenorum studioso vel ex stirpe IOBSTIANA, vel Kheuffeliana descendenti, vel horum defectu Gredingae oriundo singulis annis persolueretur. Vnde ad suorum solatium in aliqua librorum suorum MS.torum fronte haec verba adnotauit: *Nolite timere O Iobstii Cognati mei charissimi pauperem quidem vitam ducitis, sed multa bona habebitis, si timueritis Deum & recesseritis ab omni peccato.* (d)

Obiit pientissime anno 1620. aetat. 68. Ratisbonae, vbi in Ca- thedrali Ecclesia in Sacello omnium Sanctorum ex parte dextra Epitaphi- um marmori nigro insculptum habet sequens:

G g 3

Me-

(c) Mederer Annal. Acad. P. II. pag. 132.

(d) Cf. Mayer loco citato pag. 149. qui haec ex MSto IOBSTII depromsit.

Memoriae aeternae Georgii IOBST I. V. D. Consultissimi
 Canonici Ratisbonensis & Pasfauiensis Serenissimis
 Bauariae Ducibus a Consiliis, Ser.mi Alberti ex iisd.
 Ducibus Praeceptoris, post Galliae, & Italiae praecipua
 Lycea obita, Historici insignis, Chari omnibus, inprimis
 Principibus viris, denique Senio confecti Ratisbonae
 pridie Nonas Iulii. A. C. M. D. C. XX.

K.

KAPFER Ioan. Georg. Anton. Philosophiae ac Medicinae Doctor,
 Ser.mi Principis, & Episcopi Augustani Consiliarius, ac Medicus Aulicus,
 & Prouincialis Eichstadii.

Blindhemii, pago ad danubium sito non procul Höchstadio ditionis
 Palatino - Neoburgicae, anno 1706. 15. Augusti egressus est in hunc mun-
 dum ex piis non minus, quam honestis oriundus parentibus. Praeclaras
 animi dotes cum anima fortitus, illas perpolire magis mansuetiores inter
 Musas voluit. Dillingae igitur, vrbe metropoli Episcopi Principis Au-
 gustani, in Gymnasio humaniora profesus; animum mox non minori cer-
 te cum industria, ac fructu plane vberrimo in eadem Academia ad scien-
 tias philosophicas conuertit.

His cum gustu imbibitis arti pharmaceuticae, primo vtique, ac sum-
 me necessario studii saluberrimi fundamento, suam consecrauit operam, &
 quidem pingui adeo cum foenore, vt, cum Franciscus Ludouicus, ex Co-
 mitibus Schenkiorum a Castell, ab exordio suscepti regiminis pharmaco-
 polium in ciuitate Eichstettenfi ad subditorum incolumitatem, & paupe-
 rum solatium anno 1726. erigendum curasset, aptumque ac perfectum phar-
 macopolam ad dirigendum non solum aedificium, sed & ad instruendam,
 ordinandamque officinam medicamentariam conquisiuisset, KAPFERVS no-
 ster vix bene ex Hyppocratis tyrocinio dimissus, ad componendum saluta-
 re

re negotium plures inter competitores aduocatus, primusque Pharmacopola Principis constitutus fuerit.

Aliquot hoc in munere transegit annos, & suo commodo, vt firmiorem sese in dies, magisque idoneum hauriendis Galeni artibus redderet, & aegrotantium saluti, solertia plane nunquam fatiganda, inuigilans ad plenam hominum cuius demum cunque status & conditionis voluptatem; donec tandem se habilem satis, praeparatumque crederet, vt academiam aliquam visitare posset, qua Profesorum Publicorum eruditione, ac vtilissimis praeceptis collecti interea fructus optatam maturitatem adsequerentur.

Altdorfium igitur, celebrem Viris praestantissimis in territorio norimbergensi vniuersitatem, perrexit, omnes Aesculapii artes exhausturus, Parcarumque fauores demeriturus. Et profecto huic studiorum generi, quo ab adolescentia iam vnice tenebatur, nocturnas vigilias, omneque tempus tribuit, fructu labori improbo ita correspondente, vt anno 1732. supremam in arte medendi Doctoratus lauream, sub praesidio Ioan. Iacobi Iantke, tunc facultatis huius Decani, obtinuerit. (a)

Pretiosa hac margarita ornatus, aliis in locis, ductoribus peritis-
 Medicis, theoriam suam in praxin deducere studuit. At enimvero KAPFERI scientia canescere iamiam, plenamque maturitatem naſtam fuisse visa est; dum vix vsum, & exercitationem disciplinarum suarum coepit; vnde pluribus, sublestae neutiquam fidei, de habilitate dioecesani sui testimoniis conuictus Ser. mus Princeps & Episcopus Augustanus, Alexander Sigismundus Comes Palatinus Rheni, Eundem anno 1734. ciuitatis suae, Dillingae, ac totius Principatus Medicum, ac suum simul consiliarium honorifico sane Decreto denominauit.

KAPFERVS inexpectata hac, ac praematura Principis gratia mire gauisus nulli vnquam industriae, nulli studio, nullis pepercit viribus, vt Ser. mi Fautoris sui satisfaceret expectationi. Satisfecit etiam abundantis-

fi-

(a) Testimonia Filiorum.

sime. Non ciuitas solum principalis, sed & tota late vicinia eximiae noui Archiatri experientiae, ac solertiae confisa, eius implorabat auxilium; in morbis etiam desperatis nullo modo diffidentes, quorum miseriis plerumque desideratissimam opem tulit.

Communi hominum tum subditorum, tum finitimorum Fama excitati Reu. mus S. R. I. Praelatus, Bartholomaeus, & Canonici Regulares Collegiatae in Wettenhausen excellentissimi Viri singularia prorsus circa Republicam merita venerari coeperunt, ac KAPFERVM anno 1736. Collegio suo imperiali Medicum Ordinarium postularunt. (b) Deuicit breui admodum temporis spatio sua suauitate, eloquentia medica, nobilibusque sane artis experimentis omnium animos, praecipue autem Praepositi, Augustini, vt ille balneum Klingense (das Klingenbad) suo in territorio situm, ac nuper ab incendiario in cineres redactum e fundamentis exstrui iusserit, Ordinariumque suum, vt noua fontis huius saluberrimi virtutes inquisitione chymica inuestigaret, ac descriptione erudita adumbraret, rogauerit. Praestitit hoc Doctor absolutissimus, & tractatum anno 1758. de virtutibus, ac methodo vtendi hoc balneo edidit certe locupletissimum, Eidem Praeposito, Augustino, nuncupatum. (c)

Creuit per hoc opusculum magis nominis KAPFERIANI Fama, & subsequenti anno, 1759, ab Episcopo Principe Eichstettensi, Raimundo Antonio Comite de Strasoldo, praestitorum suae ciuitati officiorum adhuc memore Eichstadium inuitatus, & vi Decreti de 7. Martii Medicus aulicus, & ciuitatenfis salutatus fuit. Commutatis itaque Dillinga cum Eichstadio, & Wettenhusa Rebdorfio eandem; ni maiorem, hac in regione sibi breui existimationem, atque fiduciam suauissima sua comitate, ac incredibili prorsus industria conciliauit.

Ast per duos solum, hosque non integros, annos Eichstettensibus concessum fuit, Viri huius praestantissimi practica eruditione, blandisque fo-

(b) Dedicatio praemissa der Beschreibung des Klingenbades.

(c) Titulus: Phoenix rediuiuus, das ist, gründliche Untersuchung des vor 200. Jahren berühmten — — Klingenbads. 8. Dillingen 1758.

solatiis frui; subito enim anno 1760. apoplexia tactus, 7. Decembris, 55. aetatis anno nondum completo, effusas inter liberorum suorum, ac conjugis lacrymas, & suspiria obiit.

KHAGER Antonius Decretor. Licent. Consiliar. Ecclesiasticus actualis Eichstettensis, Canonicus Vnit. Eccles. ad SS. Emeram & Nicol. Spaltae.

Augustae Vindelicorum anno 1724. honestis ex parentibus, nullis quidem opibus, multa autem virtute conspicuis, ortus est. Ephebos egressus animam, quam fortitus est, bonam docilemque tum studio fidei, tum litterarum elementario addixit, profectu vbique eminenti, vtpote viam viri in pueritia iamiam terens. Vix sol intelligentiae **ANTONIO** affulgere coepit, cum continuo animum, fastidito, quod parens profitebatur, opificio, studiis, quae animam & excolunt, & perficiunt, sacrauit. Palladi ergo in florentissimo Augustano Athenaeo dato nomine, dum virtuti vnice se dedisse credebatur, Musas neglexit neutiquam, sed vtrique castissimo connubio in anima sua sedem apprime stabilitam fixit. Et inde erat, cur non solum suis a Profesforibus & Condiscipulis, sed etiam a ciuibus, imo & Patritiis Augustanis in amore haberetur, & honore. Orbatus namque in ipso iuentutis & studiorum flore parentibus, sibi consulere nesciens a Patritio Augustano de Seida in magnificam simul domum, ac Filiorum numerum receptus est adolescens optimus, tamdiu nutriendus, donec ipse de pane quotidiano sibi prouidere posset.

Amplissimam hanc nobilissimi Patroni sui gratiam vt demereretur **ANTONIUS**, duplicato labore sese studiis deuouit, linguae graecae potissimum suam consecrans operam; eoque, munifico Mecoenate suo opitulatoricem porrigente manum, breui deuenit, vt anno 1747. Sacerdotio, quam dignitatem a puerilibus iamiam annis affectarat, inauguratus fuerit. Hoc honoris gradu nobilitatus nullis vnquam aliis occupationibus, quam statui sacratissimo conuenientibus, sese implicare, nullumque suscipere labo-

rem vnquam voluit, quam Reipublicae ecclesiasticae vtilem, ac animarum pastoribus proficuum.

Congesit multo fane ac improbo prorsus labore, & solida eruditione S. Gregorii P. Regulam Pastoralem; Eiusdem S. Patris XL. Homilias; Vincentii Lirinensis Commonitorium; S. Caroli Borromei Institutiones Pastorum, quae opuscula ad optimas editiones collata typo commisit. Edidit, & ex textu originali vertit S. Ioannis Chrysostomi VI. libros de Sacerdotio, quibus S. Patris vitam, praefationem, notas & indices addidit. Huic opusculo adiecit Librum vnum S. Ephraem Syri, itidem de Sacerdotio. Transtulit in linguam vernaculam, ad laicorum etiam vsus, tres libros S. Ioannis Chrysostomi ad Stagirium Monachum, a Daemone vexatum, sibi olim Familiarem.

His, aliisque laboribus honestissimis KHAGERVS & Ser.mi Episcopi Principis sui, & Ill.mi Capituli Augustani gratias & fauores aucupatus est, potissimum autem Iosephi Mariae L. B. de Speth a Zwysalten, qui illum saepius Eichstadium, qua in Ecclesia Cathedrali simul praebenda gaudebat, deductum tandem Raimundo Antonio ex Comitibus de Strasoldo, Praefuli Eichstettensi, praesentare potuit, a quo Bibliothecae aulicae Praefectus, & paulo post, anno nimirum 1764. Canonicus ad Chorum S. Willibaldi denominatus est. Gradu interea Licentiatus in Iure Ecclesiastico ab Academia Dillingana insignitus, ac in Consilium Ecclesiasticum Eichstettense adoptatus munificentia L. B. de Speth, in cuius domo habitabat, potissimum sustentatus est, praebenda vtpote tenui, ac beneficio flebili admodum condignam denegante sustentationem.

Tredecim vix non annos litterarios inter labores, & episcopales Eichstadii transegit, quos inter Hymnum certe elegantissimum in honorem S. Willibaldi composuit, anno 1772. typis in 12. effigiatum, & Fr. Anton. Veithium in adornanda Augustanorum doctorum Virorum historia strenue adiuuit. Praebenda anno 1777. & Canonicatu in Collegiata Ecclesia Spaltenfi ab Episcopo Principe suo donatus dies suos labores inter litte-

terarios, quin ideo curas indigentibus, ac suis olim benefactoribus debitas deposuisset, transegit. Benedixit etiam Numen supremum KHAGERI ad summam usque senectutem annis de rore coeli, & pinguedine terrae; cum anno 1797. annum iubilaeum sui Sacerdotii vegetus adhuc & sanus suos inter Confratres celebrare potuit; ad hanc solennitatem calicem raro artificio in vrbe patria elaboratum iubilaeus conficiendum curauit, quem Collegiatae dono dedit, perenne profecto praeter doctrinae suae testimonia Ecclesiae monumentum.

Supellectilem inter librariam, quam numerosam satis habuit, eminebant Biblia figurata, diuersis ab artificibus cupro insculpta, quibus confectus senio mire delectabatur. Ineunte tandem anno 1798. 16. Ianuarii catharro suffocatio correptus, media nocte, quin emigrantium gallorum sacerdotum, quorum inopiam continuo in domo sua subleuabat, curis conseruari potuerit, extinctus est 74. aetatis anno.

Opuscula ab Ipso edita sunt:

1. Regula Pastoralis S. Gregorii Papae apud Veith. Aug. Vind. 1762.
2. XL. Homiliae eiusd. S. Patris. Ibidem.
3. Commonitorium Vincentii Lirinensis. Ibidem.
4. Instructiones Pastorum S. Caroli Borromei. Ibidem.
5. S. Ioannis Chrysostomi de Sacerdotio Libri VI. Ibidem 1763. 8.
6. S. Ephraem Syri de Sacerdotio L. I. Ibidem.
7. Uebersetzung der 3. Bücher an Stagirus von Johann. Chrysost. Nebst den 3. Büchern von der Vorsichtg. Gottes Augsb. 1770. 8.
8. Hymnus de S. Willibaldo Episcopo Eichstett. 12. Eichst. 1772. &c.

KNOLL Albertus Praepositus Canonorum Regularium in Baumburg,
(a) Archidiaconus natus, & Abbas Lateranensis.

H h 2

Ber.

(a) Nobilissima Canonica in superiori Bauaria ad limites Salisburgenses, eiusdemque Archidioeceseos; solis antea Nobilibus aperta, Cf. Monum. Boica Vol. II. pag. 167.

Berchingae, non ignobili Principatus Eichstettensis oppido, anno 1733. iter ab vtero matris suae auspicatus est GEORGIVS noster, quod nomen a sacro baptismatis fonte hauserat. Sollicita perhonestorum Parentum suorum cura ad omnem honestatem educatus, Sigismundum Comitem de Schrattenbach, Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis Canonicum, postea Archiepiscopum Salisburgensem, qui eximia Pueri indole, ac singulari ingenio mire delectabatur, Patronum nactus est. Huius potissimum munificentia, cum prima litterarum elementa in domo paterna edoctus fuisset, scholas inferiores in Gymnasio Eichstettensi; altiores tum Monachii, tum Ingolstadii insigni prorsus cum profectu ad summam Ill.mi Moecenatis sui voluptatem est emensus.

Sacratioribus post absoluta studia agitatus stimulis, vitam clericalem, eamque mixtam, civili praetulit, super positum a teneris in animo suo fundamentum aedificaturus. Rebdorfium igitur properans, effusis in sinum Praepositi votis suis in S. Augustini Canones iurare desiderat. Ast cum desideria sua diu nimium dilata cerneret, ad PP. Franciscanos transiit, quorum seraphico in Ordine per anni dimidium Tyronis partes quam ardentem expleuit; tam grauitur accepit triste a Medico consilium, ut in Saeculum regrediens tumori pedum per hiemis rigorem inualefcenti confuleret.

Iam suas, quas in corde suo ad Deum disposuit, ascensiones ut in Saeculo, quantum posset, exsaturaret GEORGIVS, sacris initiari ordinibus a loci Ordinario humillime flagitat, impetratisque dimissorialibus Frisingae Sacerdos inunctus, Monachii anno 1758. in Ecclesia PP. Franciscanorum primum supremo Numini obtulit sacrificium, reliquam vitam suam in cura animarum transacturus. Hanc dum impigre plane, ac perfecta prorsus charitate exercet, populum tum saluberrimis exhortationibus, tum efficacissimis exemplis ad solidam pietatem, vitamque vere christianam prouocando; mutatis subito consiliis, seuerioribus sese disciplinis perfectius excolendum ratus, Salisburgum abit, Iurisprudentiae sua addicturus studia.

Ami.

Amicitiam hac in Musarum palæstra cum Canonico quodam Baumburgensi, ibidem sua studia prosequente, appetiit, illique sua de ingrediendo Regularium ordine, praesertim Canonorum, vota iam dudum concepta exposuit. Laudauit ille egregii Sacerdotis constantiam, ac Baumburgum redux GEORGII eximias fane virutes, quo potuit modo extollere, suisque commendare studuit. Mox ipse Baumburgum profectus ardentissimorum votorum suorum metam attigit.

Canonicis igitur Collegiatae huius Ecclesiae adnumeratus, exantlato S. Tyrocinii anno S. Augustini, clericorum in communi viuientium Reformatoris, placita anno 1763. solenniter profitetur ALBERTVS, subsequenti mox anno ob peculiarem, & in praxin iam deductum exercendi curam animarum feruorem, Cooperatorem Parochi Sieghartskirchensis in inferiori Austria agere iussus. Suscepit certe ministerium istud tanta alacritate, quanta inde assiduitate exercuit. Dissipauit scelerum labruscas, ac spiritu aridas, sterilesque gregis ouiculas suauitate sermonis sui irrigauit, ac foecundas reddidit. Parochus in Sinzendorf anno 1766. in eadem Prouincia denominatus, parum ei erat hortari verbo, nisi simul firmasset exemplo, illiusque faciem per 20. continuos annos, quibus hanc Parochiam regebat, praetulisset, commoda & vtilitates commissi sibi populi curans, ac singulorum fata suo in corde descripta gerens, vt talentum a Deo sibi creditum pro cuiuslibet necessitate in proximorum salutem impendere posset.

Interea Collegiata Bumburgensis, quae per octo iamiam annos suo viduata Pastore gemebat, licentiam anno 1786. nouum sibi eligendi Praepositum a Ser.mo Electore Bauariae impetrauerat, & ALBERTVS ex remota statione sua, tum nouum cum aliis electurus Praefulem, tum molestissima, quae mandata caesarea de sumtuosis erigendis aedificiis ipsi facescebant, negotia cum Neoelecto tractaturus simul ac compositurus, aduenerat; cum in Parochum zelosissimum, nihil certe talia opinantem, vnanimia eligentium vota collimarunt, vt 7. Martii dicto anno ALBERTVS, Rector Ecclesiae Sinzendorfensis, Praepositus Baumburgensis renuntiatus fuerit.

Consensit Vir licet alias humillimus, ac omni dignitate abhorrens in Confratrum suorum vota, vocanti Numini obtemperandum ratus, ac eodem mense sacram Benedictionem suscepit. Abbatialibus itaque decoratum insigniis, omnique curarum mole oneratum nihil sollicitum magis tenebat, quam status rerum suarum in Austria. Has vt in ordinem redigeret, Ipse Viennam profectus, negotia sua tanti momenti & numeri, quantae difficultatis tum in supremis Dicasteriis, tum apud Eminentissimum Cardinalem Migazzi, tum denique apud ipsam Maiestatem Caesareo - Apostolicam, quantum potuit, composuit, iterque ad parochiam suam persequutus est, Vale vltimum ouiculis suis dicturus.

Sinzendorffii vbi appulit, effusis gaudiis a suo populo susceptus concionem ad illum habuit, quae saluberrima monita per viginti annos data in eorum memoriam reuocauit. Ne autem solo verbo, sed & ipso opere illos pasceret, ac relictarum ouium memoriam sibi deuinciret; paroeciae suae pauperes sacra antea synaxi resectos mensae suae hospites adhibuit, ac larga eleemosina donatos dimisit. Praestitis hisce vltimis pii ac solliciti Pastoris obsequiis, suisque rebus compositis Baumburgum reuersus est.

A cumulatis interea negotiis sua in Abbatia exceptus, illis expedendis manum admouit; multis paulopost exagitatus infortuniis, quae inundationes aquarum, pontes & litora destruentes potissimum causatae sunt. Magnanimum nihilominus haec, & centum alia onera iniquissima Pastorem; Abbatem sacrae super disciplinae obseruantia vigilantissimum; Praepositum antiqua Ecclesiae iura pro viribus defendentem; Archidiaconum legis & iustitiae studiosissimum nunquam non inuenerunt. Breui regiminis tempore grauiora ALBERTVS Nomini suo monumenta ponere prohibitus Triclinium, & Refectorium ad omnem splendorem multis sumtibus ornatum reliquit; hydropisi suffocatus anno 57. aetatis, & 4. Abbatialis dignitatis 1789. 28. Martii. (b)

KRAFT

KRAFT Otto Abbas Monasterii Priflingensis O. S. B. prope Ratisbonam.

Eichstadii, Episcoporum & Principum Eichstettenfium fede post medium Saeculum XVII. vitam ingressus est. (a) Honesti ac pientissimi parentes, officii sui minime immemores, vtilissimis filium imbuere praeceptis, ad omnem morum honestatem educare, necessariisque informandum scientiis Paedagogo committere neutiquam neglexerunt; imo potius omnem contulerunt diligentiam, vt optime aliquando illi prospectum foret.

Iucundissimas igitur inter Mufas cum adoleuisset, illarumque amore pene captus ad statum ecclesiasticum vocante gratia se destinatum animaduertisset, Priflingam, celebrem extra muros Ratisbonenses Abbatiam, sub S. Benedicti vexillo militantem, profectus est, ardentissima vota in Abbatis sinum effusus, vt ascetis huius monasterii adscriptus Deo suo famulari posset. Vix optimae spei adolescens honestissimum desiderium suum exposuit, illud completum esse gauisus est.

Sacrum ingressus tyrocinium vitae, huius commodis ac voluptatibus perpetuum remisit nuncium, soli vitae contemplatiuae intentus. Nuncupatis Altissimo solennibus votis illud Senecae perpendens, otium sine literis mortem esse, & hominis viui Sepulturam, (b) omne momentum a suis sibi officiis reliquum vtilissimis scientiis consecrauit, fructu ita impigro plane respondente conatui, vt Sacerdos ordinatus mox Nunbergam, notissimum illud prope Salisburgum Monialium monasterium missus fuerit, Vicarium ibidem Sororibus eandem regulam professis acturus. (c)

Aliquot delicata hac in statione summa & Monialium, & Domesticorum voluptate transegit annos, Vestalibus, subditis, sibi ipsi vtilis atque proficiuus, donec Superioribus ita disponentibus simul ac OTTONIS singularem habilitatem ad id officii agnoscentibus ad monasterium Sebenfe, in comitatu tyrolensi prope

vr-

(a) Zimmermann Kurbaier. geistl. Kalender Th. 4. S. 110.

(b) Seneca Epist. 82.

(c) Zimmermann loc. cit. pag 111.

urbem Clausen situm, transplantatus fuerit, ut degentibus ibidem sub eodem instituto virginibus Deo deuotis a sacris confessionibus esset. (d) Tanta animi alacritate, naturalique prorsus ingenii dexteritate tum primaria, quae salutem animae, tum oeconomica, quae corporis concernunt, tractauit, ut monasterium ad incitas reductum, & ob praematuram fundatoris mortem ad primum iamiam nihilum reuersurum indefessa diligentia erexit; imo ad pinguiorem multo fortunam reduxit; copiosa plane ubertate de rore coeli, & de pinguedine terrae impetrata. Hodiedum OTTONIS memoria tanta apud praefatas Moniales in benedictione est, ut Secundarii Fundatoris illum nomine honorare non dedignentur. (e)

Eximia adeo cum essent KRAFTII merita, haud multum Confratres deliberare, cum anno 1693. Bernardus Degl diem supremum clauferat, quem in illius locum surrogarent, & Abbatiae honores deferrent. Vnanimi itaque Suffragio OTTONI imperium demandant, (f) Dominumque domus suae constituunt. Insignibus Abbati competentibus decoratus nil magis, quam scientias cordi habuit, illarumque amorem omnium suorum cordibus instillare maximopere studuit, & ipse Vir eruditissimus, ac eruditorum fautor eximius. (g) Nouerat enim Praeful sagacissimus, perspectumque cum Mabillonio habebat, nullibi tantam esse studiorum necessitatem, quantam in coenobiis; nec ab vlla re monasteriorum felicitatem magis pendere, quam a litterarum cultu, & cum harum neglectu decrescere regularem disciplinam, ac plerumque perire omnia. (h)

Coemit igitur, ne quidquam suis deesset, selectissimos libros & numero & pretio conspicuos; coemit artificiosissimas picturas, pretiosissimasque imagines aeri incisas; (i) coemit quidquid demum ad excitandos suorum animos idoneum, proficuumque esse poterat. Habuit equidem Otto post
ar-

(d) Zimmermann loco citato.

(e) Idem loc. cit.

(f) Monumenta Boica Vol. XIII. pag. X.

(g) Zimmermann loc. cit.

(h) P. Ziegelbauer hist. litter. O. S. B. P. I. C. VI. pag. 601.

(i) Zimmerm. loc. citato.

breue tempus, quo praeesse iussus est, difficilem admodum, maximeque arduam illam periodum, qua summi Principes de successione hispanica litigabant; (k) destinatum iamiam erat suum monasterium hostilibus deuorandum flammis; picei iamiam erant mandato Belliducis praeparati maleoli, qui concredita curae suae in cineres redigerent aedificia; cum mirifica, qua praeditus erat, facundia, singularique in rebus agendis dexterritate dura trucis militis emollire pectora ita nouerat, vt illa ABBATIS suauitate & conseruata, & eiusdem studio paulopost pluribus nouis aucta fuerint. (l)

Plenipotentiarum Caesarei ad Comitatus Ratisbonensis, Ducis Saxo-cizicensis, S. R. E. Cardinalis, & Primatis Hungariae fauorem & gratiam ita sibi conciliauerat, vt Ille non raro ad OTTONEM cum aliis Legatis inuisere non dedignatus, venustissimum Ecclesiae suae frontispicium magnis profecto sumptibus erigendum curauerit. (m) Non nisi magno aere addixit monasterio suo praedium vinarium, Schrökbüchel dictum, in comitatu tyrolensi situm; comparauit latifundia, iurisdictionemque in aliquibus villis contentiosam magno pretio redemit. (n)

Haec cum potissimum aere acquisita fuerint alieno, plurima confecit nomina, innumerasque sibi peperit aerumnas; erecto nihilominus animo, diuina prouidentia fretus, & has, & associatas corporis infirmitates, ingrauescente senio multiplicatas, sustinuit, vsque dum anno 1729. optata dudum mors hisce finem imposuerit. (o) Praefuit 34. annis.

KRAZER Ioannes Petrus I. V. Licentiatus Episcopo Principi Eichstettenensi a Consiliis Camerae.

I i

Eich-

(k) Pütters Reichsgesch. B. 3. S. 932. folg.

(l) Zimmermann loco citato.

(m) Idem loc. cit.

(n) Idem l. c.

(o) Monumenta Boica Vol. XIII. pag. X.

Eichstadium elapso vltimo praeteriti Saeculi decennio honestissimas IOANNI PETRO cunas dedit; vtilissima praecepta morum parentum cura tradidit; litteris illum humanioribus Gymnasium patrium, seuerioribus Academia Ingolstadiensis erudiuit, simulque gradum Licentiatus in Iure, diligentiae eximiae, ac doctrinae testimonium, facultus iuridica adiecit. (a) Variis in Principatus praefecturis exercitatus, praxinque forensem edoctus, ab Episcopo Francisco Ludouico Schenkio Granarius Principis in Dollenstein constitutus est, quo in munere *Brocardica Iuris* collegit, ac typis publicis Neoburgi ad Danubium anno 1738. excusa, Noelecto Episcopo Principi, Ioanni Antonio a Freyberg, nuncupauit. (b)

His laborum publicorum primitiis, fidelissimaque Viri solertissimi, quae muneris sui erant, administratione mire gauisus Antistes mansuetissimus KRAZERVM suum circa annum 1743. Obermäslingam ad idem Granarii munus, pinguius autem, transtulit, vt aliam gustare viciniam, suaeque iurisprudentiae noua dare specimina posset. (c) Aliquot hac in statione transegit annos non minora sibi tum a subdtis tum a Superioribus praeconia laudis colligens; donec a Celsissimo Principe suo anno 1756. ad Consilia Camerae aulicae Eichstadium vocatus, principalium simul vectigalium anno 1757. Quaestor denominatus fuerit.

Respondit & in hoc munere Principis sui expectationi cumulatissime Vir meritissimus. Curauit Celsissimi sui vectigalia, aliasque concreditas sibi commisiones singulari prorsus fidelitate; adfuit dicasterio suo consiliis exquisitis plane, ac saluberrimis Practicus peritissimus; Felicitatem aerarii publici, quacunque demum via potuit, nulli vnquam parcens operae, promouere contendit; omnia denique, quae ad Principatus prosperitatem conducere poterant, diligentissime perscrutatus est, vsque dum laboribus fractus anno 1767. Septuagenarius in coemeterio occidentali requiem inuenerit.

KRAVS

(a) Tit. Opusculi, *Brocardia Iuris*.

(b) Cftr. Eius Dedicatio opusculo praemisfa. 8.

(c) Millenar, Eichstett, *Eichstädt. Mem. S.* 296.

KRAVS Leonardus, Praepositus Infulatus I. Collegii Canonorum Regul. in Rebdorf.

Herriedae, non ignobili Principatus Eichstettenfis oppido ad Almonium in confinibus Onoldinis sito, anno 1565. fausto fidere iter suum ab vtero matris auspiciatus est. Primis litterarum elementis in ciuitate patria eruditus; inde Eichstadium, vt christianae virtutis, ac mansuetiorum scientiarum rudimenta imbiberet, missus, profectu suis sane conatibus haud impari inter primos nunquamnon sibi locum vindicauit. Quintiliani, Tullique praeceptis minime satur, sanctiorem regulam vberiori fructu docendus, propitio Ioue ad Collegium Rebdorfense deuenit, cuius in ciuem anno 1582. adsciscitur, talemque subsequenti anno solenni iuramento professus est. (a)

Nuncupatis ita religiosorum more votis mox vitam omnem, moresque ad canonicae regulae libram ex amussi composuit, geminasque vitae mixtae praerogatiuas, Scientiam & Pietatem, ita sibi familiares reddidit, vt in vtraque Magistrum sese exhibuerit, ac vix Sacerdos ordinatus ob singularem prudentiam, iudicii maturitatem, animique fortitudinem plurimorum Suffragiis ad Decani, seu vti illo tempore adpellare malebant, Subprioris munus euectus fuerit. (b)

Adaperuit sibi breui LEONARDVS hoc in stadio, dum munia, quae apostolici Ordinis ratio exigit, adcurate exsolueret, ac concreditas sibi insuper naturae dotes in aliorum emolumenta liberali foenore impenderet, viam ad ampliorem longe dignitatem, qua super candelabrum positus, illis etiam lucem dare posset, qui alias lucem perhorrescere solent. Fatis nempe fungitur anno 1594. Caspar Kriechel, Praepositus Rebdorfensis, cum nostrates alium in defuncti locum subrogarent. Memores quippe illi, quanta LEONARDVS religione, aequitate, ac discretione Decanatus officium administrauerit; eodem anno 20. Maii KRAVSIVM, vndecim primum

(a) MS. Bibl. Nrae in 8.

(b) Cf. Mich. Wengens. Collect. Script. R. M. E. T. V. pag. 25.

annos profectum; Praepositum Collegii sui denominant, I. Iacobo Kuchnero Vicario Generali, Laurent. Eiszephio Suffraganeo, Friderico Staphilo Officiali, & Billibaldo Maull Tabellione 23. Maii, in absentia Visitationum, electionem confirmantibus. (c)

Prima igitur, eaque summa neoelecti Antistitis cura erat, quemlibet suorum pro sua ingenii capacitate continuo occupare, ut omnem otiositati, malorum scilicet omnium scaturigini, ac malitiae magistrae, aditum intercluderet. Honestissimum hunc, imo ab ipso authore naturae praeceptum ut adsequeretur finem, duas simul anno 1611. Bibliothecas, Wolfgangi Agricolae meritissimi Decani Spaltenfis vnam, Io. Iacobi Kuchneri Vicarii Generalis Eichstadii alteram, pretio 400. florenorum, illa temporis penuria certe magno, coemit, (d) probe gnarus, quantum ad promovendos religiosorum animos momenti habeat rei litterariae cultus; quam parum vero ad communis alicuius gloriam & splendorem faciant sumptuosa aedificia, longa atria, & pretiosa suppellex; Collegia sine viris, religione & doctrina praestantibus, nihil esse, quam dealbata vivorum Sepulchra verissime iudicans, ac ipse suo praelucens exemplo. (e)

Cum eruditissimis solummodo Viris arctiorem inire solitus amicitiam, inter plures alios P. Iacob. Gretserum, Iesuitam illa profecto aetate celeberrimum, mirifice coluit; non ad Bibliothecam solum viro praestantissimo aperuit pro lubitu fores; sed & scrinia, quae sanctiores conservant tabulas, ipsius haud ambiguae concredidit fidei, ut, quae suis apta laboribus inuenisset, in publicos usus converteret. Complexus est etiam cum foenore Scriptor diligentissimus hanc, quam nactus est, occasionem, utque accepti simul beneficii memorem se, gratumque Fautori suo demonstraret, editum a se librum, cui titulus: *Admonitionis de Bibliis Tigurinis ad externos Defensio contra Tigurinum quendam Sacramentarium* (f) magna deuotione nuncu-

(c) MStum supra citat.

(d) Idem MStum.

(e) Gretser. in Dedicat. admon. de Bibliis Tigur. praemisfa.

(f) Ingolstadii 4. 1617.

cupavit. Huic merito adnumerandus est Henricus Canisius, Ss. Canonum in academia Ingolstadiensi Profesor, vir pientissimus idem, ac doctissimus, cui plura ex Bibliotheca nostra Manuscripta, ut illa suis antiquis lectionibus inferere posset, LEONARDI Nostri benevolentia communicavit. (g)

His, & tantis instigati stimulis Patres nostri non potuere non eadem tam eruditi, ac occupatissimi Praefulis charismata aemulari fructu certe vberi adeo, ac ita conatibus conueniente, ut stadium illi sane religiosarum virtutum admirabili nexu cum musis iungere didicerint, ac quilibet aequus rerum arbiter virtutis, ac studii vicissitudinem non sine maxima animi voluptate mirari potuerit.

Et tulit reuera comerita etiam industriae, & exempli sui praemia Antistes sapientissimus. Christophorus certe a Westerstetten Episcopus Princeps Eichstettenfis, Cleri sibi concrediti vigilantissimus, dudum insignia prorsus Praelati Rebdorfensis circa collegium suum merita suspexit, & admiratus est, non raro, quo illa condigno honestaret praemio deliberans secum. Cum inopinato LEONARDVS ab Urbano VIII. P. Max. infula & pedo, aliisque pontificalibus insignibus absque precibus supplicibus pro se, suisque Succesoribus canonice electis anno 1624. condecoratus, aliisque priuilegiis Abbati Lateranensi competentibus donatus est; (h) quam eximiam plane praerogatiuam nullo ex alio profluxisse fonte, quam ex Christophori commendatitiis coniecturandum erat. Non autem Episcopi Principis solum gratiam sibi conciliare nouit; sed & plurium etiam Nobilium existimationem, tantam quidem, ut sua post mortem cadauera ad Ecclesiam Rebdorfensem deportari, illaque in ea requiescere voluerint, (i) assignatis, Patrono templi legatis satis largis. Quin Ipsum etiam Eminentissimum S. R. E. Cardinalem Alexandrum Vrsinum anno 1624. media nocte 27. Iunii Vienna aduentantem per aliquot dies suo in collegio hospitem habere, ac venerari meruit. (k)

(g) Hirschings Denkwürd. für Bolk. u. Länd. Kunde S. 301.

(h) Michael. Wengens. Collect. Script. Rer. Mon. Eccles. T. V. pag. 25. P. II.

(i) E. g. Auer a Winkel, Hel. de Riedheim, a Berwang &c. Cf. Hirschings Denkwürdig. S. 279.

(k) Acta domestica.

Tandem de Ecclesiae suae statu 38. annis, & 6. fere mensibus optime promeritus, calculi doloribus nimium quantum afflictus, ac terrore grassantis belli suecici in arcem Willibaldinam, velut ad asylum deportatus, eodem in loco fatis concessit 7. Novembr. 1632. Corpus exanime ad suam Ecclesiam funebri pompa delatum, in Sacello Matri dolorosae sacro tumulatum est, sub epitaphio eius integram effigiem referente, quam circa haec inscriptio legitur:

ANNO DNI. MDC. XXXII. DIE. VII. NOVEMBRIS OBIIT
ADMODV. REVERENDVS IN CHRO. PATER AC DOMINVS D.
LEONARDVS Imus INFVLATVS PRIOR HVIVS MONASTERII.
cum suis insignibus.

KVCHNERVS Ioannes Iacobus Ss. Theologiae Doctor, Canonicus
ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii, & ad S. Vitum Herriedae; Vicarius
in Spiritualibus Generalis, & Collegii Episcopalis Praeses & Rector.

Norimbergae, notissima illa & immediata S. R. I. Ciuitate in corde
Franconiae sita, anno 1522. vitam hanc mortalem ingresus, & in Eccle-
sia S. Laurentii baptizatus est IOANNES IACOBVS noster. (a) Naturam,
quam in tribuendis animi virtutibus fautricem habuit, a puero doctrina-
rum ac humanitatis studio expolire magis in dies laborauit. Parentibus
pientissimis Eichstadium, tanquam ad tutissimum conseruandae religionis au-
tae asylum conigrantibus, & sedem suam ibidem figentibus, (b) totum sese
blandientibus Musis mancipauit. Cumque haud parum in iis profecisset,
Ioannis Cochlaei certe Domini sui, cuius a seruitiis erat, exemplo illectus,
(c) & exquisitum in solertissimo adolescente cum morum suauitate ingenium
deprehenderetur, ad Academiam Anglipolitanam anno 1547. (d) misus
est

(a) Ex Archiuio Antiquif. Colleg. Herried. ad ann. 1558.

(b) Ex eodem fonte.

(c) Ex Cochlaei Epistola V. ad Rector. Magn. Ingolstad. data anno 1548. supra allata.

(d) Mederer Annal. Academ. Ingolstad. P. II. pag. 56.

est, vt dato matriculae Vniuersitatis nomine philosophicis illud, ac theologicis disciplinis excoleret magis.

Satisfecit ex asse suorum votis praestantissimus Iuuenis. Vtque dignum virtutis praemium ferret, ac debitam industriae indefesae mercedem consequeretur, facultas inclita Baccalaureatu illum theologico decorauit, & ab Episcopo suo Sacerdos ordinatus est. Vix primam immaculatam litauit hostiam Neomyta, iam parochiam in templo diuae Walburgae sacro Eichstadii regendam suscipere debuit; (e) cumque hoc in munere constitutus nullum omnino vel pietatis, vel charitatis officium neglexisset, summamque sibi ideo existimationem Pastor vigilantissimus adfciuisset, ab Episcopo Eichstettenfi, Eberhardo ab Hirnheim; praebenda in Choro S. Wilibaldi, ex promotione Michaelis Meyting Officialis, vacante remuneratus est; (f) hac tamen adiecta conditione, vt Patauium se ad reguſtandas theologicas scientias conferret, praestolaturus ibidem; donec Antistitis, & Principis sui mandatis auocatus ad aliquod onus officii destinaretur. (g)

Anno 1557. ex Italia redux in Seueri Otto locum suffectus (h) verbi diuini praeconem agere, sacrisque concionibus in Ecclesia Cathedrali populum exhortari iussus est. Paruit Vir perfectae cumulataeque virtutis, & Praefulis sui vices haud mediocri ciuitatis fructu impleuit. Monuit, docuit, delectauit. Ipse Episcopus KVCHNERI sui orationibus, quas verborum, & sententiarum lumina distinguebant, delectatus singularem plane spiritus feruorem, eximiamque Viri doctrinam non potuit non admirari. Quare anno 1558. 4. Februarii suum in spiritualibus Vicarium Generalem, dum alii a molestissima hac dignitate abhorrebant, creauit; (i) eodemque adhucdum anno, vt labores, quos sui gratia sustinebat, commerito afficeret praemio, Ipsi in insigni & antiquissima Collegiata ad S. Vitum Herriedae Canonicatum & Praebendam honoris per resignationem

(e) Ex MSto Leonard. Haller Coetanei.

(f) Ex eodem MSto.

(g) Ex Halleri MSto.

(h) Ex eodem.

(i) Ex eodem.

nem Seueri Otto vacantem contulit, (k) Ipsus Vicarium suum in arce Willibaldina praesentibus Leonardo Haller Suffraganeo, Ioanne Iungwirt Praeposito S. Crucis, & Michaelae Meyting Officiali 11. Augusti inuestire dignatus. (l)

Duplici hac, eaque qualibet grauissima prouincia Concionatoris nempe, & Vicarii generalis oneratus neutiquam animum a litteris auocauit; imo hac honoris amplitudine ornatus non erubuit anno 1559. Ingolstadii publice de Decimis disputare, & sumum Doctoratus gradum in Theologia recipere, celeberrimo Georgio Theandro Academiae Rectore, & Ioanne Guillonio Facultatis Decano mire gauisis, talem tantumque Virum hisce insignibus exornare posse. (m)

Septem omnino annis Oratoris sacri munere functus est Vir diuini honoris studio, & ardore alienae salutis mire incensus; anno primum 1564. ab hoc onere liberatus, dum Rudolphus Clenkius ab Episcopo, Martino a Schaumberg, Eichstadium ad tradendam Theologiam ab Academia Ingolstadiensi inuitatus, 24. Iulii hanc simul spartam in se suscepit. (n)

Non mediocri ista cura reuelatus KVCHNERVS maiori ardore, & studio incitato magis sanctae Religionis negotiis, Clero per Dioecesin disperso iuniorumque ad labores in vinea Domini educandorum informationi turbulento praesertim illo tempore inuigilare potuit. Praestitit reuera id IACOBI virtus omnibus numeris, partibusque perfecta, nullumque nec amoris, nec pietatis, nec rigoris etiam, quando necessitas postulabat, officium praetermisit; maiorem curarum suarum partem Seminario clericorum consecrans, cuius Praesidium suae conscientiae concreditum erat. (o)

Anno 1568. 23. Martii Ingolstadii Promulgationi Bullae de professione fidei emittenda a Pio IV. P. M. editae nomine Episcopi sui in conue-

ue.

(k) Catalog. Canon. Herriedens. ad hunc annum.

(l) Ex Diario Tobiae Frankman Notar. Eichstett.

(m) Rotmari Annal. Acad. Ingolst. pag. 163. b

(n) Ex Halleri MSto.

(o) Ioan. Ertlin. Dedicat. libello de Sacramento Eucharistiae praemisso.

uentu totius Senatus academici, & reliquorum Profesforum factae cum Rudolpho Clenkio praefuit. (p) Eodem anno Monachii sacrorum Primitiis a Casparo Frankio (q) Dominica secunda post Trinitatis solenniter celebratis ab Episcopo suo deputatus interfuit, (r) dum 25. Ianuarii iamiam eiusdem anni post publice factam ab Eodem Ingolstadii fidei catholicae professionem eruditissimam simul ac ornatisimam ad Senatum academicum, & congregatum populum orationem dixisset. (s)

Quotidianas eiusmodi inter curas, & vix vnquam interrupta negotia Bibliothecam sibi instructissimam & numero & qualitate librorum selectam comparauit; non vt suos aliorumque delectare oculos, sed vt horum adminiculo in rebus dubiis tum sibi consulere, tum vt autoritate & consilio illa, quae studiorum profectum promouent, moderari, & disponere; (t) Profesforumque suorum necessitatibus succurrere posset.

Anno 1578. mense Nouembri KVCHNERVS noster, cum iam anno 1573. 12. Febr. Praepositus S. Crucis per Wolf. Hollium Suffrag. Eichst. in praesentia Petri Steuartii, aliorumque ad id officii deputatorum inuestitus fuisset, (v) controuersiam inter Episcopum Eichstettensem, & Nuntianum Winzerum, Abbatem Scotorum ad S. Iacobum Ratisbonae, qui Praeposituram S. Crucis in Suburbio orientali Eichstadii cum Ioanne Leslaeo Episcopo Rosfensi nationi scoticae denuo vindicatum venerat, composuit. Ostendente nimirum Vicario Generali eruditissimo transactionem iam, & concordiam cum antecessore Abbate, Thoma Andershaim, totius ordinis nomine esse factam, ac praeposituram hanc Seminario theologico, Eichstadii erecto, perpetuo incorporatam, & autoritate apostolica confirmatam fuisse, palinodiam Abbas cantare coepit. Obtulit nihilominus Ab-

K k

ba-

(p) Rotmar. Annal. pag. 142. b.

(q) Erat antea Concionator lutheranus in Comitatu Hagenfi, inde catholicam religionem professus Ingolstadii, 21. Martii Sacerdos Eichstadii ordinatus est, denique Professor Theologiae Ingolstadii.

(r) Engerd. Annal. Acad. Ingolst. pag. 145. b.

(s) Idem loc. citato pag. 144. b.

(t) Ertlin. in dedicatione Schaumbergio adscripta in libello supra citato, de KVCHNERO.

(v) Bill. Maull Diarium.

bati Mart. Schaumbergius, se suscepturum ad Seminarium suum ex natione scotica Profesorem vel Cathedrae theologiae, vel canonicae, vel etiam tradendis litteris humanioribus adplicandum, eumque, qua par est, honestate sustentaturum; aut, si arrideret magis, Abbatem mittere posse alumnum scoticum, non autem de iure, sed ex mera liberalitate, in seminario Eichstettenfi educandum, pro quo tamen singulis annis in festo S. Michaelis 10. floreni aurei persoluendi essent. (x) Lite hac tali modo diremta, sequenti anno, 1579, Episcopum suum Monachium ad exequias Boiorum Ducis, Alberti, proficiscentem comitatus est. (y)

Continuis podagrae doloribus excruciatu, tandem huic malo 78. aetatis anno 1600. cedere debuit 17. Iunii, cum annos 46. in choro S. Willibaldi, 27. in eiusdem Senioratu, & 42. in Episcopi Vicariatu transegisset; vi morbi consumtus placidisime expiravit, Cadaver exanime ad templum S. Crucis, modo PP. Capucinorum delatum, ac integra vix non ciuitate idem comitante tumultatum est, vt pompa funebris & frequentia populi funus vix non Episcopale aequauerit. (z)

L.

LAVBSCHER Albertus, I. V. Lic. Canon. Regul. Ecclesiae Colleg. ad S. Ioannem Baptist. Rebdorfii.

In munitissima, eaque sua ab Academia florentissima Boiorum ciuitate, Ingolstadt, honestis ex parentibus anno 1705. natus, ac a prima aetate initium sapientiae, timere Deum, edoctus, matura fatis & pietatis, & diligentiae suae specimina dedit. Emenso summa cum laude inferiorum tramite in vrbe patria sublimioribus scientiis animum adplicuit, tanto quidem cum fructu, vt ductore in disciplinis Canonicis celeberrimo P. Vito Pichler ab I. V. Doctore Francisco Haibe, tunc facultatis iuridicae

De-

(x) Ex Diario Billib. Maull Notar. Eichstett.
 (y) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 163. b.
 (z) Acta Chori Willibaldini.

Decano, anno 1728. Licentiatus Vtriusque Iuris renuntiatus, ac Repetitor Publicus hac in facultate nominatus fuerit.

Vitae religiosae felicitatem saeculi honoribus rite praeponendam existimans, talibus praerogatiuis insignis, ac simul Musices instrumentalis pro illius temporis genio bene gnarus fores Ecclesiae nostrae pulsauit, facileque aditum anno 1729. inuenit. Exaeto Tyrocinii Canonici anno, emisissisque substantialibus votis ad recipiendos SS. Ordines sese praeparauit, iisque susceptis Profesor Theologiae, ac Iurisprudentiae ecclesiasticae constitutus est. Satisfecit vtrique officio labore adeo impigro, vt post emensum biennale studium, anno 1738. concreditae suae eruditioni discipulis theses doctissimas certe, typo exscriptas publico in 4. defendendas proposuerit, illique propositas summa opponentium voluptate defenderint. (a)

Anno 1731. linguae gallicae satis peritus, iamiam ad excipiendas confessiones Canonisfarum sub Statutis B. Petri Fourerii extra muros Eichstettenfes militantium, vernaculam nostram non intelligentes, a Vicario Generali, Sebast. Ziegler, denominatus est; ad maiora animarum lucra postea in inferiorem etiam Palatinatum, ad Canoniam nempe Schwabenheimiensem misfus, vt & exteras quoque regiones specularetur, & vt sedulus animarum Pastor oues errantes non verbo solum, sed & exemplo ad recta viarum reduceret. Transactis ibidem aliquibus annis Redux inde ad munus Decani sublimatus; aliis, non solum sibi, prodesse voluit, dum suis non excessiua discretione praeesse fategit.

Anno 1751. denuo Rebdorfio exulare, & asceterium Marienburgense sequi cogitur, vt Canonisfarum Regularium ibidem degentium, conscientias moderaretur. Opportunam plane hac in statione nactus est occasionem, non raro cum doctissimo Falkensteinio, Suabaci commorante, conueniendi ac eruditissimis eiusdem fruendi colloquiis, cuius etiam aliquoties confessiones peccatorum, more catholico, excepit.

(a) Primitiae Canonicae, siue Asfertiones &c. 4. Eichst. 1738.

Domum anno 1756. reuersus, instructionem nouellorum Canonorum, ac Bibliothecae nostrae curam suscepit. Nihil certe antiquius habuit, quam vt huic pristinum, competentemque honorem restitueret. Inuenit profecto illam squalentem, neglectam, & deficiente aequo rerum aestimatore, prorsus pro nihilo habitam. In meliorem itaque formam redacturus eam plurimis, iisque optimis auxit libris, propriis sumtibus comparatis. Testantur id tot, & tanta volumina, sua manu & nomine signata, immortalia certe conseruandi nominis eius monumenta.

Nunquam videre licuit Virum eruditissimum otiosum, sed vel legentem, vel scribentem, vel meditantem, vel studentem, vel libros in Bibliotheca perscrutantem. Intercescit illi cum viris aequae doctis, ac eruditis pluribus, quibus arctissimo amicitiae vinculo iunctus erat, continuum epistolicum commercium. Eminebant inter hos Eusebius Amort, Decanus Collegiatae Pollinganae, Vir scriptis suis vndeunque celeberrimus, qui ALBERTVM nostrum, strenuum in pluribus collaboratorem suum, *Virum eximie eruditum, & doctum* nominat. (b) Alter erat Ignat. Domin. Schmid, Bibliothecae Academicæ Ingolstadii Praefectus, qui in historia completa S. Mauritii Martyris (c) in nota aliqua ingenue fatetur, se multum eruditioni, ac communicationi ALBERTI nostri debere. Non autem litterarum tantum, sed & librorum frequentissimum hos inter commercium floruit. Commutarunt enim, interueniente vtriusque Bibliothecae Superiorum licentia, inter se duplicatos libros; vnde nostra in ordine Iuristarum, & Publicistarum multum incrementi sumsit.

Eiusmodi inter labores, & honestissimas occupationes fatalis dies illuxit, quae ALBERTVM ex nostris brachiis, quibus Ipsum amplectebamur, eripuit. Nemo Ipsius verbis, vel gemitibus fidem donare volebat; donec malum, quod nullus Medicorum cognoscere poterat, iam praeualuisset, ita quidem, vt 24. Februarii anno 1765. post longum agonem animam

(b) Certitud. moral. pro Thoma Kemp. pag. 120, & 148. Aug. Vind. 1761. 4.

(c) Prodiit haec histor. german. Ingolstad. 1760.

mam Deo reddiderit. Non tantum famam post se optimam, sed etiam Manuscripta inedita reliquit, quae sunt:

1. Vindiciae Millenarii Eichstadiano - Wilibaldini. Fol.
2. Quaestio Canonica, an Ius, seu potestas consecrandi altaria in, & pro sua Ecclesia competat Abbati, & in specie Rebdorfensi. Fol.
3. Impartialis discussio quaestionis, vtrum decretum de reformatione Matrimonii SS. Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. fuerit publicatum in Ecclesia Heidenheim. &c. Fol.
4. Anmerkungen über die Schrift de Ducum Boiariae iure regio &c. 4. 1763.
5. Quaestio Historico genealogica: ob Sophia die Gemahlin Gebhards des letzten Grafen zu Hirschberg eine gebohrne Prinzessin aus Baiern, oder eine Tochter Grafen Ludwigs von Dettingen gewesen sey. Fol. 1759.
6. Tractatus historico - critico - Iuridicus de Homagio in genere, & in specie de homagio exemptae Canoniae Rebdorfensis, quod exigitur a Praeposito Rebdorf. praestandum Episcopo Eichstett. &c. Fol. 1758.
7. Additiones aliquot ad R. D. Augustini Erath C. R. anticrisin contra fratris monachi R. P. Aegidii Rambeck O. S. B. in Scheuern crisin oppositam &c. 4.
8. Analysis certa, das ist, wahre Geschichte, und Rechts gegründete Erörterung der Frage: ob die Grafschaft Hirschberg den Herzogen aus Baiern ein Lehen und Landgericht gewesen sey. 4.
9. Erörterung der Preisfrage: Wer waren die Stammeltern des Baierschen Markgrafens Luitpoldes, der im Jahr 907. gegen die Hunnen geblieben? 4.

LEIB Kilianus Praepositus Canonorum Regularium in Rebdorf.

Oxonium, siue Ochsenfurda, orientalis Franciae oppidum, terno tantum ab Herbipoli milliario distans, natale illi solum erat. Numerabatur annus a Christo nato 1471. cum pridie S. Mathiae Apost. prima lucis huius usura frui coepisset. Parentes, vti nec Ipse fateri erubescit, (a) mediocris

(a) Ex Praefat. ad Annal. maiores,

ei status, ac fortunae homines obuenerunt. Ambo ignobiles; at honesti; non opum diuites; at probi, qui, quod illis prisci splendoris, opumue defuit, virtutibus abunde compensarunt. Adolescebat itaque KILIANVS sub vigili adeo proborum parentum cura, atque ad omne virtutis efformabatur, genus; nec vnquam defuit genitor vlla sui parte, vt puerum saltem in eo christianae virtutis tramite contineret, a quo iuuentus toties abripi-
tur, alioqui in vitium flecti cerea. Vt igitur & litteras cum virtute coniungeret filius, vbi annum aetatis suae decimum adtigit, Petro Bezolt primum, ac dein Iodoco Frölich in primis litterarum elementis imbuendus traditur; spe, quam de filio parens bonam concepit, vsque adeo non frustrante conatus, vt cum KILIANVS in humanioribus studiis progressus faceret optimos, iam tum illi, quorum curae concreditus erat, ampliores in scientiis gradus praesagirent futuros; Ipse vero adolescentulus egregia in studiis industria ad seueriores etiam litteras aditum sibi panderet haud difficilem.

Agebat interea annum Ille quartum & decimum; cum animum ad ipsos iamiam Philosophiae recessus adplicare occiperet. Ergo Schweinfurdam, non ignobilem sub eos dies Musarum sedem prae coeteris sibi deligendam duxit industrius Iuuenis, in qua ille Philosophiae adita penetrare successu labori non impare adgressus est. (b) Alebant tum Schweinfurteneses Petrum Herwartum, celebrati nominis Philosophum, qua Ille viri fama excitus illuc tendit, vires ingenii in palaestra hac philosophica exercitaturus. Exacto hac in vrbe anno, & fundamento ad scientias artesque liberales posito, superstructurus incoepto operi reliqua litterarum studia, anno 1486. Eichstadium, nescio qua impellente causa, adiit, & sub Gregorio Tegen (c) artium, & litterarii, vti quidem is a KILIANO vocatur (d) Ludi magistro stadium philosophicum eo emensus fructuum foenore, quod tantis ingenii dotibus aequale fuit, nec impensis ab illo laboribus impar. Sen-

(b) Ex cit. Praefat.

(c) Rottenburger, sedulus rerum patriae scriptor. Gregorium Magistrum, & Ss. Theologiae D. scribit, & annum 1520. statuit, quo Plebanus & Canon, B. V. fatis cesit. *Ex eiusdem Catalogo.*

(d) Ex Praefat. citata.

Senferat interea, dum Eichstadii feuerioribus sese Musis addixerat, internos stimulos; vnde non vane augurari poterat LEIBIVS noster, a diuino Numine ad statum religiosum, facrationem scilicet, perfectioremque se vitam vocari, atque impelli etiam. Dandum itaque ratus Iuuenis noster supremo Numini, quod tam manifestis a se indiciis postulabat; Rebdorfium illico ingenti auolat voluptate animi, vtque coetui huic nostro adscribi mereretur, Illique tandem in sacros instituti nostri Canones iurare liceret, iteratis efflagitat precibus. Moderabatur tum nostros Vir summe venerandus, & siquis alius, religiosissimus Antistes, Ioannes de Moguntia, secundus ab introducta Capituli Windeshemensis obseruantia Prior meritis-
simus, ex Kirsgartenfi, extra muros Wormatienses sita Canoniam, anno 1484. huc Rebdorfium accitus. Cui cum probus adolescens vota exposuisset sua, Praesul optimus perspecto cum suis, probatoque KILIANI desiderio nihil sibi haesitandum duxit, quo minus tam pii, ardentisque voti damnaret Eum, nec irritas boni iuuenis fineret preces.

Profesto igitur die S. Andreae Apostoli facrationis hic vitae tyrocinium anno 1486. posuit Canoniam nostram anno aetatis suae 16. ingressus. Irremisso hac in semita incubuit studio, vt cum habitu nouo & nouum hominem indueret KILIANVS; vt calcaret mundum, & quae mundi sunt, & vt omne, quidquid porro facrationis tyrocinii ratio postulat, magna animi contentione ad amussim, feliciterque conficeret, non nescius: Eum, qui bene coeperit, dimidium facti habere. Ergo dum LEIBIVS spiritualis vitae fundamina labore tam impigro iecerat, vt Ille eundem vitae tenorem nunquam a se dimitteret; quin potius quotidianum virtuti addidamentum dare contenderet, Superioribus subin dignus est visus, vt in sortem Domini adscitus regali sacerdotio inauguraretur, ac incruentam in Ara hostiam supremo Sacerdoti litaret; quo quidem diuinissimo munere eo pietatis sensu, iisque feruoris & reuerentiae functus est argumentis, vt hac angelorum dape diebus singulis deliciari sanctum, ac volupe fuerit.

Sed

Sed & id inter curas KILIANI postremum non erat, vt praeter ea, quae apostolici a nobis ordinis ratio exigit, munia ab eo curate exsoluta, concreditas sibi insuper naturae dotes liberali foenore in aliorum emolumenta impenderet. Quare Ille, quem cum pietate semel coniugauit litterarum cultum, nunquam e suis exclusit curis, bene doctus, plus ab illo requiri, cui etiam plus datum esset. Quod itaque KILIANVS a diuino officio, & manuum exercitiis tempus liberum & reliquum habuit, studiis litterarum, praecipue linguarum orientalium cognitioni tribuit, otii adeo fugitans, vt neque minimam horae partem sine labore vtili praeterlabi passus sit; diei tempora ita dispertitus, vt suum fere quodlibet momentum laborem haberet. Ipsum sane hac de re testem habeo KILIANVM ingenue, & quod rerum postmodo euentus probauit, vere fatentem: „Se, quantum prae diuini cultus munere, & exercitiis laborum manualium pro tempore licuit, aliquot annis lectioni diuinarum scripturarum, ac quarumuis bonarum litterarum, quam potuit, impendisse operam.“ (e)

Atque adeo, dum KILIANVS noster supra multos coetaneos suos proficiebat abundantius aemulator existens paternarum legum, & traditionum oculos tum Ille Superiorum ad se vel maxime rapere debuit. Hi certe KILIANI prudentia, rerum tractandarum peritia confisi, munus illi, idque operosum fatis, curam nempe & oeconomiam vniuersae domus nostrae, imponendum duxerunt. Obtinuit prouinciam hanc suis certe meritis non admodum ingloriam anno 1497, dum aetatis suae annos primum sex & viginti numerasset. Et sane a commissio sibi oeconomiae munere talem se exhibuit LEIBIVS, solertissimus Procurator, qualem omnes exoptauerant domus inquilini. Illius quippe sollicitudinem nullum commodum fugit; vtilitati communi nauiter consulere; res nostras stabilire; quaecunque facilius ordinare, ac tandem ita prouide singula nouit disponere, vt, quos ab eo quidem isthaec muneris postulabat ratio, apices plene adimpleuerit; curam porro temporalium ita diuinis adtemperans, vt Iosephum in foro,

Da-

(e) loc. citato.

Dauidem in templo vidisfes. Iam vero & biennium abiit, quo tantam nostrates Oeconomi dilaudare industriam. Non igitur poterat amplius tanta virtus sub domestico latere modio, sed exigebant iam meritorum pondera, vt KILIANVS noster super candelabrum poneretur, illis etiam daturus lucem, qui extra domum erant; obtinuit nimirum prouinciam, Schamhauptenses (f) regendi Canonicos.

Vocatus itaque anno 1499. ad Prioratum illum KILIANVS noster mox concrediti sibi gregis forma factus, circa singulos se ipsum bonorum omnium praebere Exemplum nouit religiosissimus aequae ac vigilantissimus Pastor. Ast felici adeo in rerum omnium facie tantum Schamhauptensibus thesaurum ne per lustrum quidem possidere licuit. Nempe altiora erant, quae diuina de LEIBIO nostro [prouidentia constituta habuit, & campus amplior adaperiendus, in quem Viri religiosissimi virtus excurrere debuit. Moritur quippe anno 1503. Michael Frankius Praepositus Rebdorfenfis 16. Februarii; nec nostrates deliberarunt multum, cui Praelaturae honores deferrent, eodem anno 7. Martii iamiam de KILIANI sui prudentia in agendis, animarum zelo, ac aequitate edocti fatis, Dominum domus suae constituunt.

Et vero habuit Ille etiam difficilem admodum, qua suis praeesse iussus est, periodum; quin succedentibus diebus ita arduam, vt sola KILIANI prouida cura Ecclesiam nostram conseruare potuerit. Equidem alterum, tertiumue lustrum abiit, ex quo suis imperare coepit LEIBIVS; cum mollior adhuc rebus nostris Fauonius adspiraret. At vero vbi nouae Lutheri opiniones ad nostras vsque oras sese exporrigentes; tumultuantes rustici in nostro iamiam Principatu furentes; summa denique annonae penuria, rerumque omnium egestas Dioeceseos nostrae viscera depascerent; imo pro malorum demum complemento faeuissima pestis subsequuta esfet, (g)

L 1

Kr.

(f) Schamhaupten Canonica in Bauaria haud procul Ingolstadio sita, anno 1130. erecta, 1491, Rebdorfio incorporata, 1606. suppressa, & Academiae Ingolstadiensi vnita, Cf. Hund. Metrop. Salisburg. cum Not. Gewoldi T. III. pag. 287. seqq.

(g) Ex Eiusdem Annal. maior.

KILIANVS tot iam inter mala, & atroces temporum iniurias, quibus circumdabatur, vt extricaret se, omnem sollicitudinem, & cogitatum in eum coniecit pientissimus Antistes, cui de rebus nostris curam fuisse, eamque paternam plane, euentus postea edocuit. Nam prouidentissimi non minus ac religiosissimi Praefulis iuncta cum fiducia in Deum pietas eam rebus nostris Ter O. M. benedictionem mercata est, vt non nisi manifesta diuinae benignitatis liberalitate factum esse, grati profiteamur: Oeconomiam nostram ita floruisse domi, vt eam in tristi etiam rerum articulo nihil admodum decreuisse accipiam. Quin imo KILIANVM, felicissimum bonorum nostrorum administratorem, viros etiam Principes suis iuuisse prouentibus; illos insuper obaeratos habuisse, in rei veritatem plures Sermonum Palatinatus Ducum, Ottonis Henrici & Philippi, litterae ab interitu vindicatae, ad LEIBIVM nostrum scriptae, ostendi posunt. (h)

Tam praeclara ergo, Deo potissimum incrementa dante, dum pro communi domus emolumento praestitit KILIANVS, consequi pronum erat, vt nostrates, quos in dira illorum temporum necessitate nullum fere rerum defectum prescisse accepimus, suis quoque non deessent muniis. Et id quidem arte non alia magis, quam proprio perfecerat exemplo integerri- mus Praeful, probe instructus, longam per praecepta, breuissimam contra per bona exempla ad virtutes adipiscendas, viam esse. Quare nullus illo in diuino officio feruentior; nemo adcuratior disciplinae religiosae custos, & feuerior morum censor exstitit; atque, vt perennanti ab eo studio pro- uisum est, ne quoad hominem exteriorem, seu quae temporalia adtinent, vlla vnquam parte filiis suis deesset Pater vere prouidus; ita sollicitus Antistes ea nunquam adimplere destitit, quae ad Religiosum interiorem, siue promouendam illius salutem spectant, & ad spirituale emolumentum cedunt. Vnde plura eiusmodi sacratiora, & mutuae charitatis foedera (i) cum aliis monasteriis vel de nouo iniit, vel antiquiora iamiam renouauit.

Ip-

(h) In Archiuio Rebdorf.

(i) Cf. Meichelbeck Histor. Frising. T. I. pag. 72, & T. II. Disfert. proleg. II. pag. X. Gerbert. vet. Liturg. Aleman. T. III. pag. 1040.

Ipfus non femel profectus est in Belgium, vt visitaret fynodos in Congregatione Windeshemenfi celebrari solitas, instituitque itinera & fatis ardua, & suis non libera periculis. Priuilegia & libertates, ipsaque Bona Ecclesiae nostrae tum a summis Pontificibus, tum ab inuictissimis Imperatoribus nouis confirmationibus roboranda curauit. Pro salute Canonico-
rum suorum perdius perstitit ac pernox solicite intendens, ne vel tumultuantibus rusticis, vel noua Lutheri doctrina concreditae sibi dispergerentur oues, & etiam suas ab ouili aberrare, ac praua tot excucullatorum sequi vestigia adspicere cogeretur.

Contigit nihilominus, vt quidam ex fratribus laicis, pistoris opificio fungens, prouidas Praefulis sui curas euitauerit quidem, minime autem eluserit. Intercepta namque propria Melanchtonis manuscripta ad Fr. Melchiorem epistola responforia (k) luridi fratris intima aperuit, hominemque ad saniora consilia reduxit. Vnde merito Claudius Iaius, vnus ex primis S. Ignatii fociis, illustr. Cardinalis augustani, Ottonis Truchsesii, in Concilio tridentino Orator Tridento ad Cochlaeum scripsit: *Se non reperire aptius quid, quo Patrum Tridenti congregatorum maiestatem, grauitatem, pietatem, & disciplinam Cochlaei oculis subiiceret, quam, si cogitaret, vitam, quae a Patribus in synodo agebatur, similem esse religiosae illi vitae, quam saepius simul vidissent Rebdorfii.* (l) Encomium hoc singulare prorsus, ac excellentissimum soli luxuriosi otii fugae, quod sibi suisque perpetua lege interdictum esse voluit, adscribendum iudicare fas erit.

KILIANVS certe, ex quo tempore totum se Dei seruitio mancipauerat, nullam omnino temporis particulam abire vnquam sine linea permittit, quam ille aut spiritus occupationibus, seu sacris functionibus, aut litterarum studiis non impenderet; ampliando diuino honori, & promouendae proximorum saluti adeo intentus, vt vel Numini diuino laudes fundere, vel calami officio proximum iuuare, pulcro ordine ad extremum vs-

L 1 2

que

(k) Bill litterar. Wochenbl. B. 2. St. 33. S. 97. vbi impressa legitur.

(l) Cochlaeus in libello contra criminationes Caluini pro concilio Tridentino edito 1548. P. Kropf. Histor. Prouinc. Germ. supr. S. I. Dec. VIII. C. VII. p. 53.

que vitae spiritum non intermiserit. Diuinarum Scripturarum, Patrumque studio operam impendit, quam potuit, maximam. Cochlaeus celebratissimus certe illo tempore Scriptor cognitum de KILIANO nostro, perspectumque habuit: Eum ex assidua Graecorum, Latinorumue per ipsos quadraginta, & quod excurrit annos, iugi Ss. Patrum lectione, ac meditatione ingentem sibi eruditionem, & diffusissimam rei sacrae notitiam comparasse, id quod Cochlaeus merito in Praefule nostro suspicere nouit. (m)

Imprimis autem LEIBIVS Codicem sacrum nunquam a se dimittendum optime & prudenter iudicauit, atque etiam eundem ille annis quinquaginta duobus & ultra indefesso ac ardenti studio ita sibi fructuosum reddidit, (n) vt posthac sacras illas paginas ad configendas nouorum Doctorum opiniones adcommodatissimas habuerit; quidquid demum illi de scrutatione scripturarum, de puro sectando Dei verbo, & originali textu presso pede inquirendo iactitauerint, & de potestate sibi tradita, sacra Euangelii verba pro sua prurientis ingenii libidine interpretandi, somniauerint. Quare diuini verbi & adsertor, & propugnator fortissimus, vt sacrae fidei nostrae placita contra tot maleuolorum insultus intemerata conseruaret; programme mox publico testatum fecit, quantum sibi Euangelii puritas cordi esset, cum tractatum optimae frugis *De S. Scripturae dissonis translationibus* publici iuris fieri passus est, quem amico suo indiuiduo Conrado de Adelmann ab Adelmannsfelden Canonico Eichstetteni & Augustano adscripsit; vt nempe pientissimus Antistes sacrarum paginarum puritatem pro ingenii acumine, ac linguarum orientalium notitia a corrupto heterodoxorum glossemate vindicaret. Publice posthac Nouatorum malam fidem in loco non vno in apricum protulit, castigauit, & primaeuae integritati restituit. Atque id, dum magna nominis sui gloria factitare coeperat KILIANVS, fieri iam tempestiuum erat, vt tantis ille, & rebus tam praeclare gestis in
or-

(m) Cochlaeus Lib. supr. cit. in dedic. ante fin.

(n) Kil. Leib in Epist. ad Conr. Adelmann de S. Scripturae dissonis translat. pag. vlt. 4. 1542. Ego iam annis plus 52. sacros audiui & legi libros, legi quoque & vidi eruditorum Commentaria &c.

orbe litterario praeprimis eruditionis fama percrebresceret, Viri doctrina & pietate in plurimum denique ora veniente.

Wolfgangus sane Canonorum Rhorensium in Bauaria Antistes vigilantissimus, & ipse eruditorum illius aetatis aestimator, & cultor sumus (o) iam diu antea sacra KILIANI studia laudauit, & pro modo suo sincere adiuuanda contendit, missis ei hunc in finem Rudimentis ebraicis notissimo Io. Reuchlino authore, queis Wolfgangus litteras addidit beneuolentia & amore in Praefulem nostrum plenas, atque testantes inter alia: *Quod inter Praelatos nostri ordinis norit neminem, qui insudet sacris litteris nisi solum KILIANVM nostrum.* (p) Nec solus tantum, nec vnicus Rhorensium Praepositus eximia LEIBII nostri in rem sacram merita nouit, aut suspexit; quin initium duntaxat fecerat magno postmodum agmine insequutis viris, quos illa aetas venerata est; omni pietatis, & doctrinae genere colendis, qui tantum pro sua quisque sapientia KILIANI nostri celebratae eruditioni tribuere sunt dignati, vt contenderint etiam arctiori cum illo necessitudinis vinculo copulari.

Hos inter certe Primi erant Ioan. de Wirsperg Sumus Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis Decanus, & Bernardus & Conradus de Adelman ab Adelmansfelden germani fratres, ac eiusdem Ecclesiae Canonici, viri doctrinae ac eruditionis laude florentissimi. (q) Non segniori in KILIANVM amoris aestu flagrauit pariter, nec minus suae in eum aestimationis, cultusue testimonia patenter fecit Ioannes Dobneck, communiori nomine Ioannes Cochlaeus, quondam ad Chorum S. Willibaldi apud Eichstettenses Canonicus. Vir hic eruditionis fama etiamnum celebratus, nihil profundissimae alias doctrinae suae imminuendum putauit; vbi facta, scripta, ac fere etiam cogitata sua cum KILIANO communicare censuit, plurimum reuera Praefulis nostri perspicaciae, & multimodae rerum peritiae adtribu.

L 1 3

bu.

(o) Illustr. viror. Epistolae ad Ioan. Reuchlin. Phorcens. L. I. ord. 69.

(p) Ex Originali Eiusdem epistola de ao 1506.

(q) Heuman. Documenta litterar. var. argum. pag. 144. 266. 312. &c.

buens, (r) saepiusque, dum adhuc Eichstadii viueret, cum Cl. Iaio ad illum inuifens. (s) Id insuper quam maxime manifestum reddunt litterae Cochlaei ad KILIANVM in diuersis materiis perscriptae, eaeque non infrequentes, quarum vna, quanti hic vir Antistitis in sacrarum litterarum studio experientiam fecerit, locuples testis est. Cochlaeus enimvero post typis exscriptam censuram disputationis suae V. aduersus Lutherum, quod ille opusculum KILIANO inscribendum voluit, ingenue fateri non dubitauit: *In hoc praecipue opere KILIANI se iudicio indignisē; quod tamen ante libelli euulgationem exspectare non, vt desiderauit, poterat, mandante utpote editionem libri Serenissimo Saxoniae Duce.* (t)

In eundem porro Familiarium LEIBII censum referri debent Ioannes Reuchlinus, Pforcensis patria, eruditione Legum Doctor, alias autem ex acerrimis, quas cum Pfefferkornio iudaeo antea, post religionis Catholicae viro notissimo, diuturnas exercuit, controuersis illustrior, quam vt a me lucem foeneretur. Arcta iam Reuchlinus sibi KILIANVM consuetudine adiunxit, atque ita as sociavit, vt exaratis ad Pirkheimerum litteris communem vtriusque amicum compellaret. (v) Quo autem Reuchlini, LEIBIIque adeo coaluerit animus, linguae, qua vterque tum excelluit, ebraicae notitia effecit. Imo, vt tantis Viri celeberrimi adfectibus responderet KILIANVS, Ingolstadtum vsque Reuchlini salutandi ergo excucurrit, Doctoris ibidem aduentum praestolatus, & quod subin fassus est, tribus, quatuorue horis cum Capnione laetatus. (x) Ioannes Fabri, Episcopus Viennae nouae ciuitatis; Vir, vt verissime de illo Praesul noster, (y) & Pontificii Iuris professione insignis, & humanarum sacrarumque litterarum scientia, eruditione, facundia quoque, & sacris concionibus admodum

(r) Ex eiusdem Epistola.

(s) Iaius anno 1544. Eichstadii per 2. menses in arce Mauricii Huttenii E. E. commoratus, & aegre admodum ab illo dimissus est. Eius vitam suppeditat Rader in Bauaria Pia pag. 116. seqq.

(t) Disputat. citat. & Epist. Cochlaei.

(v) Opera Pirkheimeri pag. 263.

(x) Epist. IV. apud Heuman. loc. cit. pag. 270.

(y) Annal. maior. KIL. LEIB pag. 181 — 86. b.

dum clarus. (z) Georgius Flach, Suffraganeus Wirzeburgensis, qui in LEIBII Epistolam de Coelibatu carmen elegantissimum, de quo Groppius in Collect. Scriptor. & Rer. Wirzburg. T. I. pag. 400. composuit. Ioannes Eckius, celebratissimus ille, & fidei catholicae indefessus Pugil, tanti faciens KILIANI in sacrum studium merita, ut loca aliqua S. Scripturae a se versa LEIBII ferulae (haec viri modestissimi verba sunt) subdere non dubitarit. (aa) Robertus Vauchoppius, Archiepiscopus Armaghanus in Irlanda, Pauli III. P. M. in Concilio Tridentino Theologus, post defectionem Henrici R. VIII. constitutus. Caspar ab Hürnheim, Canonicus Ecclesiae Cathedralis Eichstettenensis, cui librum suum *de Coelibatu & Castimonia* dedicauit. Laurentius Hochwartus, Canonicus Ecclesiarum Cathedralium Ratisbonensis, & Pasfauiensis. Ioannes Götzius, Canonicus & Concionator in Haugis Wirzeburgi. Ioannes Piscator Ord. Praedicatorum Concionator Spirensis. Conradus Brunus, Iudicii imperialis Spirae Regens, quanta nomina! Thomas itidem Venatorius, & Ioannes Hofmeisterus, Augustiniani Ordinis per Alsatiam, & Caspar Schatzgerus Ordinis Minorum Minister Prouincialis, Iacobus Wimpelingus &c. Viri doctrina & pietate nominatissimi. (bb) Tandem vero R. P. Euerhardum a Cliuis, Praedicatorii Ordinis & instituti virum Ss. Theologiae, ut illum KILIANVS laudat, (cc) Profesorem egregium, ac Dominicanae Religionis sub id tempus in superiori Germania Prouincialem, litterarum cum Praefule nostro, & sancti amoris commercium fouisse lego.

Prae ceteris interea, quibus multa KILIANVS consuetudine, familiaritateque iunctus erat, Billibaldus Pirkheimerus fuit, Senatorii tum Ordinis in inclita Norimbergensium Republica Vir amplissimus, & grauisimis in rem litterariam meritis celeberrimus. (dd) Hic quidem KILIANVM nostrum
ami.

(z) Impresa Ipsius Opera luculenta testimonia. Cf. Kettner Disfertat. de vita & scriptis Ioan. Fabri.

(aa) Epist. Eckii ad KILIANVM data.

(bb) Viri ex editis scriptis suis longe notissimi.

(cc) In Epist. apolog. exord. Cf. P. Echard. T. II. Ord. Praedic. pag. 58.

(dd) De Billib. Pirkheimer nato Eichstettenfi plura in ipsius Biographia litt. P.

amicorum suorum numero as sociatum hoc praecipue ex capite voluit, quod ille iam aliquo ex tempore rescisset, LEIBIUM in bonae frugis libris deliciari admodum, multamque studiis seuerioribus operam nauare, (ee) quae quidem vnica ratio Virum adeo praestantem, qualem merito orbis tunc litteratus coluit Pirkheimerum, facile mouere debuit, vt ille Praefulem nostrum de litteris bene merentem suspiceret, amaret, ac ita sibi familiarem redderet, vt diuertentem illum quandoque postulante necessitate ad Norimbergenses liberali hospitio exciperet; quin quod tum donatis etiam graeci, latiniue idiomatis libris, tum procuratis Bibliis ebraicis, Bombergianis, praecipue KILIANI studia maxime promouenda, iuuandaque ardentem cuperet. (ff)

Iam vero longius hic mihi, ac praestituti fines permetterent, excurrendum foret; siquidem singulari, ac prolixiori omnes Viros illos calamo percensere adluberet, quos KILIANI nostri sibi virtus attraxit, & sapientia. His, aliisque tum circa multifariam doctrinam, tum S. Religionem meritis LEIBIVS ipsos etiam S. R. I. Principes, quibus scientia, & Res catholica cordi erat, demeritus est. Gabriel certe Eybius Episcopus Princeps Eichstettensis KILIANVM non vna duntaxat vice cum Decano suo Wisbergio Cathedram Ecclesiae suae Cathedralis conscendere, & ad conceditum sibi populum dicere, nutantemque in fide stabilire rogauit. Imo in Comitibus apud Augustanos anno 1530. Religionis causa conuocatis cum aliis viris doctissimis praesentem esse voluit, vt catholicam veritatem aduersus novos errores propugnaret. Non otiosum autem rei ponderosissimae Spectatorem, sed intrepidum quoque Interlocutorem; quin vnus porro, alteriusue disfidii Arbitrum egit KILIANVS, strenuus profecto pro dogmate catholico Zelotes, (gg) vt mirandum plane sit, quod Georg. Coelestinus Histor. Confession. Augustan. in Catalogo illo Doctorum Catholicorum

(ee) KIL. LEIB in apolog. stat. religiosi pag. 170. b. seqq.

(ff) Hos inter & illi libelli replicatorii in Oecolompadium erant, quos Willibaldi nomine KILIANO consignandos habuit Ioannes a Wirsperg. Heuman. documenta litterar. pag. 312. item 268.

(gg) Annal. Maior. ad ann. 1530. & Ioan. Fabri, aliorumque Epist. ad LEIBIVM.

rum nomen LEIBII intermiserit. Idem porro Episcopus Princeps non solum KILIANI consiliis in negotiis maxime arduis usus est, sed & non raro eadem Illi expedienda concedidit; (hh) quin in extrema sua lucta ad supremum usque vitae suae halitum sibi assistere Virum pientissimum voluit. (ii)

Eodem quoque animo erga KILIANVM adfectus erat Christophorus de Pappenheim, Gabrielis in Episcopatu Succesor, eandemque in illo fiduciam collocavit. Auxit certe thesaurum Ecclesiae Rebdorfensis pretioso ornatu suis insignibus splendido; saepius ad LEIBIVM inuisit; quin & eundem cum Suffraganeo suo ad visitandam Dioeceseos suae Collegiatam ablegavit, ut pristinus in illa ordo restitueretur; plura haud dubie daturus benevolentiae suae testimonia, nisi id praematura Principis fata impedissent. (kk)

Iacturam hanc breui interuallo temporis tamen noua Mauriti Huttenii, quocum LEIBIVS dudum iam arctissimo amicitiae vinculo iunctus erat, electio refarciebat, Viri certe doctissimi, & de Republica litteraria meritisissimi. Vnicam hanc in rem Huttenii epistolam ad KILIANVM datam hic adponere liceat.

Salue Plurimum Reuerende Pater, Domineque charissime.

Quod Paternitatem tuam, ut promiseram in mea versus Augustam neque profectione, neque reditu inuiserim, est, quod merito me tibi excusandum censeam; cumque etiam alias, quod tecum ante meum hinc discessum commendare habeam, rogo Paternitatem tuam, ut cras in prandio mihi conuiuia esse dignetur: est enim is dies meus natalis, quem una tecum; tuique non dissimilibus meis, & amicis & Patronis celebrare mirum in modum cupiam. Quare cura, ut venias, nisi malis, quidquid fuerit expensi, totum subire. Bene vale.

Die d. Catharinae Virgini sacra ao 1536.

Tuus ex animo

Mauritius de Hutten Praepositus.

M m

No-

(hh) Ex Episc. Gabrielis epistolis ad LEIBIVM datis.

(ii) Ex Canon. Angermaier relat. de Epo Principe, & KILIANI diario.

(kk) Annal. maior. K. L.

Nouerat etenim Mauritius sapientissimus rerum aestimator, LEIBNI in expediendis negotiis dexteritatem, praecipue illis, quae S. Religionem concernebant; hac ipsissima Pontifex Eichstettensis permotus KILIANVM celebrato illi apud Ratisbonenses habito Religionis colloquio interesse voluit. Quamquam LEIBNIUS siue frustranei Oratorum conatus praescius; siue longioris a suis absentiae, quam praeuiderat fortasse; siue demum alia qualicunque illa animi aegritudine punctus, grauem sibi hanc Ratisbonae moram non nisi postulante ita obedientia aequanimem tulit, id quod datis ad suos isthinc litteris fatis explicuit. Depingit in illis Bucerum, Pistorium, Schnepfium, & Prentium. Rogatus equidem erat LEIBNIUS a Mauritio, Colloquio huic Oratione ad colloquentium pacem & concordiam hortatoria initium dare, vt tamen prouectae valde meritis Viri aetati parceretur, ab alio ipsissima lecta fuit.

Tanta cum essent KILIANI nostri, quae pro Deo & fide gessit, merita summe profecto illustria; ipsum sane doctissimum Virum alioqui a sacris nostris alienum haec mouere debuerunt, vt ille, postquam pauca tantum de KILIANI in vtramque rempublicam meritis rescisisset, miraretur etiam postmodum, quod de KILIANO LEIBNIUS nec Seckendorffius in peruulgata sua *Lutheranismi historia*; nec Io. Alb. Fabricius diligentissimus cetera aduersariorum Lutheri notator, & collector in suo *Centifolio*, quod inscribi voluit, *lutherano*, nec alii demum scriptores e protestantium Catalogo mentionem vel breuiculam fecerint, cum tamen Praesul noster locum sibi inter Lutheri hostes vel primarium, nunquam tamen venenato Calamo, vindicare debuisset. (II)

At vero insignis illa beneuolentia, qua KILIANVS apud Principes Eichstettenses valuit, terno solum Episcoporum numero circumscribi necquidquam, aut intra patriae solum nostrae terminos contineri haud poterat. Fuerunt inter illos quippe & ipse Boiorum Dux, Guilielmus huius nominis IV; & is quidem, quantum KILIANI doctrinae & probitati honorem ha-

(II) G. And. Will, P. P. O. altdorf, im litterar. Wochenbl. B. II. St. 32. S. 91.

habuerit, palam facere dignatus est ceruo, illi, eoque rarae magnitudinis dono transmisso. (mm) Marchio dein Onoldinus, Fridericus, ex austria, quam contra turcarum tyrannum bellaturus descenderat, redux, vespere conuersionis S. Pauli testis nostra subire, cum KILIANO familiares plane sermones conferre, ac ipsam etiam apud nos noctem agere, non dubitauit optimus Princeps; (nn) uti sub eos fere dies KILIANVS noster hospitem excepit, eumque summe venerandum, Marcum de Monte Archiepiscopum Rhodiensem, virum ex linguae praesertim graecae notitia multum commendatum, qui ea solum ex ratione delatus huc est, ut, quo erat in bonas artes desiderio accensus, sciendi cupiditatem erudito KILIANI nostri colloquio exsatiaret; usque adeo virtus Praefulis, & doctrina suspecta vbiuis fuit. (oo)

Quo tandem animo in illum fuerint Illustr. Frideric. a Fürstenberg, & Celsiss. Wigandus a Redwitz Episcopus Bambergensis religiosissimus; ille in nominato colloquio Ratisbonensi, cui Caesaris iussu praefens interfuit, testatum fecerat; cum se Fürstenbergium humanissimum, epistola ad suos data, expertum esse scribat: Hic vero KILIANVM in comitiis augustanis versantem sua dignatus est coena, ac conuiuio, Viri comitatem, sermonisque adfabilitatem optimi condimenti loco habens. (pp) Ita primae nobilitatis Viri, quos inter Rorbachios, Seckendorfos, Streitbergios adhuc nominare possem, & Germaniae ornamenta suaue sibi duxerunt KILIANVM eminus litteris adloqui, saluumque cupere; cominus vero frequenter ad salutandum Antistitem excurrere; bene illi precari, ac fouere Virum ob virtutem & rerum experientiam ipsis semper probatissimum. Adeo nemo tanti vel nominis, vel authoritatis, vel generis splendoris erat, qui non praeclare de LEIBIO sentiret, eius optaret consuetudinem, contractamque sancte coleret, & seruaret.

M m 2

In-

(mm) Diarium K. Leib. ad ann. 1545.

(nn) Idem ad ann. 1532. in Diario.

(oo) Idem in der 5ten Ursach der Reserei Bl. 48. b.

(pp) Epist. ad Caspar. Moenum a KILIANO data.

Interea KILIANVS octogesimum iamiam aetatis annum emensus erat, & quadraginta octo omnino abierant, per quos insigni suos prudentia rexit, & vigilantia plane paterna PRAESVL optimus praefuit; cum abdicatione magistratus sui caeteroqui in tanta aetate difficili per reliquum vitae spatium soli sibi imperare statueret. Exarat itaque ad Congregationis Windesheimensis Praefides litteras, multis ab eis precibus contendens, vt, qui domi necquidquam haftenus exauditus esset; illi nunc interposita auctoritate voti eum sui damnarent, alique domum nostram regendam concrederent. At enim & hic quoque frustraneus, & KILIANVS istas fores irrito pulsauit; cum ille clauum nostrum, quoad vixit, moderari debuit, nec ullus roagationibus vinci, aut alia ratione induci potuit, vt Praesul tam singulis amatus regendi prius finem, quam Deus viuendi terminum faceret. Itaque LEIBIVS a petita Prioratus sui cessione per duos adhuc annos, & quod excurrit, habenas tenuit, diutius etiam moderandas, nisi ipsa mors litem quodammodo finiens, eas tandem e KILIANI manibus excussisset.

Marasmus senilis, cum ille lento cruciatu Viri effoeti iamiam vires absumeret, adque morbi vehementiam noua in dies accessio fieret; KILIANVS aeternam sibi iam requiem instare praesentens; ad difficile illud aeternitatis iter omnibus continuo morientium praesidiis rite munitus, confirmatusque vitae demum mortalis curriculum, quod ille sceleris purus semper decurrerat, eodem tenore, & fine, consummauit, annorum, meritorum, ac recte Factorum gloria plenus, anno 1553. 16. Iulii; postquam vtriusque Reipublicae ornamento vixisset annos 83; domui suae praefuisset ann. 50. mens. 4. septim. 3. Praesul doctissimus iuxta, ac religiosissimus, in Sacello S. Annae sub lapide eius effigiem, & hanc inscriptionem referente sepultus:

Anno Domini 1553. die decima sexta obiit Venerabilis pater KILIANVS LEYB Quartus prior huius monasterii, qui vixit annos 83. & praefuit an. 50. bene & diu, cuius anima Deo viuatur amen.

In celeberrimi Praeulis huius laudes excurrerunt:

Gui-

Guilielmus Eifengrein in suo libro, *Catalogus Testium veritatis, Dilingae* 1565. intitulato ad ann. 1557. pag. 206. ita de LEIBIO.

Vir tum confessionis gloria, tum vita, & conuersatione plurimum insignis, Philosophus clarus, historicus celeberrimus, multarumque litterarum, & rerum peritissimus, nec ulli Theologorum secundus. &c.

Ioan. Rottenburger Canon. N. Collegii Eichstadii in *MStis relationibus* LEIBIVM *Virum insignem tam eruditione, quam Religione adpellat.*

W. Pirkheim. *Luciani Pistor. s. Reuiuiscetes* Norimb. 1511. 4. in *Epist. apolog.* post. med. dum KILIANVS adhuc inter viuos esset, de illo:

Qui ita prudentia, eruditione, usu, experientia excellunt, ut plane quempiam exquisitae sapientiae, & doctrinae virum referre videantur, qualis ex uiuentibus est

— — KILIANVS LEIB in *Rebdorff, Prior Doctrina trilinguis.*

Sinold von Schuß in *Corp. Histor. Brandenb. diplom. Th. I. Abhandl.* III. S. 259. nominat *Einen sehr wohlgelehrten Prior* 10. 10.

Taceo Cochlaeum, Eckium, Bruschiu, Gretserum, Pantaleonis Propographiam, plurimosque alios, qui KILIANI nomen cum omni reuerentia, tantis Viris debita, pronuntiare solebant.

Scripta KILIANI sunt.

Edita.

1. De sacrae Scripturae dissonis translationibus, cum Conrad. Adelman-
ni Epistola . 1542. f. 1. 4.

2. Resolutio Quaestionis de S. Paulo Apost. an coniugatus fuerit. ad
Ioan. Cochlaeum. Ingolst. ap. Weissenhorn 1545. 4 In alia editione,
quam nunquam tamen videre poteram, annexum est — deque Argua-
ti prognostico ad Vitum Amerbachium.

3. De Coelibatu, atque Castimonia — ad Casparum ab Hürnheim Eichst.
& Augustensis Eccles. Canon. anno 1547. 8.

4. Gründtliche anzaygung vnd bericht, auß was Ursachen, deren für,
nemlich sibem seind so mancherlay, vnnnd vilfaltige Ketzeren — — —
erwachsen seind, vnnnd jren Grund genommen haben. Durch den Er-
würdigen Kylian Leyb — Ingolstat durch Alex. Weysenhorn
1557. 4.

5. Epi-

5. Epistolae VII. ad Wilib. Pirkheimerum — in Docum. litterar. varii argum. Ioan. Heumanni &c. Altdorf. 1758. 8. a pag. 266 — 74.

Inedita.

Annales maiores sui temporis. 4.

Annales minores — — — 4.

Epistolae ad Familiares.

Collectanea Hebraica — Caldaica — Graeca. 4.

Collectoria Iuridica 4. & plurima alia notatu minus digna.

LEYX Iosephus Soc. Iesu, Ss. Theologiae Doctor, Poenitentiarius Maior S. R. E. Cardinalis, & S. R. I. Principis ac Episcopi Constantiensis, Fr. Conradi de Rodt, eiusdemque Lycei Ss. Canonum Profesor P.O. (a)

Suburbium orientale ciuitatis Eichstettensis huic magni certe nominis Viro ad praeteriti Saeculi finem vitam dedit. Ab ipsa mox pueritia Scholam virtutis ingressus, ac Palladi Eichstadii addictus, ea doctrinae ac virtutis iecit fundamenta, tantaque litterarii progressus dedit specimina, vt in certaminibus scholasticis non sine pia suorum antagonistarum inuidia nunquam non inter primos sibi locum vindicarit, eximiamque apud Eichstetenses sibi laudem compararit.

Societatem Iesu in primo iuuentutis flore ingressus, exacto vixdum tyrocinio virtutibus ac eruditione florere coepit, tantaque in dies & annos incrementa sumsit, vt sacerdos ordinatus ad sublimiorum scientiarum adplicatus mox Cathedras breui in celebrioribus superioris Germaniae Aca-
demiis Sapientiae suae aperire fontes, disciplinas theologicas tradere, ac auditores iisdem itineribus, quibus ipse ad summam eruditionis laudem peruenit, deducere iussus fuerit. Constantiae certe singulari morum suauitate, & eximia prorsus eruditione L. B. de Deuring, Ecclesiae Cathedra-
lis Capitularem, Virum vndequaque sua doctrina notissimum, ita deuicit,

VE

(a) Catalog. Person. Eccles. Dioec. Constant. de anno 1755. pag. 3.

vt ille LEYXIUM non solum amicorum suorum numero associare, sed & paulo post, dum amplissimae Dioeceseos Constantiensis Vicarius in spiritualibus Generalis constitutus simul praesidium officii ecclesiastici suscepisset, Eundem intimorum suorum reddere participem, suaeque adgregare dignitati voluerit. In Vniuersitate Dilingana anno 1745. quaestiones de christiani hominis officio solidissime explicauit, easdemque anno 1748. interioris fori causas in Academia Ingolstadiana (b) haud minori feruore discipulorum animis implantauit.

Ratisbonam inde, vt eandem disciplinam profiteretur, ablegatus, infelici illi publico certamini, inuitante P. Gregorio Rotfischer, (c) cum celeberrimo P. Werenko interfuit, suamque symbolam ad humiliandam iuuenis Theologi arrogantiam fideliter contulit. Multas sibi, magnasque hac ex disputatione molestias creauit, tales quidem, vt Superiorum iussu, nescio quo, ad tradenda inferiora destinatus fuerit.

Ast vix haec Neoelecto Episcopo Principi Constantiensi, S. postmodum R. E. Cardinali Presbytero, Conrado de Rodt, suoque Vicario Generali, Deuringio, innotuere; LEYXIVM illico Constantiam inuitarunt; Virum ad omnia indiscriminatim munia aptissimum ad magnificum simul amplissimae Dioeceseos, ac grauisimum Poenitentiarii maioris munus promouerunt, ac in Lyceo sacrae Themidis Profesorem Publ. Ordin. constituerunt, quo etiam in munere, suo Ordini, suaeque familiae valde honorifico anno 1762. defunctus est.

LINTNER Ioannes I. V. D. Profesor Collegii Willibaldini Eichstadii; inde ciuitatis imperialis Kaisersbergensis Syndicus.

LINTNERVM Eichstadii ad finem Saeculi XVI. in Collegio Willibaldino humaniora tradidisse, docet nos Epithalamium a Richelio, eiusdem
Col-

(b) Mederer Annal. Academ. Ingolst. P. III. pag. 234.

(c) Wahrhafte Nachr. eines vormahl. Herzen Freundes des P. Rothfischers 2c. 4. Regensp. 1753. von Bandel P. Neumayer 2c.

Collegii Rhetorices Professore, carmine heroico conscriptum, ac amico suo, LINTNERO, nuncupatum; vbi canit:

— — — — vel me reticente loquantur
Eystadiana Lycea, quibus cum laude Profesor
praefuit. &c. — —

Valedicens inde Eichstadio Ingolstadium fecesit eandem artem profesurus; demum Friburgi Brisgoiae suprema in vtroque iure laurea donatus, Pragae singularem plane industriam in causis agendis exercuit; mira prorsus dexteritate praeditus, grauisima negotia, ac lites breui tempore diremit, ac Magnatum; ipsius imo Caesaris beneuolentiam, & gratiam sibi conciliauit.

Kaisersbergae denique vrbe imperiali, in Alfatia (a) Syndicus creatus, dum secundas cum Maria Benzin celebrauit nuptias, Bartholomaeus Richelius non infoecundum fane Epithalamium, Ingolstadii impresum, anno 1602. amico suo dedicauit. (b)

Neque de LINTNERI patria, neque de obitu, neque de editis ab ipso opusculis plura explorare licuit.

LVCHS Mathaeus Iuris Vtriusque Doctor, quinque Episcoporum & Principum Eichstettensium Consiliarius, & Cancellarius.

Arberga, Oppidulum, & Satrapia in Principatu Eichstettensi ad limites Onolzbacenses prope Herriedam, pluribus certe iisque eruditissimis viris foecunda tellus, MATHAEVM LVCHSIVM ineunte Saeculo XVI. procreauit. (a) Non comunibus naturae ornamentis sat large instructus, lenocinantibus Musis a prima adolescentia oblatus est. Harum in blanda societate dum ingenii, iudicii, & singularis plane industriae obscura minime de-

(a) Cf. Schoepflin Alfat. illustr. P. II. pag. 275

(b) Breues admodum hae notitiae desumptae sunt ex citato Epithalamio pag. 4. prodiit in 4. Ingolstadii 1602.

(a) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 85.

dedisset indicia, sua studia Artibus liberalibus & Iurisprudentiae tribuit, eminenti adeo cum profectu, vt haud longo temporis interuallo Magister artium & Iuris Vtriusque Licentiatus fuerit renuntiatus.

Collegiatus inde Ingolstadii Decreto Boiorum Ducis in veteri Collegio (b) nominatus, & inter Profesores Vniuersitatis cooptatus (c) eodem, quo nomen suum matriculae academicae dederat, anno 1522. nempe, honorificas Rectoris Magnifici fasces dirigendas in academia suscepit. (d) Facultatis anno insequenti Artisticae Decanus, supremaque eadem aetate in vtroque Iure laurea donatus, anno 1523. lectione matutina in Iure ordinaria esse functus scribitur. (e)

Ast breui laboribus Scholasticis simul, ac Academiae valedixit, munere docendi fessus, & alio in loco suam experiri fortunam voluit. Ratisbonam igitur, inde Frisingam perrexit; cumque in vtraque vrbe illam votis suis fauentem minus inuenisset, in patriam reuersus est Principi & Episcopo suo studia sua addicturus. (f) Ea Eichstadii, quam dudum sane commeritus est, gratia a Gabriele ab Eyb (g) Principe Eichstettenfi, iam pridem de LVCHSII sui doctrina & meritis edocto, susceptus, aulae & regiminis Consiliarius constitutus est anno circiter 1525. (h)

Aequitatis hoc in munere cultor sanctissimus, & verus Iustitiae, a qua nulla virtus abesse potest, amator; antiquae fidei, & contra sua Saecula rectus; ad arma forensia natus (i) breui tempore Principis sui gratiam ac beneuolentiam ita demeritus est, vt ille LVCHSIVM Principatus sui Cancellarium renuntiauerit. Ad hunc amplissimum dignitatis gradum euectus nihil fecit, nisi suae dignitatis plenum. Pauperes Patrem, Orphani Tuto-

N n

rem,

(b) Rotmar. loco citato.

(c) Ioan. Alexand. Brasficanus in Elegia, qua Profesores Ingolst. describit.

(d) Rotmar. loc. cit.

(e) Idem loc. cit.

(f) Idem loc. cit.

(g) Menzel. in Epithalamio anno 1567. Philippo Luchfio, MATHAEI filio, adscripto. L. III. pag. 260.

(h) I. A. Brasfican. in Elegia cit.

(i). Menzel in Epithal. citato.

rem, Viduae nobilissimum Patronum in MATHAEO LVCHSIO venerati sunt. Egentibus donauit largiter, & non per annum semel; sed vbi se occasio obtulit, paterne succurrit. Pupillis, qua via cunque potuit, opitulatricem porrexit dextram, opemque tulit; quod sane Philippus Menzelius utroque parente in adolescentia orbatus, suo in Epithalamio, LVCHSII filio inscripto, celebrare fatis nequit. Viduas, aliasque personas miserabiles, quarum causae ordinarie desertae relinqui solent, sinu vere paterno fouit, & verbo & calamo benigne protexit, (k) nullo vnquam auro expugnabilis.

Diuina haec tum naturae, tum solidae doctrinae dona quinque Principibus, & Episcopis Eichstettensibus sibi succedentibus, Gabrieli nempe ab Eyb, Christophoro a Pappenheim, Mauritio de Hutten, Eberhardo ab Hirnheim, & Martino a Schaumberg (l) LVCHSIVM non acceptatissimum solum reddiderunt; sed etiam eximium apud singulos illi gratiae locum obtinuerunt; a singulis demum ciuitatis incolis tantae virtuti summus honos est habitus.

Plura de praestantissimo hocce Viro inuestigare certe non licuit; nisi quod anno 1561. Iudaeo, Moyfi nomine, in Ecclesia Rebdorfensi, a Martino Schaumbergio illuc misso, ac in fide catholica informato, cum Reu. mo ac Cels. mo Principe Episcopo, & Rudolpho ab Hirnheim Curiae Magistro solenniter a Praeposito, Antonio Neuber, in festo S. Ioan. Baptistae baptizato, Patrinus adstiterit. (m)

Tandem laborando, benefaciendo, & Senectute confectus LVCHSIVS, postquam duos filios, vnum Philippum I. V. Doctorem, Principis Consiliarium procreasset, & sibi virtute & doctrina parem educasset, (n) diem supremum obiit, triste sui desiderium praesertim pauperibus relinquens. (o)

Interfuit non sine magno honore, nomine Principum suorum, comitiis Imperii Ratisbonae anno 1531, in eadem ciuitate anno 1541, vbi nomina-

(k) Menzel. loco cit.

(l) Idem loc. citato.

(m) Ex Antonii Neuber Diario simplici pag. 13.

(n) Rotmar. Annal. loc. citato.

(o) — — — Schaumbergi Te Praesule quinto

LVCHSIVS ille tua quum confenuisset in aula &c. Menzel. loc. citato,

natisimum concionatorem Laurentium Hochwartum, saepius audiens, secum Eichstadium deduxit, e Cathedra Ecclesiae Cathedralis Eichstettenensis per tres inde annos perorantem; (p) Spirae anno 1542, & 1544; Wormatiae anno 1545; Augustae Vindeliciae anno 1559. celebratis. (q) Compositum plures contentiones mira dexteritate ratione limitum tum cum Ducatu bauarico, tum neoburgico exortas. (r) Iniiit plures cum magistratu ciuico Eichstettenensi transactiones, singulasque ad vota & voluptatem Antistitum suorum.

Anno 1561. demortuae charissimae coniugi suae in Sacello Ecclesiae parochialis, tribui pistrinae proprio, sepultae sequens epitaphium posuit:

Anno Domini 1561. Am 18. tag des
Monats Martii starb die Erbar vnd
tugendhafte Frau Barbara Luchs
Geborne Birnlin Canzlerin zu Enstet.
dero Seelen Gott genedig Sey. Amen.

De LVCHSII Epitaphio, vel anno obitus nihil elucubrari licuit.

LVCHS Philippus I. V. D. trium Episcoporum & Principum Eichstettensium Consiliarius.

Eichstadii ex praestantissimo, eoque celeberrimo Patre Mathaeo LVCHSIO, & Matre Bittelmaiera, qua tamen in primo aetatis flore orbatus, (a) anno 1540. genitus, a tenera pueritia studiis mancipatus est. Eximiis naturae & fortunae donis instructus, neutiquam sua origine, patrisue meritis; sed laboribus & vigiliis ad honores parare sibi viam voluit. (b) De Studiorum igitur vtilitate nihil fortunam, nihil hominum iniuriam, ac ne

N n 2

tem-

(p) Oefele Scriptor. Rerum boicar. T. I. pag. 150. & 51.

(q) Alte Reichs Abschiede.

(r) Grenzen Vergleich de anno 1538, 1554. &c

(a) Menzel. in Epithal. cit. L. III. pag. 260.

(b) Idem loc. cit.

temporis quidem longinquitatem quidquam detrahere; solosque titulos oneri potius, quam honori esse a sapientissimo parente edoctus fatis, emensis summa cum laude disciplinis mansuetioribus totum sese iuridicis deuouit.

Teutonicas frequentasse Musarum palaestras contentus minime, ad exterarum quoque academias, quas celeberrimis florere Iurisprudentiae Professoribus compererat, ut se conferre posset, obtestatus est optimum Patrem. Impetrato itaque consensu, in Italiam profectus, perlustratisque diuersis ad Eridanum Vniuersitatibus, Patauii supremos in utroque iure honores consequutus est. (c) Commerito hoc ornamento decoratus in patriam reuertitur LVCHSIVS, digna sane parente proles, & a Martino Schaumbergio suos inter Consiliarios cooptatur.

Genitoris sui hoc in munere vestigiis fidelissime insistens, singulorum nempe causas aequa lance exigendo, a nullius colloquio abhorrendo, pauperum, pupillorumque calamitates honestissime defendendo, diu noctuque libris incumbendo, communem breui subditorum amorem sibi est demeritus, Principisque sui haud vulgarem beneuolentiam. (d) Desponsauit sibi equidem anno 1567. Vrsulam Renzin, Patriciam Augustanam, virginem nobilem aequae, ac mira virtute & praestantissimis moribus praeditam, dignam profecto thalamo suo consortem, cui solennitati Philippus Menzelius eleganti sane carmine heroico adplaudebat; (e) coniugalis tamen amor LVCHSII labores interpellare minime potuit; imo demandatam sibi prouinciam ad finem usque vitae constantissima integritate sustinuit, Principumque suorum votis exactissime satisfecit.

Confecrauit seruitia sua tribus succedentibus sibi Episcopis Eichstettenfis, Martino nempe Schaumbergio, Casparo Seckendorffio, & Conrado Geminio. Tandem laboribus magis, quam senio fractus anno 1599. 21. Maii diem supremum egit, in Ecclesiae parochialis Sacello infra chorum musicum sepultus. Hoc Epitaphium muro affixum Phil. LVCHSII memoriam conseruat:

AO

(c) Menzel. loc. cit.

(d) Idem l. c.

(e) Inter Menzel. Carm. L. III. pag. 260.

Ao Dni 1599. die 21. Maii e viuis excessit clarissim⁹
 Vir PHILIPPVS LVCHS I. V. D. Trium Reuerendissimorum
 Episcoporum Eystettenſum Martini videlicet, Caspari, &
 Ioann: Conradi Confiliarivs. aetatis ſvae 59. cvi⁹
 anima aeterna lve frvatvr. amen.

LYRESIVS Marcus Ss. Theologiae Doctor, Vicarius in Spiritualibus,
 ac Pontificalibus Eichſtadii, Episcopus Philadelphiensis.

Ioannem, & Cyprianum Lyresium patria cliuienses sub felicissimo pla-
 ne Martini Schaumbergii regimine Gymnasii Eichstettensis Profesores fuis-
 se, ex Rotmari & Engerdi Annalibus Academiae Ingolstadiensis (a) ma-
 nifestum est. Quo autem loco MARCVS LYRESIVS oriundus sit, vel an
 horum filius, inuestigare minime potui. Ex sola Ioannis Conradi a Gem-
 mingen Episcopi & Principis Eichstettensis epistola ad Clementem VIII.
 Pont. max. qua pro illo Episcopatum in partibus infidelium flagitat, vt
 suum Eichstadii Suffraganeum post Laurentii Eiszephii mortem constitue-
 re potuerit, paucula narrare licet.

Circa annum 1560. vel 62. natus a prima aetate studiis consecratus est.
 Dillingae inter Alumnos pontificios Gregorianos receptus, industria admi-
 rabili prorsus scientiis theologicis ita se deuouit, vt commilitonibus om-
 nibus palmam praeripuerit facile, Primus inter Alumnos extiterit, (b) ac
 demum gradum Licentiatus in eadem Academia in virtutis praemium ob-
 tinuerit. Anno circiter 1587. Canonicis Collegiatae Ecclesiae Combur-
 gensis in Dioecesi Herbipolensi adscriptus, breui temporis interuallo ita
 inter suos eminere coepit, vt & munus exhortandi populum ipsi deman-
 datum, & Custos eiusdem Ecclesiae constitutus sit. (c) Doctor interea
 Ss. Theologiae creatus, vtrique muneri summa cum laude praefuit, (d)

N n 3

ob

(a) Pag. 33. b. in Vita Schaumbergii.

(b) Ex Epist. Ioan. Conradi E. E. ad S. Pontificem.

(c) Ex eodem fonte.

(d) Ex cit. Epistola, & ex mandato Episcopi ad suum Officialem Romae agentem, I.
 B. Fenzonium Castellinum super hoc negotio dato.

ob singularem catholicae Religionis praecipue multiplices inter alias virtutes Zelum maximopere commendatus.

Post mortem igitur Laurentii Eiszephii, Suffraganei Eichstettensis anno 1601. defuncti, dum Ioannes Conradus multum de seligendo Suffraganeo, dignitati Episcopali idoneo, debitisque virtutibus ornato deliberasset, Wolfgangus Episcopus Ratisbonensis, & Praepositus Eluacensis MARCV M LYRESIVM, de illius prudentia, doctrina, aliisque qualitatibus edoctus satis, Ioanni Conrado commendavit; qui amici sui precibus & commendatitiis tantum tribuit, vt assignatis octingentis florenis Rhenanis (e) pro competenti & annuo salario illum Episcopum Philadelphiensem consecrauerit, suumque Vicarium in Pontificalibus constituerit. Post Priesteri discesum, qui anno circiter 1606. Eichstadio valedixerat, Vicarius simul in Spiritualibus denominatus est. (f)

Ast breui admodum tempore Viro huic cumulatae virtutis hisce fulgere dignitatibus, ac populo praelucere licuit. Mortuus est enim anno 1611, priusquam vtrumque munus honorificum ad satietatem gustasset; in coemeterio orientali sepulturae traditus. In Sacello sequens illi erectum Epitaphium:

Marcus Lyresius der heiligen schrift doctor weichbischoff
vnd vicarius in spiritualibus generalis allhie zu Eystett
starb am 28. Junii anno Christi 1611. dessen, vnd allen
christglaubigen seelen Got gnedig G. W. amen.

IV.

MARQVARDVS huius nominis II. L. B. SCHENK DE CASTELL,
LX. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps; Plenipotentarius Caesareus in Comitibus Ratisbonensibus.

In

e) Ex Mandato ad Officialem Romanum.
(f) Epitaphium Illius.

In arce Liebenau Dioecesis Augustanae anno 1605. 9. Augusti natales suos haufit ab illustrissimis parentibus, Patre Ioanne Eberhardo, summo Satrapiae Hohenthaneensis Praefecto; Matre vero Catharina Hundpisia a Waltrambs, masculae virtutis foemina. Omnibus, quaecunque prodiga largiri potest natura, donis exornatus, a prima adolescentia amoenioribus Musis excolendus traditur, quibus tum Dillingae, tum Eichstadii ita delectatus, vt hoc in Gymnasio 18. aetatis annum nondum egressus, Rhetoricam iam emensus fuerit. Consecratis inde eodem in loco studiis Dialecticae, anno 1624. Academiam ingolstadiensem, dato matriculae Vniuersitatis nomine, (a) visitauit, Physicae, ac sequentibus duobus annis, Institutionibus, & Iuris Ecclesiastici scientiis insudaturus.

Canonicatu interea, ac praebenda in Cathedrali Ecclesia Eichstettenfi per obitum Ioann. Wilhelmi a Gemmingen vacantibus a Ioach. Hundpisi Turnario anno 1621. 28. Maii donatus, (b) completo nondum 22. aetatis anno Romam ad Collegium Germano -|vngaricum properauit, vt operam suam in scientiis theologicis, & canonicis, per praelectiones priuatas erudiendus, collocaret; Georgio Motzelio, suo postea in Spirituallibus Vicario Generali, raro admodum suo a latere recedente. Sienam post lapsum anni profectus, studiis iuridicis duos adhucdum annos consecrauit, crebrioribus, iisque publicis, disputationibus hac in palaestra exercitatus; imo ab Italis raro prodigio Rector Magnificus ob excellentes prorsus virtutes nobili iuuentuti praepositus. (c)

Nobilissimis tum quoad morum honestatem, tum quoad optimarum artium eruditionem testimoniis instructus; quin & nouo, ad commendatitias Ser.mi Archiducis Austriae, Leopoldi, summo Pontifici anno 1628. factas, Canonicatu in metropolitana Ecclesia Moguntina ab Urbano VIII. P. M. ditatus, ex Italia Eichstadium deuenit, admirabilique prudentia, exi-

(a) Mederer Annal. Acad. P. II. pag. 237.

(b) Necrolog. Eccles. Cathedr. Eichstett.

(c) P. Car. Hailand. in seiner Leichrede S. 4.

eximia mansuetudine, ac non simulata morum grauitate omnium corda, animosque ita fascinauit, vt huiates Capitulares anno 1630. 2. Augusti talem suo asfociare gremio Collegam, suumque introducere in Capitulum posse, sibi gratulati sint.

Ad diuersa mox pro ingenii excellentissimi capacitate suis a Confratribus destinatus officia; anno 1635. ad sacerdotii honores euectus primam 6ta Ianuarii subsequens anni, asistente sibi Georgio Motzelio, Vicario Generali, incruentam Creatori suo, mira pietate ac religione, in Cathedrali imolauit victimam. (d) Resignante 1ma Decembris elapso anno Vdalrico de Hundpiss Decani dignitatem, omnium vota in MARQVARDVM, etsi in Capitulo postremum, & 31. aetatis annum necdum egressum, colimabant, quae etiam anno 1636. 15. Ianuarii expleta sunt; (e) ad modicum licet temporis spatium; dum 21. Octobris eiusdem anni, in Coadiutorem Ioannis Christophori a Westerstetten, senio, & aerumnis belli suecici consumti, vnanimi vix non Capitularium suffragio electus fuit, excusationibus omnibus tum aetatis, tum inhabilitatis nihil proficientibus. (f)

Defuncto, anno 1637. Ioanne Christophoro tandem 8. Decembr. MARQVARDVS, superatis mille in curia romana ratione Annatarum difficultatibus, confirmatus, ac 10. Ianuar. 1638. consecratus est a Suffraganeo Augustano, Sebastiano Müller, Ss. Theol. D. Episcopo Adramytano, cum Reumus Episcopus Princeps, Henricus a Knöringen, infirmitate detentus hoc fungi munere non posset, asistentibus Praelatis Rebdorfiano, ac Blankstettenfi, (g) inuitato etiam ad hanc solennitatem aliquibus Profesforibus Academiae Ingolstadiensis. (h)

Plusquam giganteis profecto humeris opus erat, Dioecesin Eichstettensem, iamiam ruituram sustentare, ac innumera damna suecorum furore il-

(d) Idem in der Leichrede.

(e) Elenchus Decanorum Eichstett.

(f) P. Car. Hailand loc. cit. pag. 5.

(g) Motzelii Scripta.

(h) Mederer Ann. Acad. P. II. pag. 284.

illata reparare. Tristissima certe vbiuis rerum facies! dirutae vrbes, crematae aedes, depopulati agri, despoliata templa, altaria profanata, pastores animarum eiekti, subditi dispersi, vel inopia, vel ferro interemti. At enimvero MARQVARDVS breui conceptam de se expectationem impleuit, quin & superauit. Dirutis ciuitatibus eum restituit splendorem, vt gaudio exultarent incolae, aedes suas Vulcano cecidisse victimas, cum ex cinere atque ruderibus tam magnifica, profusa Principis huius liberalitate, surgere viderunt aedificia. Reparauit templa, ac monasteria, Monialium S. Walburgis, PP. Dominicanorum, & Capucinorum anno 1659 — 60 — 64. in illustriorem adhuc formam redacta; dedit viduatis gregibus multiplicato clero pastores, nudatis ecclesiis ornatum, congruamque sustentationem earum Rectoribus, Visitator solertissimus suarum parochiarum. Templum Ss. Angelorum Soc. Iesu suo iussu e cineribus in magnificam formam sumptuoso fornice concameratum anno 1661; eiusdem Societatis Collegium hostili flamma exustum instauratum, nouis auctum aedificiis, ac munificentia Principe digna donatum anno 1673; Gymnasium e ruderibus resuscitatum, & magnifice exstructum summo iuuentutis, feraeque posteritatis comodo anno 1661; pauperibus studiosis largis stipendiis liberalissime subuentum vsque ad annum 1684. (i)

Regia in monte S. Willibaldi, foede flammis deuastata, illustrior redita anno 1659 — 60 — 64 — 66, ac eleganti vallorum structura, dirigente Ferdinando III. munita anno 1658 — 60. Sedes Praepositi Eichstettensis in palatii formam redacta, & munificentissime erecta anno 1672, ac a summo Pontifice impetratum, vt ad hanc in futurum dignitatem nominaretur vnus ex gremio Eichstettensi. Noua praedia comparata, arces vel e fundamentis aedificatae, vel restitutae; disidia cum vicinis Principibus composita; controuerfia de praecedentia ad comitia imperialia pro Episcopo Eichstettensi contra Spirensen anno 1653. a Ferdinando III. Impe-

(i) Inscriptiones obelisci MARQVARDI honoribus erecti a Io. Lud. Constant. ab Vlm XII. Calend. Nouembr. ao 1684.

perat. decisa, (k) & debita ab antecessore contracta ultra 300. millia florenorum expuncta. (l)

Talis, tantique nominis, cum euasisset MARQVARDVS, mirum vtique non est, quod Canonici electoralis Capituli metropolitanae Ecclesiae moguntinae vnanimi consensu illi Praeposituram, licet inuito, anno 1675. detulerint; quodque confluentiae 7. Iulii, boantibus tormentis tam ex arce, quam ex vrbe, exceptus fuerit. (m) Ipse certe Romanorum Imperator, Leopoldus, non potuit non excellentem MARQVARDI prudentiam admirari, Eiusdem politissimam omni liberali doctrina agendi methodum, atque perspicaciam suspicere, singularemque pro bono nationis Germanicae feruorem venerari, ita quidem, vt illum defuncto Cardinale de Thun suum anno 1669. ad Comitata Ratisbonensia Plenipotentiarium constituere nullus dubitauerit. (n) Acceptauit equidem aegre admodum Antistes humillimus amplissimam hanc dignitatem, (o) & numerum annorum, & domesticos, episcopalesque labores causatus; praeualuit tamen amor boni publici, debitaque Caesari obedientia, ac 2. Sept. eiusdem anni electoralis Collegii, aliorumque statuum Deputatis, sua vota deferentibus, Ratisbonae debita cum solennitate aures dedit. (p)

Gessit imperatorium hocce munus summa totius Europae admiratione, turbatissimo profecto in Imperii statu, tanta Caesaris, statuumque voluptate, vt ille SCHENKIANAM Familiam non solum ad Comitum honores eleuauerit, sed & aliquibus praediis & bonis locupletauerit. Inter innumera, eaque praeclarissima facta, quo hoc officio fungebatur, illud certe non est vltimum, quod armorum societatem a christianis Principibus contra Turcas, Viennam anno 1683. iamiam obsidentes, ineundam felici effe-

(k) Wahrhafter Abdruck beren zwischen Eichstett vnd Speier 2c. 1665. Fol.

(l) Citat. Inscriptiones Vlmianae.

(m) Hontheim Histor. Treuir. Part. poster. pag. 899.

(n) Kais. Maj. Intimation Dero constituit Princip. Comissar. zum Reichstag zu Regensp. in Fabers Staatskanz. Th. 1. Nr. VIII. S. 32.

(o) Loco citato S. 33.

(p) Ibidem Nr. X. S. 38.

fectu persuaferit. Sub idem tempus reuersus est Eichstadium MARQVARDVS, vt concreditas curae pastoralis reuiferet ouiculas; sed breuem quietem indulserunt vota, & preces eorum, qui Oratores Principum Ratisbonae confederant; vitam minus iucundam, & vix optabilem se viuere rati, si salus imperii, si Comisarius principalis deesset. (q) Exactis igitur in arce sua Willibaldina nouem mensibus 15. Martii 1684. Eichstettenfibus vltimum vale dixit, Principis sui amantissimi faciem haud amplius visuris, ac Ratisbonam repetiit; Nobilium inter gratulationes, & occurrentium ciuium iubila exceptus.

Adeo aliorum etiam animos deuicit vitae integritas, quam sedes apostolica purpura ornasset, nisi Supremum Numen prope octogenarium praedestinasset coelo; coelo maturum, terrae desiderabilem; subditis omnibus, imo toti imperio pretiosum; vere dignum, qui in posterorum grata memoria aeternum viuat. Obiit nempe Ratisbonae anno 1685. 18. Ianuarii, cum 48. annos Episcopatu suo summa cum laude praefuisset, omnesque antecessores serie annorum regiminis superasset.

Defuncti corpus Ratisbona Eichstadium aduectum magno lugentium agmine, omnisque ordinis hominum comitatu, in urbem, & templum Ss. Angelorum Soc. Jesu introductum est; donec tertia die, 8ua Februarii, in Cathedralem Ecclesiam lugubri pompa delatum inter Praedecessorum tumbas prope aram principem tumultatum fuit.

Pretiosum Epitaphium, Eius personam prone iacentem exhibens, ex parte Euangelii, ex metallo efformatum MARQVARDI memoriam conseruat, cum hac inscriptione:

Insignia gentilitia

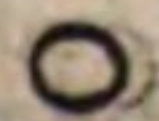
Hic iacet:

MARQVARDVS II.

Schenk:

Eystadianus Episcopus

Hündpiss:

Ex illustrissima Familia

O O 2

SCHENK

SCHENK Com. de CASTELL

Fecit plurima

Pro DEo, Caesare, Ecclesia, Patria.

Schwendi

Imperii Comitibus Ratisbonae

Falkenstein

○

Praefuit pro Leopoldo I.

○

annis XVI.

Agrum, urbem, Dioecesin Eystett.

a Sueco vastatam

Restauravit, & auxit.

Pfaw

Rexit annos XLVIII.

Rechberg

○

Obiit M. DC. LXXXV. XV. Cal. Febr.

○

Stein

aetatis LXXIX.

Blumeneck

○

○

In Eius laudes post fata tristia excurrerunt Ratisbonae in Cathedrali P. Christophor. Bechtlin Soc. Iesu Conc. Ordin. 20. Ian. 1685. Eichstadii P. Carolus Hailand Soc. I. Cathedr. Eccl. Conc. ordinar. 19. Februar.

Lectorum meorum patientia certe abufurus essem, si omnia Scripta tum a subditis, tum ab exteris Celsissimo huic Musarum Fautori, ac Ipsissimo doctissimo Principi Episcopo nuncupata, illustrissimoque adscripta Nomini recensere vellem; praesertim, cum ex Serie amicorum meorum aestumatisimorum quempiam nouerim, qui iam lustrum annorum in sola Principis huius Biographia, perfectissime elaboranda, consumsit.

Monetam auream oualem ab exordio suscepti regiminis excudendam curavit, anno nempe 1636, quae Ipsius effigiem, & ex altera parte Insignia exhibet.

MARTINVS ex illustrissima & antiquissima Franconica gente Lib. Baronum ab EYB XLIV. Episcopus Bambergensis, S. R. I. Princeps.

Castrum Wernfels prope Spaltam Territorii Eichstettensis anno 1542. MARTINO Nostro vitam dedit. Ex Patre Georgio Ludouico, summo huius

Sa-

Satrapiae Praefecto, & Matre Seckendorfia genitus, vix balbutire doctus iam Georgii Zeller Canonici & Parochi ciuitatis Spaltenfis curis concreditur, & prima religionis principia, & prima litterarum elementa edocendus. (a) Scientiis hisce tenello pectori profunde fatis implantatis Eichstadium ad disciplinas grammaticales hauriendas mittitur. (b) Praebenda interea in Ecclesia Cathedrali Bambergensi donatus, harum emenso curriculo Ingolstadtum petiit, nomenque suum matriculae Academicae inferendum anno 1553. curauit, (c) strenuus hac in vniuersitate, ac ad labores impiger Wolfgangi Agricolae commilito. (d)

Transactis aliquot summa cum laude hac in academia annis, Canonicisque Ecclesiae Cathedralis Herbipolensis anno 1554. (e) adscriptus, anno 1555. praebenda etiam in Cathedrali Eichstettensi per mortem Danielis Stiebar vacante, ad praesentationem Martini Schaumbergii, eodem tempore Turnarii, 16. Augusti auctus, & anno 1565. 27. Nouembris ad Capitulum admisus est. (f)

Non Bambergae solum, sed & Herbipolis, quae illum ad summum Decanatum promouit, (ff) tanti Viri, a Maiorum suorum gloria sat iamiam celebris, indigenatum sibi gratulata, admirabilem plane excellentissimi Canonici virtutem, ac integritatem non potuit non admirari; id vnum dolentes, quod Viro, praecipuis veri Sacerdotis ornamentis decorato, assiduis conflictandum foret cum infirmitatibus. (g)

Trigesimum octauum certe vix MARTINVS aetatis suae annum attigerat; vix Ioannes Georgius Zobelius, Episcopus Princeps Bambergensis Antistes omni laude dignissimus, anno 1580. oculos suos mundo, subdi-

O o 3

tis-

(a) Wolf. Agricola in der Vorrede zur Predig vom hl. Ehestand, quam Concionem Eidem MARTINO Episcopo nuncupauit.

(b) Idem loco citato.

(c) Engerd. Annal. Academ. Ingolst. pag. 90.

(d) W. Agricola in seiner Predig. loc. cit.

(e) Gropp. Script. Wirzeb. T. I. pag. 716.

(f) Necrologium Capituli Eichstettensis.

(ff) Gropp. loco citato.

(g) Ioan. Salueri Imagin. Episcoporum Bambergensium inter Ludwigi Scriptor. Rer. Bamberg.

tisque suis clauferat; iam Subditus, quem suis, qua demum cunque via poterat, oneribus leuare adlaborabat; (h) iam ciuis, quem paterno certe amore prosequeretur; iam quodlibet hominum genus MARTINVM suum proclamarent. Episcopum, suum optarunt. viua voce Principem.

Et reuera Senatus Ecclesiae Cathedralis assensu suo populi sententiam adprobavit, ac MARTINVM EYBIVM, cui dudum iamiam sua studia addixerat, vnanimi calculo Episcopum Principem Bambergensem elegit. (i) Inter exultantis populi iubila ad principale palatium deductus mirum est; quo rigore iustitiam coluerit; quo zelo religionem catholicam defenderit; qua suauitate ac sollicitudine concreditum sibi populum fouerit, praeclaris Maiorum suorum vestigiis vere insistens. (k)

Ast laetitia haec diuturna minus breui admodum temporis spatio in moerorem versa est. Vix integri omnino tres anni fluxerant; cum sapientissimus Episcopus Princeps vitam priuatam vanae gloriae praeferens, urgente simul gracilitate, atque infirmitate corporis, anno 1583. 26. Augusti pedum cum sceptro, in manus Capituli sui resignando deposuit; (l) Vniuersa ciuitate in lamentis, imo toto Principatu in luctu iacentibus.

Curis pastoralibus & principalibus solutus Eichstadium secescit, cupita tranquillitate fruiturus, ac ad extremam luctam, quam haud longe abfore assiduae praesagiebant infirmitates, sese praeparaturus. Obtinuit anno 1591. a cognato suo, Casparo a Seckendorf ad insulas Eichstettenses promotus, vacantem hac ex promotione Cellariam (m) 9. Augusti; sed & hanc breui cedere alteri debuit, ad aeterna anno 1594. gaudia 27. Augusti, lenta tabe totum corpus consumente, a Cratore suo vocatus, ac in peristylio Cathedralis Eichstettensis ordinaria EYBIORVM sepultura ad pedes Beatissimae prope ianuam, quae ad Capitulum Canonorum ducit, donatus. (n)

Ci-

(h) Engerd. Annal. Acad. Ingolst. pag. 90.

(i) Hoffmanni Annal. Bamberg. inter Ludwig. Script. Rer. German. T. I. p. 243.

(k) Engerd. loco supra citato.

(l) Hoffmann. Annal. loc. citato.

(m) Necrolog. Capit. Eichstettensis.

(n) Idem Necrologium.

Cineres Reuerendissimi ad latus sinistrum Beatissimae lapidis parieti infixus hic esse repositos sequenti inscriptione signatus testatur.

Eyb	MARTINVS ab EYB Canonicus Herbipolensis,	Seckendorf
○	& Eystettenensis, veri, rectique Amator obiit	○
Stiber	XXVII. Augusti anno M. D. XCIII. viuat Deo.	Sensheim
○		○

In superiori parte hoc legitur Monumentum cum 17. Insignibus.

Veni sponsa mea, veni coronaberis.

Cant. 4.

MARTINVS de EYB Canonicus Herbipolensis.
inter alios honores amplissimo Episcopatu
quem triennio cum laude rexerat, mundo
stupente vitam priuatam praetulit;
omnibus magnus, sibi prope nullus.
Moritur die 27. Augusti ao. 1594.
aetatis suae 52.

MARTINVS L. B. DE SCHAVMBERG LVI. Episcopus Eichstetten-
sis, S. R. I. Princeps.

Nasenfelsium oppidulum, per quod via regia Eichstadio Neoburgum
ad danubium ducit, in Principatu Eichstettenensi ad Schutteram amnem si-
tum, MARTINO anno 1523. cunas dedit. (a) Pater supremus huius Satra-
piae Praefectus; Mater nata de Waldenfels; Parentes omni virtutum ge-
nere cumulatisimi, claram filio suo ad omnem virtutem lampadem ita
accenderunt, vt aliquando Progenitorum suorum laudibus respondere,
Maiorumque vestigiis insistere posset. A prima igitur adolescentia tene-
rum, docilemque MARTINI sui animum non solum disciplinis grammatica-
libus, sed etiam litteratura illa interiori, & politiori, virtutum omnium
ge-

(a) Ex MSto Biblioth. Rebdorf. 8. vnde errat H. Pantaleon in Prosopogr. Heroum &c. annum
1525. illius natiuitati assignando.

genitrice foecundissima, excolere contenderunt. (b) Iucundissima haec inter otia cum adoleuisset magis, cum mirifica, qua praeditus erat, suauitate, singularique prudentia etiam infensum sibi captiuare didicisset; anno 1531. octauo aetatis suae anno iamiam post mortem Wilh. de Seckendorf ad praesentationem Sigismundi Mareschalli de Pappenheim Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Eichstettenensi obtinuit, cui se etiam 3. Nouembr. deuouit. (c) Is ipse SCHAVMBERGIVS primus erat, qui fidem nobilitatis ab octauo retro auo probare debuit. (d)

Praebenda itaque Ecclesiastica hac donatus, Ingolstadium anno 1533. (e) vicinum hoc sibi Musarum emporium, secescit, vt operam suam studiis humanioribus, philosophicisque addiceret, & nobilitatem generis sui animi virtutibus illustriorem redderet. Bononiam inde, foecundissimam illam academiarum teutonicarum genitricem se contulit, in iure Ecclesiastico, eiusque fontibus vberrimis, cuilibet homini Clerico necessariis adeo, studium suum collocaturus. Otium hac in Palladis sede, omnium vitiorum blandientem matrem, perpetua sibi lege interdixit; vnde vitam vixit semper puram sceleris, seiunctamque a pestifera morbi contagione, illo tempore ad Ecclesiae & Reipublicae exitium tam foede grasfantis. (f) Quidquid sibi otii a consuetis studiis supererat, vel Herodiani opusculis, vel bonis artibus, vel Bembi historiis, vel Angeli Politiani epistolis, quibus mirifice delectabatur, quasque diligentissima manu, adcurataque critica notare solebat, vti Turnero suo non semel ostendere volebat, consecrauit, (g) fructu largiter suae Operae respondente. Nam in historiae, Canonum, Conciliorum, peruolutione ita contritus erat, vt quoties vellet mentem traducere a cura grauiori ad quietem, solitus sit in haec adyta quasi diuersoria opportuna diuertere, vt antea saepe trita, & iam nullo

(b) Ex oration. funebri Robert. Turneri.

(c) Ex Necrolog. & Elench. CC. Eccl. Cath. Eichst.

(d) Ratio huius statuti, quaerenda in Dürrii Disquis. de Capit. clausis §. XVI. pag. 65. (not. d) Item Schmidts Gesch. der Deutsch. Th. I. B. III. S. 601.

(e) Engerd. Annal. Acad. pag. 32. b..

(f) Turner in orat. funebr.

(g) Idem. orat. funebr.

sibi labore peruia: id quod, vt credibile lest, fecit illius perpetua consuetudo, qui in mensa plerumque nodum ex Canone, Concilioque ita commode nexuit, & vel ipse soluit; vel aliis tanquam gordium, dente incidendum reliquit, vt saepe fuerint, qui mirarentur, hac labe aetatis tantum aut senem potuisse, aut voluisse Principem. (h)

Transacto in Academia Bononiensi, omni humanitatis & doctrinae laude, biennio, fortuna, vel potius prouidentia celeberrimum illum Augustae Vindeliciae Episcopum, & S. R. E. Cardinalem, Ottonem de Truchses, tulit in Italiam, qui vel singulari modestia optimi Iuuenis fasciatus; vel Petri a Schaumberg quondam Praedecessoris sui, Episcopi, & Cardinalis eximiis meritis motus, MARTINVM suae Familiae adgregauit, vt ipsum Romam comitari, & caput mundi obstupefcere posset. Arripuit SCHAVMBERGIUS, quam oblatam tenebat, temporis opportunitatem, Romanque profectus est. Vixit in amplissima hac ciuitate ita, vt praebuerit cuidam prudentissimo viro occasionem comparandi MARTINVM adhuc iuuenem cum Cardinale, mirandique duos ex vna gente diuersissimi ingenii homines, quorum vnus ita germanizabat, vt nihil videretur habere Itali; alter ita italizabat, vt nihil penitus germani. (i) Nouerat nempe prudentissimus Iuuenis, Vlysen potuisse esse omnigenam, & ciuem vniuersae gentis; voluisse tamen semper videri indigenam, & Troiae vel euerfae ciuem.

Singulari hac morum elegantia, abundantique eruditione ornatus, in germaniam reuersus est MARTINVS, Canonicatu in Cathedrali Augustana anno 1539. auctus. Ad Capitulum Eichstettense anno 1546. 28. Maii admisus (k) nunquam otiosus amoenioribus Musis, & centro vnitatis, R. Pontifici, vixit, atque Romam in media germania, & sincerius coluit, & constantius defendit, quam Romae quisquam. (l) Anno 1554. 7. Sept. Cellarius, & anno 1555. 7. Dec. Cantor Ecclesiae creatus (m) dextre adeo

P p

haec

(h) Turner orat. funebr.

(i) Loc. cit.

(k) Ex Necrolog. CC. Eichst.

(l) Turner in Epist. ad Guiel. Alan. Card. & Archiep. Mechlin. de morte SCHAVMBERGII.

(m) Ex Necrolog. cit.

haec munia sustinuit, vt, resignante anno 1559. Decano, Georgio de Leonrodt, 17. Iunii eiusdem anni vnanimi calculo ad Decanatus dignitatem euectus fuerit. (n)

Hoc in honoris fastigio positus, & morum modestia, & rara motuum mitigatione se confratribus, populoque magis commendabat; tuebatur dignitatem, inueniebatque noua arte, vt ex authoritate timorem, & ex authoritatis vsu amorem sibi conciliaret; sciebat simplicitate venerabilem Confratrum suorum senectutem refocillare, & praecipitem Iuniorum calorem moderata temperie refrigerare; gerebat Decanatum summa moderatione, verbo vt magistratus, re vt subditus: vix vt possit statui, fueritne seuerior in se subditus; an mollior in alios Magistratus. (o) Hae ingenii, iudicii, doctrinae dotes, aliaque, quae in eum natura congescit, ornamenta; haec soli germanici semina summa diligentia sparsa, occata labore, pietate irrigata, & gratiae, tanquam solis, percoctu matura tandem in fertilissimam Ecclesiae germanicae messem exiere.

Moritur anno 1560. 4. Iulii Eberhardus ab Hirnheim Episcopus Eichstettensis; & 17. eiusdem Mensis SCHAVMBERGIVS iamiam ad thronum Willibaldinum singulari certe Dei prouidentia eleuatus erat, (p) Dominica Exaudi subsequenteris anni Episcopus consecratus. (q) Prima igitur, & antiquissima MARTINI modo in candelabro, vt omnibus luceret, collocati sollicitudo, quae ipsius animum excruciat, erat; densissimas illas ignorantiae in clero tenebras fugare, detestabilemque eruditionis indigentiam penitus eradicare. Hinc misso ad Concilium Tridenti congregatum legato, Leonardo Hallero Suffraganeo suo, SCHAVMBERGIVS Primus inter germaniae praefules erat, qui ad mentem & vota Synodi Oecumenicae maximis & ingentibus sumptibus magnificum fatis in primaria sua vrbe Eichstadiana collegium exstruxit, cui viros ea doctrina, virtute, ac pietate infi-

(n) Necrolog. citat.

(o) Turner. in orat. funebr.

(p) Necrolog. citat.

(q) Ex MSto Bibl. Rebdorf. 8.

signes praeficere voluit, qui iuventutem, praesertim eam, quam suis impensis aleret satis copiosam, (r) in ea morum & vitae innocentia educarent, quae afflictæ per nouas Lutheri & Caluini opiniones, ac prope desperatae Reipublicae catholicae instauratores aliquando, ac propagatores esse, & incredibilem cleri barbariem praeclara rerum & scientiarum cognitione expellere posset.

Et profecto Rudolphus Clenkius, Robert. Turnerus, Ioan. Lyrefius, Ioan. Widmerus, Wolfgang. Hollius, Ioann. Ertlinus, Fridericus Martini, Wolfg. Scherelius, Petrus Stevartius, Cyprian. Lyrefius, qui Bibliothecam suam pro illa aetate instructam satis Collegio Willibaldino donauit, Iacob. Raspergerus, (s) aliique quam plurimi erant luminaria illa maiora, quos, vt spissam ex animis caliginem pellerent, opacasque sua in Dioecesi tenebras dissiparent, Seminario suo, suisque scholis praeesse voluit; quos tum ipse educauit, tum ex Academia Anglipolitana, aliisque disitis magis prouinciis Eichstadium inuitauit; qui mira methodo scientias suas concreditis sibi discipulis instillare nouerunt, vt breui temporis interuallo hi ex athenaeo hoc prodire, oves ouilis eichstadiani hinc inde non sine fructu & vtilitate salutaris diuini verbi pabulo saginare, atque christianam & romanam fidem in florentiori statu & retinere, & dilatare didicerint.

Tot & tanta cum essent MARTINI ad exordium iamiam regiminis sui merita circa religionis catholicae & bonarum artium negotia; Albertus Boiorum Dux, zelosissimus idem ac deuotissimus auitae fidei cultor, leui brachio ab amico suo charissimo, vti adpellare SCHAVMBERGIVM solebat, & Cancellario suo persuaderi potuit, vt Schola & Collegium Eichstetten- se vniuersitati Ingolstadianae anno 1565. incorporaretur., vt & Professo- res, & Iuuenes etsi Eichstadii studiis vacantes, dumodo suis Rectori Ma- gnifico datis nominibus, Iuramentum solitum deposuissent, hac in Acade- mia & gradus & honores, acsi statutos studiorum terminos Ingolstadii com- ple-

(r) Ertlin in dedicat. libell. de Ss. Euchar. Sacram.

(s) Engerd. in Annal. Ingol. pag. 33. b.

pleuissent, admitterentur. (t) Vnde hodiedum Gymnasium Eichstettense, *Academicum* dicitur. Enatum est inde continuum illud Profesores inter Anglipolitanos & Eichstettenses commercium, vt modo illi Eichstadii, hi Ingolstadii Cathedras conscenderent. Hoc forsan fauore inductus Iesuitis Ingolstadii nouiter introductis MARTINVS ad aedificationem templi suis e filuis copiosam ligni caedui materiem subministravit. (v)

Ast certe hic SCHAVMBERGII pro religione catholica zelus nondum constitit; nam non solum solenni fidei professione, quam 25. Ian. anno 1568. Casparus Frankius, feruentissimus antea concionator lutheranus in comitatu Hagenfi; modo idem propugnator fidei catholicae, celeberrimusque Theologiae Profesor in Academia Anglipolitana emisit; per suffraganeum suum, Leonardum Hallerum, interesse voluit; (w) sed etiam serenissimum Boiorum Ducem, quo potuit modo, sollicitauit, vt Bullam a Pio IV. P. M. editam; ne nempe vllus ad gradus academicos promoueretur, nisi abiuratis antea opinionibus, a fide catholica alienis, haec dogmata publice profesus fuerit, quae Ecclesia Romana profitetur, promulgare posset; quod & 23. Martii eiusdem anni in corona omnium & Senatorum & Profesorum per Vicarium suum generalem, Iacob. Kuchnerum, & Rudolphum Clenkium Deputatos suos, effectui in hac Vniuersitate dedit. (x)

Anxias has, easque quotidianas inter optimi Pastoris curas SCHAVMBERGIVS officii sui, angelicis etiam humeris formidandi, nunquam immemor ordinare clericos, confirmare paruulos, dedicare Ecclesias minime intermisit; ipsam profecto animam pro ouibus suis ponere paratus, dum depascente contagione pestifera ciuitatem suam, saepissime Parochum infectis inferuentem, & ipsum infectum, ad se vocauerit, & qua consiliis iuuerit, qua solatia affuderit; proprio vitae periculo contempto, vt consule-

ret

(t) Diplom. huius incorpor. exhib. Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. IV. pag. 317.

(v) Histor. Soc. I. Germ. super. P. I. Dec. V. nro 349.

(w) Rotmar. Ann. Ingolst. pag. 142.

(x) Scripta & Rescripta exhibet Mederer in Annal. Acad. P. IV. pag. 319. seqq.

ret alienae; vt aliquando non ignobilis protestantium dixerit, si omnes Sacerdotes fuissent hac vita MARTINI, nunquam secessio fuisset facta a Roma. (y) Id ipsum quondam fateri vix non visus est Magnus Imperii germanici Princeps, quem amica inter religionis colloquia cum interrogasset MARTINVS; cur Luthero potius, quam Ambrosio? Wittenbergae magis, quam Romae crederet? & ille reposuisset; crederem incredibilia; subiecissetque venerandus Antistes: Imo id ipsum credere est incredibilia credere. (z)

Vnde mirum certe non est, quod Robertus Turnerus, quem SCHAVM-BERGIUS sibi ad comitia Augustana, paulo ante mortem suam celebrata, itineris inter alios comitem adiunxerat; Italum quemdam in eodem conuentu, politissimi acerrimique ingenii virum, audierit & amantem, & laudantem, & stupentem adpellasse MARTINVM *Vedete Gierolamo Tedesco*. Nec Italo soli hic motus animi, sed omnibus Imperii Principibus, qui eius siue vultum inspiciebant, siue suspiciebant vitam, mouebantur eo, vt eum adpellarent: Hic Patrem Episcoporum; Ille Principem Principum; Vnus Exemplar Sacerdotum; Alter germani Viri formam; Omnes vnum dignum omni amore. (aa)

Didicerat reuera Principem & Episcopum nitide adeo sustinere, vt nec Episcopum pollueret maiestate, nec vilitate minueret Principem. Simplicitas, lenitas, doctrina, singularis modestia commendabant Episcopum; blanda maiestas, iudicium, affabilis grauitas Romani Imperii Principem. Exstruxit aedificia Principe profecto digna; ampliavit arcis suae areas; non autem Carni, sed Ecclesiae suae. Acquisiuit, & coemit Decimas, castra, vicus, Iurisdictiones vogteticas, aut non agnatis, sed Ecclesiae suae Pralatis. Expunxit plura debita, sed non suis sanguine, bene autem suis succesforibus & subditis. Ob haec & alia innumera praeclare gesta non populo

(y) Turner. in Orat. funebr.

(z) Idem ibidem.

(aa) Turner ibid.

duntaxat, sed praecipue Ducibus Bauariae, Alberto & Wilhelmo adeo dilectus erat, vt saepius ab iis Monachium inuitatus fuerit, ac Alberto anno 1579. in eius exequiis cum Iacobo Kuchnero, alioque copioso adparatu Monachii parentauerit. (bb)

Nihil magis detestabatur Antistes etsi optimus, & omni laudum genere insignis, quam ignorantiam in Sacerdotibus, quam sciebat parentem esse cunctorum errorum; vnde quos sciebat repellere scientiam, repulit illos a se, ne sacerdotio fungerentur; quia vix in laicis tolerabilis vitae inscitia, quanto magis in eis, qui ob characterem sacerdotalem praesunt; hos nec excusatione dignos iudicauit, nec venia. Malle se, dicebat saepius, cohortem militum, quam clericorum regere; (cc) quia clerici, qui extra virtutis lineam vestigium semel posuerunt, nec Deum verentur, nec reuerentur hominem; quod mirum in homine non lest, qui in turpi rerum omnium ignorantia versatur. His ergo vel per se, vel per suos omni acie inuigilauit, ne, quod peccant, vel ad populi scabiem, vel ad pestem publice emanare potuerit.

Hos inter continuos labores, vigilias, aerumnas, aliaque negotia tum Episcopum, tum Principem occupantia senuit SCHAVMBERGIVS noster, & mortem sibi lentis quidem, minime tamen dubiis, gressibus adpropinquare sensit. Aliquibus iamiam septimanis lecto affixus, ac languore, & dolore; quamuis neuter vnquam illi vllam impatientiae vocem expreserit, cruciatus decubuit. Doctorem Brandium igitur, quem semper ob singularem suam eruditionem, inculpataeque vitae rationem paterne dilexerat, Romam ablegauit, vt suae erga Sedem apostolicam obedientiae testem ageret, confirmationem pro nouo Suffraganeo, Laurentio Eiszephio, peteret, (dd) summique Pastoris hoc in vitae discrimine sibi benedictionem impetraret. (ee) Decreuerunt interea magis magisque corporis vires; mor-
tem

(bb) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 163. b.

(cc) Turner. orat. fun.

(dd) Mörliſs Dedication, Leben des heil. Wilibald 2c. an Bſch. Konrad von Gemmingen.

(ee) Turn. in Epist. ad Cardin. Guiel. Alan, Archiepsc. Mechl. de Morte SCHAVMBERGII.

tem autem, etsi nunquam sibi, sed semper suis aliisque vixerit, neutiquam timuit; imo expectans expectavi Dominum, continuo exclamavit, & sibi ipsi optasse visus est; Brandium tamen suum Roma reducem avidissime expectavit. Rediit ille, & ex morituriensis Senis vultu aliqua emicuit laetitia, quam lacrimae vbertim sequentes loquebantur; renuntiavit Pontificis in eum benevolentiam, Cardinaliumque explicavit litteras; & quantum potuit, gaudius est Senex, ut, qui Pontificem R. omni officio & obedientia vius complexus est, eum iam moriturus haberet, & obedientiae adprobatores, & benedictionis Patrem.

Longo haud ex intervallo MARTINVS agonizare coepit, cum 14. omnino septimanas in lecto transegerat. Adstiterunt ad extremum usque habitum Laur. Eiszephius Episcopus Philadelphiensis, Suffraganeus suus, & Adamus Fabricius, qui ipsi a sacris confessionibus, & concionibus erat, cum Roberto Turnero; demum 28. Iunii circa decimam vespertinam anno 1590. in octava corporis Christi placidissime exspiravit, suis, & integra ciuitate in lamenta & lacrymas profusis, sequenti statim die (ff) in Ecclesia Cathedrali ad altare S. Michaelis Archangeli sepultus. In praedicto altari sequens Ipsi erectum est Epitaphium.

Pf. XXXIX.

Expectans expectavi Dominum, & intendit mihi. Et exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miseriae, & de luto foecis, & statuit super petram pedes meos, & direxit gressus meos.

D. O. M.

Schaumberg	MARTINVS ex SCHAVMBERGIA gente antiquissima D.G. Wallenfels
○	Episcopus Eystett. electus Anno Dni M.D.LX.XVII. ○
	Cal. Aug. cui animus libertas, verbum fides, vita
Elzdorf	virtus, eruditus supra Principem: Fidei Romanae Ewner
○	Zelator ardentissimus, & Patriae Pater optimus: ○
	Raro, priscoque Exemplo summis Pontificibus, Im-

pe:

(ff) Ex cit. MSto Bibl. Rebdorf.

peratoribus, Principibus aequè amator, & amatus: Dioecesin, postquam 30. an: in pace rexit, aedificiis ornauit, castris muniuit, praediis opimis auxit. Officium, Sacrificiumque quotidianum ad D. Michaelis altare plando suo populo viuus sanxit: hanc Christi passi, surgentis, inque coelum ascendentis Imaginem sibi Testem fidei, tibi Indicem iudicii extremi testamento hic fixit, & alia pie ad exemplum fecit, tandem corpus terrae, Nomen aeternitati, Coelo animam, flente clero, populoque ipse pacatissimus transmisit an: incar. Dni M. D. XC. VI. Cal. Iulii aetatis suae LXVII.

In meritissimi Praefulis huius Laudes excurrerunt,
dum adhuc viueret.

Henricus Pantaleon in Prosopographia Heroum & Virorum illustrium Germaniae. P. III. pag. 518.

Ioannes Ertlin Concionator Ecclesiae Cathedralis, & Profesor Theologiae Eichstadii in Disputationis suae Theologicae de Sacramento Eucharistiae Dedicatione ad Eundem Antistitem directa. anno 1575.

Ioann. Engerd. Profesor P. Poeseos in Vniuersitate Ingolstadiensi in annalibus Academiae aneo 1581. editis. pag. 32.

Post mortem.

Laurent. Eiszephius Episcopus Philadelph. & Suffragan. Eichst. ac Concion. Eccl. Cathedr. vitam & laudes MARTINI lugubri sermone enarrauit, qui Ingolstadii 1590. lingua vernacula prodiit. 8.

Robertus Turnerus Profesor Theologiae & Praeses Seminarii Eichstadii in oratione in Eiusdem funere 3. Non. Iulii anno 1590. Eichstadii habita. Est inter orationes Turneri XVI.

Idem in Epistola ad Reuerendum & Illustrissimum D. Guilielmum Alanum S. R. E. Cardin. & Archiepiscop. Mechlin. de Morte D. MARTINI de SCHAVMBERG Episc. & Princ. Eichst. inter Epistolas eiusdem XXIX.

Phi

Philippus Menzelius Poeta laureatus, & Profesfor Medicinae in Vniuersitate Anglipolitana Carmine heroico Eidem parentauit. L. IV. Carminum pag. 286.

MAVRITIVS AB HVTTEN LIV. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps

Ortus est in Franconia in oppido Arnstein ex nobilissimo, belli, pacisque studiis clarissimo, antiquo inprimis, ac percelebri stemmate BARONVM ab HVTTEN die 25. 9bris, D. Catharinae sacro, anno 1503. ex Patre Bernardo, & Gertrude de Weyers. (a) Indolem praeclaram, bonisque naturae omnibus instructam cum profapiae nobilitate copulauerat. Litterarum studiis a prima aetate adplicatus improbo illa labore, & pingui sane cum foenore celeberrimis in Musarum emporiis, Lipsiensi nempe, Ingolstadiensi, (b) Friburgensi, & Patauino (c) absoluit. Cum interea virtus cum puero adolesceret, cum aetate cresceret, ac, quod paucissimum est, corruptissimos inter deprauati saeculi mores inculpatam integramque ageret adolescentiam ante annos maturus, in Ecclesia Cathedrali Eichstettensi anno 1512. 2. Iunii ab Vdalrico de Lentersheim Turnario ad Canonicatum praesentatus est, (d) iisdem dein honoribus in Cathedrali Herbipolensi anno 1516. 22. Nouembr. (e) & Augustana anno 1530. auctus. (f)

Illustrissimis hisce in Collegiis variarum linguarum absoluta cognitione, multiplici doctrina, ac scientiis, quas mediante commercio epistolico eruditissimo cum Kiliano Leibio, (g) Ioanne Eckio, & Ioanne Cochleo, aliis:

Q q

(a) Notat. ex Pontificali Eichst. desumpta.

(b) Rotmari Annal. Acad. Ingolst. pag. 84. Illum anno 1520. matriculae Academ. nomen dedisse referunt.

(c) Eck in Epist. ad ILLVM data de ratione studiorum suorum (edita Ingolst. apud Weisenhorn 1543. 4.) in fine.

(d) Necrolog. Cathedr. Eichstett.

(e) Gropp. Collect. Script. & Rer. Wirceburg. T. I. pag. 701.

(f) Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 185.

(g) Cf. Kil. Leib Biograph. Litt. L.

aliisque amicis doctissimis in dies excolere magis laborabat, (h) incomparabili morum suauitate, (i) accensoque in Deum, & homines amore elucescens, omnium, singulorumque Concanonicorum amorem & beneuolentiam sibi conciliauit; imo Herbipolensium oculos ita perstrinxit, vt anno 1536. 9. Septembr. summum Ecclesiae suae Praepositum constituerint. (k)

Aperuit haec dignitas paulo post MAVRITIO viam ad ampliores honores, dum nempe Eichstadii eximiae virtutis commerita praemia tulit Vir praestantissimus. Vix enim Christophorus a Pappenheim 19. Iunii anno 1539. oculos mundo clauferat, 27. eiusdem mensis vnanimis summi Senatus, duodecim procerum, consensus necquidquam hoc onus deprecantem, Episcopum Eichstettensem proclamauit, (l) Christophoro a Stadion Episcopo Augustano anno 1542. consecrationem 17. Septemb. nescio quibus ex causis tamdiu dilatam, neoelecto Antistiti impertiente.

Innumera sunt, quae zelosissimus plane Praeful pro tuenda & seruanda Patrum suorum Religione suscepit, & in summa rerum confusione, tumultuante tota Germania, intrepido prorsus animo consummauit. Georgium Dapiferum de Wetzhausen, Abbatem Anhusanum ob fidem catholicam ex Marchionatu Onolzbacensi, & suo monasterio extorrem, ac Eichstadium suum ad Pastorem confugientem paterno affectu complexus suo in sinu fouit, (m) eique domicilium in monasterio PP. Praedicatorum assignauit, vbi etiam anno 1552. mortuus in medio Ecclesiae sepultus est. (n) Euphemiam Pirkheimerin Abbatisfam Bergensem ad S. Crucem, Billibaldi nostri sororem, cum 25. virginibus Deo dicatis, sibiue subiectis, reformante Ottone Henrico, Duce Neoburgico, anno 1544. refugium & asylum sub prouidi Pastoris tutela quaerentem maxima beneuolentia suscepit, easque in Marienstein tamdiu commorari iussit, donec illis tum ad S. Wal-

(h) MStum Biblioth. Rebberf. 8.

(i) Bruschiu Epitom. German. Episcop. pag. 196.

(k) Gropp. loco citato.

(l) Notata ex Pontificali Eichstett. desumta.

(m) Bruschi. Monast. praec. German. pag. 29. Edit. in 4.

(n) Eiusdem Epitaphium in medio Ecclesiae.

Walburgae, tum in Holzen, & in Schönfeld prouidere potuerit. (o) P. Claudium Iaium, ex primis decem S. Ignatii Loiolae fociis vnum, ad Ottonem Truchsesium Episcopum Augustanum Dillingam proficiscentem, interceptit; duobus mensibus in arce sua Willibaldina, consensu tamen Ottonis interueniente, detinuit, & plurima cum illo ad decorem religionis, & emolumentum sui ouilis ordinauit. (p)

Summa MAVRITII prudentia, & in rebus agendis componendisque industria in dies magis inclarescente, & per integrum Romanum Imperium diffusa Carolus V. Imperator ILLVM proinde omnibus Comitibus, publicisque Imperii transactionibus interesse voluit. (q) Quidquid est fiduciae, in Antistitis huius eruditione & admirabili dexteritate reponens. Et reuera Directorem nomine Imperatorio Colloquii Catholicos inter & Protestantes instituti anno 1546. Ratisbonae egit, comitantibus ad hoc negotium Praesulem Kiliano Leibio, Willibaldo Frankmanno Vicario Generali, & Ioanne Cochlaeo colloquutoribus, & numerofo famulatu. (r)

Vix integer fluxit annus, cum MAVRITIVS Ratisbona redux suis in Dioecesi muneribus inuigilare coepisset, ad Comititia 1547. Augustae Vindelicorum celebranda vocatur. Comparuit hac in solennitate copioso stipatus comitatu, Episcopum sese, & simul S. R. I. Principem eumque haud vltimum esse demonstrans. Suos ergo inter erant: Georgius a Pappenheim Decanus, Ioannes a Schaumberg Custos, Vdalricus Haeltin, Mauritius a Schaumberg Canonici. Tiber. Georg. ab Eyb Mareschallus, Thomas a Pappenheim, Marc. Christoph. a Werwart, Vitus a Pappenheim, Georg. Wolfg. a Leonrod, Christoph. Philipp. a Wirsperg, Matthæus a Leonrod, Ioan. a Selaiz, Iod. Christ. a Luchau, Nicol. a Lichtenstein, Ioan. Ant. a Guttenberg, Sixt. Urban. Karger, Gebhard. a Horn, Caspar. Daruer, a Seruitiis Principis. Georg. Wolfg. a Schaumberg, Ioachim a

Q q 2

Se-

(o) Brusch. loc. cit. pag. 355.

(p) P. Kropf. Hist. provinc. super. German. S. I. T. IV. pag. 53.

(q) Ioann. Lorichius Profesf. Ingolst. MAVRITIO Coetaneus in Orat. funebri Eiusdem.

(r) Leonard. Halleri MSta.

Seckendorf, Wolfg. Frid. a Wirsperg, Philipp. a Leonrod, Wolfg. Vlric. a Knöringen, Georg. a Künsperg, Ephebi. (s)

Respirare inde non nihil licuit MAVRITIO, suasque curas suis consecrare ouibus; vsque dum anno 1549. indicta a Sebastiano, zelofissimo Archiepiscopo Moguntino, prouinciali synodo inuitatus fuerit, vt Cancellarii munere fungens in illa dexterarum Archiepiscopi asfideret. (t) Profectus igitur ad initium mensis Maii Moguntiam, Georgio a Leonrod, Friderico a Wirsperg, Daniele Stieber, & Vlrico Haeltin Canonicis suae Ecclesiae, ac Willibaldo Frankman Vicario in spiritualibus generali ipsum comitantibus. Quanta hac in Synodo pietatis, prudentiae, ac zeli pro auita religione specimina dederit, ipse celeberrimus Archiepiscopus Sebastianus, testis profecto omni exceptione maior, sua in oratione ad finem Concilii habita comprobauit, dum MAVRITIVM *Amicum suum sincere dilectum, Virum insigni eruditione praeditum, & promouendae religionis zelo mirifice flagrantem* (v) adpellare non dubitauit.

Eichstadium reuersus eodem adhucdum anno Ingolstadii qua Cancellarius Vniuersitatis, & eximius simul Musarum Patronus mense Nouembri solenni receptioni PP. Alphonsi Salmeron, & Petri Canisii, ad docendam Theologiam a Duce Bauariae Wilhelmo illac misforum, interesse voluit, (x) vt hisce viris, a quorum doctrina salus religionis plurimum dependet, sua praesentia & animum adderet, & in defendendis catholicae fidei principiis illos stabiliret magis. Anno 1551. eidem Academiae aliquas decimas litigiosas a Sede apostolica Commisarius, Iudex, & Exequutor constitutus, adiudicauit. (y) Circa idem tempus pauperum, Senumque miseris hospitale pingue admodum in oppido Arnstein, Principatus Wirceburgensis, erigendum curauit, (z) quod anno 1713. alius illustrissimae huius

Fa-

(s) Khamm Hierarch. August. P. II. Colleg. pag. 185.

(t) Ioann. T. III. Scriptor. Mogunt. pag. 312.

(v) Harzheim Concil. German. T. VI. pag. 565.

(x) Author der Bayerisch. Gesch. (P. Dan. Stadler.) Th. 3. Abschn. 3. S. 237. n. 213.

(y) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. IV. pag. 270.

(z) Gropp. Collect. Script. & Rerum Wirceburg. T. I. pag. 701.

Familiae furculus, Christophorus Franciscus nempe, Episcopus Princeps Herbipolensis, restaurauit, nouisque redditibus auxit. (aa)

Anno 1550. a Georgio a Pappenheim ad infulas Ratisbonenses promotus, suo olim Decano, inuitatus, ut Episcopum consecraret, iamque iter ingresus, cum podagrae doloribus correptus, domum referti debuit. (bb) Extruxit sibi anno 1551, quasi mortis suae sequenti anno oppetendae iam praescius, in Ecclesia parochiali Eichstettenensi altare ex duro lapide affabre elaboratum; Iesu Christi depositionem de Cruce, & suam effigiem ante crucem flectentem praesentans, ubi & sepeliri voluit, quodque Ipus eodem anno solenni ritu consecrauit. (cc) Constituit ad excitandam forte deuotionem consiliariis Episcopi, & officialibus Capituli Eichstettensis ad officium diuinum in cathedrali Ecclesia in festo Ssmae Trinitatis comparentibus portionem vini ex cella Episcopali elargiendam. (dd) Interfuit anno 1552. celeberrimae Transactioni inter partes Catholicorum & Principum, doctrinae Lutheri sese addicentium, Pasfauii initae. (ee) Extruendum curauit fratri suo Germano, Philippo, Regni Peruani, in India vltiori, Gubernatori, & Caroli V. Imperat. supremi militiae Praefecti, in oppido Arnstein, suo & huius natiuitatis loco, anno 1546. proditorie cum Barthol. Velfero augustano, ab Hispano in die Parasceues, trucidati insigne Epitaphium fraternum certe amorem, ac perenne detestandae perfidiae odium conseruans. (ff)

Ne autem MAVRITIUS noster, nulla vnquam obliuione oblitterandus, segniori in Rempublicam profanam flagrasse amore videatur, aliqua tantum de Illius in hanc meritis recenseamus. Coemit ab Hugone a Parsberg anno 1541. Krafftbuch cum Castello Nidermäsing. Anno 1544. Tüt-

Q 9 3

tin-

(aa) Idem loc. cit. T. II, pag. 683.

(bb) Hochwart Epi Ratisb. apud Oefele T. I. pag. 236.

(cc) Ex MSto. Rebdorf. 8.

(dd) Heusler templ. virtutis & honor. pag. 100.

(ee) Schmaus Corpus Iuris Publ. & Gaspar, Annal. August. apud Menken Script. Rer. German. T. I. pag. 1871.

(ff) Gropp. loc. cit. T. I. pag. 759.

tingam cum dimidia parte arcis Pechtall, & anno 1546. a Canonico Ecclesiae suae Cathedralis, Ioanne Ioachimo de Absberg, Castrum Rumburg cum pago Enkering; (gg) etsi sub idem tempus contra eiusdem Familiae stipites, Imperatori & Imperio insultantes, vi foederis Vlmenfis, inter status initi, 20. equites, & 250. pedites ad refraenandam eorum licentiam, & conterendam diffidationum proteruiam in aciem miserit. (hh) Extruxit amplissimam a fundamentis domum frumentariam Eichstadii. Praefuit, & profuit certe annis 13, mensibus 5, & diebus 11. Dioecesi suae, quibus eiusdem gubernacula tenuit, quam maxime, & veri Episcopi officio est functus. Tantus ingenio, doctrina, rerum usu, grauitate, prudentia, integritate, & morum sanctitate fuit, vt mortuo Christophoro nemo in toto Capitulo fuerit, qui illi merito proponi, & ad Episcopalem dignitatem potuerit euehi. (ii)

MAVRITII magno nomini, dum adhuc viueret, iamiam Opera dedicarunt Ioachimus Camerarius *Aeoliam*, seu Carmen de ventis, fideribus &c, Norimberg. 1535. — 8. (kk)

Iacobus Kubelius LL. Doctor *Elegiam in fine continens Vaticinium* in 4. 1547. (ll)

Ioannes Cochlaeus Epistolam — *Articuli Lutheri, quos nomine suo concilio vult proponi* — Misniae 8. Cal. Febr. 1539. — in 4. (mm)

Obiit meritorum plenus inter maximos Germaniae tumultus 49. aetat anno, mane inter 3tiam & quartam ex paralyfi (nn) anno 1552. 6. Decembr. in Ecclesia parochiali B. V. M. Eichstadii, loco a se designato, sepultus ad altare ab Ipsomet erectum sub hac inscriptione in margine:

de

(gg) Köhlers Münzbelustigung Th. 8. S. 309.

(hh) Math. von Pappenheim Chron. der Truchsessen von Waldburg Th. 1. S. 179

(ii) Ioan. Lorch. in orat. funebri MAVRITII. item Engerd. Annal. Acad. Ingolst. pag. 30.

(kk) Freytag. Annal. litter. pag. 191.

(ll) In nostra Bibliotheca.

(mm) Wills Nürnberg. Gelehrte Lexik. Th. 1. S. 210.

(nn) Notata ex Pontificali Eichst.

de Hutten

Anno M. D. LII. in die S. Nicolai

obiit reuerendisimus in Christo Pater

Dnus MAVRITIVS de HVTTEN LIIII

de Weyer

de Bibra

Epus Eyſtetten. Cuius anima requie-

ſcat in pace.

de Hutten

Wirceburgenſes, quorum Praepoſituram nunquam reſignauit, in Eccleſia ſua Cathedrali Illum Epitaphio, tanto Viro digno, honorarunt. (oo)

MAYR Ioannes Baptiſta, Praelatus Infulatus Collegii Rebdorſenſis, Abbas Lateranenſis, Epifcopo Principi Eichſtettenſi a Conſiliis intimis.

Beilngries oppidum Principatus Eichſtettenſis ad radices montis Hirschberg anno 1681. natale illi ſolum, Gymnaſium Eichſtettenſe ſcientias humaniores, Eccleſia noſtra, cum bonis moribus vberrime ſuccreſcens genuina probitate, ſolidaque doctrina clarus adoleuiſſet, habitum anno 1701. canonicum dedit. Emiſſa ſacra profeſſione, abſolutisque ſtudiis theologicis Sacerdos ordinatus nouos in dies, eosque ſplendidiores virtutum, ac ſcientiarum radios ſpargere coepit, & quidem eminentes adeo, vt paulo poſt ad Decani munus voce concordi fuerit electus.

Feruidus hoc in officio in ſeruanda ſtabiliter diſciplina regulari; indefeſſus in promouenda, & ſarta teſtaque ſeruanda diuinarum Laudum deuota pſalmodia; aſſiduus in aliis Decanatus officiis ſingulorum ſibi exiſtimationem, ac charitatem conciliauit, in luſtra vtique duraturam; niſi exorta Praelatum inter & Decanum diſidia anno 1714. in publicas flammās erumpentia, ipſo Epifcopo Principe Eichſtettenſi Decani partes amplectente, ac poſt lapſum annorum in Rota Romana primum compoſita, illam interturbafſent. (a) Praelato Romae triumphante IOANNES BAPTISTA aliam ſibi Congregationis noſtrae Windeſemenſis eccleſiam quaefiuit, ac

Schwa-

(oo) Groop. loco cit. T. I. pag. 701. Epitaphium exhibet.

(a) Cfntr. acta huius litis tum Eichſtadii, tum Romae impreſſa Fol.

Schwabenhemium, Archidioeceseos moguntinae in Palatinatu inferiori Canoniam, deuenit. Hoc in loco constitutus occasione vtendum ratus totum fere Palatinatum inferiorem peragrauit, aulae Manhemienfis fauores sua suauitate, ac blanda grauitate ita aucupari, ipsiusque Serenissimi gratiam demereri sciens, vt ab eodem Electore Palatino ex Canoniam Schwabenhemenfi vocatus, Praeses in Rauengiersburg, parochia non infoecunda sane in Hunnorum tractu sita, inde Rebdorfio incorporata, denominatus fuerit.

Interea, dum pro concreditarum sibi ouium communi vtilitate vigiles ducebat noctes, ac miro pro Dei gloria zelo desudabat, fatiis fungitur Erhardus Raem Praelatus Rebdorfensis. IOANNES BAPTISTA de hoc casu certior a suis factus ad noui Antistitis electionem proficiscitur, ac Ipse anno 1732. plurimorum suffragiis ad Praepositi dignitatem euehitur. (b) Suscepit Ecclesiae Gubernacula mira prudentia, ac rara roborati animi constantia, iisdemque pedisequuis ad vltimum vsque vitae halitum eadem direxit. Primas igitur, casque praecipuas regiminis curas in eo posuit, vt aedificia, quae antecessor coeperat, vel perficeret, vel vt noua erigeret. Ecclesiam certe, sua ab origine gustu gothico aedificatam, sua directione Vir eruditi plane palati ad eam formam retulit, vt illa hoc primum saeculo a moderno artifice exstructa crederetur. Septem Ecclesiae altaria vermiculato elaborari opere, largissimoque auro exornari iussit. Templi parietes diuersis illustrari picturis, nouaque organa, quae quilibet artis peritus adhucdum obstupuit, confici curauit; integrae denique Ecclesiae nouam restituit faciem, eamque speciosissimam. Loquuntur ipsius insignia in testudine Ecclesiae cum hoc Chronologico adparentia:

Ioannes Baptista hVIVs LoCI PraeLatVs Me restaVranDo
eXornabat.

Supellectilem sacram mirum in modum comparatis paramentis adauxit, collatis ad hunc finem tyronum patrimoniis. (c) Nouos instituit hortos,
de-

(b) Hirschings Denkwürd. für Bisth. u. Länd. Kunde. Th. I. S. 806.

(c) Dessen Reichrede Eichst. 1751. Fol.

debitisque instruxit ornamentis; reparauit tufcula; decorauit villas, in quarum vna ipsum aliquando Episcopum Principem, Freybergium, per plures dies, medicamentis ad conseruandam sanitatem vtentem, hospitem habuit. Bibliothecae neutiquam immemor multis illam, pretiosisque ditauit operibus; non ab alia re magis ac studiorum, scientiarumque cura disciplinam canonicam pendere optime gnarus. Cellas vino impleuit, quod vel Rhenus, vel Mosella suppeditant, vt tum suorum satisfaceret necessitatibus, tum vt hospites conuenienti prosequi studio posset.

Singularem plane comitatem cum grauitate non affectata coniungens non subditorum corda solum; sed & potentiorum catholicorum, & a fide nostra alienorum ita demulsit, vt primum apud singulos reuerentiae, & honoris locum obtinuerit. Ob eximiam prorsus prudentiam, ac sagacitatem ad sacratiora consilia ab Episcopo Principe Eichstettenfi vocatus est; a Serenissimo Marchione Onolzbacensi non raro vel ad suam residentiam, vel ad alias arces, vbi commorari solitus erat, inuitatus, nunquam non nisi nouis, iisque amplissimis fauoribus cumulatus suum ad Collegium reuersus est.

Disciplinae regularis Custos vigilantissimus post expletum etiam professionis suae annum iubilaeum frequentare chorum, aliaque munia Praefuli conuenientia implere voluit. Sacerdos iubilaeus factus a communi mensa, quando corporis valetudo id non prohibebat, non abhorruit, vt suis & inuigilare, & praelucere exemplo posset; donec tandem senio ac viribus fractus 76. aetatis suae anno, 1757. 5ta Maii ad Patres abierit, in choro Ecclesiae sub hac inscriptione tumulatus:

Reuerendiss. Perillustri ac Amplissim. Dominus Dominus

IOAN. BAPT. Huius Domus Praelat. aetat. 76. Profess. 56.

Sacerdotii 51. Regiminis 24. Restaurator Ecclesiae. Obiit 5. Maii 1757.

D. Georg. Richard. Schildknecht, modo Decanus dignissimus antiquissimæ Collegii Herriedensis, anno 1756, dum Eluaci studiis vacabat, IOANNI

BAPTISTAE Theses suas ex Vniuersa Philosophia nuncupauit; exhibent S. Ioannem, Praecursores Domini, aeri in magna tabula nitide incisum.

MECHTL Ioann. Iacob. Ss. Theologiae Doctor, Protonotar. Apost. Canonicus Collegiatae Herriedensis.

Ziemetshusa, Oppidum Sueviae ad Zusamam Augustanae Dioecesis anno 1640. IOANNEM IACOBVM nostrum genuit. Parentes pientissimi, de optima filii sui educatione solliciti satis, nihil magis quam solidam pietatem, virtutum omnium fundamentum, fugamque luxuriosi otii tenero illius pectori instillare satagebant. Nec concepta spe sua destituti sunt. Nam puer ipse sagacissimo a natura donatus ingenio iam ab adolescentia honestissima litterarum cupiditate flagrabat; nondum scholas inferiores omnes peragrauerat; iamiam numero Alumnorum pontificiorum Dillingae agentium diuini honoris studio mire incensus adscribi affectabat. Cumque fortuna optatis suis respondisset; omne tempus Musis, praesertim sacratioribus, consecrauit, quae etiam religiosi officii memores supremos post exantlatum septennium meritissimo clienti suo honores in theologia contulerunt. Sacris ordinibus in praemium virtutis initiatus Dietenheimium, oppidum constantiensis Dioecesis, MECHTELIVM sibi Primisarium, & paulo post Capitulum rurale eiusdem nominis Camerarium sibi elegit. Tres omnino anni abierunt, quibus tranquillo Beneficiati munere Vir ad labores natus fungebatur. Tandem anno 1667. Ipsi prouincia, in qua totum se alienae salutis procurandae deuouere poterat, demandata est. Ottobura ciuitas suo viduata postore IOANNEM IACOBVM inuitat, ut gregem dominicum verbo & exemplo pascendum susciperet. Reuertitur cum exultatione in Dioecesin suam Vir diuini honoris studio mirifico ardens, totumque se ad excolendos mortalium animos confert.

Per septendecim integros annos sacris concionibus concreditae sibi plebis corda accendit; sacrosancta sacramenta administrauit; morituri pater-

nis

nis vere adhortationibus ad extremam luctam praeparauit, nihilque omnino intermisit, quod decorum, veroque parocho dignum esse poterat; unde conuentus ruralis Parochorum Ottoburanus praeclara zelosi adeo Confratris merita remuneraturus *MECHTELIVM* Capituli sui Camerarium, & post lapsum trium annorum Decanum creauit. Octo annis honorificum Decanatus officium sustinuit, donec anno 1683. a serenissimo Electore Palatino, Philippo Wilhelmo, ad Paroeciam ciuitatis Hilpoltstein in Ducatu Neoburgico praesentatus ad Dioecesin Eichstettensem non sine copiose effusis lacrymis Parochianorum suorum, optimum Pastorem lamentantium, translatus fuerit. Subsequenti mox anno, a suscepto parochiali hoc munere singularem adeo virtutis suae opinionem in Curia Ecclesiastica sibi conciliauit, vt Consiliarius Ecclesiasticus Eichstettensis denominatus, & anno 1690. omnino ad Canonicatum Collegiatae Herriedensis post mortem Conradi Wolfii promotus fuerit.

Christianus Augustus, & Philippus, Fratres, Duces Solisbacenses, maximi semper hunc Virum faciebant, suosque inter Consiliarios anno 1692. adoptabant. Nunquam otiosus, sed continuo sacrarum litterarum, vel Ss. Patrum lectioni intentus *Millefolium concionatorium* morale sacrum conscripsit, quod sub praesidio augustissimae Imperatricis Eleonorae Magdalенаe Theresiae, e domo Palatina-neoburgica progenitae, anno 1701. typis euulgauit. (a)

Coeterum Vir erat omnibus, qui nouerant illum, propter summam animi integritatem, & eximium animarum zelum charus & acceptus; Vir omni vitae suae tempore sanus, & incolumis, nullo vnquam morbo oppressus. Scholasticus & Custos Collegiatae Ecclesiae suae vel noua Altaria erexit, vel squalida reparauit, vel sacris reliquiis condecorauit. Quadriduo ante Iubilaeum sacerdotale, quod anno 1712, 15. Iunii celebrauit, in Collegiata sermonem ad populum dixit, quo sibi omnium admirationem

(a) Conciones LXXVI. de extremo iudicio. 4. Cum Effigie Augustissimae, & quadruplici indice.

conciliauit. Bibliothecam, quam magnis successu temporis sumtibus sibi comparauit, instructissimam habuit. Donauit illam Collegio Societatis Iesu Eichstadii. Pro suo, quo in praedictam societatem ferebatur, affectu, breui ante mortem eidem asfociatus Collegium Eichstettense omnium bonorum suorum haeredem scripsit; hoc adiecto onere, vt missionem erigeret; aliquam solummodo florenorum summam deposuit, vt ex ea bonis moribus praedito adolescenti annum porrigatur stipendium. (b)

In Ecclesia Collegiata Herriedensi pone Altare S. Nicolai, vbi sepeliri petiit, hoc sibi Epitaphium erigendum curauit:

O Iesu da requiem aeternam peccatori IOANNI IACOBO MECHTL, qui tua gratia natus anno 1640, 9. Martii. Sacerdos consecratus 1663, creatus Ss. Theologiae Doctor 1671. Protonotar. Apost. 1678. assumptus in Canonicum & Scholasticum Herriedensem 1690, in Custodem 1708, demum inter tuos socios receptus, & denatus est 1724. 1. Augusti.

In Fronte eius Insignia conspiciuntur.

MECHTELII opera typis impressa, posterisque relictæ sunt:

1. Millefolium Concionatorium Morale sacrum &c. cum Imperatricis effigie 1701. 4. Idem opus in idioma germanicum inde versum in eadem forma impressum est.
2. Das göttliche Gericht machet dem Sünder schwär die abscheuliche Sieben Todt oder Haupt, Sünden 1c. 1c. 1721. 4. Gedruckt zu Dettingen im Rieß.

MECKER Ioann. Hildebrandus I. V. Doctor Cancellarius Episcopi & Principis Eichstettensis, Martini Schaumbergii.

Balghemium, pagus Dioecesis constantiensis non procul a libera S. R. I. vrbe Rotwila dis situs, vnde a Rotmaro (a) Rotwilanus scribitur, HIL-

DE.

(b) Ex Document. Arch. Herried.

(a) In Annal. Acad. Ingolst. pag. 119.

DEBRANDVM nostrum Saeculo XVI. fors iam medio genuit. (b) Omni cura ac sollicitudine ab optimis parentibus educatus, eximiisque moribus imbutus Rotwilae mansuetioribus studiis operam dedit; haec inter artium potissimum poeticae, qua mire delectabatur, diligentiam singularem prorsus consecrare voluit. Et reuera fructus haud magno temporis intervallo ita labori respondit, ut plura confecerit poemata, felicissimi certe ingenii documenta, & sibi praedicatum *Poetae perquam ingeniosi* comparauerit. (c) Cum autem solo hoc in tramite sibi fatis prouisum non fore adcuratiori mentis trutina deponderasset, & tanquam ex specula prospexisset MECKERVS; anno 1568. ad Academiam Ingolstadiensem se contulit, (d) inscriptoque Vniuersitatis matriculae suo nomine Iurisprudentiae sua studia addicere coepit; fortunam aliquando suam in foro exploraturus. Felici adeo successu in disciplinis hisce seuerioribus sese exercitauit, animum nunquam a studendi contentione relaxans, ut transactis aliquot Musarum in Collegio annis supremo Doctoratus gradu insignitus fuerit.

Praxin igitur cum profundissima Theoria coniungens, comitatem cum grauitate, eruditissimosque viros tum studiorum societate, tum similitudine, breui in Virum maximis in republica ac grauisimis causis cognitum ac probatum euasit; imo resignanti Spretero (e) in Cancellariatus dignitate Rotwilae ad iudicium seu consistorium imperiale successit, (f) adplaudentibus certe conciuibus suis, Illique de summo hoc honoris fastigio congratulantibus.

Vix autem HILDEBRANDVS forum attigit; nihil fecit nisi plenum dignitatis, plenumque eruditionis, Iustitiae cultor integerrimus, suum cuique tribuens, & ita societatem humanae coniunctionis magnifice fouens. Paucos autem tantummodo annos honorifico hoc in munere transigere voluit.

R r 3

Post

(b) Iodoc. Lorichius in dedicat. MECKERO adscripta.

(c) Rotmar. in Annal. pag. 141.

(d) Idem. loc. cit.

(e) Erneuerte Kaiserl. Hofgerichts Ordnung zu Rotweil de anno 1573. C. 55. b.

(f) Rotmar. Annal. pag. 119.

Post Nicolai Seldii Cancellarii Eichstettenensis mortem, quam anno 1582. optiit, (g) a Martino Schaumbergio Eichstadium ad suscipiendam hanc prouinci-
am inuitatus Rotwilae valedixit, Episcopoque ac Principi Eichstettenfi, do-
ctorum hominum fautori vnde notissimo, sua studia addixit. (h)

Hoc profecto in munere suo non satisfecisse officio existimabat, per
se sanctam administrasse iustitiam; si non alios simul ad illam ordinandam
magis verbis animasset. Georgius certe Brandenius in sua dedicatione
Collectaneis super Concordatis Germaniae praemissa ac Cardinali Aldo-
brandino adscripta ingenue fatetur, se plura super Concordatorum summe
necesaria obseruantia cum viris in Germania doctrina conspicuis colloquia
contulisse, *inter quos, vti verba authoris sonant, cum primis fuit nobilis, iu-
stitiaeque eximius ac strenuus Zelator D. Ioan. Hilteprandus MECKERVS, superio-
ribus annis Eichstettensium Principum & Episcoporum Cancellarius integerrimus,
nunc S. Caesar. Maiestati ab arcanis Consiliis &c.* qui verum Concordatorum
tenorem petierunt. MECKERI ergo consiliis, & persuasionibus potissimum
hunc tractatum prodiisse luculenter patet, & apertissimis sane verbis te-
statur I. V. Doctor Brandenius Presbyter Eichstettenfis, Patriae sine du-
bio insigne decus.

Anno 1585. vectigal tum mercibus, tum vino & cereuisiae imposi-
tum in ordinem redegisse, ac transactionem monasterium inter Blankstet-
tense, & ciuitatem Beilngriesensem eodem anno composuisse HILDEBAN-
DVM nostrum lego, (i) plurimaeque alia negotia satis ardua singulari sua
dexteritate ad litigantium voluptatem extricasse.

Iodocus certe Lorichius S. Theol. Doct. ac Profesfor Theologiae P.
O. in Vniuersitate Brisgoio Friburgensi, plurimis foecundissimi ingenii &
solidae profecto doctrinae partibus praeclarus satis, MECKERI sui, amici
aestumatisimi meritis debitum honorem praestiturus, illi anno 1589. Dis-
fer-

(g) Eiusdem Epitaphium in Ecclesia parochiali Eichstadii.

(h) D. Branden Dedicat. Collectan. super Concordat. praemisf. Romae 1600.

(i) Ex actis Cancellariae Eichstettenfis.

fertationem *De absurditatibus. quae sequuntur ex duplici errore circa modum existentiae in sacrosancto Sacramento Eucharistiae* dedicauit, subsequenti dein anno Ingolstadii litteris ederianis typis excusam. (k) Huic adiunxit aliam sub titulo: *Speculum imperfectionis in vita ac moribus christianis*, quam cellissimo MECKERI Principi, Schaumbergio, sacratam voluit. (l)

Moritur interea, anno nimirum 1590, Martinus Schaumbergius, & eodem adhuc, vel sequenti anno MECKERVS Eichstadio valedixisse videtur; cum per sex vel septem circiter annorum spatium huic Principatui suum studium consecrasset. 1592. iamiam in Vicecancellarii amplissimo munere occurrit Hildebrandus Thiermaierus; (m) Ioan. Hildebrandus MECKERVS autem a Secretioribus Consiliis Rudolphi II. Romanorum Imperatoris. (n)

Quo die, Mense, vel anno, vel quonam in loco diem supremam Vir excellentissimus clauferit, me plane latet.

MENZELIVS Philippus Philosophiae & Medicinae Doctor, Poeta laureatus, Profesor Medicinae P. O. in Academia anglipolitana, Boiariae Ducis Alberti Medicus cubicularius.

In Castro Sandsee prope oppidulum Pleinfeld ditionis Eichstettenensis anno 1546. die 15. Octobris primam lucem aspexit, ex Patre Henrico Principis Eichstettenensis Granario, quem 14. annos natus iam amisit. Naturam expertus liberalem satis, triuialibus breui scholis est addictus; cumque spes maxima affulgeret PHILIPPVM humanioribus in disciplinis litterarum ardore, quarum studio mire tenebatur, magis inflammandum, Ingolstadium, notissimum illo iam tempore Musarum Athenaeum, misfused, vt habito cum amoenioribus Musis Commercio animum suum iis artibus ex-

co-

(k) In 4. 1590.

(l) Ex eadem Typographia 4. 1590.

(m) Ex actis Cancellariae.

(n) Branden in sua dedicatione.

coleret, quae aliquando illi victum quotidianum comparare possent. Nec suos spes fefellit. Ibidem in amicitiam, virtutum adiutricem, Alberti Hungeri, aliorumque praestantissimorum iuuenum, celebrium postea huius Vniuersitatis Profesorum, receptus, (a) eaque sanctissime seruata, tantum in arte praecipue poetica profecit, vt haud longo ex interuallo, anno nempe 1571. a D. Martino Eifengrein laurea, qua Poetae coronari solent, solenniter condecoratus fuerit.

Peragratis itaque scholis inferioribus eadem ingenii & industriae laude Philosophiae & Medicinae studiis sese consecrauit, communes proximi sui aliquando misérias subleuaturus. In hisce disciplinis PHILIPPVS ita eminebat, vt emenso annorum Cursu ad amplissimos in vtraque scientia honores absque Academiae scandalo euehi potuisset. Cathedra artis poeticae interea anglipoli suo viduata Professore, Vito Iacobaeo, alium sibi quaerere cogitur, nullumque alium idoneum magis, dignioremque suo gremio adoptare potuit, quam Poetam natum, PHILIPPVM MENZELIVM, qui anno 1568. vigesimo secundo aetatis suae anno in professione poetica successe. Per sex annos Apollinis Cathedram summo omnium praeconio, cui tamen nunquam inhiabat, tenuit; plurimos adolescentes ad omnem humanitatem impigre informauit; aliqua opuscula poetica maxima elegantia conscripsit, nobisque tanquam indubitata peritiae suae testimonia reliquit. (b)

Iucunda haec inter negotia MENZELIVS fidem Hipocratis artibus semel datam tantum abest, vt violauerit, vt potius diuisis curis integerrime coluerit. Quin imo anno 1573. Bononiam vsque profectus est, vt in Italia summos huius artis honores consequeretur. Voti compos factus, laurea a celeberrimo Professore Gargiono donatus elegantissimum Carmen, opusculis suis insertum, (c) durante hac solennitate decantauit. In
Ger-

(a) Cf. Eiusd. Carmen gratul. ad Albert. Hungerum apud Engerd. Annal. Academ. Ingolst. pag. 140. seqq.

(b) IV. Libri Carminum Philippi MENZELII Ingolstadii ex officina Sartorii prodierunt 8. 1596.

(c) L. II. Carmin. pag. 144.

Germaniam redux anno 1574. decedente Ingolstadii Adamo Lanuo Medicinæ Professore academicam hanc cathedram PHILIPPVS insolito facultatis medicæ cum adplausu obtinuit. Insequenti mox anno 18. Octobris Rector Vniuersitatis eligitur, (d) hocque sub sceptro magnifico celeberrimi Viri S. I. Theologiæ Professores, Gregorius de Valentia, & Lucas Pinellus nomina sua matriculæ Vniuersitatis dederunt. (e) Molestis Rectoris academici curis solutus, anno 1576. MENZELIVS nuptias cum Elisabetha Peisferin, Wolfgangi Peisfer Medicinæ Professoris Nepte, contraxit. Hac in celebritate multi viri eruditi, multique iuuenes, quasi de palma certantes, Epithalamia, vt amorem & reuerentiam sponso debitam contestarentur, scripserunt, amicoque & fautori suo summa cordis laetitia obtulerunt. Vnicum a Professore Poeseos, Ioanne Engerdo, non ieiunum certe, annumque desponsationis referens hic apponere iuuat.

En fVge steLLa Canls: phaebo VenIt InnVba Vlrgo
MenzeLlo Confors ELIsabetha plaCes.

Martino Eisengrein, Theologiæ Professori Anglipolitano scriptis suis notissimo, intima Familiaritate iunctus erat, agoniamque eius vere generosam, ad vltimum vsque vitæ halitum præsens, ornatisimo Carmine expresit. (f) Sic & ex domesticis, intimisque Familiaribus Alberti Hungeri, Professoris itidem Theologiæ celeberrimi, erat; cum Theologiæ laurea insigniretur, venustissimo illum carmine gratulatorio honorauit. (g) Ipsissimo Bauariæ Duci, Alberto Magnanimo, acceptissimus; hic, dum anno 1579. vltimo morbo opprimeretur, repudiatis Medicis aulicis adulatoribus, soli MENZELIO sese concredidit, a quo etiam de summo vitæ discrimine edoctus, nouissima vitæ negotia disposuit. (h) Martino a Schaumberg Episcopo Eichstettensi, Vniuersitatis Cancellario, anno 1590. demortuo, carmine funebri parentauit. (i)

S s

Scri-

(d) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 155.

(e) Idem l. cit. & Engerd. P. VII. p. 157.

(f) Engerd. Annal. Acad. P. VII. pag. 125. — 126.

(g) Idem loc. cit. pag. 150.

(h) Finsterwald, potius Peter v. Ludwig. Germania Princeps. Abtheil. 3. S. 1815.

(i) Libr. IV. Carmin. pag. 286.

Scripsit praeter carmina plura de venae sectione; de Hemiplexia; de pituita lenta glutinosa fauces obsidente; de cruditate stomachi &c.

Tales inter quotidianos poeticos medicosque labores ingrauescebat aetas, sensimque vires deficere coeperunt; donec tandem iis omnino destitutus, postquam 45. annos Vniuersitati consecrasset, filiosque duos, Albertum Medicinae Doctorem Cathedrae suae iam destinatum, & Leonem Romae & Bononiae Theologiae studentem facultati theologiae consecratum, vidisset, plenus recte factorum gloria ad Deum excessit anno aetatis suae 68. Acta Collegii Albertini honorificis hisce verbis MENZELII memoriam conseruant:

Amisimus Philippum MENZELIVM praestantissimum Medicorum, multaque insuper eruditione, nec minori pietate, modestia, & experientia prorsus insignem virum, & officii in nos sui usque adeo diligentem, ut nullum fere diem omitteret, quo non ad Collegium viseret semel iterumque, prout aegrotantium ratio postularet. Successit parenti filius Doctor Albertus.

In Ecclesia PP. Franciscanorum tumulo mandatus cum monumento marmoreo parieti affixo, quod ante paucos annos ob aram Christo Crucifixo recens erectam, remotum est. Hanc exhibebat inscriptionem:

Saxea ni vena est, plorabis & ipse viator.

D. O. M. S.

Philippus MENZELIVS, Sandseensis Noricus, Phil. & Med. Doctor Poeta laureatus, natus est an. 1546, die 15. Octob. denatus an. 1613. die 7. April. Dominica Paschatis. Vixit annis 67. mens. 5. diebus 21. Maritus cum Elisabetha Peifferin pientissima faemina annis 32. Mens. 2. diebus 27. quae diem extremum clausit an. 1608. Academiam Ingolstadiensem illustravit profitendo Poesin annis 6. Medicinam 39. cuius praxin constanti & paterna cura inter summos, medios, infimos annis 40. & amplius successu salutis felici exercuit. Liberi moestissimi monumentum hoc Parentibus desideratissimis PP. (k)

MER-

(k) Cf. Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 207.

MERMANNVS A SCHOENBERG Thomas Philosophiae ac Medicinae Doctor, Medicus Cubicularius Martini a Schaumberg, Princ. & Episc. Eichst. inde Serenisf.rum Ducum Bauariae Archiater Primarius, & Confiliarius.

Colonia Agrippina, notissima illa ad Rhenum S. R. I. ciuitas, THOMAM nostrum anno 1549. procreauit. Ab honestis, iisque pientissimis parentibus omni industria educatus, optimisque moribus imbutus a prima adolescentia mansuetioribus Musis consecratus est. Prima studiorum elementa in vrbe patria, dein Oeniponti, ac tandem ad Lycum Augustae Vindelicorum hausit. (a) Emenso haud vulgari cum laude Inferiorum curriculum aliarum quoque nationum indolem, adolescens mira discendi auiditate incensus, explorare, italorumque mores exquirere cogitauit. Pisas itaque Hetruscorum perrexit, ibique disciplinis philosophicis, & artis fabulerrimis tanta solertia, tantisque vigiliis infudauit, vt fructum vberem satis, ac conatibus vtrunque parem referret. Ea scilicet animi contentione se studiis philosophicis addixerat, vt ipsissimi celeberrimae huius Academiae Profesores MERMANNVM non qua discipulum, sed qua Profesorem venerati, Eidem nobilibus adolescentibus publice Philosophiam praelegendi facultatem concesserint. (b) Non sine magno honore, & communi omnium laude eodem in loco THOMAS honorificum hoc munus obiit; ita quidem, vt cum praeclara eiusdem fama, summaque praeconia ad Cosmi Magni Ducis Hetruriae aures peruenissent, Iuuenem praestantissimum ad se accitum ob elegantiam ingenii, singularemque virtutem amicissime coluerit. (c)

Suprema tandem in arte medica Doctoratus laurea hac in Vniuersitate donatus Italiae valedixit. Reuersus inde in Germaniam Celsissimo S. R. I. Principi, & Eichstettensi Antistiti, Martino a Schaumberg, Litteratorum Patrone celeberrimo, ac notissimo doctorum hominum, vbicunque

(a) Ex Praefat. Fr. Ignat. Thiermaier MERMANNI consultat. praemissa.

(b) Loc. citat. Jaegers *Gelehrten Lexikon*.

(c) Ex citat. Praefat.

demum fuerint, fautori studia sua, ac sese ex asse consecrauit. (d) Ea, quam haustae doctrinae & virtutis testimonia exigebant, beneuolentia & gratia a Celsissimo susceptus MERMANNVS Ciuium, & Aulae, demum cubicularius Principis Medicus constitutus est; Eichstadii. (e) Integra vrbs mire gauisa, Principique suo hoc de dono gratisima, breui temporis interuallo non potuit non Viri huius prudentissimam methodum admirari, iudicium in omnibus solidum; nihil praeceps; nihil temerarium; omnia recto ordine instituta, & cuncta, prout decet Virum probum, studiosa religione proposita.

Eichstadii igitur famigeratissimus hic Medicus omnium primo, & non alibi in Germania celebris suae famae posuit rudimenta. (f) Adamauit profecto Martinus, Princeps optimus, MERMANNI sui singularem in curandis aegrotis operam; maioris fecit eiusdem mirificam absque discrimine personarum sagacitatem; obstupuit excellentissimi Medici simulatam minime pietatem. Ast paucis tantummodo annis Eichstadio hocce thesauro frui licuit. Mox cum fama tanti Viri latius crederet, serenissimus Bauariae Dux Albertus, qui omnia, quaecunque Rempublicam litterariam concernebant, cum Schaumbergio suo communia habuisse videtur, MERMANNVM circa annum 1578. ad honores Medici cubicularii Monachium inuitauit; vbi dein non solum praenominato Ser.mo Duci Alberto, sed Ser.mis quoque Wilhelmo Alberti, ac Maximiliano Wilhelmi filio, Principibus in regimine sibi succedentibus, gratisimus vixit, ita quidem, vt Ser.mi hi Principes tum in re medica, tum etiam secretioribus, magnique momenti rebus huius Viri opera plurimum vteretur. (g)

Vidit reuera Thiermaierus, MERMANNI Cultor eximius, & partim legit, vti in praefatione sua MERMANNI consultationibus praemisfa testatur, Volumen bene magnum, ex meris Epistolarum, vti vocant, conceptibus, concinnatum, quas Principum iussu & nomine MERMANNVS ad Pontifi-

(d) Ex Dedicatione Marquardo Ep. Eichst. adscripta, hisce consiliis praemisfa.

(e) Jägers Gelehrte Lexikon.

(f) Thiermaier in cit. Dedicatione.

(g) Idem in Praefatione. Epistolae ad Wolfgang. Agricola.

tifices Maximos, Cardinales, Principesque diuersos mittendas, diuerso tempore composuerat; argumento sane, quantum Vir hic cumulatae virtutis & eloquentia & authoritate apud omnes cuiuscunque conditionis homines praeualuerit.

Cum autem Medico non solum morbus, sed consuetudo valentis, & natura corporis cognoscenda sit, saluberrimae artis suae peritiam ita exercuit, ut nunquam mali incertus malum curare adgressus fuerit; sed explorauerit semper originem morbi, ut semel inueniret finem; enimvero certum est, adparetque ex consiliis ab ipso scriptis, quod in morbos cautissimo pede iuerit, & lenta potius, prudentique mora, quam subito, praecipitique impetu illos expugnauerit. Nec etiam defuit tantae industriae sua felicitas, quae adeo passim increbuit, ut multis pars sanitatis fuerit, MERMANNVM Medicum obtinuisse. (h) Eximiis hisce & naturae & doctrinae donis fascinati Boariae Duces MERMANNVM suos inter consiliarios adoptarunt, & praedio SCHÖNBERG, illo utique tempore opiparo satis, donarunt.

Coeterum praeter insignem prudentiam, ob quam ab amicis saepius illud Terrentianum audire debebat: *Tu quantus, quantus es, nihil aliud, nisi sapientia es*; fuit insuper MERMANNVS Vir admodum pius; rerum diuinarum amantissimus; religiosis coetibus mire deuotus; amabilis; in omnes beneuolus, & Principibus suis adeo addictus, ut, licet ab Augustissimo Imperatore Rudolpho II. magnis propositis praemiis ad Medici cubicularii dignitatem vocaretur; conditionem tamen tam honorificam pari animi constantia recusaret, amabilissima suorum Principum indole captus, ac retentus. (i) Inter haec Romam cum Serenissimis Boiis profectus, dum pro more pedes Clementis VIII. P. M. qui vicariam Christi operam in orbe christiano tunc temporis praestabat, venerabundus oscularetur; idem summus Pontifex donum, torquem aureum, MERMANNI collo iniiecit, omni-

(h) Thiermaier in praefat.

(i) Idem loc. cit.

bus testimonium honoris, & pontificii amoris in MERMANNVM inspectantibus. (k)

Appetente demum senio, anno scilicet aetatis suae 63, a Christi vero natiuitate anno 1612. circa autumnum hemiplegia dextri lateris prehensus, haud diu post, dum malo huic medetur, 25. Decembris apoplexia forti oppressus collabatur, & omnium ordinum luctu moritur Medicus celeberrimus; ad morbos difficillimos Medicus nobilissimus; non solum a ditionibus bauaris, sed & remotissimis quaesitus; trium Boiariae Ducum Archiater eximius, & Consiliarius cautissimus, totius Bauariae Galenus non immerito dictus, relinquens filios & filias.

Franc. Ignat. Thiermaier, Medicus Electoralis Monachii, defumfit haec tum ex Parentalibus, Viro huic optime merito post mortem memorabili pompa habitis, & typo commissis; tum ex parente suo Thoma Thiermaier, MERMANNI in iisdem electoralibus seruitiis successore, nato Eichstadiano, qui vltimis annis MERMANNO vtpote amanuensis adstitit, & ore tenus cognouit. Collegit idem Consilia MERMANNI & Respona medica ex relictis Eiusdem MStis, quae vel Monachii adhucdum inuenit; vel hinc inde coemit; vel a remotis longe amicis mutuauit, & Ingolstadii in Typographia Academica litteris Philippi Zink anno 1675. imprimenda curauit, ac Celsif. Episcopo & Principi Eichstettensi Marquardo II. ex Schenkiorum de Castell nobilissima Familia oriundo dedicauit. Folio.

Praefationi suae MERMANNI Effigiem aeri incisam praemisit, & gratissimae Posteritati cum his versiculis reliquit.

Corporis Effigiem dat Caelatura videndum.

Effigiem mentis publica scripta dabunt.

METZGER Iosephus, Monachus sub regula S. Benedicti ad S. Petrum Salisburgi.

Eich-

(k) Thiermaier loc. cit.

Eichstadii 5ta Septembris anno 1635. natus est. Parentes habuit Ioan. Christophorum Iuris Vtriusque Doctorem, Christophori a Westerstetten & Marquard. Schenkii Episcoporum Principum Eichstettenfium Cancellarium, (a) Virum per Romanum Imperium longe celeberrimum, quem ipse Ferdinandus II. Imperator ad vrgendum Religionis negotium Augustam Vindeliciam mittere non dubitavit, (b) & Mariam Menzeliam, Philippi Menzelii in Academia Ingolstadiana Profesoris Medicinae filiam.

Vix dum ephebos egressus IOSEPHVS, emenso nondum humaniorum Scholarum stadio, Patrem Salisburgum ad idem onus dignitatis ab Archiepiscopo Principe ob insignia sua merita inuitatum comitatus est. Breui hac in vrbe Monachorum ad S. Petrum habitantium scientiis & doctrina illectus idem cum adultiori fratre suo Francisco profiteri institutum, iisdemque aliquando fulgere scientiarum radiis desideravit; vnde vterque effusis in sinum Alberti Abbatis ardentissimis votis anno 1650. numero ascetarum sub regula S. Benedicti ad S. Petrum militantium adscripti sunt. Tyrocinio exantlato subsequenti anno octaua Septembris cum fratre sacram Professionem emisit. Sublimioribus exinde adplicatus studiis, & moribus & doctrina iamiam cathedra dignus, anno 1659. 1ma Ianuarii incruentam Deo litavit primam hostiam, eodemque adhucdum anno ad Athenaeum Profesorum, Poesin in Vniuersitate Archiepiscopali traditurus, missus est. Ab hac Sparta ad suum monasterium reuocatus Magister Nouitiorum, & sequenti anno, 1661. Asceterii Subprior a suo Abbate denominatur.

Ast haud diu tranquillo Subprioris fungi munere, ac optata, si vnquam Viri laboribus asfueti quietem optare possunt, frui quiete IOSEPHO licitum est. Ad tradendum sanae Philosophiae cursum anno 1662. vocatus, hoc post biennium absoluto, praesidium Marianae Congregationis suscepit, vt non solum spiritu intelligentiae, sed & pietatis alios erudire posset. Per vnus anni spatium hoc munus indefessa industria obiit, vique

(a) Ex libro Baptism. Paroch. B. V. M.

(b) Fleurii Histor. Ecclesiast. T. LIX. §. 8. pag. 25.

que dum ad exordium anni 1665. Theologiae laurea insignitus materias de fide orthodoxa controuersas explicare debuerit. At enimuero vix biennium fluxit, quo litigioso huic infudabat studio IOSEPHVS, cum ad nouam coronam inuitatus summos in vtroque Iure honores consequutus est; hac redimitus Iurisprudentiam sacram anno 1667. Canonum sacrorum studiosis per sex integros annos tradidit.

Defuncto, anno 1673. Abbate Amando, & Edmundo, Monasterii Priore, in illius dignitatem suffecto, IOSEPHVS non solum molestum Prioratus officium suscipere; sed & sacram simul interpretari scripturam, & fidei controuersias iterato docere iussus est. Paruit Vir nullo vnquam labore fatigandus, cathedramque theologicam iterato conscendit, felici adeo successu, vt anno insequenti ad Procancellariatus dignitatem fuerit promotus. Prioris, & Procancellarii munere dum impigre fungitur IOSEPHVS, a celeberrimo Reipublicae litterariae Mabillonio, cui iam antea ex Commercio epistolico notus erat, Salisburgi inuisitur, qui in itinere suo Germanico perenne amico suo monumentum posuit, cum Ipsum *Praecipuum Vniuersitatis Salisburgensis ornamentum* appellare non dubitauerit. (c)

Paulo post doctissimi Mabillonii discessum Vir doctrina & pietate praestantissimus ab Abbate suo licentiam, Beatissimam Virginem in Einsidlen, beneficiis vbique notissimam, visitandi, deuotioni suae ibidem satisfactorius, petiit; impetrauit equidem illam, licet aegre admodum, ob infirmitates in corpore quidem latitantes, pluribus autem indiciis luculentas fatis. Commisit se itineri, & ad Monasterium Imperiale sui Ordinis Weingartenense vsque peruenit; vbi grauer aegrotare coepit, pluribus diebus ibidem commorari coactus. Recuperata valetudine sua vota prosequuturus Fanum S. Galli attigit pristino morbo correptus & oppressus. Tres integras septimanas in Principali hoc Monasterio transegit, omnibus remediis restituendae sanitati necquidquam adhibitis; donec inter manus Illustrissimi Abbatis Principis 16. Octobris 1683. animam Creatori suo reddi-

(c) Io. Mabillon Iter Germanicum Edit. Hamburg. pag. 69 — 71. seqq.

diderit, fatali hectica anno aetatis 49. nondum completo pretiosos IOSEPHI dies abbreviante. (d)

Scripta, quae orbi litterario impressa reliquit, sunt:

Institutiones in Ss. Scripturam. 12. anno 1680.

Cornu paruulum Danielis, seu disputatio controuerastica & scripturistica de Antichristo. 1677.

Tabula bipartita Successionis ecclesiasticae tam ex testamento, quam ab intestato. 4. 1670.

Panaceae Iuris, siue Remedium Vniuersale Restitutionis in integrum. 1673.

Historia Salisburgensis vsque ad finem L. IV. Continuationem huius operis suscepere duo Fratres, Franciscus & Paulus Mezgeri. Fol. 1692.

Considerationes de scientiis & modis sciendi in communi. 4. 1664.

Axiomata Physica quaestionibus problematicis distincta. 4. 1664. & plura alia.

MEZGER Paulus Monachus sub regula S. Benedicti ad S. Petrum. Salisburgi, Germanus Frater praecedentis Iosephi Mezger.

Eichstadium ipsi cunas 23. Nouembr. anno 1637. dedit. (a) Ad timorem Dei & omnem morum honestatem a religiosissimis parentibus educatus, scientiisque ad assequendum finem necessariis innutritus, Salisburgi, quindecim annos natus, ad S. Petrum fratrum suorum vestigia presurus habitum monachalem petiit. Vix vota sua enixis obsecrationibus suffulta Abbati & Capitulo exposuit optimae spei adolescens, illorum compos factus, eodem adhucdum anno ad religiosum tyrocinium admisus est.

Emissa anno 1653. eadem, qua natus est, die, sacra Professione, emensoque summa cum laude philosophicorum, theologicorumque studiorum curriculo, nondum Sacerdotio initiatus, Rudimenta, & Grammaticam in
T t Gym.

(d) Cf. Chronic. nouissim. Monast. S. Petri Salisburg. pag. 606. seqq.

(a) Ex libro baptism. Parochiae Eichstett.

Gymnasio archiepiscopali iamiam docere iubetur. Sacerdos anno 1660. ordinatus, Profesor Syntaxis & Poeseos, simulque concionator aulae academicae constituitur; annis duobus subsequen-
tibus artem oratoriam tradidit. Excusso tali modo ex singulis scholis inferioribus puluere, in sinum matris suae anno 1666. reuocatus, directorem susceptorum tyronum, iuniorumque fratrum profesorum, ac verbi diuini praeconem in monte Monialium Nonnenbergensi agere ex Abbatis ordinatione tenetur. Biennium fluxit, donec PAVLVS a molestis hisce muneribus solutus otia inter philosophica respirare potuerit.

Annus 1668. erat, quo facultas philosophica Academiae iuuauensis PAVLVM nostrum ad docendam Philosophiam inuitauit. Annuit votis inclitae facultatis Vir indefessus, honorificam adeo spartam acceptat, Cathedramque philosophicam, quam per duos annos tenuit, scientiis suis illustrat. Vix Salisburgi aperuit os suum, iam in Austria inferiori auditus, ad celeberrimum monasterium Gottwicense, vt eandem disciplinam profiteretur, rogatur. Obtemperauit Vir obedientiae asuetus, anno 1670. Gottwichium profectus, cursumque philosophicum post duorum annorum lapsum absoluit. Salisburgum anno 1673. reuersus Ss. Theologiae Doctor, eiusdemque in Academia Profesor, ac Praeses Congregationis maioris creatur. Quindecim omnino annis cathedrae theologiae consecratis, quorum interuallo Vice-Rector, & post fata Germani fratris Iosephi, anno 1683. nempe, Procancellarius Vniuersitatis salutatur; tandem anno 1688. quotidiano docendi onere liberatus Ss. Scripturae, & controuerfiarum fidei Profesor est denominatus.

Hocce potissimum tempore PAVLVS orbem litterarium suis scriptis illustrare, suaeque doctrinae specimina dare coepit, ita, vt etiamnum Viri doctiores illum veteranis disciplinarum theologicarum Magistris adnumerare neutiquam dubitent.

Tales inter continuos, & nunquam interruptos labores, qui ingenium & vires debilitare solent, duodecim adhucdum annos transegit. Tandem

anno 1700. fatigatus, crescentem dierum numerum, decrescen-tes vires fentiens, cathedrae theologiae omnino valedixit, & sola Procancellaria- tus dignitate contentus, in monasterium suum se contulit, amica in hoc tranquillitate fruiturus; ast diu hac frui in hoc mundo non licuit; elapso enim a resignatione biennio, ad sanctiorem quietem vocatus 12. Aprilis e viuis excessit, anno aetatis suae 65. nondum completo, in Ecclesia S. Vi- ti sepultus est.

Etiam PAVLVM MEZGERVM immortalis Mabillon amicorum suorum nu- mero adscribere non haesitavit, vti ex itinere suo germanico (b) patet; vbi praeter alia de tribus his fratribus scribit: *Animae, quales neque candi- diores terra tulit.*

Monumenta, quae sibi PAVLVs adhucdum viuis errex- it, & quae peren- nem eius litteratos inter memoriam conseruabunt, sunt:

Opus Theologicum, continet varia opuscula & Theses sub ipsius prae- fidio propugnatas. 2. Volum. August. Vind. a^o 1695.

Historia gentis hebraicae. Fol. 1700.

Continuatio historiae Salisburgensis. Fol. 1692.

Somnia Philosophorum de possibilibus, & impossibilibus. 1670.

Contemplationes philosophicae magnae urbis coelestis & elementaris. 1670.

Mercurius Logicus. 1671.

Orationes Academicae. 4. Salisburgi 1700.

Orationes partheniae. 1689.

Problemata in promotionibus academicis. 1700. &c. (c)

MILLGRABEN Benjamin, Soc. Iesu Professor Theologiae in Vni- uersitate Ingolstadiensi.

T t 2

Eich-

(b) Mabillon Iter German. pag. 69 — 71. seqq.

(c) Cf. Chron. nouiss. Monast. S. Petri Salisburg. pag. 607. seqq.

Eichstadium Illi ad huius Saeculi exordium, vitae principium, & prima cunabula dedit. Animam nactus capacissimam eam, qua litteris, qua virtutibus ita excoluit, vt adolescentiorem factum, Superiores Societatis Iesu numero Sociorum suorum adscribere neutiquam dubitauerint. Exantlatis sacri tyrocinii annis, ac deglutito omnium inferiorum puluere scholastico ad Superiora translatus est.

Cathedram certe Philosophicam Academiae Ingolstadiensis, quam anno 1745. conscendere iussus est, (a) sua non parum fedulitate, ac doctrina illustravit; cum anno 1748. discedente ob destructam valetudinem Physices Professore MILLGRABENIVS vtriusque cursus auditores vna eademque praelectione erudiisfet, denos nihilominus ex illis Magistros creasset, ac tali modo Primus cursum philosophicum, antea triennalem, ad biennium reduxisfet. (b)

Adparuit anno 1753. Vir eruditissimus iterato Ingolstadii sacra religionis nostrae dogmata Superiorum iussu explicaturus; ast facto 20. Octobris solenni docendi principio; vixdum exacto mense aegrotare coepit; cumque nulla pristinae sanitatis recuperandae spes arrideret, Ebersbergam secescit, vbi anno 1755. 26. Augusti in Domino obiit. (c)

MÖRLIN Daud, Notarius, & Poliographus Gredinganus.

Virum hunc pro suis certe viribus summe industrium, ac pro illa forte etiam aetate suis scriptis commendatum, Eichstadii natum fuisse, ac aliquod Ingolstadii anno 1590. administrasse officium, ex Dedicatoria vitae Willibaldinae praemisfa, ac Ioanni Conrado Gemmingio, Episcopo Principi Eichstettensi adscripta (a) elucere videtur. Dicit enim in citata epistola, quod Roma, quo Doctorem Georgium Brandenium Episcopi Prin-
ci-

(a) Mederer Annal. Academ. Ingolst. P. III. pag. 221.

(b) Idem loc. cit. pag. 235.

(c) Idem loc. cit. pag. 254. & 56.

(a) Ingolstadii 1609. in 8.

cipis sui legatione fungentem comitatus est, anno 1590. redux, Ingolstadtum, ad pristinum suum statum reuersus fuerit.

Interea Ingolstadio Gredingam, urbem Principis Eichstettenensis municipalem, translatus, vt Magistratus ac ciuitatis Scribam ageret. Hoc iam tranquillo plane in officio vitam S. Willibaldi latine conscriptam, & Casparo Seckendorffio Principi oblatam, in vernaculam transtulit; Ioanni Conrado ex Familia de Gemmingen, Celsissimo suo, qua par est reuerentia, dedicauit, Seriemque Antistitum Eichstettenensium ad mentem D. ris Caspari Franci, Theologiae Profesforis Ingolstadii, opusculo praemisit, vtque omne iterandae editionis suae periculum euitaret, Priuilegium illi Caesareum impetrauit.

De vltiori Viri huius fortuna, quod memorare possem, non habeo.

MORASCH Ioan. Adam. Philosoph. & Medicinae Doctor, Medicus Cubicul. Episcopi Principis Eichstett. demum Profesfor Publ. O. in Vniuersitate Ingolstadiensi S. E. B. Consil.

Etsi Viri huiusceleberrimi laudibus aliquid addidisse, decerpisse videri posset; pauca tamen, cum aliquibus saltem annis studia sua nostro Principatui consecrauerit, de eximia illius indole, & doctrina dicere iuuat; lectorem plura de illo scire appetentem ad digniores Aesculapii huius Biographos, Ios. Grienwaldium praecipue, MORASCHII discipulum, & Comitem indiuiduum; Medereri Annales Academiae Ingolstadiensis (a) & Annales litteraturae Bauaricae (b) remittentes.

Natus itaque MORASCHIVS olim noster anno 1682. Böttmesfii, oppidulo superioris Bauariae, 27. Aprilis ex Patre homine italo, ac dicti loci ciue, & mercatore. Vix prima litterarum elementa, musicesque principia edoctus, humanioribus studiis tum Ingolstadii, tum Neoburgi, tum Fri-

(a) Mederer Annal. Acad. P. III. pag. 192.

(b) Annalen der Bayerisch. Literatur. B. 2. S. 117.

singae erudiri contendit, Wallio, viro inprimis litterato, magistro ac promotore vsus. Absoluto horum curriculo Viennam in Austria petiit; vbi singularis linguae latinae peritia, modulorumque musicorum cognitiones non vltimae breui MORASCHIO Fautores conciliarunt, & inter hos Vdalricum Megerle (Abrahamum a S. Clara) (c) necessaria viuendi subsidia liberaliter plane subministrantes.

Reuersus paulo post, Dillingae duos annos Philosophiae dicauit; inde Ingolstadium, inchoati studii triennium expleturus, repetiit, ac praeside Kleinbrodio, Philosophiae atomisticae duce, ac parente, anno 1704. publice disputauit. Exacto studio philosophico, operam suam Iurisprudentiae placitis donare meditatus, sed corporis imbecillitate haec coepta dissuadente animum ad Medicinae studium conuertit.

Profecit hac in arte saluberrima, ductoribus celeberrimis Profesforibus suis, inter aliquot annorum lapsum tantum, vt nullo adhucdum doctrinae gradu ab hac facultate insignitus Herriedam, Principatus Eichstettensis oppidum in finibus onoldinis a sua antiquissima Collegiata satis celebre, ad suscipiendum vrbis & viciniae Physicatum inuitatus fuerit. At enimuero inuidebat vrbi suae municipali Episcopus Princeps Eichstettensis, Ioan. Antonius a Knoebel, hunc Medicum, eumque post breue admodum temporis spatium Eichstadium vocatum, suum Medicum Cubicularium constituit. Doctoratus igitur honoribus Ingolstadii decoratus, anno 1707, seruitia sua Episcopo Principi addicere coepit, licet per annum vixdum integrum.

Petiit nempe ab administratione Caesarea, illa adhuc aetate Ingolstadii agente, iteratis precibus quartam in Facultate medica cathedram, quam etiam cum annuo stipendio centum quinquaginta florenorum anno 1708. impetrauit, & cum hac mille molestias, honoris sui pedisequas; tum a Collegis suae Facultatis; tum a Profesforibus Philosophiae, noua haec disciplinae atomisticae, etsi verissimae, placita abominantibus, creatas.

In-

(c) S. Hirschings Histor. & Litterar. Handbuch. B. 1. Abth. 1. S. 5.

Intrepido nihilominus animo, conscientiae suae confusus, factitatas a contradictoribus curas MORASCHIVS sustinuit; Examiner Principis Ba-
uarici, Ioannis Theodori, strenuus; ac sensa sua, ex fontibus Kleinbro-
dianis hausta, fundamentis certe solidissimis innixa, ac ad theoriam medi-
cam cum vberissimo fructu adplicanda, diligentissime fouit; horti botani-
ci, anno 1723. ad perfectionem perducti, theatrique anatomici Promotor
meritissimus; qui suis non tantum intercessionibus, Moecenatum poten-
tiorum liberalitatem ad perficiendum opus excitauit; sed & susceptis cre-
brioribus in Italiam peregrinationibus eorundem splendorem pro viribus
promouere studuit.

Silebo P. Fructuosum Scheidach, Benedictinum eruditissimum Seno-
nensem, sub nomine *Carphophori del Giudice* latitantem, MORASCHIIQUE do-
ctrinas extollentem, ideoque ab Academia abs mora reuocatum; Grünwal-
dii, *Medicum Nouitium scrupulosum*; iamiam adprobatum a Censoribus, ite-
rum iterumque reuocatum; P. Franc. Xau. Staengelii scripta contra MO-
RASCHIVM, & Grienwaldium, reuera pro veritate Martyrem, edita; sola
MORASCHII in rem litterariam merita recensebo. Praeiuicio & authori-
tatis, & antiquitatis prudenter, fortiterque superato, vnam in Philosophia
veritatem; vnam in Medico vtilitatem sequutus est. Primus Philosophiae
atomisticae in vniuersitate anglipolitana publicus propugnator felix adeo,
vt ipsos etiam Galeni assecclas laudatores habuerit, multumque contulerit,
vt porcorum loco cadauera hominum anatomice secta fuerint; necquid-
quam fremente hortulano botanico, cui priores exuuiæ in praedam ces-
serunt. Academiae naturae curiosorum, a Luca Schreckio adscriptus, plu-
res sibi coronas commeritus est. Ex tribus, quas successiue habuit, vxor-
ibus septendecim genuit liberos.

Tandem post duos & quinquaginta annos, bis Rector Magnificus
„*Valetudine dura inter, & aspera, vti Treylingius adnotauit, (d) vita sicut*
„*longiore dignus, ita sanitate, & longaeuitate indignus, utpote cui minus, quam ge-*
„*nio,*

(d) In actis medicae Facultatis.

„nio, & appetitui ad quaecunque vetita, & noxia pronissimo consulere nōuerat.“ post triennalem quasi continuam diuerforum grauisimorum affectuum feriem, 19. Decembris hora 2da pomeridiana in Domino obiit, 22da eiusdem Mensis in Templo academico sepultus cum hoc Epitaphio:

Hic iacet Praenob. & Magnif. D. I. Adam. MORASCH, Phil. & Medic. Doct. Pract. & Anatom. Profesf. Ordin. Primar. & Senior Inclyt. Stat. Prouinc. Bauar. super. Physicus. Acad. Imper. Nat. Curios. Colleg. Obiit Ingolstadii aetat. suae LIII. annorum, anno Dni 1734. &c.

Scripta MORASCHII recensent Mederer, & Annales Litteraturae Bauaricae loc. citatis.

MOTZEL Georgius, Ss. Theologiae Doctor, antiquissimi Collegii Herriedensis, & ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii Canonicus, ac Vicarius in Spiritualibus Generalis.

Arberga, Satrapia Principatus Eichstettensis, faecunda illa tot viro- rum & doctrina, & dignitate clarissimorum mater, anno 1606. GEORGIO primum vitae halitum donauit. (a) Pater, Episcopi Principis Eichstetten- sis huius loci Praefectus, (b) ac cumulatae virtutis Vir, ab infantia filium iamiam litteras, morumque probitatem, tanquam praecipua iuuentutis or- namenta, docuit. Vix primas educantium curas GEORGIUS euasit, non ru- ri sese, sed Musis natum ostendens, Castalides Eichstettenses inuisit, hu- manioribus litteris imbuendus. Et reuera tam facili, quam felici profectu authores clasficos imbibit; illorum autem praeceptis minime fatur, a lau- rea philosophica altioris sapientiae desideria hausit.

Romam igitur, tot iam felicissimorum ingeniorum nutricem, vt iu- stissimis his satisfaceret votis, profectus, in Collegio Germano - vngarico disciplinis theologicis, & canonicis, aliarumque bonarum artium cognitio- ni-

(a) Eius Epitaphium.

(b) Ex antiquioribus loci Protocollis.

nibus, indiuiduus Marquardi Schenkii, Episcopi inde Eichstettenfis, hoc in Collegio Comes, tanta alacritate, ac indefessa animi constantia per aliquot annorum cursum insudauit, vt suprema in Theologia laurea dignus, eademque coronatus, in patriam reuertī potuerit.

Ab hac laborum semita, quam ab adolescentia ingresus, ac virilibus annis profusus est; etiam cum senesceret, non recessit amplius. Vix enim Eichstadium reuersus, ac aliquo tempore in practica animarum cura exercitatus; iam ab Episcopo Principe, Christophoro a Westerstetten, ad Consilium Episcopale, & ad praebendam in Choro S. Willibaldi vocatus, anno 1632. Confirmationi Gabrielis Reeb, Praepositi Rebdorfensis, cum Deputatis ab Episcopo intererat. (c) Cumque admirabili industria singularem plane prudentiam, grauitatem, ac morum suauitatem coniunxisset; idem Antistes sapientissimus, Christophorus, hisce donis fasciatus, anno 1634. 24. Martii ad Parochiam Mauritianam Ingolstadii, omnibus vix non redditibus vacuam, transactione facta, vicario nomine Parochum constituit, MOTZELIVMque suum plurimum sustentauit, vsque dum 20. Octobris eiusdem anni, decedente ad parochiam Wemdinganam Vicario Generali, Georgio Ludouico Adam, eundem 2da Nouembris Ingolstadio Eichstadium aduocatum, suum interea Vicarium in Spiritualibus Generalem denominauerit, & 10. Ianuarii anno 1635. ad amplissimam hanc dignitatem de ipsius habilitate conuictus satis cum potestate ordinaria omnino euexerit. (d)

Aegre quidem, etsi mensa Episcopi prouisus, MOTZELIVS grauisimum hoc onus acceptauit; cum tempora valde nubila, & immanibus Suecorum vexationibus turbidissima, quae praesentia Religionis dissidia iniquiora longe reddebant, nouo, iuuenique Vicario nil nisi innumeras calamitates, atrocissimasque potestati suae iniurias praesagirent; intrepido nihilominus animo muneri huic molestissimo submitit humeros, vt & venerandissimi

(c) Ex Diario eiusdem Praepositi.

(d) Ipsius MOTZELII Scripta.

Praefulis sui voluntatem adimpleret, & sanctissimam sibi, in qua natus erat, religionem tueri, ac pro viribus saltem defendere posset.

Integra nondum ditionibus Eichstettensibus restituta erat pax; cum MOTZELIVS iam viduatis pagis parochos, pristinam profanatis altaribus sanctitatem, spoliatis Ecclesiis debitum nitorem, & exulem, in parte cleri, disciplinam restituere coepit, fructu certe vberissimo; dum post duo vix lustra primum Ecclesiis splendorem, dignos ouibus pastores dedit, ac deprauatam corruptelis bachantium militum consuetudinem ad pristinam severitatem reuocavit, quam etiam toto vitae suae tempore summa vigilantia custodiuit. (e)

Defuncto, anno 1636. Episcopo Principe, Christophoro a Westerstetten, MOTZELIVS non a regnante Capitulo solum; sed & a Successore Episcopo, Marquardo Schenkio, suo Romae comilitone, cui anno praeterito primitias in festo S. Laurentii celebranti in Cathedrali, adstitit, ob insignia prorsus merita sua in dignitate confirmatus est. Haec noua, quam Neoelectus Antistes in MOTZELIVM collocavit fiducia Vicarii curas, ac labores duplicavit. Inuigilare clero, illumque suo studio complecti minime contentus, indefessa plane industria omnium parochiarum, Ecclesiarum filialium, ac beneficiorum, suae iurisdictioni subditorum, origines, fructus, fundationes, accessiones, ac parochianorum defectiones congescit; historiam belli suecici, ac deuastationes ciuitatum, praecipue Herriedensis (f) compilavit, aliaque plurima impigro prorsus labore conscripsit, & duodecim iustae magnitudinis volumina, hodie in Vicariatus Eichstettensis archiuio existentia, propria manu compleuit; indubia certe ferreae diligentiae testimonia, quae solum praecclarum Eius nomen posteritati commendabunt.

Praeful eximia Vicarii sui merita remuneraturus, Canonicatu anno 1650. illum, & praebenda in insigni prorsus, ac antiquissima Collegiata

ad

(e) Eius Epitaphium.

(f) T. I. suorum MStorum. Fol. 49.

ad S. Vitum Herriedae, & simul Beneficio in Sacello B. V. M. donauit, (g) quibus autem decem tantummodo annis frui poterat; crebrioribus namque morbis, quibuscum Ipsi continuo vix non conflictandum erat, innumerisque laboribus consumtus, meritorum, non autem dierum plenus, cum viginti sex propemodum annos in Vicariatu Episcopali transegisset, 2da Iulii anno aetatis 54. 1660. optatissimam requiem inuenit, Eichstadii ad S. Walburgam, cuius monasterii insignis Benefactor fuerat, sepultus, sub hoc Epitaphio:

D. O. M.

GEORGIUS MOZELIVS

Arbergae natus, Romae nutritus, vt ex merito Ss. Theologiae Doctor renuntiaretur, Episcopatus huius Vicarius cum laude Generalis annis prope XXVI. Disciplinae Ecclesiasticae accuratus Assertor, de monasterio hoc meritissimus hic quiescit, Vitam inter morbos, ac labores produxit ad annos LIV. viuere desiit II. Iulii. Anno M. DC. LX.

Fratri adiungendus est Frater natu maior, vt videtur, itidem Arbergen-
sis eadem doctrina, iisdemque naturae donis insignis; nempe

MOTZELIVS VOLPERTVS, qui absolutis studiis humanioribus in Academia Ingolstadiana anno 1619. ex Mathesi Theses de loco, motu, magnitudine, & causis Cometae, qui sub finem anni 1618, & initium 1619. in Caelo fulsit, praesidente P. Io. Bapt. Cysato insigni prorsus cum laude defendit. Doctor deinde vtriusque Iuris in Academia probabilius italica inauguratus, Profesor Institutionum in Vniuersitate dilingana renuntiatus est; Vir ob rerum gerendarum peritiam summis Principibus carissimus. (a) Anno 1640. Cancellarii, Marquardi Episcopi Principis Eichstettenfis, dignitate conspicuus, praesens erat in iudicio Prouinciali Hirschbergenfi Beilngrie-

V v 2

fae

(g) Catalog. Canon. Herriedenf.

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 224.

fae celebrato. (b) Plura de Viro meritissimo inuestigare non potui, quam quod circa annum 1649. vitae huius miseris ereptus fuerit.

MVNCH Maximilianus Canonicus Regularis Colleg. Ecclesiae ad S. Ioan. Baptist. in Rebdorf prope Eichstadium.

Landsberga non ignobile superioris Bauariae ad lycum oppidum anno 1743. 9. Nouembris ALOYSIO, id enim nominis e sacro fonte tulit, vitam dedit. Parentes perhonesti, ac opulenti simul, qualitatis quidem ciuicae, consulatu tamen insignes, nullis pepercere sumtibus, vt quinque filii sui tum per informatores domesticos, tum per professores publicos, & in via virtutis, & in scientiarum tramite, pro suo quiuus genio, erudirentur. ALOYSIVS noster ductoribus Iesu Sociis in Gymnasio Landspergeni tantos breui tempore progressus fecit, vt singulis annis inter primos suae clasfis repertus, debitisque, bene merentibus, praemiis, luculentis sane industriae suae testimoniis, donatus fuerit. Expleto inferiorum curriculo valedicens ciuitati patriae Augustam Vindeliciam perrexit, studiis philosophicis suam sacraturus operam, ac simul artem cheli ludendi, magistro Emanuele Schneller ad S. Crucem Canonico, ac violinista suo tempore celeberrimo, exculturus magis.

De feligendo vitae statu interea sollicitus commoda, & oneratum status saecularis, tum ecclesiastici, tum religiosi mente reuoluere, summoque studio trutinare coepit; his autem multum praeponderantibus, optatissima praefertim vacandi studiis opportunitate, vitaeque solitariae amore desideria concepta anno 1762. cognato suo, Praefuli Rebdorfensi, exposuit, ac supplici prece in album Canonorum, regulariter ibidem uiuentium, recipi flagitauit.

Voti interuenientibus Capitularium Suffragiis compos factus, tyrociniumque canonicum ingressus plurimis cum difficultatibus saepius ipsi confli-

(b) Ex Iudicii actis.

flitandum erat. Superavit nihilominus sanioris Philosophiae principiis cuncta eiusmodi phantasmata. Emissa igitur solenni votorum sponse Theologiae, ac Iurisprudentiae Ecclesiasticae suam donavit industriam tanta quidem animi intentione, vt ad perscrutandam diligentissimis disquisitionibus veritatem praeter orthodoxos antiquiores, etiam heterodoxos auctores legere non dubitauerit, obmurmurante frustra Professore longe emerito, nouioresque multum fastidiente.

Haec inter studia inflammabatur fortissima cupidine historiae rerum gestarum, potissimum vero litterariae. Honestissimos hos satiaturus affectus animi, suis sibi sumtibus plures comparauit libros in Bibliotheca desideratos, ac septuagenario eiusdem Custodi omnino incognitos. Horum adminiculo proniorem in dies has ad scientias animum maxima industria excoluit; exculturus certe magis amicorum eruditissimorum, quos inter solum celeberrimum Praepositum Pollinganum, Franciscum Töpselium, nominare iuuat, adiutorio fultus; nisi blanda inter haec commercia Marienburgum, vt Canonisfarum Regularium ibi degentium conscientias dirigeret, ablegatus fuisset.

Integrum, quod hic transegit, Septennium tot inter foeminas saepius certe nubilum, suis tamen amoenitatibus non erat destitutum. Conciliauit sibi amicitiam cum pluribus, qui in vicinia Academia Altorfensi docebant, Profesforibus, Andrea Willio praesertim, aliisque Norimbergae agentibus, horumque exoptatissimo familiaritatis vinculo iunctus, siquae obueniscent iucunda minus, horum vel officioso aditu, vel eruditissimo colloquio, vel amico dissipare consortio, & ex animo elicere poterat.

Rebdorfium anno 1783. reuersus, singulas horas ordinariis a functionibus residuas musis consecrauit. Baroni de Bibra, Regiminis Fuldensis Praesidenti, quocum litterarum commercium habebat, plura additamenta ad Ephemerides (a) suppeditauit, quas ille ad illustrandam Germaniae histori-

(a) Journal von und für Deutschland.

am edidit. Loci interea parochus constitutus, nihil de suo feruore literario remisit; imo ad moderandas Canonisfarum in Marienstein conscientias denominatus, ab eadem semita non deflexit, sed duplicatis viribus coeptos semel labores ad finem perducere conatus est. Indefessa haec, ac singularis plane industria tantam MAXIMILIANO in sua praesertim patria beneuolentiam, ac aestimationem peperit, vt diuersas aliquando superioris Bauariae Ecclesias nutriendae eruditionis ergo perlustrans, iterato, & data etiam fide affirmatum fuerit, honorificum supremae inspectionis munus scholarum in Bauaria existentium Ipsi certe demandandum fore; si suum hoc in Ducatu domicilium haberet.

Quemadmodum autem vita haec summe laboriosa fons & origo existimationis; ita rara admodum corporis comotio imbecillitatis stomachi, dyspepsiae, pallidique vultuserat. Haec mala sensim morbum ipsi incurabilem contraxerunt, Hydropisin nempe pectoralem, cuius vi post longos, multiplicatosque dolores, summa tamen patientia toleratos, consumtus, demum 49. aetatis annum primum ingresus, 29. Nouembris 1791. extinctus est. (b)

Scripta, quae typo commisit, sunt:

1. Kurze Geschichte des Frauen Klosters Marienburg aus einheimischen, und fremden Urkunden. Im historisch, diplomatischen Magazin für das Vaterland. B. II. St. 1.
2. Johann Heinrichs von Falkenstein Leben und Schriften. Im Journal von u. für Franken. B. I. Hft. 6. S. 640. fig.

Inedita:

1. Kritische Untersuchung der jensigen Gründe, welche ein neuer Verteidiger des Amortisations Gesetzes an das Licht gebracht. 4.
2. De genuina chronotaxi erecti Episcopatus Eichstettensis Disquisitio historico - critico - chronologica. 4.
3. De vita, scriptis, & rebus praeclare gestis Kiliani Leibii, Praelati Rebdorfensis Doctissimi &c. 4.

4. Bio.

(b) Journal von und für Franken B. 4. Hft. 2. S. 222.

4. Biographie Kilian selbst — in einen Auszug auf Verlangen eines Gelehrten Freundes gebracht. 4.
5. Regesta historico Eichstettenfia. 4.
6. De Historiae Eichstettensis meritis, naevis, ac fatis commentatio critico litteraria. 4. &c. &c.

Plura de his conspiciere licet im Journal von und für Franken. loco citato.

N.

NEVBER Antonius, Praepositus Collegii Canonorum Regularium ad S. Ioannem Baptistam in Rebdorf.

Auraci, Principatus Eichstettensis oppidulo ad limites Onoldinos prope Herriedam situato, anno 1501. vitam ex thoro immaculato auspiciatus est. Parentes perhonesti filium, quem mundo dedere, non mundo, sed Deo totum consecrare vnice cupientes, nulli labori pepercerunt ac industriae, vt ille a primis vnguiculis tum optimis moribus ac disciplinis, tum humanioribus litteris imbueretur. Magnam in virtutis & scientiae studio inter commilitones laudem nunquamnon promeritus cum virtutum & scientiarum diuitiis adoleuit. Talibus iam instructus principiis ad altiora se vocatum sentiens ad Ecclesiam diuo Ioanni Baptistae sacram Canonorum regulariter in Rebdorf viuentium supplex venit, eorumque numero adscribi humillime petiit, fama haud dubie celeberrimi Praefulis, Kiliani Leibii, qui eodem tempore Collegii gubernacula moderabatur, allectus.

Exauditus pro sua reuerentia anno 1520. ad sacrum tyrocinium admittus est, cuius in ipso limine iam luculenta fatis & indefesae industriae & futurae eruditionis specimina dedit; qualem Regem, talem fore gregem nouo iam illa aetate exemplo comprobans. Trino votorum vinculo an-

no 1521. in die S. Gotardi (a) solenni sponſione ligatus, mirum eſt, quo feruore & alacritate ANTONIVS ſeuerioribus ſeſe ſtudiis accinxerit, ſolis indefeſſi Antiftitis ſui factis ingenuo iuueni calcaria addentibus. Omne tempus ab hauriendis theologicis, & canonicis ſtudiis reſiduum vel deſcribendis libris (cum impreſſi illo adhuc tempore maximi pretii fuerint) vel addiſcendis linguis orientalibus, vel optimis artibus conſecrans; nulla vnquam Apollinis feſta celebrare voluit, amoenioribus duntaxat Muſis recreatus.

Sacerdos ordinatus labores ſuſcepit apoſtolicos. Sacrificium offerre pro populo; paruulis lac verae doctrinae chriſtianae, turbulentis iam illis nouarum opinionum temporibus, inſtillare; maioribus fortioſorem euangelicae veritatis panem frangere; aegrotos inuiſere; infirmis ſacramenta miniſtrare; morituriſque vltima affundere ſolatia adeo in deliciis habuit, vt non ſibi, ſed aliis viuere crederetur, quin tamen inde Muſarum conſortio repudium dederit. Pacis & concordiae nunquam non amantiſſimus, vel ideo fraternum merebatur amorem, talem quidem, vt Decanus, ſeu Subprior, vti tenebricoſo illo vocitare ſaeculo malebant, vnanimi Canonicoſum calculo fuerit renuntiatus. (b) Nec in hoc moleſtiſſimo licet officio, cum indigenas non paucos tumultuantibus ruſticis omnis deſeruit Regio in Deum, & in Patriam pietas defecit, triginta tres omnino inter ſacerdotes, & triginta laicos (c) amorem litterarum depoſuit. Conſcripſit libros ſpiritu ſapientiae, & pietatis reſertos, priuatoque calamo Bibliothecam noſtram ſcriptis moralibus inſigniter exornauit; (d) commercium epistoſolicum cum viris erudiſſimis, quos inter Leonardus Hallerus, Suffraganeus Eichſtettensis, Primipilus erat, nunquam interrupit; bonas artes, quo demum cunque modo potuit, promouere ſtudiuit.

Talibus iam, tantisque cum praeemineret virtutibus ANTONIVS, mirum vtique non eſt, quod deſuncto, anno 1553. Kiliano Leibio in eius lo-

(a) Necrologium Membran. Fol.

(b) Elucet hoc ex Iplius Diario ad annum Mortis Kiliani Leibii.

(c) Leibii Annal. maior.

(d) Mich. Praef. Wengenſ. Collect. Script. Hiſt. Mon. Eccleſ. T. V. pag. 25.

cum 30. Augusti concordantibus Confratrum suffragiis fuerit subrogatus. Praepositus igitur Collegii Rebdorfensis a coepto semel tempore tyrocinii iamiam eruditionis tramite neutiquam deuiavit; quin potius noua in dies haustis iam addidamenta scientiis praeter cumulata, quae expedienda forent negotia, facere fategit. Comparauit Bibliothecae, ne scaturigines artium deessent, optimos magno pretio, selectissimosque, quos illud genuit aeuum, libros; (e) adnotauit ad Praedecessoris sui dignissimi exemplum summa diligentia singulos euentus de die in diem occurrentes, Reipublicae sacrae & profanae vel proficuos, vel noxios; potissimum autem illos Collegium suum concernentes, quos Diarium simplex adpellare voluit.

Composuit mira plane dexteritate plures controuersias ex iurisdictione litigiosa ortas, Defensor iurium suorum fidelissimus, ac nunquam non intrepidus. Conseruauit admirabili prorsus constantia, ac singulari virtute anno 1556. Parochum catholicum in Treichtlingen a loci Domina, & Communitate eiiciendum, implorando Episcoporum Eichstettensis & Ratisbonensis auxilium, qui tandem heterodoxis principiis deprauatos ad saniora consilia reduxerunt. (f) Ad sacratiora consilia ab Episcopo Principe Eichstettensi adhibitus, (g) non solum Eberhardo a Hirnheim, sed & Martino a Schaumberg gratisimus extitit, ita quidem, ut vterque Celsissimus Princeps aliquoties cum ANTONIO in communi Collegii Refectorio sumere prandium haud dedignatus fuerit; (h) imo Schaumbergius Iudaeum Catholicorum Sacra profiteri desiderantem anno 1561. NEVBERO in fidei dogmatibus erudiendum, & a Praefule baptizandum Rebdorfium miserit, cui solenni actui ipse Princeps cum pluribus aulae suae Nobilibus, ut Sacramentum illi confirmationis impertiret, interesse voluit. (i)

X x

Pro-

(e) Monnm. Typograph. Biblioth. Rebdorf. Praefat. pag. 4. item Hirsching Vers. ein Beschreib. sehensw. Biblioth. Deutschl. B. 3. Abth. 2. C. 474.

(f) Ex Ipsius Diario.

(g) Mich. Prael. Wengens. Collect. loc. cit.

(h) Ex Diario cit.

(i) Ibidem.

Profusus in egenos, anno 1565. in anniuersario Gebhardi vltimi Comititis de Hirschberg 3693. halices inter pauperes distribuit. (k) Disciplinae regularis Custos vigilantissimus nullum vnquam vitium detestatus est magis, quam otium omnium pullulantium inde scelerum genitricem, quod suo ex Collegio perpetuo proscriptum voluit. Tandem meritorum & dierum plenus 66. aetatis anno 1567. mundo valedixit 6. Octobris post felicissimum 14. annorum regimen, in Sacello S. Annae sepultus sub epitaphio Eius effigiem praesentante cum hac inscriptione:

Anno dni 1567. Octobr. octauo, Obiit. Venerabilis pr. Anthon. Neuber. quint9. huius. Monasterii. quint. prior. cui9. Anima requie. potiatur. eterna. Amen. Omnes morimur. (l)

NIEBERLEIN Ioann. Adam. Ss. Theol. Doctor, Episcopus Dioclenensis, Vicarius in Pontificalibus ac Spiritualibus Eichstettensis; Canonicus Cathedr. Ecclesiae Augustanae, ac ibidem Vicarius in Spiritualibus Generalis.

Eichstadii 17. Februarii 1662. ex honestissimis parentibus mundo genitus IOANNES ADAMVS Noster a prima iamiam pueritia documenta dedit, quale quantumque Patriae suae aliquando futurus sit ornamentum. Mira sciendi, discendique cupiditate, quae cum aetate incrementa coeperat, flagrans; absolutis diuersis in Gymnasiis litterarum humaniorum studiis anno 1682. in alma Academia Dillingana Magister Philosophiae creatus est. (a) Amicorum inde beneuolentia, Magnorumque gratia, quas praestantissimi mores, singularisque prudentia conciliare solent, Romae in Collegio germanico, quod a S. Apollinare nomen habet, susceptus, quatuor omnino annos disciplinis theologicis consecrando tanta Superiorum suorum

VO.

(k) Ibidem.

(l) Cf. Hirschings Denkw. für Böldf. u. Ländere. Th. 1. S. 298.

(a) Khamm. Hierach. August. P. II. Colleg. pag. 220 — 21. Suffraganeo Nostro Coaetaneus & amicus.

voluptate transegit, vt illum variis, primariisque officiis hoc in Collegio, alumno concredendis, praefecerint. (b) Cum Theses eruditissimas in Ecclesia D. Ignatio sacra repetitis vicibus cum adstantium adplausu propugnasset, ac demonstrasset fatis, vastissimo suo ingenio non angustius deberi theatrum, quam totius orbis Augustissimum; cumque praeterea rigidissimum ex vniuersa Theologia examen sustinuisset, totque panegyristas, quot spectatores nactus fuisset, suprema Doctoratus laurea anno 1686. decoratus est; (c) ipsi certe hoc in Musarum emporio, Iulio Cordarae, idque iure longe optimo dignus visus, vt is IOANNEM ANTONIVM Catalogo Virorum Illustrium, quos Collegium hoc germanicum vnquam genuit, inferre non dubitauerit. (d)

In Patriam redux factus, antequam respirasset, & fessa a molesto itinere membra recreasset, Berchingae fundamenta parochialium functionum iacturus Cooperatorem egit. Post dimidii anni spatium anno 1687. parochiam in Buchsheim (e) ab Episcopo Ioan. Euchar. Schenkio sibi commissam, regendam suscepit; per 5. annos ruralis Capituli Ingolstadiensis simul Camerarius. Hac in rusticorum schola & animarum cura per plures annos exercitatus, mox ad honorum culmina ascendit. Parochus ciuitatis Beilngries anno 1703. ab Episcopo Martino Eybio creatus, ac Consiliarii Ecclesiastici Eichstettensis munere auctus; eodem anno mense Aprili ad parochiam vrbis Berchingen promotus est, prouinciam simul Decani huius Capituli, ac Visitatoris Dioeceseos per Palatinatum superiorem gerens. (f)

Ast breui admodum tempore arctis adeo limitibus praeclara IOANNIS ADAMI merita circumscribi potuerunt. Agebatur annus 1705. cum Canonicatu & praebenda in Ecclesia Cathedrali Augustana a Sede Apostolica honoratus est. (g) Ioannes Antonius a Knoebel vix folium Episcopale

X x 2

Eich-

(b) Idem loc. cit.

(c) Schilcher in Dedicat. suo *Timotheo seu clerico curato &c.* praemisfa.

(d) Iulii Cordarae Hist. Collegii German.

(e) Khamm. loc. cit. Schilcher l. c.

(f) Khamm ibid.

(g) Khamm loco citato.

Eichstadii conscenderat, IOANNEM ADAMVM, cuius eximiam doctrinam miramque sapientiam, & Ipse sapientissimus Antistes, exploratissimam habebat, suum 28. Martii post Hiermayeri mortem anno 1706. in Spiritualibus Vicarium constituit, (h) & anno mox sequenti, 1707. Fr. Christoph. Rink a Baldenstein Suffraganeo Eichstetteni, vix plene defuncto suum simul Vicarium in Pontificalibus denominauit; praeuidens quale ornamentum allaturus esset Matri Ecclesiae, qui tantum attulerat Filialibus; Roma mire gauisa mitram, pedumque submittere posse, lubentissimeque ea munera largiente Illi, quem in sinu alumnum quondam doctissimum nutruerat. (i)

Anno igitur 1708, 29. Aprilis in Ecclesia S. Walburgae ab Episcopo suo assistentibus Abbatibus ad S. Georgium Augustae, & Blankstetteni (k) in Episcopum Diocleensem inauguratus; Canonicus ad Chorum S. Willibaldi, ac Praepositus Ecclesiae Collegiatae ad S. Nicolaum Spaltae 15. Nouembris inuestitus, (l) paulo post Episcopo Principi a consiliis intimis esse iussus, & Praesidens Concilii Ecclesiastici renuntiatus est. (m) Tanto iam in fastigio honorum, & laborum collocato quantum demum cunque sudoris tot officia elicuerint ADAMO; nunquam tamen a priuatis laboribus; praesertim si doctrinae suae, praeprimis sacrae, qua magno-pere valuit, eloquentiae documenta publica dare poterat, abhorruit. Orationes certe typis publicis exscriptae (n) tum Augustae Vindeliciae, tum Dillingae, tum aliis in locis ab Ipso habitae infallibilia plane tum excellentis facundiae, tum singularis doctrinae testimonia sunt, ADAMVM vix ullis vnquam laboribus fuisse fatigandum; quippe Sexagenarius iamiam iuuenili plane alacritate Ingolstadii anno 1725. conscendit Cathedram; cum templum Vniuersitatis tertium suae existentiae maxima solennitate celebras-

(h) Protocoll. Vicariat. Eichstett.

(i) Leonardelli in Dedicatoria Decis. pract. casuum P. I. 1747. 4. Edit. II.

(k) Annal. Collegii Herrieden.

(l) Acta huius Colleg. & Series Praepositor.

(m) Protocoll. Vicariatus Eichst.

(n) Recensentur in Calce.

brasset faeculum, ac tum oratione, & artificio & expolitione distincta, tum aliis functionibus pontificalibus hosce dies illustriores reddidit. (o)

Viginti ferme annis, quamdiu nempe Ioan. Anton. a Knoebel diui Willibaldi sedem occupauerat, molestum Vicarii Generalis onus; licet illud anno 1716. iam resignare voluerit, nisi Antistes contradixisset, (p) Eichstadii sustinuit. Hoc e viuis anno 1725. sublato, grauissimam hanc prouinciam Suffraganeus alii relinquendam esse existimans, in Capitulo non amplius, licet inuitatus, comparuit. (q) Exemit equidem Neoelectus Episcopus Franc. Ludouic. Schenkus durum hocce iugum ADAMI humeris; at paulo post grauiori longe sarcina oneratus est Augustae Vindlicorum. Vix enim anno 1729, a consecratione noui Antistitis Bambergensis, Frid. Caroli Schönbornii, cui cum Suffraganeo Herbipolensi, Dre Maier, astiterat, (r) Eichstadium, ac inde Augustam Bambergam reuersus fuerat; Alexander Sigismundus, Episcopus Augustanus, Comes Palatinus Rheni, post Dollbergii anno 1734. promotionem, digniorem, qui Clero suo vastissima in Dioecesi disperso maiori cura inuigilaret, Vicarium Generalem inuenire haud posse ratus, quam Ecclesiae suae Canonicum, ADAMVM NIEBERLEIN, Virum, qui 72. iam annos expleuerat, laboriosae huic dignitati praefecit. (s)

Satisfecit Serenissimi Praefulis sui votis Vir ad labores natus, etsi Ipse sacris decoratus infulis; acceptauit nouam dignitatem, talemque se gesit, ac si, annosus licet meritis ac laboribus, perpetuo tamen refloresceret in totius Dioecesis emolumentum & ornamentum. (t) Per 12. omnino annos omni cura, indefessa sagacitate, inuictoquo animo trium Episcoporum, Alexandri nempe Sigismundi, Ioannis Franc. Stauffenbergii, & Iosephi Haesiae Landgrauii, vices ita sustinuit, (v) vt quilibet venerabilis

X x 3

Se.

(o) Mederer Annal. Acad. Ingolst. T. III. pag. 172.

(p) Annal. Colleg. Herrieden.

(q) Eedem acta Herriedensia.

(r) Annal. Herrieden. Collegii.

(s) Leonard. Mayr Dioeces. Augustana pag. 40.

(t) Leonardelli in Dedicat. supr. cit.

(v) Mayr Dioeces. August. pag. 44.

Sencionis rerum peritiam, miram in agendo dexteritatem, eximiam prorsus virtutem, ac religionis zelum non potuerit non admirari.

Tandem assiduis laboribus, vigiliis, ac senio fractus, resignato prius anno 1745. Suffraganeatu Eichstettensi, ac Praepositura Spaltenfi, (x) sequenti mox anno, 1746. abdicavit se etiam molestiis quotidiannis Vicariatus Augustani; (y) duos reliquos, queis vixit, annos saluti animae suae consecrans; cum quinquaginta vix non saluti proximorum consecrasset. Mortuus est anno 1748. 86. annos natus, in summo templo Augustae Vindelicorum sepultus. Insigni apud summos & imos existimatione cominus & eminus efflorescens, nec non munificus virtutum suarum dispensator profuit, quibus potuit; nulli in conseruanda, & propaganda disciplina ecclesiastica postponendus. (z)

In excellentissimi Viri huius laudes excurrerunt;

- P. Corbinian. Khamm O. S. B. ad Ss. Vdalric. & Afr. Aug. Vind. Profess. in *Hierarchia August.* P. II. Colleg. pag. 220 — 21.
- D. Ioan. Mich. Schilcher Buchshemiensis Franco, Ss. Theol. Licent. in suo *Timotheo*, seu *Clerico Curato circa Restitutionem in specie* &c. quem Suffraganeo nuncupavit, Eiusque effigiem cupro affabre incisam praemitendam curavit. 1722. 8. Ingolst.
- P. Bonavent. Leonardelli S. I. in *Decision. practicis casuum conscientiae* &c. quas IOAN. ADAMO dedicavit. 4. 1747.
- D. Fr. Anton. Veith Bibliopola August. in *Bibliotheca Augustana* Alphabeto X. pag. 181. seqq. & XII. pag. 168. vbi Eiusdem epistolas ad Khammium datas recenset.

Monumenta, quae sibi viuis adhucdum statuit, sunt:

1. Conciones variae diuersis in locis ab Ipso habitae. e. g. *In solennitate saeculari, ab introducta in monasterium Ss. Vdal. & Afrae religione Benedictina* &c. 1712.
2. *Glor.*

(x) Elenchus Praepositor. Spaltenfium ad S. Nicol.

(y) Mayr Dioeces. August.

(z) Khamm Hierarch. Augustana I, c.

2. Glorwürdiger Ehren Triumph, oder Lobrede bey der Uebersetzung des heil. Martyr Coelestin in das Stift der Regl. Khorfrauen zu Marienstein. 1720. Fol. *Ingolst.*
3. In Solennitate Canonizat. S. Ioannis Nepom. in Ecclesia Cathedr. August. coram Sermo Episcopo Alexandro Sigismundo & Capitulo. 1729. — 2. Concion. Fol.
4. Aufmunterung des Geistes, d. i. Geistliche Ermahnungen, oder Profess, Predigen 24. an der Zahl. 4. Augsp. 1734.
5. Verschiedene Prozeßschriften. Fol.
6. Lobrede auf die Canonization der hl. hl. Alons und Stanislaus. Fol. 1727.
7. Lobrede zu Ehren Mariae de Victoria. 4. Ingolst. 1713.
8. Lob und Dankpredig auf das Jubeljahr der PP. Kapuziner in Eichstädt. 4. 1725.
9. Lob und Dankpredig auf das Jubeljahr der Einführung der Jesuiten in Eichstädt. 4. 1716.
10. Professpredigt auf 3. Gräfinnen im Kloster de Notre Dame. 4. Eichstädt. 1727.
11. Lobred auf den hl. Ignaz. 4. Eichstädt 1721. da Frenh. von Stein zu Rechenstein Domherr den Jesuiten zu Eichstädt die Kanzel verschafft.

O.

OETHAEVS Iacobus (OTTO) AA. LL. & Medicinae Doctor, Vniuersitatis Anglipolitanae Profesor, demum Medicus Cubicularius Principis & Episcopi Eichstettensis.

Northusia, antiquissima & immediata Rom. Imperii Ciuitas in Thuringia ad limites inferioris Saxoniae sita, IACOBVM nostrum Saeculo XVI. procreauit. A prima adolescentia Musis mansuetioribus consecratus, illarumque blanda & suauis societate in dies fasciatus magis, amabilissimum familiaritatis nexum cum illis appetiit, quem & nulla non die firmiorem reddere studuit. Humanioribus disciplinis perpolitus satis Erfordiam, Aca-

demiam tunc temporis celeberrimam, se contulit; vbi iis artibus erudiri voluit, quae omnem naturae cognitionem complectuntur; his eruditus, arti medicae omne tempus tribuit, animumque suum ab his studiis nunquam abduxit amplius. Vt itaque debitam virtutis & laborum suorum mercedem reciperet, Academia florentissima OETHAEVM suum suprema Medicinae laurea decorauit. Breui temporis spatio IACOBVS illustris Galenus erat, & peruulgata nominis eius fama, ita, vt Vniuersitas Erfordiensis illum inter Facultatis Medicae Profesores cooptarit. (a)

Gloria nominis eius in dies magis magisque crescente, quin longe lateque in Thuringiae finibus sese diffundente, ad remotos vsque Bauarot, eorumque vicinos penetrauit. Albertus Boiorum Dux, singularis ille Eruditorum cultor, anno 1567. OETHAEVM ad Academiam suam anglipolitana inuitauit inter facultatis medicae Profesores collocandum. (b) Paruit Vir doctissimus, Ingolstadium venit, & nomen suum Vniuersitatis Professorum Catalogo inferendum curauit. (c) Interea Vir omni litterarum genere excellentissimus (d) ab Episcopo Eichstettenfi, Martino a Schaumberg, in omnes Litteratos maxime beneuolo, Medicus aulicus constituitur, (e) vsque dum conscendendae in Academia Cathedrae locus esset. Conscripsit hoc interim spatio Medicus nobilissimus librum *de recto usu Medicinarum*, in cuius laudes eleganti sane carmine heroico Philippus Menzelius, quod figulus figulum non semper odio habeat, demonstraturus, excurrit. (f)

Honestissima haec inter otia, dum OETHAEVS amoenioribus Musis sacrificat, amantissima Conthoralis sua mortem, cuius e faucibus Ipse tot iam-

(a) Iam qua Doctor & Professor nomen suum anno 1567. matriculae Academ. Ingolstadii dedit. Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 303.

(b) Patet ex Epitalamio a Philipp. Menzelio OETHAEO dedicato Libr. III. Carm. pag. 244. *Albertus — — — Longinquis olim mandarit abusque Thuringis acciri — — —*

(c) Mederer Ann. Acad. ad ann. 1567. P. I. pag. 303.

(d) Hoc praedicato OETHAEVM honorat Rotmar. in Annal. Acad.

(e) Philipp. Menzel. iam anno 1569. in fronte carminis, quo OETHAEVM honorauit, *Medicum Aichstadiensem* adpellat, Libr. Carm. III. pag. 192. & 244.

(f) Libr. Carm. III. pag. 192.

iamiam praedas eripuerat, oppetiit. Maximo equidem moerore IACOBI animum tristitia haecce fata affecerunt; mitigauit tamen, & mentem suam a tristitia hac abduxit; dum anno 1569. aliam sibi nobilem aequae Eichstadii (g) sponsam selegit, alterasque nuptias & dignitatis & concordiae plenas contraxit, quas Philippus Menzelius digno profecto poemate celebrauit. (h)

Vix Hymenaeus Soleñitatis tedas extinxerat, ad vigilias academicas vocatur IACOBVS. Mortuus est 6. Martii 1570. Ioannes Agricola (Peuerle) Vniuersitatis Anglipolitanae Profesor Medicinae non ignobilis. Ad huius vacantem Cathedram IACOBVS OETHAEVS promotus est. Antequam lectiones medicas auspicaretur, orationem & sententiarum & verborum floribus conspersam, *De optima Medicorum secta*, habuit. Ast fidem, quam Academiae dedit, haud admodum diu integre coluit. Vix annus elapsus erat, quem attentissimis auditoribus consecrauerat, Vniuersitati Ingolstadtensi, blanditiis forte vxoris suae inductus, omnino valedicit, Eichstadiumque anno 1571. discedit; Medicus ibidem cubicularius Episcopi & Principis designatus. (i) Quantis autem hac in vrbe laboribus obrutus, quantique ab omnibus cuius demum cunque status hominibus aestimatus fuerit, Ipse in epistola ad amicum, saluberrimae huius artis Collegam, Schenkium nomine, indigitare videtur, cum Aulae, totius Cleri, & reliquae Reipublicae se medicationibus praeesse, & 7. Coenobiorum curam habere (k) scribat. Tot, tantisque Officiis depressus neutiquam, edidit librum sanis & aegris perutilem, qui tum officia sanorum, tum aegrorum, & illis assistentium concernit. (l)

Monumenta, quae indubitata doctrinae & eruditionis suae specimina posteritati gratisimae reliquit, sunt:

Y y

I. Grimo

(g) *Nympharum Almonidum verissima Margarita*. Menzel. in Carmine.

(h) Libr. III. Carm. pag. 244.

(i) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 330.

(k) Ioan. Schenkii obseruat. Med. Epist. 2. OETHAEI de anno 1585. d.d. 15. Iulii operi praemisfa.

(l) Loco citato Epist. 1. quae Schenkii obseruationes laudat.

1. Gründlicher Bericht, Lehr, vnd Instruction, von rechten und nützlichen
Brauch der Arzney 2c. Dillingen 1574.
2. Theses de Methodo Therapeutica &c. 4. Ingolst. 1569.
3. Oratio de optima Medicorum secta. Tom. I. Orat. Ingolst.
4. Oratio de laudibus Diaeteticae. ibid. Tom. III.
5. Obseruatio Medica de Testiculo in inguine latenti Herniae opinio-
nem facienti &c.
6. De officio sanorum, & aegrorum, tum etiam assistentium aegris.
Neque de meritis Viri fatis, nec anno vel die mortis plura explora-
re licuit.

OETHAEVS Iodocus, (OTTO) Iacobi Oethaei Germanus Frater,
Consiliarius Episcopi, & Principis Eichstettensis, Legum Doctor.

Natus circiter anno 1542. Northusiae ad omnem morum honestatem
educatus est. Emenso humaniorum litterarum curriculo Academiam Er-
fordiensem visitauit, Philosophiae, laudandarum omnium artium & parenti
& procreatrici sua studia donaturus. Magister artium liberalium hac in
Vniuersitate creatus, Ingolstadium perexit, vt hac in Academia Iuri Ci-
uili operam daret; vbi anno 1561. nomen eius matriculae Academiae in-
sertum fuit. (a) Septem omnino annos Iurisprudentiae tum sacrae, tum
profanae consecrauit; tandem anno 1568. in Iuris Doctorum ordinem
adlectus, ab Episcopo & Principe Eichstettensi, Martino a Schaumberg,
in Consiliariorum suorum Collegium cooptatus est. (b) Anno 1570. Con-
fortem thori sibi iunxit, quam Festiuitatem Philippus Menzelius carmine
heroico honorauit. (c)

Nec de hoc plura memorare possum prolixiori licet notitia dignissimo.

PHI.

(a) Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 131. a

(b) Idem loc. cit.

(c) Libr. III. Menz. Carm. pag. 249.

P.

PHILIPPVS A RATHSAMSHAVSEN, Ss. Th. Doctor, Episcopus
XXXIX. Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Ex nobilissima & perantiqua Familia de RATHSAMSHAVSEN, seu ROD-
ZENHAVSEN (a) in Alsatia Saeculo XIII. genitus, a prima adolescentia, vti
illius aetatis mos tulerat, in Abbazia Perisiensi (Peris) haud procul Col-
maria curis monachorum, sub statutis S. Bernardi militantium, a pientis-
simis parentibus concreditus fuit, vt solidam virtutem, & parem rerum
cognitionem tenello pectori implantaret. Postquam scientiae & vera pie-
tas cum PHILIPPO adoleuissent, reiectis ludicris, paedagogorum suorum
exemplo tractus Ipsus in melliflui Doctoris Statuta iuravit; breui com-
mendantibus Musis ad populum pro Concione dicere, nec non theologicam
conscendere cathedram ad erudiendos iuniores iussus. Vtroque munere
summa eruditione, nec minori laude functus Ss. Litterarum Doctor renun-
tius, (b) ac paulo post Abbatiali dignitate condecoratus est. (c)

Ita virtus, aliquo tempore sub modio latens, supra Candelabrum po-
sita breui integro Episcopatui, & Romano Imperio lucere coepit. Nam
cum anno 1306. Ecclesia Argentinensis suo viduata Pastore, Friderico de
Liechtenberg, de eligendo nouo concordare minime posset, ac inter plu-
res competitores per discordiam electos Rex Albertus summum huius Ec-
clesiae Scholasticum, Ioannem ab Ochsenstein, suum ex sorore nepotem,
ad infulas promouere desiderasset; Ioannem a Dierpheim Episcopum Eich-
stettensem, ac Cancellarium suum cum PHILIPPO, Abbate Perisiensi, vtrum-
que Virum in rebus agendis dexterrimum, Romam ad Clementem V. Pont.
Maximum misit, Sedem Argentinensem suis commendatitiis cognato suo
inter quatuor electos vindicaturus. (d) Ast sapientissimus Pontifex dissi-
dium sine offensione compositurus, vtroque Legato humanissime suscepto,

Y y 2

Ioa-

(a) Vid. Schöpflin Alsatia illustr. P. II. pag. 712.

(b) Vosius de Histor. lat. L. II. pag. 508.

(c) Pontificale Eichstett. apud Greiser. pag. 482.

(d) Guillimanni Episcop. Argentin. pag. 320. seqq.

Ioannem Episcopum Eichstettensem Argentorato, & Abbatem PHILIPPVM Eichstadio authoritate pontificia Praefulem dedit. (e)

Manuscriptum Bibliothecae nostrae, PHILIPPI Saeculo admodum propinquum, sequentia de hoc Episcopo narrat: — — der seins herkumens vnd geschlechtz ayner von Ragenhusen, vnd gedachtz Kunigs Rât (Rath) was. Als nun die zwen mit ierer Credenz gen Rom für den baupst kumen, vnd irer Comission lut der instruction so inen gegeben, fleyssig fürs gebracht hettend, da lud sy beyd der Baupst zw thysch, hie zwyschend het er seinen Kantzlern vnd schreybern enpfelch geben, zwu bullen mit angehengten pley zw schreyben vnd versyglen. Namlich in der ainen besgaubet er freywillig byschof Johansen von Eystet mit dem vacirenden byschtumb zu Strasburg, in der andern versach er disen Phylipum von Raganhusen, apt zu Beys, mit dem byschtumb zu Eystet als nun gemelte des Rômschen Kunigs legaten bei dem Baupst den Ymbis (forte Abschied) genommen, Vnd dz Gracias gesprochen Och jetzt von hof schayden wolhend, zoch der Baupst die bullen herfür vnd gab die ain so vber dz byschtumb Strasburg luter, des Kunigs Kantzler, die ander aber vber dz byschtumb Aystet disem Phylipo on alle pyt, Kosten oder bezallung des Paly fergket sy auch sunst mit andern mehr gnadē gar vāterlichen ab, vnd also kam diser phylipus gen Aystet. — —

Vix igitur PHILIPPVS solium Willibaldinum anno 1306. occupauerat, eodem adhucdum anno plures pagos Eichstadium inter, & Satrapiam Norimbergensem, contentiosos, ipfisimo Rege Alberto sententiam dicente, suo Episcopatui euicit. (f) Rege hoc proditorie trucidato, ac Henrico VII. Luzenburgico in illius locum suffecto, non minori hic PHILIPPVM obseruantia coluit; imo ipse ab eruditissimo Antistite inuitatus, Eichstadium cum Regina sua venire voluit anno 1309, (ff) vt & debito talem Praefulem honore prosequeretur, & simul Moderatorem pro filio suo, Ioanne, ex-
ora.

(e) Wharton in Append. ad Histor. litter Guielm. Caue Vol. II. pag. 12. ad fin.

(f) A Wölkern Histor. Norimberg. diplomat. T. I. Diplom. LXL. pag. 213. de ao 1306.

(ff) Chronicon. Anonymi Leobienfis ad hunc annum.

oraret. (g) Paruit vocanti Caesari doctissimus Antistes, ac eundem in Italiam sequutus est non sine pinqui cum fœnore, suo Principatui sensim ad-
 crescente. Confirmavit Henricus testamentum anno 1309. Gebhardi, vltimi comitum de Hirschberg furculi, sine prole decedentis in fauorem Eichstettensium factum; impetrauit ab eodem Imperatore anno 1311. oppidum Gredingen (h) cum omnibus appertinentiis, pluraque alia bona, (i) quae instituti nostri non sunt, Sedi Episcopali acquisiuit, eundem fautorem in inuictissimo Ludouico Bauaro Henrici in Imperio Successore expertus, in cuius praesentia anno 1316. sacra diui Deochari Abbatis Herriedae eleuauit ipsa in lapideo recondenda sarcophago, portione aliqua inuictissimo Caesari relicta. (k)

Nos famam PHILIPPI litterariam sequentes, quam sibi eruditione ac diligentia Catholicos inter & Protestanticos Scriptores peperit, diligentissimi simul ac eruditissimi Praefulis scripta gratisimae posteritati relicta recensamus.

I. Vita Ss. Willibaldi, Wunnebaldi, & S. Walpurgis. Item de S. Richardo Angliae Rege. Fol. C. Mbran. XIV. fol.

Hoc MSctum Hockerus (l) antiquius longe illo credit, quod P. Gretserus ex Bibliotheca aulica Eichstettensi de anno 1456. edidit anno 1617. sub titulo:

PHILIPPI Ecclesiae Eystettensis XXXIX. Episcopi de eiusdem Ecclesiae Tutelaribus S. Richardo, S. Willibaldo, S. Wunibaldo, S. Walburga &c.

Prodiit Vita S. Willibaldi lingua vernacula anno 1609. litteris Angermaierianis in 8. cum vitis reliquorum Dioeceseos Patronorum ex scriptis PHILIPPI Nostri cura Daudis Mörlin, Notarii & Archigramatei Gredingani, Ingolstadii cum praemisâ Dedicatione Ioanni Conrado a Gem-

Y y 3

min-

(g) Notata ex Pontif. Eichstett.

(h) Würdtwein subsidia diplomat. T. I. pag. 410.

(i) Cf. Falkenstein antiq. Nordgau pag. 172. seqq.

(k) Gretser. Obseru. L. II. pag. 370.

(l) Supplem. des Heilsbronn. Antiquitäten Schatz, seu Biblioth. Heilsbron. pag. 24.

mingen nuncupata; hic in eadem dicit, se ex exemplari latino, ac Casparo a Seckendorf dedicato, Ingolstadii excuso, hanc translationem adornasse. (m)

2. Vita S. Walpurgis Abbatisae Heidenheimiensis, seu potius Comentariorum in S. huius Virginis vitam, quem scripsit rogatu Annae (n) Hungariae Reginae, Alberti Romanorum Regis filiae. Hunc ex fufioribus Wolfardi Hasenriedani commentariis contexuit. (o) Epitomen quamdam postea alius concinnauit, quam Ingolstadii in lucem prodire iussit Petrus Steuartius. (p)
3. Dni PHILIPPI Eyfettensis Episcopi de postulando Deum Fol. XXXI. pag. (q)
4. Eiusdem in Psalmum IV. Commentarius Fol. XLII. (r)
5. Eiusdem Commentarius super Pater noster. (s)
6. Eiusdem Homilia super Euangelium: Intrauit Iesus in Castellum &c. (t)
Hanc nuncupauit Episcopo Tridentino, Dedicationem suam ita exorsus: *Reuerendissimo Patri Fratri ac Domino Dn. magne dignitatis Fratri multe caritatis patri sancte honestatis Domino H. dei gratia Tridentino Episcopo &c.*

Haec opuscula, quae tempore a curis Episcopalibus residuo concinnauerat, PHILIPPVS Noster, memoriam Eius in Benedictione, etiam apud A catholicos conseruant. (v) Ioannes Eckius certe suis in orationibus in laudes eruditae Nobilitatis factis, doctissimis adnumerare Viris PHILIPPVM minime dubitat. (x)

Obiit anno 1322. 25. Februar. cum 16. annis pontificales infulas cum omni honore & Principatus sui incremento gestasset, in Choro S. Willibaldi ad dexteram ingressus sepultus. (z) PIRK.

(m) Mörlins Leben des hl. Willibalds.

(n) Wharton in append. ad Caue Histor. litterar. Vol. II. pag. 12. ad fin.

(o) Vossius de Histor. latin. L. II. pag. 509.

(p) Hen. Canisii antiq. Lection. T. IV. pag. 560. Bollandist. T. V.

(q. r. s. t.) Continentur in Biblioth. Heilsbronn. Cf. Hocker loc. cit. pag. 10.

(v) Cf. Olearius Biblioth. Scriptor. Eccles. T. II. pag. 89. Oudin. pag. 587.

(x) In addit. Orat. I, in laud. erud. Nobilit. & Marchion. Brandenburg.

(z) MStum Biblioth. Rebdorf. supra citat.

PIRKHEIMER Ioannes I. V. D. Episcopi & Principis Eichstettensis,
Wilhelmi a Reichenau, Cancellarius.

Celeberrimus iste Saeculi XV. Iurisconsultus ex nobili famigeratoque PIRKHEIMERORVM stemate, Norimbergae clarissimorum, in eadem ciuitate genitus, Patrem habuit Conradum insigne prorsus Imperialis huius vrbis decus; doctrina & multifaria eruditione in integra Republica longe excellentissimum. (a) Paternae virtutis, felicissimi ingenii, aliorumque naturae donorum haeres fortunatissimus, in quem quantumque Virum reiectis ephebis euasurus esset, in ipsa iamiam adolescentia, obscura minime indicia dedit. Suprema Doctoratus laurea in vtroque iure a Professoribus Patauinis, quibus in ipso studiorum curriculo se ad maxima negotia natum esse demonstrabat, anno 1465. decoratus, breui temporis interuallo cum in patriam redux factus esset Summorum Imperii Germanici Principum amorem; imo existimationem haud vulgarem singulari sua eruditione sibi conciliauit. (b)

Vix anno 1467. in vrbe patria ad dirigenda, ordinandaque Senatorum consilia, inclitaeque Reipublicae iura defendenda constitutus; a Wilhelmo a Reichenau Episcopo Principe Eichstettensi ad locum Residentiae suae, qua par erat humanitate, inuitatus est, vt a secretioribus sibi consiliis esset. (c) Paruit Doctissimo vocanti Principi Vir doctissimus, ac amplissimus, exoptatissimam cum tali Principe consuetudinem ex animo sibi gratulatus, oblatumque sibi honorem acceptauit, domicilium suum Eichstadii, non procul ab hospitio ad Coronam auream dicto, quod modo tinctoris est (d) Eichstettensibus nulla unquam obliuione delendum, figens, in quo etiam Bilibaldum suum, dignissimam plane parente suo prolem, genuit. Honorifico hoc in munere PIRKHEIMERVS singulari sua in expediendis negotiis, quomodocunque etiam arduis, dexteritate,

&

(a) Pr. Will. Nürnberg. Gelehrte Lexik. Th. 3. S. 182.

(b) Idem loco citato.

(c) Idem loc. cit.

(d) Ex copia liter. emption.

& admirabili in largiendis consiliis prudentia Principis sui animum sibi ita deuicit, vt Wilhelmus IOANNEM suum non veneratus solum; sed & cognationem cum illo spirituales contrahere, leuando nempe e sacro fonte anno 1470. filium suum Willibaldum, suumque in scriptis Patrinum appellare optimus Princeps non fuerit dedignatus. (e)

Ast eruditionis & nominis fama excellentissimi Viri breui in vicinas oras sese diffundente, Eichstadii latitare haud amplius PIRKHEIMERVS poterat; transactis namque inter Eichstettenfes aliquot annis Albertus Bavariae Dux, de tanti Viri in componendis negotiis, meritis edoctus satis, iisque captiuatus IOANNEM Monachium vocauit, aegerrime a Wilhelmo Principe dimissum. Diuersis inde in Europae prouinciis legationibus functus, Sigismundum Archiducem Austriae suauissima eloquentia, & admirabili intellectu ita fascinavit, vt ille nil magis, quam PIRKHEIMERVM suae aggregare aulae optaret; tentatis omnibus hoc thesauro potiendi remediis, parumque proficientibus tandem in hoc Duces, dum inter vtrumque arctissima necessitudo intercederet, concordarunt, vt IOANNES duobus simul Principibus sua officia consecraret; per 6. nempe menses Monachii, per reliquos Oeniponti commorando, & Vtrique grauisimis consiliis assisteret. (f)

Ad difficillima ab vtroque Principe negotia adhibitus; imo etiam coram Regibus comparere iussus, commissam sibi spartam more solito ita confecit, vt ducum suorum votis abunde satisfecerit. (g) Ad annum vsque 1497. domui austriacae, & bavaricae diuisis curis indefesso labore ac vigilantia operam suam praestitit; cum tandem aulae deliciis ad nauseam vsque gustatis delicato sese hoc munere abdicauit; Norimbergam reuersus tum vt patri adhuc viuenti in oeconomia domestica, tum vt Reipublicae suae saluberrimis consiliis adesset. (h) Defuncto demum Genitore suo Conrado re-

(e) In libello aliquo ex Cancellaria Eichstett. titulari authographo lego: *In Pirkheimer: Vnsern Gevattern vnnnd Räte 2c. 2c.*

(f) Will loc. cit. Goldast. in Willib. Pirkheim. oper.

(g) Idem loc. cit.

(h) Will. loc. cit.

rerum caducarum satur raro exemplo ordinem Minorum S. Francisci ingressus, Presbiterque ordinatus (i) mense decembri 1501. ad aeterna gaudia commigravit. (k)

Liberi, quos mundo genuit, sunt: *Billibaldus*, *Charitas*, & *Clara*, vtraque Faemina doctissima; vtraque ad S. Claram Norimbergae Abbatisa; vtraque editis faecunda scriptis; *Sabina* & *Euphemia*, vtraque in monasterio O. S. B. in Bergen ad S. Crucem haud procul Neoburgo Abbatisa, & *IULIANA* Martino Geudero Senatori Norimbergensi desponsata. (l)

PIRKHEIMER Willibaldus Senatorii Ordinis in inclita Norimbergensium Republica Vir amplissimus, & grauisimis in rem litterariam meritis longe celeberrimus, Maximiliani, & Caroli V. Impp. Confiliarius.

Cunas WILLIBALDO Eichstettensis nostra ad Almonium ciuitas dedit, (a) vbi 5. Decembris 1470. natale solum; Parentes Ioann. Pirkheimerum Principis Confiliarium, & Barbaram Löffelholz; Patrinum ipsum Wilhelmum a Reichenau, Episcopum Principem Eichstettensem, (b) nomen vero in sacra lympha WILLIBALDI a Dioecesis nostrae fatore D. Willibaldo natus est. (c) Excellentibus a prodiga natura donis ornatus nihil stimulan- te parente intentatum reliquit, vt illa diligentia & labore in dies exco- leret magis. Postquam inter Musas adoleuisset, & exercitiis, quae Nobilium sunt, imbutus esset; Patrem, cum Eichstadio valedixisset, bauaricis austriacisque legationibus fungentem, vt animum magis magisque exornaret, comitatus est. (d) Cum annum aetatis 18. attigisset, ad Principis Eichstettensis au- lam

Z z

lam

(i) Kil. Leib. in apolog. status relig. pag. 170 b. vbi IOANN. PIRKHEIMERVM optime nosse scribit.

(k) Will. l. c. Detters histor. Biblioth. und das daselbst befindliche Necrologium des Franiscaner Klosters Th. II. S. 72.

(l) Will. Lexicon. pag. 184. & 197.

(a) Kil. Leib. in Apolog. Status religiosi pag. 170. b & testimonium baptism. vnde errant Hocker, Blainville, Menke, aliique, qui illum Norimbergae natum scribunt.

(b) Ex libro titulari Cancell. Eichstett.

(c) Kilian. Leib. loc. cit.

(d) Will Nürnberg. Gelehr. Lexik. Th. 3 S. 185.

lam misus, ut aulae etiam mores cognosceret, eiusdem militiae adscribi petiit, quo quidem vitae genere maximam patriae suae operam nauauit. Accidit quippe eo tempore, ut Wilhelmus plurimis vrgeretur hostibus, qui latrocinando, & praedas agendo improuisas potius, quam iustum & indictum bellum inferendo, prouinciam ipsius quotidianis incursionibus infestarent, & deuastarent. Ibi se WILLIBALDVS equestri militia per biennium ita exercuit, ut non minus apud hostes cognitus, quam Episcopo, Domino suo, carus & acceptus esset. Nullo se defatigari labore permittebat, non inedia, non vigiliis; nullum declinabat onus, nullum periculum. (e)

Post duorum annorum lapsum suasionibus votisque genitoris sui satisfactorius Marti valedixit, Palladique sua sacrare officia voluit. Ad paduanam igitur Vniuersitatem misus, ut Iurisprudentiae sua donaret studia, patrisque vestigia sequeretur. (f) Ast parentis vota eludens, aliis se potius scientiis, linguae praesertim graecae ac hebraicae, philosophiae, oratoriae, & historiae, quam iuridicis totum deuouit. (g) Tribus hac in celeberrima Academia commoratus iucundissima haec inter otia annis a patre reprehensus est, quod nimium operae in graecum idioma sibi nunquam profuturum impenderet; (h) quare Ticinum famosissimis tunc temporis Iuris Profesforibus, Iasone Mayno, Ioan Paulo Lancelloto, & Philippo Decio notissimum perrexit, (i) duplicato labore Iurisprudentiae insudaturus; mathematicis tamen, astronomicis, theologicis, imo & medicis simul disciplinis hoc in loco ita degustatis, ut qua data occasione de his cum quolibet artis perito abs vlla scientiarum suarum ignominia confabulari didicerit. (k)

Septem inter Italos annos transegit, qualibet ciuitate Iuuenis doctissimi merita erudita suspiciente, sibi que de PIRKHEIMERI aduentu gratulante,

(e) Rittershus. in Vit. Willibaldi PIRKHEIMERI eius Opp. praefixa Nicerons Nachricht. Th. 14. S. 295.

(f) Nicerons Nachricht. Th. 14. S. 296.

(g) Kil. Leib Annal. maior.

(h) Rittershus. loc. citato.

(i) Will. Mürb. Gelehr. Lexik. loc. cit.

(k) Nicerons Nachricht. l. c.

te, & cum Viris huius nationis celeberrimis arctissimo certe amicitiae vinculo iunctus est, qui non solum eius doctrinam, ingenuosque mores, sed etiam miram in animanda cithara suauitatem ac dexteritatem admirati sunt. (l) Inde a genitore iam in patriam reuerso Norimbergam circa annum 1497. reuocatus, de feligendo vitae genere deliberare coepit; nihil magis quam in italia Iuris insignibus coronari, aulamque Maximiliani Imperatoris sequi exoptans; sed a Patre, qui delicias aulae ad nauseam vsque gustauerat, dehortatus, desponsata sibi vxore, Crescentia, ex nobilissimo doctissimoque Rieterorum de Kornburg genere orta, (m) in Senatum Reipublicae Norimbergensis adplaudentibus ciuibus cooptatus est. Vix inter Senatores receptus tam praeclara sapientiae, doctrinae, ac dexteritatis in rebus agendis specimina dedit, vt Respublica WILLIBALDVM non solum diuersis ad Principes Imperii legationibus fungi suo nomine; sed etiam copiis auxiliaribus Imperatori Maximiliano contra Heluetios misis praeficere voluerit. (n)

Strenuum adeo ac circumspectum hoc in bello ducem simul ac prouidum politicum egit, vt Maximilianus PIRKHEIMERVM consiliarium suum creare; rescriptum ad rempublicam officio & beneuolentia refertum, quod Senatui gratias, & egregii Belliducis laudes singulares narraret, mittere; imo pluribus epistolis WILLIBALDVM suum honorare (o) inita pace non fuerit dedignatus. (p) Tot tantisque praestitae virtutis testimoniis ornatum Senatus Populusque Norimbergensis non potuit non debitis cumulare praemiis, quae aliquorum inuidiam, virtutis comitem, concitarunt; quin illam sua modestia comprimere potuerit. Quare repetitis telis, quae prima quidem fronte ridere & declinare sua prudentia PIRKHEIMERVS nouerat, expeditus; tandem pluribus molestiis ac taedio adfectus a dignitate senatoria sese auocauit. (q) Aegre admodum a sanioribus Magistratus

Z z 2

mem-

(l) Will. loc. cit.

(m) Idem loc. cit.

(n) Nicerons Nachr. S. 297.

(o) Maximiliani Imp. ad Pirkheim. epistolae reperiuntur in Opp. Pirkheim.

(p) Nicerons Nachr. loc. cit.

(q) Will. Gelehr. Lexik. a. n. D. Nicerons Nachricht.

membris huic postulationi satisfactum; continuatae tamen petitioni annuere, Virumque amplissimum suo e Collegio dimittere debuerunt, haereditate paterna omne damnum inde natum copiose satis Illi refarciens. (r)

Curis Senatoriis solutus PIRKHEIMERVS cum Musis sibi longe amoenioribus in gratiam rediit; comparando libros vbi demum cunque editos, eosque selectissimos nulla vnquam pretii habita ratione; vertendo Patres graecos in latinum, & vernaculum idioma, authoresque clasficos; continuando cum amicis doctissimis commercium epistolicum, diversosque authores eruditissimis commentariis illustrando; (s) Ast praemature dilectissimae Coniugis, anno 1504. fato, quae nunquam alias raro exemplo, nisi sua morte, maritum turbauerat, (t) turbatus valde, gratioribus litteris denuo remittere nuncium cogeatur, in Senatum iterum receptus, protestationibus omnibus nihil proficientibus. (v) Senatoribus secundo aggregatus pristina, eaque grauissima sustinere munia debuit; nunc comitiis Imperii Coloniae congregatis nomine Reipublicae interesse; nunc loca ad ineunda foedera destinata visitare; nunc conuentus Circuli franconici eiusdem nomine frequentare rogatus; vbique luculenta, & noua doctrinae, stupendae praesertim memoriae ac eloquentiae suae specimina dedit. (w)

Ringenti secunda, imo & tertia vice, inuidiae cedere, ac Senatui valedicere volens, minime vero exauditus, a longioribus tandem itineribus pro bono Reipublicae suscipiendis ob nimios podagrae chiragraeque dolores, quos sibi ob vitam forte ordinatam minus contraxerat, (x) dispensatus est, & denique ab ordinario Senatus consessu; sacratioribus tantummodo conciliis grauioribusque negotiis dilucidandis, vt interesset, fla-

(r) Idem loc. citato.

(s) Gefner Biblioth. vniuersal. pag. 247.

(t) Crescentiae Epitaph. a WILLIBALDO compositum.

(v) Nicéron's Nachricht. S. 299. Will. loc. cit.

(w) Will. loc. cit.

(x) S. Albrecht Dürers Briefe an Pirkheim. in H. v. Murrs Journal Th. X.

flagitabatur, haud communibus ideo a senatoribus praemiis donatus. At tranquillitatem, quam ardentibus adeo votis concupierat, minime inuenit PIRKHEIMERVS noster. Vix enim a laboribus ciuilibus respirare coeperat, maioribus longe sese innodatum molestiis vidit, cum ob firmum nimis cum nouioribus Doctoribus Familiaritatis nexum a Doctore Eckio excommunicationis vinculo ligatus fuit, quo idem officio, vicario Papae nomine, functus est. (z) Resipuit autem breui PIRKHEIMERVS, & Scheda appellationis ad Leonem X. P. M. anno. 1520 Scripta (aa) sese purgavit, ab eodemque Eckio Fidelium communioni restitutus est.

Vnicam amplissimi Viri epistolam ad Kilianum Leibium nostrum, testem certe oppido legitimam, datam, quae intima PIRKHEIMERI sensa circa Religionem aperiet, hic adponere iuuat.

„Quemadmodum silentium tuum nimium non parum mihi fuit molestum, ita
 „litterae tuae omnem penitus absterferunt suspicionem, ob quam videbaris tamdiu
 „tacere. Etenim si me ob Luteranifinum litteris tuis indignum iudicasses, plane iniurius fuisses. Non inficior, sub initium mihi visum non omnia Lutheri fuisse vana,
 „dum nec alicui bono viro tot errores, totque imposturae, quae paulatim in religionem christianam influxerunt, placere potuerunt. Sperabam itaque, tot
 „malis remedium aliquando adhiberi posse; sed longe deceptus fui; nam nondum
 „extirpatis prioribus, longe intolerabiliores ingruere errores, adeo, ut priores ludus viderentur. Paulatim igitur me subducere cepi, & quanto diligentius cuncta obseruabam, tanto exactius veteris anguis insidias deprehendi, unde & in me a quam
 „plurimis impetus factus est nonnunquam. Tanquam euangelicae veritatis desertor a
 „plerisque blasphemor, quoniam tot apostatarum tam virorum, quam mulierum displicet libertas nequaquam Euangelica, sed diabolica, (bb) ut de aliis innumeris
 „viciis taceam, quae omnem fere pietatem & charitatem extinxerunt. Lutherus vero
 Z z 3 „ ipse

(z) Will. loco cit. Eiusdem Münzbelustig. Th. 1. S. 341. Heuman. comment. Isagog. pag. 89. Quid ipse Pallavicini de toties repetito Eckli anathemate in Germania senserit consul. Eiusdem Hist. Conc. Trident. L. I. C. XX. n. 2.

(aa) Inter PIRKHEIMERI Opp. a Goldasto edita. Francof. anno 1610. Fol.

(bb) Quid de apostatis iudicauerit vid. seine deutsche Reimen in Waldaus Beiträg. zur Geschicht. der Stadt Nürnberg B. 1. Hft. IV. S. 254.

„ ipse nequaquam linguae petulantia, & procacitate abscondit, quid habeat in corde adeo
 „ ut plane insanire, vel a malo doemonio agitari videatur. — — (cc)

Ex sola hac epistola anno 1529. scripta, etsi plura longe eiusmodi testimonia (dd) adduci possent, luculenter satis patet, P. Gretserum Historiographum Eichstettensem de Conciue nostro male admodum iudicasse, dum scripsit de illo: (ee) Id quidem WILLIBALDO huic euenit.; dum spretis Zwinglio & Oecolompadio totum se Luthero dedit, cum anno subsequenti iamiam viuis excesserit. Errantem quoque sequutus est eiusdem societatis & temporis scriptor Conradus Vetter in Apolog. PIRKHEIM. pro monast. Virg. S. Clarae Norimbergae germanice ab eo versa ao 1614. Ingolst. 4. Ipse etiam in litteratissimo opere: *Huttenus delarvatus* dicto, Weislingerus C. VII. §. 5. pag. 319. Aliae id quoque Epistolae ad sorores, & filias suas Moniales scriptae euincunt, citatos authores mitius longe de WILLIBALDO iudicium ferre debuisse.

Sex PIRKHEIMERVS liberos genuit, vnum filium in iuuentutis flore defunctum, & 5. filias, e quibus duae in monasterio ad S. Claram Norimbergae, & vna in Bergen O. S. B. profesae erant. Quatuor ante obitum suum annis, 1526. nempe, etiam Carolus V. Imp. suis PIRKHEIMERVM Consiliariis adscripsit, eiusque Familiae singularia plane priuilegia, libertatesque indulgit. Tandem meritis tum circa orbem litterarium, tum circa Rempubicam suam cumulatus anno 1530. 22. Decembr. diem supremum obiit in coemeterio S. Ioanni sacro cum insignibus Familiae, qua stirpis huius celeberrimae Surculus vltimus, sepultus; vbi hoc legitur Epitaphium aeri incisum:

BILIBALDO PIRKHEIMERO Patritio ac Senatori Nuremberg. Diuorum Maximil. I. & Carol. V. Augg. Consiliario, Viro utique in praeclaris rebus obeundis Prudentissimo, Graece iuxta ac latine Doctissimo,
 Co.

(cc) Kil. Leib. Verantwortung des Klosterstands S. 170. b

(dd) S. Kiederers Beitrag zu den Reformations Urkunden S. 23. S. 123. Vergl. PirKh. Brief an Joh. Escherte in H. v. Murrs Journal Th. X. S. 36. Waldaus Beiträge S. 247. — 49.

(ee) Eiusdem Catal. Episcopor. Eichstett. pag. 520.

Cognati, tamquam stirpis Pirckeymerae ultimo dolenter hoc S. P. Vix. ann. LX. d. XVI. obiit d. XXII. mens. Decembr. anno Christianae Salutis MDXXX. virtus interire nescit.

Quoad edita a PIRKHEIMERO opera consulat. Willius in Nürnberg. Gelehrten Lexikon Th. III. S. 184. seqq. Nicerons Nachricht. Th. 14. S. 294. Quoad commerita Encomia Museum Muzzuchellianum. T. I. Tab. LII. pag. 233. Quoad Monetas in Eius memoriam cufas Will. Nürnberg. Münzbelustigungen Th. 1. S. 337. St. 43. vbi Eiusdem Effigies conspicitur.

Heumanni Documenta litteraria varii argum. salique quam plurimi, qui de germanici huius Xenophontis laudibus disseruere.

PIRKHEIMER Thomas Iur. Vtriusque Doctor, Summus Praepositus Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis, & Sedis Apostolicae Protonotarius.

Secundo Saeculi XV. decennio ex celeberrima PIRKHEIMERIANAE gentis familia, Patriatu apud Norimbergenses inclita, ortus est THOMAS noster. Singulares animi dotes ab auis iamiam haereditas indefesa plane industria illustriores in dies reddere studuit. Linguae latinae elementa edoctus, perlustratisque scholis inferioribus iuri pontificio ita infudavit, vt breui interuallo ad Licentiatum promotus fuerit. (a) Vix primam, Sacerdos ordinatus, immaculatam litauit hostiam iam Parochus in Rossfall, pago Satrapiae Cadolzburgensis in Marchionatu Onolzbacensi, creatus, (b) & sub idem tempus, anno nempe 1452, Paroecia ad S. Laurentium Norimbergae ipsi regenda concredita fuit, (c) quam ad annum usque 1454. non sine eximiis suorum encomiis tenuit.

Creuit interea THOMAE PIRKHEIMERI nominis fama, arctiorique continuo cum viris eruditissimis, ac nobilissimis familiaritatis vinculo iunctus est.

(a) Christ. Scheuerl in Epist. ad Charitatem Pirkheimerin, Abbatiss. S. Clarae Doctiss.
 (b) Stieber Hist. Topograph. Nachricht. vom Markgr. Onolzbach S. 677. Not.
 (c) Will's Nürnberg. Gelehrte Lexik. Th. 3. S. 184.

est, quod in dies singulari eruditione ac doctrina firmitus reddidit. Eminebat hos inter Aeneas Syluius Piccolomini, Friderico Imperatori a secretioribus consiliis, & paulo post sub nomine Pii II. Summi Pontificis multo illustrior. Hic de THOMAE NOSTRI excellenti doctrina, aliisque qualitatibus praecipuis instructus satis, Illum *Pontifici Nicolao, utpote virum doctum, spectatum, & Caesari Friderico, conciuibusque gratum, commendandum putauit.* (d) Huius certe operantibus commendatitiis Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis Summus Praepositus creatus est (e) anno 1454. post mortem Ammani, abdicata prius Parochia Laurentiana, receptaque in lure utroque suprema laurea.

Quatuor autem tantummodo annos Eichstadii hac in dignitate commoratus Ratisbonam, nescio quibus impellentibus causis perrexit anno 1458. Canonatu suo in Ecclesia Cathedrali, quo iam diutius potitus erat, fruiturus; vbi breui Custos Ecclesiae constitutus est exigentibus ita insignibus prorsus THOMAE meritis. Ne autem excellentissimi eiusmodi Viri nomen Eichstadianis in oris omnino intermoreretur, eiusque memoria in benedictione maneret, anno 1464. Praepositus antiquissimae, & insignis plane Ecclesiae Collegiatae ad S. Vitum Herriedae, Cathedrali Eichstettensi aetate & meritis parum inferiori, a Summo Pontifice, Pio II. amico ad aras adhuc fidelissimo, nominatur, (f) quam dignitatem nouam ad annum vsque 1490. retinuit.

Interea Ratisbonae anno 1465. electioni Episcopi Principis Henrici III. de Asperg, (g) ac paulo post Parochiam in Kellhaim, ciuitate inferioris Bauariae ad Danubium ab Abbate Ord. Cisterc. Monasterii Fontis Salutis (Heilsbrun) sibi collatam regendam, forte per vicarium, suscepit, eidemque pluribus annis praefuit. (h) Tandem anno 1512. octogenarius Ratisbonae mortuus est. (i)

RAEM

(d) Christ. Scheuerl in Epist. ad Charitat. Pirkheimerin.

(e) Elenchus Praepositorum Cathedr. Eccl. Eichst.

(f) Elench. Praepositorum Herriedens.

(g) Oeffele Scriptor. Rerum boicar. T. I. pag. 223. a.

(h) Patrit. Dallhamer Document. Canoniae Rhorensis pag. 84. item Monum. Boica T. XVI. pag. 231 — 33.

(i) Conf. Will's Münzb. Münzbelust. Th. I. S. 339.

R.

RAEM Erhardus Praepositus Infulatus natus Collegiatae Ecclesiae ad S. Ioann. Bapt. in Rebdorf, & Abbas Lateranensis.

Nasenfelfii, oppidulo in ditione Eichstettensi ad Schutteram, vbi aliqui mediæ æui Scriptores vetus Romanorum aureum stetisse volunt, anno 1675. in lucem prodiit. Pater, Episcopi Principis Eichstettensis Granarius, ac subditorum huius Satrapiae Iudex strenuus, ac Mater, vterque honestissimi, nil magis quam filium ad omnem vitæ christianæ normam, ac perfectam morum honestatem educare curarunt. In sinu igitur parentum ingenue, ac praeceptis saluberrimis institutus, in academico Gymnasio Eichstettensi inter primos suæ ætatis maturuit, ac in Villa Vitis fructus vberimos, eosque amplissimos protulit. A primo namque vitæ religiosæ tyrocinio eae ex hoc Iuvene & naturæ, & gratiæ dotes eluxere, vt nemo non iam tum auguraretur, ERHARDVM, vti ad altiora natum, factumque, ita haud dubie successu temporis supremos honorum, dignitatumque gradus conscensurum.

Absoluto, cum insigni sui quoad omnia commendatione, tyrocinio, litteris sublimioribus admotus spes, quas Collegium de ipso amplissimas concepit, non parum adauxit; adeo enim a sacro religiosæ disciplinæ rigore, regularum obseruantia, ac sedulo virtutum exercitio nihil remisit, vt potius conceptum in sanctioris vitæ primordio pietatis feruorem nouo itentidem ardore inflammaret. Ea porro in litterarum palæstra constanter dedit singularis industriæ, capacissimi ingenii, ac eminentis profectus specimina, vt Philosophiæ, & Theologiæ Cathedram in studio domestico decorauerit.

His tam speciosis virtutis, & doctrinæ ornamentis conspicuum, mirum vtique non est; si superiores honoratioribus propediem officiis adhibuerint; Ipse autem eorundem expectationi adeo non defuerit, vt eandem, si non superauit, certe ad apicem impleuerit Professor Theologiæ

faecundissimus idem, ac nouitiorum director rigidissimus. Rigore hoc insuper habito cunctorum venerationem, omniumque animos occulta, suauisque violentia ita rapuit, vt non multo post eo promotus sit, quo illum benignissimum Numen aeterno consilio destinauerat. Vix enim Wunibaldus infulam vltro deposuerat, protinus omnium propemodum oculi, animique hunc Successorem secundissimis auspiciis designarunt,

Suscepit etiam sacratiores hasce fasces ERHARDVS anno 1711, & vltra 20. annos felicissime tenuit. Prima ab admissi regiminis primordio Ipsi cura fuit, vt viuum se absolutissimae virtutis ectypon exhiberet, subditosque ad eundem tramitem suo exemplo inuitaret. Probe enim nouerat doctissimus Praeful, minus rite eum Praepositum agere, qui non sit lucerna ardens simul, & lucens, quae & in via perfectionis caligantes boni exempli illustret lumine, & diuinae gloriae zelo tepidos aliorum inflammet animos. Vnde laudatissima illa liberalitas originem traxit, qua large eum in finem sumtus suppeditabat, vt sui pariter in litteris excelleret, optime gnarus, quam grande non modo ornamentum, sed etiam emolumentum religiosae familiae reciperent; si praeter virtutis exercitia etiam litterarum studia efflorescerent, ac desidiae deditos non tam communitati, quam sibi ipsis tristissimo oneri fore. Eundem in finem Bibliothecam nouis libris copiose instructam, meliorem in formam redegit, ac anno 1719. viuis coloribus illustrandam curauit. (a)

Vt suum in Confratres amorem testaretur magis, munifica plane, ac per annos complures tot molestiis inexhausta patientia totam Collegii nostri fabricam, vt illi comodius habitarent, de nouo a fundamentis splendide extruxit, vltra quadraginta florenorum millibus, quin tamen aerarium exhaustum fuerit, haec in aedificia expensis, atque vt aedificando lapides non destrueret, sed magis suos aedificaret fratres; numerum eorum laudem diuinam canentium, ac Deo vnice seruientium auxit, vt insigne sibi praedicatum noui Fundatoris, ac Restauratoris (b) Collegii inde pepererit. Diu.

(a) Hirschings Denkwürdigk. für Länd. u. Völkerrunde Th. 1. S. 306,

(b) Lapis sepulchralis.

Diuturnas admodum, grauisissimasque controuersias cum Episcopo Principe Eichstettensi, exemptionem nostram, aliasque praerogatiuas infestante habuit, Romae inde sopitas; ERHARDO triumphante, & causam ad refundendas vsque expensas euincente.

Non summorum tantum, sed & infimorum iudicio in tota late vicina ob amoenissimam suam regendi methodum, suauissimam affabilitatem, admirabilem doctrinam ac eruditionem, singularem rerum experientiam, & vere paternam erga omnes charitatem absolutissimi Praefulis idea adpellatus. Etsi tot, & toties aduersarios suos vicisset, mortem tamen vincere non potuit; apoplexia namque 14. Augusti tactus, non tam annis, quam meritis grauis, 57. aetatis anno, cum 20. annis & 9. mensibus summa laude praefuisset. 1732. iter aeternitatis ingressus est, in Ecclesia nostra sub lapide eius effigiem referente, hacque inscriptione notato sepultus:

Ao. 1732. 14. AVG. OBIIT RMVS & AMPLISSIMVS DNS D.
ERHARDVS RAEM 7^{mus} PRAELATVS INFVLAT⁹. ÆT. 57.
PROFESS. 36. SACERD. 33. PRAESVL. 21. HVI⁹ MONRII
SINGVLAR. RESTAVRATOR. REQ. IN PACE.

RAYMVNDVS ANTONIVS Comes a STRASOLDO LXVI. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Graecii in Stiria anno 1718. 29. Aprilis mundum ingressus, pientissimorumque Parentum cura potissimum ac vigilantia prima Religionis principia doctus, reiectis nondum ephebis, luculenta fatis iamiam specimina dedit, se non vulgare aliquando illustrissimae familiae suae Decus esse futurum. Ipsi profecto Coelites suas cum Parentibus curas pro optimae spei paruulo coniunxisse videntur; cum enim aliquando RAYMVND. ANTONIVS concessa inter otia acum prouide minus deglutiendo copiosum iamiam excrearet sanguinem, suamque venerandae Matri confiteri incuriam erubesceret; ingrauescente illa malo, frustraneisque Medicorum con-

filiis fatentem tandem filium Beatissimae Virgini de Consolatione dictae, ac extra Graecii moenia Thaumaturgae, obtulit, factoque voto altero mox die pristinae restitutum sanitati ad templum Beatissimae sacrum misit, vt & debitas pro beneficio ageret gratias, & satisfaceret voto. (a)

Humaniores vixdum emensus scholas, anno 1734. a Comite de Schrat-tenbach, Archiepiscopo postmodum Salisburgensi, tunc Turnario prae-
bendam & canonicatum in Cathedrali Eichstettenfi ex obitu Caroli Emerici L. B. ab Hagen vacantes impetrauit, praestito 28. Iulii consueto homa-
gio. (b) Romam interea, vt scientias theologicas & Canonicas pro inge-
nii sui felicitate imbiberet, profectus, iis absolutis, multiplici eruditionis
thesauro diues Eichstadium venit, exactoque Residentiae suae anno nil
magis, quam Episcopi Principis frequentare dicasteria, praecipue ecclesia-
sticum, (c) in deliciis habuit. Commendarunt breui admodum temporis
intervallo RAYMVNDVM ANTONIVM mira vitae morumque integritas, sin-
gularis in conuersatione suauitas, ac eximius scientiarum amor Capitula-
rium animis adeo, vt vix ad Capitulum admisus, defuncto 11. Febr. an-
no 1751. Philippo Antonio L. B. de Reinach, summo Ecclesiae Cathedra-
lis Decano, Nouissimus in Capitulo ad summi Decanatus dignitatem con-
cordantibus plurimorum suffragiis fuerit eleuatus. (d)

Septem tantummodo annos honorifico hoc in munere transegit assiduus
& primus in Choro, morum integritatis a clero intra ciuitatis moenia
constituto obseruandae Custos rigidissimus, iurium Capitulo suo compe-
tentium Defensor acerrimus, studiosorum industria ac moribus excellen-
tium Fautor eximius, ac Remunerator munificus. Moritur anno 1757.
Io. Antonius Freybergius. Hic vix oculos mundo clauserat, cum iam plu-
rimorum Capitularium vota sacras Decano suo infulas decreuiscent, 5ta
Iulii RAYMVNDVM ANTONIVM suum proclamantes Antistitem, ac S. R. I.
Principem.

Vix

(a) Fama Mariana Th. 3. S. 1725.

(b) Necrolog. Eccl. Cathedr. Eichstett.

(c) Eichstädt. Jubelfest S. 197.

(d) Elenchus Decanor. Eichstett.

Vix Neoelecti Nomen in auribus cuius demum cunq̃ue conditionis hominum ante domum capitularem cumulate congregatorum intonuit; laetitia erat inennarabilis, communis, in singulorum frontibus lectu facilis. Festiua inter iubila, & excessiuas inter adclamationes ad Ecclesiam Cathedralē summo altari imponendum comitabantur, ac innumeros inter adplausus ad Residentiam suam deducebant. Consecratus anno altero ab Episcopo Comanensi, ac Suffraganeo Eichstettensi, L. B. de Kageneck, assistentibus L. B. a Werdenstein, & L. B. ab Adelmann, Suffraganeis Frisingensi, & Augustano, Episcopus, nubila continuo experiri debuit tempora Antistes optimus, paucosque numerare annos non insigni aliqua calamitate notabiles potuit.

Ab Exordio statim regiminis sui ob bellum septennale Hungariae inter Reginam, & Borussiae Regem exortum per plures annos suum inter Romani Imperii copias amplissimis sumtibus conseruare militem, ac bis hostium in Franconiam, imo suas iamiam in ditiones irrumpentium furorem declinaturus suo exulare ex Principatu cogebatur. Excepit restituta pace hoc malum breui aliud, maius longe, ac truculentum magis, anno-
nae sterilitatem, frugumque inopiam intelligo, quae per integram pene anno 1770. & 71. debachabatur Germaniam. Audiuit Princeps benignissimus ciuium suorum lamenta, pauperumque, quibus clementissimum nunquam non sese Patrem exhibuit, querelas, panem suo a Patre pallida facie flagitantium; & acerbissimo dolore oppressus vixnon ex remotissimis regionibus frumentum ingenti impendio aduehendum curauit, subditorum suorum satisfactorum necessitatibus, ac extremam prope eorum egestatem subleuaturus. Quidquid autem curarum RAYMVNDVS ANTONIVS subditorum suorum saluti infausta hacce temporis periodo consecrauerat; viam tamen morbo epidemico hac ex penuria pullulanti praecludere haud valuit, quominus iste millia incolarum rapuerit, ac tristi tumultu, optimo Pastore ouicularum suarum fata necquidquam lacrymante, intulerit.

Dioeceseos suae Clero summa inuigilauit cura, Censor morum inexorabilis, talis quidem, vt nec ipsi germanae Sorori, Decanisae Pragenfi, vnquam solus loquutus fuerit. Damnavit anno 1764. 10. April. in Vniuersitate Anglipolitana Iustini Febronii opera, ac exemplaria ibidem latitantia conquiri, & ad Ordinariatum transmitti iussit. (e) Librum *Instructio Pastoralis* intitulatum, imprimendum, (f) ac inter parochos distribuendum curauit, vt in visitatione subsequenter annis instituenda hac ex praescripta viuendi & agendi norma examinari possent. Studiosae iuuentutis ardorem vt inflammaret, ac studiorum amorem vt excitaret magis, singulis annis primos optimos inter & praemiferos pecunias distribuit, ac ne aliqui iis abuterentur, vestes illis confici iussit; imo singulorum quolibet mense mores ac studiorum profectum a Gymnasii Praefecto sibi praesentatos, attento perlustrare oculo non dedignatus, vt illorum aequa lance trutinare merita & demerita memorique mente retinere, posset. Gymnasium academicum anno 1772. aduocatis Theologiae, Iuris Ecclesiastici, ac Physices Profesforibus in Lycaum mutauit, ac extincto Sociorum Iesu ordine, insigni ex subditis suis potitus Mathematico, armarium instruxit philosophicum & splendore & magnificis instrumentis excellens, primumque ad Musaeum rerum naturalium, modo abunde completum, fundamentum posuit. Dignitatem Cardinalitiam ab Aula Caesarea vltro oblatam recusauit, (g) ne suos onerare cogeretur subditos.

Vias regias, & publicas per integrum vixnon suum Principatum nouas Itinerantium commoditati struxit. Ad promouendum ciuitatis decorem, & Residentiae suae ornatum magnam pecuniae summam suo ex marsupio impendit. Erexuit B. mae Virgini, quam intimo venerabatur affectu, magnificam plane statuam, vt illam suis ex fenestris salutare posset, cum duobus fontibus iugiter manantibus; (h) quin ideo pauperum, praesertim men-

(e) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 287.

(f) Eichstad. 4. 1768.

(g) Dessen Beschreibung Fol. Eichstädt. 1781.

(h) Versuch ein. — Beschreib. Eichstädt S. 81.

mendicare erubescerent, immemor illorum subleuare indigentias liberali plane manu intermiserit. (i) Monetas ad conuentionis Imperialis normam a Thalamo ad crucigerum usque suis vel effigie vel insignibus ornatas excudendas curauit. Podagrae & chiragrae doloribus continuas inter calamitates per magnam anni partem afflictus, quin vllum, vel rarissime, verbum, quod impatientiam proderet, ex ipsius ore prodierit, ad extremam luctum deuenit. Per plures annos inter Ecclesiasticos S. R. I. Principes Senior. Interrogatus, quonam sua in Ecclesia sepeliri vellet loco, imperterritus, ac sibi praesentissimus respondit, ad aram S. Crucis, quam nempe semper in corde, semper in ore ferebat. Expirauit tandem placidissime suffocante hydropisi pectorali 13. Ianuarii anno 1781. aetatis 63, regiminis 24. meritorum plenus. Auri, argentiue thesaurum Successori suo non reliquit; bene autem singula granaria sua, per Principatum dispersa, onusta, & referta frumento. Nouum Dioecesi suae Calendarium, sua Effigie & Canonorum suorum insignibus conspicuum, a susceptis mox Principatus habenis, artificiosa Calcographorum, Klauberorum, manu elaboratum, conficiendum curauit.

Ante aram S. Crucis sepultus, hoc venerabiles Praefulis pientissimi ac vigilantissimi, Principisque vere Magnanimi, cineres Epitaphium tegit:

RAYMUNDVS ANTONIVS D. G. S. R. I. Princ. & Episc. Eystett.

Nat. XXIX. April. A. MDCCXVIII. denatus die XIII. Ian.

MDCCLXXXI. Regnavit An. XXIII. Mens. VI. dies XIII.

Aliud monumentum, quod ad ingressum in Ecclesiam ex porta Residentiae conspici licet, ab artifice Ellingano, Wachtero, elaboratum, viam Episcopi principis Effigiem cum suis auis, aliisque insigniis repraesentat.

Concionem funebrem Illi dixit Ioseph. Widman Sacellanus aulicus ac Consiliarius Ecclesiasticus.

(i) Dessen Leichrede.

RAMELSPACH Ioannes I. V. D. Vicarius in Spiritualibus Generalis, Officialis, & Canonicus ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii.

Frisingam patriam habuit; (a) mundum autem quarto circiter Saeculi XV. decennio intrauit. Vbi lumen rationis non nihil inualuit, mitioribus addictus Musis felices adeo breui tempore progressionem fecit, ut seuerioribus consecratus, hocque stadium non segniori cura, ac minori fructu emensus sacros suscipere ordines potuerit. Ad Academiam inde Ingolstadiensem, Boiorum Ducum munificentia nouiter erectam, Magister Philosophiae profectus, ut doctrinae iamiam haustae noua in dies, quorum nullum sine linea esse voluit, addidamenta adiiceret; anno 1483. ob singularem morum grauitatem, aliasque virtutes eximias prorsus Vniuersitatis Rector renuntiatus est. (b)

Praefuit RAMELSPACHIVS honorifico huic muneri tanta prudentia, tantaque dignitate, ut, Decretorum Licentiatus interea creatus, anno 1489. & 93. denuo eadem Academiae gubernacula dirigenda suscipere coactus fuerit. (c) Cathedram inde consultissimae facultatis conscendere iussus, per aliquot annos Institutiones auditoribus tradidit tam magno discipulorum fructu, quam Vniuersitatis ornamento.

Rector Vniuersitatis quarto, anno 1497, a Senatu academico electus (d) Episcopus Princeps Eichstettensis, Gabriel ab Eyb, Virum excellentissimum Academiae inuidere coepit, Ipsumque ad Officialatus dignitatem Eichstadium inuitauit, ut iurisdictionem, quae contentiosa dicitur, suo nomine hac in curia exerceret. Satisfecit Professor absolutissimus venerandae Antistitis voluntati, Eichstadiumque, cum Doctoratus in utroque iure gradu in Academia Italiae absque dubio insignitus fuisset, deuenit, concreditam sibi prouinciam administraturus. Deuinxit laboribus suis breui admodum temporis spatio Praefulis sui voluntatem adeo, ut Officiale suum

(a) Rotmar Annal. Acad. Ingolst. pag. 78. b.

(b) Mederer Annal. Acad. P. I. pag. 23.

(c) Idem pag. 36. & 41.

(d) Idem loco citato pag. 51.

suum Vicarium in Spiritualibus generalem, ac Canonicum in Choro S. Willibaldi constituerit, & curam totius suae Dioeceseos Ipsi demandandam iudicauerit.

Functus est RAMELSPACHIVS nubilis illis, imo iamiam turbidis temporibus honorifico quidem, sed molestissimo simul officio animo vere paterno matris, discretionis, nunquam immemor, plurimasque vel a virtutum tramite aberrantes reduxit, vel in illo nutantes continuit. Obiit, antequam gliscentes iam dudum sub cineribus flammae in apertum incendium eruperint, 9. nempe Maii anno 1512. (e)

REEB Gabriel, Praepositus Infulatus Collegii Canonorum Regularium ad S. Ioann. Bapt. Rebdorfii, & Abbas Lateranensis.

Eichstadii, Principatus huius metropoli, anno 1592. vitam ingressus est. (a) Prima & fidei & morum lineamenta puero tenero cum lacte provida instillauit parentum cura. Maturior aetate, & mansuetioribus maturus scientiis mox ad Gymnasium Eichstettense adolescens mittitur, ut scientiam, & virtutem felici innecteret coniugio. Nec parentum optimorum elusit vota; curauit vberissimo fane fructu scientias ita, ut nec virtutem neglexerit.

Senferat interea Iuuenis praestantissimus Dei miserantis gratiam non promiscue singulis concessam, qua pro sua erga mortale genus benignitate lubricam iuventutem e fallacis mundi laqueis eum in finem rapere solet, ne malitia intellectum mutet, vel fictio, qua tot sibi orbis homines lenocinatur, decipiat animos. Haec dum matura voluebat mente; haud segnius ille vocantem Deum sequutus, quam pium hic adolescentem impulit. Ad Collegium igitur Rebdorfense ingenti voluptate auolauit, vota expositurus sua, hancque prae ceteris virtutis palaestram probandae religio-

B b b

gio-

(e) Mederer annal acad. Ingolst. P. I. pag. 87.

(a) Necrologium Nostrum.

gionis causa adamavit; tum quod illa non tantum, quae ad propriam animae salutem, sed proximi quoque felicitatem supernaturalem promovendam spectant, labore apostolico, & graui studio perficienda requirat; tum quod viris & scientia sub id tempus floruerit eximiis.

Praeerat autem tum Ecclesiae Rebdorfensi Leonardus Krausius, vir scientiis & virtutibus diues, quem Summus Pontifex ob insignia plane merita ad Ordinarii sui comendatitias proprio motu infula & pedo decorare dignatus est. (b) Hic pensitatis cum Capitulo ingenui ac optimae spei Iuuenis ardore ac indole haud diu cunctandum ratus multis, supplicibusque precibus orantem anno 1608. Canonorum suorum numero adscripsit.

Tyrocinium itaque Canonicum ingresus, cum iugi meditatione pensitans, totum iam sese diuino obsequio mancipasse; in id continuo irremisso inuigilauit studio, vt cum habitu nouo nouum etiam indutus hominem veri Candidati officia ad amussim adimpleret. Adimpleuit etiam tanto Superiorum suorum consensu, vt emissa anno 1609. solenni votorum suorum nuncupatione ad Academiam Ingolstadiensem, Aristotelis artibus suam addicturus operam, absque vlllo errorum periculo, quibus illa aetas, nondum consilio & ratione firmata, capi, & deliniri solet, ablegari potuerit.

Tres in Collegio S. Ignatii M. transegit annos, quos Aristotelicis Platonisque, summa cum laude, ac conuictorum exemplo, consecrauit disciplinis. Nactus est ibidem Philosophiae Professore, Iacobum Reihing, virum sicuti eruditione tam philosophica, quam theologica celeberrimum, ita impia apostasia a sua religione ob lasciuos amores notissimum, (c) quo duce breui tantum profecit, vt anno 1613. Theses cum Disertatione *De Motu ad scientiam, siue Demonstratione ex duobus libris posterioribus Analyticis Organii Aristotelis* conscribere, Cels.mo Episcopo Principi Eichstett. Ioanni Chri-

(b) Michael. Wengens. Collect. Script. Rer. Mon. Eccles. T. V. pag. 25. Hirschings Denkwürd. für Böld. und Ländersk. Th. 1. S. 301.
 (c) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 192.

Christoph. a Westerstetten, typis exscriptam (d) nuncupare, ac cum adplausu 27. Martii sub Reihingii praesidio defendere potuerit.

Abolutis inde non minori diligentia, nec impari fructu studiis theologicis regali sacerdotio inauguratus, variis pro sua dexteritate in Collegio muniis, erudiendae potissimum iuventuti religiosae praefectus est, cuius amorem, ac existimationem mira, eaque innata suauitate, & blanda feueritate ita demereri nouit, vt defuncto, anno 1632, Leonardo Krausio, non multum haesitantes GABRIELEM ad Praepositi, & Abbatis lateranensis dignitatem vnanimi vix non calculo eleuarint.

At vero infausta illa, ac luctuosa temporum epocha, quae suum iam praedecesorem in exilio degentem tumulto intulit, & cuius mala facilius cogitando quis, quam scribendo adsequi valebit, Collegii sui gubernacula suscepit GABRIEL. Bella, horrida, turbida Suecorum bella, incendia, strages, rapinae extremum patriae nostrae minitabantur excidium. Iam ANTISTES zelosissimus Eichstadii; iam Anglipoli, suecici Martis furores declinaturus, sibi quaerere asylum; iam in Ecclesia sua profanari altaria, aperiri sepulchra, confringi sacra vasa, in villis abigi iumenta, spoliari horrea videre; iam insolitas postulari exactiones, minitari flammam, nuntiari depopulationes audire coactus (e) vitam vixit omni mortis genere amariorem.

Tot iam inter mala, & atroces temporum iniurias, quibus a regiminis sui exordio afflictabatur GABRIEL, tandem anno 1636. mitiores spirare zephyri coeperunt. Horum iam beneficio Praeful optimus oculos, animumque in suos solum conicere poterat. Summa igitur venerandi Antistitis cura erat; verum, & non adumbratum rei litterariae, & librorum Canonorum suorum instillare cordibus, vt doctrina, & eruditio, ac quae felicitatis mater est, sapientia, sedem suo in Collegio in medio fratrum collocaret; Ipse suo praelucens exemplo, ac viam per praecepta longam aspernatus, breuiorem longe, per exempla nempe, felicens.

B b b 2

Con-

(d) Ingolst. ex Typograph. Angermar. anno 1613.

(e) Ex Ipsius Diario ab anno 1633.

Conciliauit sibi hac in femita, cui fidelissimus institerat, Praepositus vigilantissimus non eruditorum solum existimationem, sed & Episcopi sui, aliarumque Personarum Principum gratiam, ac beneuolentiam, vt anno 1643. ad decantandum in praesentia Catharinae Constantiae, Sigismundi III. Poloniae Regis filiae, ac Philippi Wilhelmi Ducis Neoburgici coniugis, solenne officium in Ecclesia diuae Walburgae sacra inuitatus fuerit, (f) pluraque negotia honorifica Marquardus II. Episcopus Princeps Eichstettensis suae dexteritati demandauerit. (g)

Haec autem neutiquam GABRIELIS animum a religionis feruore, vel pietatis studiis auocarunt; quin potius tenerrimo erga Iesu Nutritium, S. Iosephum, affectu ductus; ampliando Eiusdem honori nouam in sua Ecclesia aram erexit; confraternitatem sub huius Sancti tutela Romae adprobatam introduxit, libellumque ad excitandam fidelium deuotionem spiritu ardoris plenum, a se compositum, anno 1649. imprimendum curauit. Obiit tandem correptus febris, cum quindecim diebus summam corporis debilitatem summa patientia tolerasset, 11. Martii 1652. vigesimo primo regiminis, & 60. aetatis anno. (h) Laudatus e suggestu concione funebri a quodam ex Familia PP. Capucinatorum. (i) Sepultus in sua Ecclesia ad gradus altaris S. Iosephi sub hoc epitaphio ipsius effigiem referente:

AO. DNI MDCLII. DIE. II. MARTJJ. OBIT. ADM. RDVS IN
CHO PATER. AC DNS. D. GABRIEL PRIOR HVJVS MONAST.
JNFVLATVS. 2. NEC NON ET AVCTOR CONFRATERNITATIS
IOSEPHINIANAE. (k)

REEB P. Eusebius Soc. Iesu Presbyter.

Eich.

(f) Luidl Eichstädt. Heiligth. B. 3. S. 135.

(g) Ex Ipsius Diario.

(h) Michael Wengens. Collect. Script. Rer. monast. Eccles. T. V. pag. 25.

(i) Zaigspurger Tyrocin. Canon. Parte poster. pag. 595.

(k) Cf. Theater. Virt. Reu. mi Georg. Grueber.

Eichstadii inclinante Saeculo XVI. genitus, ac honestissime educatus, absolutis Scholis inferioribus inter Iesu focios receptus est. REEBII munia in Societate erant docere pueros in Gymnasiis, in Cathedris populum; in plano promiscuam cum paruulis plebem. Quos quidem paruulos, dum fidei morum disciplina imbueret, ea arte, eaque dexteritate tractare nouerat, vt & ipsos, & eorundem parentes penitus sibi adiungeret, deuinceretque, nec paucos ea industria sola a Lutheri dogmatibus retraheret.

Religionis catholicae propagandae tanto flagrabat studio, vt quantalibet non onera modo curarum, laborumque, sed pericula etiam apostolico illo viderentur animo minora. Stuttgardiam in Württembergia cum aliis ex Societate Patribus solenni ritu introductus; dum excolendis hisce in noualibus impigre laborat, viuendicitius, quam laborandi finem fecit; anno scilicet 1637. Sed & mortuus, ne vel tunc nouam desineret infectari doctrinam, celebrem Theologum, fidelissimumque Lutheri assecclam sepulcro mouit, Ioannem Brentium. Istius namque conditorio, quod maxima in aede Stuttgardiae extabat, refossis osibus, locoque purgato, sepulchrum est indeptus. (a)

REGINOLDVS seu REINOLDVS XI. Episcopus Eichstettensis S. R. I. Princeps.

Insigne hoc inter Episcopos Germaniae Saeculi X. decus, & lucidum plane Praefules inter Eichstettenses sidus vnde, & qua ex profapia ortum suum duxerit; & temporum inuidia, & antiquorum Scriptorum incuria posteritati manifestare vetant. Nobilissima REGINOLDVM stirpe progenitum esse, testantur quidem aliqua Bibliothecae nostrae Manuscripta; (a) longe tamen a Praefulis nostri saeculo remota, & quo fundamento? minime diuinauero.

B b b 3

Alii

(a) Kropf Histor. Prouinc. Germ. super. S. I. pag. 301. nro 578.

(a) Primum in 8, alterum in 4.

Alii Scriptores, (b) etsi nostrae quoque aetati viciniore, eximiis prorsus hunc Antistitem encomiis ornant. Studiis bonarum artium, & linguarum optime institutus, in S. Willibaldi Cathedram anno 965. eleuatus est. Linguae Hebraicae, graecae, latinae & germanicae peritissimus; (c) Philosophus, Orator, atque Poeta celebris (d) sacris infulis condecoratus.

Trium succedentium sibi Imperatorum, Ottonum, gratiam; quin & singularem amorem eximia prorsus eruditione, ac morum integritate, quam non nisi subditorum bono, & sanctorum cultui deuouit, sibi ita demeritus est, vt insignia certe Ecclesiae suae priuilegia ab illis consequutus fuerit. (e) Interfuit, & subscripsit anno 968. Synodo Rauennatensi, in qua Otto I. Archiepiscopatum Magdeburgensem erexit. (f) Circa idem tempus a latere Imperatoris erat, dum Ratisbonae monachos ad S. Emeramum ibidem degentes per speciale diploma in sua & succedentium sibi Imperatorum potestate permanere vult, cui etiam subscripsit. (g)

REGINOLDO potissimum satagente (h) Ottone II. tamen Imperatore consentiente, ac fauente eius coniuge, Theophania, Wiltrudis, Bertholdi Bauorum Ducis vidua (i) Monasterium Bergen, Eichstadium inter & Neuburgum situm, & opibus & aedificiis splendidum erigendum curauit, cui Ipsa anno 976. sub vexillo S. Benedicti militatura prima praeesse voluit, (k) pientissimi Praefulis iurisdictioni in spiritualibus subiecta. Nouerat sapientissimus Antistes deuotissimae huius Ducis beneuolentiam ita conc-

(b) Brusch. Catal. Episc. Eichst. pag. 183. Pantaleon Prosopograph. Heroum & Viror. illustr. T. II. pag. 84.

(c) Annalen der bayerisch. Pitterat. B. 2. C. 9. it. Chron. Salzburg. ap. Hier. Pertz. Scriptor. Rer. Austrilac. p. 339.

(d) Guilm. Eisengrein Catal. testium veritat. pag. 75.

(e) Brusch. loc. cit.

(f) Hauckfeld. Antiquitat. Halberstadi pag. 652 — 58.

(g) Liber Probation. Monast. S. Emerami Nro XLV. pag. 175.

(h) Gundling de Henrico Aucupe pag. 45.

(i) Hund. Metrop. Salzburg. T. II. pag. 147.

(k) Brusch. Monasteriolog. pag. 349. seqq. Edit. Sulzbach.

ciliare sibi, vt & Ecclesiae suae pretiosissimos ornatus, & alia insignia cimelia ab illa impetrarit. (l)

Dilexit enimvero decorem domus Dei, ac in illa exornanda a prima die susceptae Episcopalis dignitatis omnem diligentiam adhibuit. Vnde cum Basilicam suam in augustiorem, amplioremque formam redacturus S. Vdalrici Episcopi Augustani consilium exquisisset, & ille dissuasisset, satis magnam esse Ecclesiam quantitate, maximam vero sanctitate reponens; hoc responso quidem paululum reuocatus ab incepto, breui tamen satisfecit suo desiderio, & partem templi occidentalem, prius ceteris tribus aequalem, ampliauit. (m) Vt autem Ecclesia sua non solo cultu splenderet externo; plurimum etiam adlaborauit, vt ordinaret simul & internum, ac supremum illud Numen non solis labiis, sed & toto corde honoraretur. Composuit igitur hymnos, responsoria, cantica, ac varia in honorem etiam Sanctorum carmina studio, ac labore plane indefesso. (n)

Vt concreditum sibi populum ad terenda Sanctorum vestigia, & imitanda exempla inflammaret magis, conscripsit, & communicauit etiam aliis Dioecesibus, Sancti Nicolai vitam; (o) consignauit vitas SS. Blasii Episcopi & Martyris, Willibaldi, & Wunibaldi, vnde existimat Vossius (p) REGINOLDI esse illam Willibaldi vitam, quam Canisius exhibet Tom. IV. antiquarum Lectionum. Reliqua ipsius scripta vel interiisse, vel alicubi adhuc cum blattis & tineis, cumque situ & puluere bellum gerere opinatur Gretserus. (q)

Obiit

(l) MStum Bibl. nostr. ita sonat: — — waren dan zytlichen hab vnd gut mechtig vnd reych, darumb gaubend gar vil schöner vnd kostlicher Klayneter vnd Gorgierd von Edlen Gestain gold und sylber in dem thum, Sy styfend vnd buwend och von unwenyß ain Kloster — Bergen ic.

(m) Anonym. Hasenried. apud Gretser. Catal. Episc. Eichst. pag. 428. Idem Sterzingers Chronol. Einleit. in die Kirchen Gesch. Th. 2. S. 311.

(n) Scriptor anonym. sub Gundekaro apud Gretser. Obseruat. L. I. pag. 153.

(o) Lapillus Presbyt. Patauiens. libr. de Script. Eccles. ap. B. Pez. Thes. anecd. Nouisf. & Oesele Script. Rer. Boic. T. I. pag. 467. b.

(p) De Histor. latin. L. II. pag. 348.

(q) Obseruat. L. I. pag. 155.

Obiit tandem Antistes praestantissimus, moribus & doctrina insignis, 4. Aprilis anno 989. cum 24. annis Episcopatu praefuisset; in Cathedrali Basilica sepultus; non solum a Catholicis, sed etiam A catholicis Scriptoribus celebratus. (r)

REISMILLER Georgius Ss. Theologiae Doctor, Canonicus ad Chorum S. Willibaldi, Episcopi Consiliarius, & Concionator Aulicus Eichstadii.

GEORGIUS noster vel in ditionibus Eichstettensibus Bauariae confinibus, vel in ipsa Bauaria anno 1586. originem duxit. Secundo iamiam Saeculi XVII. decennio REISMILLERVM, 1617, a Ioanne Christophoro a Westerstetten, Episcopo Principe Eichstettensi, singulari plane eruditorum Fautore, Concionatorem aulicum constitutum, ac praebenda in Choro S. Willibaldi ab eodem Antistite donatum fuisse, & disputatio theologica *de Natura Theologiae* intitulata, (a) & Theses Praefide P. Stengelio S. I. a Georgio REISMILLER Ss. Th. Licentiat, Ioannis Christophori Ecclesiae aulico (b) & Canonico ad Chorum S. Willibaldi propugnatae, annales denique Academiae Ingolstadiensis satis superque demonstrant. (c)

Sacerdotio anno 1609. initiatus studia sua, ac labores Episcopo Eichstettensi consecrauit. (d) Studiis theologicis absolutis, & gradu Licentiat insignitus, cum aliquot annos in practica animarum cura exercenda transigisset; a Ioanne Christophoro Antistite Eichstettensi Ecclesiae aulicus in arce sua Willibaldina anno 1617. denominatus est, cui honorifico muneri per septendecim omnino annos & morum Doctor, & exemplum praefuit.

(r) Cf. Guilm. Eifengrein Catal. testium veritat. pag. 75. Vosius loc. cit.

(a) Impresa Ingolst. 1729. in 4.

(b) Ioan. Christophor. in arce sua Ecclesiae aulicus, Cf. Kropf. Histor. Prou. Germ. super. S. I. T. IV. & V.

(c) Mederer Annal. Acad. P. II. pag. 255.

(d) Ex Dedicat Operi: *Corona stellarum duodecim*, intitulo praemissa, Marquardo Schenkio adscripta anno 1652. ubi se sacerdotis in hac Dioecesi per 43. annos fungi scribit.

fuit. (e) Ad summum Doctoratus in Theologia honorem eluctaturus anno 1629. Canonicis in choro S. Willibaldi agentibus, iam adscriptus dissertationem de natura Theologiae edidit eruditam sane, quae Ipsum eodem anno laurea, quam quaesierat, exornauit.

Anno 1634. Ingolstadii Parochiam Mauritianam, quae Parochum ob continuas Suecorum infestationes sustentare non valebat, regendam vicario nomine suscepit; cum Motzelius ad Vicariatus dignitatem Eichstadii promotus fuerat. Eichstadium inde reuersus, solitisque laboribus incumbens anno 1635. Episcopi Principis sui aulae valedicere, Ingolstadtumque secedere voluit, petitis anteaetae vitae suae testimoniis, quae in optima forma obtinuit. (g)

Solicitaui anno subsequenti, 1636. Parochiam academicam Ingolstadii quacum Cathedra Theologiae polemicae coniuncta erat; (h) cum autem voti sui minime compos factus, Ludouicus Guilielmus Benzius, Suffraganeus postmodum Eichstettensis, primas tulisset; labori historico, dioecesis nostrae Patronos dilucidanti, manum admouit, Ingolstadii anno 1642. in 8. impresso. (i) Hoc in Opusculo se primo Episcopi Eichstettensis Consiliarium vocat; vnde hoc decreto circa haec tempora donatus fuisse videtur.

Interea dum sua spe consequendae parochiae academicae frustratus erat, eodem anno, 1636, Beneficium, a Leone Menzelio in Ecclesia Mauritiana fundatum impetrauit, Prouisor simul in Veldkirchen constitutus. (k) Elaborauit sub idem tempus opus concionatoribus destinatum, in quo in laudes B. V. Mariae excurrit, sub titulo *Pentaphyllum Marianum* ex XL. concionibus contextum, anno 1642. Ingolstadii editum in 4, quod Marquardo Schenkio Episcopo Eichstettensi sacrauit.

C c c

Hoc

(e) Motzelii Scripta.

(f) Mederer Annal. P. II. pag. 155.

(g) Motzelii Scripta.

(h) Mederer Annal. P. II. pag. 278.

(i) Falkenstein Nachlese 5. S. 385.

(k) Motzelii Scripta.

Hoc opere ad optatum finem perducto aliud elaborandum suscepit, praeloque commisit sub titulo *Corona stellarum duodecim*, Eidem Episcopo Marquardo anno 1652. nuncupatum, Conciones in Laudes B. V. M. continens latine conscriptas, cui annexae sunt 30. conciones pro festis Encoeniorum, eodem anno impressae. Senio tandem, laboribusque fractus, 79. aetatis anno animam Creatori reddidit, in parochia ad B. Virginem sub hoc Epitaphio sepultus Ingolstadii:

Anno M D C L X V. XXIX. Ian.

Hic situs est GEORGIVS REISMYLLER Ss. Theol.

Doctor, ad ferream Capellam B. Mariae DEiparae

Semper Virginis Sacellan. Consil. Eccles. Eystett.

Sacerdos ○ LV. Annis.

Opera, quae typis publicis exscripta sunt.

1. Disertatio de naturae Theologiae Praeside P. Georgio Stengelio 4. 1629. Ingolstadii.
2. Patroni Dioecesis Eichstettensis, S. Richardus Rex Angliae &c. Ingolst. 1642. 8.
3. Pentaphyllum Marianum ex XL. concionibus contextum. 1642.
4. Corona stellarum duodecim, seu 12. Conciones pro singulis 8. per annum festis Marianis 4. Ingolst. apud Haenlin 1652.
5. Encoenia sacra 30. Concionibus explicata, pro festo Dedicationis Ecclesiae Ingolst. 4. apud Haenlin 1652.

M. RICHELIVS Bartholomaeus Profesor Rhetorices Gymnasii Eichstettensis.

Virum hunc de re litteraria suo tempore meritissimum paulo ante introductos Eichstadii Iesu socios in Collegio Willibaldino, regnante Ioanne Conrado a Gemmingen, artem tradidisse Rhetoricam, patria Neuffrensem Sueuum, ac artium Magistrum fuisse docet nos Titulus Epitalamii amico suo inscripti

Clarissimo, Excellentissimoque Viro Domino Ioanni Lintnero V. I.
D. Imperialis ciuitatis Kaiserspergensis Syndico, Sponso, & Honestis-
simae Virgini Mariae Benzin Eiusdem Sponsae Charissimae
Impresum Ingolstadii Typis Ederianis Anno 1602. in 4.
Vltiora Profesforis huius fata nos latent.

RVDINGER Ioannes I. V. Doctor, Officialis, & Vicarius in Spi-
tualibus Generalis Eichstadii, Canonicus Ecclesiae Collegiatae ad S. Vi-
tum Herriedae, & ad Chorum S. Willibaldi, demum Canonicus Cathedra-
lis Ecclesiae Eichstettenfis.

Locum natiuitatis, vel terram, quae eruditissimum fane, ac amplissi-
mum huncce Virum circa medium Saeculum XV. protulit, inuestigare mi-
nime licuit, quidquid demum cunque in explorandis illius cunabulis ten-
tatum fuit. IOANNEM RVDINGERVM ineunte iamiam Saeculo XVI. insigni-
bus Doctoralibus ornatum, ac in Aula Episcopi Principis Eichstettenfis
iurisdictione contentiosa occupatum fuisse, Catalogus certe Canonorum
ad S. Vitum Herriedae psallentium luculenter fatis euincere videtur, in
quo sequentia lego :

*Anno 1509 Ioannes Rudinger I. V. Doctor, curiaeque causarum Eystet. Of-
ficialis Generalis Canonicatum per mortem Lucae Vlsat vacantem obtinuit, &
ultima augusti e. c. in Capitulum receptus est. (a)*

Honorifico hoc in munere Vir omni litterarum genere excultus aliquot
annos transegisse videtur; vsque dum ad amplissimam simul, ac molestissimam
Vicarii Generalis dignitatem a Gabriele Episcopo Principe Eichstettenfi
eleuatus fuerit. Iurisdictionem voluntariam pari aequitatis amore, ac con-
tentiosam cultor Iustitiae sanctissimus (b) exercuit; & cum nulla virtus a

C c c 2

iu.

(a) Ex Archiuio huius antiquiss. Collegii.

(b) Ex Epitaphio Illius.

iustitia abesse possit, omnes sibi familiares; imo coniunctissimas, reddidit. Parochus simul in Bemfeld zelosissimus. (c)

Collegit sibi iucunda haec inter otia Praefuli suo consecrata, pietatem cum doctrina sancto connubio iungens, Bibliothecam omni certe librorum genere & specie selectissimam aequae, ac instructissimam, (d) quam expensis, profecto non ordinariis illo praesertim tempore, quo ars typographica paucis solummodo in urbibus adhuc nota, & a principibus solum eruditis, iisque rarissimis, quaesita ac exoptata fuerat, ad usum voluptatemque suam comparavit.

Resignato inde Vicariatu, depositisque clero per dioecesin disperso inuigilandi curis, a conscientiae periculis certe non immunibus, inter canonicos in Choro S. Willibaldi agentes (e) demum inter ipsos Ecclesiae Cathedralis cooptatus est.

Tandem plenus dierum & meritorum Eichstadii obiit 20. Aprilis anno 1523, Bibliothecam suam copiosissimam Bibliothecae Capituli Cathedralis Ecclesiae donavit, illique incorporatam voluit. (f) Canonici Cathedralis in grati animi tesferam RVDINGERO Sepulturam in suo Mortuario non solum assignarunt; sed constituerunt illi praeterea anniuersarium, in quo quinque floreni praesentes inter distribui solent. Vnde in perantiquo praesentiarum libro, in Capituli Archiuio adseruato, legitur:

Anno 1523. 20. Aprilis obiit Venerabilis, ac Egregius D. IOANNES RVDINGER Vtriusque Iuris Doctor, quondam Vicarius in Spiritualibus, & Officialis, in cuius anniuersario ven.le Capitulum Ecclesiae Eystettensis distribuit quinque florenos, quia eidem Capitulo in testamento suo legavit nobilem Thesaurum librorum videlicet in Theologia, in utroque Iure, in Medicina, & Philosophia, circiter octingentos libros, & ultra.

Epi-

(c) Acta parochialia huius Ecclesiae.

(d) Ex Necrologio Canoniorum Ecclesiae Cathedralis.

(e) Georg. Rottenburger Coetaneus ita scribit: anno 1523. D. Ioan. Rudinger I. V. D. olim Vicarius Generalis, postea Canonicus Chori Willib. Obiit die lunae 20. Aprilis.

(f) Ex Libro praesentiarum Capituli, Eichstett.

Epitaphium autem quod RVDINGERO in Mortuario Ecclesiae Cathedralis erectum est, huius est tenoris :

IOANNES RVDINGER V. I. Doctor, Chorique S. Wilibaldi Canonicus post multos Vicariatus & Officialatus, quos quondam gessit, labores anno 1523, die 20. April. obiit, cui, vt iusto Iudici (quem solum prae oculis habuit) perpetuo vnitus viuat, precare.

S.

SCHOPPER Ioannes Abbas XXVII. Ordinis Cisterciensis in celebri quondam monasterio Heilsbronn, seu Fontis Salutis, Dioecesis Eichstettensis.

Abenbergae, quam minorem adpellare solemus, oppidulo Norimbergam versus in Principatu Eichstettensi sito, anno 1491. vitam ingressus est IOANNES noster. (a) Matura, quae ex puero iam submicuit, ingenii acies parentes incitauit, filium litteris imbuendum tradere, vt praeclara indoles amoenioribus Musis perpolita magis, commodo Reipublicae seu sacrae, seu profanae sua aliquando sacrare studia posset. Scientiis pingui admodum cum foenore imbibitis fores monasterii heilsbronnensis SCHOPPERVS pulsauit sub S. Bernardi vexillis Deo militaturus, quas sibi haud difficulter apertas inuenit.

Exacto feliciter probationis anno, factaque solenni votorum sponsione Abbas breui tempore iuuenis ascetae in erudiendis abstrusioribus quibusque perspicaciam, in assequendis sublimioribus celeritatem, ac mirificam plane in rebus agendis dexteritatem non potuit non admirari, vt vix sacerdotio initiatum IOANNEM Ss. Theologiae Baccalaureum, monasterii sui Priorem constituerit, & anno 1424. ad 23. articulos e. g. de numero Sacramentorum, de confessione auriculari, de Sacerdotum coeli-

C c c 3

ba.

(a) Moneta SCHOPPERI effigiem praesentans in Köhlers Münzbelust. Th. 15. St. 26. S. 201.

batu &c. (b) a Casimiro, Marchione Brandenburgensi, Abbatis sui iudicio, & deliberationi propositos, illius nomine Serenissimo respondere debuerit. Solida quidem, nec erudita minus Principi suo ad quaestiones singulas responsa dedit IOANNES; hallucinatus tamen aliquoties vel ex profundioris Theologiae defectu, vel ad captandam Marchionis sui, nouis Lutheri opinionibus iamiam adhaerentis, beneuolentiam, vel suo corruptus symbolo: *Pare tempori*. (c)

Interea dum SCHOPPERVS Prioris munere strenue fungitur, ac in Comitibus Onolzbaci anno 1526. congregatis in Georgii Marchionis praesentia, Religionem nostram peruersis quorundam luridorum Sacerdotum moribus ac studiis deprauatam, ad illam doctrinam, & puritatem, quam *Iesus Christus ex aeterni Patris sinu mundo intulisset, SS. Apostoli per orbem diuulgassent, & primitivae Ecclesiae Patres sanctissime conseruassent, reducendam esse*, erudita oratione defendisset; (d) monasterii sui Abbas, Ioannes Wenkius, temporum molestiis, quas tum tumultus rusticorum, tum nouae reformationis initia crearunt, fatigatus, victusque anno 1529. regimen, pedumque suum deposuit, reliquos vitae suae dies in pace transacturus. Conuentualibus igitur ad noui Abbatis electionem 6ta Septembris praesentibus Abbatibus Eboracensi, & Langheimiensi, progredientibus SCHOPPERVS plurimorum suffragiis ad dignitatem abbatialem promofus est. (e)

At vero vix IOANNES monasterii sui gubernacula tenuit, magnam vndique rerum penuriam, tum ex prodigalitate antecessorum, tum ex deuastationibus tumultuantium rusticorum exortam, summo animi dolore cognouit. Quare summa semper prouidentia, & adcurata consideratione, delicata illa temporum crisi, Ecclesiae suae negotia curare solebat. Anno certe 1531. Marchionem, Fridericum, ob corporis & senectutis imbecilitatem per reliquum vitae tempus in monasterio Heilsbronensi viuere opta-

(b) Hockers Heilsbronn Antiquität. Schatz Th. 1. S. 84. n. 232. folg.

(c) Quaestiones & Responsa exhibet Hocker loc. cit.

(d) Oratio apud Hocker, loc. cit. pag. 266

(e) Instrument. Confirmat. apud Hocker, l. c. pag. 93.

tantem humillimis precibus amolitus est; moenia sua pauperes solummodo religiosos, neutiquam autem Personas Principes capere posse, scandalaque facile exoritura; si faeminae, seruitiis Principis necessariae, suos inter filios obambulant, causatus; exhaustos asceterii sui redditus, plura in Marchionatu amoeniora longe, eaque habitaculo Serenissimi commodiora, quam suum monasterium enumerans. (f) Eadem Sapientia ac sagacitate Abbates & Abbatissas sui Ordinis suam in introducendo nouo ordine ecclesiastico, a Ser.mo Marchione praescripto, exquirentes Sententiam a se amouit, ad alios huius Professionis Superiores, in dignitate & iuribus abbatialibus exercitatos magis, illos remittens. (g)

Anno 1532. duos ex ordine Praedicatorum Sacerdotes inuitauit, qui sua in Ecclesia verbum Dei annuntiarent, hancque culpam Onolzbaci inde contractam tum Prioris sui Senio, tum reliquorum inhabilitate diluit. (h) Cum autem illa aetate monachi potissimum a nouis reformatoribus omni iniuria lacesiti fuissent, habitum monachalem cum suis deposuit, vestesque sacerdotibus saecularibus communes induit. Ne vero Romani ideo Pontificis indignationem incurreret, facti huius noxam per Protonotarium apostolicum, Gumpenbergium, excusatione ludibriorum a seducto populo sustinendorum, ipsisque suasionibus Serenissimi sui tempore belli rustici iam factis purgauit; imo summo Pontifici ad exemplum Praedecessoris sui supplicauit, vt Ecclesiam suam claustralem in Collegiatam saecularem commutare dignaretur. (i) Ad Concilium Mantuanum ab Episcopo suo Eichstettensi nomine Pontificis anno 1537. vocatus, expetito Principis sui consilio, consueta vafricie molestum hocce iter declinauit.

Tanta iam calliditate & astutia cum multiplicis sane, & occulti ingenii Abbas IOANNES Episcopi sui fauores conseruare, & Marchionis sui gratiam in dies captare magis contenderet; cum numerum monachorum

suos.

(f) Köblers Münzbelust. Th. 13. S. 203.

(g) Hocker loc. citato pag. 270 — 21.

(h) Epist. excusat apud Hocker loc. cit. pag. 97.

(i) Köbler loc. cit. pag. 204. Hocker pag. 101.

suorum quotidie decrefcere non fine intimo moerore confpiceret; & Principis, & Antiftitis fui beneuolantiam perfecte aucupaturus, ludum aperuit litterarium, vt in hoc optimarum artium domicilio adolefcantum ingenia, quos inter Ipfus duodecim fufcentauit, ab erudito, felectoque Magiftro neceffariis fcientiis excolerentur, donec celebriores Academies, vberioris ingeniorum cultus capiendi ergo frequentare poffent. (k) Conciliauit fibi hoc coepto non folum regiminis Onolzbacenfis ftudia, factasque iam ad hoc instituti effugit exactiones; fed & apud externos ampliffimam fibi comparauit gloriam. Philippus certe Melanchton duabus epiftolis de anno 1540. & 41. ad Abbatem directis binos bonae indolis adolefcences nobili huic Mufarum templo commendauit, (l) IOANNISQUE institutum magnificis plane verbis celebrauit; cum antea iamiam Ioannes Brentius in fuo in acta Apoftolorum Commentario, quem SCHOPPERO nuncupauit, IOANNIS eximium prorfus in promouendis litteris feruorem iuftiffimis encomiis depraedicasfet. (m)

Coeterum SCHOPPERVS Vir in Scientiis etiam oeconomicis apprime verfatus, qui continuo *Tempori parendum* efle exiftimabat, monafterio fuo multas collegit pecunias; multa vel extruxit funditus, vel reparauit aedificia, & ducentos viginti quinque florenos ad comparandos Bibliothecae libros expendit. Principi fuo, Georgio, aestimatus adeo, vt Abbatem inter Perfonas Principes, dum filiam Barbaram genuit, Compatrinum rogaret. (n) Doloribus podagrae tandem, cum monafterii fui excidium haud longe abfore praeuidiffet, confectus anno 1540. 25. Octobr. Abbatiam refignauit, Onolzbacum fecedens; vbi anno 1542. 18. April. 51. aetatis anno defunctus eft. Corpus exanime fuum ad monafterium delatum, ac fepultum eft. Epitaphium tabulae orichalceae infulptum ita fonat:

An-

(k) Brufch. Monafter. German. pag. 197. Edit. in 4.

(l) Epift. Phil. Melanchton. L. II. n. 45 —47. Höcker pag. 106. vtramque in vernacula exhibet.

(m) Dedicatio in Iohan. Brentii CXXII. Predigt über die Apoftl. Gefch. 1535.

(n) Ex rationibus Heilsbronn. apud Höckerum, l. c.

Anno 1542. 14. Kl. Maii Reuerendus in Christo pater & Dominus Dominus IOHANNES SCHOPPERVS huius monasterii Abbas 27. hic sepultus, cuius anima cum beatis requiescat.

Bruschius (o) *Virum, pium, doctum, omnium Eruditorum, ac Studiosorum Moece-
natem, quorum monumentis etiam aeternum apud posteros nomen consequutus est, ad-
pellat.*

IOANNIS memoriam potissimum conseruat moneta, quae eius effigiem in vestibus sacerdotalibus cum bireto cum hac in margine inscriptione repraesentat:

IO. annes. ABBAS. IN. FONTE. SALVTIS. AETAT. is. Sv. ae. XXXXV.

Ex altera parte haec verba in corona frondosa:

TEMPORI PARE. MDXXXVI. (p)

SCHV̈BEL Walterus, Decretorum Doctor, Canonicus Ecclesiae Ca-
thedralis Eichstettensis, ac Augustanae Summus Praepositus.

Natus est Eichstadii (a) Saeculo XIV. nondum, vti videtur, medio. Parentes nulla quidem nobilitate stematis; sed certe selectissimarum vir-
tutum splendore conspicui praecipuas in educatione filii sui curas collo-
carunt. Bonis igitur moribus succrescens WALTERVS, genuina pietate,
ac indefessa in addiscendo industria clarus adoleuit.

Prima litterarum elementa, ac grammaticalia latinitatis principia edo-
ctus, studiis sublimioribus tanto quidem feruore sese impendit, vt ad
Academiam tunc in Italia florentissimam, Bononiensem nempe; ad hauri-
endum ex fontibus Iuris Ecclesiastici, vt mitteretur, dignus fuerit visus.
Hausit etiam non minori certe sedulitate, ac sapore; quam in Germania,
tanto cum fructu, vt a facultatis huius Profesforibus suprema Doctora-
tus

(o) Monaster. Germ. loc. cit.

(p) Köhlers. Münzbelust. Th. 15. S. 201.

(a) P. Corb. Khamm Hierarch. August. P. I. C. VIII. pag. 528.

tus laurea decoratus, ac paulo post Presbyteratus honore fuerit ornatus. (b)

Canonicatu circa annum 1370. in Ecclesia Cathedrali, quae in ciuitate patria floret, ob singulares prorsus virtutes donatus, (c) sanctissimum veri sacerdotis munus exacte adeo impleuit, vt Ecclesia augustana WALTERVM suo quoque anno 1373. adscribere gremio neutiquam dubitauerit. (d)

Viginti quatuor omnino annos Cathedrali Augustanae seruitia sua, eadem innocentia vitae, ac morum grauitate, qua christiana pietate, ac virtutum professione augustanis praelucens, praestitit, donec anno 1397. defuncto Ottone de Suntheim, eiusdem Ecclesiae Praeposito, ad summae Praepositurae dignitatem fuerit sublimatus. (e) Amplissimum hunc honoris gradum consequutus, debitisque solennitatibus institutus primum quidem in Choro stallum, assignatosque fructus, nullam autem, quam inhabitaret domum, inuenit. Anno namque 1388. ciuis augustanus, nescio quo furore abreptus, non Episcopi Principis solum palatium, & primarum dignitatum, Praepositi, & Decani aedes, sed etiam plurimorum aliorum Canonorum habitacula spoliare, ac demum demoliri summa violentia ausus est, vt iidem vel vrbe excedere, vel onera ciuibz communia ferre coacti fuerint, (f) lapidibus ad construendam turrem Göggingensem, & maenia aedificanda adplicatis.

Vt igitur nouus Summus PRAEPOSITVS Noster, restituta inter ciues, & Episcopum Principem, suosque Canonicos concordia, aedes, quas inhabitare posset, haberet; magnificum pro illius aetatis genio palatium e fundamentis erigendum propriis sumptibus curauit, sibi, suisque succesforibus inhabitandum. (g)

Com-

(b) P. C. Khamm WALTERVM I. V. Doctorem nominat; Necrologium autem Eichstett. tantum Doctorem Decretorum.

(c) Necrolog. Eccles. Cathedralis Eichstett.

(d) P. Corb. Khamm Hierarch. August. loc. citato.

(e) Khamm loc. citato.

(f) Gaspar. Annal. Augustan. apud Menken. Script. Rer. German. T. I. pag. 1510. qui tamen hanc seditionem ad alium annum, quam P. Corb. Khamm, refert.

(g) Corb. Khamm, loc. citato.

Commendavit equidem SCHÜBELIVS per hoc aedificium nominis sui memoriam omni posteritati; alia autem aequae, vel praeclara magis facta, litteris utique consignanda, commendare non potuit; uti exilis sane, ac ieiuna fatis de Viro hoc certe praestantissimo, ad secundam post pontificalem dignitatem suis solum meritis eluctato, notitia indicat.

Obiit Eichstadii anno 1406. in mortuario sepultus. (h)

SELD Ioannes Nicolaus Abbas O. S. B. Glunicensis. (a)

Eichstadium ex Parente, ob insignem non minus officii, quo fungebatur, quam virtutis splendorem, nobilissimo IOANNEM Saeculo XVI. genuit. Nicolaus Seld Episcopi Principis Schaumbergii Consiliarius, & demum Cancellarius meritisimus (b) IOANNI NICOLAO vitam dedit. Praeclaras animi dotes cum anima fortitus, multum inde naturae debuit; plus ea tamen illi, in omni scientiae, & pietatis genere ab Ipso optime exculpta. Nam mature ad studia adplicatus, mansuetioribus Musis excolendus; uti virtute, ita & progressu in litteris eatenus enituit, ut, quos inter Condiscipulos inuenit aemulos, omnibus pietatis & scientiae praeeminentia, acrique ingenio praeluceret.

Emenso insigni prorsus cum laude Philosophiae cursu desideria sua, quae ad amplectendum statum sacerdotalem inclinabant, expleturus, Theologiae, Iurique Pontificio suam sacrauit industriam, eo cum fructu, ut Sacerdos ordinatus primam litauerit hostiam.

Optimo parente 23. Iulii anno 1582. orbatus, amplissimumque selectissimorum librorum, praecipue iuridicorum, thesaurum cum copioso patrimonio haereditate consequutus, Romam profectus est; tum ut librariae supellectilis numerum multiplicaret, (c) tum ut haustis iamiam scientiis

D d d 2

no.

(h) Necrolog. Eichst. Eccles. Cathedralis.

(a) Glunik, seu Gleinek Abbatia in Austria superiori haud procul Stira.

(b) Obiit iste anno 1582. 23. Iulii in Ecclesia parochiali Eichstadii sepultus.

(c) Pachmayr Chronic. Cremisan. pag. 921.

nobiliora hac in Musarum omnium palaestra addidamenta faceret. Anno 1593, adhucdum hac in vrbe commoratus votis suis ex asse satisfecit; imo vt noua emitteret vel pientissimorum, qui ibidem degunt, virorum exemplo; vel inuitatoriis Ioannis Spindler Abbatis Cremifanensis, (d) Conterranei sui; vel aliis motiuis illectus, Saeculo renuntiare, monachum induere, ac solennia Creatori suo nuncupare vota statuit.

Et profecto retinuit, quam proposuit, firmitatem animi; nec a concepto semel consilio amplius discescit. Vt igitur arctissimo religionis sacramento ad abdicanda fortunae bona, & Deo, Deique vicariis perpetuo obedientiae nexu sese obstringeret, totusque manciparet, anno 1596. Abbatiae Cremifanensi nomen dedit, & altero anno 8. Decembris in S. Benedicti placita iurauit. Ingentem certe librorum omnis litteraturae copiam, quae nomen eius in fronte gerit, Bibliothecae sui monasterii intulit, in quibus praeter plurimos Iurisconsultorum libros duo membranaei codices eminent, folio minori nitidissime scripti, qui Tullii epistolas, & Virgilii Aeneidis libros complectuntur. (e)

Ast breui admodum temporis spatio hoc vti thesauro potuit; cum per tres tantummodo annos Cremifani comorari illi datum est. Nam anno 1600. iamiam curis pastoralibus in paroquia Wartberg admotus, vti in catechizandis rudibus, & fidei principiis explicandis indefessus; ita succurendo aegrotis & consilio, & solatio nunquam defuit; donec anno 1601. ad regendam Abbatiam Glunicensem vocatus fuerit.

Abbatialibus decoratus infulis insigni plane cum laude, praesertim zelo fidei aduersus sectarios armatus, suis praefuit. Nam Nobilem, vti verba Catalogi Abbatum Glunensium (f) sonant, a Neuhaus, lutheranae fidei sectatorem, eo iudicialiter compulit, vt filialem, & monasterio incorporatam, Ecclesiam, Stadtkirchen, quam ille antea altaribus, & sacra supel-

(d) Crembsmünster Abbatia O. S. B. in super. Austria.

(e) Pachmayr chron. Cremifanense pag. 357.

(f) Apud Hier. Pezium Scriptor. Rerum austriacar. T. II. pag. 332.

lectile violenter spoliauerat, ibique ius Patronatus sibi temere arrogauerat, vna cum omnibus appertinentiis monasterio restituere coactus, eiusque loci Pastor, qui zizania peruersi dogmatis cum multis calumniis contra orthodoxam fidem hinc inde nefario ausu sparserat, expulsus fuerit. Obiit Abbas, longiori certe vita dignissimus, 9. Iulii anno 1608.

Huic merito adnumerandus, Abbatis probabilius Patruu

SELD Thomas, qui Eichstadii natus, Ingolstadii circa annum 1552. studiis iuridicis operam dedit, ac suprema in vtroque iure Doctoratus laurea est decoratus. Demum Consiliarius Episcopi Principis Augustani, ac Academiae Dillinganae Gubernator creatus est. (a)

Plura de hoc magni nominis Viro narrare ieiuna subsidia prohibent:

SPINDLER Ioannes huius nominis III. Abbas Cremifanensis O. S. B. S. C. Maiestatis Consiliarius, & Prouinciae Deputatus.

Arbergam, oppidulum, & Satrapiam Principatus Eichstettensis haud procul Onolzbaco, circa annum 1541. incunabula nactus, quem a parentibus suis, Oswaldo Spindler, Principis & Episcopi Eichstettensis Cancellario, & Elisabetha Auerinn illustrem sanguinem hausit, tum singularis plane doctrinae, ac virtutum fulgore, tum rebus praeclare gestis, illustriorem effecit. (a)

Cum per aetatem licuit terrae patriae valedicens, vna cum fratre germano, Vito Spindler, Austriam ingresus; dum iste sua studia togae consecrasset, ac interea I. V. Doctor; Comes Palatinus, & Eques auratus; splendidissima munia, excelsi regiminis a Consiliis; Austriae inferioris Vicecapitanei; Consilarii Prouincialis; supremi salinarum Gmunden-

D d d 3

fium

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 225.

(a) Pachmayr Histor. Chronol. monaster. Cremifan. P. III. pag. 345.

fium Praefecti; denique Camerae aulicae Confiliarii inter Proceres Rudolphi II. & Mathiae Impp. obiisset, & anno 1602. noua Austriam Comitum & Dominorum SPINDLER ab HOFFEGG Familia ornasset; (Hic senio fesus Arbergam reuersus, ibique mortuus nobilem foundationem ad egen-
tium solatium condidit.) IOANNES noster aliam inclarescendi viam elegit, ac in celeberrimum Mellicii (b) monasterium, tanquam tutissimum con-
feruandae virtutis asylum, se abdidit; ignorans plane, quod in hac scien-
tiarum ac virtutum palaestra praeparatus, post breue admodum interual-
lum supra candelabrum collocandus esset, vt antiquissima Austriae supe-
rioris monasteria non in sacris solum, sed & in profanis suo splendore
collustraret. (c)

Exantlato itaque nouitiatus anno, praestitoque ex sacri Sodalitii for-
mula in regulam S. Benedicti solenni iuramento, tantum breui tempore
profecit, vt Mellicensis conuentus Prior anno 1568. ac paulo post, anno
1574. nempe, Abbas monasterii Garstenensis (d) fuerit postulatus, annuen-
tibus Maximiliano II. Imp. & Urbano Episcopo Pasfauensi. Suscepit hanc
honoris amplitudinem, centenis etsi molestiis, hac praesertim reformatio-
nis aetate, circumuallatam IOANNES, eaque prudentia, ac admirabili pror-
sus sagacitate per quindecim propemodum annos sustinuit, vt iurisdictio-
nem suam, quam quoad spiritualia in ciuitate Stirensi, tunc A catholicorum
sacris addicta, exercuit; inuicta plane, tamque constanti animi magnitudi-
ne, quam singulari suauitate moderabatur, defenderet, abusus eradicaret,
animosque ad amplectenda denuo orthodoxae fidei dogmata praepararet,
adplaudentibus vel ipsis heterodoxis scriptoribus (e) hocque honorificum
prorsus illi elogium accinentibus: *Vrbem Stiram, in euecto ad Cremifanensem
mitram IOANNE, probum, pacis amantem, cuius amicitiae confidere potuissent, Vici-
num perdidisse*; cum iam a Maximiliano II. Aug. ob miram rerum agenda-
rum

(b) Melk, ditissima ac notissima in vrbe huius nominis O. S. Bened. Abbatia in Au-
stria inferiori ad danubium.

(c) Chronicon Cremifanense loc. citato.

(d) Garsten Abbatia florentissima ad Anasum in Austria superiori.

(e) Valentin Preuenhuber Annal. Styrenses pag. 307.

rum dexteritatem Consiliarius, & Prouinciae Deputatus denominatus fuis-
set.

Cesit tandem Praesul aestumatisimus anno 1589. Rudolpho II. Imp. & Urbano Episcopo Pasfauensi consensum praestantibus, Abbatiae Cremifanensi, (f) quae iam vltra anni interuallum Capite destituta, a quibusdam inspectoribus administrata fuit; a dicti monasterii coenobitis postulatus, & singulari cum pompa, nec minori omnium laetitia receptus. Vtriusque fori potestate accepta, ac confirmationis diplomate donatus, quam omnes de eo conceperant optimi regiminis spem, non fefellit. Res primum oeconomicas in pleniorum ordinem redigere, perfectamque illarum sibi comparare notitiam studuit, initis variis, vt res suae firmiores starent, cum potentioribus transactionibus.

Exorta anno 1590. maxima frumenti, vinique penuria amplissimam occasionem nactus est nouus ABBAS, qua illustre sibi Patris Pauperum praedicatum vindicaret. Quemadmodum autem pauperum amor in iis, qui magistratum gerunt, plerumque patriae salutis singularem amorem involuit; ideo vt & Patris Patriae praeclarum nomen adiungeret, amplissimi Senatus consilio anno 1592. iterum iterumque Prouinciae Deputatus salutatus est. Honorificam hanc praerogatiuam vix denuo suscepit ABBAS solertissimus, Eiusdem virtus magis elucescere coepit. Quantum namque in procuranda, atque tuenda Cremifani, patriaeque incolumitate studium posuerit, vel ex eo palam fit, cum anno 1594. expugnato a Turcis Iaurino ingens hostium terror animos perculisset: iamque editis in locis ignes, periculi indices, quos *Türkenfeuer* adpellabant; in munitioribus autem ciuitatibus, monasteriis, & arcibus, & Cremifani quoque fugientium foeminarum, & tenerae iuuentutis commodo asyla constituerentur; IOANES diruta antiqua porta in eius loco praealtam, eamque validissimam, turrim non solum erigendam curauit; sed etiam medio in foro armamentarium variis armorum generibus, tormentis etiam copiose instructum, ad Austriae salutem condidit. (g)

Im-

(f) Cremsmünster, Abbatia opulentissima, & celeberrima O. S. B. in superiori Austria.
(g) Preuenhuber Annal. Styriae pag. 310. & Chron. Cremifan. pag. 349.

Imminuit interea Cremifano, totique Austriae hostis eo periculofior, quo propior, & intestinus fuit: Conflarunt nempe Coloni alicuius districtus anno 1595. seditionem apertas iamiam in flammās erumpentem; tum religionis libertatem, tum graue nimis Nobilium iugum causati. Increbuit periculum, vbi propagato tumultu etiam aliorum districtuum animi ad defectionem sollicitati arma corripuerunt, ipsis iamiam prouincialibus copiis vel in fugam actis, vel omnino deletis. Rudolphus II. Imp. prudentiae Abbatis sui IOANNIS confusus, eum denominat, vt cum aliis selectissimis de nobilitate viris consilia conferret; suo nomine & auctoritate malecontentorum querelas audiret; in ordinem redigeret, ac exoptatissimam patriae quietem qua demum cunque via restitueret. (h)

Rediit quidem malacia; sed diuturna minus, rusticis eodem exeunte anno monitis, & promissis ad saniolem mentem reductis; vocantur illorum deputati Pragā, vt ipso Caesare iudice sententiam expectarent; proposuit Abbas ibidem illorum grauamina; discussae sunt querelae; missi sunt rebelles anno 1596. ad lares, focosque suos, ac tranquillitas restituta esse videbatur. Ast vix sua salutarunt limina, recrudit malum; concurritur denuo ad capesfenda arma; propagatur tumultus, plurimis etiam, antea pacificis, in sceleris societatem pertractis, inuadunt Cremifanum armamentarium sibi subiecturi. Solus IOANNES in extremo periculo intrepidus consummatae virtutis specimen dedit. Non arma, non propugnacula, non militem efferis, sed semetipsum pro commissis sibi ouibus, & supremi Principis iure opposuit. Egredius blandis, & suauibus verbis tumultuantes monuit, ab inferenda vi vt abstinerent. Certe Coloni Praefulis facundia, ac mansuetudine expugnati, & quasi perculsi illaesis monasterii aedificiis in vicinos agros dilapsi ab austriaco milite vel capti, vel interemti sunt.

Agnouit non vulgaria Abbatis in Rempubliacam merita Imperator, quae vt debito remuneraretur praemio, IOANNEM solenni diplomate anno

1599.

(h) Kheuenhiller Annal. Ferdinand. ad h. a.

1599. suum Consiliarium dixit, quod Mathias Austriae Gubernator renouavit, aliisque praerogatiuis auxit, per commissum praesertim suae Gubernationi Schlierbacense monasterium. (i) Decertantibus inter se vno, eodemque tempore summis Principibus, Caesare, & diadematis haerede; utroque verum patriae ciuem coronaturo; Abbas dignissimus exstruxit aedificia, coemit pretiosissimos libros, probe gnarus felicitatem, & gloriam monasteriorum uti & disciplinae regularis vigorem quam maxime ex bonarum artium cultu pendere, Abbatiamque suam selectissimis viris florere voluit. Vix autem Caesaris, & Ser.mi Archiducis Consilii limen subiit, vltimum vale dixit gloriosis laboribus defunctus 31. Maii anno 1600. aetatis 59. Miro Scriptorum consensu Vir miti ingenio dictus, pietate, ac mansuetudine eximius, mira in egenos charitate & beneuolentia, ut ubique Pater pauperum pulcherrimo elogio audiret.

Sepultus est in Ecclesia ad aram S. Agapiti cum hac inscriptione:

D. O. M.

IOANNI SPINDLERO, nobili Arbergenfi Dioec. Euchstadii oriundo, qui Mellicen. Ordinis S. Benedicti monasterii professus, ex Priore ibidem — in Abbatem Garstensem anno Dni 1574. postulatur, & instituitur: Cui praefuit ann. 14. mens. 9. diebus 8. Tandem ob eximias eius virtutes — anno 1589. 1ma die Maii in Abbatem Cremifanensem postulatur. Cui praefuit annis 11. mensem 1. Verum etiam ab eadem S. Caes. Mte, a Ser.mo Austriae Archiduce Mathia, motu proprio Consiliariorum numero adoptatur. Obiit anno Dni MDC. vltima die Maii, cuius anima viuat Deo Amen.

Insignia eius exhibent Leonem erectum, dextrorsum videntem, in parte superiori fulgentem auro, in inferiori colore nigro.

In Eius laudes excurrunt;

Bartholom. Alopitius in gratulatione, dum ad insulam Cremifanensem promotus fuit. Graecii ao 1589. apud Widmanstad. Monachi Thierhaub-

E e e

haub-

(i) Chronicon Cremifan. pag. 251. seqq.

haubtenfes in libro, quem illi dedicarunt, de beneficiis S. Leonardi
ao 1593.

STAPHILVS Fridericus I. V. D. Canonicus ad Chorum S. Willibaldi,
Officialis Curiae Eichstadii, ac Seminarii Episcopalis Praeses.

Wratislaviae ad Oderam in Silesia, huius Principatus metropoli, anno 1552. ex celeberrimo, & inuicto auitae religionis Pugile, Friderico Staphilo; postquam hic anno praeterito Vniuersitati Regiomontanae, & Aulae Ducis Brandenburgici, Alberti, valedixisset; 14. Octobris genitus est FRIDERICVS Noster. (a) Tum Wratislaviae, dulcissimae genitricis suae patria; tum Nisae, Episcopi Wratislaviensis fede, quo Pater a doctissimo Antistite Balthasare a Prombnitz, ad consilia vocabatur, sub prouida parentum cura educatus; octennis cum Patre Ingolstadium, ex ordinatione Serenissimi Ducis Alberti, Scholarum Inspectore denominato, anno 1560. deuenit, ac matriculae Academicae insertus fuit, (b) paulo post numero Consiliariorum Eiusdem Ducis associatus. Apollinis igitur vultu in vlnis enutritus, breui duce Proggelio, a Patre ad id officii selecto, Musarum oracula didicit. Cum enim vterque Parens filium prouectiorem factum litterarum peritum, & ingenuis artibus perinde ac virtutibus ex-politum vehementer cuperet, nec FRIDERICI in discendo solertia, nec Profesorum, quos inter in poesi Philippum Menzelium venerabatur, (c) in implantandis scientiis industria defuit, vt iustissima nobilissimorum parentum vota ad amussim adimplerentur.

Nec tristissima Friderici Patris fata, cum anno 1564. vitam cum morte commutasset; nec concepta inde desolatae matris tristitia FRIDE-

RI-

(a) PP. Finauer in sein. Histor. litterar. Magazin für Pfalzbaiern B. I. S. 261. FRIDERICVM nostrum Regiomonti (Königsbergae) natum fuisse asserit Not. c. Hanc autem urbem Idem FRIDERICVS Noster Parentem suum iam anno 1551. deseruisse scribit in Biographia operibus patris sui praemisssa, & a se ipso conscripta, vbi se *Secundogenitum* anno 1552. 14. Octobris nominat.

(b) Mederer Annal. Ingolst. P. I. pag. 262.

(c) Menzel, in carm. gratul. ad FRIDERICI Primitias in fin. opp. Staphili pag. 1566.

RICVM Nostrum a suscepto semel in studiis continuo proficendi tramite dimouere poterant; imo Patris veneranda persequi vestigia omni nisu contendit; tanto quidem cum foenore, vt anno 1567, suprema a facultate philosophica laurea coronatus fuerit; Philippo Menzelio elegantissimo carmine heroico huic solennitati accinente. (d) Hac lauro redimitus, Orator septendecim vix emensus annos iam facundissimus, amicorum suorum consiliis obtemperaturus anno 1571. in Italiam perrexit, ac Bononiae, foecundissima illa bonarum artium matre, sub celeberrimis Iurium Profesforibus sacrae The- midii sua studia addixit, (e) dato in dies masculae, meditataeque virtutis nouo ibidem specimine. Conuixerat notissima hac in Academia Philippo Menzelio suo olim Ingolstadii Magistro, nunc pro Doctoratu in arte sa- luberrima Candidato, ad Cathedram Anglipolitanam hac in facultate iam designato; huius certe exemplo inflammatus magis dies noctesque discipli- nis iuridicis consecrauit, eximium & indefessae diligentiae, & solidae pie- tatis exemplum factus. Ingolstadium anno 1574. redux inde Viennam in Austria, iterumque Italiam petiit; Romae, & Perugiae commoratus, ac haustis iam scientiis addidamenta factururus, anno 1579. in patriam denuo re- uersus est. (f)

Profundissima doctrina, ac multiplici rerum cognitione ornatus de- seligendo vitae statu deliberare coepit. Nobilitate generis, excellenti Iu- risprudentia, ac insignibus Genitoris sui meritis suffragantibus amplissimus certe honorum campus vel ad cathedras academicas, vel ad Bauariae prae- fecturas, vel ad ducalia dicasteria, cum Consiliarii aulici titulo iam insi- gnitus; imo ad hunc honorem etiam vocatus fuisset, (ff) sese FRIDERICO Nostro aperuit. (g) Ast hic talia parum curans omnipotenti Creatori suo in statu sacerdotali, licet conscientiae stimulis magis obnoxio deferuire sta- tuit. Martino Schaumbergio, Principi Eichstetteni, & Ipsi Viro doctissimo,

E e e 2

&

(d) Hoc carmen reperitur in fine oper. STAPHILI pag. 1527.

(e) Menzel. carm. gratul. ad STAPHIL. Primitias loco cit.

(f) Ex ipsius MStis in Biblioth. Otoburana latitantibus.

(ff) Rotmar in Aggral. ad Doctorat. in fin. opp. STAPH. pag. 1539.

(g) Aug. Maier Consil. Eichst. in Paneg. ad STAPHIL. Primit. l. c. p. 1559.

& eruditorum fautori celeberrimo, sua offerre seruitia voluit, Ipsius quondam inter Consiliarios ecclesiasticos collocandus.

Pro ingenita sua mansuetudine, ac gratia ab hoc Antistite, meritorum Parentis optime adhucdum memore, susceptus, ad dignitatem Officialis Curiae Episcopalis, qui iurisdictionem contentiosam dirigere solet, & Iudicis Consistorii promotus est; cumque anno 1579. mense Aprili summis in utroque iure honoribus in Academia Anglipolitana ornatus fuisset, (h) venusto carmine Valentino Rotmaro, & Ioanne Engerdo, artistices Professoribus, huic festiuitati adplaudentibus, (i) Canonicis ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii agentibus anno 1580. 27. Aprilis adscriptus est; in defuncti Caspari Stattmülleri Praebendam secundam suffectus, & in praesentia Petri Steuartii, & Ioannis Kerlingii eiusdem Chori Canonorum a Vicario Generali, Iacobo Kuchnero, in Collegio Willibaldino inuestitus. (k) Suscepit igitur requisitos sacros ordines, & anno subsequenti primam Eichstadii immaculatam litauit hostiam.

Festiuia inter iúbila, magnosque adparatus haec Solennitas 4. Iunii anno 1581. in vrbe Episcopali celebrata est. Conuenere ciues Eichstetenses Equites, & Pedites, amplissimumque Neomistam, Officialemque suum ex Choro D. Willibaldo sacro ad Ecclesiam Parochialem B. V. M. inter ordines deduxerunt, comitante Illum ipsissimo Episcopo Principe, Martino Schaumbergio, aulae suae proceribus stipato, & innumera hominum caterua, qui sua praesentia STAPHILI sui primitias condecorare voluit; (l) comitati sunt omnes Canonici Willibaldini Confratrem suum ad templum, vbi incruentam primo omnipotenti DEo obtulit hostiam; ad-

gra-

(h) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 52. seq.

(i) Carmina haec in fin. Opp. STAPHILI pag. 1534. seqq.

(k) Diarium Willibaldi Maull Notar. Eichstett. Scribit equidem P. P. Finauer in litterar. Magaz. Th. I. S. 261. ex Schelhorn. amoenitat. FRIDERICVM Nostrum vix duodennem ad commendatitias Cardin. Hosii Canonicatu in dicto Choro donatum fuisse; at nec Notarii Publici Diarium, nec Coetaneorum elogia, nec ipse FRIDERICVS Canonicus in Biographia Patris, vbi se anno 1613. in 34. annum Canonicum S. Willibaldi nominat, de praematura hac prouisione mentionem faciunt.

(l) P. Steuartii Colleg. Eichst. Praef. Carm. gratulat. in fin. Opp. Staphili pag. 1555.

gratulati sunt solenni carmine illi Petrus Steuartius, Collegii Eihhstadiani Praefes, Augustinus Maier, Consiliarius Principis Eichstettensis, & Philippus Menzelius, Profesfor Medicinae Ingolstadii; (m) vniuersa denique ciuitas hoc ebria gaudio Neoccelebranti asistere poposcit. Praefes anno 1593. Collegii Willibaldini creatus, & anno 1594. Praepositus Herriedensis inuestitus; post Kuchneri mortem anno 1600. Praepositus simul S. Crucis in suburbio Eichstettensi denominatus est; Praesidium Collegii tamen cum administratione reddituum ecclesiasticorum anno 1613. resignauit. (n)

Quatuor Principum Episcoporum Eichstettensium, Martini nempe a Schaumberg, Caspari a Seckendorf, Ioan. Conradi a Gemmingen, & Christophori a Westerstetten, Officialis solertissimus, ac iurium Episcopaliū Defensor vigilantissimus, id certe fatale habuit, quod anno 1606. a Paulo V. Pont. Max. Commisarius apostolicus per Bullam Pontificiam constitutus, (o) Canoniam Schamhauptensem in Dioecesi Ratisbonensi prope Ingolstadium sitam, quam Maximilianus Bauarorum Dux suae Academiae incorporandam impetrauit, extinguere, extinctamque in simplicem Parochiam commutare debuerit. Praestitit id Vir fedi apostolicae deuotissimus cum Commisariis ducalibus, & episcopalibus ad id officii deputatis anno 1609, vrgente Maximiliano; sed infausto fidere; nam ad primum mallei ictum ad muros factum pedem suum ita laesit, vt ex hoc vulnere aegre admodum reconualuerit. (p) Edidit nihilominus, ac in vnum volumen congestit anno 1613. Patris sui Friderici Staphili, Scripta, quae Ingolstadii typis A. Angermarii impressa Folio Antistiti suo, Christophoro a Westerstetten, nuncupauit.

Anno 1592. praebendam suam in Cathedrali Vratislauiensi sibi adhucdum referuatam cum parochia in Adelslohe & Pietenfeld consentientibus

E e e 3

Pon-

(m) Horum adclamation. in fin. Opp. STAPHILI pag. pag. 1550. seqq.

(n) Rationes reddituum ecclesiast.

(o) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. IV. pag. 377. Hund. Metrop. Salisburg. cum not. Gewoldi T. III. pag. 287.

(p) Acta huius aboliti Collegii.

Pontifice & Episcopo cum Roberto Turnero commutavit, quam usque ad annum 1615. per vicarium possedit, quo anno Mense Maio illam cum Officialatu ceterisque dignitatibus resignavit, & Ottoburam concessit. (q) Donavit ante discesum parochiae elegantem casulam. Vt autem sui memoriam in Choro etiam S. Willibaldi conseruaret; hanc sibi inscriptionem vt perpetuum monumentum foret, erigendam in hoc Choro curavit.

Spretis hominum iudiciis

FRIDERICVS STAPHYLVS *Canonicus Chori S. Willibaldi, & Officialis Curiae Eystettensis iam Seniculus, exhaustus laboribus, distractus curis, attritus fortunis, mortificatus vexationibus, ac tandem pertaesus forensis strepitus, & fugax huius Saeculi nequam, nec aliud quam pie mori anhelans tricesimo sexto anno sui in hanc urbem, forum, & Chorum accessus, longum vale dicens, Ottoburam pauxillum vitae reliquum completurus, habitatum, compunctum, cubitum concessit. Ao. D. M. D. C. XV. Die XXX. mensis Octobris, cum XIV eiusdem mensis complasset annum aetatis sexagesimum tertium climactericum.*

Anno certe 1599. iamiam Ottoburam venit, suumque nomen albo Sodalitii Rosariani his verbis inseruit:

FRID. STAPHYLVS *I. V. D. Canonicus S. Willibaldi in Ecclesia Cathedrali Eystett. Consiliarius & Officialis Curiae, nec non pro tempore Eplis Seminarii Praeses sese in hanc istam societatem ac Confraternitatem inscripsit: Quod Deus bene vertat. Anno 1599. die 19. Sept.*

Eichstadium suis satisfactorius muneribus reuersus iterum, amorem vitae monasticae, ac sacrae solitudinis, quam hoc in asceterio conceperat, occultavit quidem, nunquam autem deposuit amplius; Quin post 14. annorum lapsum, quibus deliberabat secum, in apertas erupit flammis; cum anno 1613. denuo Ottoburam fugiens, ac Abbati & Capitulo ardentissima vota exponens habitu indui monachali, ascetarumque consortio adscribi summa humilitate petiit. Ast audito, ac deponderato tum regulae tum statu-

to-

(q) STAPHILI Mss., & Epistolae Ottoburanae.

torum rigore, senio suo conueniente minus; Praebendarius in eodem monasterio fieri statuit, hocque propositum pientissimum anno 1615. executioni dedit. Venit mense Decembri cum suo librorum & MStorum thesauro, aliaque supellectile necessaria tertio Ottoburam, ibique anno 1517. 29. Augusti diem supremum clausit, in habitu monachali sepultus.

Epitaphium eius, quo certe honoratus fuit, in erectione nouae Ecclesiae periisse videtur.

Manu Scripta STAPHILI, quae in Bibliotheca Ottoburana adhuc adseruantur, sunt:

1. Declamationes aliquot Compositae per Fridericum STAPHYLV M Ingolstad. Ao 1569. Vna, in Laudem Academiae & Ciuitatis Ingolstadianae.
2. Oratio in honorem Purificationis B. V. Mariae in ipso festo publice recitata Ao 1569.
3. Flores Sententiarum ab Eodem collecti. Ingolstad. Ao 1571.
4. Epistolarum Fasciculi duo, quas tum Bononiae, tum Ingolstadii, Vienna, Romae, Perugiae ad suos scripsit.
5. Fabularum aliquarum Aesopi versio in idioma italicum, tentata Perugiae Ao 1578.
6. Varia Notata ex italicis concionibus. a) ex Cohortat. Sarmatic. Ecclesiarum, b) ex Enchiridio Alberti M. c) ex S. Augustin. de ebrietate, & Rapsodia ex opusculis D. Ephraem ac Dionysii Carthus. de perfecto mundi contemptu.
7. Versiculi ex psalmis Eichstadii excerpti Ao 1587.
8. Legenda S. Willibaldi, Walburgis, & Wunibaldi &c. Ao 1594. (r)

STARKMANN Ioannes Georgius, Medicinae Doctor, Consiliarius intimus Episcopi Principis Eichstettensis, ac Medicus Cubicularius.

Mill-

(r) Ex beneuola Communicat. D. Bibliothecarii Ottoburani P. Roman, Chrisman.

Millhufae, Hofmarchia in inferiori Bauaria iudicii Dingolfingani, in Praefectura Landishutana, Saeculi huius exordio, anno scilicet 1701. piis, honestissimisque parentibus genitus est. Puerulus iam aspernari ludicra, ac sectari seria coepit. Maturior litteras non minus, quam pietatem coluit. Postquam classes inferiores insigni progressu inter optimos emensus esset, ad seueriores non minori fructu translatus est disciplinas. In Philosophia boni, capacissimique ingenii, constantis, atque indefesae prorsus diligentiae, eximiique profectus specimina dedit, inter primos semper sibi locum vindicans. Insignem hanc doctrinae laudem auxit moribus ad omnem nunquam non modestiam, & scholasticae disciplinae amussim compositis.

Cum iam insignia haec adolescentem optimum ornamenta illustrarent; opus plane non habuit vilo fortunae, aut honoris titulo splendere, quo certius sibi successu temporum haud difficilem ad cuiuslibet status conditionem viam aperiret. IOANNES GEORGIUS igitur periculosa saeculi huius blandimenta fugitans, ac desideriiis, quae de statu vitae deligendo pridem conceperat, satisfacturus, ad Collegiatam B. V. M. Canonorum Regularium in Rottenbuch confugit, sua vota Praeposito, ac Collegii Capitularibus exponit, supplexque in Canonorum album recipi flagitat. Omnium exceptus amplexu sacrum religiosae vitae tyrocinium alacriter incipit, heroice prosequitur, feliciterque consummasset; nisi paulo ante solennem votorum nuncupationem tyrocinii Director IOANNEM GEORGIVM luscum esse deprehendisset. (a) Hoc impedimentum Canonicum optimae spei Iuuenem non suo solum priuauit habitu; sed & omnem illi spem ad statum clericalem ademit.

Ex gremio itaque Rottenbuchano non fine suo, suorumque luctu dimissus, ac sua sensa mutare coactus ad Academiam Ingolstadianam perrexit, operam ac vigilias suas arti Medicae sacraturus. Et reuera profecit Philosophus absolutissimus paucorum annorum spatio plurimum in

ar.

(a) Ipsius Aesculapii meritissimi dicta.

arte hac saluberrima, probe gnarus, dimidium facti eum, qui bene coepit, habere. Emenfus est omnes Hypocratis artes; elucubrauit mira alacritate, ac tanta animi contentione cunctas Galeni facultates, vt ipsi etiam Profesores indefessam discipuli sui suspexerint industriam, idoneumque iudicarint, vt publica haustae scientiae dare specimina posset.

Dedit illa etiam in disputatione publica, Treylingio, & Moraschio, celeberrimis huius facultatis Profesforibus STARKMANNI honores non parum promouentibus. Proposuerunt scilicet Viri exercitatisfimi simul, ac profundissimi ponderosa adeo Tyroni Medico argumenta, vt defendens, licet intrepidus alias, auditis illis trepidare coeperit; imo iamiam contrahere vela, victumque se tradere aduersariis cogitauerit. Mutatis nihilominus consiliis, resumtoque animo eruditissimis illa responfionibus ad praesentium voluptatem dissoluit, ac ab ipsis inimicis optime perspicientibus, quid tanti discipuli valeant humeri, quid ferre recusent, suprema Doctoratus laurea anno 1726. insignitus fuit. (b)

His cumulus honoribus in Bohemiam profectus est, illaque perlustrata, Egram, ciuitatem in Bohemiae finibus, reuersus, ibidem substitit, vt & haustas in praxin deduceret scientias, & celebres acidulas, vna hora ab vrbe disstas, ductore ciuitatis Physico adcuratius examinaret, earumque virtutem ac praestantiam cognosceret magis. Praestitit id Vir solertissimus pingui plane cum foenore; conscripsit namque opusculum de his aquis mineralibus, mira eruditione, ac singulari prorsus diligentia elaboratum, typis inde publicis commissum, multoque gaudio non a Bohemis solum; sed & huius artis peritioribus susceptum, ac sua authoritate nostro nondum aeuo destitutum.

Diuulgauit hoc nominis eius famam, vt anno 1737. Eichstadium veniens aulae & ciuitatis Physicus fuerit constitutus; paulopost ad eadem Seruitia a Reu.mo Capitulo Cathedrali adoptatus. Pauci admodum flu-

F f f

xe-

(b) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 173.

xerunt anni; cum ob excellentem peritiam, ac plura, eaque insignia prorsus industriae, & doctrinae suae specimina ab Episcopo Principe Ioanne Antonio Freybergio titulo Consiliarii aulici decoratus, & interiecto haud magno interuallo Medicus Cubicularius eiusdem Antistitis denominatus est.

In honorifico hoc licet munere nemini suam vnquam denegavit opem; quin Reipublicae commodo indefessa alacritate ac impigro labore inseruiit cuiuslibet conditionis aegrotis; Magnatum palatia, rusticorum tuguria, ac pauperum casas eodem intrauit animo, nulla vnquam spe praemii illectus. Praecipua autem & charitatis, & eruditionis specimina dedit tristissimis illis vniuersalis vix non penuriae, ac inediae annis, 1771. & 72. nempe, cum mille miserabilium tum fame interemti; tum lecto affixi vitam ipsa morte amariorem viuere tenebantur. His dum omnibus & singulis succurrere haud amplius posset; opusculum conscripsit, quibus medicamentis pro naturae circumstantiis feбри putridae obuiandum, quibusque modis malo medendum, typisque exscriptum tam in ciuitate tam ruri diuulgandum curauit. Hoc breui aliud excepit, charitatis certe ac doctrinae testimonium; quo scilicet modo suffocatis aqua, vel fumo, vel frigore extinctis succurrendum; tot certe eruditionis suae monumenta, quot felicitis plane ingenii partus.

Consiliarius intimus ab Episcopo Principe Raimundo Antonio ex Comitibus de Strafoldo creatus; nec de suo miseris subueniendi feruore; nec de suorum continuatione studiorum minimum remisit Practicus excellentissimus; donec 80. aetatis anno, marasmo senili consumtus; cum suos iamiam pronepotes vidisset, expirauerit, in coemeterio orientali sepultus, sub hoc Epitaphio:

Hier Ruhet

Der Wohlgebohrne, und Hochgelehrte Herr

Johang Georg Starkmann, Hochfürstl.

Eichstädt. Geheimen Rath, und Leibmedikus,

auch eines Hochw: Gnädig: Domkapitels

Medicus Ordinarius.

Diente 42. Jahre, war geboren 1701. den 20. Febr.
 starb den 28. Sept. 1780. Ein Mann alt in Jahren
 und Verdiensten, in seinen Nachkömmlingen
 gesegnet, bey allen beliebt, und ohne Tadel.

STEIN Michael Canonicus Regularis, & Bibliothecarius in Collegia-
 ta Ecclesia ad S. Ioannem Bapt. in Rebdorf.

Princeps ad Almonium Eichstettensium ciuitas MICHAELEM STEINIVM
 anno 1747. genuit nobis. Patrem senatorii ordinis virum coluit; Matrem
 habuit Ottingeram, foeminam piam, ac propinguitate cum viris haud igno-
 bilibus claram. His sub parentibus GABRIEL noster (hoc enim nomen a
 patre lustrico inditum illi) breui indiciis sat luculentis manifestum reddi-
 dit, animam se bonam benignitate coeli fortitum esse. Quod quidem
 dum parentes magna animi voluptate aduertunt, de puero etiam studiis
 informando cogitare coeperunt. Et vero haud male isthoc consilium ces-
 ferat; quippe dum patria in ciuitate linguae latinae principia studiose ad-
 disceret, latinisque litteris artem porro musicam eximio profectu superad-
 deret; mox Eichstadii Cantores inter Capellae Cathedralis, & inde Augu-
 stae Vindeliciae inter eosdem cooptatus, ductore celeberrimo Capellae
 Magistro, Giulinio, Musicam excoluit, studiorum simul humaniorum cur-
 sum eo est profectu emensus, vt fructum vberem satis, ac conatibus
 vtrinque parem referret.

Inter haec STEINIVS patrium & academicum Eichstadii Gymnasium re-
 uisit, operam suam ibidem in eloquentia colloeaturus. Et reuera ea in-
 genii ac industriae laude arti oratoriae studuit, vt in fine anni scholastici
 spectabilem inter condiscipulos suos, eosque strenuos competitores, locum
 obtineret. Hoc iam in annorum studiorumque curriculo constitutus de
 vitae deligendae statu deliberare coepit. Rem ergo grauisissimi momenti

dum in vtramque partem sedulo versat, eo demum animum propendere persensit, vt a saeculi curis liber deinceps ad sacram solitudinem adspiraret, soli Deo in reliquam vitam seruitia sua addicturus. Nec segnius quidem hanc animi voluntatem exequutus est, quam coepit initio. Quare, dum ita constitutum haberet, Rebdorfium Eichstadio vicinum mox excurrit, & supplici prece huic Collegio adscribi rogauit.

Et vero minime irritae preces tum adolescentis fuerunt a studiorum suorum, bonae indolis, probatorum morum, ac peritiae musicae demum testimoniis optimis commendati. Excepit hasce Antistes non benigne modo, sed accedente porro Capitularium suffragio ratas mox habuit. Nunc autem gaudio ille perfusus maximo novos hos lares anno 1765. sub autumnii exordia subiit, tyrocinii canonici fundamenta positurus. Perfecto huius curriculo, quod parentis carissimi lugubre fatum nonnunquam retardauit, libero solennique voto in S. Augustini canones, sanctionesque nostras anno 1766. 19. Octobris iurauit, verso pro veteri more Gabrielis, in MICHAELIS nomine. Nuncupatis ita religiosorum more votis solennibus MICHAEL iam noster magna animi alacritate Theologiae & Ss. Canonum studiis se accinxit. At languescere breui coepit hic feruor, vnde demum cunque hoc fastidium ortum fuerit; leuauit hoc ipsum tamen pro ingenio suo, quod exercitatisimum habuit, lectionis varietate, ita quidem, vt vbi occasio tulit publicis etiam in disputationibus titillante honore argumenta ex Theologiae & Iuris Ecclesiastici placitis sat erudita protulerit. Ad historiae posthac limina, perpetua quadam sciendi & discendi siti vexatus, felici plane gradu delatus est.

Tentaui iam ergo multis, hac in arte quid humeri valerent. Genealogica sibi primum pertractanda sumsit, recte prorsus existimans, nihil vnquam plus erroris, plus obscuritatis adtulisse studiosis hominibus; quam si quis genealogiarum rudis, & ignarus ad conscribendam historiam accesserit. Multus itaque ille & solers in conficiendis Nobilium tabulis fuit, ipsa hanc in rem illustr. Capituli Bibliotheca, & quo familiariter vsus est,

eru-

eruditissimo eiusdem Capituli Syndico, Ludouico Poeckhelio, in adiutorium vocatis. Fundamentis in arte genealogica iactis pro eo, quo erat ingenii acumine, persenserat illico, mutilum esse, hiansque quod addidicisset haecenus; nisi pedisequam Genealogiae Heraldicam adiiceret. Ergo & huic operam suam locare instituit; & cum iuxta aduertit, rem se minime suis numeris absolutam suscepturum, nisi, quae in ista arte ex veterum monumentis occurrunt, rudi saltem penicillo adumbrare calleret, pingendi artem proprio Marte discere coepit. Conspectimus reuera breui interuallo Scuta gentilitia; Lapidum sepulchralium Epigraphes; Sigilla diplomatum; veterum Chartarum siglas; Imperatorum monogrammata; numismatum figuras, &c. ab illo affabre adeo depicta, vt ab artis peritissimo haec omnia venisse quis credere posset.

At enim haec omnia addidicisse parum fuit homini, iam toto non solum ad disciplinas historicas incumbenti. Optime porro his studiis duos historiae ocellos Chronologiam & Geographiam adiungendam censuit. Hunc igitur in finem STEINIVS praeclarum illud opus, quod R. P. Dantinus exorsus est; Carolus autem Clemencetus, ac Martinus Durandus, Trias illa eruditissima ex Congregatione S. Mauri in gallia profsequi coepit, quodque artem verificandi data & facta historica explicat, non modo legit auide, sed excerpfit etiam, ac integras in rem suam tabellas chronologicas descripsit. Porro autem Geographiam, patriam inprimis, ita excoluit, vt huius in gratiam itinera perplura instituerit, eaque nunquam sine liberali eruditionis prouentu; nec in terra aliena hospes, quod charta illa geographica de Episcopatus Neoburgensis origine & fati ab ipso confecta fati ostendit.

Cura interea Bibliothecae domesticae suscepta scientiarum voluptate dudum iam inescatus, forulos omnes litterariae nostrae penus auiditate summa excusfit, ac vndequaue Monumenta, Diplomata, Chartas veteres comportauit, succum & sanguinem extracturus inde; quin villo vnquam haec opera, vt est in rebus obsoletis & obscuris fastidii multum, taedio

aut fatietate fracta fuerit. Imposuerat sibi STEINIVS prouinciam, Rei Diplomaticae omnes curas, omnem consecrandi industriam, vt istiusmodi artis praecepta, & apices penitus imbiberet; ad illustrandam historiam conducentia congereret, ac per reliquam vitam gnauiter coleret. Instituit igitur Diplomatices ergo multas excursions; & quocunque profectus est aliquando solenne ac curas inter praecipuas habuit, reconditas in clathris tabulas, cum tineis ringentes in lucem protrahere, erudita ruminatione expendere, atque demum, si dignae forent, in futuros vsus describere; nec vdoris, nec voracium blattarum nausea, nec characterum vix legibilibus difficultate deterritus; vbiuis vix non singulari sua comitate, dicendique vi, qua suauissima pollebat, Officialium indulgentiam lucratus.

Spe thesauri litterarii illectus ne horruit quidem ipsas quoque Defunctorum cryptas, Nobilium hypogea, & alia porro mortalitatis rudera operosa attentione peruestigare, tam ille in tenebrosis mortuorum domiciliis iucunde versatus, vt alii viuorum inter tripudia; maxime si tam felicem esse contingeret, vt vidisset, aut legisset quidpiam, quod hactenus in aprium aetas non protulit. Imam telluris partem curiositate tam erudita lustrans ad templorum, capellarum, aediumque sacrarum superiora gradum fecit, & ibi scrutaturus; nihilne aut quale foret, quod aetas, aut temporum iniuriae nobis reliquum, dignumque notatu voluissent; imo ipsas turres miranda cupidine conscendit exploraturus; num Campanarum inscriptiones nil haberent, quod in sua aduersaria mitteret. His, quae Musarum in gratiam fecit STEINIVS, contentus minime, indoluit maximo-pere authores gallicos patria lingua loquentes non intelligere, nec ita dulcius ex ipso fonte bibere posse. Omnis ille morae impatiens linguae huius praecepta & veneres interpretari ita contendit, vt paulopost libros eo idiomate vulgatos non legeret solum, sed & in patrium sermonem traderet, typisque adeo publicis describendos daret.

Tantus iam cum esset STEINIVS, vt nullum fere disciplinae seuerioris genus intactum praetermisisset, audendum iam aliquid ratus, Virorum

eruditionis fama celebrium amicitiam ambire coepit, & adsequutus est etiam, non sane sine multis deinceps Rei suae incrementis. Inter multos autem, quibuscum litterarium commercium fouit, praecipui fuere Cl. mi G. A. Willius Historiae, & Diplomatices in norica Altorfensium Vniuersitate Profesor celeberrimus. I. G. Meufelius item Erlangensis Vniuersitatis Profesor, & Decus insigne. P. E. Spiesius, Rei Diplomatice inter Germanos Stator praecipuus, ac Princeps. I. P. Langius, aulae Oettingo - Wallersteinienfi a Consiliis, editisque ingenii monumentis apud Eruditos notissimus, & qui porro alii fuerunt. Isthoc iam ille foedere ornatus, adiutusque, mirum profecto, quantum currenti calcar sit additum. Praesidiis iam ille tam multis munitus, publicam descendere in arenam, ac tractationem illam genealogico - historicam, quam de Gebhardi, Comitum Hirschbergenfium, & stirpis suae vltimi duabus vxoribus, quod vtrique Sophiae nomen inditum esset, scribebat, edere voluit. Misitauit dissertationem hanc ad Monacenses academicos eorum iudicio diiudicandam, quae omnium mox calculo probata, ac luce publica digna visa est, Viris doctissimis, Reique historicae in Boiaria statoribus amplissimis.

Data optione, qua Authori liberum foret, vel Numisma aureum in laboris praemium recipiendi, vel Nomen suum Sodalitio Academico dandi, honorem STEINIVS pecuniis praeferens, consueto mox diplomate Socius Academiae scientiarum renuntiatus est. Istis iam honoribus auctus, in eruderandis vetustatibus dexter, ac doctus fatis, antiquis veritatem, nouis authoritatem, obscuris lucem, dubiisque fidem dare, exemplo haud multo post pulcherrimo in commentatione historica monstrauit, quam de aboliti iam pridem Episcopatus Neoburgensis ad Danubium orsis, progressu, ac fine scripserat, vado plane difficil, & a paucis tentato haftenus. Numo aureo praegrandi ab Academiae Praefide donatus ideo; licet ipse liberale munus praematureo fato extinctus haud viderit amplius.

Anno 1778. ad Academiam Ingolstadianam misus, vt animum disciplinis theologicis & canonicis excoleret magis, & redux iuuentuti religiosae

fae sacra dogmata & sanctiones ecclesiasticas explanare posset, intentioni Superioris sui haud satisfecit multum; pro immensa enim sciendi cupidine excursiones litterarias in vicina monasteria, templa, oppida, praedia Nobilium fecit MICHAEL, vnde conquisiturus, quae aliquando vfu esse posset; pro veteri scilicet animi propensione tractare historica, & diplomaticen excolere institit iterum, iterumque resumit. Atque hic quidem labor, hoc opus praecipuum fuit, quod diligentissimum STEINIVM ab aliquot iam retro annis exercuit, & a quo nec Ingolstadii cessauit, nullas sibi vnquam ab hoc studio ferias indulgens. Reuocatur altero anno ad Collegium suum ea demum, quae condidicisset nouellis Canonicis traditurus deinceps. At septembri iam fere adulto nihil omnino mali persentiscens, quamdam membrorum debilitatem est questus, quae breui in arthritidem vagam degenerauit, ita quidem, vt prae morbi vehementia tremula neruorum, totiusque corporis inquietudo hominem occuparet, gangrena ad extremum corrodebat cerebrum.

Habuit vero diem 20. Septembris fatalem illam, ac luctuosam, qua demum corpore ad quietem composito, & inter triste silentium, ac pias Sacerdotis hortationes supremum spiritum anno 1779. emisit, cum mortalis vitae periodum ad annum aetatis 32, religiosae vero ad 13. extendisset tantum. Atque ita in aetatis flore emarcuit.

Fleuerunt Musae omnes, amici, notique planxere tristissimum funus; ipsi etiam exteri lesu publico parentauere. Fleuerunt Sodales academici Monacenses, ac Collegae optimo suum programme publico dolorem testati sunt. (a) Fleuerunt Annalium litteraturae boicae conditores, & vitae synopsin, operumque Eius elenchum fastis suis intulere. (b) Litterati Norici pagellis item publicis funus Germaniae doctae non sine elogio indixerunt. (c) Ipsaeque adeo Berolinensium ephemerides litterariae lugubrem hunc

(a) Rede zum Andenken 2. Akad. Mitglieder — Benno Gansers, — — und Mich. Steins — — von K. H. Edlen von Baccicheri 2c. München 1780. 4. S. 17. folg.

(b) Annalen der bair. Literatur Bds. 1. St. 3. S. 199. folg.

(c) Nürnberg. Gelehrte Zeitung.

hunc nuntium promulgauere. (d) Ita nemo fere vnus eruditorum fuit, qui moerorem ex proecoci funere non conciperet, vltimosque homini litterarum amantissimo honores non faceret.

Scripta STEINH Editi sunt:

1. Zufüge und Verbesserungen zu K. Bruschens Nachrichten von dem Regl. Kollegiatstifte Nebdorf. 1780. 8. im litterar. Wochenblatt B. 11. S. 241.
2. Bemerkung über die Widerlegung — — der Frage: Ob man den Ordens Geistlichen die Seelsorge abnehmen soll, oder nicht. von A. L. (a lapide) Nürnberg bey Felscher 4. 1770.
3. Lobrede auf den hl. Bernard — — gehalten zu Kaisersheim. Dillingen 1772. 4.
4. Lobrede auf die zweien hl. hl. Apostel, Peter und Paul, im Gotteshause der Regl. Chorfr. zu Marlenburg. Augsburg 1776. 4.
5. Histor. Abhandlung von Gebharden, den letzten Grafen seines Stammes zu Hirschberg. 4. Unter den neuest. hist. Abhandl. der Akadem. der Wissenschaften zu München B. 1. S. 463.
6. Diplom. Nachrichten von dem Orte, und dem ehmal. Kloster Königshofen. 8. In J. G. Meusels — Geschichtsforsch. Th. V. S. 205.
7. Des Hrn. Trublet auserles. Gedanken über den Unglauben. Aus dem Franzöf. übersetzt. von M. St. Augsburg. 1777. 8.
8. Histor. Abhandlung von dem ehmal. Bisthume zu Neuburg an der Donau. 4. Unter den Abhandl. der Bayer. Akad. B. 1. S. 385.
9. Untersuchung, was es nach dem Absterben Sr. Churf. Durchl. in Bayern Max. Joseph, mit den Reichslehen, dem Kais. besrenten Landgericht Hirschberg für eine Beschaffenheit habe. 4. 1778.

Imedita:

1. Codex Diplomaticus Eichstettensis. Fol.
2. Necrologium & Elenchus Canonorum Eccles. Cathedr. Eichst. ex antiquis MStis, Registris, Protocolis Capituli, Libris Probationum Nobilitatis — collectus — continuatus, & auctus &c. Fol.

G g g

3. Ta-

(d) Allgemein. deutsche Biblioth. auf das Jahr 1779.

3. Tabulae genealogicae illustrium Familiarum, ex quibus Capitulum Cathedralis Eichst. hoc tempore (1768.) constat. Fol.
4. Sylloge Epitaphiorum, ac variarum Inscriptionum, quae in agro Eichstettenensi reperiuntur. 4.
5. Collectanea Historica de vitis & rebus Episcoporum Eichst. hactenus inedita.
6. Analecta Historico - Diplomatica de Ecclesiis Colleg. in Herrieden, & Spalt. &c.

STEINHART Franciscus, Soc. Iesu Profesor Logices in Academia Ingolstadiana P. O.

Spalta, Principatus Eichstettensis in Dioecesi superiori oppidum, elapso Saeculo FRANCISCVM mundo genuit; Eichstadium humanioribus optimorum parentum filium litteris imbuit; Societas Iesu in suum receptum gremium feuerioribus, religiosisque disciplinis excoluit. Profesor Logices P. O. anno 1706. in Academia Ingolstadiensi constitutus, (a) ad omnia, & singula Societatis munia habilem se, idoneumque reddere contendit.

Collegii Eichstettensis Rector anno 1731. suscepit negotium conqui-
rendi omnia, quae B. Gundekari, XVIII. Episcopi Eichstettensis, & Principis vitam & functiones Episcopales concernunt. Promptissimam hac in re nactus voluntatem & operam Episcopi Principis sui, Francisci Ludovici, & Canonorum Ecclesiae Cathedralis, ex utroque Archiuio, Episcopali scilicet & Capitulari, plura instrumenta adcurate consignavit, & non pauca de B. Antistitis sanctimonia conscripsit, quae nullam de publico Gundekari cultu dubitationem relinquunt. (b)

Neque annum, neque locum obitus Viri meritissimi explorare licuit. Editum est etiam ab ipso: Sacra veterum temporum Historia in epitomen contracta. 4. 1728.

STE.

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 113.

(b) Haec acta transmissa sunt ad Bollandistas.

STEVARTIVS Petrus Ss. Theologiae Licentiatus, Canonicus ad Chorum S. Willibaldi Eichstadii, & ad S. Vitum Herriedae, Collegii Willibaldini Eichstadii Praefes, & Profesfor.

Leodii in Belgio anno 1549. ad Sui, Clerique Eichstettenfis decus, & totius Reipublicae Ecclesiasticae ornamentum ortus est **PETRVS** Noster. Prima litterarum elementa edoctus iam in illo elucescere coepit singularis aliqua mentis sublimitas, sagacitasque ingenii, qua magistrorum captabat amorem, & existimationem Sodalium. Scientiis Facultatis artisticae adplicatus, disciplinisque philosophicis theologicisque imbutus anno 1571. ad Academiam Ingolstadiensem, tunc temporis florentissimam, deuenit, (a) vt dato matriculae Vniuersitatis nomine animum rerum diuinarum peritia excoleret magis, ac simul superioris Germaniae genium nosceret.

Indefessa industria, quam in hac Academia sacrabat scientiis; excellens doctrina, qua inter suos iam tum eminebat, aliaeque animi dotes, quibus omnium ad se studio, animosque rapiebat, **Martinum** etiam **Schaumburgium**, Antistitem Eichstettensem, dum anno 1572. sacrum Presbyteratus ordinem Eichstadii flagitauerat **STEVARTIVS**, (b) ita fascinauerant, vt accedentibus Profesforum suorum testimoniis authenticis vix ordinatum iam suo Collegio Willibaldino, cui continuo exquisitissimos praeficere Viros, & eruditione, & vitae integritate praestantes, studuit, Profesforem poposcerit. (c)

Annuat doctissimi Praefulis sui clementissimis postulationibus, & recepto Ingolstadii Licentiatus in Theologia gradu, Profesforibus Eichstettenfisbus adgregatus eodem adhucdum anno Philosophiam, & Theologiam profiteri coepit; paulopost Praefes, seu Regens eiusdem Collegii a Celsissimo Fautore suo, **STEVARTII** laboribus mire gauiso, constitutus, (d) atque 3. Iunii eiusdem anni, 1572. quinta in Choro S. Willibaldi praebenda ex

G g g 2

dis-

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 328.

(b) **STEVARTII** Praefatio in Comment. de vita & Reb. gest. S. Walburg. 4. Ingolst. 1616.

(c) Engerd. Ann. Acad. pag. 33. b.

(d) **STEVART**. Praefat. in Comment. supr. citat.

discesſu Rudolphi Clenkii adhuc vacante donatus eſt. (e) Nec plane ſua praemia perdidit Praeſul ſagaciſſimus; quidquid enim Praeſidi ſuo deman- dauerat, ad voluptatem Principis ſui composuit; ad grauiſſima negotia ad- hibitus non rerum humanarum ſolum; ſed & diuinarum profundiffimam cognitionem comprobauit; praebenda ideo honoris in inſigni, & antiquiſ- ſima Collegiata ad S. Vitum Herriedae remuneratus, quam tamen anno 1576. 15. Sept. iterum reſignauit. (f)

Per duodecim annos omnino, interruptos raro inter labores, tum do- cendo, tum Praeſidis munus obeundo Collegium Willibaldinum Eichſtadii illuſtrauit; donec Ingolſtadium anno 1584. ad geminam Cathedram Mau- ritianam ſcilicet, & Academicam vocatus fuerit. (g) Mutauit quidem lo- cum STEVARTIVS, non autem dioeceſin; ſed Schaumbergio ſuo tum qua Cancellario, tum qua Epifcopo fidiffimus cliens adhaeſit. Conſcendit Ca- thedram Theologicam, ſacram ſimul ſcripturam explanans; poſtquam eodem anno ſupremos ab hac facultate honores conſequutus fuiſſet; (h) conſcen- dit Cathedram Mauritianam in defuncti Parochi Caſpari Frankii locum ſuſſectus, poſtquam Eichſtadii inueſtituram 7. Maii ſuſcepiffet. (i)

Conſtituto igitur animarum Rectori, ac Profefſori publico nunquam defuit, in quo neruos omnes aetatis, induſtriaeque contenderet; tum vt concreditum ſibi populum in religione erudiret, pro illorum animabus rationem ſeuero Iudici redditurus; tum vt iuuentutem ſuae fidei commis- ſam in ſcientiis informaret, verbi diuini praecones, & curatores ſacros principiis ſaluberrimis inſtructurus. Satisfecit ex aſſe vtrique muneri; e- git perſonam Paſtoris vigilantiffimi ad aedificationem ouicularum; egit & Profefſoris doctiffimi ad eruditionem diſcipulorum; egit & Rectoris Ma- gnifici tanto cum Vniuerſitatis fructu; vt honorificas haſce faſces viceſies STEVARTIO ſuo concrediderit; (k) imo defuncto Hungero in dignitate Pro-

(e) Maull Diarium.

(f) Idem in ſuo Diario.

(g) Gretſer. Obſeruat L. I. pag. 248.

(h) Mederer Annal. P. II. pag. 84. Ipſe STEVART. praefat. citata.

(i) Maull Diarium.

(k) Mederer Annal. Acad. P. II. 99 — 110 — ſeqq.

Procancellarii anno 1604. ab Episcopo Eichstettenfi, Ioanne Gemmingio, suffectus fuerit.

Interea Leodii, vt etiam patria praeclara Indigenae sui merita, etsi remotis in oris collecta, coronaret, Canonicus in Cathedrali Ecclesia creatus, Coloniae simul Agrippinae Praepositus ad SS. Apostolos renuntiatur. (l) Possessionem igitur aditurus suam anno 1594. in Belgium profectus est, qua occasione Francofurti in historiam Iesuitici Ordinis, calumniis, & scommatibus refertam incidit nouiter editam. (m) Authoris vt iam fidem infirmaret, apologiam pro hac societate conscripsit, eodemque anno Coloniae imprimendam curauit. Conscripsit plura opuscula Vir solertissimus eruditione plena, quibus & sanctam religionem defendit, & Rempubli-
cā litterariam illustrauit.

STEVARTII potissimum nisu, & liberalitate noua Leodii parochia, & Ecclesia in honorem S. Walburgae exstructa, & necessariis rebus instructa fuit, (n) vt etiam ab Ecclesiis aliis remotiores spiritali subsidio non egerent. Luculentissimum munificentiae suae monumentum ciuitati Ingolstadiensi erexit, dum anno 1617. illius bono Orphanotrophium primus instituit, fundauit, dotauitque, vti hodieum inscriptio cum STEVARTII insignibus huic pauperum asylo affixa testatur. (o) Non munificus minus in Collegium Societatis Iesu eadem in vrbe anno 1614. ad fundandam Bibliothecam 650. fl. & anno 1619. ad liberam dispositionem 1000. fl. eidem donauit. (p)

Tandem, fors docendo fessus; vel amore soli patrii illectus; vel inuitatione Antistitis sui permotus; cum anno 1618. amicos suos iterum visurus Leodium profectus esset, subsequenti anno 12. Maii litteris ad Academiam datis omnia munera sua resignauit, positurus scilicet vitam,

G g g 3

vbi

(l) Cfantur tituli eius operibus praefixi.

(m) Eiusdem Apolog. pro Soc. Iesu. 4. Colon. 1595. pag. 1.

(n) Eiusdem Praefat. Commentar. de vita S. Walburg. supra citata praemiss.

(o) Mederer Annal. P. II. pag. 240.

(p) Mederer loc. cit. pag. 241.

vbi illam acceperat. (p) Constitutus paulopost Episcopi sui Vicarius anno 1624, dierum & meritorum plenus, 75. aetatis suae anno (r) vitae huic mortali valedixit, Leodii sepultus.

Monumenta eruditissima, quae prater citata a Clmo Mederero mundo reliquit, sunt:

1. Apologia pro Societate Iesu. 4. 1594. Colon.
2. Coментар. in Epist. D. Pauli ad Philippenfes. 1595. 4.
3. Oratio de Colloquio Ratisbonensi 23. April. 1602. 4.
4. Coментар. de vita & rebus gestis S. Walburgae Abbat. &c. ex Philippo XXXIX. Episc. Eichst. concinnatus, authore Wolffardo Hasenriedano Presbyt. in lucem integrius dat. Studio PETRI STEVARTII &c. 4. Ingolst. 1616.
5. Tomus singularis Insign. Authorum, tam graecor. quam latinor. quos ex variis Bibliothecis accersitos nunc in lucem prodire, & prodesse iussit PET. STEVARTIVS &c. Ingolst. 4. 1616.

STVBER Ioannes, I. V. Doctor, Institutionum Imperialium in Vniuersitate Ingolstadiana Profesfor Publ. Ordinar.

Lippertshofium pagus, in Toparchia Principatus Eichstettensis versus Ingolstadium situs, a solo STVBERI nomine nobilis, circa annum 1566. IOANNI primum vitae halitum donauit. (a) Pater, licet Agricola, cui omnis nobilitas in pietate, ac census in vitae probitate erat; filium tamen a teneris vnguiculis sciendi cupidissimum litteratae Palladis alumni asfociare voluit. Ad omnem igitur christianae disciplinae apicem institutum ad Gymnasium Eichstettense misit, primis latinitatis rudimentis imbuedum. Infatiabili vix non cupiditate nouus tyro addiscendis litteris grammaticalibus, & humanioribus inhiauit; Musarum canones arcto adeo foe-

de.

(q) Idem loc. cit. pag. 223.

(r) Gelehrten Verifon.

(a) Mederer Annal. Academ. Ingolst. P. II. pag. 129.

dere cum pietatis legibus copulans, vt eius Magistri magnae spei adolescentem, breui maximum fore Virum praefagirent.

Vale Appolini dicto, altiorisque sapientiae desideriiis haustis vberri-
mos, foecundissimosque Astraeae fontes quaesivit, sanctissima Diuae huius
dogmata plene imbibiturus. Ingolstadium itaque circa annum 1592. vici-
num aequae patriae suae, ac celeberrimum longe, illa potissimum aetate,
scientiarum emporium se contulit, animum ad iurisprudentiae studia pror-
sus relaturus.

Maturuerunt profecto exiguo tempore indefesae diligentiae fructus,
illosque amplissimos fane Academia Ingolstadiensis cum exordio sequentis
Saeculi percepit. Nam cum Hieron. Arnoldus Rathius Iurium Profesfor
Monachium euocatus fuisset; STVBERVS noster, suprema antea Doctora-
tus laurea iuridica decoratus, anno 1601. in eiusdem locum receptus fuit,
(b) paucisque diebus eruditissimis praelectionibus demonstravit, se Ca-
thedrae academicae dignum, idoneumque fore.

Institutionum itaque Imperialium Profesfor eruditissimus habito so-
lenni principio summa non solum solertia disciplinas nominatas auditori-
bus suis explanare; sed & foecundissimi ingenii sui partus, in calce refe-
rendos, edere coepit. Circa annum 1612. Profesfor Digestorum, seu Pan-
dectarum, (c) ac iterato huius Facultatis Decanus nominatus; eodem quo
coepit tramite Academiam scriptis suis illustriorem reddere contendit; do-
nec anno 1623. per multos annos de sua tum Facultate, tum Vniuersita-
te optime meritis, mense Maio, mundo valedixerit. (d)

Scripta STVBERI sunt, quibus Rempublicam litterariam illustravit:

1. Ad Tit. Instit. Imper. de Actionibus anno 1604.
2. Theses Miscellae ex diuersis I. V. articulis. 1609.
3. De Vfusapionibus & Praescriptionibus; item de iudiciis in gene-
re. 1610.
4. De

(b) Idem loc. citato pag. 167.

(c) Idem loc. cit. pag. 208.

(d) Idem l. c. pag. 236.

4. De iurisdictione, & de Decimis 1615.

5. De Iure Emphiteutico. 1617.

SVTOR Ioannes Paulus Iuris Vtriusque Doctor, Consiliarius intimus Episcopi Principis Eichstettenensis; demum Profesor Iuris P. O. in Vniuersitate Anglipolitana.

Arberga, oppidulum haud ignobile Dioecesis superioris Eichstettenſi Principi subditum, anno 1706. IOANNI PAVLO nostro vitam dedit. In puero iamiam nihil puerile praeter aetatem deprehendebatur; solo amoeniorum Musarum Commercio contentus; non raro neque manducare, neque bibere petebat, sola, vt videbatur, lectione librorum saginatus. (a) Scholas humaniores Eichstadii emensus, anno 1724. ad Academiam Ingolstadiensem properauit, nomen suum matriculae Vniuersitatis daturus; (b) nihil certe minus, quam sibi aliquando hac in Musarum sede celeberrima conscendendam esse Doctoris Cathedram cogitans. Integrum quadriennium studio Iurisprudentiae tum Ecclesiasticae, tum Ciuili labore improbo sacrificabat, eo quidem cum foenore, vt anno 1728. Theses ex vniuerso iure defendere non dubitauerit, (c) & Licentiatus gradum consequutus fuerit.

Et reuera, non intermissa studia summam parere gloriam breui expertus est. Vix enim scientias, quas theoretice hauserat, in praxin deducere satagebat; Granarius in Dollnstein, oppidulo ad Almonium haud procul a Residentia Principis sito, constitutus est; vbi quotidiana vix non, & luculenta satis Iurisprudentiae suae dandi specimina, quoad contentiosam praesertim Iurisdictionem, opportuna sese illi occasio obtulit. Aliquot hoc in loco transegit annos, cuncta ad voluptatem Principis sui, & emolumentum subditorum disponens, quoadusque Eichstadium auocaretur, vt

(a) Testimonia Domesticorum.

(b) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III, pag. 168.

(c) Idem loc. citato pag. 262.

vt Consiliariis Principis adscriptus, aulae & regiminis negotia cum aliis curaret. (d) In hoc quoque munere eximia prorsus & indefessae industriae, & admirandae adeo doctrinae documenta dedit, vt Augustani (e) sapientissimis SVTORIS consiliis vti suum sibi Consulentem rebus in aliqua difficultate constitutis selegerint.

Fama nominis eius hac ratione in dies crescente, scientiaque continuo noua incrementa capiente, Ioannes Antonius de Freyberg Princeps Episcopus Eichstettensis Virum, quem vicinia suspexit, Referendarium suum in secretioribus negotiis anno 1753. Augusta reuocatum creauit, & paulo post ab intimis sibi consiliis, qui arcana cabineti ordinaret, esse voluit. Multa amplissimo hoc in munere, eaque essentialia Principatui seruitia praestitit. Edidit inter alia eruditissimam plane, diurnis nocturnisque vigiliis elaboratam anno 1754. dissertationem, in qua Episcopatum Eichstettensem ab origine sua Franconicum, nunquam vero Bauaricum fuisse demonstrat. (f)

Dum interea laboribus Dioecesi nostrae haud parum proficuis se fatigabat, plurimorum animos sibi inuifos reddidit, atque infensos; imiscendo nimirum sese molestis negotiis, & patrocinando causae Consilarii aulici, quam ille prouide minus cum Domicellari Ecclesiae Cathedralis actitandam suscepit. (g) Disceptabat Episcopus aduersus Capitulum, quod suum fouebat Canonicum; Capitulum aduersus Episcopum, suum protegentem Consiliarium. Optabat equidem Gremium Capitularium cum suo reconciliari territoriali Domino ad pristinam concordiam prono; ast ad alia continuo sensa reducebatur Episcopus. Ad summa igitur adpellatum fuit tribunalia tum Romae, tum Viennae existentia; fluxerunt anni, & lis nondum decisa erat. Tandem Ipsus Imperator compositorem pacis acturus Episcopo Principi suavit, vt cum Capitulo suo in gratiam rediret, inquietoque

H h h

ho-

(d) Idem loco citato.

(e) Idem loco citato.

(f) König suis selectis Iuris Publici T. 33. Cap. 6. & T. 34. inferendam curauit.

(g) Acta & species facti huius controuersiae de anno 1746. Folio.

homini aures occluderet. Per hoc equidem rescriptum extincta est lis, neutiquam vero auersio animorum. Nouerat quidem IOANNES PAVLVS noster principem se apud Dominum suum obtinere gratiae locum, firmoque consistere pede; Moecenatem tamen suum aetate iam prouectum simul sciens, parumque boni, Sede aliquando vacante, sibi promittens; alii Principi suam occulte offerre operam, ac in alia prouincia de honorifico sibi prouidere munere contendebat.

Et breui admodum inuenit, quod ardentibus adeo votis quaesierat. Ornatisimo, ab Electore Bauarico Maximiliano Iosepho, decreto donatus, ad proxime in Academia Ingolstadiensi vacantem in facultate iuridica Cathedram destinatur; quidquid demum aduersarii Serenissimo obfibilauerint; SVTOREM nunquam amicum Bauarorum fuisse. Reposuit illis nempe Sapientissimus Princeps: Si in seruitiis Eichstettensibus constitutus nobis amicus fuisset, nullo vnquam SVTOREM honore afficere possem; cum autem nunquam fuerit, inuiolatam certe fidem & mihi praestiturus est. Acutissimo hoc, & Maximiliano Iosepho dignissimo plane responso contenti, anno 1755. IOANNEM PAVLVVM SVTOR Academiae Anglipolitanae Profesforibus asfociatum liuido profecto oculo viderunt. Moritur mense Februario eiusdem anni Herm. Ant. de Chlingensberg; iubetur Iosephus Prugger Cathedram Iuris Patrii huius ex obitu vacantem conscendere; IOAN. PAVL. SVTOR vero in Doctorem vtriusque Iuris eodem anno Altorfii promotus, ad tradendas Institutiones Iuris se accinxit, 31. Maii solenne docendi principium faciens. (h)

Anno 1757, cum duos optata in tranquillitate annos in Profesforum Collegio transegisset IOANNES PAVLVVS, defunctus est Eichstadii Ioannes Antonius de Freyberg Episcopus Princeps Eichstettensis, eximius profecto SVTORIS fautor. Gratulatus est sibi IOAN. PAVLVVS optato se in litto-
re tranquilla aura frui posse, nihilque mali, quod sede vacatura sibi minitari credebat, pertimescendum sibi; cum Raimundus Antonius ex Comi-

(h) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 262.

tibus de Strasoldo ad Solium episcopale euectus, SVTOREM nihil certe talium mente agitantem, Eichstadium ad pristinum honoris fastigium inuitat, suaque intima cum illo communicare cupit. (i) Ast gratias ille pro clementissima beneuolentia agens maximas, contentum se sua sorte, pluraque a fortuna minime postulare affirmabat.

Et reuera verba haec ex intimo animi sensu profluxerunt. Honoratus namque a suis auditoribus; aestimatus a Collegis, singulisque totius Senatus academici membris; imo ab ipsissimo suo Serenissimo Electore magni factus intra hosce fines sese continere potuit facile, ipsique Principi suo pro clementissime oblata anno 1769. in Reuisorio Monacensi statione submisissimas rependere grates. (k) Tandem non interruptos inter academicos labores, cum aliquoties molestam Rectoris Magnifici dignitatem sustinuisset, (l) inopinata Septuagenario maior apoplexia tactus Academiae suae, & mundo valedixit, paulo ante fata tristissima Maximiliani Iosephi, Electoris sui Serenissimi, anno 1777. Ingolstadii tumulatus.

Scripta, quae impressa nobis reliquit, sunt:

1. Historischer Auszug, und Beweis, daß das Fürstl. Hohe Stift Eichstätt ursprünglich ein Fränkisch, und kein Bayerisches Bisthum seye. 4. 1754. sine nomine & loco.
2. Acta Processus contra Capitulum Cathedrale Eichstett. Fol. 1746. &c.
3. Electa Iuris & Fori, seu Conclusiones practicabiles &c Ingolstadii. 4. 1760.
4. Ius Naturae Heterodoxorum nec Deo, nec Reipublicae, nec Homini suum tribuens. 4. Ingolst. 1764.

T.

THEOBALDVS dictus PREITZFELDER Abbas Campidonensis.

H h h 2

Eich-

(i) Ex Domesticorum testimoniis, & ipsis Epistolis.

(k) Testimon. Domesticorum.

(l) Mederer loc. cit. pag. 269 — 297.

Eichstadium Saeculo IX. iamiam, & X. Viros eruditos, sola, & vera Reipublicae ornamenta, procreasse, testis est THEOBALDVS noster Abbas Campidonensis. Hic, si Bruschio adhibenda fides, Eichstadii nobili genere, exeunte forte Saeculo IX. natus, nobilitatem generis sui doctrina ac eruditione illustriorem reddere studuit. Vnde non litterarum scientiis solum excultus; sed & praestanti corporis forma commendatus, ad honores abbatiales Campidonae, Abbate Burchardo e viuis sublato, anno 927. euectus est. Infelici licet fidere. Deum enim, quem forte sua iam ab infantia timere non didicit, neque in candelabro positus timuit, lubricam admodum, & a regula monastica valde remotam vitam viuens.

Quare non ob vitae merita; sed ob abbatialem dignitatem, ad quam studiis, & sapientia eluctatus est, quamque post impetratam a Sede Pontificia confirmationem paucis tantummodo septimanis tenuit, THEOBALDVM huic albo adscribimus. Mortem ipsius, quam ob impudicam puellam veneno sublatus oppetiit anno 928. 3. Maii, densissimis certe tenebris inuoluissem, nisi pudor iam esset factus, & Bruschi (a) illam mundo manifestasset.

THIERMAIER Hildebrandus I. V. D. Cancellarius per XXV. annos Episcoporum Principum Eichstettensium.

Gens THIERMAIERIANA ex pago Erkertshofen Eichstettensis Territorii, quatuor circiter horis a Sede Episcopi distante, humili quidem loco, honestissima tamen, Ruricularum nempe, Conditione, Principique suo subdita semper, & vt decuit, deuotissima, originem duxit; huic certe posteris Saeculo XVI. & XVII. singulari eruditione, praestanti doctrina, aliisque factis nobilissimis splendorem adicere didicerunt haud vulgarem, & ampliore forte, vel parem aequae, acsi viginti annos digitis ennumerare potuissent.

HIL.

(a) Monaster. German. pag. 104. Edit. Sulzb.

HILDEBRANDVS profecto **THIERMAIER**, Colonus in Erkertshofen, Cancellarii nostri Patruus rarissimae in orthodoxa fide constantiae, praestitique Episcopo suo homagii specimen dedit admirandum sane, posterisque auitae religioni suae fidelibus commendandum, imitandumque. Vir hic simplex duntaxat & vnus maluit tumultuantibus rusticis, aliisque maleuolis Religionis catholicae osoribus linguam suam, quoad prendi potuit, truncandam tradere; quam vel datam semel Domino suo fidem infringere; vel aliis sacris, ab ipsis praedicatoribus nondum bene intellectis, sese associare. (a) Et reuera opiparos firmitatis animi fructus tulit; abscissa namque lingua breui temporis spatio ita recreuit, vt non sine miraculi opinione maiori longe libertate contribulibus suis admisam perfidiam exprobrare potuerit. (b)

Alia, in eruditione praecipue, documenta dedit Cancellarius noster **HILDEBRANDVS**, Prioris dignissimus Nepos, qua fuerit origine natus. In pago Erkertshofen, Georgio Patre genitus, & a pientissimis parentibus ad omnem morum honestatem, quantum a vita agresti, atque rustico cultu sperari potest, educatus, totum sese studiis, amplioribus iamiam a prouidentia dignitatibus destinatus, consecrauit. Simplicitas, lenitas, & singularis modestia adolescentem commendabant. Emenso scholarum inferiorum curriculo, liberalique doctrina politus magis; in Italiam pro saeculi huius genio profectus iuuenilem aetatem integram vix non iuridicis studiis deuotam voluit. Suprema pro vigiliis & laboribus huic disciplinae dicatis laurea exornatus, in patriamque reuersus a Martino Schaumbergio, omnium sermone celebratissimo eruditorum fautore, suorum Collegio Consiliariorum adnumeratus est. Datis hoc in munere luculentis satis doctrinae & probitatis testimoniis post Cancellarii, Ioannis Hildebrandi Mecker, Rotwillam vocati, discesum, tristia Schaumbergii fata sequentem, anno 1590. a Casparo Seckendorffio Martini Successore **THIERMAIERVS** Vicecancellarius constituitur. (c)

H h h 3

Di-

(a) Kilian. Leib in Annal maior.

(b) Fr. Ign. Thiermaier in Dedicat. Mermanni Consultat. praemisfa, & Marquardo II. Episcopo Eichst. adscripta anno 1675.

(c) Ex actis Cancellariae Eichstett.

Dignissimum certe hac in dignitate profundae eruditionis documentum erat Confirmatio Priuilegiorum Eichstettensium, iudicium prouinciale Hirschbergense concernentium, THIERMAIERI potissimum industria elaborata, ipsius curis & vigiliis ad finem deducta, & anno 1592. eius manu subscripta. Comparuit anno 1594. Ratisbonae in comitiis Imperii, Principisque sui personam ea, qua par erat, dignitate sustinuit. Post susceptos denique plurimos labores, & ad Principatus emolumentum feliciter terminatos Ioannes Conradus a Gemmingen Episcopus Princeps Eichstettensis, vt Viri consilio rebusque gestis spectatissimi merita coronaret, anno 1596. HILDEBRANDVM actualem Cancellarium renuntiavit. (d) Vix autem integros duos annos hac in honoris amplitudine transegisse videtur Vir praestantissimus, cum anno 1598 Andreas Schultheys in Comitiis Ratisbonensibus in qualitate Cancellarii Eichstettensis iamiam occurrat. Fundauit sibi suisque in Ecclesia ad S. Walburgam anniuersarium anno 1616. mensē Februario celebrandum. (e)

Genuit tres filios THOMAM, GEORGIUM & IODOCVM, quos tum Reipublicae, tum Ecclesiae educauit. (f) Sororem autem germanam frequenti Saeculo ad S. Walburgae Abbatisfam hoc in honoris fastigio collocatam conspiciere non amplius potuit.

THIERMAIERIN Eugenia Hildebrandi Cancellarii germana Soror (g) anno 1587. in nominato pago Erkertshofen nata, & in sinu parentum saluberrimis praeceptis instituta se, suaque a primis discretionis annis Deo consecrare constituit. Quaerens igitur conseruandae, & amplificandae virtutis asylum in Abbacia diuae Walburgae Eichstadii sacra inter Moniales sub S. Benedicti regula militantes inuenit, & perpetua voti religione virginitatem suam supremo Numini dicauit. Virtutum omnium se praebens exemplum anno 1625. die 31. Maii ad Abbatisfae dignitatem a suis eleua-

(d) Ex iisdem.

(e) Luidl. Eichstätt. Heiligth. Th. 3. S. 103.

(f) Fr. Ign. Thiermaier in citata dedicatione.

(g) Fr. Ign. Thiermaier in dedicat. citata.

uata est. Paucos autem admodum honorifico hoc in officio dies nisi vel calamitate aliqua, vel infirmitate, vel aliis humanae vitae miseriis notabiles numerare poterat; sola noui templi sui structura, a Ioanne Christophoro a Westerstetten Episcopo Eichstettenfi illo tempore coepta, quotidianas vix non aerumnas in illa temporum iniquitate subleuare solebat. Vnde etiam post quinquennale regimen aetatis anno 43, verum patientiae praesertim exemplum, anno 1630. spiritum creatori reddidit. (h)

THIERMAIER Thomas Cancellarii filius, effigies virtutis paternae, & eiusdem eruditionis aemulus. Eichstadium THOMAM genuit; probitatem a matris, scientiarum amorem a patris carne & sanguine haereditauit. Pro originis suae conditione educatus, & pro ingenio suo enutritus, deque feligendo vitae statu liber prorsus, ad nullam profecto artem sese procliuem magis, quam ad medicam ostendit. Saluberrimis igitur hisce disciplinis addictus cunctas Hipocratis & Galeni scientias breui temporis interuallo deuorasse visus est. Doctoris nomine & insignibus ornatus in patriam reuertitur, ac paulo post magnae nimirum doctrinae, ac felicissimae praxis fama crescente Monachium inuitatur, vt Mermanni consortio & familiaritate solidatus magis post eius fata Serenissimi Ducis Medicum cubicularium ageret. Trium continenter Bauariae Principum Archiater (i) fortunatissimus, Ducum suorum gratiam ac fiduciam ita demereri nouit, vt post mortem suam, quam anno 1664. oppetiit, Franc. Ignat. THIERMAIER, digna certe tanto parente proles, & in annum octauum iamiam Professor Medicinae in Vniuersitate Ingolstadiensi, ad idem honorificum officium vocatus Monachium fuerit. (k) Is ipse inter plura alia eruditissima scripta, quibuscum nomen suum posteritati commendauit, collegit celeberrimi Mermanni, qui quondam Martino Schaumbergio Medicus cubicularius erat, consultationes & consilia, Ingolstadii litteris Zinkianis anno 1675. edita, quae Marquardo II. Episcopo & Principi Eichstettenfi consecrata esse voluit,

(h) Luidl im Eichstädt. Heiligthum 3. Th. S. 61.

(i) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. II. pag. 363. THIERMAIER loc. cit.

(k) Mederer loc. cit.

luit, ne forte ingratitude noxam, vtpote ab Eichstettensibus suam originem ducens, incurreret. (l)

GEORGIUS & IODOCVS THIERMAIERI Cancellarii filii, & THOMAE germani fratres Eichstadii procreati, (m) Patrisque exemplo ad litterarum amorem incitati ministerio Altaris sese mancipare voluerunt. Animum itaque ad studia theologica adplicantes, nullamque in iis consequendis industriam ad Academies miseri omittentes, vterque suprema Doctoratus laurea condecoratus est. Redeuntes in patriam quilibet Praebendam in Choro S Willibaldi ab Episcopo Principe obtinuit, cui sua addixerunt studia, & ad supremum vsque vitae halitum inseruierunt impigre. IODOCVS Canonicus simul Ecclesiae Collegiatae B. V. Mariae, ac ciuitatis Parochus zelosissimus turbulentis illis, quo Sueci Eichstadium diuexabant, temporibus 18. augusti 1634. in arce S. Willibaldi febris maligna extinctus est. (n)

TREYLING Ioannes Iacobus Medicinae Doctor, S. mi Elect. Bauar. Consiliarius, & Medicinae Profesor P. O. in Academia Ingolstadiensi.

Eichstadii Principatus huius vrbe primaria anno 1680. primum trahere halitum coepit. Honestis, pientissimisque ex parentibus progenitus, morum honestatem, ac solidam plane virtutem ab illis haereditauit. Teneris illi ab vnguiculis ingenuam prolem litteratae Palladis alumnis asfociarunt, quos inter adspirante Minerua tantos in litteris humanioribus progressus fecit, vt primum inter coetaneos plerumque sibi locum vindicans, sublimioribus absque piaculo scientiis admoueri potuerit.

Viennae igitur, Austriae metropoli, scientias philosophicas, ac medicas tanto cum foenore hausit, vt supremos in vtraque facultate honores consequutus, paulo post Neofori, in Palatinatu oppido, ciuitatis Physicus constitutus fuerit. Aliquot annos insigni profus cum laude, ac Neoforensum, to-

(l) Thiermaieri Dedicat.

(m) Ex citat. Dedicat.

(n) MSta coetanea.

totiusque viciniae solatio hac in vrbe transegit, cum anno 1711, Michaelle Hertelio, Professore Medicinae Ingolstadii absolutissimo, fatis sublato, TREYLINGIVS mense Aprili per Decretum Caesareum (Copiae austriacae illa adhuc aetate Ingolstadium tenebant) Profesforibus saluberrimae huius facultatis in Vniuersitate Anglipolitana as sociatus est, assignato quadringentorum florenorum annuo stipendio. (a) Nihil ergo nouus Profesfor cunctandum ratus, quinta Maii eiusdem anni solenne Principium, discipulisque medicinam explicandi theoreticam initium fecit.

Breui admodum temporis lapsu non Collegarum solum; sed & reliquorum Profesforum beneuolentiam, & fauorem ita demeritus, vt anno 1714. magnificas illi Rectoris academici fasces crediderint. Deposuit vix molestam hanc, curisque nunquam vacuam dignitatem TREYLINGIVS; cum altero mox anno defuncto Scheifflero, in cuius laudes eruditissimam orationem habuit, ad cathedram Medicinae primariam per decretum Electorale susceptus est, quod autem paulopost neglecto iure ordinis, neque attempta Senatus Academici, qui TREYLINGIO fauebat, informatione reuocatum, & Moraschio collatum est.

Hoc licet primatu medico deiectus; quia forte homo exterus, neutiquam tamen sua ab industria, nouisque elucubrationibus auocatus, anno 1719. Nicolai Copernici sententiam de mundi systemate publicis in thesibus adoptauit; cum tractatum de Medici praestantia, & officio generali edidisset; Primus, qui hac in Academia doctrinae copernicanae specimen defenderet. Opposuit se laudatissimis hisce conatibus sacra Theologorum facultas, admonens TREYLINGIVM, vt eam positionem, etsi his verbis limitatam satis: *Systema copernicanum — — speciosioribus argumentis nixum, diuina sapientia dignius, neque sacris litteris aduersum videtur —* vel omnino corrigeret, vel benigna explicatione quadam interpretaretur. Paruit pro sua pietate Vir religiosissimus, adiecitque per modum Corrolarii suae illius asserctionis interpretationem typis impressam, & opusculo insertam, nostra certe aetate neutiquam inferendam.

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. III. pag. 128 — 29. seqq.

Interea facultati saluberrimae de horto proprio botanico, quem antea a praesidio militari emendicatum habebat, liberalitate Ser.mi Electoris Maximiliani Eman. aliorumque bonarum artium Fautorum, quos inter Ioan. Antonius Knoebelius noster non erat ultimus, (b) prouisum, ut plantandis herbis medicis, & in erectis opportunis aedibus sectionibus anatomicis, demonstrationibus, Bibliothecae medicae, aliisque rerum physicarum experimentis suam donare operam posset. Horti huius culturae, ac extruendo aedificio TREYLINGIVS, antiquissimas certe consecrauit curas cum Moraschio, ut utriusque nomen marmori insculptum, ne vlla vnquam obliuio deleret, hodieum legere liceat. Pluribus disputationibus, ceremoniis, ac academicis solennitatibus anno 1723. aedificia haec dedicata sunt.

Anno 1733. TREYLINGIVS ad Rectorem denuo electus, vix non solus erat, Moraschio continuo aegrotante, & Neeffio ad aulam palatinam auocato, cui facultatis medicae authoritas innitebatur; reliquorum nihilominus supplere vices non dubitauit; donec facta ad Ser.mum supplica laborum suorum socium anno 1734. impetrasset. Hac ex laborum mole ereptus, vix plene respirans, aliis anno 1744. calamitatibus obrutus est. Aduentante etenim circa hoc tempus comite Gaisrukio cum austriacis copiis, ac iuramentum fidelitatis, & obedientiae non ab officialibus solum ciuitatis, & districtus; sed & a Senatu academico exigente, insolitasque exactiones intra quatrimum persoluendas imperante, solus Chlingensbergius & TREYLINGIVS, reliquis Profesforibus fuga dilapsis, in manibus exactorum relictis, quadringentis Noster sese florenis redimere coactus est.

Sexies, maxima semper cum laude, Magnus Vniuersitatis Rector salutatus est Vir egregius in paucis, aequi rectique tenax, ac religionis antiquae studiosus. Fundauit manu prorsus munifica stipendium theologicum, plurimumque contulit ad introducendas Ingolstadii Virgines Ursulinas, in quas totum se mira plane liberalitate effudit. (c) Aliud munificen-

(b) Parnasus boicus Unterred. 9. C. 249.

(c) Mederer loc. cit. pag. 271.

centiae suae monumentum sibi Geisfenfeldae erexit in templo Monialium sub regula S. Benedicti militantium, quod ad summum splendorem suo studio deduxit, (d) in eodem tumulum sibi construens. Academiae Caesareae naturae curiosorum Collega sub nomine Chaereae adlectus honorificentissimo diplomate donatus est.

Demum cum 47. annos hac in Academia cathedram medicam conscendisset, eruditissimisque scriptis eandem illustrasset, anno 1758. Geisfenfeldam ad coenobium excurrens, lethali catharro correptus 18. Septembris quarta matutina 78. aetatis anno defunctus est, eodem in Templo sepultus. Eius Epitaphium, prolixum nimis in Medereri Annalibus P. III. vna cum operibus a TREYLINGIO editis legere licet.

TRVCHSESS DE WETZHAVSEN Erhardus, Artium & Decretorum Doctor, Summae Ecclesiae Cathedralis Eichstett. Decanus.

Wetzhufium, splendidum sane antiquissimae huius Familiae Castellum, vitam ERHARDO anno 1467. naturalem donavit. Animam fortitus bonam, ac quinque talentis diuitem, celeri cursu illam reddere optimam, haec ad suam deducere perfectionem summo nisu contendit. Musis tenerioribus sacratus studiorum inferiorum curriculum adeo feliciter confecit, ut anno 1484. vixdum septendecim emensus annos, in neoerecta Academia Ingolstadiensi sublimioribus iam adolere thura, & odores incendere potuerit, (a) citra omnem leuitatem ita currens in adolescentia, ut Viros grauitate aequaret, ac brauium, lauream nempe bonarum artium, acciperet.

Honoribus his, pro illius aetatis genio admodum raris, cumulatus celebriores Italiae Academias perlustrare voluit, Iurisprudentiae sacrae, cui scientiarum generi potissimum suas vigilias dicare desiderabat, daturus operam, ac aliarum simul nationum mores, & regionum memorabilia contemplaturus, sacrae, profanaeque antiquitatis amator constantissimus. Per

(d) Eius Epitaphium.

(a) Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I, pag. 25.

aliquot annos in Italia substitit; imo non substitit; sed maiores quotidie in via diuinae, humanaeque sapientiae progressus fecit; dignus propterea, vt, addita laurea laureae, Doctor Decretorum renuntiatus fuerit. (b)

Interea in Ecclesia Archiepiscopali Moguntina, & anno 1489. in Cathedrali Eichstettenfi (c) Canonicatu & Praebenda per liberam resignationem L. B. de Rechberg vacantibus, vt Doctori Doctor succederet, donatus, 3. Iulii solenne homagium Capitulo praestitit. Sacro Sacerdotio initiatus duplicata iam cura suis inuigilare gressibus coepit; conuersationem Clerici scientia custodiri, eumque. qui ab illa discesferit, in latrones incidere probe gnarus; omne tempus a functionibus cultui diuino consecrandis residuum vel optimorum librorum lectioni, vel bonarum artium studiis, & amplificandis rerum cognitionibus dedit, nullius, nisi Virorum eruditissimorum, quos inter Kilianus Leibius, & Dr. Eckius certe non erant vltimi, amicitiam appetens, eamque sanctissime colens.

Eximiis eiusmodi qualitatibus ornatum Virum, „*In omnium fere doctrinarum genere doctissimum, ac animae & corporis dotibus insignem*“ (d) Canonici Eichstettenfes 31. Iulii anno 1500. ad dignitatem summi Ecclesiae suae Decani eleuare neutiquam dubitarunt. (e) Nec spe sua decepti sunt Viri nobilissimi. Non enim ad Cleri ciuitatensis curam se, animumque conuertit solum; sed ad totius Reipublicae bonum, scientiam autem potissimum, omnis felicitatis matrem, & virtutis nutricem, ac status simul politici clarissimam lucem, atque gloriam amplissimam. Quamobrem Vir celeberrimus, Eckius, in oratione Ingolstadii in laudes eruditae Nobilitatis, & praecipue Marchionum Brandenburgensium anno 1515. habita (f) inter alios maximi profecto Nominis Viros „*ERHARDVM TRUCHSESS de VVETZHAVSEN Eichstettensem Decanum suum, suas delicias, Virum enimvero Eruditissimo.*

(b) Eius Epitaphium, & Necrolog. Cathedr. Eccles. Eichstett.

(c) Idem Necrologium.

(d) Adnotat. in protocollo Capitul. Eccl. Cathedr. Eichst.

(e) Elenchus Decanor. Eichstett.

(f) Excusa augustae in officina Milleriana 1515. 4.

indrum Albo, cum fratre suo Abbate in Neuhausen, optimo iure connumerandum“
in doctissimorum hominum confesfu profiteri nullo sibi piaculo duxit.

Multiplicia haec inter domesticorum, exterorumque encomia TRUCH-
SESSIVS, cuius laudes, nomen, honosque nullo non aetuo manebunt, ad
vitae terminum peruenit; non quidem fractus senio, sed laboribus vigi-
liisque confumtus, die veneris 16. Septembris circa horam primam post
medium noctis; Ss. Sacramentis rite prouisus anno 1519. Eichstadii vl-
timum vitae diem clausit, (g) in mortuario sepultus. Nepote Wilhelmo a
Seckendorf hanc inscriptionem lapidi venerabiles cineres tegenti adscribente:

Reuerendus, Praenobilis Dominus Erhardus Truchsesf
de Wetzhausen, Artium, & Decretorum Doctor,
Decanus & Canonicus huius Ecclesiae. Obiit anno
M. D. XIX. aetatis suae LII, die vero XVI. Septembris.
Cuius anima Deo viuat.

○
Truchsesf a
Wetzhausen

Calix

○
Seckendorf.

TURNERVS Robertus Philosophiae, & Theologiae Doctor, Profes-
sor, & Praefes Collegii Willibaldini Eichstadii.

Deuonia (Deuonshire) regio fertilissima Westsexiae in Anglia RO-
BERTVM nostrum Decade probabilius Saeculi XVI. tertia protulit. Ab
ineunte aetate catholicis institutis, & moribus solícite imbutus, humanio-
resque disciplinas edoctus, terram, quae ipsum genuit, & aluit, Elisabetha
regium Principatum apud Anglos tenente, reliquit, & voluntarium sibi
exilium consciiuit, ne auitam Patrum suorum religionem eiurare teneretur.
Duodecim vix non annos tristissimo in exilio transegit, solis interea
amoenioribus Musis afflictum TURNERI animum releuantibus. Peragrauit

Galliam; peragrauit partem Hispaniae; peragrauit Italiam integerrimus Iuuenis, omnem fiduciam in praepotenti Numinis auxilio collocans, & vbique eximia plane eloquentiae, & virtutis specimina dedit. Parisiis orationem litteratae senectutis plenam de vnitae Ecclesiae in Litteratorum consensu habuit. (a) Duaci tempore bachanalium de laude ebrietatis non erudite minus, quam docte publice perorauit. (b) Romae, vbi rerum diuinarum scientiis totum sese consecrauit, & suprema Theologiae laurea, sanctissimoque Sacerdotio decoratus est, orationes & verbis, & sententiis ornatissimas de Sacerdotio & Resurrectione Iesu Christi, non in Collegio solum anglicano; sed & in germano vngarico in festo S. Apolinaris festiuos inter Romanorum adplausus habuit. (c) Tandem relicta Italia in Germaniam profectus, Eichstadium delatus est, procul dubio nouiter electi Episcopi votis expetitus.

Erexit eadem tempestate Episcopus Princeps Eichstettensis, Martinus Schaumbergius, Seminarium ad mentem Patrum in Concilio tridentino congregatorum; tum erudiendae iuuentuti; tum informandis spiritu sapientiae, & pietatis iunioribus clericis destinatum, illudque ad culmina perduxit. Huic ROBERTVM TVRNERVM, cuius animum rerum humanarum, diuinarumque cognitione excultum satis optime nouerat, Praesidem praefecit circa annum 1570. (d) Collegio suo Willibaldino, vti adpellare voluit, post Clenkii discesum, fortunatissimum sine vlla offensione progressum pollicitus; si ad eiusdem gubernacula Vir federet, in quo nihil ad summam virtutem, prudentiam, & auctoritatem desiderari posset.

Nec spe sua deceptus est optimus Princeps; vix enim praeesse coeperat TVRNERVS noster, florebant amica studia; multiplicabatur in dies adolescentum, qui scientiarum studio flagrabant, numerus; educabatur ad omnem morum honestatem iuuentus; depellebatur eruditionis nefanda ignorant-

(a) Est inter impressas eius orationes VII.

(b) Inter orationes VI.

(c) Inter has VIII. & X. & XII. & XIV.

(d) Histor. Prouinc. German. super: S. I. P. II. nro 141.

rantia; fugabatur in statu Clericorum crassissima incitiae barbaries, quae potissimum illo tempore funestam adeo Ecclesiae catholicae labem, tristissimamque sanctae religioni cladem intulit. Prodierunt ex Gymnasio neoerecto, ac Seminario, velut ex equo troiano, inuicti pugiles, qui ouiculas ouilis Eichstettensis haud sine fructu & vtilitate pabulo verbi diuini pascere satagebant, atque fidem catholicam in florentiori statu & retinere, & dilatare etiam dies noctesque contendebant.

Haec scientiarum facies Eichstadii praesidente simul & docente TVRNERO erat. Ast immutata non nihil; dum anno 1581. Vir omni scientiarum genere ornatissimus ad Academiam anglipolitanam auocatus, ut Rhetorices, & Ethices cathedram, etsi sublimiori longe pulpito idoneus, conscenderet, paruit. (e) Plures hac in Vniuersitate orationes bonis artibus institutas, curis & vigiliis elaboratas, illam praecipue, quando Ernestus, Dux Bauariae, Archiepiscopus Colonienfis, Leodii Episcopus fuit inauguratus, adplaudente Academia habuit, quae eius opusculis insertae sunt.

Regens Collegii Georgiani constitutus mira prorsus sapientia praefuit. Anno 1584. Rectoris Magnifici honorifica simul ac molesta munia suscepit, ac quaestiones ad christiani hominis officium pertinentes, casus nempe conscientiae, explanauit, eodemque anno Casparo Franco, Profesori, ac Parocho ad S. Mauritium oratione funebri parentauit. (f) Ad Beneficium S. Spiritus in parochia B.V. M. Ingolstadii anno 1585. a Ser.mo Wilhelmo Bauariae Duce praesentatus, 5. Octobris Eichstadii inuestitus est, (g) ac paulopost, anno nempe 1587; Academiae Ingolstadianae valedixit, (h) nescio quibus inductus rationibus, ad Celsissimum Moecenatem suum reuersurus Eichstadium.

Solita ab Eodem gratia, ac beneuolentia exceptus prioribus non solum muniis admotus; sed & Parochia in Adelslohe, per Vicarium gubernan-

(e) Mederer Annal. Academ. Ingolst. P. II. pag. 77.

(f) Inter eius orationes XV.

(g) Billib. Maull Diarium.

(h) Mederer loc. cit. pag. 108.

nanda, donatus est, (i) vt pristinum Musis Eichstettenfibus splendorem duplicato labore restituere contenderet. Praestitit hoc etiam virtute & ingenio Vir praestantissimus ad annum vsque 1592. tum concredit in Adelslohe, & adiuncta filiali in Pietensfeld ouiculis inuigilando; tum literarum progressus Eichstadii promouendo; comitatus interea Reu. mum Praesulem suum, Martinum, ad Comitata Augustana. (k) Raro inde TVRNERVS ab Episcopi sui latere remotus; imo agonizanti anno 1590. in arce Willibaldina adstitit, vti ex eiusdem lugubri epistola (l) ad Guilielmum Alanum S. R. E. Cardinalem, & Mechliniae Archiepiscopum de Schaumbergii fati scripta elucet, Eidemque praefato anno 13. Iulii in exequiis orationem funebrem Eichstadii dixit. (m)

Tristia certe Martini fata plurimum ad TVRNERI discesum contulere. Nondum enim regnante Casparo Seckendorffio lapsi sunt anni duo; cum Collegii Willibaldini Praeses iam parochiam suam cum Friderici Staphili, Officialis Eichstettensis, Canonicatu, quem hic in Cathedrali Vratislauensi possidebat, permutare meditaretur. Insinuarunt vterque sua sententia Ordinario suo, qui clementissime annuit, si permutationem hanc Romae euicturi essent. Delata est res anno 1591. mense Decembri, dirigente negotium Brandenio, ad Curiam Romanam, intimatumque breui TVRNERO per amicos latitantes, quod hoc nunquam impetraturi sint; nisi resignatio parochiae in manus Episcopi, & Canonicatus in manus Summi Pontificis a Staphilo libere facta fuerit. Obtemperarunt vterque amicorum consilio, & vterque anno 1592. voti compos factus. (n)

Obtento igitur a Summo Pontifice Canonici TVRNERVS res suas in ordinem redigere coepit. Bibliothecam suam instructam satis eodem anno Collegio Soc. Iesu Ingolstadii donatione inter viuos, erecto desuper publico instrumento, donauit; retento sibi solo vsu ad vitam, quam anno

1602.

(i) Bill. Maull Diarium.

(k) TVRNER in Orat. funebri Martini honoribus dicta, pag. III, 226.

(l) Inter eius Epistolas XXIX.

(m) Inter Orationes XVI.

(n) MSta Staphili,

1602. cum pio legato dictum Collegium obtinuit. (o) Eichstadio, ac suo Praesidio anno 1593. primum vale vltimum dixit, (p) ac Vratislauiam contendit; nec hic loci diu admodum commoratus, cum a Ferdinando Archiduce Graecium inuitatus, vt sibi a latinis epistolis esset, eidem satisfecerit. Obiit ibidem 28. Nouembr. 1599. (q)

Reliquit gratisimae posteritati infallibilia certe doctrinae monumenta sequentia:

1. Vita Edmundi Campiani S. I. sui olim Profesforis, qui Londini pro fide orthodoxa iugulatus est.
2. Vita & Martyrium Mariae Reginae Scotiae.
3. Commentarii III. in quaedam Scripturae loca.
4. Orationes XVI.
5. Epistolae XXIX.
6. De duobus triumphis clarissimis, in translatione nempe Gregorii Nazianzeni, & inauguratione Ernesti, Ducis Boiariae, & Electoris, Leodii. Opuscula haec iunctim edita sunt Ingolstadii in 8. typis Ad. Sartorii M. D. XCIX.

Heuman. in Adparatu ad Iurisprudent. litterar. (r) Robertum TVRNERVM Tractatum de *Constitutionibus apostolicis* edidisse memorat, quem autem nondum videre potui.

V.

VDALRICVS huius nominis I. Abbas XII. O. S. B. in Monasterio ad S. Crucem Werdeae ad Danubium.

Raitenbuchae, nunc pago Episcopo Principi Eichstettenfi subiecto, VII. circiter Saeculi XIII. decennio, vel ex loci Dynasta, vel dynastiae incola

K k k

(a)

(o) Mederer ann. P. II. pag. 108.

(p) Ration. reddituum ecclesiast. ita: 1593. Turner hat das letztemal seine Besoldung eingenommen, weil er weiter gieng.

(q) Gelehr. Perifon.

(r) Edit. II. Cap. 44. §. 337. pag. 348.

(a) genitus, solidam certe pietatem, ac morum honestatem ab ipsis parentibus haereditauit. Portionem hanc haereditariam per omnem vitam conseruaturus adolescens optimus, quamprimum per aetatem licuit, ad vicinum monasterium Wilzburgense (b) conuolauit, (c) vt hac in Ecclesia sub praesidio Ss. Apostolorum Petri & Pauli cum Monachis sub S. Benedicti regula militantibus viuere, meliora charismata aemulari, ac eorum virtutes imitari posset. Vix per sacram professionem se totum Deo mancipauerat VDALRICVS; iam Confratres suos in via perfectionis superasse; imo exemplar omnium factus videbatur. (d)

Diffundente sese virtutum suarum vbique fama, Monachi Thierhauptenses (e) suo Abbate destituti, alium ex monasterio Wilzburgenfi anno 1305. postularunt; VDALRICVM nempe, quem non solum Reipublicae suae ecclesiasticae utilissimum, sed & profanae maxime proficuum fore iudicarunt. Nec etiam concepta spes fefellit illos. Praefuit enim VDALRICVS sub nomine III. non solum filiis suis per octo annos quotidiano exemplo, quod saluberrimum ad incitandos ingenuos animos calcar esse ratus est; sed profuit etiam plurimum in rebus oeconomicis, profuturus vtique magis magisque, nisi anno 1313. ex hac Abbatia ad illam S. Crucis Werdeae ad danubium denuo inuitatus vocanti Numini obtemperandum duxisset. (f)

Ad idem igitur onus dignitatis eleuatus, vt ad clauum regiminis sedens filios vt Pater; res autem domesticas vt bonus oeconomus dirigeret, ex asse suorum votis satisfecit Vir integerrimus ac absolutissimus. Parum VDALRICO & in hoc Asceterio erat tantum hortari verbo, nisi
fi-

(a) Series Abbatum Werdenfium MSt. narrat VDALRICVM ex Raitenbuchiorum profapia oriundum; cum autem ex documentis constet, illo iam tempore locum hunc in aliorum manibus fuisse, nullumque familiae furculum reliquum, id adfirmare minime auderem.

(b) Prope Weissenburgum in Norico. modo fortalitium Onolzbacense Cf. Iung. Antiquit. Wilzburgenf. in 8.

(c) Historia Monast. Werdenfis MSta.

(d) Ibidem.

(e) Monaster. O. S. B. haud procul Lyco fluuio. Cf. Monum. Boica Vol. XV. pag. 38.

(f) Monumenta Boica Vol. XVI. pag. 6.

firmaret exemplo. Coemit, aliisque Monasterii bonis adiecit villas Moerslingen, & Zufum; impetrauit ab Henrico VII. Imperatore Caseis iam tum ad S. Crucem confectis, & a suo sapore vnde iam notis, speciale Priuilegium; a Friderico Speth a Turneg, Episcopo Augustano obtinuit ius patronatus ad parochiam ciuitatis Werdenae suo monasterio incorporandam; acceptauit denique consilium a Magistratu vltro oblatum, vt suum Monasterium, extra vrbs moenia constructum, ideoque maleuolorum hominum iniuriis expositum, eiusdem vrbs moenibus, sine vilo tamen praeiudicio, includeretur. (g)

His, aliisque innumeris meritis diues, quae obliuiosa vetustas memorare prohibet, 27. Octobris anno 1333. post felicissimum 20. annorum regimen aeternitatem ingressus est.

V.

WAGNER Sebastianus, HAMAXVRGVS dictus, Abbas XXVIII. Ordinis Cisterciensis in monasterio Heilsbronnensi Dioecesis Eichstettensis.

Viri huius, posterorum licet memoria indigni, eruditionem tantum, neutiquam autem scandala & suis Fratribus & Reipublicae ecclesiasticae data commemorare animus est. Abenbergae, Oppido Principatus Eichstettensis, inclinante Saeculo XV. primam lucis vsuram nactus est. (a) Ludum litterarium cum adolescentia emensus, amore suae forte sustentationis potius, quam religionis, & vitae monasticae, religiosum habitum in Abbatia Fontium Salutarium petiit, vitam in illa asceticam acturus, ac solenni sese iuramento Creatori obstrinxit, dies suos Eiusdem Seruitio consecraturus.

Sacerdos ordinatus, Frumentator monasterii, vti adpellare solebant, constitutus est, certe opportuna magis explendarum occulte passionum

K k k 2

sua

(g) Citat. Hist. Werdens.

(a) Hocker Heilsbrunn. Antiquitat. Schatz Th. I. S. 110.

suarum occasio. Coercuit equidem gliscentes in animo cupiditates, ac ab oculis Confrarrum occultare hypocrita tamdiu studuit, donec resignante, anno 1540. Ioanne Schoppero ad dignitatem Abbatialem 25. Octobris eleuatus fuerit. Primum ad infulae honores promoti, ac antiquissimum studium erat, vt sedem, quam simulatis moribus ementitus erat, tum Authoritate Serenissimi Domini sui Territorialis, tum Superioris Cistercii residentis stabiliendam, atque firmandam curaret.

Vix hoc impetrauerat infelix Proteus, mox fictae virtutis, ac corruptissimae indolis dare documenta coepit. Primum erat, quo monachorum suorum odium, ac omnium ingenuorum iustissimam auersionem incurrit; cum anno 1541. Ioanni Winkler, Sacerdoti monacho suo licentiam ineundi matrimonium, ac solennes dimmisforiales suo ex asceterio litteras dedit, (b) sicque primo suis ex filiis ad sacrilegas transeunti nuptias opitulatricem porrexit manum.

Ast neutiquam haec prauitas reliquorum Monachorum animos, consilio & ratione firmatos, corripuit; imo etiam firmavit magis, dum Abbatem suum, SEBASTIANVM, id ipsum meditari mente, ac post duorum annorum lapsum nefaria haec sensa sua manifeste aperire compererunt. Fluxerat dimidium anno 1543. quadragesimale tempus, dum libidinis aestu obcoecatus impudentiae eo deuenit, vt Fratribus suum cum coqui sui relicta vidua (c) matrimonium proxime contrahendum insinuasset. Exhoruerunt filii, libidinosi Patris nefandum scelus, ac ipsius propositum Onoldum detulerunt. At SEBASTIANVS nec suorum obtestationibus motus, nec minis deterritus feria secunda Paschatis, assistente sibi parocho maioris Haslachii, Kniebegast cognomine, solennes celebrauit nuptias. (d) Ipsi Serenissimi Principes, Albertus & Georgius, Lutheri licet iamiam sacris addicti, indomitam Abbatis libidinem, vota sua soli Deo solenni sponsione firmata, summa petulantia infringentis, detestati, turpe veneris mancipi-

(b) Has dimmisforiales exhibet Hocker loc. cit. pag. 112.

(c) Brusch. Monast. German. pag. 197. Edit. 4.

(d) Köblers Münzbelust. Th. 15. S. 208. Hocker loc. cit.

pium sede sua deturbarunt, ducentis per annum florenis, & plaustro vini contentum fore ordinantes, (e) & monasterii regimen Ioanni Wirsing Priori in Sacris, & Abbatiae iudici in forensibus, Hartungo, demandarunt. Mortuus est Onoldi in coemeterio S. Crucis sepultus.

Epitome stirpis Marchionum Brandenburgensium, quam conscripsit, & Principi Alberto, Casimiri filio nuncupavit, (f) neutiquam autem dignitas, quam assequutus est, & polluit turpiter, me impulit, vt nominis ipsius mentionem fecerim.

A WERDENSTEIN Ioan. Georgius Canonicus Ecclesiae Cathedralis Eichstettensis, & Augustanae; Nostrae Cantor, & Senior; Episcopi Principis Eichstett. & Ser. mi Boiorum Ducis Consiliarius &c.

In Sueuia ex antiquissima, & illustrissima WERDENSTEINIORVM pro-
sapia, modo extincta, anno 1542. (a) originem traxit. Pueritiam a pri-
mis litterarum elementis exorsus, pro ingenii sui praestantia, & indolis
viuacitate Adolefcens ad rudimenta grammaticalia, & humaniora destina-
tur, felici adeo progressu, vt annos iuuentutis nondum emensus Parnassi
iamiam cacumina attigerit. Deuicit breui Musas admirabili comitate, vi-
tae integritate, miro animi candore, aliisque egregiis animi dotibus ita,
vt illas viarum suarum comites, ac quasi pedisequas duxerit.

Canonicatu, & Praebenda in Ecclesia Cathedrali Augustana anno
1563. donatus, (b) studio Theologiae, Iurisprudentiae, aliarumque scientia-
rum totum sese deuouit; quin litterarum amore non solum ad celeberrimas
Germaniae; sed & aliorum regnorum Academias, quas eruditissimis florere
Profesforibus nouerat, tanquam ad mercaturam bonarum artium profectus
est, & pretiosissimas inde merces utiliter reportauit. (c)

K k k 3

Vn-

(e) Hocker S. 113.

(f) Brusch. loc. cit. pag. 198.

(a) Ex Ipsius Effigie cupro incisa.

(b) Khamm Hierarch. Augustan. P. I. pag. 623.

(c) Ioan. Engerd. in Dedicat. libri: *Method. de liberal. Pueritiae & adolefc. studiis re-
cte ordinand.* Ingolst. 8. 1583. ad l. g. a WERDENSTEIN. post med. Epist. dedic.

Vnde profecto mirum non est, quod Ecclesia Cathedralis Eichstetten-
sis anno 1567 sibi gratulata sit, Iuuenem & illustrissimorum progenitorum
serie, & tot, tantisque scientiarum radiis fulgentem suo abscribere posse
Collegio; cum 25. Aprilis per Wilhelmum a Neuneck, Turnarium, ad
Canonicatum, & Praebendam, ex resignatione Marquardi de Benzenau
vacantes, praesentatus, ac cum gaudio 3. Iulii anno 1570. ad Capitulum
admissus fuisset. (d)

Emanauit breui fama doctrinae WERDENSTEINIANAE in oras finitimas;
Ipsi Romani Imperii Principes talem, tantumque Virum venerari coepe-
runt. Albertus certe Boiorum Dux, ipse eruditissimus, ac eximius eru-
ditorum fautor, admirabilem prorsus Canonici diligentiam, ac singularem
eruditionem admiratus, WERDENSTEINIVM sibi a Consiliis, (e) & Praepo-
situm Geisenhusanum (f) esse voluit. Suspexit easdem qualitates Marti-
nus a Schaumberg, Episcopus Princeps Eichstettensis, meritorum littera-
riorum trutinator sagacissimus, Canonicumque suum anno 1579. Ecclesiae
suae summum Cantorem, (g) ac in Secretioribus Consiliarium (h) constituit.

Integerrima scientiarum fame, quam nunquam exsaturare poterat WER-
DENSTEINIVS noster, eo pressus, vt nec fumentibus vnquam, nec operae
pepercerit; nec viarum molestias; nec vllas difficultates attenderit, vt,
librorum amantissimus, sine quorum adminiculo felicissimum etiam inge-
nium hebes esse optime nouerat, aliquot aureorum millibus mirificam
aeque, ac vberriam Bibliothecam instrueret. (i) Testis huius rei inter
alios celeberrimus Velferus Augustanus esse poterit, cui partem Bibliothe-
cae venatoriae Friderici II. Imperatoris, summo certe pretio comparatae,
amicitiae ergo dono dedit. (k) Non fegniori plane affectu erga nostram
Bi-

(d) Necrolog. Cath. Eccles. Eichstett.

(e) Nicol. Taurelli Profess. Medic. Emblemata 8. Norimberg. 1602. pag. 85.

(f) Zapsii Annal. Typogr. August. pag. 110 — 111. & Einsld. Augsburg. Buchdruck.
Geschichte B. 1. S. 203.

(g) Epitaphium illius.

(h) Ex Ipsi WERDENSTEINII scriptura alicui librorum nostrorum inserta.

(i) I. Engerd. dedicatoria supra citata.

(k) Zapsii Augsburgs Buchdruck. Gesch. B. 1. S. 188.

Bibliothecam ferebatur Vir doctissimus, cui Annales Ecclesiasticos Baronii munificentissime tradidit; horum Tomus I. suis insigniis, & progenitoribus, vna cum effigie cupro incisis, viuisque coloribus illustratis, & hac inscriptione propria manu exarata, conspicuus est.

Reuerendissimi & illustr. Cardinalis Baronii Tomos octo Analium Ecclesiasticorum priores bibliothecae Coenobii Rebdorffen. Iob. Georgio a Werdenstein Cathedralis Ecclesiae Eystetten Summus Cantor. Senior. & Reuerendiss. Principis Consiliario, memoriae, beneuolentiae, & gratitudinis ergo inter viuos legauit, donauit, & tradidit, anno Christi 1602. Idibus Martii.

Comparauit autem WERDENSTEINIVS selectissimos libros, ac ditissimam hanc sibi supellectilem non ad splendidum, inutilemque adparatum; sed vsus est illis, verique Doctoris, ac litteratissimi Viri officia exacte impleuit. Haussit ex limpidissimis fontibus, haustusque etiam aliis vbertim propinauit. Iohannes certe Sibmacherus Norimbergensis in Nouo libro Gentilitio Norimbergae anno 1605. edito, ac WERDENSTEINIO nuncupato publice, submisas inter gratiarum actiones, profitetur: Se huic magni Nominis Viro debere plurimum, his verbis:

— — — Darzue mich nicht mein dankbare begierde bewegt.
Indeme E. E. vnd G. ic. mir in viel wege zu diesem werck sehr gute Anleitung vnd befürderung großgünstig mitgetheilt, sondern auch — — — locupletiren vnd zieren können ic (1)

Ex eodem certe motiuo Dominicus Custos, Iconographus & Bibliopola augustinus librum suum: *Clarissimorum aliquot litteris, ingenio, & fama virorum Effigies coelante Dom. Custode &c.* CANTORI nostro adscripsit. (m) Adparet in fronte operis WERDENSTEINII nostri veneranda effigies, ex qua, si physiognomiae fides sit, doctrina, omnesque virtutes aliae eruditissimi Viri elucent. Fuit effigiata anno 1592, dum 50. aetatis annum numeraret; hanc sedecim aliae celebratissimorum Virorum sequuntur.

Ni-

(1) Epist. Dedicatoria in Sibmachers Wappenbuch.

(m) Augst. Vindelicorum 1605. Folio.

Nicolaus Taurellus Doctor Medicinae, & Profesfor Altorfinus inter Emblemata Physico - Ethica, quae iteratis typis prodierunt, (n) Emblema sculptum exhibet cum hac inscriptione: *Ad Iohan. Georgium a WERDENSTEIN Canonicum Eystettensem, & illustris. Bauariae Principis Consiliarium.*

Tot, tantisque encomiis publicis, & priuatis cum honoraretur Venerabilis SENIOR noster, ad vitae terminum peruenit; gloria, & insigne decus Familiae, ac Ecclesiarum suarum. Decumbit aegre Eichstadii, moritur 3. Nouembr. 1608, & tumulatur in Sepultura Canoniconum Eichstetensium, cum paulo ante Io. Ebran de Wildenberg Chronicon Bauariae a WERDENTEINIO compilatum, publicae luci dare non dubitasset. Bibliotheca WERDENSTEINIANA, Regia prope Supellex litteraria, vti Oefelius scribit, (o) in Bibliothecam Bauaricam, ab Alberto Duce neoconditam, multo aere comparata, illata fuit.

Inscriptionem Sepulchralem in Mortuario Eichstadii hanc habet:

Werdenstein Anno Domini 1608. 3. Nouembris obiit Grunenstein

○ Reuerendus ac Nobilis Dominus Ioannes ○

Argaw Georgius de WERDENSTEIN Eystetten. Cantor, Freyberg
simulque eiusdem, & Augustanae Ecclesiarum

○ Canonicus. Cuius anima Deo viuat. ○

Epitaphium vero in columna V.ta aduersus murum.

Non minus ingenio, quam stemmate clarus equestri

Hic situs est, olim Bibliotheca loquens.

Doctorem flos, ille virum columeque, decusque,

Et WERDENSTEINIAE gloria summa domus.

Nouerat ille Deum, naturam nouerat idem,

Ferrea cui lex est, quae iubet orta mori.

Paruit imperio, corpusque reliquit humandum,

Et pia mens coelo, venerat, vnde redit.

Ioannes Georgius a WERDENSTEIN huius, & Augusten. Ecclesiarum Canonicus. O. III. Nouembris Ao M. DC. VIII. cum 16. Progenitoribus.

Wil.

(n) Norimbergae 1602. 8. pag. 85.

(o) Eius Scriptor. Rer. Boicar. T. I. pag. 301. seqq.

WILHELMVS A REICHENAV Decretorum Doctor, LI. Episcopus Eichstettensis, S. R. I. Princeps.

Ex perantiqua, & illustri licet Familia Nobilium de REICHENAV circa annum 1426. ortus; illustriores tamen habuit nutrices virtutes, quas cum ipso lacte imbibitas per omnem vitam comites conseruauit. Ob ingenii felicitatem a parentibus magistris traditus, vt eum litteris, & artibus liberalibus imbuerent; (a) in eum Virum euasit, quem nostro adhucdum Saeculo admiramur. Absolutis mansuetioribus studiis animum ad sublimiora adplicauit; iuri potissimum pontificio suam consecraturus operam in Italiam perrexit, vbi Decretorum Doctor, (b) & sub idem tempus Canonicus Eichstettensis Ecclesiae, ab aliquo forte Patruorum suorum eidem Cathedrali inseruientium praesentatus, inauguratus est.

Facundia, quae cum puero crescere, & cum adolescente adolescere coepit, (c) non affectata morum grauitate, admirabili prudentia, ac eximia prorsus suauitate praeditus non solum Canonorum Confratrum suorum; sed & eruditissimi Praefulis sui, Ioannis ab Eich; imo & Imperatoris Friderici III. amorem, aestimationem, ac beneuolentiam ita demeritus est, vt WILHELMI dicta velut oracula respicere; illius sapientissimis consiliis obtemperare; ipsumque ad exequenda negotia magis ardua ob singularem plane dexteritatem adhibere neuitquam dubitauerint.

Interea Paroeciam Rosstallensem, pinquem admodum, & plerumque Nobilibus concedi solitam, per Vicarium administrandam in praefectura Codolzburgensi obtinuit, (d) ac paulopost ad summi Praepositi in Cathedrali Eichstettensi dignitatem, anno 1463. nempe, eleuatus est, (e) cum anno 1459. iamiam Episcopus Eichstettensis intima sua illi credidisset, & Vicariatus in Spiritualibus officium demandasset. (f)

E 1 1

Ast

(a) Pantaleon. Prosopogr. Viror. illustr. German. P. II. pag. 455.

(b) MStum Biblioth. Rebdorf. in 8.

(c) Pantal. loc. cit.

(d) Stieber. Hist. Topograph. Nachricht. von Markgrasth. Onolzb. S. 677.

(e) Series Praepositor. Eichstett.

(f) Codex MSus Bibl. nostrae in Fol. & in 8.

Ast enimvero pauci admodum fluxerunt anni, queis honorifica haec obibat munia, sublimioris dignitatis tantum omina. Vix enim Ioannes ab Eich, Episcopus Princeps Eichstettensis anno 1464. 1. Ianuarii vita functus, 16. eiusdem mensis WILHELMVS iam ad Episcopale folium euectus erat; quin haec honorum culmina vel in suauitate morum, vel in singulari comitate immutauerint quidquam. Confirmatus igitur a Pio II. P. M. ac Regalibus ab Imperatore, Friderico III. quae Ipsus Neostadii flagitare voluerat, inuestitus, Episcopi & personam Principis ad Cleri, populi, & omnino totius imperii emolumentum ex asse agere coepit.

Primo iam regiminis sui certe non infelicis anno, 1464, artis typographicae primum inuentae peritum, Ieorium Reiser, Ingolstadio venientem iure ciuitatis donatum, ciuium suorum Catalogo inferendum curauit, (g) vt tum suas, tum praedecessorum suorum saluberrimas sanctiones ad cleri, populiue salutem conditas ob singulorum oculos ponere, atque illorum necessitatibus, dum obliuioni ereptae essent, facilius succurrere posset, qui cum filio, vel agnato suo, Michaelae Reiser, exinde plura ad annum vsque 1489. typo comisit. Anno 1467. celeberrimum, ac eruditione sua praestantissimum virum, Ioannem Pirkheimer, Norimberga Eichstadium inuitauit, sibiue a secretioribus consiliis esse voluit, ne tanti viri munimine fultus facile hallucinari posset. (h) Sexennium nondum elapsum erat, cum diuulgata Nominis WILHELMINIANI fama anno 1470. a Republica Augustana Iudex honorarius ad componendas cum Boiis lites constitutus fuisset. (i)

Aperuit anno 1472. Ludouicus diues Boiorum Dux in ciuitate sua Ingolstadiensi, priuilegiis Romani Pontificis, Pauli II. & Friderici III. Imperatoris instructus, nouam Academiam. Interfuit, dum initiaretur, solenni huic publicationi cum Ser.mo Fundatore, eiusque filio, Legato Regis Hungariae, Mathiae, aliisque Episcopis, & Ecclesiae Praelatis WIL-

HEL-

(g) Aus dem Bürgerbuch des Eichstädt. Stadtmagistrats vom Jahr 1443.

(h) Will's Münzb. Gelehrt. Lexik. Th. 3. S. 182.

(i) Gaspar, in Annal. Augustan. apud Menken. Scriptor Rer. German. T. I. p. 1673.

HELMVS Noster, Primusque Vniuersitatis huius Cancellarius adpellari voluit, (k) cum anno 1467. iamiam Praebendam in Ecclesia sua Cathedrali cum consensu Capituli sui, interuenientibus & Romani Pontificis, & Illustrissimi Fundatoris intercessionalibus, ad eundem finem saluberrimum Profesori Theologiae in perpetuum concessisset. (l) Amplissimam prorsus ex hoc apud Ludouicum gratiam sibi Episcopus Princeps Noster peperisse credere fas erit; cum Idem Ser. mus Dux anno 1475. Praesulem nostrum ad nuptias Georgio filio suo Landishuti celebratas inuitauerit; vbi praeter plures Germaniae Duces; & Electores Ipse Fridericus Imperator cum Maximiliano filio suo, & aliis Imperii Principibus, qui 9260. solummodo equos secum ferebant, comparere non est dedignatus. (ll) Eundem, vel ampliorem omnino fauorem Antistiti nostro exhibuit Boiorum Dux Albertus, quem anno 1487. Oeniponti post decantatum in Ecclesia S. Stephani solenne officium cum Cunegunde Imperatoris Friderici Filia matrimonii vinculo innodare poterat. (m)

Summum certe gratiae locum etiam apud Imperatorem Fridericum III. eximia prudentia, ac insigni plane fidelitate sua sibi praeparauit. Quantum huic Caesari WILHELMVS Noster cordi, & aestimationi fuerit, ex eo facile coniicere licet. Non tantum ab intimis suis Illum Consiliis esse voluit; (n) sed & finitis anno 1471. comitiis Ratisbonensibus per Praesulem nostrum subsidia a statibus Imperii, queis opportunius bellum tunc turcicum confici posset, petiit; (o) Legatum ad Hungariae Regem, Mathiam, misit; comitiis Norimbergensibus, & anno 1474. Augustae Vindeliciae ob pacem publicam congregatis secum interesse postulauit, (p) & ne vnquam suo in negotiis Imperii maioris momenti segregaretur a late-

L I I 2

re.

(k) Engerd. & Rotmar. Annal. Acad. Ingolst. pag. 27. & 47.

(l) Mederer Annal. Ingolst. Cod. diplomat. P. IV. pag. 25.

(ll) Parnasf. Boic. Bericht. 67. S. 241. Plura de his nuptiis vid. in W. Stadlers baier. Geschichte Th. 3. Abhandl. 3. S. 306.

(m) Arenspeck Chron. Austr. apud Hier. Pez. Scriptor. Rer. Austr. T. I. pag. 1290.

(n) Wilhelmi Epitaphium.

(o) Fugger Spieg. der Ehren des Erzhaus. Oestreich. Kap. XX. S. 758.

(p) Idem loc. cit. pag. 903, item Lucas uralter Grafensaal S. 1091.

re, anno 1489. ad comitia Francofurtensia, (q) ad expeditionem contra Carolum audacem Burgundiae Ducem, (r) comitem inuitavit, & anno 1491. in comitiis Norimbergensibus, praesente Maximiliano filio, suum Commissarium constituit. (s)

Senescente interim Friderico Caesare, ac laboribus, curisque Imperii fesso, Maximilianus habenas eiusdem moderandas suscepit. Hic ad Parentis exemplum Praefulis Nostri virtuti, & in rebus agendis dexteritati confusus, fiduciam suam omnem in WILHELMO locatam habuit; imo post Genitoris sui mortem, quam anno 1493. oppetiit, cuiusque solenni Viennae depositioni Antistes noster per legatum interfuit, (t) Patris loco Illum venerari, eumque hoc nomine compellare non dubitavit. (v) Legavit Illum, post Comitia Wormatiae anno 1495. celebrata, ad Gallorum Regem Carolum, pluribusque privilegiis, ac immunitatibus, omnibus cum dignitate hac in legatione praestitis, reducem praemiatus est. (x)

Praeclara WILHELMI merita non minus suspexisse videtur Innocentius Rom. Pont. cum illi anno 1487. negotium commisisset introducendi ordinem S. Birgittae in monasterium Altonismünster. (z) Nec opinione sua fallebatur summus Pontifex. Non enim minori certe feruore salutis animarum inuigilabat Praeful noster, quam emolumento Romani Imperii. Condidit reuera saluberrimas constitutiones, quas vna cum illis Praedecessorum suorum anno 1484. Mathiae Walker, Reutlingano, recudendi licentiam dedit. (aa) Edidit librum eodem anno a Mich. Reiser, subdito suo, impressum de laudibus B. V. (bb) Praeter plura alia imprimendum curauit Breuiarium in forma maxima, aliudque in forma 8. per Georg. Reiser. Aedi-

(q) Fugger loc. cit. S. 1014.

(r) Gerard de Roo Chron. der Herzog. von Oestreich S. 320.

(s) Fugger loc. citato Kap. 38. S. 1029.

(t) Fugger l. c. S. 1076.

(v) WILHELMI Epitaph.

(x) Heusler Templ. virt. & honor. pag. 91.

(z) Monumenta boica T. X. pag. 353.

(aa) Monum. Typograph. Biblioth. Rebdorf. pag. 171.

(bb) Ex ration. Camer. Aul. Eichst.

Aedificauit deuotis Deo virginibus sub regula S. Augustini militare cupientibus Monasterium anno 1470. in Marienstein, (cc) sub eadem regula, & instituto anno 1478. deuotis foemellis vitae communis societatem adprobauit in Koenigshofen, (dd) ac eiusdem instituti puellis in Marienburg prope Norimbergam, quarum aedificia in honorem B. V. Mariae in templo praesentatae, quem etiam festiuium diem per totam Dioecesin suam celebrari iussit, anno 1491. dedicauit (ee) Misit ad Regem Angliae Henricum anno 1492. per Bernardum de Adelman sacra Patronorum Dioeceseos nostrae lipsana; eleuauit e tumulo festo Paschatis S. Deochari primi Herriedensis Abbatis anno 1482. veneranda pignora, ac in honestiorem locum transtulit; (ff) consecrauit magna inter exultantis populi iubila anno 1495. Ecclesiam parochialem Suabacensem, confirmauitque Praebendam a Wal-lenrodio fundatam, (gg) ampliauit Chorum in Ecclesia sua Cathedrali di-uo Willibaldo sacrum; erexit Patruis suis eximium pro illius temporis genio in mortuario ex marmore epitaphium, plurimaeque alia ad immortale Nominis sui decus, & status ecclesiastici ornamentum perfecit.

Comparauit insuper concreditae sibi Ecclesiae pagum Obermesingen, pluraque longe alia bona, & latifundia; plures fecit cum Collegio Rebdorfensi permutationes in arce sua Willibaldina; huic autem Collegiatae proficuas minus, quae utique postulatos inter Superiores, & debiles Seniores utpote factae, S. Ioanni B. salubres minime esse poterant. (hh)

Tales inter, neque interruptos vnquam labores strenuus contra Dom. & Comitem potissimum de Wolfstein Iurium feudalium Custos, (ii) fenuit WILHELMVS Noster; Obermesingam anno 1496. ad refocillandas vires digressus 19. Nouembris in eodem castello, eodem anno, 33. regiminis,

L 1 1 3

Se-

(cc) Acta eiusdem Parthenonis.

(dd) Steins dipl. Nachr. vom St. Königshofen in Mensels Geschichtsforsch. Th. V. S. 227.

(ee) Max. Müncchs Geschichte von Marienburg S. 5.

(ff) Acta antiquissimi Collegii huius.

(gg) Falkenstein, Chron. Suabacense pag. 88. & 170.

(hh) Hirschings Denkwürdigk. für Länd. u. Böff. Kunde S. 287.

(ii) Kochler Histor. Dom. & Comit. de Wolfstein pag. 236 — 37 — 39. Cap. II.

Septuagenarius obiit, ac Eichstadium reductus in Choro S. Willibaldi prope ianuam ad sinistram intransibus sepultus est, cum hac Epigraphe:

Anno 1496. in die S. Elisabethae obiit
Reuerendus Pater WILHELMVS de REICHENAV
Epus Eystettenfis.

Aliud autem Epitaphium muro infixum hoc legitur:

WILHELMO Episcopo Eustettenfi Viro omnium virtutum
ornatissimo, quem ob singularem fidem, atque prudentiam
Fridericus Caesar, & Maximilianus Rex non modo in
Consiliarium de maximis Imperii rebus praecipuum
asciuerunt, sed etiam legatum, alter ad Mathiam
Hunnorum, alter ad Carolum Gallorum Reges
miserunt. Maximilianus etiam post Friderici Patris
obitum Parentis loco in summis rebus habuit, &
verbis compellare consuevit. Vixit in Episcopatu annis
XXXII, Mensibus X. Die vno, moritur in Messing anno
M. CD. LXXXVI. XIII. Cal. Decembris.

Magnam si qua viro tribuit sapientia laudem.
Hic summo Praeful dignus honore iacet.
Cui nihil obiciunt inimici praeter honestum
Crimen, quod Regi, & Caesari amicus erat.

A WIRSBERG Ioannes Decretorum Doctor, Canonicus Ecclesiarum
Cathedral. Augustanae, & Ratisbonensis, ac Eichstett. Summus Decanus,
Caroli V. Imper. & Ferdinandi Regis Roman. Consiliarius.

Anno Domini 1476 ipso die Praecursori Domini sacro, vnde forte
in sacro fonte nomen IOANNIS accepit, mundo genitus est, ex patre Sul-
tano, Viro toga, sagoque clarissimo, non in Germania solum Marchioni
Brandenburgensi; sed & in Italia Maximiliano Caesari aduersus Venetos
pu.

pugnanti, in paucis carissimo, atque notissimo. (a) A tenera pueritia prima litterarum elementa edoctus, ad studium Lipsiense tunc florentissimum misus est; vbi optimis Magistris excellentissimum ingenium polientibus militiae litterariae prima stipendia studiis humanioribus demeritus, tantam in adolescentia florida aetate adsequutus est conditionem, vt & soluta oratione & ligata plurimum valeret; quod & aliqua Illius Carmina typis excusa, (b) abunde testantur.

Eodem tempore iuris quoque primordia extremis gustare labiis adorsus est, maiorum laborum praeludia. Ast a Patre reuocatus Canonicis Anno 1496. in Ecclesia Collegiata B. V. M. ante reformationis tempora ditissima in Feuchtwang (c) asfociatus est. Exantlato, hoc in Collegio residentiae anno, ac comperta in ingolstadiensi Academia Professorum Iuris celebri fama confestim se illuc contulit, iurisprudentiae amore pertractus, matriculaeque Vniuersitatis nomen suum dedit. (d) Tantum in iurisperitia ibidem sub famigeratissimis Professoribus, Hieronimo de Croaria, & Theodorico Rischeo profecit, vt gestiret priuatim in Scholis audita publicam in praxin proferre. (e) Satagebat nempe Iuuenis excellentissimus animi & corporis dotes, quas Deus beneficio ingenii & naturae sibi concesserat, in dies expolire magis, ac cultiores reddere, vt aliquando non solum suo tantummodo genio; sed potissimum Reipublicae commodo proficius esse posset.

Vt igitur finem adsequeretur suum, Ingolstadio valedicens, ad totius orbis theatrum, Romam, non vulgari Iurisprudentia ornatus, se contulit, vt inter causarum sollicitationes, in quibus etiam diligentia sua & dexteritate haud exiguam laudem promeritus est, accomodaret sese non rebus agendis solum & dirigendis; sed vt eruditionem quotidie tum in docto-

(a) Dr. Ioan. Eck. in orat. funebr. WIRSBERGIO hab. Ingolst. anno 1537. impressa.

(b) Idem loc. citato.

(c) Oppidum ditionis onoldinae Dinkelspilam inter & Onolzbacum a suo Collegio olim celeberrimum. Eck. & Mederer Annal. Acad. Ingolst. P. I. pag. 53.

(d) Mederer loc. citato.

(e) Eck orat. funebri.

etorum virorum conuersatione, tum in Liceo ad Sapientiam dicto auge-
ret magis, ac iuris & aliarum bonarum artium doctores diligentissime au-
diret. WIRSBERGIVS itaque noster Romae semper studiis, semper rebus agen-
dis sollicitus incubuit, optime gnarus, quod ingenium ad labores & stu-
dia natum, ne marceat, aut stertenti otio torpescat, suffurari etiam horas
soleat in negotiis, quas bonis litteris impendat.

Interea, dum in hac vrbe commoratus, anno aetatis suae 28, 1504,
ad Praebendam in Ecclesia Cathedrali Eichstettenfi per obitum Wilhelmi
de Pfolham vacantem a Carolo de Seckendorf tunc temporis Turnario,
praesentatus, praestitoque 18. Octobris iuramento huiatibus Canonicis ad-
numeratus est, (f) tempore successiuo Canonicatibus Ratisbonae, & Au-
gustae Vindeliciae locupletatus. Suscepto sacerdotio, vt colophonem stu-
diis suis adderet, ad heidelbergensem Academiam perrexit, antiqua stu-
dia innouaturus. Tanta autem erat eius fama, vt Ser. mus Princeps Ele-
ctor, Ludouicus, Comes Palatinus & Boariae Dux eum nihil talia cogi-
tantem consiliis suis adhiberet, suorumque Senatui adoptaret. Facultates
Vniuersitatis vltro WIRSBERGIO Rectoris Magnifici fasces offerebant; imo
iam in Gymnasiarcham electus erat, quem tamen honorem studiis suis ni-
mum intentus acceptare recusabat. Elapsis studiorum annis, exantlatoque
rigoroso examine a Iurisconsultorum Collegio dignus iudicabatur, qui in-
signibus Doctoris in Decretis honoraretur, quibus etiam anno 1512. Scho-
lasticis, Magistris, Doctoribus, Aulicis, & Consiliariis ducalibus praesenti-
bus, festiua inter iubila decoratus est. (g)

Ad Ecclesiam inde Augustanam reuersus Vir ad labores natus, vt do-
na sibi a Deo collata, eruditionemque suam multis vigiliis partam com-
municaret aliis, oblatum sibi a Christophoro de Stadion officium Iudicis
Curiae suscepit, pluribusque annis summa prudentia ac Iustitia administra-
uit; (h) non modo Episcopo suo augustano in grauib; ac arduis nego-
tiis,

(f) Necrologium Cathedr. Eccles. Eichstett. eiusdemque Elenchus Can.

(g) Dr. Eckius loc. cit.

(h) Idem loc. cit.

tiis, sed & Constantiensi, eiusdemque Capitulo saluberrimis Consiliis non raro assistendo simul. Demortuo, anno 1519. Erhardo Dapifero a Wetzhausen, summo Ecclesiae Eichstettenensis Decano, Ioan. WIRSBERGIVS 18. Decembris vnanimi Capitularium Calculo in eius locum suffectus est. (i) Prudentem, circumspectum, ac vigilantissimum in negotiis Capituli sese exhibuit, vt merito Capitulares calamitoso illo Ecclesiae tempore diuinitus sibi talem Decanum datum fuisse iudicauerint, qui afflictis ac vix non desperatis rebus consuleret.

Inter tot, tantaque honestissima negotia tamen non deerat cognatis, non amicis, non quibusuis opem suam implorantibus. Succurrebat illis in actione causarum; quandoque etiam Oratoris munere functus; aliis absentibus consiliis praesto erat, aut verbo praestabat, quid esset faciendum; nullis pepercit laboribus, impensis aut itineribus. Virorum, quos fama eruditionis laude florere intellexerat, amator erat studiosissimus, Decanus vti nulli sanguinis nobilitate inferior, ita iurisperitia ac professione insignis. (k) Id maxime opportunum ac iucundum habuit, vt, vbi Praefulis nostri Leibii illi virtus ac doctrina probata erat, vicinitatis commodo multum cum Kiliano negotii tractauerit; dum interea alios sibi caros & amicitiae foedere constrictos scriptis primum litteris adfari necessum habuit. Hos inter praecipui erant Billibaldus Pirkheimer, (l) Ioann. Cochlaeus, (m) Fridericus Nausea (n) aliique quam plurimi & solida doctrina, & fama nominis clarissimi. Ipse certe Ioan. Eckius WIRSBERGIVM optimum studiorum suorum iudicem adpellare non dubitauit.

Marchioni Brandenburgensi, Casimiro, ita aestimatus & acceptus erat, vt Decanum nostrum non solum suis adnumerare consiliariis, sed & illi

M m m

quot-

(h) Eckius loc. cit.

(i) Necrolog. Capituli Eichstett.

(k) Kilian. Leib. in Annal. maior.

(l) Vid. WIRSBERGII ad Pirkheim. epist. in Heuman. Docum. litter. pag. 312.

(m) Eiusdem Comment. Hagog. pag. 110.

(n) Epist. miscell. ad Nauseam dat. Edit. Basil. per Io. Oporin. 1550. Fol. L. II. p. 40. & L. III. p. 84.

quotannis Senatoris stipendia, & famulitias vestes concedere voluerit. (o) Sub idem tempus Carolus V. Imperator, & Ferdinandus Rex WIRSBERGIVM Consiliarii sui titulo ornarunt, eoque diuersis in legationibus vfi sunt; verum ex hoc delicato laborum pelago serpentum prudentiam sequutus caute sese subduxit; fatis se laudis & praemii adsequutum esse ratus, si Ecclesiis, quibus adscriptus erat, consiliis suis omni cum fidelitate assisteret.

Ne autem longe petitis inquiratur exemplis, annus tristissimum WIRSBERGII praecedens obitum, seu potius solum semestre inspiciatur: Ecclesia Augustana multis hoc tempore affecta periculis, & demum a sedibus suis mota, consilio hanc tuendi ac defendendi toties vocatus, non modo interfuit saepe; sed etiam praefuit Quatuorvir ex Capitulo dudum electus, ac multis Commissionibus oneratus. A Capitulo Ratisbonensi grauisimo in discrimine fluctuante vocatus, non solum durissima hieme Ratisbonam petiit; sed Capituli precibus motus legationem quoque suscepit ad Mıldorfensem Conuentum, quem Archiepiscopus Salisburg. Mathaeus Langius, S. R. E. Cardinalis, pro pastoralis officio & necessitate Ecclesiarum sibi subiectarum conuocauerat, & in illo calamitates Ecclesiae Ratisbonensis summa diligentia exposuit.

(n) Dum tandem diuturnas, molestasque discordias & Episcopus Princeps Eichstettensis & Marchio Onoldinus, ratione finium exortas, vterque ex animo sopitas optasent, & Antistitem augustanum Christophorum a Station, Arbitrum, seu potius amicabilem Compositorem constituissent; Episcopus noster, Christophorus a Pappenheim, de Decani sui prudentia & industria confusus, qui pro longa rerum experientia huic tractatui prodesset non mediocriter, WIRSBERGIVM pro tanto negotio sedando ac finiendo selegit; re autem feliciter confecta, dissidio sublato, lite diremta, inita pace, omnibusque ad singulorum vota compositis, in reditu Decanus noster; iam triduo non optima vsus valetudine, Spaltae, oppido Principatus

(o) Eckius loc. cit.

tus Eichstettensis, e viuis 22. April. anno 1537. 61. aetatis anno excessit; (p) dum S. Willibaldi rebus consulit, & Ecclesiae suae iuribus defendendis ac conseruandis impiger asistit.

Corpus exanime Eichstadium translatum in ambitu Ecclesiae Cathedralis tumulatum est, hoc sub Epitaphio quiescens:

○ Anno Dni 1537, die 22. Aprilis obiit reuerendus ○
Wirsberg Dnus Ioannes de WIRSBERG Eichstettensis Ecclesiae Kottenauer
○ Decanus, & Canonicus, Decretorum Doctor, cuius ○
Sparneck anima DEO viuat. Nirdingen

Disticon

D. Ioannis a WIRSBERG ad tumulum suum.

Iura sibi quisquam sua vendicat, hospita tellus,

Ergo animam superis reddimus, ossa tibi.

Rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo

Saluatorem meum.

Protocollum Capitulare de anno 1537. hoc WIRSBERGIO encomium statuit:

Anno a Christo nato supra millesimum, quingentesimum trigesimo septimo die Dominica Iubilae, qua fuit 22. Apr. Reuerendus Pater, & nobilis D. Ioannes de WIRSBERG Decretorum Doctor, Decanus, & Canonicus huius Ecclesiae Eustettensis Vir magnae eruditionis, prudentiae, experientiae, pietatis, humanitatis, clementiae, pacis amantissimus, cuius beneficia & opera multae, & variae ubique lites compositae, & sopitae sunt, ut non immerito vere pacificus dici possit, eratque rebus agendis etiam sum senio prope confectus, strenuus & indefessus, laborisque diu, noctuque patientissimus, cui post tam inquietam, laboriosam, miseram vitam praestare dignetur Deus O.M. &c.

Dr. Ioannes Eckius 14. May Ingolstadtii ornatissima oratione Illi solenniter parentauit, quae typis exscripta eodem anno.

WIRSING Ioannes Abbas XXX. Ordinis Cisterciensis in Abbatia Heilsbronnensi.

M m m 2

Aben.

Abenbergae Eichstettensis Territorii oppidum WIRSINGVM anno 1489. mundo dedit. (a) A piis, honestisque parentibus pietatem, ac cordis simplicitatem cum lacte fugens bonarum artium studiis se deuouit, haereditatas in domo paterna virtutes perditos inter deprauatae illius aetatis mores incolumes conseruans. Maturior annis factus de vitae statu feligendo deliberare coepit, ac sublimioribus actus stimulis vitam solitariam ciuili praetulit, Conterranei sui Ioannis Schopperi forte etiam exemplo illectus. Ad eandem igitur Abbatiam Heilsbronnensem confugit, vota sua dudum concepta exposuit, ac eorundem compos factus est.

Exantlato sub vexillo S. Bernardi tyrocinio, trino votorum vinculo se totum Deo consecrauit. Ad Confratrum suorum obsequia pro simplicitate cordis sui promptissimum sese exhibens, singulorum breui amorem, ac beneuolentiam ita demeritus est, vt Ioanne Schoppo ad infulas Abbatiales promotus, cuius electioni anno 1529. intererat, paulopost Prioratus munere fungi iussus fuerit. Molestum hoc, critica praesertim illa nouae reformationis epocha, officium tanta sollicitudine ac solertia gesit WIRSINGVS, vt exauthorato Abbate Sebastiano anno 1543. ex mandato vtriusque Ser.mi Principis cura totius monasterii, donec alius Abbas electus fuisset, concrederetur ipsi.

At enimvero difficilis haec erat periodus Priori. Coactus namque fatali hoc tempore sex articulos a Serenissimis propositos, libertati ecclesiasticae neutiquam fauorabiles, sua subscriptione anno 1544. comprobare, (b) suumque ad plura alia, monasterio certe non proficua, consensum praebere, imperio, metu, vi adductus. Facta interea noui Abbatis electione, eoque post quatuor annorum lapsum denuo defuncto, WIRSINGVS iam Sexagenarius a Prioratu ad infulae honores anno 1548. eleuatur, nouisque a promotione sua molestiis excruciat.

Molliores tandem Zephiri spirare coeperunt; cum Carolus V. Imperator, commisso feliciter ad Mühlbergam praelio, plures Imperii status pro-

(a) Hocker Heilsbronn. Antiquit. Schatz Th. 1. S. 118.

(b) Exhibet illos Hocker l. c. pag. 113. seq.

protestanticos ad acceptandum Interim sua autoritate ac potentia adegit. Restituta sunt per hoc anno 1549. non solum antiqua monasterio iura, ac praerogatiuae; sed & monachis permisum, competentem Ordini Cisterciensi denuo gestare habitum, ac Abbatiam Religiosis, variis ex asceteriis tum Eboracensi, tum Langheimiensi, tum Bildhusano accitis, instaurare. (c) Licet autem restitutio vix non in integrum facta sit; iura tamen parochialia in Kelheim, Hirschau, aliisque Ecclesiis, monasterio olim incorporatis, a Sermo impetrare amplius non potuit. Monitus interea a Visitatore generali, Abbate Eboracensi, vt suam Cistercii confirmationem peteret, id agendum frugalitatis ergo distulit, longiorem vitam alioqui sibi non pollicitus. Construxit tamen nouam Bibliothecam, & aliquibus turribus moenia Coenobii sui communiuit. (d) Tandem innumeras inter aerumnas, & quotidianas molestias vitae suae terminum attigit, 63. aetatis anno 11. Ianuar, 1552. defunctus, & sua in Ecclesia sepultus. Epitaphium, quod IOANNIS exuias tegit, hac est Epigraphe signatum:

Anno dñi 1552 obiit R.dus in Christo Pater, & dñg
dñg Iohannes WIRSING de Abenberg ortus & hic in
Fonte Salutis sepultus Abbas XXX.

In Ecclesia parochiali illius effigiem pictam in tabula, quae Christum ad mortem properantem exhibet, conspiciere licet, Rosarium manu tenentem, pone altare cum hac inscriptione:

Anno Domini MDLII. Tert. Id. Ianuarii obiit Rev.
in Christo Pater ac Dominus Iohannes WIRSING Abbas
huius monasterii XXX. aetatis suae LXIII. Cuius
anima requiescat in pace.

WOLF Iosephus Antonius Ss. Th. Doctor, Vicarius in Spiritualibus Generalis Eichstadii, & Decanus vnitarum Colleg. Ecclesiarum ad Ss. Nicolaum & Emeramum in Spalt, Consil. Intim. Episc. Princ. Eichstett.

M m m 3

Eich-

(c) Röhlers Münzbelust. Th. 15. S. 208.

(d) Brusch. Monast. Germ. pag. 198.

Eichstadii anno 1702. primam auram vitalem trahere coepit. Accepta a nobilibus parentibus, & officii & opum splendore conspicuis, optima & ad omne virtutum genus prona indole eorum cura & sumptibus ad spem fuit educatus, vt in virum cresceret aut Ecclesiae aut Reipublicae utilem. Solutis pueritiae impedimentis in vrbe patria, ne lumen ingenii, quod praeseferebat, in tenebris delitesceret, humanioris Palladis palaestram ingressus, tam facili quam felici profectu ita illam emensus est, vt publicae & priuatim tum a moribus & industria, tum a capacitate & studiis commendaretur. Crescente aetate, crescenteque cum illa discendi ardore naturae arcana perscrutaturus, Ingolstadii Philosophiae elementa fructu vberrimo imbibit, illisque excultus ampliora sub sacrationis Mineruae vexillis stipendia meriturus, Romam profectus est, vt pietatem, quae hac in vrbe illam quaerentibus obuiare solet, nexu arctissimo cum studiis Theologicis & Canonicis coniunctam habere, & Graecorum simul ac latinorum antiquo opere, & summo artificio facta admirari, suasque magis solidare cognitiones posset.

Laurea Doctoratus insignitus, peragratis celebrioribus Italiae ciuitatibus in Germaniam, tanto iam sapientiae thesauro grauis, reuersus est, vt selectissimis & doctrinae & morum testimoniis fideiubentibus sua Dioecesi seruitia manciparet. Ad curam animarum vocatus tanta charitate & alacritate, tanto zelo & studio, prudentia & humanitate tanta Cooperatoris vices obibat, vt iam coadiutor Parochi vniuersi gregis Amor existeret. Parochus in Kipfenberg ab Antistite suo denominatus, ac mox etiam anno 1738. praebenda in vnita Collegiata Ecclesia ad SS. Emeramum & Nicolaum Spaltae donatus (a) ardore duplicato animarum curam exercuit. Pastor vigilantissimus; paruulos instituere doctrina catechetica; adultos e cathedra verbo diuino pascere; ad sceleris odium & virtutis amorem incitare; poenitentes in sacro tribunali singulari patientia audire; morituros dulcissimo solatio recreare in deliciis habuit, vt omnes lucrifaceret,

(a) Catalog. Canon. Spaltenflum.

ret, & nemo esuriret, vel sitiret, nisi solus pastor, salutem nempe ouium suarum.

Ruralis Capituli Kipfenbergensis Decanus suis a Confratribus electus, ac Consiliarius Ecclesiasticus creatus, tantum abest, vt indefessa WOLFII industria in functionibus parochialibus remiserit, vt potius aliis etiam in paroeciis publica eruditionis suae documenta dederit, in parochia praecipue Beilngriesensi, vbi in exequiis Iosephi Caroli L. B. de Freyberg in Hopferau, summi Satrapiae Hirschbergensis Praefecti, anno 1743, ornatis- simam orationem dixit, postea typis exscriptam, ac Praefuli suo, Freyber- gio, nuncupatam. (b)

His, aliisque eximiis prorsus Pastoris sui qualitatibus motus Episco- pus Princeps Eichstettensis, Ioan. Antonius Freybergius, WOLFIVM anno 1744. Episcopatus sui Prouicarium, ac Raphaeli de Heugel iamiam senes- centi Coadiutorem, nec non Dioeceseos suae Visitatorem Generalem con- stituit. Mirum est, quanta sapientia, ac consilio Vir amplissimus molesto hoc munere functus fuerit. Arguebat summa mansuetudine; increpabat mira lenitate; obsecrabat incredibili charitate; in omnibus seipsum prae- bens exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in grauita- te; nihil magis quam noxia in vinea Domini zizania, morumque corrup- telas eradicare satagens.

Celebrauit Eichstadium sub idem tempus, anno 1745. nempe, Mille- narium suum, hancque solennitatem, quae inuentis S. Willibaldi reliquiis celebrior euaserat, per octiduum continuauit. Primus, qui ex ambone Ca- thedralis Ecclesiae hoc innumero populo gaudium annuntiauit, ac in lau- des D. Willibaldi, Dioeceseos nostrae foecundissimi Statoris, oratione eru- ditissima, ac optimis instituta artibus excurrit, erat WOLFIVS noster, (c) qua nouum certe, ac prorsus immortale Nomini suo monumentum erexit Prouicarius, & ad Chorum S. Willibaldi Canonicus eloquentissimus.

In-

(b) Eichstädt. Fol. 1743.

(c) Oratio haec impressa in Millenario Eichstett. Fol. pag. 28. reperitur.

Ingrauescente interea magis magisque Vicarii in Spiritualibus Generalis, Raphaelis de Heugel, aetate, requiem a laboribus in dies ardentius optantis, suis tandem curis Vir emeritus 23. Septembris anno 1746. solutus est, integra laborum mole in Prouicarium WOLFIVM translata. Vix- dum honorifici huius ac simul laboriosissimi muneris gubernacula, Episco- pique sui iurisdictionem ordinariam susceperat, Consiliarius Episcopi sui in- timus, homagium suum sacrae potissimum Themidi sanctissimum esse vo- luit. Nouerat enimvero Visitator aequitatis amantissimus Sacerdotes, pie- tate & eruditione conspicuos, commeritis afficere praemiis, & a tepidis, vel omnino nocentibus seuerissimas exigere poenas disciplinae Ecclesiasti- cae asertor aequissimus.

Defuncto anno 1748. Pancratio Weber, Spaltenfis Collegii Decano, Canonici Ecclesiarum vnitarum Spaltenfes haud deliberarunt multum, quem gremio suo Decanum praeficerent. Vnanimi Calculo eligentium vota in WOLFIVM collimarunt, ipseque electionis Praesidens sese Decanum pro- nuntiare coactus est. Nouis his honoribus auctus, vt se Collegiatae gra- tum exhiberet Decanus nouus, nouam ex imis fundamentis Domum De- canalem ad normam Vicariatus Eichstettenfis, palatio similem, extruendam curauit, ne dignitati Vicariatus aliquando vale dicturum habitatio com- moda minus resignationis suae poenitudine afficeret.

Et contigit reuera post aliquorum annorum lapsum, quod Vir peri- tissimus praeuiderat. Moritur anno 1757. Ioannes Antonius Freybergius, Episcopus Princeps Eichstettenfis, cum WOLFIVS suae pertaesus dignitatis Spaltam concessit, reliquos vitae dies in cupita quiete transacturus. Ast fuere admodum pauci; nondum enim integrum hoc in Collegio consum- mauit annum, cum ipse consummatus 56. aetatis anno fatis sublatu8 est. Collegium Societatis Iesu Eichstadii, quod tenerrimo nunquam non af- fectu complectebatur, bonorum suorum haeredem scripsit. Hoc, hisce in se meritis vtcunque satisfacturum, insigne WOLFIO monumentum in Coe- meterio Ecclesiae parochialis Spaltenfis erexit, cum hac inscriptione:

Re-

Reuerendissimo, Praenobili, ac Amplissimo Domino,
 Domino Ios: Ant: Gvil: WOLF, Ss. Theol. Doctori,
 S. R. I. Princip: & Episcop: Eyst: Confiliario Intimo
 actuali, Vicario in Spiritual: Generali, ad Chor. S.
 Willib. Eyst. & ad Ss. Emer: & Nicol: Spaltae
 Canonico & Decano. Nato 10. Febr. 1702. Mortuo
 29. Sept: 1758. Benefactori liberalissimo grati animi
 Monumentum Collegii Eystadiani Societatis Iesu.

WOLFARDVS Hasenriedanus, Monachus O. S. B. in monasterio,
 modo Collegiata celeberrima, Herrnried, Scriptor Saeculi IX. fatis celebris.

Hunc licet magni nominis, felicissimique ingenii Virum digito solum
 monstrare licet. Eiusdem patriam, Cognomen, natiuitatis annum assi-
 gnando, operam, & oleum perditum iri quilibet iudicauerit. Floruit an-
 no 886, Saeculo non integro a S. Deocharo, primo huius monasterii, re-
 gia plane Caroli Magni munificentia erecti, Abbate pientissimo segrega-
 tus. Fuit Presbyter, (a) & primum certe monasterii sui post S. Deocha-
 rum Decus. Vir eximiae humilitatis; vti ex epistola dedicatoria Eiusdem
 ad Erchanboldum, Antistitem Eichstettensem, directa elucet, & magnae
 profecto eruditionis; quam opuscula ab illo conscripta aperte loquuntur.

Hac ipsa Viri clarissimi eruditione, & doctrina, quae nubilis illis tem-
 poribus in cunis vagiebat, Carolo M. praesertim e viuis sublato, excita-
 tus Erchanboldus, Eichstettensis Praeful, qui idem monasterium Hasenrie-
 dense ab Arnulpho Imperatore anno 888. suae potestati subiiciendum im-

N n n

pe-

(a) Ipse in dedicatione Vitae S. Walburgis praemisit. Apud Canisium antiq. Lektion.
 T. IV. pag. 605.

petrauit, (b) WOLFARDO, iam subdito suo, praecepit, vt praeclara S. Walburgis V. Abbatisae Heidenheimiensis, praeterito Saeculo defunctae, gesta, ac vitam sanctissime transactam diligenter conquireret, & exacto calamo conscriberet. Voluit nempe Antistes litterarum amantissimus eximia facta, ac a praecipuis Dioeceseos suae Patronis collata multis beneficia; dum in recenti adhuc hominum recordatione forent, a turpissima ingratae obliuionis iniuria vindicare, & ad immortalem gratissimae posteritatis memoriam propagare.

Satisfecit WOLFARDVS iustissimis Episcopi sui mandatis, ac vitam, & miracula per intercessionem S. Walburgis patrata fidelissime (c) congescit, & in quatuor libros distincta, dignissimo Praesuli suo consecrauit. Amplissimam quidem, perducto ad calcem opere, author apud Erchanboldum sibi peperit gratiam; nihilominus tamen, vti Anonymus Hasenriedanus, WOLFARDI hoc in Collegio ac in eruditione Succesor & insignis Saeculi XI. Scriptor adnotauit, "*Cum grauius aliquando contra Episcopum, Erchanboldum, deliquisset, in carcerem missus est; cumque veniam per neminem impetrare potuisset; Egomet, inquit, intercesor mihi fiam, factisque in carcere historicis de S. Walburga carminibus, tandem egredi permixsus est. Vt ante Episcopum venit, nouum illud S. Virginis Responsorium alta voce percantauit, sicque non solum veniam; verum etiam honorem & remunerationem promeruit.*" (d)

Coeterum hos quatuor WOLFARDI libros, quorum priores duos, etsi non integros vulgavit Henric. Canisius I. V. D. ac eruditissimus Ss. Canonum Profesor in Academia Ingolstadiensi, (e) debemus Petro Steuartio, Regenti Collegii Willibaldini Eichstadii, ac Profesori meritissimo; inde Vniuersitatis anglipolitanae Profesori Theologiae, ac Procancellario,

(b) Falkenstein Cod. diplomat. pag. 13.

(c) Baronii Annales Eccles. ad annum 725. T. IX. pag. 48.

(d) Gretser. in obseruation. L. I. pag. 156.

(e) Tomo IV. antiquar. Læction. Ingolst. 1603.

rio, qui eos ex optimis manu exaratis codicibus exscribendos, & in lucem promendos curavit. (f)

Memoriam certe Nominis sui WOLFARDVS scriptis his cum omni posteritate adaequavit, locumque sibi Scriptores inter Ecclesiasticos non ultimum praeparavit; ab ipsis etiam Doctoribus protestanticis horum fastis adscriptus. (g) Quid Surius, Bollandistae, Mabillon, Elias du Pin, alique de WOLFARDO iudicauerint, illorum opera suppeditant.

Quo anno mortem oppetierit, ubi sepultus — aliorum elucubrationibus, felicioribus forte, relinquam.

Praeter supra citata scripsit Librum passionalem singulorum in anno dierum festa continentem. (h)

Z.

ZIEGLER Sebastianus Iosephus Ss. Theol. Doctor, & Ss. Canonum Licentiat. Vicarius in Spiritualibus Generalis Eichstadii, & Decanus ad S. Vitum Herriedae.

Beilngries, oppidum Principatus Eichstettensis ad pedem montis Hirschberg situm, anno 1684. 16. Ianuarii IOSEPHVM SEBASTIANVM nostrum orbi dedit. (a) Etsi ex patre opificii generis, Scriniario nempe natus, ligneum tamen neutiquam ingenium, multominus ligneos ab illo mores

N n n 2

hae.

(f) Ingolstadii 4. 1616.

(g) Caue Histor. litterar. Scriptor. Eccles. Vol. II. pag. 65. Olearius Biblioth. Script. Eccles. T. II. pag. 246. Casim. Oudin, alique.

(h) Anonym. Hasenried. apud Gretser. l. c.

(a) Ex Annalib. Scholastriae Herriedensis.

haereditauit. Vix humaniora sagacissimus adolefcens emensus, iam alienas quaerere terras, raramque ingenii indolem, qua eum prodiga mater natura donauerat, italıs in oris magis excolere animum adiecit. Augustam igitur Taurinorum, Academiam tunc temporis florentissimam, profectus, (b) singulari virtute, indefesque industria se Doctoribus taurinensibus acceptum adeo reddidit, vt praestantissimum Iuuenem non suo solum associare Collegio; sed & in numerum Collegiatorum cooptare, omnibus praerogatiuis, amplissimisque donare priuilegiis, illustrissimo coetui competentibus, non dubitauerint. (c)

Disciplinis itaque theologicis, ac canonicis imbutus optime, acquisitione diuersarum linguarum peritia supremam in Theologia lauream, licentiamque in Decretis obtinuit. Eximiis hisce honoribus auctus in patriam rediit, studia sua Seruitiis Episcopi Principis sui consecraturus. Et reuera breui admodum temporis interuallo votorum iustissimorum compos factus est. Transactis namque aliquot in cura animarum annis ab Episcopo Ioanne Antonio a Knoebel, singulari eruditorum fautore, Sacellanus Aulicus, & Archiuarius Episcopalis denominatus, simulque Canonatu in antiquissima Collegiata Herriedensi, absque praebenda tamen, anno 1720, honoratus est. (d)

Tres omnino elapsi sunt anni, vsque dum ZIEGLERVS Herriedae ad frugiferam peruenire potuerit. Anno igitur 1723. simul & praebendam celeberrimo hoc in Collegio adeptus, constituto sibi ibidem Choriuicario, doctissimo viro, de Stalles parrocho postmodum ciuitatis Eichstettensis, ad Episcopi sui nutus sese accomodare, & ad Principatus emolumenta totum se conuertere studuit. Defungitur interea, anno nimirum 1725. desideratissimus Episcopus Princeps Ioannes Antonius, ac Franciscus Ludov.

(b) Decan. Herried. L. B. a Leoprechting in petit. 3. pro admisf. ad Capit. facta.

(c) Epitaphium ZIEGLERI.

(d) Acta Herriedensia.

douicus a Schenk in defuncti solium subrogatur. Sede quamprimum vacante Adamus Nieberlein Suffraganeus Eichstettensis, cum in Capitulo comparere nollet, Vicariatus muneri renuntiasse visus est; quare regnantes Capitulares Drem de Heugel, Officialem, Capituli interea Vicarium, & Ferdinandum ab Vlm, Consilii Ecclesiastici Praesidem, quo honorifico officio antea Vicarius Generalis fungebatur, constituunt. (e)

Vix confirmationem suam Neoelectus Episcopus a Sede apostolica impetrauerat, ZIEGLERVm, iam pridem maxime habitum, suum in Spiritualibus Vicarium Generalem denuntiat ac concrediti sibi Cleri curam mandat. Nihil in eo munere gerendo officii; nihil diligentiae desiderari passus est; imo summam ex hac dignitate laudem sibi peperit. Inuigilauit maxima sedulitate Clericorum moribus; nouit amabilem praemiari virtutem, & abominabilem negligentiam commeritis afficere poenis; prae-buit se ipsum bonorum omnium exemplum, specimen honestatis, documentum virtutis, quin & insigne prorsus simulacrum suauitatis & grauitatis, ita vt concreditus sibi Clerus anceps saepe haesitauerit, an Vicarium Episcopalem amare magis, vel timere debeat. (f)

Franciscus certe Ludouicus, Episcopus Princeps Eichstettensis, omnem in hoc amplissimo Viro fiduciam collocauit, & tantam quidem, vt illum post tristia Benedicti XIII. fata Romam ad neoelectum Pontificem Clementem XII. ablegare anno 1731. non dubitauerit, vt Legatum obedientiae Episcopalis ageret, vt antiqua priuilegia renouaret, & forte etiam, vt noua pro Dioecesi sua flagitaret. Compositis ad voluptatem Clementissimi Domini sui negotiis omnibus Eichstadium reuertitur, breui eidem valedicturus. Innata ab Episcopo suo benignitate, eaque, quam merebatur, beneuolentia susceptus, grauisimum onus denuo, & tamdiu suscepit, vsque dum sequenti anno, Reinhardo Iacobo Heller, Decano Herrieden-

N n n 3

(e) Annal. Scholast. Herried.
(f) Testimonia Coetaneorum.

denſi, e viuis excedente, ZIEGLERVS vnanimi calculo, Ipſus nomine Epiſcopi electionis Praeſes, ſuo voto aliorum Suffragia confirmare coactus, 9. na Septembris in Defuncti locum fuerit ſuffectus. (g)

Praeclaram hanc occaſionem, nouumque oblatum honorem ex animo ſibi gratulatus iam non nouus incola Herriedenſis terrae, cum adhuc eximia plane non tam ſuo ſolum, quam etiam Spaltenſi Collegio praestitisset beneficia, Herriedam conceſſit; inter innumera tum Cleri, tum ſubditorum ſuorum iubila a Collegiatae Seniore installatus. Sustinuit hoc munus ampliffimum ZIEGLERVS maxima cura, ſedulitate, ac vigilantia tam in ſacris, quam in profanis ad amuſſim exacta, continuos inter labores ſumma vitae integritate, ac zelo ſacerdotali feruentiſſimo ad omnium vota feliciffime tam ad Collegiatae, quam ſubditorum vtilitatem.

Non ſolum autem Eccleſiae, & Collegiatae cum omni laude praeſuit, ſed profuit etiam plurimum; imo primos inter benefactores merito ſibi locum vindicauit. Nam ſex argentea cum omni venuſtate elaborata, iuſtaeque magnitudinis candelabra Auguſtae Vindelicorum ſuis impenſis conficienda curauit. Permagnam B. V. M. ſtatuum, ſaluatorem in vlnis tenentem, qui digitum ad ſtallum Decani in Choro intendit, affabre ex argento confectam Eccleſiae ſuae dono dedit. Ampullam praegrandem, & pulcherrimam ex eodem metallo, copioſe inauratam, Sancto Vito procurauit. Legauit trecentos florenos pro anniuerſario, & 118. florenos pro praefentia illis ſtatuit, qui in feſto Aſcenſionis D. N. I. C. Nonae circa 12mam decantandae interſunt. Praeter alias donationes minores Collegiatae factas maximam bonorum ſuorum partem in Xenodochium Beilngriesenſe impendit.

Obiit meritorum, & dierum plenus Herriedae 20. Decembris 1755. 72. aetatis anno, in Eccleſia Herriedenſi ad ſiniſtram arae S. Crucis ſub hoc monumento parieti affixo ſepultus: Se-

Sebastianus Iosephus ZIEGLER Ss. Theologiae Doctor, Collegiatus Taurinensis, Consiliarius Ecclesiasticus Eystett. Canonicus Capitularis, & Decanus Herried. Antea Vicarius Generalis Eystett. quatuor linguarum gnarus, ad Papam Clementem XII. Orator, deuotus Zelator, huius Ecclesiae Benefactor insignis pie obiit XX. Decembris MDCCLV. anno aetat. LXXII. Cuius anima requiescat in pace. Amen.

ZINSMEISTER Franc. Xaver. Ioseph. Ss. Th. Licent. Consil. Ecclesiast. Eichstett. Canon. Spalatinus, ac Parochus Ciuitatis eiusdem.

Einsfeldae, pago neopalatinae ditionis in Dioecesi Eichstettensi sito, anno 1742. mense Ianuario primam sub sole lucem aspexit. Parentes honesti sollicitum eo contulere studium, vt filium pro ingenii capacitate, quae in puero iamiam emicuit, adplicarent. Annos enim discretionis vixdum attigerat, cum iam supra pueritiam maturus futuri haud obscurum dedit argumentum Viri, facem praeferente viuacitate indolis, insipida crepundia, quibus illa dulciter delectari solet aetas, iam tum stomachante, ac nonnisi seria adpetente. Parentibus interea domicilium suum Nassenfelsium, in Principatu Eichstettensi oppidulum, transferentibus FRANCISCVS XAVERIVS ad Gymnasium Neoburgense, haud admodum distantum, missus est, vt inferioribus disciplinis suam nauaret operam.

Adolescens discere, & scire auidissimus se ad labores, non ad fruges consummere natum optime noscens, nullo vnquam terrebatur labore, quem non susciperet, nulla mole, cuius onus formidaret, nullo lapide, quem non moueret; vnde indefessa industria optatum fefellit minime euentum; tantos enim in clasibus inferioribus progressus fecit, vt aetate & sapientia apud Deum & homines proficiens, & animum & studia ad sublimiores scientias conuertere potuerit.

Ingolstadii igitur, celeberrimo Boiorum Athenaeo, Stagiritae placita hauriens, cum virtutum studiis studia litterarum coniungere perrexit, continuo intentus, vt alterno foedere scientia pietatem adiuuaret, & pietas scientiam roboraret. Transacto biennio, intra cuius intervallum singulari plane grauitate morum, & assidua diligentia non solum Profesforum suorum eximios fauores; sed & amplissimam Baronis de Ickstatt gratiam sibi conciliauit, sacrationis spiritus stimulis actus Theologiae, & sacrae Themidi homagium praestare voluit; quod quidem ea etiam habilitatis gratia depofuit, vt studiorum tempore & Ss. Ordinibus initiatus, & gradu Licentiatus a facultate theologica donatus fuerit.

Anno 1765. in numerum filiorum Aaron relatus Neomyſta ad aram ſtetit. Exantlato vix conſueto Seminarii anno Prouiſor in Neunkirchen, Solisbacenſis ducatus pago, in quo ſimultaneum viget, Parochuſque Catholicus, & Paſtor proteſtanticus in vna, eademque Eccleſia ſua ſacra peragere ſolent, ob ſingularem peritiam & doctrinam expoſitus, nec vlla caloris aut frigoris viciffitudine, nec tempeſtatis iniuria, nec hominum ruditate, aut regionis aſperitate ab officio abſterreretur potuit; animam pro grege ſuo ponere paratus, facile quicquid ſuarum animos, & amorem in ſe conuertit; imo etiam Antiffitis ſui gratiam, vt Prouiſorem ſuum, virilem aetatem nondum ingreſſum anno 1770. epifcopalis Seminarii ſui Rectorem, iuniorumque Clericorum Doctorem denominare, praebenda & Canonicatu in Choro S. Willibaldi honorare, ſuiſque a conſiliis eccleſiaſticis conſtituere non dubitauerit.

Praefuit huic muneri ZINSMEISTERVS ſpartano plane animo; in ſpiritu lenitatis cum Moyſe ſanabat, quod aegrum; vel fraternae charitatis oleo cum Aarone ſeruabat, quod ſanum; nil magis alumnis inculcans, quam lectionem ſcripturarum, & Ss. Patrum; nil magis diſuadens, quam otium, virtutum exilium, vitiorum hoſpitiu, viuorum ſepulchrum. Suſpexit ipſus Celiſſimus Epifcopus Princeps Viri abſolutiſſimi mirabilem per-

perspicaciam, pluraque grauioris momenti negotia eiusdem prudentiae concedidit; cum subito extincta Iesu societate, a qua dudum alieno erat animo, multas Sibi Ipfus creauit molestias, tantas quidem, vt Eichstadio remotus anno 1774. ad Collegiatam Ecclesiam Spaltensem transplantatus fuerit, eiusdem Canonicis adnumerandus.

At enimvero tantum abest, vt haec translatio, Philosophum grauisimum a caepto semel tramite auocauerit, vt potius publica doctrinae suae documenta dare voluerit. Adornauit sibi Bibliothecam, & numero & selectu librorum instructissimam. Recensionum, quae sub titulo; *Litteratura Germaniae Catholicae*, adparuerunt, Collaborator solertissimus, Benedictum Stattlerum, Profesorem Theologiae in Academia Ingolstadiensi, ignorantiam inuincibilem excusantem, & protegentem, adgressus est, eumque documentis ex S. Clemente Alexandrino, aliisque Patribus defumtis refutare studuit. Edidit disquisitionem eruditissimam certe de Potestate Imperatoris, repetitis vicibus aliis in locis reimpressam. Subiecit praelo historiam, & fundamenta cuiuslibet religionis, non minori eruditione, quam doctrina conscriptam, sub nomine *Firmiani de Krena*, quo ordinarie in editis a se opusculis vti voluit.

Pauperum Aduocatus, & miserorum Patronus eximius, pecunias sine vllis vfuris elocare solitus, non aere tantum illos, sed & lingua & calamo fouebat. Parochum certe Kindinganum non numis solum ad continuandam puncto decimarum litem subleuabat; sed & Adpellationem alteram Summo Pontifici offerendam & Ipfus Parochi nomine elaborauit, & suis expensis intrepidus imprimendam anno 1791. curauit, Fundator parochiae Obererlbacensis sane munificus. Parochus Ciuitatis Spaltensis anno 1792. a suis confratribus Canonicis electus in pulpito sacro Oratorem facundissimum; in sacro tribunali vti Patrem amantissimum, ita Iudicem & Medicum expertissimum; in omnibus Functionibus Pastorem zelosissimum se

exhibuit; donec tandem multiplicatis laboribus, intensoque continuo ingenio Vir praestantissimus mentis lumine obcaecatus, functiones suas alteri relinquere coactus fuerit.

Vltra duos integros adhucdum annos, benefaciendo emigrantibus Sacerdotibus Gallis solummodo delectatus, hoc in miserabili vitae statu transigit, usque dum repetitis apoplecticis inuasionibus prostratus 28. Martii 1797. animam exhalauerit.

Scripta, quae orbi litterario reliquit, sunt:

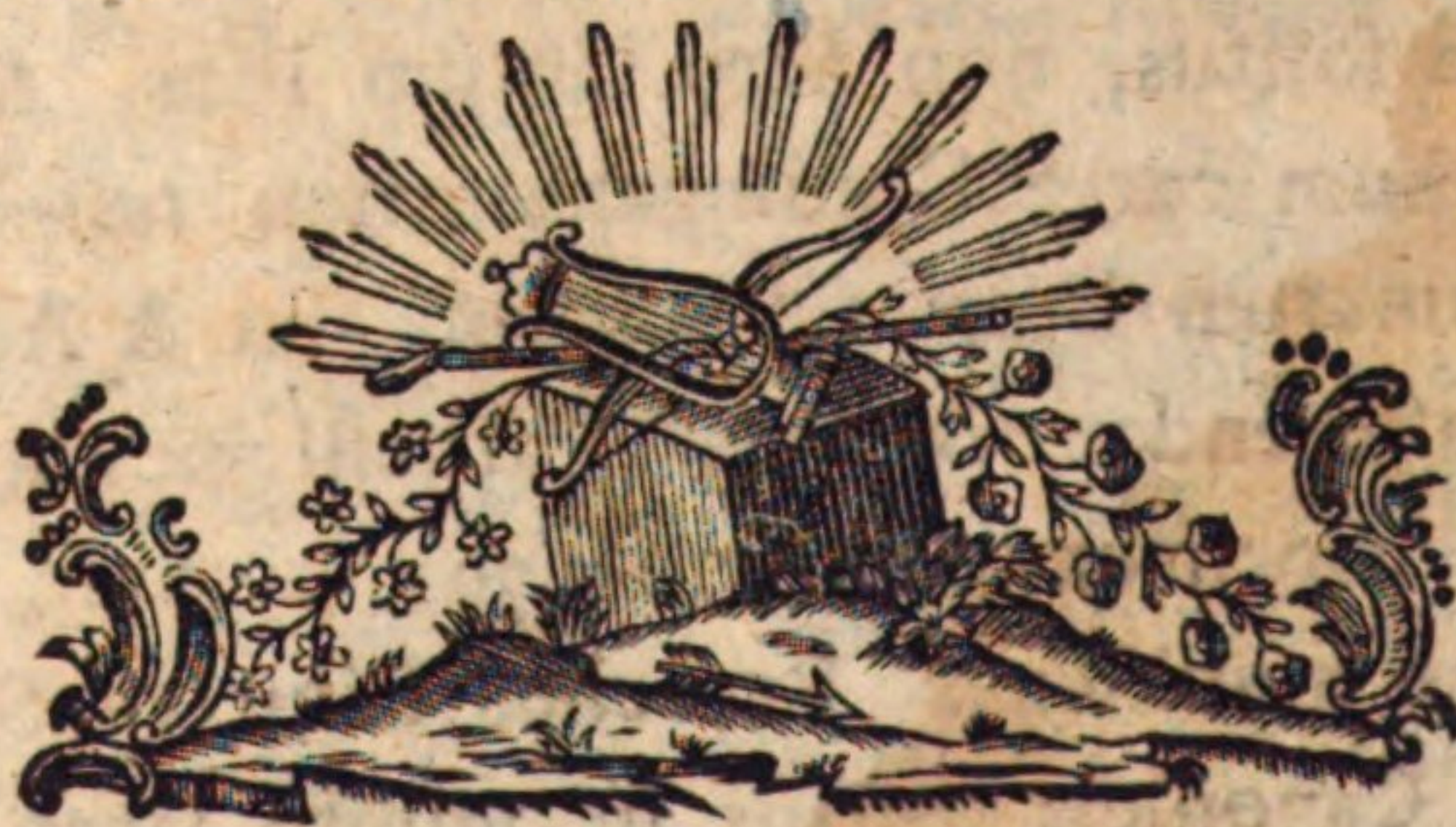
lobrede auf den heil. Bernard gehalten zu Kaisersheim 1c. 4. Dillingen 1773.

Documenta ex S. Clemente Alexandrino aduersus ignorantiam &c. 4. 1782.

Was ist der Kaiser, und wie weit erstreckt sich seine Macht? 4. 1784.

Geschichte und Gründe für alle Religionen 1c. 8. Augsburg und Ingolstadt 1784.

Adpellatio altera puncto spoli decimalis Pio VI. oblata &c. 4. 1791.

ERRATA.

<i>Pag.</i>		<i>Lin.</i>		<i>lege:</i>
26	—	4	—	vtraque
29	—	penult.	adde	Canonicus
43	—	19	—	philologica
73	—	Not. o	—	operibus
125	—	18	—	industria
147	—	9	—	exemptionibus
169	—	12	—	huic
183	—	4	adde	in
187	—	9	—	Rebdorf
218	—	19	—	Ecclesia
221	—	17	—	Iubilaeus
223	—	penult.	—	que
226	—	Not. a	—	1790.
245	—	22	—	Baumburgensis
276	—	11	—	vllis
312	—	Not. c	—	1757
323	—	13	—	artibus
324	—	23	—	vterentur
341	—	20	—	vicina
347	—	9	—	IOAN ADAMVM
350	—	1	—	Senecionis
352	—	10	—	Bauaros
359	—	21	—	ex
379	—	25	adde	amorem
390	—	20	—	promotus
397	—	6	—	Patruus
413	—	13	—	nifu
419	—	15	—	stidia
422	—	4	—	praeter
446	—	12	—	eruditionem

Reliqua, minora, Lectoris beneuolentia supplebit.

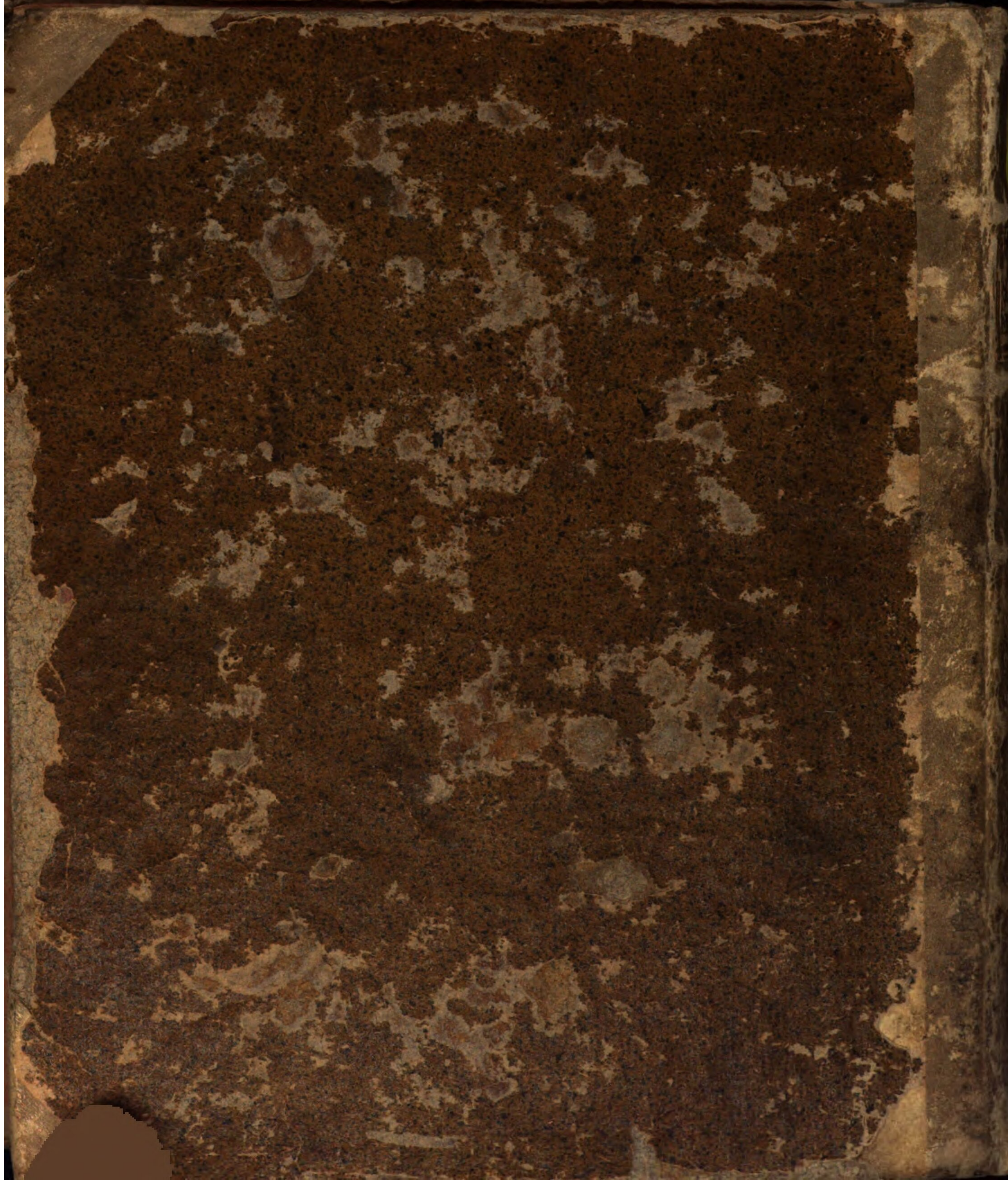
3 3 3 3 3 3

Page	Line	Text
100	1	...
101	2	...
102	3	...
103	4	...
104	5	...
105	6	...
106	7	...
107	8	...
108	9	...
109	10	...
110	11	...
111	12	...
112	13	...
113	14	...
114	15	...
115	16	...
116	17	...
117	18	...
118	19	...
119	20	...
120	21	...
121	22	...
122	23	...
123	24	...
124	25	...
125	26	...
126	27	...
127	28	...
128	29	...
129	30	...
130	31	...
131	32	...
132	33	...
133	34	...
134	35	...
135	36	...
136	37	...
137	38	...
138	39	...
139	40	...
140	41	...
141	42	...
142	43	...
143	44	...
144	45	...
145	46	...
146	47	...
147	48	...
148	49	...
149	50	...
150	51	...
151	52	...
152	53	...
153	54	...
154	55	...
155	56	...
156	57	...
157	58	...
158	59	...
159	60	...
160	61	...
161	62	...
162	63	...
163	64	...
164	65	...
165	66	...
166	67	...
167	68	...
168	69	...
169	70	...
170	71	...
171	72	...
172	73	...
173	74	...
174	75	...
175	76	...
176	77	...
177	78	...
178	79	...
179	80	...
180	81	...
181	82	...
182	83	...
183	84	...
184	85	...
185	86	...
186	87	...
187	88	...
188	89	...
189	90	...
190	91	...
191	92	...
192	93	...
193	94	...
194	95	...
195	96	...
196	97	...
197	98	...
198	99	...
199	100	...

Religious ...

Red 4

Red 4

Strauß, Andreas

Viri scriptis, eruditione ac pietate insignes, quos Eichstadium vel genuit,
vel aluit

Eichstadium 1799

4 H.lit.p. 205 n

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10679917-1

VD18 14732424-001